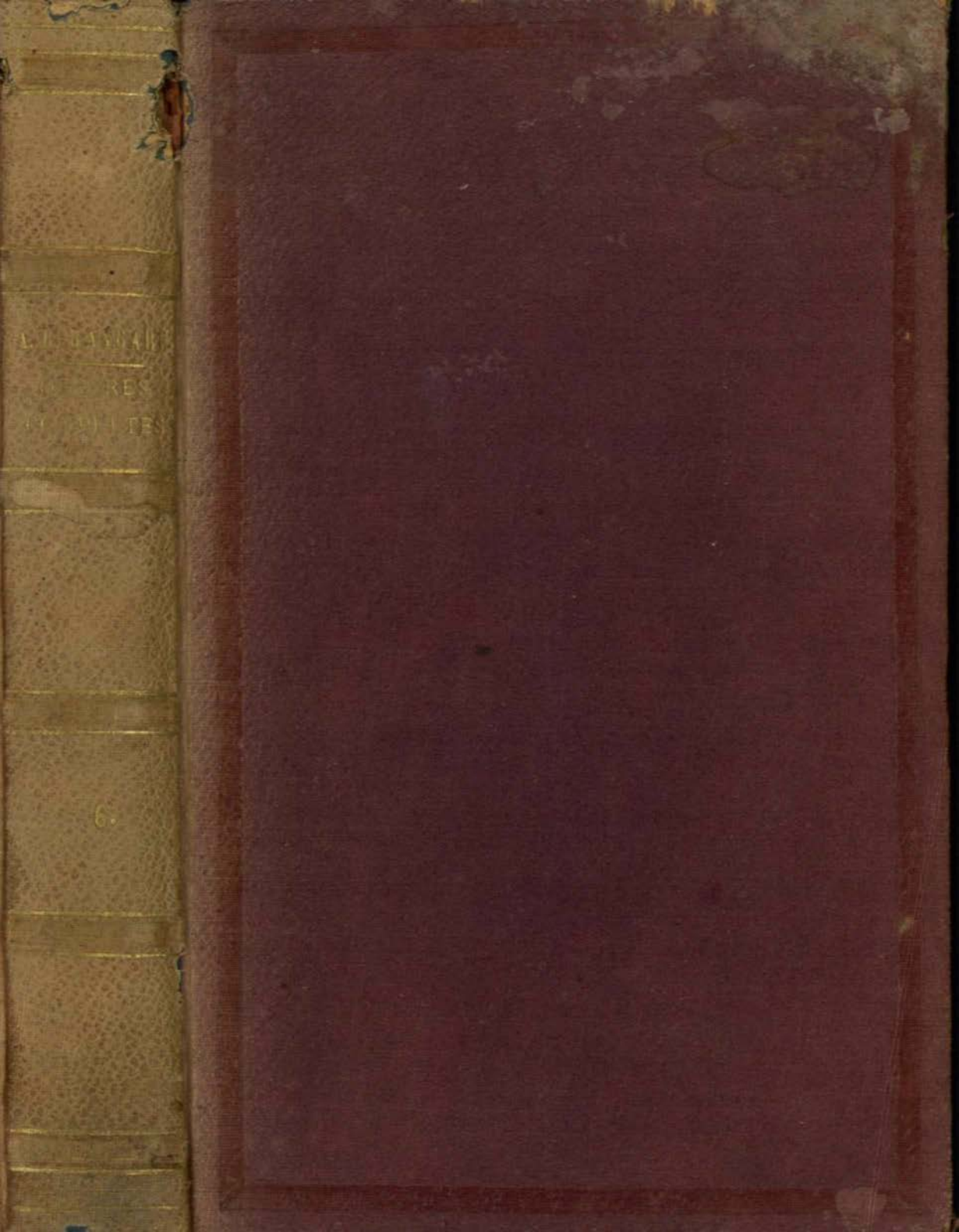


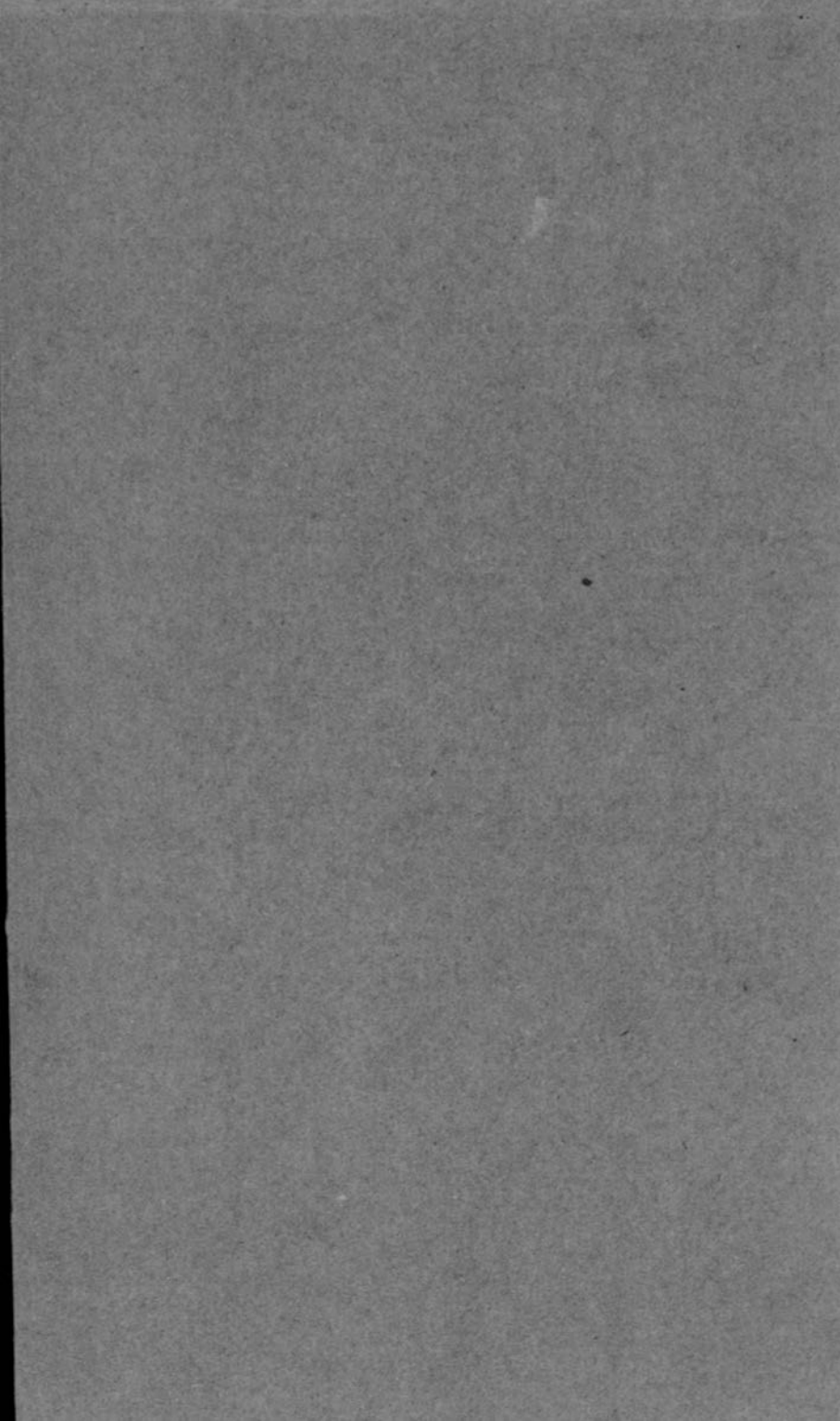


A. J. JAYNAH
RES
M. J. J. J. J.

6.



Rizo-Raigabé



Εξέτιστος Σίφος Ραγκαβής

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

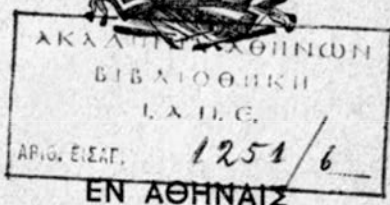
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'

6



ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Ἀγίου καὶ Ἀκαδημίας

1875



ΤΑΣΣΟΥ
Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΡΑΥΦΩΔΙΑ Α'—Γ'.

ΒΙΚΤΟΡΙ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

**ΑΝΟΡΘΩΤΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ
ΕΝΟΤΗΤΟΣ**

ΤΟΝ ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΑΟΙΔΟΝ

ΕΙΣ ΟΙΩΝΟΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΘΝΩΝ

ΜΕΤΑ ΒΛΟΥΤΑΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ



Ο μεταφραστής.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ

Εἰς τὸν μεσημβρινὸν βραχίονα τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, εἰς τοῦ Βεσουβίου τοῦς πρόποδας, ἐπὶ γραφικῶν παραθαλασσίων λόφων κεῖται ἡ ὠραία κωμόπολις τοῦ Σορρέντου. Ἐκεῖ κατὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς 41 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1544, εἰς τὸ παλάτιον τῆς οἰκογενείας τῶν Μαστροϊουδίκων ἐγεννήθη ὁ ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ ἐξ ἐπισήμων γονέων, μητρὸς μὲν τῆς Πορχίας, τὸ γένος Ῥόσση, πατρὸς δὲ Βερνάρδου, ἐξ ἐπισήμου Λομβαρδικῆς οἰκογενείας τὸ γένος ἔλκοντος. Ἦν δὲ αὕτη ἡ τῶν Τορρεγιάων, ἢ Δελατόρβε, ἥτις ἤρχεν ἐν Μεδιολάνῳ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Λομβαρδίας· ἐξελαθεῖσα δ' ὑπὸ τῶν Βισκοντῶν, κατέλαβε τὸ μεταξὺ Περγάμου καὶ Κώμου κείμενον ὄρος Τάσσον, καὶ ἐκ τούτου ἐπωνομάσθη τῶν Τάσσων. Ὁ δὲ Βερνάρδος ἀνῆκεν εἰς τὸν Βενετικὸν τῆς οἰκογενείας ταύτης κλάδον, τὸν τῶν Κορνάρων (1), ὥστε, ὡς φαίνεται, ὁ ποιητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦν συγγενὴς τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ τοῦ Ἑρωτοκρίτου.

Ἐχρημάτισε δ' ὁ Βερνάρδος ἐξ ἀπορρήτων Γραμματεὺς Σανσεβερίνου, τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Σαλέρνου, μεθ' οὗ καὶ εἰς Τύνιδα ἐξεστράτευσεν ὑπὸ Κάρολον Ε', καὶ ὑφ' οὗ ἐπέμφθη καὶ εἰς διπλωματικὴν ἀποστολὴν εἰς Ἰσπανίαν. Ὑπῆρξε δὲ καὶ ποιητὴς οὐχὶ ἄσημος· καὶ τὰ δύο αὐτοῦ ἔπη, τὸ ἐπιγραφόμενον Ἀμαδίας, εἰς ῥαψωδίαις 100, καὶ τὸ φέρον τίτλον Φλωριδάντης, 8

(1) Manso, Vita di Tasso, Cap. II.

δὲν ἐπρόφθασε νὰ περατώσῃ, ἤθελον περιποιήσῃ αὐτῷ μόνιμον φήμην, ἃν δὲν εἶχε τὴν ἐπισκιάσει ἡ τοῦ υἱοῦ του.

Μετέβη δὲ ἐκ Νεαπόλεως, ὅπου κατῴκει, εἰς Σορρέντον ὁ Βερνάρδος μετὰ τῆς γυναικὸς του, διότι εἰς τὸ τερπνὸν ἐκεῖνο χωρίον ἤθελεν ἡσύχως νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τινὰς μελέτας, καὶ διότι ἡ γυναικαδέλφη του ἐνυμφεύετο μετ' ἐπισήμου τινος Σορρεντίνου. Ἐκεῖ δὲ, τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἄφιζίν των ἐγεννήθη ὁ Τορκουάτος, τρίτον τέκνον αὐτῶν, διότι εἶχον καὶ ἕτερον υἱὸν ἀποθανόντα ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ, καὶ θυγατέρα ἧτις ἐπέζησεν.

Ἐπαιδαγωγήθη δὲ κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔτη ὁ Τορκουάτος ἐν Νεαπόλει, καὶ ἡ πρῶτος αὐτοῦ ἀγχίνουα ἦν ἀντικείμενον κοινῆς ἐκπλήξεως· διότι λέγεται ὅτι ἐξ μηνῶν μόλις, οὐχὶ ἐτραύλιζεν, ὡς τὰ νήπια, ἀλλ' ἤδη ὠμίλει εὐκρινῶς, ὅτι ἔκτοτε ἤδη ἐδείκνυε σπέρματα τῆς δι' ὅλου τοῦ βίου διακρινούσης αὐτὸν ἐμβριθείας τοῦ χαρακτῆρος, σπανίως γελῶν ἢ κλαίων, καὶ ὅτι ἡ εὐμάθεια αὐτοῦ ἦν ἀπαρχειματιστος.

Τριετὴ ἀναγκασθεὶς νὰ τὸν ἐγκταλείψῃ ὁ πατήρ του, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ τῷ δώσῃ ἤδη παιδαγωγὸν, τὸν Ἀγγελοῦτσον, ὅστις, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ του ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀνατροφῆς του, νὰ φροντίζῃ αὐτὸς περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεώς του.

Ἀνεχώρησε δὲ ὁ Βερνάρδος μετὰ τοῦ πρίγκηπος Σανσεβερίνου, ἀνεδεχθέντος ἐπικίνδυνον καὶ σπουδαιστάτην ἀποστολήν. Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῦ Μελάγχθονος καὶ τοῦ Ἐράσμου αἱ διδασκαλίαι ἐπενέμαντο τὴν Γερμανίαν. Ὁ δ' ὠμὸς καὶ θερσκομανὴς τῆς Νεαπόλεως ἀντιβασιλεὺς, Πέτρος ὁ Τολέδιος, ἵνα προφυλάξῃ τὴν πόλιν του ἀπ' αὐτῶν, καὶ ὑποπονηθῇ συγχρόνως τὴν εὐνοίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', ἀπεφάσισε νὰ ιδρύσῃ εἰς Νεάπολιν ἱερὸν δικαστήριον. Ἀλλ' οἱ πολῖται ἐξάνισταντο κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἰσπανικῆς ταύτης λύμης, καὶ ἐξελέξαντο τὸν πρίγκηπα, οὗ ἐγνώριζον τὸν γενναῖον πατριωτισμὸν, ἵνα φέρῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὰ παράπονα καὶ τὰς πικραλλήσεις των· ὁ δὲ Σανσεβερίνος συμπαρόλαβε καὶ τὸν

Βερνάρδον, οὗ τὰς συμβουλὰς ἐθεώρει πολυτίμους, καὶ ὅστις μάλιστα τὸν εἶχεν ἐξορμήσει εἰς τὸ νὰ δεχθῇ τὴν ἔντιμον ἀλλὰ δύσκολον ταύτην πρεσβείαν. Ἀλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ μετ' ὀργῆς ἀπέπεμψε τοὺς ἀπεσταλμένους χωρὶς νὰ τοὺς ἰδῇ, καὶ ὁ φιλέδικος ἀντιβασιλεὺς ἀπεπειράθη νὰ δολοφονήσῃ τὸν Σανσεβερίνον ἐπανελθόντα· ὥστε πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἔφυγεν αὐτὸς μετὰ τοῦ Βερνάρδου, καὶ τότε συκοφαντηθέντες ἀμφότεροι ὡς στασιασταί, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, καὶ ἐδημεύθη ἡ περιουσία των. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δὲ κατέταξε τὸν τετραετῆ υἱόν του ὡς ἐξωτερικὸν μαθητὴν εἰς τὸ ἀρτίσυστατον σχολεῖον τῆς τότε τὴν πρώτην αὐτῆς σύστασιν λαμβανούσης ἑταιρίας τῶν Ἰησουϊτῶν. Τόσον δὲ ταχέως ἐπρόκοψε τὸ παιδίον, ὥστε ὀκταετὲς μόλις, ἔγραφε καὶ εἰς τὸ πεζὸν καὶ διὰ στίχων, καὶ λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστί.

Ἐκ Παρισίων δ' ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐπορεύθη ὁ Βερνάρδος μετὰ τοῦ κυρίου του ἐλθὼν εἰς Ῥώμην, μετακαλέσατο ἐκεῖ τὸ παιδίον, καὶ ἐνεπιστεύθη τὰς σπουδὰς αὐτοῦ εἰς τὸν σοφὸν Μαυρίκιον τὸν Καττανάιον, πρὸς ὃν διὰ παντὸς τοῦ βίου θερμὴν διετήρει ὁ Τάσσος ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην, καὶ συνεχῶς μνημονεύει αὐτοῦ εἰς τε τὰ ἔμμετρα καὶ εἰς τὰ πεζά του συγγράμματα.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν πρώτην ἡσθάνθη τῆς δυστυχίας προσβολὴν, ἀπολέσας τὴν μητέρα του ἣν ἐλάτρευε, καὶ ἡ θλίψις του ὑπῆρξε βαθεῖα. Περμφεὶς δ' εἰς Πέργαμον πρῶτον, καὶ μετ' ὀλίγον κληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του εἰς Πέζαρον, συνεσπούδασεν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου τὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθηματικά, καὶ δωδεκαετὴς ἐπεράτωσε τὰ ἐγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ μετέβη ὁ Τορκουάτος εἰς Βενετίαν μετὰ τοῦ πατρὸς του, ἐκλεχθέντος ἐκεῖ μέλους φιλολογικῆς ἑταιρίας, καὶ ἐπιληφθέντος τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐποποιΐας αὐτοῦ τῆς ἐπιγραφομένης *Ἀμαδισ*. Ταύτην ἀντέγραφεν ὁ Τορκουάτος

διὰ τὸν πατέρα του, ἐνασκούμενος οὕτως εἰς τὴν ποίησιν, καὶ συγχρόνως τὸν Δάντην μελετῶν, καὶ ἐκ τῆς συναναστροφῆς τῶν ἐκεῖ συνηγμένων φιλολογικῶν ἐπισημοτήτων τῆς Ἰταλίας ἐπωφελοῦμενος.

Ὅτε δ' ἐφθασε τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπεμψεν αὐτὸν ὁ πατήρ του εἰς Πάδουαν ἵνα σπουδάσῃ τὴν νομικὴν, καὶ δυνηθῇ διὰ θετικῆς τινος ἐπιστήμης νὰ καταστῇ ποτὲ καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα του χρησιμώτερος. Καὶ ἐσπούδασε μὲν αὐτὴν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους εὐδοκιμωτάτως ἔδωκεν ἐξετάσεις καὶ νομικὰς καὶ θεολογικάς· ἀλλὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ἐν ᾧ ὁ πατήρ του περιέμενε νέα δείγματα τῆς νομομαθείας του, ἀντ' αὐτῶν ὁ νέος Τάσσος... ἐξέδωκε ποίημα, τὸν *Peráldor*, εἰς δώδεκα ῥαψωδίας, ὃ ὁ πατήρ του μετὰ πολλῆς δὲν εἶδεν εὐχαριστήσεως, καὶ διότι δὲν τὸ ἔκρινε μεγάλου λόγου ἄξιον, καὶ διότι ἐβλεπε τὸν υἱὸν του εἰς τὰ ἥκιστα βιοποριστικὰ ὕψη τῆς ποιήσεως μεταρσιούμενον. Προσεφώνησε δ' ὁ Τάσσος τὸ πρωτότυπον τοῦτο τῆς μούσης του εἰς τὸν διάσημον Καρδινάλιον τῆς Ἑστῆς (d'Este).

Ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐξετίμησε τὴν ποιητικὴν εὐφυΐαν τοῦ Τάσσου δικαιοτέρον ἢ ὁ πατήρ αὐτοῦ· καὶ τοσαῦται τῷ ἤρχοντο πανταχόθεν εὐφημίαι καὶ ἐμψυχώσεις, ὥστε χαίρειν ἔσας τὴν θέμιν, ἐπεδόθη ὁλοθύμως εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ ἐξηκολούθησεν αὐτῇς τὰς σπουδὰς ὑπὸ Φραγκίσκον τὸν Πικολόμινην, καὶ ἠκολούθησε τὸν σοφὸν Πενδούσιον εἰς Βολωνίαν, ὅπου τὸν ἐκάλεσαν αἱ ἀκαδημαῖκαί ἀρχαί, καὶ ὅπου, καί τοι ἐν τοιαύτῃ νεαρᾷ ἡλικίᾳ, πολλάκις πρὸς γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν περὶ φιλολογικῶν ἀντικειμένων δημοσίως ἠγόρευσε.

Κατ' ἐκείνου; δὲ τοὺς χρόνους διεδόθη ἐν Βολωνίᾳ σατυρικόν τι ποίημα, πολλῶν τῶν πρωτίστων ἀνδρῶν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ Τάσσου καθαπτόμενον· καὶ ὅμως τινὲς δὲν ἐδίστασαν κακοθούλως εἰς αὐτὸν ν' ἀποδώσωσι τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ· δι' ὃ καὶ κατ' οἶκον ἔρευνα τῷ ἐγένετο, καὶ τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ κατε-

σχέθησαν, καὶ εἰς ἀνάκρισιν ὑπεβλήθη. Ἐνεκα τούτων ἀγανακτήσας ἐγκατέλιπε λοιπὸν τὴν Βολωνίαν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Μόδεναν, ὅθεν μετεκλήθη εἰς Πάδουαν ὑπὸ τοῦ ποτὲ συμμαθητοῦ αὐτοῦ, Σκηπίωνος τοῦ Γουζάγα, τοῦ μετὰ ταῦτα καρδινάλιου γενομένου, ὅστις ἰδρύσας τότε ἀκαδημίαν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἤθελε νὰ στηρίξῃ αὐτὴν διὰ τῆς συμπράξεως καὶ τοῦ ἤδη γνωστοῦ ὀνόματος τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ.

Καὶ πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἶχεν ἤδη συλλάβει τὴν ἰδέαν μεγάλης ἐποποιίας ὑπόθεσιν ἐχούσης τὴν ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἐλευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς πόλεως τῆς Σιών. Ἐπὶ τῆς τριετοῦς δ' ἐνταῦθα διαμονῆς του διαρρύθμισε ἀρτίως τὸ σχέδιον αὐτῆς, καὶ ἐπελήφθη σπουδαίως τῆς συγγραφῆς.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1565, καὶ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τὸ εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτε ὁ δοῦξ τῆς Φερράρας Ἀλφόνσος Ἔστης ἐνυμφεύετο ἡγεμονίδα τοῦ αὐστριακοῦ οἴκου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Καρδινάλιος εἰς ὃν ὁ Τάσσος εἶχε προσφωνήσει τὸν Ῥινάλδον, προσεκάλεσεν αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ, καὶ τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ οἴκου του, ὅπως παρευρεθῇ κατὰ τὸ ἐπίσημον ἐκεῖνο συμβάν εἰς πάσας τὰς δι' αὐτὸ τελουμένας μεγαλοπρεπεῖς πανηγύρεις καὶ τελετάς.

Ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει ἔτυχεν ὁ Τάσσος παρὰ πάντων τῶν μελῶν τῆς δουκικῆς οἰκογενείας τῆς φιλοφρονεστάτης δεξιότησεως, φιλικωτάτων αἰσθημάτων, καὶ μεγάλης ἐκτιμήσεως τῶν ἐξόχων αὐτοῦ ποιητικῶν προτερημάτων· προσέτι δὲ πάσης ἀνέσεως ἵνα ἐπιδίδηται ἀπερισπάστως εἰς τὰς φίλας αὐτῷ μελέτας ὡς συγγραφεύς. Τὰ δὲ ἔργα του πολλάκις ἀνεγίνωσκε εἰς τὸν Δοῦκα, καὶ εἰς τὰς ἀδελφάς αὐτοῦ, τὴν Λουκρητίαν ἥτις ἔκτοτε ἐνυμφεῦθη τὸν Δοῦκα Οὐρβίνον, καὶ τὴν ὠραίαν Ἐλεονόραν, καὶ ἐναθαρρύνετο ὑπὸ τῆς συμπαθοῦς αὐτῶν ἐπιδοκιμασίας. Φαίνεται δ' ὅτι ἰδίως ὑπὸ τῆς Ἐλεονόρας ἐξετιμᾶτο, καὶ αὐτῆς αἰεὶ μενεῖς κρίσεις ἐκίνουν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του, ἥτις βαθμηδὸν δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ εἰς τρυφερότερον

ἄλλο ἀπέκλινεν αἴσθημα, τόσῳ περισσοτέραν λαβὼν τὴν ἔκτασιν καὶ κυριεύσαν τὴν εὐφλόγιστον καρδίαν καὶ τὴν ζωηρὰν φαντασίαν του, ὅσῳ μᾶλλον ἤθελε νὰ τὸ καταστείλῃ, καὶ οὐδ' εἰς ἄλλους οὐδ' εἰς ἑαυτὸν καὶ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ. Αὕτη τοῦλάχιστον εἶναι ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγησις τῆς θέσεως εἰς ἣν μετ' οὐ πολὺ παρέστη ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἦν δι' αὐτὸν ὁ παράδεισος.

Ἀλλὰ κεραυνὸς ἀπροσδόκητος ἐπέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνεφύλου ταύτης εὐδαιμονίας του, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 4569 ἀπεβίωσεν ὁ πατήρ του ἐν ᾧ ἦν διοικητὴς τῆς Ὠστίας ὑπὸ τὸν Δοῦκα τῆς Μοδένης. Ὁ Τορκουάτος ὅστις ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἀπεριόριστον, σοφὸν καὶ φιλόστοργον ὁδηγὸν θεωρήσας αὐτὸν πάντοτε εἰς τοῦ βίου τὸ στάδιον, προσεβλήθη βαθέως, καὶ βαρεῖαν ὑπέστη ἀσθένειαν, εἰς μόνας τὰς Μούσας παραμυθίαν εὐρίσκων.

Μετά τινα δὲ χρόνον, πεμφθεὶς εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ πάππα ὁ Καρδινάλιος Ἑστης, συμπαρέλαβε καὶ τὸν Τάσσον, ἵνα κοσμήσῃ τὴν πρεσβείαν του δι' ὀνόματος ἤδη ἐνδόξου, εἰ καὶ μόλις ἦτον ὁ ποιητὴς εἰκοσιεπταετής. Ἐν δὲ Παρισίοις καὶ ὁ Βασιλεὺς Κάρολος ὁ Θ' καὶ οἱ αὐλικοὶ πάντες ἐδεξιώθησαν αὐτὸν μετὰ πάσης φιλοφροσύνης, διότι εἶχε προηγηθῇ αὐτοῦ ἡ φήμη τῆς ἐποποιίας του, ἧς εἶχε περατώσει ἤδη τὰς ἐξ ῥαψωδίας, καὶ ἐξηκολούθει γράφων καὶ τὰς λοιπὰς, οἱ δὲ Γάλλοι τῷ νῦν γινώσκοντες διότι Γάλλον ἐτίμησεν ἐκλέξας αὐτὸν ὡς τοῦ ἔπους του ἥρωα. Ἡθέλησε δὲ καὶ νὰ τὸν προσηλώσῃ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν του. Ἀλλ' ὁ Τάσσος δὲν ἠθέλησε ν' ἀρνηθῇ τὴν πατρίδα του, καὶ ἀπέφυγεν οὕτω τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν μισητὸν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ ταῦτα ἀναδειχθέντα ἐκεῖνον τύραννον· καὶ ἐπανελθὼν εἰς Φερράραν παρὰ τῷ Ἀλφόνσῳ, ἐξέδωκε τὸ βουκολικὸν αὐτοῦ δρᾶμα, τὸν Ἀμύνταν, ὡς ἀριστούργημα εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἐπικροτηθέν, καὶ τοι ἐφύετο παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Καὶ ἤϋξανε μὲν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ πρὸς τὴν ποιητικὴν τοῦ Τάσσου μεγαλοφυΐαν θαυμασμός τοῦ κοινοῦ, καὶ τῆς πρὸ πάντων αὐτὸν ἐνδιαφερούσης οἰκογενείας τῶν προστατῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως συνηύξανον καὶ τῶν φθονερῶν αἰδιόβολαι, ὥστε πολλάκις ἔβλεπεν, ἡ καὶ ἐνόμιζε ψυχρανθείσας τὰς πρὸς αὐτὸν τοῦ Δουκὸς διαθέσεις, καὶ ἐν συναισθήσει προσβληθείσης ὑπερηφανείας, καὶ ἵνα μὴ ὀχληρὸς γίνηται ὅπου ἐφρόνει ὅτι πλέον δὲν εὐηρέσται, ἀπεφάσιζε νὰ ἐγκαταλείψῃ τοῦ Ἀλφόνσου τὴν φιλόξενον στέγην, καὶ αὐτὴν τὴν Φερράραν.

Ἀλλὰ τῆς ἀποφάσεώς του πάντοτε ἀνέβαλλε τὴν ἐκτέλεσιν· καὶ εἰς ἑαυτὸν μὲν ἐπροφασίζετο ὅτι ἄτοπον καὶ ἀγνώμον ἦν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Δοῦκα πρὶν ἀποπερατώσῃ τὴν Ἰερουσαλήμ καὶ προσφωνήσῃ αὐτὴν εἰς αὐτὸν ὡς προυτίθετο, βασιλικὴν ἀποδίδων τῆς φιλοξενίας τὴν ἀμοιβήν· πολλοὶ ὅμως ὑπώπτευσον, οὐχὶ ἴσως μακρὰν τῆς ἀληθείας τοξεύοντες, ὅτι καὶ ἄλλο τι ἰσχυρότερον αἴσθημα καὶ ἄκοντα τὸν ἐδέσμευσεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀλφόνσου, καὶ περιέργως ἡ καὶ χαιρεκάκως ἐπολυπραγμόνουν ὅπως ἀνακαλύψωσι τοῦ αἰσθήματος τούτου τὸ ἀντικείμενον.

Καὶ πρῶτον μὲν δύσκολον δὲν τοῖς ἦτον νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἂν τις γυνὴ ἡσχόλει τοὺς λογισμοὺς του καὶ ἦρχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἡ γυνὴ αὕτη ὠνομάζετο Λεονόρα, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδύναντο νὰ εὕρωσι πολλαχοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐντέχνως ἐγκεκρυμένον εἰς τοὺς στίχους του· ὥς, φέρ' εἰπεῖν, ὅταν ἔγραφεν ἐν τοῖς λυρικοῖς του·

Se ferir brami, scendi al petto, scendi,
e di sì degno cor tuo strale ONORA.

Καὶ ἄλλαχού·

Le mie rime
ch'or son vili o neglette, se non quanto
costei LE ONORA col bel nome santo,

καὶ εἰς ἄλλα χωρία ὁμοίως.

Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Λεονόρα ἦν κοινὸν τότε ἐν Φερράρα, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ αὐτῇ τρεῖς νέαι ἔφερον αὐτὸ, ἐξόχου ὠραιότητος καὶ αἱ τρεῖς. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἦν ἡ Λεονόρα Ἑσθη, ἡ νεωτέρα ἀδελφὴ τοῦ Δουκὸς, πλὴν ἐξαίσιου καλλονῆς παντοῖα ἔχουσα ψυχικὰ προτερήματα, ἀγαθότητα ἐνοῦσα μετὰ μεγαλοφροσύνης, καὶ διάνοιαν ἔχουσα διὰ πάσης παιδείας κεκοσμημένην. Ὑπὸ ταύτης τὰ βλέμματα ἔζη ὁ Τάσσος, αὐτῆς τὴν εὐγενῆ συμπάθειαν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του ἠσθάνετο μετ' ἐνδομύχου εὐγνωμοσύνης, αὐτῆς τὴν μεγαλύνουσαν ἀνεγνώριζεν εἰς τὰς κρίσεις της, κολακεύμενος ἐκ τοῦ ὅτι ἦσαν εὐμενεῖς πρὸς αὐτόν. Τίνων ἰσχυροτέρων ἐνδοσίμων ἐδεῖτο ἵνα πτερωθῇ ἡ ποιητικὴ φαντασία του, καὶ ἐκκαθ' ἡ εὐφλεκτός του καρδία; Καὶ ἦν μὲν αὐθάδεια, βεβαίως καὶ εἰς τὰ ὅμματα τοῦ Ἀλφόνσου, ἡ τόλμη τοῦ ἀπόρου καὶ φερσοῖκου ποιητοῦ νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν εὐγενῆ κόρην τῶν ἡγεμόνων. Ἀλλ' ὑπάρχει τι τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς νεότητος τολμηρότερον, καὶ ὁ Τάσσος συνεχῶς δὲν παρβαλλεῖ ἑαυτὸν ἐν τοῖς Λυρικοῖς του πρὸς τὸν Φαέθοντα καὶ τὸν Ἰκαρον, καθ' ὃ τολμῶν, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ γινώσκων ὅτι ἐφέλκει ἐφ' ἑαυτὸν ἐκείνων τὴν τιμωρίαν; Ὅ,τι δ' ἔμελλεν ἔτι μᾶλλον νὰ δεινώσῃ τὴν θέσιν του παρὰ τῷ Δουκί, τὸ αἶσθημα αὐτοῦ ὃ ὑπώπτευσεν δὲν ἔψαυσεν ἄρα, διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης εἰσδὺν, καὶ χορδὴν τινα τῆς καρδίας τῆς Λεονόρας, καὶ δὲν προήρχετο ἐκ τούτου ἡ ἐπίμονος ἄρνησις αὐτῆς πρὸς τὰς ἐντιμωτέρας προτάσεις γάμου αἱ καὶ παρ' ἡγεμόνων αὐτῶν τῇ ἐγένοντο; Τοιαῦτα καὶ πολλοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐσχολίαζον, καὶ κακοβούλως ὑπέβαλλον, φαίνεται, καὶ εἰς τὸν Δοῦκα αὐτόν, μετὰ τινος ἴσως ἐπιτυχίας τῶν φθονερῶν των προθέσεων.

Ἀλλ' ὁ Τάσσος πολλάκις διὰ περιπαθῶν στίχων ἔψαλλε καὶ τὰς ἄλλας δύο Ἑλεονόρας, τὴν Σαιβθάλην, φίλην τῆς ἡγεμονίδος, καὶ ἐτέραν, αὐτῆς ἀκόλουθον. Ἡ κακεντρέχεια ὅμως δι᾽ ἐσχυρίζετο, οὐχὶ ἀπιθάνως, ὅτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν μεταχει-

ρίζετο μόνον οπως συγκαλύπτῃ τὸ ἀληθῶς ἄρχον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰ 1575, ἔχων ἡλικίαν ἐνὸς καὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἐπεράτωσε τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ τὴν Ἱερουσαλήμ· ἀλλὰ μετριοφρόνως διστάζων περὶ τῆς ἀξίας της, ἠθέλησε, πρὶν ἢ ἐκδώσῃ αὐτὴν εἰς φῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλφόνσου, νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸ εἰς τὴν κρίσιν τῶν σοφωτέρων, καὶ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Δουκὸς ἀπήλθε πρὸς τοῦτο εἰς Ῥώμην. Καὶ πολλὰ μὲν κατέκρινε τοῦ ποιήματος ἡ ἀμάθεια, ἡ κουφότης καὶ ὁ φατριασμός, νῦν μὲν θέλων νὰ ἐξευτελίσῃ αὐτὸ δι' ἀντιπαραθέσεως πρὸς τὰς τότε νεοφανεῖς ποιήσεις τοῦ Ἀριόστου, νῦν δὲ παραποιῶν τὰ ἀντίγραφα, ἢ ἐπ' ἐσφαλμένων γραφῶν στηρίζων τὰς κρίσεις του· ἀλλὰ τέλος ἡ ἀλήθεια ἐθριάμβευσε, καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ ἀνεγνώρισθη ὡς τὸ ἐξοχώτερον ἔργον τοῦ Ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ.

Ἀλλὰ μόλις ἤγγισεν ὁ Τάσσος τὸν κολοφῶνα τοῦτον τῆς ποιητικῆς του φιλοδοξίας, καὶ σειρὰ μακρῶν συμφορῶν ἤρξατο δι' αὐτὸν, δηλητηριάσασα πάντα τὸν βίον του. Ἐπιστρέψας εἰς Φερράραν, ἀνεκάλυψεν ὅτι εἰς ἐκ τῶν φίλων του, εἰς ὃν εἶχεν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην πρὶν, κατεχράσθη αὐτῆς, καὶ εἰσδύς εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀνεδίφησε μεταξὺ τῶν μυστικῶν του ἐγγράφων, ἵσως ἵνα εὕρῃ μαρτύρια τῶν ἀπορρήτων ἐρώτων του. Τοῦτο παρώργισε τὸν Τάσσον εἰς βαθμὸν τοσοῦτον, ὥστε ἐν παραφορᾷ τὸν ἐρράπισεν ἐν αὐτῷ τῷ δουρικῷ οἴκῳ, καὶ μονομαχήσας πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐπλήγωσε βαρέως, ὡς καὶ ἓνα τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν του οἵτινες κατὰ τὸ πέρας τῆς μονομαχίας ἐρρίφθησαν προδοτικῶς ἐπ' αὐτὸν ἵνα τὸν δολοφονήσωσι. Καὶ οὗτοι μὲν ἐδραπέτευσαν, φοβηθέντες τὰς συνεπείας τῆς ἀτίμου των πράξεως· ἀλλὰ καὶ τὸν Τάσσον ἔθηκεν ὁ Ἀλφόνσος ὑπὸ περιορισμὸν, ἵνα, ὡς εἶπε, τὸν σώσῃ ἐκ τῶν ἀπειλούντων αὐτὸν κινδύνων ἀντεκδικήσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κάθειρξις παρετείνετο, δυσφορῶν ὁ Τάσσος, καὶ ἀποδίδων αὐτὴν εἰς δυσμένειαν τοῦ Δουκὸς, ἵσως καὶ τῆς Δεονόρας, ὀργιζομένης διὰ τὴν

ἀποκαλυφθεῖσαν τόλμην τῶν αἰσθημάτων του, ἐνέπεσεν εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν, ἀφ' ἧς οὐδέποτε πλέον ἀνέκυψε, καὶ μετὰ τινὰς μῆνας μεταμφιεσθεὶς ἐδραπέτευσεν εἰς Τουρίνον, ὅπου διέμεινεν ἄγνωστος, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ὀμήρου Φυγοπολέμου (Omero Fuggiguerra). Ἀναγνωρισθεὶς ὅμως τέλος, προσεκλήθη μετὰ πλείστων τιμῶν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Δουκὸς· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, μελαγχολῶν, ὑπώπτευσεν ὅτι ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν του καὶ θέλουσι νὰ τὸν δηλητηριάσωσι, καὶ ἔφυγε πρὸς τὸν ἀρχαῖον διδάσκαλόν του, τὸν Καταναῖον, ἐν Ῥώμῃ, ὅπου ἐπίσης πανδήμου ἔτυχε καὶ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς.

Μετ' ὀλίγον δ' ἐπιθυμήσας νὰ ἰδῇ πάλιν τὴν ἀδελφὴν του, καὶ τὴν πόλιν ὅπου εἶχε διέλθει τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις φανταστοῖς φόβοις του νομίζων ὅτι εἶχε καὶ τὰς ἀρχάς τῆς Νεαπόλεως νὰ φοβῆται, μὴ τὸν συλλάβωσιν ὡς υἱὸν τοῦ ποτὲ καταδικασθέντος εἰς θάνατον, ἐνεδύθη ἀρνακίδας, καὶ πεζὸς ὡς ποιμὴν τῶν ὀρέων εἰσῆλθεν εἰς Σορρέντον, καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Αὕτη δὲ, ἀναγνωρίσασα αὐτὸν μετὰ τινος δυσκολίας, τὸν ὑπεδέχθη περιπαθέστατα, καὶ τὸν ἔκρυπτε παρ' ἑαυτῇ, μετ' εὐφροσύνης ἀπολαμβάνοντα πάλιν τῆς ἡρεμίας τῶν ἡμερῶν ὅταν βρέφος περιεθάλπετο εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς οἰκογενείας του.

Ἄλλ' ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἐκείνῃ ἡ καρδίᾳ του διετέλει ἀνήσυχος. Τὴν Φερράραν ποθῶν, ἐπανειλημμένως ἔγραψεν ἐπιστολάς καὶ πρὸς τὸν Δοῦκα, καὶ πρὸς τὰς ἀδελφάς του, καὶ πρὸς τὸν γαμβρόν του, τὴν ἀδειαν τῆς ἐπανόδου του ἐξαιτούμενος, καὶ παρακαλῶν, εἴ τι ἔπταισε, ν' ἀποδοθῇ εἰς παραφροσύνην του μᾶλλον ἢ εἰς κακὴν πρόθεσιν. Ἄλλ' εἴτε εἰς τὴν πρόφασιν ταύτην περὶ παραφροσύνης, εἴτε εἰς τὰς ἄλλας κατὰ τοῦ Τάσσου διαβολὰς πιστεύων ὁ Ἀλφόνσος, οὐδεμιᾶς τὸν ἠζῖωσεν ἀπαντήσεως, καὶ μόνῃ ἡ ἐλεούσα αὐτὸν Λεονόρα τῷ ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὅπως τὸν προτρέψῃ καὶ αὐτὴ νὰ μὴ ἔλθῃ. Δὲν ὑπήκουσεν ὅμως ὁ Τάσος, ἀλλὰ, μετὰ τρίμηνον διχμονὴν παρὰ τῇ ἀδελφῇ του, ἀπῆλθε

πρώτον μὲν εἰς Ῥώμην, ὅπου κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ, ἐκεῖθεν δὲ, νοσῶν ἔτι, μετὰ τοῦ πρέσβεως τοῦ Ἀλφόνσου, καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτοῦ, εἰς Φερράραν.

Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἔτυχε καλῆς καὶ φιλόφρονος δεξιώσεως· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐνόησεν ὅτι αἱ πρὸς αὐτὸν διαθέσεις τῆς αὐτῆς· εἶχον ἀλλοιωθῆ. Δυσανασχετῶν διὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ τὰς ἀδίκους κρίσεις ἐπὶ τῶν ποιημάτων του, τὰ ὅποια διεδίδοντο ἐσφαλμένα καὶ ἀτελεῖ, ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ἀλφόνσου ἃ εἶχε τῷ ἀφῆση πρωτότυπα, ἵνα δικαιολογηθῇ δι' αὐτῶν, καὶ ἴσως ἵνα καὶ διορθώσῃ αὐτὰ καθ' ἃς ἐκ τινων κρίσεων ἐσχημάτισεν περὶ αὐτῶν νέας ἰδέας. Ἀλλ' ὁ Ἀλφόνσος, εἴτε διότι ἤθελε νὰ μείνῃ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀναλλοίωτος οἷα τῷ προσεφωνήθη, εἴτε διότι δὲν ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν διανοητικὴν τοῦ Τάσσου κατὰστάσιν, καὶ ἐφοβεῖτο μὴ καταστρέψῃ τὸ ἀριστούργημά του, ἤρνεῖτο ἐπιμόνως τὴν τῶν χειρογράφων ἀπόδοσιν καὶ μέχρι τέλους μετ' ἀπελπισίας εἶδεν ὁ εὐαίσθητος ποιητὴς ἑαυτὸν καὶ αὐτῆς τῆς παρουσίας οὐ μόνον τοῦ Δουκῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Λεονόρας· διόλου ἀποκλεισθέντα. Τοῦτο ἐκορύφωσε τὴν μελαγχολίαν του καὶ τὰς πεποιθήσεις του περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ ὑπονοιῶν· δι' ἃ καὶ ἐγκαταλείψας πάλιν τὴν Φερράραν, εἰς ἣν μετὰ τοσαύτης ἀγάπης καὶ τοιούτων ἐλπίδων εἶχεν ἐπιδημήσει, ἐπλανήθη εἰς Μάντουαν, εἰς Πάδουαν, εἰς Βενετίαν, καὶ τέλος εἰς Οὐρβίνον, παρὰ τῷ γαμβρῷ τοῦ Ἀλφόνσου, ὅστις φιλικῶς αὐτὸν δεξιωσάμενος, τὸν παρεκίνησε καὶ τὸν ἔπεισε νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν Φερράραν.

Ἀλλ' ἐλθόντος, ὁ Δουξ ὅστις φαίνεται ὅτι τῷ ὄντι ἐπίστευσεν εἰς τὴν συντάρaxιν τῆς ὑγείας του, καὶ πιθανῶς τῶν φρενῶν του, τὸν ἐνέκλεισεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἀγίας Ἀννης, πρὸς θεραπείαν, ὡς εἶπε, καὶ σωτηρίαν του, δοὺς αὐτῷ πάσας τὰς ἀνέσεις, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορεύσας τὴν ἐξοδὸν του· ὥστε ἐπέρχεται ἡ ὑπόνοια μὴ πρὸς τῷ ἐλέῳ ὑπὲρ τοῦ ἀτυχοῦς φίλου καὶ ἄλλο τι εἶχε τὸ κινεῖν, νὰ μακρύνῃ αὐτὸν τῆς κοινωνίας

ἔναι μὴ τι διαδοθῇ τῶν δυναμένων νὰ βλάψωσι τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς οἰκογενείας τοῦ αἰσθημάτων τοῦ Τάσσου, ἢ καὶ, διαδοθὲν, ν' ἀποδοθῇ εἰς παραφροσύνην. Αὕτη καὶ ἡ ἰδέα ὑποφαίνεται εἰς διάφορα τῶν ποιημάτων τοῦ Τάσσου ὡς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὑπόνοια. Ἀλλ' αὕτη ἡ μακρὰ καὶ ἐπίμονος ἄρνησις εἰς πάσας τὰς ἰκεσίας τοῦ Τάσσου, ἐξαίτουμένου τὴν ἐλευθερίαν του, ἤρκει καὶ μόνη ἵνα αὐξήσῃ τὴν μελαγχολίαν του, καὶ μετατρέψῃ αὐτὴν ἀληθῶς εἰς παραφροσύνην.

Οἷα δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἦν ἡ ἀσθένειά του, αὐτὸς ὁ Τάσος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ τὴν ἐξαπατῶν οὐχὶ ὡς φρενοβλάβειαν, ἀλλ' ὡς φρενήτιδα καὶ ὡς ἐξασθένησιν τοῦ μνημονικοῦ, διαμαρτυρούμενος μάλιστα πάντοτε, καὶ δι' ἐμβριθεστάτων λόγων, ὅτι δὲν ἦτον φρενοβλαβής. Εἶχεν ὅμως παράδοξα συμπτώματα ἡ νόσος του, καὶ τὸ περιεργότερον ἐξ αὐτῶν ἦτον ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἴδιος εἶχεν ὅτι τῷ ἐπιφοιτᾷ πνεῦμα ἀόρατον τοῖς λοιποῖς, ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτοῦ παιγνιωδῶς ἢ συνταράττων τὰ βιβλία καὶ τὰ χαρτῖα του, καὶ ἄλλοτε μακρὰς ἔχον μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεις. Ὁ Μάνσος, ἐπιστήμιος φίλος καὶ ἱστοριογράφος τοῦ Τάσσου, ἀνὴρ δὲ λίαν ἐμβριθής, εὐπατρίδης διακεκριμένος, καὶ συγγραφεὺς δόκιμος, ἔγραφε πρὸς τὸν πρίγκηπα Κόγκαν ὅτι ὅτε ἐφιλοξένει παρ' ἑαυτοῦ τὸν ποιητὴν ἀπελευθερωθέντα, ὁ Τάσος τὸν ἐβεβαίουν ὅτι ἡ ὀπτασία αὕτη δὲν ἦν γέννημα νοσοῦσης φαντασίας, διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔμενεν ἡ αὕτη καὶ ἀμετάβλητος πάντοτε, καὶ οἱ λόγοι τοῦ φαντάσματος ἦσαν συνεπεῖς καὶ σπουδαῖοι. Διηγείται δὲ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος παρευρέθη ποτὲ εἰς μίαν τῶν ὑποτιθεμένων ἐκεῖνων ἐμφανίσεων, καὶ ἤκουσε τὸν Τάσσον ὡς συνδιαλεγόμενον μετ' ἀφανοῦς τινος ὄντος, οὗ, ὡς εἶκαζεν ἐκ τῶν ἀπαντήσεων, οἱ λόγοι ἐφαίνοντο ἐμβριθέστατοι καὶ πρωτότυποι, ὥστε ὁ Μάνσος ἔμεινεν ἐν ἐκπλήξει καὶ ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ τί νὰ πιστεύσῃ. Ταῦτα ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ του.

Οἷα δὴποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτον ἡ διανοητικὴ κατάστασις τοῦ

περικλεοῦς ποιητοῦ, δὲν ἐδικαιολόγει βεβαίως τὴν βιαίαν καθ-
εῖρξιν αὐτοῦ ἐπὶ ὅλα ἑπτὰ ἔτη, καθ' ἃ ὁ μεγαλοφυὴς αἰοιδὸς
ἐδίψα δι' ἐλευθερίαν.

Μεταξὺ ἄλλων ὁ Τάσσος προσέφυγεν εἰς τὸν δῆμον τῆς Περ-
γάμου, τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, ἵνα μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τῆς
ἀποδόσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐλευθερίαν· ὁ δ' Ἀλφόνσος ἀπήντη-
σεν εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ δήμου ὅτι ἐνοσοκόμει τὸν Τάσ-
σον πρὸς ὄφελος αὐτοῦ, μετὰ χαρᾶς δὲ βλέπει ἢν ἡ πόλις τῆς
Περγάμου δεικνύει ὑπὲρ αὐτοῦ μέριμναν, καὶ πρόθυμος εἶναι
νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του. Ἀλλὰ τὸ παράδο-
ξον εἶναι ὅτι ὁ ἀπεσταλμένος μάτην περιέμεινεν ἐπὶ μακρὸν
χρόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δοθείσης αὐτῷ ὑποσχέσεως, μάτην
πολλάκις ἀπῆλθε καὶ ἐπανῆλθεν· ὁ Τάσσος δὲν τῷ παρεδίδοτο
πάντοτε ὥστε προφανὲς ἦτον ὅτι ὁ Δουξ διὰ ματαίων ὑποσχέ-
σεων διεβουκόλησε τοὺς Περγαμηνούς, καὶ συμφέρον εἶχε νὰ
μὴ λύσῃ τοῦ αἰχμαλώτου του τὰ δεσμά. Ὁμοίως ἀπετάθη ὁ
Τάσσος ματαίως, ἀπαιτῶν δικαιοσύνην, ἢ εὐσπλαγχνίαν, εἰς
τὸν Αὐτοκράτορα Ῥοδόλφον τὸν Β' καὶ εἰς τὸν Πάππαν Γρη-
γόριον τὸν ΙΓ'.

Τέλος δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 1586, ὅτε ὁ ποιητὴς
ἦγεν ἤδη τὸ τεσσαρακοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του,
Βικέντιος ὁ Γονζάγας, ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν τῆς Μαντουΐας, ἐνθερ-
μος ὢν θαυμαστῆς τῆς Μούσης τοῦ Τάσσου, κατώρθωσε νὰ
λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ τὸν ἀπαγάγῃ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι
θέλει τὸν τηρεῖ ἐπίσης αὐστηρῶς ὅσον τὸν ἐτήρει καὶ ὁ Ἀλ-
φόνσος, καὶ ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει θέλει τῷ ἐπιτραπῇ νὰ
ἐπιστρέψῃ ποτὲ πλέον εἰς τὴν Φερράραν.

Ὁ Γονζάγας ὅμως τῷ ἀφῆκεν οὐχ ἥττον πλήρη ἄνεσιν, καὶ
μετ' ὀλίγον τῷ ἐπέτρεψε καὶ εἰς Πέργαμον νὰ μεταβῇ, ὅπου
οἱ συμπατριῶταί του τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἀ-
πῆλθε δὲ καὶ εἰς Φλωρεντίαν, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Δου-
κὸς, ὅστις τῷ ἐδαψίλευσε πᾶν δαίγμα ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως,

καὶ τέλος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Νεάπολιν, ὅθεν ἐνόμιζεν ὅτι διὰ παντὸς τὸν ἀπέκλειε τοῦ πατρὸς του ἡ καταδίκη. Ἐκεῖ δὲ κατέλυσεν ἐν τοῖς πολυτελεστάτοις οἰκοῖς τοῦ μεγάλου θαυμαστοῦ αὐτοῦ, τοῦ νέου πρίγκηπος Κόγκκα· ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ ὑφ' ὑπονοιῶν, πιθανῶς ἀδίκων, καταληφθεὶς, ὅτι ἡ ἐλευθερία του διέτρεχεν ἐν κίνδυνον καὶ ἐν Φερράρᾳ, ἐδέχθη τὴν φιλοξενίαν τοῦ φίλου του Μάνσου. Παρ' αὐτῷ δ' ἐξηκολούθησεν ἢ ἀπὸ τινος εἶχεν ἀρχίσει μετασκευὴν τοῦ ἔπους του, ἐπὶ σκοπῷ ἐν μέρει, ὡς φαίνεται, τοῦ ν' ἀφαιρέσῃ πάντας τοὺς ὑπαιτιγμούς φιλικῆς σχέσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ἑσταῖον οἶκον, καὶ ἐπεράτωσεν αὐτὴν, μεταβλῶν καὶ τὸ ὄνομα εἰς «Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ.» Ἦρχισε δὲ καὶ διδασκτικὸν ποίημα ὃ ἐπέγραψε «τὰς Ἑπτὰ Ἡμέρας» (τῆς κοσμογονίας), ὃ ὅμως ἀφῆκεν ἡμιτελές.

Ἄλλ' ἐν ἔτει 1592 προσεκληθὴ εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Ἀλδοβρανδίνῃ, ἀνεψιοῦ τοῦ πάππα Κλήμεντος τοῦ Η', καὶ παρ' αὐτῷ τὰ μέγιστα δυνάμενου. Καίτοι δὲ, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, εὐδαίμων ζῶν ἐν Νεαπόλει, ὅπου, ὡς φαίνεται, εἶχε κατορθώσει νὰ ἰαθῇ ἀπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῆς Φερράρᾳς, πεισθεὶς ὅμως ὑπὸ τῶν φίλων του, ἐνόμισεν ὅτι ὤφειλε νὰ μὴ ἀρνηθῇ τὴν τοσοῦτον ἔντιμον καὶ τοσοῦτον ἐπιμόνως γενομένην αὐτῷ πρότασιν, καὶ ἐκίνησε διὰ Ῥώμην. Ἀλλὰ τότε ἡ μετάβασις ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἱταλίας δὲν ἦτον ὅσον εὐκολος εἶναι σήμερον. Φθὰς εἰς τὰ μεθόρια τῆς ἐπικρατείας, ἐκωλύθη νὰ προβῇ περαιτέρω, διότι τὰ ὑπαιθρα κατεῖχον λησταί, καθ' ὧν οὐδὲν ἡδύνατο ἡ δημοσία δύναμις, πολιορκουμένη ἐξ ἐναντίας ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς πόλεις. Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ τινος ἡμέρας ἔμεινεν ἀπορῶν πῶς νὰ προχωρήσῃ, ἔπεμψεν ὁ ἀρχιληστὴς πρὸς αὐτὸν προσφέρων αὐτῷ νὰ τὸν προπέμψῃ ἀσφαλῶς καὶ νὰ τὸν φρουρήσῃ κατὰ τὴν ὁδοπορίαν του. Ἀρνηθέντος δὲ τοῦ Τάσσου τὴν φιλόφροναν πρότασιν, ὁ φιλόμουσος κακοῦργος ἀπεσύρθη ἐκείθεν μετὰ τῶν ὁπαδῶν του, ἵνα τῷ ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν δίοδον.

Οὕτως ἔφθασε λοιπὸν εἰς Ῥώμην, ὅπου φιλικωτάτης καὶ ἀρίστης τυχὼν δεξιώσεως, διέμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη εἰς φιλογλογικὰ ἔργα καὶ εἰς μελέτας ἐπιδιδόμενος. Αἰτία ὅμως ἀντιζηλίας γενόμενος μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἀλδοβρανδίνων, ἀμφοτέρων Καρδινάλιων, καὶ αἰρούμενος τὴν ἡρεμον τῆς Νεαπόλεως δίκαιταν, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, μέχρις οὗ ὁ πρεσβύτερος τῶν δύο ἀδελφῶν ἐκείνων προτείνας ἔλαβε παρὰ τοῦ Πάππα καὶ τῆς Γερουσίας τῆς Ῥώμης ψήφισμα ὅτι ὁ Τάσσος ἔμελλεν ἐπισήμως νὰ τελέσῃ θρίαμβον εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ νὰ στεφθῇ τὸν ποιητικὸν στέφανον.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντέστη ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ἀλλὰ τέλος ἐνέδωκεν, εἰ καὶ ἀπεργόμενος τῆς Νεαπόλεως, προφητικῶς εἶπεν εἰς τὸν φίλον τοῦ Μάνσον ὅτι δὲν θέλει ἐπιζῆσει ἵνα δεχθῇ τὴν τιμὴν ἣν τῷ παρεσκεύαζον· οὐδ' ἔσπευσε δὲ πρὸς τὸν περιμένοντα αὐτὸν θρίαμβον, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἔμεινεν ἡμέρας τινὰς εἰς τὸ κατὰ τὸ ὄρος Κασσῖνον μοναστήριον τοῦ ἁγίου Βικεντίου, ἵνα πανηγυρίσῃ τὰ Χριστοῦγεννα τοῦ ἔτους 4595.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἤδη ἡ ἄφιξις τοῦ εἰς Ῥώμην ὑπῆρξε θριαμβευτικὴ, διότι πᾶσαι αἱ ἐπιστημώτεραι οἰκογένειαι, πᾶς ὁ κληρὸς, καὶ πάντες οἱ αὐλικοὶ ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησίν του, καὶ ὁ Πάππας, φιλοξενήσας αὐτὸν εἰς τὸ παλάτιόν του, τῷ εἶπεν ὅτι τὸν ἐκάλεσεν ἵνα τιμήσῃ τὴν δάφνην ἣτις τοὺς πάντας τιμᾷ. Ἦρξαντο δὲ ἀμέσως αἱ προπαρασκευαί πρὸς τὴν μεγάλην τελετὴν, καὶ ἐκοσμοῦντο ἑορτασίμως οἱ παππικοὶ δόμοι, καὶ τὸ Καπιτώλιον, καὶ αἱ μεταξὺ ὁδοί, καὶ εὐδία τις ἡμέρα περιεμένετο, διότι ὁ χειμὼν ἐκεῖνος ἦτον δριμύς, ἵνα γίνῃ ἡ στέψις.

Ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Καρδινάλιος Ἀλδοβρανδίνης, οὗ ἦτον ἡ πρότασις καὶ ἡ πρώτη ἐνέργεια, ἡσθένησε βαρέως, καὶ μόλις μετὰ μικρὸν ἤρχισεν ἀναλαμβάνων, ὅταν ὁ Τάσσος κατελήφθη ὑπὸ νόσου ἣτις τάχιστα ἔλαβεν ἐπικίνδυνον χαρακτήρα,

διότι αἱ δυνάμεις του ἀμέσως ἐξέπεσαν. Κατ' αἵτησίν του δὲ μετεκομίσθη εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ὅπου ἐρωτήσας τὸν ἱατρὸν καὶ μαθὼν ὅτι μικραὶ ἐσώζοντο σωτηρίας αὐτοῦ ἐλπίδες, ὑψώσε πρῶτος τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπεν ὅτι εὐχαριστεῖ τὸν ἐλεήμονα Θεὸν διότι μετὰ τρικυμιώδη βίον τὸν φέρει εἰς λιμένα ἀναπαύσεως, καὶ κατ' ἐπίμονον αἵτησίν του ἐκομίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκοινωνήσεν. Ἐρωτηθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα ποῦ θέλει νὰ ταφῇ, εἶπεν ὅτι ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ, ἂν οἱ πατέρες τῷ παραχωρῶσι τὴν τιμὴν τοῦ νὰ καταθέσῃ ἐκεῖ τὰ ὀστέα του· ὡς ἐπιτάφιον κόσμημα δ' ὅτι τῷ ἀρκεῖ ἀπλῆ σανίς. Προσέθηκε δὲ τέλος ὅτι νὰ διαθέσῃ μὲν οὐδὲν ἔχει, ἀλλ' εἴ τι κέκτηται ἀφίησιν εἰς τὸν Καρδινάλιον Ἀλδοβρανδίνην, πλὴν τῆς εἰκόνης του ἣν ἐκληροδότει εἰς τὸν Μάνσον, καὶ πολυτελοῦς τινος σταυροῦ ὃν τῷ εἶχε δωρήσει ὁ Πάππας, καὶ ὃν κατέλειπεν εἰς τὸ ἴδιον μοναστήριον.

Τὰ λοιπὰ δὲ σχεδὸν ἔπνευεν, ὅτε ἤλθεν ὁ Καρδινάλιος Ἀλδοβρανδίνης νὰ τῷ φέρῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Πάππα· ὁ δὲ Τάσος, τὰς τελευταίας του δυνάμεις ἀναλαβὼν, ἀπεκρίθη ὅτι αὕτη ἦν ἡ στέψις ἣν ἤλθεν ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ ἐν Ῥώμῃ, καὶ δι' αὐτῆς ὅτι ἤλπιζε νὰ θριαμβεύσῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ οὐράνιον Καπιτώλιον. Παρεκάλει δ' ἔπειτα τὸν Καρδινάλιον νὰ προσπαθήσῃ νὰ συνάξῃ ὅθεν ἦσαν διαδεδομένα τὰ τεμάχια τοῦ ποιήματος τῶν ἐπτὰ ἡμερῶν τῆς κοσμογονίας, ἃ, ὡς εἶπεν, ὁ Θεὸς δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὰ βέβηλα χεῖλη του νὰ ψάλλωσι μέχρι τέλους, καὶ μάλιστα τὴν Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐθεώρει ὡς τὸ ἀτελέστατον τῶν ἔργων του, καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς πῦρ.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐζήτησε ν' ἀφεθῇ ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας μόνος εἰς προσευχὴν, καὶ πάντες ἀπεσύρθησαν πλὴν τοῦ πνευματικοῦ του καὶ τινων ἱερέων ψαλλόντων τὰ νεκρώσιμα. Τὴν ἐπαύριον δὲ, 25^η τοῦ Ἀπριλίου, ἐν ᾧ ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς ὕμνους των, λέγων «εἰς χεῖράς σου παραδίδωμι...», πρὶν ἢ προφθάσῃ

νά περατώσῃ τὴν φράσιν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, καὶ ἐτάφη, ὡς ἐζήτησεν, ἀνεπιδείκτως ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ ἐπὶ πολὺ οὐδὲ μνημεῖον ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου του, διότι ὁ θέλων ἐξ ἰδίων ν' ἀνεγείρῃ αὐτὸ Καρδινάλιος Ἀλδοβρανδίνης ἀπεβίωσε καὶ αὐτὸς πρὶν ἢ ὁ σκοπὸς του ἐκτελεσθῇ, καὶ μόνον πολὺ μεταγενεστέρως ὠκοδομήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Βεβιλάκουα τάφος ἀφελῆς μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀναγγέλλων τῇ Ἰταλίᾳ ποῦ ἔκειντο τὰ ὅσα τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς Ὁμήρου. Κατὰ δὲ τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἀντικατέστη αὐτ' ἐκείνου μνημεῖον πολυτελέστατον καὶ ἀξιώτερον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ὃν ἐκάλυπτε, καὶ τῆς χώρας ἥτις ἐτίμα τὴν μνήμην του.

Τὸ ἐξοχώτατον τοῦ Τάσσου ποίημα, τὸ τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ Ἰταλικῷ Παρνασσῷ, καὶ μίαν τῶν ἐπισημοτάτων ἐν τῇ ποιήσει τῶν νέων χρόνων κατέχον, εἶναι ἡ Ἑλευθέρωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἀριστούργημα εὐρέσεως, πλοκῆς, ποιητικοῦ ὕψους καὶ εὐγενείας ἐκφράσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπηλλαγμένον καί τινων ἐλαττωμάτων, (οἷον ἀτόπων τινῶν σκηνῶν, ἐπιτηδεύσεως ἐνίοτε περὶ τὴν φράσιν, ἐπιτηδεύσεως περὶ τὰς ἀντιθέσεις), ἀ ἐξογκοῦντες τῷ προσῆπτον πικρῶς αὐτὸν ἐλέγχοντες ἐμπαθεῖς ἀντίπαλοι. Παραδόξως δ' ἐνόμισεν ὁ Τάσσος ὅτι ἐδύνατο νὰ ὑπεκφύγῃ τινὰς τῶν ἥττον ἀτόπων κατακρίσεων, δι' ἐρμηνείας ἥτις ἦτον πολὺ ἐκείνων ἀτοπωτέρα, καὶ οὕτω δι' ἰσχυρίσθη ἐν τῷ προοιμίῳ ὃ προέταξε τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅτι πᾶσα αὐτὴ ἡ ἐποποιία ἦν συνεχὴς μόνον ἀλληγορία, ἐν ᾗ ἡ μὲν Ἱερουσαλὴμ ἠνέτατο τὴν δι' ἀγώνων κτωμένην ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ὁ δὲ Γοδεφρείδος τὴν ψυχὴν, ὁ Ταγκρέδης καὶ ὁ Ῥινάλδος τὰς δυνάμεις αὐτῆς, οἱ κοινοὶ στρατιῶται τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἡ Ἀρμίδα καὶ ὁ Ἰσμενος τοὺς πειρασμούς, οἱ δαίμονες αὐτοὺς τοὺς διαβόλους καὶ τὰ ἡμέτερα πάθη, καὶ αἱ γοητεῖαι τοῦ ἐστοιχειωμένου δάσους τὰς ἀπάτας εἰς ἃς ὑποκείμεθα. Εὐτυχῶς ὅμως διὰ τὴν φήμην τοῦ μεγάλου ποιητοῦ οὐδεὶς ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν βεβιασμένην ταύτην παρεξήγησιν τοῦ ἰδίου του ἔργου, καὶ

οί σύγχρονοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ἐξετίμησαν αὐτὸ ὡς ἐν τῶν μεγαλοφυεστέρων προϊόντων τοῦ ἐπικοῦ γένους.

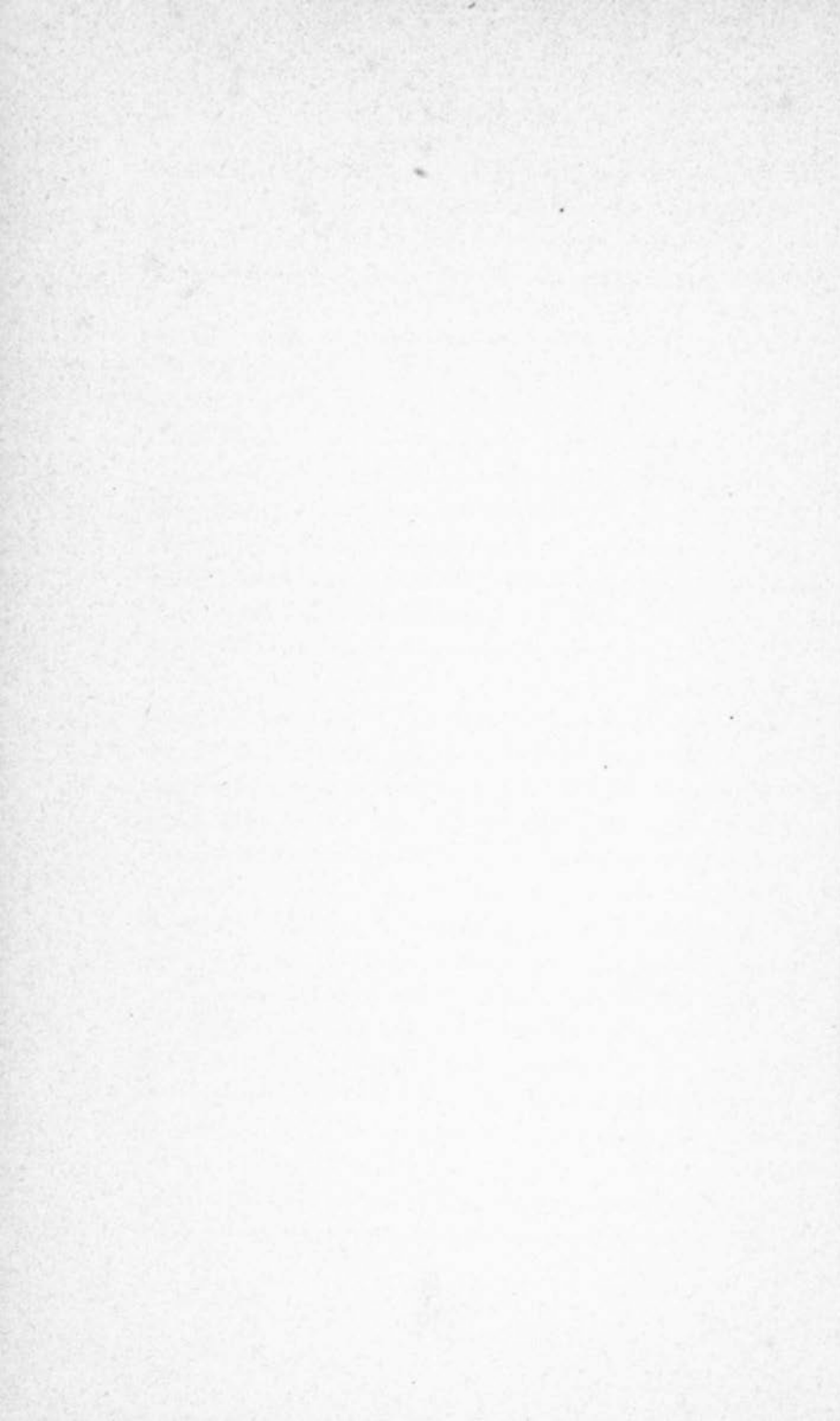
Ἡ φράσις αὐτοῦ ἐστὶ λίαν ἐπειξεργασμένη, καὶ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης εἶδον διατηρούμενον τὸ πρῶτον αὐτῆς χειρόγραφον, πλήρες διαγραφῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων διορθώσεων, μαρτυροῦν ὅτι ὁ Τάσσος περὶ ἐαυτοῦ ἔλεγεν, ὅτι οὐδέποτε ἡτοιοσχεδίαζεν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπιπόνως καὶ μετὰ λεπτολόγου ἐπιμελείας ἤργαζετο.

Τὴν μετάπλασιν τῆς Ἑλευθερώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀπεδοκίμασε μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ ποιητής, καὶ τὴν ἐκήρυξεν ἀναξίαν ἐκδόσεως.

Ἄλλα δ' ἔργα αὐτοῦ ἦσαν ὁ Ῥινάλδος, ἐποποιία καὶ τοῦτο εἰς 12 ῥαψῳδίας, τὸ πρωτόλειον τῆς Μούσης του, πεφουσημένην ἔχον τὴν φράσιν, καὶ πλήρες ψευδῶν εἰκόνων καὶ ἐπιτετηδευμένων ἐκφράσεων. Αἱ Ἑπτὰ Ἡμέραι τῆς κοσμογονίας, ἀνάλογοι πρὸς τὴν Θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου, μείνασαι ἀτελεῖς ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Ἀμύντας, δρᾶμα βουκολικόν, πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδος του, πλήρες ἀφελείας καὶ χάριτος. Τοῦτο κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐκατονταετηρίδα μετεφράσθη διὰ στίχων Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ πάππου μου. Ὁ Τορισμόνδος, τραγωδία, ἡ πρώτη γραφεῖσα Ἰταλιστὶ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀρίστη, περιλαμβανομένη δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ὧν ὁ Τάσσος ἐζήτησε τὴν πυρόλησιν ὅταν ἐξέπνεε. Πολλαὶ ποιήσεις λυρικαὶ (rime), ἐν αἷς καταφθάνεται ἡ θερμότης τοῦ αἰσθήματος καὶ ἡ χάρις τῆς ἐκφράσεως τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ πολλοὶ πεζοὶ διάλογοι πολιτικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ, κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸ ὕφος τῶν Πλατωνικῶν. Ἀπωλέσθησαν δὲ καὶ τινα τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τῶν διαλόγων μάλιστα, ἔνεκα τῆς ἀνυπομονησίας μεθ' ἧς οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐχθροὶ του τὰ ἤρπαζον, οἱ μὲν ἵνα τὰ θαυμάσωσιν, οἱ δὲ, εἰς ὧν τάς τάξεις λυπούμεθα ὅτι πρέπει νὰ καταριθμήσωμεν καὶ τὸν Ἀριό-

στον, ἵνα τὰ κατακρίνωσι, πρὶν ἢ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς τὰ τελειοποιήσῃ, τὰ κηρύξῃ ἄξια δημοσιεύσεως, καὶ καταρτίσῃ πλήρη συλλογὴν αὐτῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ταῦτα ἔτη ἀνηγγέλθη εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὅτι τινὰ αὐτῶν ἀνευρέθησαν.





Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Καθ' οὓς χρόνους νεαρὸς ἦν ἔτι ὁ χριστιανισμὸς, καὶ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἦν τὸ πρῶτιστον ἐλαττήριον τοῦ πολιτισμοῦ, διότι ἡ πολιτικὴ, καὶ αὐτὴ ἡ παιδεία, ἦσαν τότε τῶν ἐλίγων μόνον προνόμια, εὐκατάληπτον εἶναι ὅτι μέγας ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς σεβασμὸς πρὸς τὴν ἱερὰν πόλιν ἥτις ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῶν ἐνδόξων παθῶν, καὶ περιέκλειε τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ ἐν Κρεμώνῃ Εὐσεβίου, πωλήσαντες πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἤγειραν ἐν Βηθλεὲμ ξενῶνα διὰ τοὺς πανταχόθεν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου προσερχομένους προσκυνητάς· ἡ δὲ Ῥωμαία Παύλα ἱδρυσεν αὐτόθι γυναικῶν μοναστήριον. Ὅτε δ' ἡ ἁγία Ἐλένη, ἡ μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου, εὔρε τοῦ σταυροῦ τὸ τίμιον ξύλον, τότε ἱδρυσεν πρώτη ναὸν περὶ τὸν ἅγιον τάφον, κατακοσμήσασα αὐτὸν περισσοτέχνως, καὶ καθιερώσασα αὐτὸν μετὰ πάσης πομπῆς. Εὐδοξία ἡ Ἀθηναία, σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου, δυσηρέστησε τοὺς αὐστηροτέρους τῶν τότε χριστιανῶν διὰ τῆς πολυτελείας μεθ' ἧς ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅτε καὶ τὸν Κρανίου τόπον ἐκόσμησε δι' ὀλοχρύσου σταυροῦ· μετὰ ταῦτα δ' ὅτε ὑπέπεσεν εἰς δυσμένειαν, ἐκεῖ ἀπῆλθε καὶ ἐγκατεβίωσεν ἐν μετανοίᾳ.

Ἄλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου ἁλωσις τῆς ἱερᾶς πόλεως διέκοψε τὰς εἰς αὐτὴν ἐπιδημίας τῶν προσκυνητῶν, καὶ ἐπλήρω-

σιν ἀθυμίας τοὺς εὐσεβεῖς· πᾶσα δ' ἡ Χριστιανωσύνη ἐπεκρότησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειον, ὅτε κατὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα τὰ νικηφόρα αὐτοῦ ὅπλα ἀπεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἀπὸ τῆς ἱερᾶς πόλεως.

Δὲν ἐβράδυνον ὅμως νὰ ἐπέλθωσιν οἱ Ἀραβες, καὶ κατέκτησαν πάλιν αὐτὴν, ψάλλοντες τὸ τοῦ Κορανίου· «Εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, ἣν ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν», ἐν ᾧ οἱ πιστοὶ ἔφευγον ἀνακράζοντες· «Ἰδοὺ τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τοῦ ἁγίου τόπου.» Ἦλθε δὲ τότε αὐτὸς ὁ Ὀμάρ ἐκ Μεδίνης καὶ παρέλαβε τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπιτρέψας τοῖς χριστιανοῖς νὰ ἐξακολουθῶσι τὰς προσκυνήσεις αὐτῶν, ὡς καὶ ἔπειτα οἱ Φατημῖται, τὴν ἐμπορικὴν συγκοινωνίαν θέλοντες νὰ ἐνισχύσωσι, δὲν ἀπηγόρευσαν τὰς περὶ τὸν ἱερὸν τάφον τελουμένας χριστιανικὰς πανηγύρεις.

Καὶ ἐπηγγέλλοντο μὲν οἱ Ὀθωμανοὶ ἀνεξιθρησκείαν, ἀποτέλεσμα μᾶλλον ἀγερῶχου περιφρονήσεως πρὸς τὸ ξένον θρησκευμα παρὰ πεφωτισμένης ἀνοχῆς· ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ ἀναλγήτως δὲν ἐδύναντο νὰ ἐλέπωσι τὸ τζαμίον κατέχον τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος ἀπέθανεν ἐκ λύπης ὅτε εἰσήγαγεν ὁ ἥχος τῶν κωδῶνων καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ Μουεζζίζμη, καλοῦντος εἰς προσευχὰς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Μωάμεθ. Πλὴν δὲ τούτων ἐξυρίζοντο οἱ χριστιανοὶ, καὶ εἰς περιφρονήσεις ὑπεβάλλοντο, διακρινόμενοι διὰ δερματίνης ζώνης ἣν ὤφειλον νὰ φέρωσι, καὶ ἀπαγορευομένου αὐτοῖς νὰ ὁμιλῶσι τὴν Ἀραβικὴν, νὰ ὁπλοφορῶσι καὶ νὰ ἱππεύωσι, καὶ βραρεῖς φόροι τοῖς ἐπεβάλλοντο, καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ πατριάρχου αὐτῶν ὑπέκειτο τοῖς ἀλλοδοῦσι ἄρχουσι.

Ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τῶν Ὀρμιανδῶν καὶ Ἀληδῶν ἡλαττώθη ἡ καταπίεσις τῶν χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης, καὶ ὁ Μέγας Κάρολος ἐξέτεινε καὶ ἐπ' αὐτῶν τὴν προστατὴν χειρὰ του, καὶ ἐσυνθηκολόγησεν ὑπὲρ αὐτῶν μετὰ τοῦ περιφήμου Καλίφου Ἀρὸν-ἄλ-Ρασίδ, καὶ ἐπιτυχὼν τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν

πρόσοδον εἰς τὸν ἅγιον τάφον, ἱδρυσεν ἐκεῖ κατὰσθημα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν προσερχομένων.

Τὰς ἐκδρομὰς ταύτας συνετάραττον ἐπὶ τινα καιρὸν αἱ ληστρικαὶ τῶν Νορμανδῶν ἐπιχειρήσεις. Ἀλλ' ὅτε καὶ οὗτοι παρεδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν, προθύμως συνώδευον τοὺς ἀπερχομένους εἰς Παλαιστίνην, ὑπὸ τε θρησκευτικῶν καὶ ὑπὸ κοσμικῶν παροτρυνόμενοι λόγων. Μετὰ δὲ τὴν προσέλευσιν καὶ τῶν Οὐγγρων εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἰσχυρὸς τῶν προσκυνητῶν ἐπίκουρος ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Στέφανος· καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς χιλιετηρίδος, ὅτε ἡ κοινὴ πρόληψις ἔθετε τὸ τέλος τοῦ κόσμου, πάντες οἱ πιστεύοντες ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀπεγυμνοῦντο τῶν κοσμικῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ἀπέδιδον αὐτὰ, καὶ ἀπῆρχοντο παμπληθέστατοι ἵνα κατὰ τὴν φοβεράν καὶ ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν ἀποθάνωσιν ὅπου ἀπέθανεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, παρὰ τὴν κοιλάδα ἐν ἣ μετ' ὀλίγον ὁ αἰὼν θά ἐγίνετο λέων, ἐρχόμενος ἵνα δικάσῃ τὸν κόσμον. Λιτῆρτος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καμβράνης, μετὰ τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα Πικαρδῶν, Φλαμιγίων καὶ ἄλλων, ἀπῆλθε πρὸς προσκύνησιν. Ἀλλ' ὅτε ἔφθασεν ὁ εὐσεβὴς στόλος εἰς Βουλγαρίαν, οἱ μὲν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἀπέθανον τῆς πείνης, καὶ οὐδεὶς ἀφίκετο εἰς τὸν πρὸς θν ὅρον. Ὁκτακισχίλιοι ἕτεροι, ἐπόμενοι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Μαγεντίας καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς Σπίρας, τῆς Βαμβέργης, τῆς Κολωνίας, τῆς Ὑτρέχτης, ἐφιλοξενήθησαν ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα· ἀλλὰ περὶ τὴν Ἱερουσαλήμ προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Βεδουίνων, καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς ἀρχαῖον φρούριον, ὅθεν ὁ ἐμίρης τῆς Ράμλας ἠλευθέρωσε τοὺς μόνους διασωθέντας, περὶ τοὺς δισχιλίους, ἐπανελθόντας εἰς Ἱταλίαν. Ὁ δ' ἀποτρόπαιος Καλίφης τῆς Αἰγύπτου, ὁ Ἀλ-Χακῆμ Βεμριλά, ὅστις πρὸς ἀπλὴν διασκέδασιν ἐπυρόβλησε τὸ ἥμισυ τοῦ Καῖρου καὶ ἐλεηλάτησε τὸ ἕτερον ἥμισυ, κηρύττων δ' ὅτι εἶναι ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς πολλαχῶς κατεδίωξε τοὺς Χριστιανούς τῆς Συρίας, καὶ πολλοὺς ἐφόνευε τῶν προσκυνητῶν. Φήμη δὲ διασπαρεῖσα μεταξὺ

τῶν Μουσουλμάνων περὶ προσεχοῦς καταστροφῆς τοῦ κράτους αὐτῶν, προὐκάλεσε νέαν τῶν Χριστιανῶν καταδρομὴν, δι' ἣν κατὰ πρῶτον ὁ Πάππας Σίλβεστρος ὁ Β' προὐκήρυξε σταυροφορίαν, καὶ ἐξεστράτευσαν εἰς Συρίαν οἱ Γενουήσιοι, οἱ Πισανοὶ, καὶ Βοσόνης, ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀρλῆς. Ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ ἀπανθρώπου ἐκείνου τυράννου ἐπανεφέρει τὴν εἰρήνην, καὶ ἐπανεληφθῆσαν αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις καὶ αἱ ἐκδρομαὶ τῶν προσκυνητῶν, ἐπ' ἐλαφρῷ φόρῳ. Ἐν δὲ ἔτει 1020 ἐπεστράπη τοῖς Ἀμαλφιτανεῖς νὰ ἰδρύσωσι καὶ προικοδοτήσωσι νοσοκομεῖον παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωακείμ, ἐξ οὗ ἀνεφύη ἔπειτα τὸ τάγμα τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου καὶ τῆς Μελίτης.

Ἐν τούτοις ὅμως ἡῤῥξανεν ὁ Ὀθωμανικὸς χεῖμαρρος, καὶ οἱ Ἀραβες κατέκλυσαν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἀπέβαλον αὐτοὺς ἡ ἀνδρία τῶν ἐγγχωρίων, αἱ προτροπαὶ τῶν παπῶν, καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ἐν δὲ Ἰσπανίᾳ παρέμεινεν ἡ κατοχὴ ἐπὶ μακρόν. Καὶ ἐκθηλυνόμενοι μὲν οἱ Ἀραβες ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνικήθησαν καὶ περιωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Καταβρῶν· ἀλλ' ἡ νέα εἰσβολὴ τῶν μαχίμων καὶ ἀγρίων Ἀλμοραβιδῶν, μεγάλην νίκην ἀραμένων ἐν Ζαλάκα, ἀνενέωσε τὴν δύναμιν τῶν Ἀράβων, ἦν ὅμως ἔθραυσε τέλος τοῦ Ἀλφόνσου ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ ἀνδρία τοῦ Σίδου.

Ἀλλ' ἡ καταπίσις ἦν πρὸ πάντων ἐν Ἀνατολῇ ἰσχυρὰ, καὶ πολλοὶ τῶν γενναϊότερα αἰσθανομένων ἐφρόνουν ὅτι ὤφειλον οἱ ἄνδρες τῆς Εὐρώπης νὰ ὀπλισθῶσιν ἵνα ἐλευθερώσωσι τοὺς ἐν Ἀσίᾳ ὁμοδόξους αὐτῶν. Πρὸ πάντων δ' ἔτρεφε τὴν ιδεάν ταύτην ὁ ἐφάμιλλος Σιλβέστρου τοῦ Β' Πάππας Γρηγόριος ὁ Ζ', ἐφ' οὗ ἀνεφάνησαν οἱ ἀπληστότεροι καὶ φοβερώτεροι τῶν Τούρκων, οἱ Σελζουκίδαι, παντοίως καταδυναστεύοντες τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ χριστιανούς. Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἐξανίστατο μανθάνουσα ὅτι οἱ πιστοὶ, οἱ ἱερεῖς, καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου συρόμενοι, ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλακάς, ὅτι

αί γυναῖκες ὑβρίζοντο, ὅτι κατὰ χιλιάδας οἱ παῖδες ἀρπαζόμενοι περιετέμνοντο εἰς τοῦ Μωάμεθ τὸ θρήσκευμα, καὶ πλεῖστοι ὅτι ὡς εὐνοῦχοι κατεδικάζοντο εἰς φρούρησιν τῶν ἐν τοῖς χαρμεῖοις γυναικείων ἀγελῶν.

Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἐπεκαλέσατο τῆς Εὐρώπης τὴν ἀρωγὴν, ὑποσχεθεὶς νὰ συντελέσῃ τὸ κατὰ δύναμιν εἰς ἐξάλειψιν τοῦ σχίσματος μεταξὺ ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν, καὶ ὁ Πάππας Γρηγόριος ὁ Ζ' μετὰ ζήλου προσκήρυξε σταυροφορίαν, προτιθέμενος αὐτὸς ὁ ἴδιος ν' ἀναπετάσῃ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ προταχθῇ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες ὀπλιτῶν ὑπεσχέθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν· ἀλλ' ἕτεραι φροντίδες ἐματαίωσαν τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην.

Ἐξηκολούθησεν ὅμως ὑπεκκαίῳ τὸ ἱερὸν πῦρ ὁ Πάππας Βίκτωρ Γ' (1086), καθ' οὗ τὴν προτροπὴν διηγοῦνται ὅτι Γενουήσιοι, Πισανοὶ καὶ ἄλλοι Ἴταλοὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τῆς Ἀφρικῆς, κατέκοψαν περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἐχθρῶν, ἐπυρπόλησαν μίαν πόλιν, ἐπέβαλον φόρον εἰς ἕνα τῶν Μωαμεθανῶν βασιλέων, καὶ διὰ τῶν πολλῶν λαφύρων ἃ ἀπέκόμεσαν, κατεκόμισαν τῆς πατρίδος αὐτῶν τοὺς ναοὺς, περιποιήσαντες οὕτως εἰς τὴν Ἰταλίαν τὴν τιμὴν ὅτι πρώτη ἠνέωξε τὸ στάδιον εἰς τοὺς ἐπὶ δύο μετὰ ταῦτα ἑκατονταετηρίδας ἐνδόξως ἀγωνισαμένους προμάχους τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ δόξα ὅμως τοῦ ὀριστικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν σταυροφοριῶν ἐπεφυλάττετο εἰς Πικαρδόν τινα, τὸ ὄνομα Πέτρον, ἀνθρώπον ἀγνώστου οἰκογενείας, ἀγροῖκον τὴν τε ὄψιν καὶ τοὺς τρόπους, ἐν μονῳσσει καὶ ἐγκρατεῖα καὶ προσευχαῖς καταβιοῦντα καὶ διὰ τοῦτο ἐρημίτην ἐπικαλούμενον, καὶ ὑπὸ πάντων νομιζόμενον ὡς εἰς σχέσεις διατελοῦντα μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἐφαίνετο καὶ ὁ ἴδιος πιστεύων ἐν τῷ θρησκευτικῷ αὐτοῦ ἐνθουσιασμῷ. Ἐπισκεφθεὶς δ' οὗτος τὴν Ἱερουσαλήμ, διεκάζη

ὑπὸ νέου ἐνθέου ζήλου εἰς τὴν θέαν τῶν ἱερῶν ἐκείνων τόπων καὶ τῶν καταπίεσεων ἃς ὑφίστατο ἐν αὐτοῖς ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ παρὰ τὸν τάφον τοῦ Θεανθρώπου τῷ ἐφαινετο ὡς εἰ φωνὴ ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένη τῷ ἔλεγε· «Ἀνάστα, ὦ Πέτρε· καὶ πορευθεὶς εὐαγγελίσθητι τῷ λαῷ μου τὸ πέρας τῶν θλίψεων αὐτοῦ· ἐλθέτωσαν δὲ οἱ δοῦλοί μου καὶ ἐλευθερωθήτω ἡ ἀγία γῆ.»

Τότε ἀπελθὼν μετὰ συστάσεων τοῦ πατριάρχου Συμεὼν πρὸς Πάππαν Οὐρβανὸν τὸν Β', τοὺς πόδας αὐτοῦ ἀσπασθεὶς, καὶ μεταδοὺς αὐτῷ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν, ἐπέμνη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἵνα κηρύξῃ τὴν σταυροφορίαν. Γυμνόπους δὲ καὶ ἀσκεπὴς, ἰσχνὸς καὶ μονοχίτων, τὸν σταυρὸν ἔχων εἰς χεῖρας, καὶ πώλου ὄνου ὠχούμενος, διέτρεχε πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, τὴν φλόγα τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐμφυσῶν εἰς τὰ πλήθη. Βαθέως δὲ συνεκίνει τοὺς λαοὺς ἢ τε θέα τοῦ αὐστηροῦ καὶ παραδόξου τούτου προφήτου, καὶ ἡ ἀφήγησις τῶν ὅσων αὐτὸς εἶδε καὶ ὑπέστη ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ ἡ ἀνδρική αὐτοῦ εὐγλωττία ἐξεγείρουσα εἰς πράξεις ἐνδόξους καὶ εὐσεβεῖς, καὶ πάντες ὡς προφήτην καὶ ὡς ἅγιον θεωροῦντες αὐτὸν, ἠκολούθουν τὰ ἔχνη αὐτοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Κυροῦντες δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἠύξανον τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ ὅσοι προσκυνηταὶ ἐπέστρεφον ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων, ἀποδεδόμενοι ὅσους κινδύνους καὶ ὅσας βασάνους ἐκεῖ ὑπέστησαν, καὶ δεικνύοντες ἐπ' αὐτῶν τῶν σωματῶν αὐτῶν τὰ ἔχνη τῶν μαρτυρίων των. Ὡστε ἐκορυφώθη ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ εὐλάβεια, καὶ μακάριοι ἐλογίζοντο οἱ δυνάμενοι νὰ φιλήσωσι μόνον τὸν κράσπεδον αὐτοῦ, καὶ εἰς λωρίδας διενέμοντο τὸν μανδύαν του, ἐπιβράπτοντες αὐτὰς εἰς σχῆμα σταυροῦ ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ὡς περὶ ἀπτα ἔφερον καὶ αὐτὰς τὰς τρίχας τῆς ἡμιόνου του.

Πρὸ μιᾶς ἐκατονταετηρίδος εἶχεν ἤδη παρέλθει ἡ χιλιετηρίς, καθ' ἣν ἐνομίζετο ὅτι ὁ κόσμος θέλει καταστραφῆ, καὶ ἤδη

γενικὴ ἐπεκράτει πεποιθήσις ὅτι ἐπῆλθεν ἡ ὥρα τῆς σωτηρίας, καὶ πᾶς ὁ ἔχων βεβαρημένην τὴν συνείδησιν δι' ἁμαρτιῶν, ἀπῆρχετο μετὰ ζωηρᾶς πίστεως πρὸς ἐξαγορὰν αὐτῶν εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων. Ὅτε ὁ Πέτρος ὁ Ἑρμῆς ἐκήρυττε, «Στρατιῶται τοῦ Διαβόλου, γίνετε τοῦ Χριστοῦ Στρατιῶται», ἐξώρμων πανταχόθεν οἱ κάτοικοι τῶν δασῶν καὶ σπηλαίων, καὶ ἐζήτουν νὰ τοῖς ἀγασθῶσι τὰ ὄπλα ἃ ἔφερον ἕως τότε ὡς ὄργανα τοῦ ἐγκλήματος. Τοὺς ἐκδεδιητημένους περιέστελλε τὸ παράδειγμα τοῦ αὐστηροῦ ἐρημίτου, τοὺς φειδωλοὺς παρεκίνει εἰς ἐλευθέριον ἐλεημοσύνην ὁ λόγος τοῦ ἄτομα καὶ πόλεις διήλλαττε τὸ κοινὸν αἶσθημα, καὶ ἀλλεπάλληλα θαύματα μετέπειθον τοὺς σκεπτικωτέρους· καὶ πάντες ἀλλήλους προέτρπεον καὶ ἐξήγειρον εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἱερὰν ἐπιχείρησιν.

Ἐν τούτοις ἐπιστολαὶ ἔφθασαν καὶ παρ' Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐπικαλούμεναι τὴν βοήθειαν τῶν Χριστιανῶν τῆς δύσεως ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου, ἀπειλουμένου ὑπὸ τῶν Τούρκων, μεθ' ὧν τῶν θρησκευτικῶν κειμηλίων ἃ περιέκλειε.

Τότε Οὐρβανὸς ὁ Β' συνεκάλεσε σύνοδον ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἄλλην μετ' αὐτὴν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ προὐκήρυξε (1095) πόλεμον κατὰ τῶν Μωάμεθανῶν πρὸς ἐλευθέρωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει» ἐκφωνῶν ἐνώπιον τῶν χιλιάδων αἵτινες, διασπαρεῖσαι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῶν ὁρέων τῆς Καληδονίας μέχρι τῶν ῥυῶν τοῦ Δουνάβου, ἐπανελάμβανον ἐνθουσιωδῶς: Ὁ Θεὸς τὸ θέλει! Πανταχόθεν δ' ἐκ περάτων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἄνθρωποι πάσης γλώσσης, παντὸς κοινωνικοῦ βαθμοῦ, πάσης ἡλικίας, ἀκόμη καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, πάντα τὰ ἐγκόσμια καταλείποντες, συνέρρεον ὡς τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, ποικιλοτάτας φέροντες κατ' ἔθνη στολὰς, ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ ὄμου πάντες τὸν σταυρὸν προσεῤῥαμμένον ἐξ ἐρίου ἢ ἐκ μετὰξῆς, διάφορον δὲ κατὰ τὰ χρώματα. Τοὺς τῆς Βαλτικῆς ὁδῆγει Συένος, ὁ υἱὸς τοῦ

Βασιλέως τῆς Δανιμαρκίας, καὶ Σηγύρος, ὁ πρωτότοκος Μάγνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Νορβηγίας· τοὺς Σκώττους καὶ Ἰρλανδοὺς, Ἀλάγος, ὁ υἱὸς Μελεόλμου τοῦ Γ'· τοὺς Νορμανδοὺς καὶ Βρεταννοὺς, ὁ Ῥοβέρτος, Δουξ τῆς Νορμανδίας, ὁ υἱὸς Γουλλιέλμου τοῦ κατακτητοῦ· τοὺς Φλαμιγγίους, Ὀλλανδοὺς καὶ Βραβανσῶνας, Ῥοβέρτος, ὁ κόμης τῆς Φλανδρίας· τοὺς Βοθριγγίους, τοὺς Φρυγίονας καὶ τοὺς Γερμανοὺς, ὁ δουξ Γοδεφρείδος ὁ Βουλλιών, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Εὐστάθιος καὶ Βαλδοβίνος· τοὺς Γάλλους, Οὐγὼν ὁ κόμης Βερμανδοσίας (de Vermandois), ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Φιλίππου Α', καὶ ὁ Στέφανος, κόμης τῆς Χάρτρης (comte de Chartres)· τοὺς Προβηγγιανοὺς, Λαγγεδοκίους καὶ Γάσκονας, οἵτινες τότε δὲν κατηριθμοῦντο εἰσέτι μετὰ τῶν Γάλλων, ὁ γέρον Ραιμόνδος, κόμης τοῦ Σαιντ-Αίγιδίου καὶ τῆς Τολώσσης. Τῶν δ' Ἰταλῶν ἦν ἀρχηγὸς, τῶν μὲν μεσημβρινῶν Βοεμόνδος ὁ Ποκάρδος, ἡγεμὼν τοῦ Τάραντος, καὶ ὁ νέος Ταγκρέδης, υἱὸς τοῦ Μαρκεσίου Ὁθωνος Ῥουσόνου, τῶν δὲ Λομβαρδῶν ὁ κόμης Ῥαϊνάλδος, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥινάλδος εἶναι εἷς τῶν πρωτίστων ἡρώων τοῦ παρόντος ποιήματος. Ἐξάρχους δ' ἑαυτοῦ ἔπεμψεν ὁ Πάππας τὸν Ἀδελμάρων, ἐπίσκοπον τοῦ Πογγίου, καὶ τὸν Γουλλιέλμον, ἐπίσκοπον τῆς Ὁραγγίας, ἀμφοτέρους ὁδηγοῦντας τάγματα μαχητῶν. Προσεπῆλθε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Δαιβέρτος, ἐπίσκοπος τῆς Πίσσης, μετὰ στόλου ἐκ πεντήκοντα πλοίων, καὶ Ἀνσέλμος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεδιολάνων, μετὰ πεντήκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν.

Μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης οἱ βορειότεροι, ἕως ἔνεκα τῶν θελγήτρων ἃ τὰ νότια κλίματα παρίστων εἰς τὴν φαντασίαν των, καὶ μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων αἱ πτωχότεραι, πιθανῶς ἔνεκα καὶ τῶν ὕλικῶν ἐλπίδων ἃς ὑπέτρεφεν ἐν αὐταῖς ἢ προσδοκία μεμακρυσμένων ἐπιχειρήσεων, ἔτρεφον θερμότερον τὸν ζῆλον πρὸς τὰς σταυροφορίας. Μόλις δὲ παρῆλθεν ὁ χειμὼν τοῦ ἔτους 1096, καὶ ὁ πολὺς στρατὸς, δυσανασχετῶν

πρὸς τὰς χρονοτριβὰς τῶν ἀρχηγῶν αὐτοῦ, ἐξεστράτευσεν χωρὶς νὰ τοὺς περιμένῃ, εἰς τριακοσίας χιλιάδας ἀριθμούμενος, ὅλους σχεδὸν πεζοὺς· καὶ ἄνευ ἐφοδίων, ἄνευ χρημάτων, δίχα διαιρεθεῖς, ἐπορεύθη ἀπὸ τοῦ Ῥήνου πρὸς τὸν Δούναβιν, καὶ ἀπὸ τῶν Τεναγῶν τῆς Βουλγαρίας εἰς τὸ κατὰστενον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος τοὺς μετεβίβασεν εἰς Ἀσίαν, καταπεπονημένους μὲν ὑπὸ τῶν καμάτων, ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ τὸν ἀριθμὸν κατὰ πολὺ ἐλαττωθέντας ὑπὸ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Οὐγγρων καὶ τῶν Βουλγάρων, οὐχ ἥττον ὅμως λίαν ἐπιφύβους εἰσέτι. Ἀλλὰ Σολιμάνος ὁ Β', ὁ τῆς Νικαίας Σουλτάνος, ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλλείψεως πάσης πειθαρχίας καὶ τάξεως, τοὺς εἰλκυσεν ἐπιτηδεύειν εἰς ἐνέδραν, καὶ ἐν ᾧ ἤλπιζον νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν τῶν, ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς κατέκοψαν, ὥστε μόλις τὸ δέκατον αὐτῶν διεσώθη.

Ἐν τούτοις ὁ Δοῦξ Γοδεφρείδος μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν καὶ τῶν πρωτίστων ἐκ τῶν σταυροφόρων ἀπῆλθον περὶ τὸν Αὐγουστον, καὶ διὰ διαφόρων ὁδῶν ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ὠμόσαντες πίστιν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, διέβησαν εἰς Βιθυνίαν μετ' ἐπικούρων Ἑλλήνων. Σολιμάν ὁ Β', ὁ ἐπιλεγόμενος Καλιτζή-Ἀρσλάν (ξί φήρης λέων), ἠθέλησε νὰ τοὺς προσβάλλῃ εἰς αὐτὰ τὰ πεδία ἐφ' ὧν ἦσαν κατεσπαρμένα τὰ ὅστ' αὐτῶν ἀτυχῶν τῶν συντρόφων. Ἀλλ' ἐνίκηθη κατὰ κράτος, καὶ ἀπώλεσε τὸν θρόνον αὐτοῦ (20 Ἰουλίου 1097), καὶ ἡ Νίκαια, ἡ ἐδρα τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ἡ Ταρσὺς, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡλευθερώθησαν ἀπὸ τῶν ἀλλοπίστων. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ νικηφόρος στρατὸς, ὑπερβὰς τὸν Ὀρόντην, ἐστρατοπέδευσε βορείως τῆς Ἀντιοχείας, κειμένης ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ. Ἦν δ' αὕτη ἡ πόλις ἦν τὸ πρῶτον ὠκνησεν ὁ ἅγιος Πέτρος, καὶ ἐν ἧ κατ' ἀρχὰς ἐκλήθησαν Χριστιανοὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ φρούριον αὐτῆς εἶχε διπλοῦν τὸν περίβολον· ἐπεκράθητο δ' ἐπὶ ὑψηλῶν, χα-

ριεστάτων καὶ συμφύτων λόφων, ὑπερκειμένων τοῦ ἀχανοῦς καὶ ὠραίου πεδίου τοῦ Ὀρόντου. Εἶχον δὲ κυριεύσει αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῶν Φατιμιτῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἱ Σελγιουκίδαι Τοῦρκοι ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Ἐμίρης Βαγισιὰν διώκει τὴν φρουρὰν, συγκειμένην ἐκ δισμυρίων πεζῶν καὶ ἑπτακισχιλίων ἵππέων· οἱ κάτοικοι δὲ τῆς πόλεως, Σύροι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀραβες καὶ Αἰγύπτιοι, συνεποσοῦντο εἰς διακοσίας χιλιάδας. Τριπλάσιοι τούτων ἦσαν οἱ εἰς Βιθυνίαν μεταβάντες Χριστιανοὶ, οἵτινες, καὶ τοὶ πολλὰς πολλαχοῦ ὑποστάντες ζημίας, ἔμενον πάντοτε πολυπληθέστεροι τῶν πολιορκουμένων. Περὶ τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Χριστιανοὶ τὴν 21 Ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ὅτε ὄμβροι συνεχεῖς ἐπικρατοῦσιν ἐν Συρίᾳ· δι' ὃ οἱ μὲν προβλεπτικώτεροι ἤθελον ν' ἀναβάλλωσι πᾶσαν ἔφοδον, οἱ δὲ ριψοκίνδυνοι νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν προσβολὴν, οὐδὲ κἂν τὴν ἄφιξιν ἢ κατασκευὴν τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν περιμένοντες. Τούτων ἡ γνώμη ὑπερίσχυεν. Ἀλλ' ὁ Βαγισιὰν ἀντετάχθη μετὰ μεγίστης ἀνδρίας καὶ ἐπιδεξιότητος, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀπαντήσαντες ἀντίστασιν πολὺ ἀνωτέραν ἢ ἐν Ταρσῷ καὶ ἐν Νικαίᾳ, ἠναγκάσθησαν νὰ περιορίσωσι τὴν πολιορκίαν εἰς ἀποκλεισμόν. Ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ ἄλλοι ἐχθροὶ κινδυνώδεις προσέβαλον τὸν σταυροφορικὸν στρατόν. Ἡ ἀργία, αἱ παντοῖαι ἡδοναὶ ἀφ' ὧν ὀλίγον ἴσχυον ν' ἀποσπάσωσιν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαγωγῷ ἐκείνῳ κλίματι αἱ ἀρεταὶ τοῦ Γοδεφρείδου, τοῦ Ταγκρέδου καὶ τῶν ἐξάρχων, ἡ διχόνοια μεταξὺ τοσοῦτων ἀλλοφύλων λαῶν καὶ ἐν στρατῷ μὴ εἰθισμένῳ εἰς πειθαρχίαν, ἡ μετ' ὀλίγον ἐντελὲς ἐξάντλησις τῶν πέριξ χωρῶν, αἱ ἐκδρομαὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν περιόικων αἱ ἐπιδρομαὶ περιήγαγον ἐντὸς τριῶν μηνῶν τοὺς πολιορκοῦντας εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἂν δὲν ἤρχετο αὐτοῖς ἐπικουρία διὰ θαλάσσης.

Ἀλλ' αἱ θαλάσσαι δυνάμεις τῶν τότε χρόνων, ὀλίγον συνεμερίζοντο τῶν ὑπερβορείων τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῶν σταυροφορίων.

Τῶν λαῶν αὐτῶν ἡ φαντασία δὲν ἐξήπτετο, ὥς ἡ τῶν ὑπερβο-
ρείων, εἰς διηγήσεις περὶ χωρῶν καὶ κλιμάτων γνωστῶν αὐτοῖς
καὶ οἰκείων, καὶ τὰ ἐμπορικὰ αὐτῶν συμφέροντα ἐβλάπτοντο
μᾶλλον ἢ ὠφελούντο διὰ γενικῆς τοιαύτης ῥήξεως πρὸς πάν-
τας τοὺς Μωαμεθανοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Οὐχ ἥττον ὅμως οἱ Γε-
νουήσιοι πρῶτοι ὤπλισαν στόλον, καὶ ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν
τῶν δεινοπαθόντων. Ἐν μέσῳ χειμῶνι ἐκπλεύσαντες, καὶ ἐπὶ
μακρὸν καὶ πολλαχῶς ἐν τῷ ἀρχιπελάγει κινδυνεύσαντες, ἔφθα-
σαν τέλος εἰς ἅγιον Συμεῶνα, τὸ ἐπίνεον τῆς Ἀντιοχείας, δώ-
δεκα μίλια αὐτῆς ἀπέχον, ἐν Ἀπριλίῳ μηνὶ τοῦ ἔτους 1098· ἡ
δ' ἀγγελία τῆς ἀφίξεως αὐτῶν τοσαύτην ἀγαλλίασιν διήγειρεν
εἰς τὸ στρατόπεδον, καθ' ὃν χρόνον οἱ σταυροφόροι εἶχον κα-
ταντήσει εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν, καὶ ἔζων τρώγοντες τὰ πτώ-
ματα τῶν Σαρακηνῶν οὓς ἐφόνευον, ὥστε πάντες ἐν θορύβῳ
καὶ ἀταξίᾳ ὤρμησαν πρὸς τὸν σωτῆρα στόλον, τὸν τὰς ποθητάς
τροφὰς αὐτοῖς φέροντα. Ἐκ τούτου δ' ἐπωφεληθεὶς ὁ φρουράρ-
χος τῆς Ἀντιοχείας, ἐξέδραμε καὶ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἄνευ πει-
θαρχίας καὶ παρατάξεως χωροῦντος ἐκείνου ὄχλου, καὶ πλεί-
στους κατέκοψε, πλείστους ἠχμαλώτισε, καὶ ἄλλους διεσκόρ-
πισεν ἐν ἀπελπισίᾳ φεύγοντας εἰς τὰ δάση, καὶ πᾶσα ἡ ἐκστρα-
τεία θὰ ἐλάβανεν ἐνταῦθα οἰκτρὸν τὸ τέλος, ἂν μεθ' ὑπερ-
ανθρώπου ἡρωϊσμοῦ δὲν ἀντετάττετο ὁ Γοδεφρείδος εἰς τοὺς
φεύγοντας καὶ διὰ λόγου καὶ παραδείγματος ἐνθαρρύνων αὐ-
τοὺς δὲν ἐστρέφετο κατὰ τῶν διωκτῶν του μετὰ τοσαύτης ὁρ-
μῆς, ὥστε ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, καὶ χιλιάδας αὐτῶν
κατέκοψε, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν χει-
ρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς Γενουησίους παρέσχε καιρὸν καὶ ἄ-
δειαν ν' ἀποβιβάσωσι τὰς ἐπικουρίας, τὰς τροφὰς καὶ τὰς μη-
χανάς, καὶ νὰ σώσωσι τὸν στρατὸν βεβαίου καὶ ἐντελοῦς ὁλέ-
θρου. Τότε ὁ κόμης τῆς Τολώσσης κατέλαβε τὴν πρὸ τῆς πόλεως
γέφυραν, καὶ ὁ Ταγκρέδης ὠχύρωσε μικρὸν μοναστήριον κείμε-
νον εἰς ἐπίκλιρον θέσιν, καὶ ὁ ἀποκλεισμοὸς ἐγένετο πραγματι-

κὺς ἔκτοτε καὶ αὐστηρὸς, ὥστε ὁ Βαγισιὰν ἤρχισε νὰ συνθηκολογῇ ἢ νὰ προσποιῆται ὅτι συνθηκολογεῖ περὶ παραδόσεως, ὅτε ἀρνησέθρησκός τις προλαβὼν αὐτὸν, ἤλθεν εἰς μυστικὴν συνενόησιν μετὰ τοῦ Βοεμόνδου, ἠνέωξε τὴν πύλιν εἰς τοὺς σταυροφόρους, καὶ οὕτως ἐκυριεύθη ἡ πόλις τὴν 3 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 4098, καὶ ὁ Ἑμίρης ἐθανατώθη. Μέρους ὅμως τῆς φρουρᾶς κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μέχρις οὗ ἐπῆλθε μετὰ δισμυρίων ἀνδρῶν ὁ Κερβόγας, βασιλεὺς τοῦ Μοσσοῦλ, πεμπόμενος ὑπὸ Μελέκ Σκιά, Σουλτάνου τῆς Περσίας, ἵνα λύσῃ τῆς πόλεως τὴν πολιορκίαν. Ἀνηγορεύθη δ' ὁ Κερβόγας οὗτος Βασιλεὺς, εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ εἰς τοὺς Σουλτάνους τῆς Περσίας κατὰ τῶν ἄλλων Τούρκων Σελγιουκιδῶν, καὶ εἶχεν εἰκοσιοκτὼ Ἑμίρας εἰς τὴν ἀκολουθίαν του. Ἄγριος δ', ἄκαμπτος καὶ θυμοειδής, οὗτος ἐχρησίμευσε τῷ Τάσσῳ ὡς πρωτότυπον καθ' ὃ διέπλασε τοῦ Ἀργάντου τὸν χαρακτῆρα. Ἐλθὼν λοιπὸν ἐστρατοπέδευσε ὁ Κερβόγας παρὰ τὸν Ὀρόντην, καὶ οἱ σταυροφόροι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκκενώσωσι τὰ ἑξῶ φρούρια, καὶ ν' ἀποσυρθῶσιν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου ἐπῆλθε πάλιν ἐπ' αὐτοὺς φοβερὰ ὡς πρὶν ἡ πληγὴ τῆς πείνης, καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἀπαλλαγῆς, διότι ὁ ἐχθρὸς ἐφρόντισε νὰ καταλάβῃ τὸν λιμένα τοῦ ἁγίου Συμεῶνος, ἵνα παρακωλύσῃ πᾶσαν ἐκ θαλάσσης ἐρχομένην ἐπικουρίαν. Λιμώττοντες περιεφέροντο ἀπὸ θύρας εἰς θύραν οἱ πρόμαχοι τῆς Ἀντιοχείας ἐπαιτούντες ἄρτον, ὁ Γοδεφρείδος ἐπώλησεν εἰς δημοπρασίαν τὸν ἀγαπητὸν ἵππον του ἀντὶ ὀλίγης τροφῆς, καὶ, ὡς πολλοὶ ἄλλοι, φεύγων τὰς ἀνυποφόρους στερήσεις ἐδραπέτευσε καὶ αὐτὸς ὁ αὐστηρὸς καὶ ἐνθουσιώδης Πέτρος ὁ Ἐρμημίτης. Καὶ τοῦτον μὲν συλλαβὼν, διὰ τῆς βίας ἐπανάφερεν εἰς τὴν πόλιν ὁ Ταγκρέδης. Ἄλλ' οἱ ἀνδρεότεροι τῶν στρατιωτῶν ἤρνουντο ὑπηρεσίαν, πιστεύοντες ὅτι μόνον διὰ θαύματος οὐράνια παρέμβασις ἠδύνατο νὰ σώσῃ αὐτούς.

Τότε ἤρχισαν προφητεῖαι διαδιδόμεναι, καὶ ἡ εὐπληκτος φαντασία τῶν πασχόντων ἐβλεπε πανταχοῦ τὰ θαύματα θ

ἐπεκαλοῦντο. Εἰς ἱερεὺς ἐκήρυξεν ὅτι τῷ ἀπεκαλύφθη κατ' ὄναρ ἡ θέσις ἐνθα ἦν τεθαμμένη ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡ λόγχη ἡ τρυπήσασα τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἦν ἕτοιμος νὰ βαδίσῃ ἐπὶ φλεγόντων ἀνθρώπων ἢ νὰ βυθισθῇ εἰς ζέον ὕδωρ πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του. Καὶ ἀνασκαφέντος ὑπ' αὐτοῦ τὴν ὁδηγίαν τοῦ χωρίου ὃ ὑπεδείκνυσεν, εὗρέθη τῷ ὄντι ἡ ἀρχαία λόγχη, καὶ ἐξηγέρθη εἰς τὴν θέαν αὐτῆς τοσοῦτον ὁ ἐνθουσιασμός, ὥστε οἱ δειλότεροι ἤδη ἐζήτουν μεγαλοφώνως τὴν μάχην. Ἀφειθείσης ἐπομένως τῆς φρουρήσεως τῆς Ἀντιοχείας εἰς τὸν κόμητα τῆς Τολώσσης, ἐξέδραμον οἱ λοιποὶ κατὰ τοῦ Καρβόγα, ὅστις ἐν ᾧ ἠλπίζεν ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ τοὺς ἐκπολιορκήσῃ διὰ τῆς πείνης, μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν αὐτοὺς καταβάντας εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ προκαλοῦντας αὐτόν. Ἡ μάχη ὑπῆρξε πεισματώδης· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς διεδόθη ὅτι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑπερκειμένου ὄρου ἐπεφάνησαν αἶφνης τρεῖς λευκοφόροι καὶ ἀκτινοβολοῦντες ὀπλίται, καὶ ἀμέσως ὁ ἐπίσκοπος Ἀδελμάρος, ὁ πρῶτος ἐξάρχος τοῦ Πάππα, ἤγειρεν ὕμνον δοξολογίας πρὸς τοὺς τρεῖς προστατάς τῶν στρατῶν τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς πρωτομάρτυρας Γεώργιον, Δημήτριον καὶ Μαυρίκιον, καὶ οἱ στρατιῶται ἐλευθερωθέντες, ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ στρατοῦ, ἔτρεψαν καὶ κατέκοψαν αὐτόν, ὁ Καρβόγας μόλις ἐσώθη φεύγων πρὸς τὸν Εὐφράτην, καὶ μεταξὺ τῶν πλουσίων λαφύρων, ὁ Βοεμόνδος λαβὼν ἔπεμψεν εἰς Ἰταλίαν ὡς ἀπαρχὴν τοῦ θριάμβου του τὴν κατάχρυσον βασιλικὴν σκηνὴν, ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ ὀκτὼ πύργων, καὶ ἐχώρει δισχιλίους ἀνδρας.

Ἡ πρόθεσις τῶν σταυροφόρων ἦν, ἅμα κυριεύσαντες τὴν Ἀντιόχειαν, νὰ κινηθῶσι κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἐκ διαφόρων αἰτιῶν ἠναγκάσθησαν ν' ἀναβάλλωσι τὴν ἐπιχείρησιν. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, περισσύτερον φοβούμενος τοὺς δυσοικονομήτους τούτους συμμάχους παρ' αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς, δὲν τοῖς ἔπεμψεν ἦν περιέμενον ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἀπέσυρε καὶ τὴν μικρὰν ἦν τοῖς εἶχε χορηγήσει τὸ πρῶτον· ἔπειτα δὲ

καὶ τὰ πράγματα ἐν Παλαιστίνῃ εἶχον ἐπ' ἐσχάτων λάβει ἄλλην τροπὴν. Ἐν Ἀφρικῇ ἤρχε τότε ὁ ἕκτος Καλίφης τῶν Φατιμιτῶν Μοστανσὲρ Βιλλὰ, ἀνὴρ ἀδρανὴς συνάμα καὶ ἀφυῆς. Ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἐκυβέρνα τὸ κράτος ὁ Βεζίρης αὐτοῦ Ἀφδάλ, γενναῖος εἰς τὰς μάχας καὶ πολιτικὸς ἐπιτήδειος. Οὗτος δὲ, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τῶν συμφορῶν τῶν Τούρκων ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ, εἰσῆλθας ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, ἐλαφυραγωγῆσε καὶ ἐκυρίευσεν αὐτήν, καὶ εἰς τοὺς σταυροφόρους ἐπρότεινε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν λατρείαν αὐτῶν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, νὰ δέχεται ἀνὰ τριακοσίους τοὺς προσκυνητάς, καὶ νὰ προστατεύῃ αὐτοὺς παντὶ σθένει. Ἄν ὅμως εἰς ταῦτα δὲν συνήκουν, ῥηπεῖλαι ὅτι ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Ἀβασσιδῶν, τῶν Περσῶν καὶ τῶν Τούρκων, θὰ ὑπερεμάχῃ τῆς Ἱερουσαλὴμ μετὰ πασῶν τῶν Ὀθωμανικῶν δυνάμεων. Πλὴν δὲ τούτων, εἰς δύσκολον θέσιν ὁ Βοεμόνδος διατελὼν ἐν Ἀντιοχείᾳ, δὲν ἐδύνατο νὰ μακρυνθῇ αὐτῆς ἵνα συμπράξῃ μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἀπεθάρρυνε δὲ προσέτι τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἡ σκανδαλώδης ἀποχώρησις τῶν κομητῶν Βερμανδοσίας καὶ Χάρτρης, ἀπελθόντων αἴφνης εἰς Εὐρώπην· καὶ ἐξησθένουν αὐτοὺς αἱ διχόνοιαι, καὶ αἱ ἄφρονες καὶ ἄσκοποι ἐκδρομαὶ ἐπὶ λείᾳ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν, καὶ ὁ ἀπροσδόκητος θάνατος τοῦ εὐσεβοῦς πολεμιστοῦ Ἀδελμάρου, καὶ ἡ χειμερινὴ ὥρα, καὶ ἡ ἔλλειψις στόλου, δι' οὗ νὰ κοινωνῶσι μετὰ τῆς Εὐρώπης.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1099 ἀπεφάσισαν νὰ προχωρήσωσι, καὶ μεγάλη κατέλαβε τὸν στρατὸν ἀνυπομονησία, καὶ πρῶτος διηυθύνθη ὁ νέος Ταγκρέδης τὴν μεταξὺ βαίνων τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς θαλάσσης. Πανταχοῦ οἱ Χριστιανοὶ ὑπεδέχοντο τοὺς προβαίνοντας μετ' ἐνθουσιασμοῦ, οἱ δὲ Τούρκοι ἐνέδιδον μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν. Οἱ εὐσεβεῖς μαχηταὶ διήρχοντο μετ' ἐκστάσεως χαρᾶς τὰ μέρη ᾗ ἡγίασαν τὰ ἔχνη τοῦ Σωτῆρος, ἢ αἱ ἱερὰι γραφαί· καὶ τὴν 7 Ἰουνίου ὁ στρατὸς πᾶς ἀντήχησεν ἐκ τῶν κραυγῶν· «Ἰδοὺ ἡ Ἱερουσαλὴμ! Ἰδοὺ τοῦ Κυρίου ἡ πόλις!» Διηρέθη δὲ τότε τὸ στράτευμα τριχῇ, καὶ ὁ μὲν κόμης τῆς Φλαν-

δρίας, μετὰ τοῦ Δουκὸς τῆς Νορμανδίας καὶ τοῦ ἀνδρείου Ταγκρέδου, ἐστρατοπέδευsen εἰς τὰ βορειανατολικά τῆς πόλεως, πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσφάτ, καὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐλιθοβολήθη ὁ ἅγιος Στέφανος. Ὁ δὲ δουξ Γοδεφρείδος κατέλαβε τὰ βορειοδυτικά, μετὰξὺ τοῦ γωνιαίου πύργου καὶ τοῦ κρανίου τόπου. Ὁ δὲ Ῥωμάνδος, ὁ κόμης τῆς Τολώσσης, κατὰ τὰ νοτιοδυτικά, πρὸς τὸ ὄρος Σιών. Τὴν τετάρτην ὁμως πλευρὰν δὲν εἶχον ἱκανὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ὥπως καταλάβωσι.

Πέντε δ' ἡμέρας μετὰ τὸν ἀποκλεισμὸν ἐκινήθησαν οἱ σταυροφόροι εἰς ἔφοδον, ἔχοντες μίαν μόνην κλίμακκ. Ἀλλ' ἡ ἄφρων αὕτη ἐπιχείρησις τῶν ἀπεκρούσθη, καὶ κατεδιώχθησαν μέχρι τῶν σκηνῶν αὐτῶν. Τότε ἐνόησαν ὅτι ἡ ἐπιχείρησις τῶν ἦτον δυσχερεστέρα ἢ ὅ,τι ἐφρόνουν. Τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς εἶχον ἀφήσει εἰς Ἀντιόχειαν. Πρὸς κατασκευὴν ἄλλων ἐστεροῦντο πρὸ πάντων ζύλων· καὶ ἂν ὁ Ταγκρέδης περιπολῶν ἀνεκάλυπτε δρῦν τινα ἢ κέδρον περὶ τὸν Σάρωνα, οὐδεὶς ἦν ὁ ὑλοτομήσων ἢ ὁ κατεργασόμενος, ἐπέλιπον δὲ καὶ αἱ τροφαί, διότι τοὺς γεωργοὺς ἐφυγάδευsen ἡ πολιορκία, καὶ ἐξηντλήθησαν καὶ αἱ πηγαί· μόνος δ' ὁ Κέδρων ἐχορήγει ἔτι ὀλίγον ὕδωρ ἐκθολωμένον, καὶ τοῦ Σιλοῦ ἡ καθαρὰ πηγὴ ἐχορήγει ὑγιεινὸν πόμα εἰς τοὺς νοσοῦντας.

Ἦρξαντο λοιπὸν πάλιν οἱ πολιορκηταὶ στρέφοντες τὰ ἐλπίζοντα αὐτῶν βλέμματα πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅθεν προσεδόκων ἐπικουρίαν· ἀλλ' ἐπικουρία δὲν ἤρχετο. Ὁ Αὐτοκράτωρ μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρωργισμένος διότι οἱ σταυροφόροι ἠθέτησαν ἢν τῷ εἶχον δώσει ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ ὑποβάλλωσιν αὐτῷ ὅσας πόλεις ἤθελον κατακτήσει, ἐπεμψε πυρπολικά εἰς τὸν Μαλέαν ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Λεονδόλφον καὶ Τατίκιον, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν δίοδον τοῦ ἐπικουρικοῦ στόλου τῶν Ἰταλῶν. Καὶ οἱ μὲν Βενετοὶ ἐσυνθηκολόγησαν μετ' αὐτοῦ ἵνα μὴ πλεύσωσι δι' ὅλου τοῦ ἔτους εἰς Παλαιστίνην· οἱ δὲ Πισαῖοι, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν Δαιθέριου, προσέβαλον τοὺς Ἑλλη-

νας, ἀλλὰ καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν πυρπολικῶν, κατέφυγον εἰς Ῥόδον, ὅπου προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν. Ἀλλ' οἱ Γενουήσιοι, ὑπὸ ναύαρχον Γουλλιέλμον τὸν Ἐμβριακὸν, ἀποκρούσαντες τὰ πυρπολικά διὰ κόντων, κατώρθωσαν νὰ διαφύγῃσι καὶ νὰ καταπλεύσωσι, σωτηρίας ἄγγελοι, εἰς τὴν Παλαιστίνην.

Ἀληθὲς θρίαμβος ὑπῆρξεν ὁ εἰσπλους αὐτῶν εἰς τὴν Ἰόπην, τὸ ἐπίνεον τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπέχον αὐτῆς 24 μίλια. Ἐνταῦθα διηγεῖτο ὁ μῦθος ὅτι ὁ Περσεὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοῦ θαλασσίου τέρατος τὴν Ἀνδρομέδαν· οὐ μακρὰν δὲ κεῖται καὶ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἐπίσης παριστωμένου ὡς τέρας δαμάσαντος. Ἀλλὰ μόλις ἠγκυροβόλησαν, καὶ νέοι ἐπῆλθον ἐχθροὶ, ὁ πολυάριθμος στόλος τῶν Αἰγυπτίων, οὗ ἐννοῶν τὴν ὑπεροχὴν ὁ Γουλιέλμος, χωρὶς παντάπασιν νὰ διστάσῃ, ἐπεβίβασεν ἀμέσως τὰ ἐφόδια, τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ναύτας, κατέλιπε κενὰς τὰς τριήρεις του εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ὁδηγούμενος ὑπὸ τριάκοντα ἱππέων καὶ πεντήκοντα πεζῶν οὗς τῷ ἐχορήγησεν ὁ Ῥαιμόνδος, κόμης τῆς Τολώσσης, ἔσπευσεν πρὸς τὸ στρατόπεδον, ὅπου ἠθέα του ἔφερε θάρσος καὶ παραμυθίαν. Ὁ ἄρτος εἶχεν ἐκλείψει. Πρὸ δέκα ἡμερῶν οἱ κλίβανοι εἶχον παύσει· ἀλλ' ἤδη τὰ δίπυρα ἀνεπλήρωσαν τὴν ἔλλειψιν. Καὶ τὰ ὕδατα εἶχον ἐξαντληθῇ· οἱ δὲ Γενουήσιοι ἔφερον ἄσκους· πλήρεις ὕδατος δροσεροῦ. Καὶ τεχνιτῶν ἐστερεῖτο ὁ στρατὸς, ὥστε μάτην ἀπέβαινον πᾶσαι αἱ προσπάθειαι κατασκευῆς μηχανῶν. Ἀλλ' ἤδη ὁ ναύαρχος, ἐμπειρότατος εἰς πάσας ταύτας τὰς ἐργασίας, ἔταξεν ἐκὰς τὸν ξυλουργοὺς καὶ μηχανοποιοὺς εἰς πῆξιν καταπελτῶν, κριῶν, κλιμάκων καὶ πάντων τῶν πολιορκητικῶν μηχανημάτων. Τούτων δὲ τὸ θαυμασιώτατον ἦν τετράγωνος πύργος, τρεῖς ἔχων εὐρείας στοάς, ὧν ἡ μὲν ὑπερεῖχε τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἡ δὲ εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν κατεβίβαζε γέφυραν, καὶ ἡ τρίτη περὶ τὴν βᾶσιν ἐχρησίμευσεν εἰς διευκόλυνσιν τῶν κινήσεων τοῦ πύργου, καὶ εἰς ταχείαν ἐπισκευὴν πάσης ἐπιγινομένης αὐτῷ βλάβης. Καί τοι δ' ὀγκωδέστατος καὶ βαρύτατος, ἐκινεῖτο τα-

χύτατα ἐπὶ μεγάλων τροχῶν καὶ εὐκόλως ἀποσυνετίθετο εἰς τὰ μέρη του. Περιεκαλύπτετο δ' ὑπὸ δερμάτων, ἅτινα προεφύλαττον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ ἤμβλυνον τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν τῶν βλημάτων. Δύω δὲ μεγάλα δρέπανα ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, προωρισμένα εἰς τὸ νὰ κόπτωσι τὰ σχοινία τῶν ἐχθρικῶν μηχανῶν· ἰσχυρὸς δὲ κριὸς ἐπισίδηρος ἐξήρχετο ἐκ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ἵνα προσβάλλῃ τὸ τεῖχος. Τὸν πύργον τοῦτον εἶχον ὁ Ῥαιμόνδος μετὰ τῶν Γενοουσιῶν. Ἄλλος δ' ὅμοιος κατεσκευάσθη καὶ διὰ τὸν Γοδεφρείδον.

Τριάκοντα ἑπτὰ ἡμέραι εἶχον ἐν τούτοις παρέλθει ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Πάντων δ' ἐν τάξει περατωθέντων, γενικὴ πομπὴ θρησκευτικὴ διετάχθη πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἤρξατο ἡ ἔφοδος. Οἱ Σαρακηνοὶ ἀντέστησαν πεισματωδῶς, καὶ ἀπέκρουσαν τοὺς προσβάλλοντας, οὐ μικρὰς ζημίας ἐπενεγκόντες αὐτοῖς. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, καὶ ἀνυπομόνως περιέμενον τὴν ἐπιούσαν αὐγὴν. Ὅτε δ' αὕτη ἀνέτειλε, διὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ διεδόθη ἡ φήμη ὅτι ἵππεὺς ἐφάνη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, πρὸς τὴν πόλιν ἐστραμμένος, καὶ ἀκτινοβόλον δόρυ εἰς τὰς χεῖρας κινῶν. Ὁ ἅγιος Γεώργιος! ὁ ἅγιος Γεώργιος! ἀνέκραζαν ὁ Γοδεφρείδος καὶ ὁ Ῥαιμόνδος ἀπὸ τῶν πύργων αὐτῶν, καὶ ὁ στρατὸς πᾶς, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ ἐπανελάμβανεν, ὁ ἅγιος Γεώργιος! Καὶ κατὰ μὲν τὰς πρώτας ὥρας τῆς ἡμέρας ἔμενεν ἡ τύχη τῶν ὅπλων ἀμφίβοπος. Τέλος δὲ Φλαμίγγιος τις, Λετόλδος καλούμενος, παρετήρησεν ὅτι ὁ πρὸ αὐτῶν προμαχὼν ἦν κενὸς προμάχων, φρονευθέντων ἢ διωχθέντων ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν ὅπλων τῶν πολιορκητῶν. Τότε ἀνεπαίσθητως κατεβίβασε τοῦ δευτέρου πύργου τὴν γέφυραν, καὶ εἰσώρμησε ξιφῆρης. Ἠκολούθησε δ' αὐτὸν ἀμέσως Γιχέριος τις καλούμενος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Γοδεφρείδος, καὶ ἄλλοι τινές. Ἦν δ' ἡ ὥρα ἐκείνη ἡ τοῦ ἐσπερινοῦ, καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος διὰ τοῦ Κυρίου καὶ πλάστου αὐτοῦ τὸν θάνατον

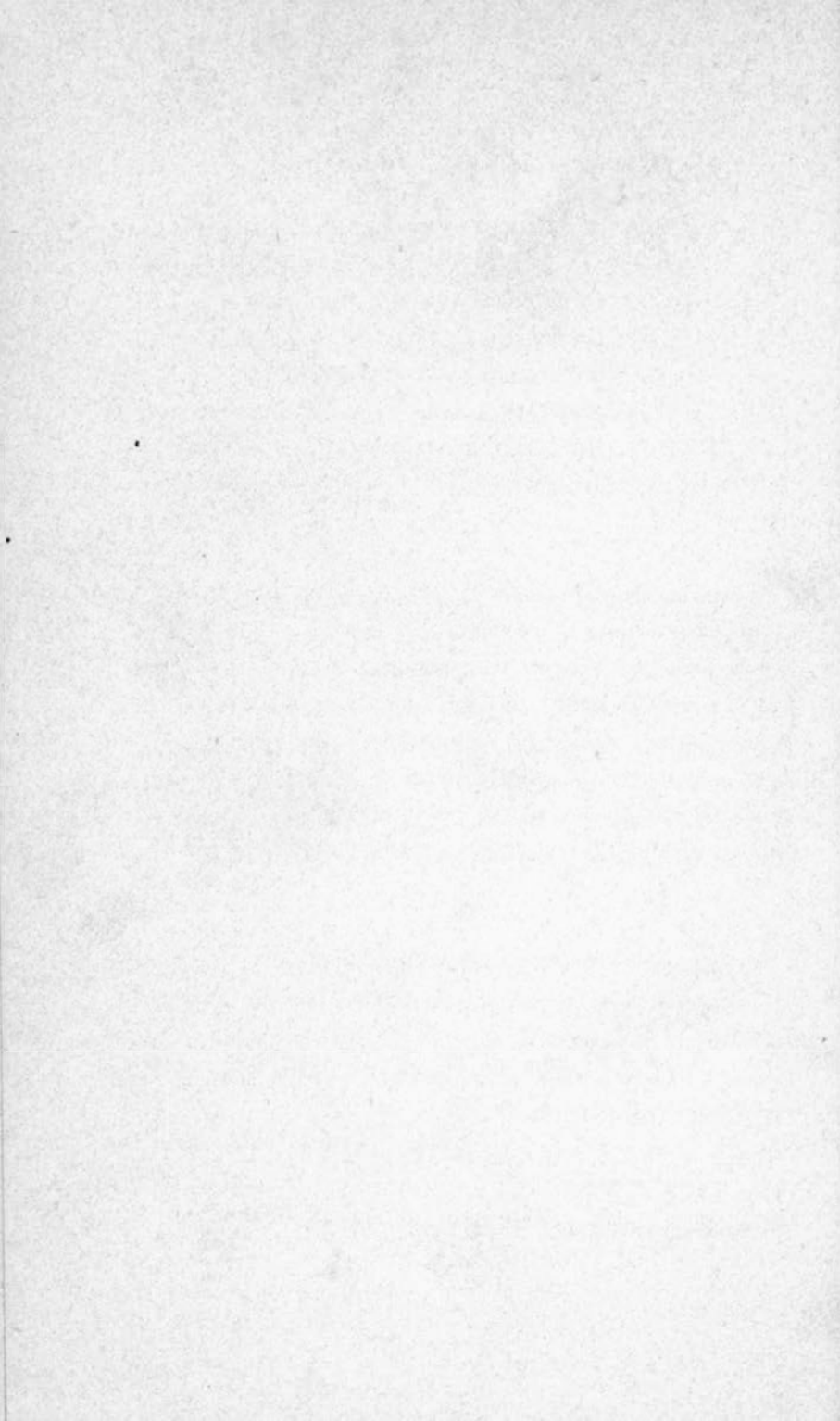
(τοῦ Ἰουλίου ἡ 15^η). Τότε ἤρχισαν νὰ δειλιῶσιν οἱ Τοῦρκοι, ὁ δ' εἰσβαλὼν λόχος ὥρμησε πρὸς τὴν πόλιν τοῦ ἀγίου Στεφάνου, ἠνέφωξεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆγαγε τοὺς ἑξῶθεν προσβάλλοντας αὐτὴν στρατιώτας. Συγχρόνως δ' ὁ κόμης τῆς Τολώσσης καὶ ὁ Ναύαρχος, ἐγκαταλιπόντες τὸν πύργον, ὅστις, πεπονημένος, τοῖς ἔμεναν ἄχρηστος, καὶ τὰς κλίμακας αἵτινες εἶχον θραυσθῇ, ἐνέπηξαν τὰ ξίφη των εἰς τὸ ταίχος εἰς βραθυμίδας, καὶ δι' αὐτῶν ἀνέβαινον ὁ δὲ Ταγκρέδης καὶ οἱ δύο Ῥοβέρτοι εἰσῆλθον δι' ἀνοιχθέντος ῥήγματος. Καὶ ἔπαιε μὲν νεκρὸς ὁ Βεζίρης καὶ φρούραρχος Ἀλῆ-Δελῆς, ἐτρέποντο δὲ πανταχόθεν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἔφευγον πρὸς τὸ προσκύνημα τοῦ Ὁμῆρ, τὸ ἀνεγερθὲν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἀλλ' οὐαὶ τοῖς ἐνταῦθα καταφεύγουσι! πάντες ἀνηλεῶς ἐθανατοῦντο ὡς βεβηλοῦντες τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χώρον, καὶ δεκακισχίλιοι ἀπεσφάγησαν ἐν ταῖς στοαῖς τοῦ ναοῦ, καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδὸν ἀπὸ τῶν κλιμάκων, καὶ μέχρι γαστέρος ἔπλεον εἰς αὐτὸ οἱ ἵπποι. Μετὰ τὸν φόνον ἡ λαφυραγωγία, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ θρησκευτικὴ λιτανεία, ἡ ταπεινώσις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους, ἡ ἀναίμακτος θυσία τῆς Εὐχαριστίας, προσφερομένη διὰ χειρῶν ἀφ' ὧν τὸ αἷμα ἀπέσταζε!

Ἀλλὰ μόλις εἶχον ἀποκομισθῇ τὰ πτώματα ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅτε ἠκούσθη ὅτι Ἀβδᾶλ, ὁ Βεζίρης τοῦ Καλίου τῆς Ἀφρικῆς, ἔφθασεν εἰς τὰ πεδία τῆς Ἀσκαλῶνος μεθ' ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν καὶ ὡς θεία τις οἰκονομία ἐλογίσθη ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ στρατὸς οὗτος ἐνεφανίσθη διότι ἂν μὲν ἐπῆρχετο πρὶν, ἡ πολιορκία ἐλύετο καὶ ἡ ἐκστρατεία ἐματαιοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ταῦτα, τὸ πλεῖστον τοῦ χριστιανικοῦ στρατοῦ θὰ εἶχεν ἤδη ἐπιστρέψει εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἡ πόλις ἐγκαταλελειμμένη, θὰ ἔπιπτε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ὑπερχούσης ταύτης Ὀθωμανικῆς δυνάμεως. Αὗται αἱ σκέψεις ἐνεθάρρυναν τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐνέβαλον εἰς δεισιδαίμονας φόβους τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες ἰδόντες ποτὲ ἀγέλην βοῶν ἐρχομένην

διὰ τοῦ κονιορτοῦ, ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς πολυάριθμον χριστιανικὸν στρατὸν, καὶ ὑπὸ πανικοῦ καταληφθέντες τρόμου, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἐξ ἧς ὠφεληθέντες οἱ σταυροφόροι, ἐπέπεσαν καὶ τοῖς ἐφόνευσαν ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀναρίθμητα ἔλαβον λάφυρα, ἐν οἷς καὶ τὴν σπάθην τοῦ Ἑμίρου καὶ τὴν σημαίαν τῆς Αἰγύπτου. Ταῦτα δ' ἐξαγοράσας ἀνέθηκεν ὁ Γοδεφρεῖδος εἰς τὸν ἅγιον Τάφον. Καὶ ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς δὲ, καὶ οἱ ἐκ τῶν τριήρεων ἀνηγόρευσαν αὐτὸν Βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ὁ Γοδεφρεῖδος τὸ μὲν βάρος τῶν καθηκόντων ἀνεδέχθη, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν τίτλον, εἰπὼν ὅτι ἄνθρωπος ἀμικρωλὸς δὲν πρέπει νὰ φέρῃ βασιλικὸν στέμμα ὅπου ὁ Θεάνθρωπος ἐφόρεσε στέφανον ἐξ ἀκανθῶν. Ἀλλ' οὐχ ἥττον τινὲς τῶν σταυροφόρων τῷ ὤμοσαν ὑποταγὴν, ἀναγνωρίζοντες αὐτὸν ὡς κυρίαρχον· τινὲς δ' ἱδρυσαν τὰ στρατιωτικὰ καὶ θρησκευτικὰ τάγματα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου καὶ τῶν Ναϊτῶν. Ὁ Ῥαιμόνδος ἀνηγορεύθη ἡγεμὼν τῆς Λαοδικείας, ὁ Ταγκρέδης τῆς Τιβεριάδος. Ὁ Βοεμόνδος ἐπεκυρώθη ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ὁ Βαλδοβίνος, ἀδελφὸς τοῦ Γοδεφρείδου, ἐν Ἐδέσῃ.

Κατὰ τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος, ἀσθενήσας ὁ Γοδεφρεῖδος, ἀπεβίωσε τὴν 12 Ἰουλίου τοῦ 1100, ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐν μόνον ἔτος βασιλεύσας.





Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ



ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΡΩΤΗ

1

Τοὺς εὐσεβεῖς πολεμιστάς καὶ τὸν στρατάρχην ψάλλω,
τὸν ἀπελευθερώσαντα τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος.
Ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπέφερε μεγάλα τῷ μεγάλῳ
πολλὰ καὶ πράττων καὶ φρονῶν κατῴρθησεν ὁ ἥρως.
Μάτην ὠπλίσθ' ἢ κόλασις, καὶ μάτην ἐν τῷ ἄλλῳ
τὰ ἔθνη συνησπίσθησαν, ὁ Αἴβυς καὶ ὁ Σύρος.
Ὁ οὐρανὸς τὸν ἔσκεπε, καὶ ὑπὸ τὰς ἱεράς του
σημαίας ἐπανήγαγε τοὺς συμπολεμιστάς του.

2

ὦ Μοῦσα, ἡ τὸ μέτωπον οὐχὶ περικοσμοῦσα
ἀφ' Ἑλικῶνος δι' ὠχρῶν ἀρχαῖκῶν στεμμάτων,
ἀλλ' ἥτις ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ μετ' ἀγγέλων οὔσα,
φέρεις χρυσοῦν διάδημα ἀστέρων ἀθανάτων,
σύ, ζέσεις εἰς τὸ στῆθος μου ἐνθέους ἐμποιοῦσα,
σύ κάθαρον τὰ ἔπη μου, καὶ σύγγνωθι ἄν, πλάττων,
ἐνίοτε τὴν ἄδολον ἀλήθειαν προσβάλλω,
καὶ πλὴν τῶν κοσμημάτων σου ζητῶ καὶ κόσμημ' ἄλλο.

3

Ἦξεύρεις ὅτι οἱ πολλοὶ ὁρμοῦν ἐπτοημένοι
 ὅπου γλυκὺ τοῦ Παρνασσοῦ τὸ ρεῦμα ἀναβρύει,
 καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἰς στίχους πεπλασμένη,
 καὶ τῶν δυσπίστων θέλγουσα τὴν πίστιν ἐφελκύνει.
 Οὕτω πρὸς βρέφος ἀσθενὲς σοφὰ μηχανωμένη,
 ἢ μήτηρ μὲ γλυκεῖς ὁποῦς τὸ πόμα περιχρίει·
 τὸ βρέφος εὐαπάτητον πικρὰν ῥοφᾷ οὐσίαν,
 καὶ ἀπὸ τῆς ἀπάτης του λαμβάνει σωτηρίαν.

4

Ἀλφόνσε μεγαλόθυμε, σὺ ὅστις με ἀρπάσας
 ἀπὸ τῆς τύχης τὴν φορὰν, μ' ἐδέχθης εἰς λιμένα,
 ναυάγιον νυκτιπλανὲς εἰς ζοφεράς θαλάσσας,
 κατὰ σκοπέλων συντριβὲν εἰς κύματ' ἀφρισμένα,
 τὰ φύλλα ταῦτα δέχθητι φαιδρῶς προσμειδιάσας,
 τὰ ἱερά σοι κείμενα καὶ ἀνατεθειμένα.
 Ἴσως ποτὲ ἡ μαντικὴ γραφίς μου θαρῶράλεως
 ὑμνήσῃ ὃ προλέγει σοι καὶ ἀπὸ τοῦδε κλέος.

5

Εἰς σὲ ἀνήκει (ἂν ποτὲ τὴν χάριν τῆς εἰρήνης
 προσνεύων πέμψῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸν πιστὸν λαόν του,
 καὶ ἐπιτρέψῃ νὰ σωθῇ δι' ἀνδρικῆς ἀμύνης
 ἀπὸ τὸν Θρᾶκα τύραννον τὸ μέγα σφάγιόν του)
 εἰς σὲ τὸ σκῆπτρον τῆς ξηρᾶς, ἢ ἂν αὐτὸ προκρίνης,
 εἰς σὲ τὸ ἀτερμάτιστον βασιλῆιον τοῦ πόντου.
 Ἐν τούτοις δ', ὧ ἐφάμιλλε τοῦ Γοδεφρείδου, νεῦσον
 ν' ἀκροασθῇς τοῦ ἔπους μου, καὶ εἰς τὰ ὅπλα σπεῦσον.

6

Τὸ ἕκτον ἔτος ἔληγεν ἀφ' οὗτος εἰς Ἀσίαν
 ὁ χριστεπώνυμος στρατὸς μέγα φρονῶν μετέβη.
 Ἦδη τὴν Νίκαιαν πορθεῖ, τὴν δ' ἄκαμπτον εἰς βίαν
 ἑδραΐαν Ἀντιόχειαν ἐντέχνως κυριεύει,
 κ' ἐκ τοῦ συστάδην ἀντιστάς πρὸς πᾶσαν τὴν Περσίαν,
 ἐν μάχαις κατὰ παμπληθῶν ἀνδρῶν τὴν προστατεύει.
 Κ' ἡ Τορτοσία ἔπεσε, καὶ ὁ στρατὸς ἀνέτως
 διαχειμάζει, προσδοκῶν τὸ μετ' ἐκεῖνο ἔτος.

7

Ἐν τούτοις τῶν χειμερινῶν ὥρῶν τῶν νιφοβόλων,
 καθ' ἃς ἀργοῦσ' οἱ μαχηταί, μακράν δὲν ἦν τὸ πέρας,
 ὅταν ἐκ θρόνου φωταυγοῦς ὁ ποιητὴς τῶν ὄλων,
 ἐνιδρυμένου ὕψιστα εἰς διαυγεῖς αἰθέρας,
 ὅσον ὁ ἄδης ἄπεστι τῶν οὐρανίων θόλων,
 τοσοῦτον ὑπερέχοντος τὰς διαστέρους σφαίρας,
 τὰς ὀψεις κάτω ἔστρεψε, κ' εἰς ἓν σημεῖον, μίαν
 ῥιπὴν τοῦ βλέμματος, τὸ πᾶν ἐπέβλεψε μὲ βίαν.

8

Τὰ πάντα εἶδε, κ' ἔστησε τὸ βλέμμα ἐν Συρίᾳ,
 τοὺς ἡγεμόνας ἀνωθεν σκοπῶν τοὺς φιλοχρίστους,
 καὶ διὰ τῆς ὀράσεως, ἥτις, ὡς φῶς ὀξεῖα,
 εἰς τῶν ἀνδρῶν τοὺς λογισμοὺς εἰσδύει τοὺς μυχίστους,
 τὸν Γοδεφρείδον ἐννοεῖ ὡς ὅλος ἐνθουσία
 ν' ἀποδιώξῃ τῶν σεπτῶν χωρίων τοὺς ἀπίστους,
 ἔμπλεων ζήλου, πίστεως, καὶ ξένον τὴν καρδίαν
 πρὸς θησαυροὺς καὶ πρὸς ἰσχὺν καὶ πρὸς φιλοδοξίαν.

Ἄλλ' εἶδεν, ἄπληστος ἡ φρὴν τοῦ Βαλδοβίνου, πάντα
 ὅτι ἐζήτει τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν·
 καὶ τὸν Ταγκρέδην εἰς ὁρμὴν μισόζων προβάντα,
 διότι ἔρως ἄτοπος τῷ δάκνει τὴν καρδίαν·
 καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἰς παλαιὰ ἱσπάντα
 τὸν Βοημόνδον θέμεθλα τὴν νέαν πολιτείαν,
 εἰς ἣν καὶ τέχνας ἔφερε, καὶ νόμιμα καὶ ἥθη,
 κ' εἰς στήριξιν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἡσχολήθη.

Πλὴν τὰς ιδέας του, πρὸς πᾶν ἕτερον ἔργον ξένας,
 ἐντὸς αὐτοῦ ἐφαίνετο τοῦ κύκλου σπρέφων μόνου.
 Τὸν δὲ Ῥηνάλδον ἔβλεπε φιλοπολέμους φρένας,
 καὶ πνεῦμα τρέφοντα ἐχθρὸν ἀργίας φυγοπόνου,
 ψυχρὸν πρὸς πλοῦτον, πρὸς ἀρχὰς τὰς ἐπιζητουμένας,
 ἀλλὰ τιμῆς ἀκόρεστον καὶ δόξης ἐπιφθόνου.
 Τὸν εἶδεν ἐξαρτῶμενον τοῦ Γέλφου τῶν χειλέων,
 καὶ διδαγμάτων ἀπ' αὐτῶν γευόμενον ἀρχαίων.

Ἐξιχνιάσας δὲ αὐτῶν καὶ ἄλλων τὰς καρδίας
 μέχρι μυχίων τῶν βυθῶν ὁ τοῦ παντὸς δεσπότης,
 καλεῖ ἀπὸ τῆς φωταυγοῦς ἀγγελικῆς χορείας
 πρὸς ἑαυτὸν τοῦ Γαβριήλ, τὸν δεύτερον ἐν πρώτοις,
 διερμηνέα του πιστὸν, κομίζοντ' ἀγγελίας
 πρὸς τὰς ψυχὰς, ἃς τοῦ Θεοῦ προκρίν' ἡ ἀγαθότης,
 ἐξ οὐρανοῦ μὲν κομιστὴν τῶν θείων θεσπισμάτων,
 ἐκ δὲ τῆς γῆς τῶν προσευχῶν, τοῦ ζήλου τῶν πλασμάτων.

42

Καὶ πρὸς τὸν πρέσβυν ὁ Θεὸς λαλεῖ· «Πρὸς Γοδεφρεῖδον!
Καὶ παρ' ἐμοῦ εἰπέ τῳ· Πῶς ἀφέθη ὁ σκοπὸς των;
Πῶς οὕτως ἀπηλλάγησαν τῶν ἀνδρικῶν φροντίδων;
Διατί ἔτι τὴν Σιών πιέζει ὁ ἐχθρὸς των;
Συγκαλεσάτω αὐθωρεὶ βουλὴν τῶν εὐπατρίδων,
παροτρυνέτω τοὺς βραδεῖς, καὶ ἔστω ἀρχηγὸς των.
Ἐνταῦθα τὸν ἐψήφισα, ἐκεῖ δ' οἱ σύντροφοί του·
σύντροφοι σήμερον, ἀλλὰ ταχέως ὁπαδοί του.»

43

Τῷ εἶπε, καὶ ὁ Γαβριήλ, ὁρμῶν μὲ σπεῦδον βῆμα,
ταχὺς ἀπῆλθ' ἐκτελεστής τῶν ἐντολῶν τῶν θείων.
Τὸ ἀερῶδες ἐκδυθεὶς ἀόρατόν του σχῆμα,
ἀνάλογον αἰσθήσεων ἐφόρεσ' ἐπιγείων.
Μέλη θνητὰ, μορφήν θνητὴν ὑπέδου, ἀλλ' ἐτίμα
ἀμρότερα οὐράνιον καὶ θεῖον μεγαλεῖον.
Τὴν ἡλικίαν ἔγινεν ἀντίπαις νεανίας,
κ' ἐστέφη ὁ χρυσόκομος μ' ἀκτῖνας οὐρανίας.

44

Χρυσοπαρύφους πτέρυγας ἀρμόζει εἰς τοὺς ὦμους,
ἄεικινήτους ὡς τὸ πῦρ, ταχείας, ἀκαμάτους·
ἐπὶ ἀνέμων καὶ νεφῶν, ἐξαίσιος, τοὺς δρόμους
πορεύεται τῶν στερεῶν καὶ πόντων τοὺς ἀβάτους·
καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φέρεται πρὸς ἄκρας ὑψικόμεους
ὁ οὐρανόθεν τὰς βουλὰς κομίζων τὰς ἀπάτους.
Τὸ πρῶτον εἰς τὸν Λίβανον κατενεχθεὶς, κρατεῖται,
καὶ ἰσοζύγους πτέρυγας σταθμίζων αἰωρεῖται.

45

Πρὸς Τορτοσίαν δ' ἔπειτα ἐφώρμησεν ἀθρόον,
 εὐθὺ πρὸς τὰ παράλια χαράττων τὴν ὁδὸν του.
 Ὁ ἥλιος ἐκ τῶν ἀκτῶν προὐχῶρει τῶν ἐώων,
 μέρος ἐντὸς φαινόμενος, μέρος ἐκτὸς τοῦ Πόντου·
 ὁ Γοδεφρείδος, μονωθεὶς τοῦ πλήθους τῶν ἡρώων,
 τὸν φόρον τῶν ἐωθινῶν ἐτέλει προσευχῶν του,
 ὅταν ἡλίῳ ἐμπερήs, πλὴν φαινότερός του,
 ἐφάνη ἐξ ἀνατολῶν ὁ ἄγγελος ἐμπρός του.

46

Καὶ προσεφώνησεν αὐτόν· «Ὁ Γοδεφρείδε, ὦρα
 ἐπῆλθεν ἡ κατάλληλος τῶν ἀνδρικῶν ἀγώνων.
 Πῶς ἔτι δούλη τῆς Σιών πιέζεται ἡ χώρα,
 καὶ ὑπὲρ σωτηρίας της οὐδεὶς κινεῖται μόνον;
 Σὺ σπεῦσον, καὶ διέγειρον τοὺς νωθροτέρους τῶρα,
 καὶ περὶ σέ συγκαλέσον βουλὴν τῶν ἡγεμόνων.
 Σὲ ἐξελέξατ' ὁ Θεὸς στρατάρχην των, καὶ ὅσοι
 ἴσται σου ἤδη, πρόθυμοι θὰ σοὶ ὑποταγῶσι.

47

Μὲ στέλλει ὁ Παμβασιλεὺς πρὸς σέ, νὰ σοὶ μηνύσω
 τὰς θείας του βουλὰς. ὦ! τίς ἐλπίς σ' ἐξάπτει ὅλον
 ὑψίστης νίκης! Τίς ἐν σοὶ, ὃν ἤλθον νὰ κινήσω,
 ὁ ζῆλος ὁ διάπυρος τῶν ἔργων τῶν δυσκόλων!»
 Εἰπὼν ἀπέπτῃ, ἀφανὴς γενόμενος, ὀπίσω
 πρὸς τὸν αἰθεριώτερον τῶν οὐρανίων θόλων.
 Ὁ Γοδεφρείδος πρὸς αὐτοῦ τοὺς λόγους, πρὸς τὰ φῶτα,
 ἔμεινεν ἐμπληκτος τὸν νοῦν, τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ ὦτα.

48

Ἄλλ' ὥς συνῆλθ' ἐνθυμηθεῖς, καὶ τῷ ἐφανερῶθη
 τίς ἦν ὁ πέμψας, ὁ πεμφθεῖς, καὶ τίνα τὰ ῥηθέντα,
 τοῦ ἔργου οὐ προϊσταται τὸ τέρμ' ἂν πρὶν ἐπόθει,
 ἤδη ἀκάθεκτος ὁρμὴ πρὸς τοῦτο τὸν ἐκέντα·
 οὐχὶ ὅτι κενόδοξος ἢ φρήν του ἐτυφώθη,
 διότι εἶδεν ἄνωθεν αὐτὸν προτιμηθέντα,
 ἀλλὰ αὐτοῦ τὴν θέλησιν ἢ θέλησις ἐξάπτει
 τοῦ ἐπιτάξαντος, καθὼς σπινθήρ εἰς φλόγ' ἀνάπτει.

49

Ἀμέσως ἄρα πρόθυμος τοὺς ἥρωάς του φίλους,
 διεσπαρμένους οὐ μακρὰν, εἰς σύνοδον ἐκάλει·
 γράμμα εἰς γράμμα, κομιστάς συχνοὺς, ἀλλεπαλλήλους
 ἐκπέμπει, καὶ παρακινῶν, συγχρόνως παρεκάλει.
 Πᾶν ὅ,τι ἐξανίστησι τοὺς πρὸς γενναῖα ζήλους,
 πᾶν ὅ,τι πόθον ἀρετῆς εἰς τὸν στρατὸν ἐμβάλλει,
 τὸ ἀνευρίσκει, τὸ κοσμεῖ καὶ τὸ περιενδύει,
 ὥστε νὰ πείθῃ ἐνταυτῷ καὶ ἅμα νὰ ἐλκύῃ.

20

Οἱ ἡγεμόνες ἔφθασαν μετ' ἄλλης συνοδείας,
 πλὴν μετ' αὐτῶν δὲν ἔφθασεν ὁ Βοημόνδος μόνον·
 καὶ ἄλλοι μὲν ἐσκήνωσαν ἐκτὸς τῆς Τορτοσίας,
 ἄλλοι δὲ πέριξ, ἢ ἐντὸς πολυπληθῶν ξενόνων.
 Καθ' ὥραν δὲ ἐπίσημον οἱ πρῶτοι τῆς στρατείας
 ἐλθόντες, συνεκρότησαν βουλὴν τῶν ἡγεμόνων·
 ὁ Γοδεφρείδος δ' ἐν αὐτοῖς ὁ εὐσεβὴς ὠμίλει,
 σεμνὸς τὴν ὄψιν, τὴν φωνὴν βαρὺς, γλυκὺς τὰ χεῖλη.

21

«Ὡ τοῦ Θεοῦ πολεμισταί, τῆς ἐκλογῆς τοῦ σκεύη,
πεμφθέντες νὰ στηρίξητε τὴν πάσχουσάν τοῦ πίστιν,
οἷς ἐν θαλάσσαις καὶ ξηραῖς καὶ μάχαις δαψιλεύει
τὴν θείαν τοῦ ἀντίληψιν, τὴν χάριν τὴν ὑψίστην!
Ναί, ἐν ὀλίγοις ἔτεσι τοῖς ὅπλοις μας συνέβη
νὰ τῷ καθυποτάξωσι γῆν ἀποστᾶσαν πλείστην
καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσωσιν, εἰς πείσμα τῶν ἐχθρῶν του,
τὸ ἅγιόν του ὄνομα, τὸ θεῖον σύμβολόν του.

22

«Ἀλλὰ δὲν κατελείψαμεν τὰς στέγας τὰς πατρίους,
οὐδὲ τὰς φίλας φωλεάς, ἐὰν δὲν πταίω κρίνων,
οὐδ' ἄλλως ἐξετέθημεν εἰς κλύδωνας ἀγρίους,
οὐδ' εἶδος πᾶν ὑπέστημεν πολεμικῶν κινδύνων,
δι' ἀνεμώλιον ἤχῳ κ' ἐπαίνους ἀναξίους,
ἢ διὰ γῆν βαρβαρικὴν καὶ κτήματα ἐκείνων.
Οὕτω μικρὸν καὶ ταπεινὸν τὸ ἄθλον δὲν προὔβληθη.
Θά ᾔην εἰς κόλασιν ψυχῆς τὸ αἶμα ὃ ἐχύθη.

23

«Οὐχί, ἀλλὰ προὔθέμεθα ὡς τέρμα τῆς στρατείας
νὰ ἐκπολιορκήσωμεν τὴν πόλιν τοῦ Κυρίου,
καὶ ν' ἀπελευθερώσωμεν ἀνόμου τυραννίας
πιεζομένους ἀδελφοὺς ὑπὸ ζυγοῦ ἀγρίου,
νὰ στήσωμεν εἰς ἄσυλον λιμένα εὐλαθείας
τὰς βάσεις χριστιανικοῦ ἐνταῦθα βασιλείου,
ὥστε οὐδεὶς τοῦ εὐσεβοῦς προσκυνητοῦ τὸ βῆμα
νὰ μὴ κωλύῃ, σπεύδοντος πρὸς τοῦ Χριστοῦ τὸ μνημα.

24

«Ὡς πρὸς τὸν κίνδυνον πολλὰ ἐπράξαμεν, ὀπλιῖται,
ὥς πρὸς τοὺς κόπους πλείονα, μικρὰ πρὸς τὴν τιμὴν μας,
ὥς πρὸς τὴν πρόθεσιν οὐδέν. Ἡ σπάθη δὲν κινεῖται,
ἢ ἀλλαχοῦ ἐστρέψαμεν τὴν μάχιμον ὁρμὴν μας.
Τί ἡ Εὐρώπη ἅπασα καταστρατολογεῖται;
Τί τὴν Ἀσίαν ἤψαμεν εἰς τὴν διάβασίν μας,
ἐὰν τ' ἀποτελέσματα κινήσεως τῆς τόσης
εἰσὶν οὐχὶ ἀνέγερσις κρατῶν, ἀλλ' ἐρημώσεις;

25

«Πᾶς ὁ ἀπλῶς βουλούμενος δὲν καθιδρύει κράτη,
ἀνίσως τὰ θεμελιοῖ εἰς βάσεις ἐγκοσμίους·
ξένη, ἀλλόθρησκος ὁμᾶς ἀνθρώπων σμικροτάτη,
ἀπίστους βλέπει περίξ της ἐχθρῶν λαοὺς μυρίους.
Πρὸς τὰς ἐλπίδας της φθονῶν ὁ Ἕλλην ἀντιπράττει,
τοὺς φίλους δ' ἔχ' εἰς τὰς δυσμὰς καὶ ὑπερθαλασσίους.
Φοβοῦμαι μὴ ἐρείπια ἀνωφελῶς στιβάζῃ,
κ' ἐν τέλει μὴ τὸν τάφον της αὐτὸν κατασκευάζῃ.

26

«Τοῦρκοι καὶ Πέρσαι, κ' ἡ λαμπρὰ Ἀντιοχείας χώρα,
ὀνόματα ἐξακουστὰ πραγμάτων περιπύστων,
δὲν ἦσαν ἔργα μας, ἀλλὰ τοῦ πλάστου ἦσαν δῶρα·
καὶ ἄλλαι νίκ' ἐγένοντο μεγάλαι κατ' ἀπίστων.
Ἄλλ' ἂν τὰς μετατρέψωμεν πρὸς ἄλλον σκοπὸν τώρα,
ἀφ' ὃν μᾶς προσδιώρισεν ὁ μέγας δωρητῆς των,
φοβοῦμαι μήπως ἀφ' ἡμῶν τὴν χειρὰ του μακρύνῃ,
καὶ μῦθος γίνῃ τῶν λαῶν ἡ φήμη μας ἐκεῖνη.

27

«Μή, πρὸς Θεοῦ, τις χάριτας τοιαύτας σπαταλήσῃ,
μή τις εἰς χρήσιν ἐξ ἡμῶν κακὴν τὰς διαστρέψῃ.
Παντὸς μετέχοντος ἀρχῆς φροντίς νὰ μεριμνήσῃ
ὅπως τὸ τέρμα ἄξιον τὸ ἔργον ἐπιστέψῃ.
Ἦδη, ὁπότε ἐμποδῶν οὐδὲν νὰ μᾶς κωλύσῃ,
οὐδὲ χειμῶν, οὐδ' ἄβατος ὁδὸς νὰ ἀποτρέψῃ,
τί πρὸς τὴν πόλιν τῆς Σιών δὲν δράμομεν, τὸ πέρας
τῆς νίκης μας; Ἀλλας τινὰς προσμένομεν ἡμέρας;

28

«Ὡ ἀρχηγοί, μαρτύρομαι (τὸν λόγον μου δὲ τοῦτον
θ' ἀκούσ' ἢ ζῶσα γενεὰ καὶ ἡ ἐπερχομένη,
θ' ἀκούσωσιν οἱ ἄγγελοι ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ των)
ἡ ὥρα τοῦ ἐπιχειρεῖν ἐπέστη, περιμένει.
Καθ' ὅσον ἀναβάλλεται, δεινοῦτ' ἐπὶ τοσοῦτον,
κ' ἐπισφαλὲς τὸ βέβαιον ὡς τέλους ἀποβαίνει.
Σᾶς τὸ προλέγω πῶς ἐὰν τὸ ἔργον μας βραδύνῃ,
ἐπίκουρον τὴν Αἴγυπτον θὰ λάβῃ ἡ Παλαιστίνη.»

29

Εἶπε, καὶ ψίθυρος βραχὺς ἠγέρθ' εἰς τὸν χορὸν των.
Ἀνέστη δ' εἶτα ἐν αὐτοῖς ὁ Πέτρος ἐρημίτης,
ὅστις μακρὰν ἐκάθητο τοῦ κύκλου τῶν προϋχόντων.
Πρωταίτιος τῆς ἱερᾶς στρατείας πολυμήτης.
«Τὸν λόγον, εἶπεν, ἐπαινώ κ' ἐγὼ, ἐπικυρῶν τον.
Βεβαία ἡ ἀλήθεια, τὰ ῥήματα σαφῆ της.
Ὁ Γοδεφρεῖδος εἰς μακρὰς προέβη ἀποδείξεις,
καὶ σεῖς τὸν ἐνεκρίνατε. Μικρὰς προσθέτω νύξεις.

30

«Ἐὰν τὰ αἵσχη ἐννοῶ, ἐὰν τὰς διχονοίας,
 ὧν ἦσθε, πρὸς σωφρονισμόν, ἢ θυμὰ ἢ ἐργάται,
 τῶν ἰδεῶν τὴν σύγκρουσιν, τὰς πράξεις τὰς βραδείας,
 δι' ὧν ἐπιχειρήσεως ἐνέργεια χαλᾶται,
 φρονῶ, τὰ πάντα ἐκ μιᾶς πηγάζουσιν αἰτίας,
 ἐξ ἧς ἡ ἔρις, ἡ δειλὴ ἀναβολὴ γεννᾶται.
 Εἴν' αὖτ' ἡ πολυκέφαλος ἀρχή, ἡ πολυγνώμων,
 καθ' ἣν συχνοὶ κ' ἰσόψηφοι οἱ δίδοντες τὸν νόμον.

31

«Ὅπου δὲν ἀρχεὶ μόνος εἷς, ἐφ' οὗ νὰ εἶν' ἡ κρίσις,
 ἀξίως ἀνταμείβουσα, δικαίως τιμωροῦσα,
 εἷς νέμων τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἀρχὰς ἐπίσης,
 κλονεῖται ἡ κυβέρνησις ἐκεῖ ἀμφιφόροῦσα.
 Γενῆτ' ἐν σῶμα, συνδεθὲν μὲ φιλικὰς ἀλύσεις,
 καὶ ἔστω μία κεφαλὴ τὰ μέλη ὁδηγοῦσα·
 εἷς ἕνα ὁπότε τὴν ἰσχύν, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ κλέος,
 καὶ ἔστω ἀπεικόνισμα καὶ τύπος βασιλείως.»

32

Ὁ γέρον ἐσιώπησεν. Ὡ αὔρα οὐρανία,
 ἐνθεε ζέσις, τίς ψυχὴ εἰς σέ ποτὲ ἐκλείσθη;
 Τοῦ Πέτρου σὺ ἐνέπνευσας τὸν λόγον κ' ἐνθουσία,
 σὺ τὸν στρατὸν ἐκίνησας καὶ ὁ στρατὸς ἐπέισθη.
 Εἶπε, καὶ τῆς καρδίας των ἐκάστη φιλαρχία
 κ' ἐλευθερίας ἔμρυτον πᾶν αἶσθημ' ἀπεικλείσθη,
 ὁ Γουλιέλμος ὁ πολὺς καὶ ὁ ἰσχύων Γέλφος
 τὸν Γοδεφρείδον ἀρχηγὸν καλοῦσι φιλαδέλφως.

33

Ἐπικυροῦσιν οἱ λοιποί. Τὰ δικαιώματά του
εἰσὶ, νὰ προβουλευῇται καὶ νὰ τοὺς κυβερνήσῃ,
νὰ προκηρύττῃ πόλεμον κατὰ τὸ θέλημά του,
νὰ θέτῃ νόμους καὶ θεσμοὺς λαοῖς τοῖς ἡττηθεῖσι,
οἱ πάντες νὰ ὑπόκεινται ὑπὸ τὰ νεύματά του,
καὶ νὰ τῷ εἶναι ὑπουργοὶ οἱ μεταξύ των ἴσοι.
Τοιαύτῃ ἢ ἀπόφασιν· εἰς τόπον δ' ἀπὸ τόπον
τὴν φήμην φέρουσιν αὐτῆς αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων.

34

Τοῖς στρατιώταις δέκνυνται ὁ ἀρχηγὸς, κ' ἐκεῖνοι
ἐπευφημοῦσιν ἄξιον αὐτὸν τῆς ἀρχηγίας.
Τὸν ἀσπασμὸν δ' ὃν δίδουσιν ἐν ταπεινοφροσύνῃ,
τὰς εὐφημίας δέχεται μετὰ μορφῆς πραείας.
Φιλόφρονα δ' ἀπάντησιν ἀφ' οὗ τοῖς ἀπευθύνει
διὰ τὰ φίλα δείγματα ἀγάπης κ' εὐπειθείας,
τὴν ἐπιούσαν τὸν στρατὸν νὰ ἔλθῃ διατάττει
ἐν τάξει, ὅπου πεδιάς ὑπῆρχεν εὐρυτάτῃ.

35

Ὁ ἥλιος ὑπὲρ ποτε λαμπρὸν τὸ φῶς του χύνων,
ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Ἡοῦς προῆλθε τῆς ὥραιας·
μετὰ τῆς νέας δὲ αὐγῆς καὶ μετὰ τῶν ἀκτίνων,
καὶ οἱ ὀπλίτ' ἐξήρχοντο κατόπιν τῆς σημαίας.
Καθεὶς διέρχετ' εὐρυθμον τὸ βῆμα διευθύνων,
καὶ ἐκοσμήθη ἄξιον τῆς ἐπισήμου θέας·
ὁ Βουλλιὼν δ' ἰστάμενος μακρόθεν, ἐθεώρει,
ὡς τῶν ἱππέων ἢ πεζῶν πᾶν σύνταγμα προὔχῳρει.

36

ὦ μνήμη, σὺ ἀντίπαλε τῆς λήθης καὶ τῶν χρόνων,
καὶ φύλαξ, καὶ διανομεῦ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων,
νά εἶπω τὰ ὀνόματα σὺ δὲ τῶν ἡγεμόνων,
τὸν ἀριθμὸν βοήθησον νά εἶπω τῶν ταγμάτων.
Εἰς τὴν ὁμίχλην ἀμυδρά ταφεῖσα τῶν αἰώνων,
ᾧ ἀναλάμψῃ ἡ φήμη των μὲ τὰ ὀνόματά των.
Ἡ γλῶσσά μου ἀπὸ τοῦ σοῦ ταμείου ᾧ ἀντλήσῃ
ὅ,τι θ' ἀκούσῃ πᾶς αἰὼν, οὐδεὶς δὲ θ' ἀποσβύσῃ.

37

Οἱ Γάλλοι πρῶτοι προχωροῦν· ὁ ἀρχηγὸς των ἦτον
ὁ Οὐγων, οὗ ὁ ἀδελφὸς τῶν Γάλλων βασιλεύει.
Ἐκ τῆς Γαλλίας ἔρχονται, ἐκ τόπων ἀμφιρρύτων,
τόπων καλῶν, οὓς ποταμῶν τεσσάρων νᾶμ' ἀρδεύει.
Ἀφ' οὗ δ' αὐτὸς ἀπέθανεν, ἡ τῶν χρυσοκεντήτων
κρίνων σημαί' ἀγέρωχος, τὸν νέον συνοδεύει
ὀπλαρχηγὸν Κλωτάριον, περιδοξόν, γενναῖον,
ἀλλὰ μὴ ἐγκαυχώμενον εἰς αἶμα βασιλέων.

38

Μετ' αὐτοὺς χίλιοι βαρεῖς βαδίζουσιν ὀπλῖται,
καὶ ἔπονται ἰσάριθμοι ἵππεῖς ὀπίσω τούτων.
Πολὺ ἡ πειθαρχία των κ' ἡ τάξις ἐπαινεῖται.
Ὅμογενεῖς δ' ἐκ τῆς μορφῆς καὶ ἐκ τοῦ ὀπλισμοῦ των,
ἀμφότερ' ἦσαν Νορμανδοί. Αὐτῶν δὲ προηγείται
Ῥοβέρτος ὁ μεγάλθυμος, ὁ ἄρχων τοῦ λαοῦ των.
Δύω ποιμένες δὲ εὐχὰς τοῖς δίδουσι καὶ θάρρος·
ὁ Γουλιέλμος εἶν' ὁ μὲν, ὁ δὲ ὁ Ἀδεμάρτος.

39

Τῶν ἱερῶν ἀψάμενοι κ' οἱ δῶα τῶν ἀχράντων,
 εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐτέλουν λειτουργίας·
 ἀλλ' ἤδη θλίβει ὁ χαλκὸς τὴν κόμην τὴν μακράν των·
 εἰς ὅπλα καταγίνονται κ' εἰς ἔργα τῆς ἀνδρίας.
 Ὁ πρῶτος φέρει, ἔχοντας κατόπιν τὴν σειρὰν των,
 τριακοσίους ἐκλεκτοὺς ἀπὸ τῆς Ὁραγγίας·
 ὁ ἄλλος φέρ' ἰσάριθμον ἐκ τοῦ Πογγίου λόχον
 ἀνδρεῖον, ἐκ προλεμιστῶν συγκεείμενον ἐξόχων.

40

Ὁ Βαλδοβίνος ἔπεται ἐν παρατάξει, φέρων
 τοὺς ἐδικούς του Βολονοὺς καὶ τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του.
 Ὁ ἀδελφὸς τῷ ἔδωκε τὴν μοῖραν τῶν ἐτέρων,
 ἅμ' ἀρχηγὸς τῶν ἀρχηγῶν ἡρέθη τοῦ στρατοῦ του.
 Ὁ κόμης τὸν ἀκολουθεῖ τῶν Καμουτῶν, ἐγχαίρων
 εἰς τὴν ἀνδρίαν τῆς χειρὸς, τὴν δύναμιν τοῦ νοῦ του.
 Ὁπλίτας φέρει μετ' αὐτοὺς αὐτὸς τετρακοσίους.
 Ὁ Βαλδοβίνος δ' ὁδηγεῖ ἱππότας τρισχιλίους.

41

Ὁ Γέλφος μέρος μετ' αὐτὸν κατέχει προσεχές του,
 ἀνὴρ τοῖς διαφέρουσι κ' εὐδαίμοσιν ἀνήκων·
 ἀπὸ Λατίνου μὲν πατὴρ καταγεται, τοῦ Ἑστου,
 καὶ ἦν εἰς ἀρχαιότητα τὸ γένος του καθῆκον·
 ὀνόματι δὲ Γερμανὸς καὶ χώραις ταῖς λαμπραῖς του,
 τῇ Καριτίᾳ, εἰσελθὼν εἰς τὸν τῶν Γέλφων οἶκον,
 ἦρχεν, ἐξ οὗ ὁ Δούναβις ὥς οὗ ὁ Ῥῆνος ῥέει,
 κ' ἦν οἱ Ῥαιτοὶ κ' οἱ Σουηβοὶ κατώκουν οἱ ἀρχαῖοι.

42

Τὸν κληῖρον τοῦτον τῆς μητρὸς αὐτὸς διὰ πλειόνων
 ἐπηύξησε προσκτήσεων καὶ δι' ἐνδοξοτέρων·
 δι' ὃ καὶ ἄνδρας ἔφερεν ἐμπείρους τῶν ἀγώνων·
 εἰς τῶν μαχῶν τὸν θάνατον καθεὶς των ὥρμα χαίρων,
 ἂν κ' εὐχαρίστως ἔφευγον τὰ ψύχη τῶν χειμῶνων,
 κ' ἡγάπων τὰ συμπόσια μετὰ καλῶν ἐταίρων.
 Τὸ σῶμά των μὲν ἀπ' ἀρχῆς πενταχισχίλι' ἦτον,
 ἀλλὰ τὸ ξίφος τῶν Περσῶν κατέλιπε τὸ τρίτον.

43

Λευκόξανθον ἀκολουθεῖ κατόπιν τούτων γένος,
 μεταξύ Γάλλων κατοικοῦν καὶ Γερμανῶν καὶ Πόντου,
 ἔπου ἡ Μόσα πλημμυρεῖ, κ' ὁ Ῥῆνος ὠγκωμένος.
 Πολύσταχυς, πολύθηρος ἡ φύσις τῶν χωρῶν του.
 Ὁ νησιώτης μετ' αὐτῶν βαδίζει, ὁ τὸ σθένος
 συνέχων τοῦ Ὀκεανοῦ τῷ ὕψει τῶν ἀκτῶν του,
 τοῦ τρώγοντος Ὀκεανοῦ οὐ μόνον ξύλα πλοίων,
 ἀλλὰ κ' ἐκτάσεις πόλεων καὶ ὅλων βασιλείων.

44

Τῶν μὲν τὸ τάγμα καὶ τῶν δὲ ἀνδρῶν χιλίων ἦτον,
 ὑπὸ Ῥοβέρτον ἕτερον βαδίζον πρὸς τὸ κλέος.
 Παρείποντο δ' οἱ Βρετανοὶ, πολυπληθέστεροί των.
 Ὁ Γουλιέλμος, δεύτερος υἱὸς τοῦ Βασιλέως,
 τοὺς φέρει. Εἰσὶν εὐστοχοὶ τοξόται μεταξύ των.
 Πολλοὶ τοῦ Πόλου γείτονες βαδίζουσι βαρέως
 ἐξ Ἰρλανδίας, ἥτις γῆ ἐσχάτη κατοικεῖται,
 κ' εἰς τὸν Βορρᾶν, ἀπότμητος τῆς οἰκουμένης κεῖται.

Εἶν' ὁ Ταγχεῖδος μετ' αὐτούς· ἐξ ὅλων τῶν ἀνδρείων,
 πλὴν τοῦ Ῥηγάδου, μαχητῆς οὐδεὶς ἀνώτερός του,
 τοὺς τρόπους χαριέστερος ἢ τὴν μορφήν καλλίων,
 ἢ τὴν καρδίαν κράτιστος καὶ ἀνδρειότερός του,
 ἂν δὲ σκιαῶν ἑλλειμμα τὸν εὐγενῆ του βίον,
 παραφροσύνη τοῦ τυφλοῦ αὐτὸ εἶν' ἔρωτός του,
 τοῦ γεννηθέντος μεταξὺ στρατῶν, ἐκ πρώτης θεάς,
 καὶ χαίροντος εἰς στεναγμούς κ' εἰς θλιβεράς ιδέας.

Ὡς λέγεται, τὴν ἑνδοξὸν τῇ στρατιᾷ ἡμέραν,
 ὁπότ' ἐτράπη ὑπ' αὐτῆς ἡ τῶν Περσῶν ἀγέλη,
 ὡς ὁ Ταγχεῖδος, νικητῆς, παντὸς ὁρίου πέραν
 ἐδίωκε τοὺς φεύγοντας, ἀπηύδησε, καὶ θέλει
 ἀναψυχῆς καταφυγὴν ἀναπαυτικωτέραν.
 Ὅπως δροσίση φλέγοντα τὰ χεῖλη καὶ τὰ μέλη,
 ὑπὸ σκιὰν πολύδροσον καὶ ὑπὸ κλάδους ἔρπον
 βρύακιον τὸν προσκαλεῖ, τὴν ὄρασίν του τέρπον.

Ἐκεῖ ἐξαίφνης φαίνεται ἐμπρός του νέα κόρη,
 πλὴν τοῦ προσώπου κάθοπλος, χαλκῷ κεκαλυμμένη.
 Εἰδωλολάτρις ἦν αὐτῇ, καὶ πρὸς αὐτὸ προῦχώρει
 τὸ μέρος, ἀναπαύσεως κ' αὐτῇ ἐφιεμένη.
 Τὴν εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐθεώρει,
 ἡ θεά της τὴν εὐφλεκτον καρδίαν του θερμαίνει.
 ὦ θαῦμα! Μόλις γεννηθεὶς ὁ ἔρως ὅπλα φέρει,
 ἴσταται μέγας, καὶ πληγὰς καιρίας ἐπιφέρει.

48

Τὴν κόμην της ἐκάλυπτεν ἡ περικεφαλαία·
 ἂν δ' ἄλλοι δὲν ἐπῆρχοντο, ἐρρίπτετο ξιφῆρης
 ἐπάνω του· ἀλλ' ἄκουσα ἡ κόρη ἡ γενναία
 τρωθέντ' ἀπολιποῦσά τον, ἀπῆλθε, θυμοῦ πλήρης.
 Ἀλλὰ ἡ ἀρειμάνειος εἰκὼν της ἡ ὠραία
 ὥς ζῶσα εἰς τὴν μνήμην του ἐνέμενε θυμῆρης·
 καὶ θέσις καὶ ἐμφάνισις, ἐντυπωθεῖς ἐντός του,
 τὸν ἐκυρίευν, τροφή τῆς διαρκοῦς φλογός του.

49

Καὶ λέγ' εἰς τοὺς ὀξυδερκεῖς συντρόφους ἡ μορφή του·
 ἰδέτε θῦμα ἔρωτος καὶ θῦμ' ἀπελπισίας.
 Ἐγείρουσι τὴν ἔρημον ἡχῶ οἱ στεναγμοὶ του,
 βαδίζει νεύων πρὸς τὴν γῆν καὶ πλήρης ἀθυμίας.
 Εἰσὶ δ' οἱ ὀκτακόσιοι ἵππεῖς, οἱ ὀπαδοὶ του,
 ἐκ τῶν οἰκούντων τὰς τερπνάς ἀκτὰς τῆς Καμπανίας,
 πανηγυριν τῆς φύσεως, καὶ λόφους τοὺς εὐφόρους,
 οὓς ἀγαπᾷ ὁ Τυρρῆνός, πρασίνοους, ἀνθοφόρους.

50

Κατόπιν ἔποντ' Ἕλληνες περὶ διακοσίους.
 Οὐδεὶς των ἐκαλύπτετο οὐδ' ἐσιδηροφόρει.
 Ξίφη κυρτὰ εἰς τὸ πλευρὸν κρεμῶσι, κ' ἐγκαρσίους
 φαρέτρας φέρουσ' ἡχηρὰς ὀπίσω, τοξοφόροι.
 Ἴσχνους τοὺς ἵππους ἔχουσιν, ἀλλὰ δρομεῖς ἀξίους,
 ὀλιγοφάγους, τρέχοντας εὐρώστως εἰς τὰ ὄρη.
 Εἰσὶ δρομεῖς διώκοντες, ταχεῖς ὑποχωροῦντες,
 ὀρμῶσι σκορπιζόμενοι, καὶ φεύγουν πολεμοῦντες.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ']

B

51

Τὸ τάγμα τοῦτο ἀρχηγὸν γνωρίζει τὸν Τατῆνον,
 τοῖς Φράγκοις συστρατεύοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, μόνον.
 Ὡ αἰσχος! ὦ ἀνόμημα! Ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων
 μακρὰν ἀπὸ τὸ θέατρον δὲν ἦτο τῶν ἀγώνων,
 καὶ ὅμως ἔμενες, Ἑλλάς, τῶν εὐσεβῶν κινδύνων
 ἀργοῦσα μάρτυς, θεατῆς ψυχρὰ τῶν λαμπρῶν πόνων.
 Ἀνίσως ἤδη αἰσχιστος ζυγὸς σ' ἐπιβαρύνη,
 δὲν εἶναι ὕβρις, μὴ κλαυθῆς, ἀλλὰ δικαιοσύνη.

52

Ἐσχάτη φάλαγξ μετ' αὐτοὺς πολεμιστῶν βαδίζει,
 πρώτη τὴν τέχνην, τὴν τιμὴν, τὰ ἔργα τῆς ἀνδρίας.
 Τυχοδιῶνται ἥρωες, οὓς ἦττα δὲν γνωρίζει,
 εἰσὶ πληγαὶ τοῦ Ἄρεως καὶ τρόμος τῆς Ἀσίας.
 Τοὺς μυθικοὺς τοῦ πλάνητας μὴ ὁ Ἀρθούρ κομίζει,
 καὶ μὴ φημίζη ἡ Ἀργὼ τοὺς παλαιοὺς Μινύας.
 Ἀρχαία πᾶσα ὠχρίᾳ ἐνθύμησις ἐμπρός των
 καὶ σθέννυται. Τίς ἀρχηγὸς ὑπάρχει ἄξιός των;

53

Ἦτον ἐκ Κόνστης, ὁ Δυδών. Γινώσκοντες ὁπόση
 δυσχέρεια εἰς ἀρετῆς καὶ εἰς αἱμάτων κρίσεις,
 συμφώνως ἀπεφάσισαν νὰ τῷ ὑποταγῶσι,
 ὅτ' εἶδε πλείονα αὐτῶν καὶ ἔπραξεν ἐπίσης.
 Συνέβη δὲ αἱ τρίχες τοῦ νὰ ἐπιλευκανθῶσι,
 ἂν καὶ ἀκμαία ἔθαλλεν ἡ ἀνδρική του φύσις.
 Δεικνύων δ' ὑπὸ τῆς τιμῆς κατὰστικτον τὸ στῆθος,
 ἀξιοφρόνων ἐπ' αὐτοῦ τραυμάτων φέρει πλῆθος.

54

Προβαίνουν, ὁ Εὐστάθιος, δι' ἔργων τοῦ ἰδίου
 γνωστός, καὶ μᾶλλον ἀδελφὸς ὅτ' ἦν τοῦ Βουλλιῶνος·
 Γερνάνδος, ὁ τοῦ ἀνακτος υἱὸς τῶν Νορβεγίων,
 ὦ καύχημα τὰ στέμματα, τὰ σκῆπτρα καὶ ὁ θρόνος·
 καὶ ὁ 'Ρουγέρος εἶπετο κ' ὁ 'Εγγκερλάν, ἀνδρείων
 ἀρχαίαν δόξαν ἔχοντες, ἦν σέβεται ὁ χρόνος·
 κ' ἡ φήμη ὡς περὶ ἀνδρῶν λαλεῖ γενναιοκάρδων
 περὶ 'Ραμβάλδου, Γέντονος, καὶ ἀδελφῶν Γεράρδων.

55

Οὐβάλδος, καὶ ὁ εὐγενὴς 'Ροσμόνδος ἐπαινεῖται,
 ὁ κληρονόμος τῆς λαμπρᾶς Λαγκαστρικῆς δουκίας.
 Δὲν πρέπει οὐδ' ὁ 'Οβίζος ὁ Τοσκανὸς νὰ κεῖται
 εἰς τὸν βυθὸν τὸν πνίγοντα τὴν μνήμην τῆς ἀνδρίας.
 Οὐδ' ἡ τριάς τῶν Λομβαρδῶν ὁμαίμων παραιτεῖται,
 ὁ Παλαμήδης, 'Αχιλλεὺς καὶ Σφόρσας, ἄνευ μνείας.
 Οὐδὲ ὁ 'Οθων, ὁ λαβὼν ἀσπίδα πολεμίων,
 ἐφ' ἧς ἐκ δράκοντος γυμνὸν ἐξέρχεται παιδίον.

56

Βάσκε, 'Ροδόλφε, καὶ ὑμᾶς ἀναπολῶ ἐπίσης,
 οὐδὲ τῶν Γίδων ἀμελῶ, ἐνδόξων ἀμφοτέρων·
 οὐδ' εἰς δικαίας φειδωλὸς γενναίων ἀναμνήσεις,
 τὸν 'Εβεράρδον σιωπῶ οὐδὲ τὸν Γερνιέρον.
 Ποῦ ἤδη ἀπαυδήσαντα εἰς τὰς ἀπάριθμήσεις,
 συζύγων ζεῦγος ἐράστων μὲ παρασύρεις φέρον,
 ὦ 'Οδοάρδε καὶ ὦ σὺ Γυλδίππη, ὁμοῦ μένον
 ἐν τοῖς πολέμοις, κ' ἐν αὐτῷ τῷ τάφῳ ἡνωμένον !

Ποίων καὶ πόσων εύρετῆς ὁ ἔρως διδασμάτων!
 'Ωπλίσθ' ἡ ἀσθενῆς γυνή, καὶ στρατιώτης ἦτον.
 Πλευρὸν πλευρὸν βαδίζουσι, κοινὰ τὰ βήματά των,
 κ' εἰς ἓνα κρέμαται κοινὸν ἡ ὑπαρξίς των μίτον·
 κοινὸν πᾶν τραῦμα, καὶ κοινὸς πᾶς πόνος τῶν τραυμάτων,
 οὐδ' ὄπλον καταφέρεται τὸν ἓνα μόνον πλήττον.
 "Όταν αὐτὸς τιτρώσκηται, ἡ φίλη του ἐκπνέει,
 κ' ἐκρέει κ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, τὸ αἷμά της ἂν ρέη.

'Αλλ' ὁ 'Ρινάλδος τάττεται ὑπὲρ αὐτοὺς, ὁ νέος,
 καὶ ὑπὲρ ὅσους τὸ εὐρὺ πεδίου περιχλείει.
 Τὸ μέτωπόν του αἴρεται ὀρθόν, ὡς βασιλέως,
 ἡπίως ἄγριον, παντὸς τὰ βλέμματα ἐλκύει.
 Καὶ ἡλικίαν προὔλαβε κ' ἐλπίδας, καὶ ταχέως
 τὰ ἄνθη τῷ ἐβλάστησαν, καὶ ὁ καρπὸς ἐφύη.
 'Όπόταν στίλβῃ ἔνοπλος, τὸν λέγεις θεὸν Ἄρην,
 ἀλλ' ἔρωτα, ὅταν γυμνοῖ τὴν τοῦ προσώπου χάριν.

Αὐτὸς εἰς τοῦ Ἀθέσιος τὰς ὄχθας ἐγεννήθη
 ὑπὸ Βερτόλδου τοῦ κλεινοῦ καὶ τῆς καλῆς Σοφίας,
 Βερτόλδου τοῦ ισχύοντος· οὐδ' ἔτι ἀπελύθη
 τὸ βρέφος τῶν σπαργάνων του, ὅπότε ἐπιμελείας
 παρὰ Ματθίλδης ἔτυχε, κ' ἐτράφη, κ' ἐμνήθη
 τὸ ἄρχειν ὑπὸ τὰς σοφὰς ἐκείνης ὁδηγίας·
 οὐδὲ τὴν ἐγκατέλιπε πρὶν, σείσας τὴν Ἀσίαν
 πολέμων κρότος, ἡγεῖρε τὴν νέαν του καρδίαν.

60

Τότε, πρὸ τῆς τετάρτης τοῦ αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος,
 ἀπῆλθε μόνος, δι' ὁδῶν ἀγνώστων καὶ μηχίστων,
 τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ἀκτὰς διῆλθε τῆς Ἑλλάδος,
 καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν στρατὸν τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων.
 Φυγαί, πλανήσεις εὐγενεῖς! Ἀπόγονός τοῦ κλάδος
 εἶθε ποτέ τις εὐκλεὴς νὰ γίνῃ μιμητῆς των!
 Τρεῖς χρόνους ἤδη πολεμεῖ, καὶ μόλις ἐπ' ἐσχάτου
 χνοὺς ἐπανθεῖ παράκαιρος ἐπὶ τὸν πώγωνά τοῦ.

61

Ἦδη προβαίνουσ' οἱ πεζοὶ κατόπιν τῶν ἱππέων,
 καὶ τούτων ὁ ἀτρόμητος Ραιμόνδος προηγείται
 εἰς τὴν Τολόσαν κυβερνᾷ, καὶ ἐκ τῶν Πυρηναίων
 κ' ἐκ τῶν Γαρόννης ἐκβολῶν τῷ ἔπονται ὀπλίται.
 Τετρακισχίλιοι εἰσὶ μὲ ὀπλισμὸν ὥραϊον
 παντοῦ ἡ καρτερία των κ' ἡ πεῖρα ἐπαινεῖται.
 Ἄνδρες χρηστοί· ἀδύνατον ὑπ' ἀρχηγοῦ ἐτέρου
 νὰ ὀδηγῶνται κρείττονος οὐδὲ γενναιότερου.

62

Φέρει ὁ Στέφανος στρατὸν εἰς πεντακισχιλίους
 ἐξ Ἀμβυόσης, Βλέσσης, Τοῦρ, καὶ ἐκ τῶν περιχώρων
 δὲν εἶναι φάλαγξ κρατερά ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
 καὶ τοι συνίστατ' ἐξ ἀνδρῶν λαμπρῶν, σιδηροφόρων.
 Ἡ γῆ των πλήρης χάριτος, γλυκύτητος, ὁμοίους
 τοὺς χαρακτῆρας τῶν αὐτῆς παράγει οἰκητόρων.
 Ἀκάθεκτος ἡ πρώτη των ὁρμὴ ἐν τῇ συγκρούσει,
 ταχέως πλὴν ἐνδίδουσι καὶ ὀπισθοδρομοῦσι.

63

Τρίτος χωρεῖ ὁ Ἄλκαρος, τὴν ὄψιν ἀγριαίνων,
 ὥς ὁ ἀρχαῖος Καπανεὺς εἰς τῶν Θηβῶν τὰς πύλας.
 Ἐξ χιλιάδας Ἑλβετῶν, εἰς βράχους τεθραμμένων,
 συνῆξεν, εἰς τῶν Ἀλπεων τοὺς πύργους ἐπιστεῖλας.
 Τὸν σίδηρον εἰς ἄροτρα ἐσφυρηλατημένον,
 μετεσχημάτισαν αὐτοὶ πρὸς εὐγενεῖς ἀμίλλας.
 Ἀγροῖκοι πρόφην γεωργοί, τραχεῖς νομεῖς προβάτων,
 νῦν μάχονται πρὸς βασιλεῖς καὶ κατὰ στρατευμάτων.

64

Τοῦ Πέτρου τούτοις ἔπεται ἡ ὑψηλὴ σημαία,
 ἥτις μὲ τὸ διάδημα καὶ μὲ τὰς κλεῖς κοσμεῖται.
 Μ' αὐτὴν ἑπτακισχίλιοι τὰ ὅπλα των, βαρέα,
 στίλβουσι· τούτων δ' ὁ χρηστὸς Καμίλλος προηγείται,
 χαίρων, διότι ἀφορμὴ, νὰ ἀναλάμψη νέα
 ἡ δόξα τῶν προγόνων του θεόθεν τῷ δωρεῖται,
 ἥ καὶ νὰ δείξῃ πῶς οὐδὲν ἐλλεῖπει τῇ ἀνδρίᾳ
 τῶν Φράγκων, ἥ ἂν λείπη τι, ἡ μόνῃ πειθαρχία.

65

Ὡς τῶν ταγμάτων ἕκαστον παρῆλθ' ἐν ἐπιδείξει,
 καὶ ἔσχατον τὸ προῤῥηθὲν ὁδεῦον παραλλάττει,
 ὁ Γοδεφρείδος συγκαλεῖ τοὺς ἀρχηγούς, νὰ δείξῃ
 αὐτοῖς τί ἐσχεδίασε, καὶ τί τοῖς ἐπιτάττει·
 «Αὖριον, ἅμα ἡ αὐγὴ τὰς πύλας διανοῖξῃ
 τοῦ οὐρανοῦ, ἡ στρατιὰ νὰ βαῖνῃ ταχυτάτῃ,
 χωροῦσα πρὸς τῆς πόλεως τὰ τεῖχη τῆς ἀγίας,
 καὶ ν' ἀφίγῃ αἰφνίδιος, πρὶν πάσης ὑπονοίας.

66

«Λοιπὸν παρασκευάσθητε εἰς τὴν ὁδοιπορίαν,
 κ' εἰς μάχην τὴν ὀλέτειραν, καὶ εἰς τὴν νίκην ἔτι.»
 Ὁ θερμὸς λόγος τοῦ σοφοῦ στρατάρχου, τὴν ἀνδρίαν
 ἐξάπτει ὀλων, τὰς ψυχὰς γενναίως διαθέτει.
 Καθεὶς προσμένει τὴν αὐγὴν μ' ἀνυπομονησίαν,
 καὶ τὴν ζωὴν του πρόθυμος εἰς κίνδυνον ἐκθέτει·
 ναὶ μὲν, δὲν εἶναι ἄφροντις ὁ ἔμφρων Γοδεφρεΐδος,
 πλὴν κλείει ἐν τῷ στήθει του τὸ βάρος τῆς φροντίδος.

67

Διότ' ὑπόπτους ἤκουσεν ἐσχάτως ἀγγελίας·
 ὁ ἀναξ ὁ Αἰγύπτιος ὅτι πρὸς Γάζαν βαίνων,
 νὰ προασπίσῃ ἤρχετο τὰς πόλεις τῆς Συρίας,
 μετὰ πολλῶν παρασκευῶν καὶ πλήθους ὀπλισμένων·
 κ' ἐνόησεν ὅτι ἀνὴρ ἐπιχειρηματίας,
 δὲν ἔστεργεν ἐπὶ μακρὸν ἐν ἀπραξίᾳ μένων.
 Δι' ὃ ἐχθρόν του ἄσπονδον προβλέπων τον ἐγκαίρως,
 πρὸς τὸν πιστὸν Ἑρῶϊκόν του λαλεῖ ἰδιαιτέρως·

68

«Ἀνάβα πλοῖον ἐλαφρόν, καὶ σπεῦσον ἐν τῷ ἄμα
 εἰς τὰς ἀκτὰς νὰ ὀρμισθῇς τῆς γῆς τῆς Ἑλληνίδος.
 Ἐκεῖ θὰ φθάσῃ προσεχῶς (μοὶ τὸ ἀγγέλλει γράμμα
 ἀνδρὸς διδόντος μοι πιστῶς πᾶν ἀγγελίας εἶδος)
 γενναῖος βασιλέως παῖς, ν' ἀγωνισθῇ συνάμα
 μεθ' ἡμῶν πάντων, προελθὼν ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.
 Ἡγεμὼν εἶναι τῶν Δανῶν, καὶ μέγαν φέρει στόλον
 ἐκ τόπων οἵτινες αὐτὸν ἐγγίζουσι τὸν πόλον.

69

« Ἄλλ' ἴσως ὁ ἐπίβουλος μονάρχης τῶν Ἑλλήνων,
 μὲ τοὺς συνήθεις δόλους του καὶ τὰ τεχνάσματά του,
 νὰ ἀποπέμψῃ πειραθῇ τὸν σύμμαχον ἐκεῖνον,
 ἢ καὶ νὰ στρέψῃ ἀφ' ἡμῶν μακρὰν τὰ βήματά του.
 Σὺ, ὦ πιστέ μου σύμβουλε, τὸν νοῦν του διευθύνων
 πρὸς τὰ ἡμῶν συμφέροντα καὶ τὰ συμφέροντά του,
 διάθες τον ὡς ἐξ ἐμοῦ. Νὰ φθάσῃ ἅς ταχύνη.
 Θὰ νομισθῇ ἀνάξιον αὐτοῦ ἐὰν βραδύνῃ.

70

« Σὺ δὲ μετὰ τοῦ στόλου του μὴ ἔρχου, ἀλλὰ μεῖνε
 παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν
 ἐπίσπευσον ὡς δυνηθῆς, ἣν αἱ συνθῆκ' ἐκεῖναι
 κ' αἱ διαβεβαιώσεις των ὑπέσχοντο ταχεῖαν. »
 Αὐτὰ τῷ λέγει, καὶ αὐτὴ ἡ ἐντολὴ του εἶναι·
 δοὺς δ' εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν, κυροῦσαν τὴν πρεσβείαν,
 τὸν ἀπαπέμπει, καὶ ταχὺν τῷ συνιστᾷ τὸν πλοῦν του·
 κ' ἐνταῦθα οὐτ' οἱ λογισμοὶ κατέλιπον τὸν νοῦν του.

71

Τὴν ἐπιοῦσαν δ', ὡς τὸ φῶς τοῦ λυκαυγοῦς αὐξάνου
 τὴν πύλην τῆς ἀνατολῆς εὐρεῖαν διανοίγει,
 χροτὸς λαμπρὸς ἀντήχησε σαλπίγγων καὶ τυμπάνων,
 καὶ ὁ φιλόχριστος στρατὸς σκευάζεται νὰ φύγῃ.
 Δοῦπος, τοῦ ὄμβρου ἄγγελος, ἐκ τῶν συννέφων φθάνων,
 δὲν τέρπει τὴν διψῶσαν γῆν, ἣν θέρους αὐχμὸς πνίγει,
 ὡς τῶν ὀργάνων ἡ ἡχώ τῶν πολεμιστηρίων
 τὰ ὦτα τῶν στρατιωτῶν ἠδύνει τῶν ἀγρίων.

72

Καθεὶς των ὑπὸ ζέσεως ἀναπτεροῦται νέας,
κατ' ἔθος ἴδιον καθεὶς τὰ μέλη του ἐνδύει,
κ' εἰς πανοπλίας ὅλοι των ἐμπρέπουσιν ὥραιας.
Ὑπὸ τοὺς Ἡγεμόνας των συρρέουσ' οἱ ἀνδρεῖοι,
κ' ἐν παρατάξει ὁ στρατὸς τὰς εὐκλεεῖς σημαίας
ἐγείρει, κ' εἰς τὸν ἄνεμον τὰς ἀναπεταννύει.
Ὑπὲρ δὲ πάσας ἡ πασῶν μεγαλοπρεπεστέρα
τοῦ θριαμβεύοντος Σταυροῦ, ἀστράπτ' εἰς τὸν αἰθέρα.

73

Τὰς οὐρανίους ἐνταυτῷ διαμετρῶν ἐκτάσεις
ὁ ἥλιος ἀνέρχεται, ὡς φλόγας δὲ τρεμούσας,
μυριοφώτους ἀνασπᾷ λαμπρὰς ἀνταναχλάσεις
ἀπὸ τῶν ὅπλων τῶν χαλκῶν, τὰς ὄψεις ἐκθαμβούσας.
Σπινθήρας ῥίπτ' ἡ ἐκτασις τῆς ἀτμοσφαίρας πάσης,
καὶ βλέπεις ὡς πυρκαϊὰς εἰς ὕψος ἀνιούσας.
Κλαγγὴ τῶν ὅπλων, ἄγριος χρεμετισμὸς τῶν ἵππων,
πληροῦσι τὴν περίχωρον κρότου, βοῆς καὶ κτύπων.

74

Ὁ ἀρχηγὸς τὸ στράτευμα νὰ προφυλάξῃ θέλει
ἀπὸ ἐνέδρας κ' ἐχθρικὰς κρυφίας ἐπιθέσεις·
εἰς τина τάγματα ψιλῶν ἱππέων παραγγέλλει
τὰς πέριξ περιτρέχοντες νὰ κατοπτεύσουν θέσεις·
συγχρόνως δὲ τοὺς σκαπανεῖς ἐμπρὸς τῶν ἄλλων στέλλει,
τοὺς διορθοῦντας τὰς κακὰς τῶν δρόμων διαθέσεις,
τοὺς χάσματα χωννύοντας, πεδοῦντας τὰς ἀνόδους,
καὶ δι' ἀβάτων στενωπῶν χαράττοντας διόδους.

75

Οὐδείς στρατὸς συμπικνωθεὶς βαρβάρων ἀγελαίων,
 ἢ φρούριον εὐρύτειχον, δ' τάφρος περιβάλλει,
 δασῶν πυκνότης, χεῖμαρρος, ἢ ὕψος τῶν ὀρέων,
 τὴν πρόδόν τῶν δύναται σπευδόντων ν' ἀναβάλλῃ.
 Ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν, ὑπερηφάνως ῥέων,
 οὕτω τὰ δύο χεῖλη του ὁπότεν ὑπερβάλλῃ,
 εἰς τὰ πεδία ῥίπτεται τὰ πάντα καταστρέφων.
 Οὐδὲν τὸ ἀνθιστάμενον, ἢ πάλιν αὐτὸν στρέφον.

76

Ἴσως ὁ τῆς Τριπόλεως μονάρχης, ἐτοιμάσας
 ἐν τῷ φρουρίῳ του στρατὸν κ' ἐφόδια καὶ πλοῦτον,
 πρὸς ὥραν θ' ἀνεχαίτιζε τὰς φάλαγγας τῶν πάσας·
 ἀλλ' ἐφοβήθ' εἰς πόλεμον νὰ καταβῇ τοιοῦτον·
 καὶ διὰ πρέσβειων αὐτοὺς καὶ δώρων κατευνάσας,
 τὴν εἰς τὴν γῆν του εἰσοδὸν ἐδέχθη τοῦ στρατοῦ τῶν.
 Οὐδόλως δ' ἀντιτείνοντι, τῷ ἐπεβλήθ' εἰρήνην,
 ἐφ' αἷς συνθήκαις Βουλλιῶν ὁ εὐσεβὴς προτείνει.

77

Ἐνταῦθα πρὸς ἀνατολὰς τὴν πόλιν ὑπερνεύει
 τὸ ὄρος Σεῖρ, ὑψούμενον τοῦ τείχους τῆς πλησίον.
 Εἰς τοῦτο μέγας ὄμιλος χριστιανῶν ἀνέβη
 γένους παντὸς καὶ τάξεως κ' ἡλικιῶν παντοίων.
 Τῷ νικητῇ χριστιανῷ πᾶν δῶρον δαψιλεύει·
 τὸν βλέπει ἀγαλλόμενος κ' εἰς θρίαμβον μεθύων,
 ἐκπεπληγμένος θεωρεῖ τὴν ξένην πανοπλίαν,
 καὶ δίδ' εἰς τὸν στρατὸν πιστὴν καὶ φίλην ὁδηγίαν.

78

Τὸν ἔφερε δὲ δι' ὁδοῦ εὐθυωρούσης ὅλως,
ὥς ἔνεστιν ἀκολουθῶν τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης,
ὅτ' ἤξευρ' ἐπικουρικός πῶς περιπλέει στόλος
ἀπὸ τῆς ὄχθης εἰς μικρὰς ἀπέχων ἀποστάσεις,
εἰς τὸν ὁδεύοντα στρατὸν ὅτι παρεῖχ' εὐκόλως
αὐτὸς βοήθειαν τροφῶν καὶ ἀφθονίας πάσης,
πῶς τὸ Αἰγαῖον δι' αὐτὸν θερίζει ἐτησίως,
κ' ἡ Κρήτη δι' αὐτὸν τρυγᾷ, καὶ ἡ πετρώδης Χίος.

79

Τῶν ἐγγυτέρων θαλασσῶν τὰ κύματα γογγύζουν
ὑπὸ ὀλκάδων πίεσιν κ' ἐλαφροτέρων πλοίων.
Ὡστε ὁδὸν, ἣν ἄφοβοι αἱ πρῶραί του νὰ σχίζουν,
δὲν ἔχει ὁ Σαρακηνὸς εἰς τὸ ὑγρὸν πεδίον.
Πλὴν ὅσων ὁ Γεώργιος κ' ὁ Μάρκος ἐφοπλίζουν
ἐν μέσῳ τῶν Αἰγυριακῶν κ' Ἑνετικῶν ὁρίων,
πέμπουσιν ἔτ' οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Ἀγγλ', οἱ Γάλλοι πλοῖα,
καὶ ἕτερα ἢ εὐφορος τοῖς πέμπει Σικελία.

80

Τὰ πλοῖ' αὐτὰ συμπλέοντα, καὶ πάντα ἡνωμένα
διὰ μιᾶς θελήσεως, διὰ δεσμῶν ἀλύτων,
ἐφωδιάσθησαν καθ' ἓν εἰς ἕτερον λιμένα
μὲ ὅτ' εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνάγκης πρώτης ἦτον.
Ὁ δὲ στρατὸς τὰ ὄρια ἐγκαταλελειμμένα
εὐρίσκων, διὰ στενωπῶν διῆλθεν ἀφρουρήτων,
καὶ πλήρης ζήλου προχωρεῖ μ' ἀκάθεκτον τὸ βῆμα
ἔπου ὑπέστη ὁ Χριστὸς τὰ πάθη καὶ τὸ μνήμα.

81

Ἀλλὰ γοργῇ, προτρέχουσα ἡ φήμη προλαμβάνει,
 ἢ φέρουσα τὰς ἀληθεῖς καὶ τὰς ψευδεῖς εἰδήσεις,
 ὅτ' ἠνωμένος ὁ στρατὸς ὁ τροπαιοῦχος φθάνει,
 ὅτι οὐδεὶς ὁ εἰς αὐτοῦ ἀντέχων τὰς κινήσεις.
 Τὰ τάγματα ἀπαριθμεῖ, καὶ ἐπαναλαμβάνει
 τῶν πρώτων τὰ ὀνόματα, τὰ ἔργα τῶν ἐπίσης,
 καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὑμνεῖ, καὶ ἐξηγριωμένη,
 εἰς τοὺς τυράννους τῆς Σιών καταστροφὴν προφαίνει.

82

Ἡ προσδοκία τοῦ κακοῦ κακὸν εἶν' ἴσως μεῖζον
 ἢ τὸ κακὸν ἐρχόμενον μετὰ τὴν προσδοκίαν,
 καὶ ἥχος ἀνεμώλιος ἀκούσματα φημιζων,
 κρατεῖ τὰ ὦτα δέσμια, τὴν φρέναν τῶν δεσμίαν,
 καὶ φήμας ἀντιφατικὰς ὁ φόβος ψιθυρίζων,
 τὴν πόλιν καὶ τὸ στράτευμα διέπτатαι μὲ βίαν.
 Ἀλλὰ παρὰ τὸν κίνδυνον ὁ βασιλεὺς ὁ γέρων
 τὴν φρένα του ἐπὶ βουλῶν συστρέφει ἀνημέρων.

83

Τὸν γέροντ' αὐτὸν ἀνακτα καλοῦσιν Ἀλαδῖνον·
 ἐσχάτως ἐβασίλευσεν ἐν λύπαις καὶ φροντίσι·
 ἦτον ἐκ φύσεως σκληρὸς, τὸ γῆρας πλὴν, πραῦνον,
 τὴν ψυχροτέραν φρόνησιν κατέμιξε τῇ φύσει.
 Ὡς ἔμαθε τὴν πρότασιν τοῦ ἔθνους τῶν Λατίνων,
 νὰ ἔλθῃ καὶ τὴν πόλιν του νὰ ἐκπολιορκήσῃ,
 ἐκυριεύθ' ὑπὸ πολλῶν ὑπονοιῶν ἀθρόων
 καὶ ἐκ τῶν πολεμίων του καὶ ἐκ τῶν ὑπηκόων.

Ὅτι ἐντὸς τῆς πόλεως συναναμειγμένοι
 λαοὶ συναγελάζονται διάφοροι τῇ πίστει·
 τὸ ἦττον μέρος τοῦ Χριστοῦ πληροῦσι τὰ τεμένη,
 καὶ τὸν Μωάμεθ σέβονται οἱ κράτιστοι κ' οἱ πλεῖστοι.
 Ἀφ' οὗ τὴν πόλιν τῆς Σιών κατέκτησε, καὶ μένει
 ταύτην οἰκῶν ὁ τύραννος, μερὶς ἡ ἐλαχίστη
 τῶν φόρων καὶ λειτουργιῶν ἐτάχθ' εἰς τοὺς βαρβάρους,
 πολὺ δ' εἰς τοὺς χριστιανοὺς τοῦ δημοσίου βάρους.

Ὁ φόβος οὗτος, τῆς φρενὸς τῆς φύσει ἀνημέρου,
 ἦν ὁ καιρὸς ἐπράυνε, κ' ἐψύχρανε τὸ γῆρας,
 τὴν ἀγριότητα, θυμοῦ πληροῖ ἀγριωτέρου·
 ζητεῖ νὰ βάψ' εἰς αἵματα ὁ τύραννος τὰς χεῖρας.
 Ὁ ὄφις ὃν τοῦ παγετοῦ ἡ νάρκη ἐξημέρου
 οὕτω τὸ θέρος μένεται, τὴν κεφαλὴν ἐγείρας·
 ὁμοίως οἰκοδίαίτος τιθασσευθεὶς ὁ λέων,
 ὡς ἐγγιχθῇ, ὠρύεται τὴν πρὶν τοῦ λύσσαν πνέων.

«Βλέπω, φωνάζει, τὴν χαρὰν τοῦ ὄχλου τῶν ἀπίστων,
 λαλεῖ ἐκ τῶν προσώπων των καὶ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων.
 Τὰ δάκρυά μας γέλωσ των καὶ εὐχαρίστησις των·
 σκιρτῶσιν ἐπὶ τῶν κοινῶν αὐτοὶ δυστυχημάτων.
 Ἴσως αἱ προδοσίαι των κ' αἱ τέχν' αἱ ἀσεβεῖς των
 τὸν φόνον μου ῥαδιουργοῦν εἰς τὰ συμβούλιά των·
 ἢ ἴσως εἰς τὸν φίλον του κ' ἐχθρόν μου ἐπιστείλας,
 ἀνοίγει ὁ ὑπεύθυνος λαὸς αὐτῷ τὰς πύλας.

« Ἀλλ' ὄχι, τοὺς δολίους των σκοποὺς θὰ ματαιώσω·
 δι' ἔργων τὴν μανίαν μου θὰ σβύσω ἀνηκούστων·
 θὰ τοὺς φονεύσω, φοβερόν παράδειγμα θὰ δώσω·
 εἰς τῶν μητέρων τοὺς μαστοὺς θὰ σφάξω τοὺς υἱοὺς των·
 τοὺς οἴκους, τοὺς βεβήλους των ναοὺς θ' ἀποτεφρώσω·
 δαυλοὺς θὰ τοῖς ἀνάψωμεν τοιοῦτους νεκρικοὺς των,
 καὶ εἰς τὸν μέγαν τάφον των, ἐπὶ τῆς προσευχῆς των,
 θὰ σωρευθοῦν τὰ θύματα, καὶ πρῶτ' οἱ ἱερεῖς των. »

Τοιαύτη ἡ ἀμείλικτος τοῦ ἀπανθρώπου γνώμη.
 Ἀλλὰ δὲν ἐξετέλεσε τὰς τόσας ἀνομίας·
 ἂν τοῖς ἀθώοις συγχωρῇ νὰ ζήσουν, ἡ συγγνώμη
 δειλίας ἀποτελεσμα, οὐχὶ φιλάνθρωπίας.
 Εἰς φόβος εἰς ὠμότητα ἂν τὸν κινῇ ἀκόμη,
 τὸν ἀποτρέπει ἕτερος ἀπὸ ἀπανθρωπίας.
 Αὐτὸς τὴν φρένα του χαλᾷ, τὸν πείθει νὰ φροντίσῃ
 τὴν τροπαιοῦχον στρατιὰν μὴ μᾶλλον ἐρεθίσῃ.

Πραῦνει ὁ ἀνόσιος τὴν ἀνομόν του λύσσαν,
 καὶ ἄλλα θύματα ζητεῖ, καὶ ἀλλαχοῦ τὴν στρέφει.
 Τριγύρω πᾶσαν ἑπαύλιν πεδίξει κρημνισθεῖσαν,
 ἢ ὅπου χώρα εὐφορος, μὲ πῦρ τὴν καταστρέφει.
 Οὐδ' ἔτι τόποι ὑγιεῖς ἢ σώοι τόποι ἦσαν,
 ἢ μέρος τοὺς χριστιανοὺς νὰ σκέπη καὶ νὰ τρέφῃ·
 κρήνας δολοῖ καὶ ποταμοὺς, καὶ τῶν ὑδάτων ὅλων
 διὰ φαρμάκων τὰς πηγὰς μολύνει ἰοβόλων.

Ἦν ἀσεβῶς προβλεπτικός, οὐδ' ἀμελεῖ κατά τι
πάν εἴ τι περὶ τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρωμάτων.
Ἡ πόλις δ' ἡ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν ὀχυρωτάτη,
δὲν εἶχε τεῖχην πρὸς βορρᾶν ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων·
δι' δ, ὑπόνοιαν λαβὼν τὸ πρῶτον, διατάττει
κατὰ τὰ μέρη τ' ἀσθενῆ προσθήκην πυργωμάτων.
Πρὸς ὑπεράσπισιν δ' αὐτῶν συνέλεξεν ἀθρόον
πλῆθος ἀνδρῶν μισθοφοροῦν, καὶ πλῆθος ὑπηκόων.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

1

Ἐν ᾧ δ' ὁ τύραννος κοσμεῖ τὰ ὅπλα τῶν βαρβάρων,
κρυφίως ἐμφανίζεται ὁ Ἰσμενος εἰς τοῦτον,
ὁ Ἰσμενος, ὃς κάτωθεν τῶν νεκρικῶν μαρμάρων,
τοὺς τεθνεῶτας ἐξυπνεῖ τοῦ ὕπνου τοῦ μακροῦ των,
ὃν ὀρωδεῖ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σκότη τῶν ταρτάρων,
ἀκούων ψιθυρίζοντα τὰς ἐπωδάς, ὁ Πλούτων,
καὶ ὅστις καὶ τοὺς δαίμονας ὡς δούλους του εἰς χρέη
καθυποβάλλων ἀσεβῆ, τοὺς λύει καὶ τοὺς δέει.

2

Νῦν τοῦ Μωάμεθ λατρευτῆς, χριστιανὸς πρὶν ἦτον,
καὶ τῆς ἀρχαίας πίστεως φυλάττει ἀναμνήσεις.
Συχνά δ' ἐν μέσῳ θυσιῶν βεβήλων, ἀπορρήτων,
μιγνύει δύο δόγματα, ὧν ἅπειρος ἐπίσης.
Ἄλλ' ἤδη ἐκ τῶν ζοφερῶν σπηλαίων καὶ ἀδύτων,
ὅπου τὰς γοητείας του τελεῖ καὶ ἐπικλήσεις,
τὸν κίνδυνον προσέρχεται ἰδὼν τοῦ ἄρχοντός του,
κακοῦ μονάρχου σύμβουλος κακοβουλότερός του.

3

Τὸν προσφωνεῖ δέ· «Βασιλεῦ, ἀκάθεκτος ὁ ξένος
νικῶν στρατὸς τὴν πόλιν μας ὀργᾷ νὰ ἐπιδράμῃ·
τὸ ἐφ' ἡμῖν ἅς πράξωμεν ἡμεῖς, καὶ ἐπομένως
τὸν ἰσχυρὸν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ θενά συνδράμῃ·
σὸν ἔργον τὸ νὰ διοικῇς, καὶ τοῦτο ἐβῶμένως
σὺ ἔπραξας, καὶ πάσῃ πᾶν προϋνόησας δυνάμει·
ἂν ὅλ' ὑπηρετήσωσιν ὡς κυβερνᾷς τὸ σκάφος,
ταχέως ἔσται αὐτ' ἡ γῆ τῶν πολεμίων τάφος.

4

«Τὸ κατ' ἐμὲ, προσέρχομαι ἀκατασχέτῳ ζήλῳ
καὶ ἐν κινδύνοις ἀβῶνός κ' ἐν ἔργοις, ἀρχηγέ μου.
Ἔτι δ' εἰς σέ τὰς συμβουλὰς ἅς δίδουσιν ὀφείλω
ἢ πεῖρά μου ἢ πολιὰ, αἱ τέχνη αἱ μαγικαὶ μου.
Τοὺς ἐξορίστους τ' οὐρανοῦ ἀγγέλους θὰ σοὶ στείλω,
νὰ συνυπηρετήσωσι τὰ ἔργα τοῦ πολέμου.
Πόθεν δ' ὀρμώμενος, καὶ πῶς νὰ ἐνεργήσω μέλλω
τὰς σκοτεινὰς μαγείας μου, νὰ σοὶ ἐκθέσω θέλω.

5

«Ἐν μέσῳ τῷ τῶν ἀσεβῶν χριστιανῶν τεμένει,
βωμὸς ὑπάρχ' ὑπόγειος· ἐπικεῖται δ' εἰς τοῦτον
εἰκὼν τις ἣν λατρεύουσιν οἱ ἐξηπατημένοι
μητέρα τοῦ τεχθέντος τε καὶ θνήξαντος Θεοῦ των.
Λαμπὰς ἐμπρὸς τῆς τήκεται ἀσβέστως καιομένη·
τὴν κρύπτει παραπέτασμα· εἰς ἄμετρον δὲ πλοῦτον
ἐν τάξει περιβάλλουσι σειρῶν αὐτὴν μηκίστων
πολύτιμα δωρήματα θεοβλαβῶν εὐπίστων.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ']

6

«Τὴν παλαιὰν εἰκόνα των αὐτὴν διὰ χειρός σου
 εἰς ν' ἀρπάσης δυνηθῆς συλῶν τὴν ἐκκλησίαν,
 καὶ ἂν κατατεθῇ ἐντὸς τοῦ προσκυνηματός σου,
 ἐγὼ σ' ὑπόσχομαι φρικτὴν, πανίσχυρον μαγείαν,
 δι' ἧς, ἐν ὅσῳ ἀσφαλῶς φρουρεῖται, καὶ δι' ὅσου
 ἐνταῦθα σώζετ', ἔσεται τῇ πόλ' εἰς σωτηρίαν.
 Διὰ τοῦ μυστηρίου μου τοῦ νέου καὶ ζοφώδους
 ἀπόρρητον τὸ κράτος σου θὰ στήσω πρὸς ἐφόδους.»

7

Εἰπὼν τὸν ἔπεισεν. Εὐθὺς πρὸς τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον
 με ἀνυπόμονον σπουδὴν ὁ ἡγεμὼν βαδίζει·
 βιάσας δὲ τοὺς ἱερεῖς, διὰ χειρῶν ἀδίκων
 εἰς τὸν ναὸν τοῦ τὴν σεπτὴν εἰκὸν' ἀποκομίζει,
 εἰς τὸν ναὸν ὅπου συχνῶς, εἰς ἀσεβεῖς ἀνῆκον,
 βέβηλον, ἄφρον θρήσκευμα τὸν οὐρανὸν ὀργίζει.
 Ἐνταῦθα, κατὰ πρόσωπον εἰκόνας τῆς ἀγίας
 ὁ γέρων μάγος μυστικὰς προφέρει βλασφημίας.

8

Ἡ δ' αὖς πλὴν μόλις τῆς χρυσῆς ἀνατολῆς ἀνήφθη,
 καὶ ὁ τὸ καταγώγιον φυλάττων τῶν εἰδώλων
 πρὸς τὴν εἰκόνα ἔρχεται, καὶ βλέπει· ἀνελήφθη
 τοῦ τόπου της, εἰς τὸν ναὸν δὲν τὴν εὕρισκει ὄλον.
 Ὡς ἔμαθε δ' ὁ βασιλεὺς τὴν εἶδησιν, ἐξήφθη
 ἡ πονηρὰ καρδιά του ἀπὸ πυρίπνου χόλον,
 κ' ἔχει πέποιθθῃσιν, πιστοῦ χριστιανοῦ ἀπάτη
 τὴν νύκτα πῶς τὴν ἐκλεψε, κρυπτὴν πῶς τὴν φυλάττει.

9

Ἄλλ' εἶναι ἄρ' ἀνθρώπου χεὶρ ἢ ταῦτα εἰργασμένη,
 ἢ τὴν ἰσχύν του δι' αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς δεικνύων,
 δὲν ἐπιτρέπ' εἰς σκῆνωμα ἀνόσιον νὰ μένη
 ἢ Βασιλὶς τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν ἐπουρανίων ;
 Περὶ αὐτοῦ ἀμφίρροπος ἡ φήμη ἔτι μένει,
 ἂν ἔργον εἴν' ἀνθρώπινον, ἂν θαῦμα εἶναι θεῖον.
 Εἴν' ἀληθὴς εὐσέβεια ἢ μὴ τῇ εὐσεβείᾳ,
 ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνάγουσα τῇ χάριτι τῇ θεῷ.

40

Ὁ βασιλεὺς ἐπείγεται νὰ τὴν ἀναζητήσῃ·
 πᾶσαν οἰκίαν ἐρευνᾷ καὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν.
 Τῷ μὲν προδόντι ἀμοιβὰς, ποινὰς δὲ προκηρύσσει
 τῷ κρύπτοντι τὸ ἔγκλημα καὶ τὸν ἐγκληματίαν.
 Ὁ μάγος τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ ἐννοήσῃ,
 τὸ πᾶν τεχνάζεται, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχίαν.
 Διότ' ἢ ξένον ἔργον ἦν, ἢ ἔργον ἐδικόν του,
 τῷ τὸ συγκρύπτει ὁ Θεὸς, πρὸς αἷσχος τῶν τεχνῶν του.

41

Ἄλλ' ὁ μονάρχης ὁ σκληρὸς, ὡς δὲν τῷ κατωρθώθη
 οἱ ἔνοχοι χριστιανοὶ νὰ μάθῃ τίνες ἦσαν,
 ἄσπονδον μῖτος κατ' αὐτῶν ἡσθάνθη, κ' ἠγριώθη,
 καὶ ἡ ψυχὴ του φλέγεται ἀπὸ ὀργὴν καὶ λύσσαν.
 Πάντ' ἀποπτύει χαλινόν, ἐκδίκησιν ἐπόθει,
 καὶ νὰ κορέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὴν ἐκμανεῖσαν.
 «Θεν' ἀποθάνῃ, ἔκραξε, — δὲν μ' ἀπατοῦν πανούργως —,
 εἰς τὴν σφαγὴν τὴν γενικὴν ὁ ἄγνωστος κακοῦργος.

42

«Μήπως ὁ ἔνοχος σωθῇ, ὁ δίκαιος ἄς πάθῃ
καὶ ὁ ἄθωος. Δίκαιος; τί λέγω; ἀλλ' οὐδεὶς των
ὁ δίκαιος, ὁ μὴ σκιρτῶν εἰς τοῦ λαοῦ τὰ πάθῃ
τοῦ ἡμετέρου, ὁ φιλῶν ἡμᾶς, ἐκ τῶν ἀπίστων.
Διὰ τὴν νέαν των ποινὴν ἀρκοῦν τ' ἀρχαῖα λάθῃ,
τὸ νέον ἔγκλημα ἐντὸς ἂν εἶναι τῆς ψυχῆς των.
Ἐμπρὸς, θεράποντες πιστοί! Λάβετ' αἱμάτων γέρας·
θύσατ' ἐν στόματι πυρὸς κ' ἐν στόματι μαχαίρας.»

43

Οὕτω τὸν ὄχλον προσφωνεῖ κ' εἰς τὰ γοργὰ πτερὰ της
ἡ φήμη τοῖς χριστιανοῖς τὸ μήνυμα κομίζει.
Τὸ πλῆθος τρέμει, καὶ δεινὸς τοῦ φόβου παραστάτης
ὁ ἄφρευκτός των θάνατος, παρὼν τοὺς ἀντικρύζει.
Οὐδεὶς νὰ φύγῃ δύναται, οὐδεὶς αὐτῶν προστάτης,
δικαιολόγησιν τολμᾷ κ' εἰς δέησιν ἐλπίζει.
Ἀλλὰ εἰς τὸν ἀμήχανον λαόν, ὡς ἐδειλία,
ἀφ' ὅπου δὲν ἠλπίζετο ἐπῆλθε σωτηρία.

44

Παρθένος ἦτον, ὥριμος τὰ ἔτη, μεταξύ των,
ἡγεμονοπρεποῦς φρενὸς, μεγάλης διανοίας,
τὸ κάλλος ἔξοχος. Ἀλλὰ μικρὰ φροντίς της ἦτον
τὸ κάλλος, πλὴν καθὼς κοσμοῦν τὸ κάλλος τῆς καρδίας.
Ἄλλ' ἡ μεγίστη τῶν πολλῶν αὐτῆς τελειοτήτων
ἦν ὅτ' εἰς τείχῃ πενιχρᾶς τὰς ἀποκρύπτ' οἰκίας.
Τῶν θαυμαστῶν της φεύγουσα καὶ βλέμματα, κ' ἐπαίνους,
εἰς τόπους ἀτημέλητος οἰκεῖ μεμονωμένους.

45

Ἄλλὰ δὲν κρύπτεται, ὅτ' ἦν τὸ κάλλος τῆς τῶν πρώτων,
 πλασθὲν ὅπως θαυμάζεται, πλασθὲν ὅπως ἐλκύη·
 οὐδ' ἐπινεύει ὁ θεὸς εἰς τοῦτο τῶν ἐρώτων,
 ἀλλὰ εἰς πόθους ἐραστοῦ ἀπλήστους τὴν δεικνύει.
 Σὺ ἔρως, Ἄργος ἄλλοτε, καὶ ἄλλοτε τυφλώττων,
 οὗ ἡ ἰσχὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ διανοίγ' ἢ κλείει,
 εἰς τῶν παρθένων τὰς σεμνάς οἰκίας, τὰς μονήρεις,
 τὰς εὐφροунήτους, βλέμματα τῶν ξένων σὺ ἐνείρεις.

46

Αὐτῷ Ὀλίνδος τ' ὄνομα, αὐτῇ δὲ Σωφρονία,
 τῇ ὁμορρήσκῳ τῇ πιστῇ, καὶ φίλῃ συμπολίτῃ.
 Ἦν ἡ σεμνότης του, καθὼς τὰ κάλλη τῆς, σπανία·
 σφοδρῶς ἠγάπα, ἤλπιζε μικρά, οὐδὲν ἐζήτει,
 οὐδ' ἤξευρε νὰ ἐκφρασθῇ, ἢ μᾶλλον ἐδειλία.
 Αὐτὴ δ' οὐδὲν αἰσθάνεται, ἢ δὲν παρατηρεῖ τι,
 ἢ οὐδὲν λέγει· κ' ἔμεινε, στενάζων ἐπωδύνως,
 παροραθεῖς, μὴ νοηθεῖς, μὴ ἀμειφθεῖς ἐκεῖνος.

47

Ὡς διεδόθη δὲ κοινὴ ἡ φήμ' ἡ ἀπευκταία
 εἰς φόνον οἱ χριστιανοὶ πῶς θὰ παραδοθῶσι,
 ἢ ὅσον σῶφρων νεανὺς τοσοῦτον καὶ γενναία,
 τὸν τρόπον εἰς τὴν φρένα τῆς ζητεῖ, πῶς νὰ τοὺς σώσῃ.
 Τῆς τόλμης τῆς ἦν γέννημα ἡ εὐγενὴς ἰδέα,
 ἀλλὰ τὴν τόλμην ἡ αἰδὼς βιάζει νὰ ἐνδώσῃ.
 Ἡ τόλμη ὅμως ἐκνικᾷ, κ' ἔργων λαμπρῶν ἐγκύμων,
 τόλμηρά γίνετ' ἡ αἰδὼς, κ' ἡ τόλμη τῆς αἰδήμων.

48

Ἡ νέα μὲν μεταξὺ τοῦ ὄχλου καταβαίνει
τὰ κάλλη της τὰ σπάνια δὲν κρύπτει οὐδ' ἐκθέτει.
Συνεσταλμένον βλέπουσα, κ' εἰς πέπλον εἰλιγμένη,
ἔχει τὸ ἦθος ἀφελὲς κ' ἥρωϊκὸν προσέτι.
Τίς ἂν κοσμηῇται θὰ εἰπῇ, ἀκόσμητος ἂν μένῃ,
ἂν τύχῃ ἢ ἂν τέχνῃ της τὰ κάλλη της συνθέτει ;
Τῇ φύσει καὶ τῷ ἔρωτι, τῷ οὐρανῷ ἡδίστη,
ἦν ἢ αὐτῆς ἀφέλεια, ἢ τῶν τεχνῶν μεγίστη.

49

Πάντες τὴν βλέπουν, ἀλλ' αὐτὴ δὲν βλέπει, καὶ βαδίζει
ἀγέρωχος, καὶ ἴσταται ἐμπρὸς τοῦ Ἀλαδίνου.
Ἡ αἰμοβόρος τοῦ ὀργῇ οὐδόλως τὴν φοβίζει.
Οὐδὲ τὴν τρέπει εἰς φυγὴν ἢ ὄψις τοῦ κινδύνου.
« Προσέρχομαί σοι, ἡγεμῶν, ἡ νέα προλογίζει
κατάστειλόν σου τὴν ὀργὴν, τὸν ὄχλον σου χαλίνου.
Νὰ παραδώσω ἔρχομαι εἰς τὴν διάκρισίν σου
τὸν ἐνοχον, ὅστις κινεῖ τὴν ἀγανάκτησίν σου. »

20

Ἡ σεμνὴ τόλμη της, τὸ φῶς τὸ ἱλαρὸν, ὃ χύνει
τὸ κάλλος τὸ ἀγέρωχον, τὸ ἱερὸν της κάλλος,
τὸ ἄγριόν του πρόσωπον καὶ τὸν θυμὸν πραῖνει,
καὶ θορυβεῖ τὸ πνεῦμά του καὶ τὸν μαγεύει ἄλλως.
Ἄν οὗτος εἶχεν αἰσθημα, ἢ ἂν δὲν εἶχ' ἐκεῖνη
αὐστηρὸν ἦθος, ἤθελε τὴν ἀγαπᾶ μέγας.
Δὲν ἔλκει κάλλος δύστροπον τὴν δύστροπον καρδίαν.
Τροφὴν ὃ ἔρωσ ἀπαιτεῖ τὴν χαριτοτροπίαν.

24

Ἦν θάμβος, ἀγαλλίασις, φιλήδον' ἦσαν πόθοι,
 ἄν δὲν ἦν ἔρωσ τὸ κινοῦν τὴν ἀγενῆ καρδίαν.
 Τῇ λέγει, «Ἐξηγήθητι τὸ ἔθνος σου ἐσώθη·
 πρὸς χάριν σου ἀνέστειλα τὴν αἵματοχυσίαν.»
 Κ' ἐκείνη· «Ὁ ὑπεύθυνος ἰδοῦ, σοὶ παρεδόθη.
 Αὕτη ἐνήργησεν ἡ χεὶρ τὴν εἰκονοσυλίαν.
 Ὁ κλέπτης δὲν οἱ περὶ σὲ ζητοῦσι δορυφόροι,
 καθ' οὗ ὀργίζεσαι, εἰμὶ ἐγὼ ἐμὲ τιμῶρει.»

22

Ὅπως λυτρώσῃ τὸν λαὸν δεινῶν τῶν δημοσίων,
 τὴν εὐγενῆ της κεφαλὴν ἀντάλλαγμα παρέχει.
 ὦ ψευδὸς γενναιοψυχον! Ἀλήθεια καλλίων
 δύναται σοῦ ν' ἀναδειχθῇ, καὶ σοῦ νὰ ὑπερέχῃ;
 Ἐδίστασεν ὁ τύραννος, καὶ εἰς τῶν ἀνοσίων
 σφαγῶν τὴν ἀγριότητα ἀμέσως δὲν προστρέχει.
 Τῇ λέγει δ' ἔπειτα· «Εἰπὲ καὶ ἐξομολογήσου,
 εἰπέ μοι, τίς ὁ σύμβουλος καὶ ποῖ οἱ συνεργοί σου ;»

23

«Τὴν δόξαν, ἀποκρίνεται, τῆς πράξεως αὐτῆς μου
 δὲν θέλω νὰ συμμερισθῇ οὐδεὶς ἐπὶ τοῦ κόσμου.
 Ἐγὼ ἡ μόν' ὑπεύθυνος. Συνένοχος οὐδεὶς μου·
 ἐγὼ ἡ ἐκτελέσασα, κ' ἐγὼ ἡ σύμβουλός μου.»
 «Εἰς σὲ λοιπὸν θὰ κενωθῇ καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου,
 λέγει ὁ τύραννος, εἰς σὲ, ὁ δίκαιος θυμὸς μου.»
 «Κρίνεις ὀρθῶς, τῷ ἀπαντᾷ, καὶ κατ' εὐθυδικίαν,
 ὡς εἶχον μόνῃ τὴν τιμὴν, νὰ ἔχω τὴν παιδείαν.»

24

Ἀκούσας τοῦτ' ὁ τύραννος, ἐκ νέου ἐθυμώθη.
 «Ποῦ τὴν εἰκόνα ἔκρυψας, βοᾷ, ὡς τὴν ἐπῆρας ;
 Αὐτὴ δέ, «Δὲν τὴν ἔκρυψα, εἰς φλόγας παρεδόθη,
 κ' εἰς τοὺς ἐκπεμπομένους τῆς ἐπέχαιρον σπινθῆρας.
 Τὸ ἔργον μου ἐπαινετόν· κἂν ἡ εἰκὼν ἐσώθη,
 οὐδ' εἰς ἀπίστων ὕβριστῶν θὰ πέσῃ πλέον χειράς.
 Τὸν κλέπτῃν ἦν ἡ τὸ κλαπὲν νὰ εὕρῃς ὁ σκοπὸς σου.
 Τὸ μὲν ποτὲ δὲν θὰ ἰδῇς, ὁ δὲ ἰδοὺ ἐμπρός σου.

25

«Ἄλλ' οὐδὲ κλέπτῃς εἴμ' ἐγὼ, οὐδ' εἶναι κλοπὴ τοῦτο·
 τὸ παρὰ δίκαιον ληφθὲν δικαίως ἀφηρέθη.»
 Πρὸς ταῦτα ἀπειλητικῶς ὁ ἄρχων ἠγγριούτο·
 τρέμ' ἡ φωνὴ του καὶ ὀργῆς τὸν κυριεύει μέθῃ,
 οὐδ' οἶκτον ἐπαγγέλλεται τῷ τῆς καρδίας πλούτῳ,
 τῇ τοῦ προσώπου καλλονῇ, τῷ τῆς φρενὸς μεγέθει·
 καὶ μάτῃν τοὺς προήσπιζε κατὰ τῶν ὠμοτήτων
 ὁ ἔρως διὰ τῶν τερπνῶν τοῦ κάλλους του χαρίτων.

26

Ἡ νέα συλλαμβάνεται, κ' εὐθὺς μ' ἀπανθρωπίαν
 ὁ Ἀλαδῖνος, νὰ ριφθῇ εἰς φλόγας διατάττει.
 Τῇ ἔλυσαν τὸ κάλυμμα καὶ τὸν σεμνὸν μανδύαν·
 τοὺς μαλακοὺς βραχίονας σχοινίον συνεκράτει.
 Ἡ δὲ σιγῶσα ἔμενε· τὴν δ' ἄτρομον καρδίαν
 φόβος οὐχί, συγκίνησις κρυφία συνταράττει.
 Καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς οὐχὶ δειλὴ ὠχρότης
 μαραίνουσά το ἐπανθεῖ, ἀλλ' ἀπλαστος σεμνότης.

27

Ὡς διεδόθ' ἡ εἰδήσις, συρρέουσ' οἱ πολῖται,
καὶ ὁ Ὀλίνδος μετ' αὐτῶν περίτρομος προβαίνει.
Ἦ πράξις μὲν γινώσκεται, ὁ πράξας δ' ἀγνοεῖται.
Τρέμει αὐτὸς, τῶν πόθων του μὴ εἶν' ἡ ἐρωμένη·
ιδὼν δὲ ὅτ' ἡ φίλη του αἰχμάλωτος κρατεῖται,
οὐχὶ ὑπεύθυνος, ἀλλὰ καταδεδικασμένη,
καὶ ὅτι ὑπὸ ἀπηνῶν δημίων συνελήφθη,
τὸ πέριξ πλῆθος ἔσχισεν ὁρμῶν, κ' ἐμπρὸς ἐρρίφθη.

28

«Δὲν εἶναι, κράζει, βασιλεῦ, αὐτὴ ὁ κλέπτης, στῆθι!
Σοὶ ἐκαυχᾶτο λέγουσα, ἢ μᾶλλον παρεφρόνει.
Τοιαῦτα οὐδ' ἐτόλμησεν αὐτὴ, οὐδ' ἐδυνήθη,
οὐδ' ἐμελέτησε, γυνὴ καὶ ἄπειρος καὶ μόνη.
Πῶς ὑπ' αὐτῆς ἡ ἄγρυπνος φρουρὰ ἐξηπατήθη,
ἢ πῶς προσήλθεν κἂν αὐτὴ τῇ ἱερᾷ εἰκόνι,
ἃς τὸ εἶπη. Τὴν ἔκλειψα ἐγὼ· ἐμὲ κτυπᾶτε.»
Φεῦ! οὕτω τὴν ἐλάτρευε χωρὶς ν' ἀνταγαπᾶται!

29

Προσθέτει δέ· «Εἰς τὴν ὁπὴν ἀνέβην λεληθότως,
ἥτις τὸ φῶς εἰς τὸν ναὸν καὶ τὸν ἀέρα φέρει·
ἐκεῖ κατώρρωσα, συρθεὶς εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
ἀπὸ στενὰ καὶ ἄβαθα νὰ εἰσχωρήσω μέρη.
Ἐμὴ ἡ δόξα, καὶ ἐμὸς ὁ θάνατος εἰκότως.
Πῶς τῆς εὐλόγου μου ποινῆς αὐτὴ θὰ μ' ἀπεστέρει;
Ἐμὴ ἡ ἄλυσις, ἡ φλόξ ἐκείνη ἀναβαίνει
δι' ἐμὲ μόνον, κ' ἡ πυρὰ μόνον ἐμὲ προσμένει.»

30

Ἡ Σωφρονία ὕψωσε τὸ βλέμμα φιλανθρώπως,
 πλήρες ἐλέους, κ' εἰς αὐτὸν ὕγρον τὸ διευθύνει.
 «Ἀθῶε σὺ, τί ἔρχεσαι; τί στοχασμὸς ἀτόπως
 σὲ παρορμᾷ, ἢ τίς σκοπὸς, ἢ τίς παραφροσύνη;
 Καὶ ἄνευ σοῦ ἀνίκανον μ' ὑπολαμβάνεις, ὅπως
 πᾶν ὑποστῶ ὃ δύναται σκληρότης ἀνθρωπίνῃ;
 Μὴ τρέμουσιν τὸν θάνατον ἔχω κ' ἐγὼ καρδίαν;
 Ἄρκει καὶ μόνη πρὸς αὐτόν· δὲν θέλω συνοδίαν!»

31

Τοιαῦτα εἶπεν. Ἄλλ' αὐτὸς ἐμμέν' εἰς τὰς προτέρας
 προθέσεις του, οὐδ' ἀναιρεῖ τὴν πρὶν ὁμολογίαν.
 Ὡθέας, καὶ ὦ ἔριδος πασῶν εὐγενεστέρας,
 καθ' ἣν ὁ ἔρως πολεμεῖ τὴν μεγαλοφυχίαν,
 καθ' ἣν ὁ θάνατος ἐστὶ τοῦ νικητοῦ τὸ γέρας,
 ὃ δ' ἡττηθεὶς θενὰ δεχθῇ ποινὴν τὴν σωτηρίαν!
 Ἄλλ' ὅσῳ μᾶλλον ἑαυτοὺς κατηγοροῦντες ἦσαν,
 τοσούτῳ μᾶλλον ηὔξανον τὴν τοῦ τυράννου λύσσαν.

32

Νομίζει πῶς χλευάζεται καὶ πῶς περιφρονεῖται,
 πῶς ἀψηφοῦντες τὰς ποινὰς, ἐκεῖνον ἀψηφοῦσι.
 «Πιστεύω, λέγει, καὶ αὐτὸν κ' ἐκείνην. Χρεωστεῖται
 εἰς ἀμφοτέρους ἀμοιβή, καθὼς τὴν ἀπαιτοῦσι.»
 Τοῖς δορυφόροις ἔνευσεν· οἱ δὲ ἀνθρωποθῦται
 τὴν προσταγὴν, δεσμεύοντες τὸν νέον, ἐκτελοῦσι.
 Τοὺς δύο προσηλόνουσιν ὁμοῦ εἰς ἓνα πάλον,
 πλὴν ἀντινώτους, οὐδ' ὁ εἷς προσβλέπει πρὸς τὸν ἄλλον.

33

Ἦδη ἐπάγη ἡ πυρὰ, φλογῶν τροφή ζυλίνη,
 ὁ μάντις δὲ προσήγαγε δαυλὸν, τὸ πῦρ νὰ δώσῃ,
 ὅταν ὁ νέος θλιβερὰ παράπον' ἀπευθύνει
 πρὸς τὴν δεθεῖσαν μετ' αὐτοῦ ἐν φοβερᾷ ἐνώσει·
 «Αὐτοὶ λοιπὸν, ἀνέκραξεν, εἴν' οἱ δεσμοὶ ἐκεῖνοι
 δι' ὧν αἱ τύχαι ἤλπιζον ἡμῶν νὰ ἐνωθῶσι,
 καὶ αὕτη, αὕτη εἴν' ἡ φλόξ ἐρωτικῆς λατρείας,
 ἥτις νὰ καίῃ ἔμελλε τὰς δύο μας καρδίας;

34

«Ὁ ἔρως μ' ἐπηγγέλλετο δεσμοὺς καὶ φλόγας ἄλλας,
 καὶ ἄλλας παρεσκεύαζεν ἡ τύχ' ἡ φθονερά μου.
 Πικρίας, διαιρουσά μας, μ' ἐπότιζε μεγάλας,
 κ' ἡδ' εἰς τὸν τάφον μὲ δεσμὸν πικροῦ μᾶς δέει γάμου.
 Ἄν ἀποθάνῃς, τῆς πυρᾶς συμμέτοχος ὁ τάλας
 προθύμως γίνομαι, ἀφ' οὗ δὲν ἤμην τοῦ θαλάμου·
 μοὶ εἶναι μόν' ἡ τύχη σου πηγὴ πικρῶν δακρύων,
 ποσῶς δ' ἡ τύχη μου, εἰς σὲ ἂν θὰ καὼ πλησίον.

35

«ὦ ἐπιφθόνου τέλους μου, θανάτου τρισολβίου!
 ὦ! τοῦ πυρὸς τὴν βάσανον πῶς θὰ ἠυλόγουν, φίλη,
 στῆθος πρὸς στῆθος μετὰ σοῦ, ἀπαλλαγεῖς τοῦ βίου,
 ἂν τὴν ψυχὴν ἀπέθετον εἰς τὰ γλυκὰ σου χεῖλη,
 καὶ ἡ ψυχὴ σου φεύγουσα ἐὰν δὲν ἀπηξίου
 τὸν στεναγμὸν τῆς πρὸς ἐμὲ τὸν ἔσχατον νὰ στείλῃ!»
 Τοιαῦτα κλαίων ἔλεγε· τῷ ἀπαντᾷ δ' ἐκείνη
 ἡρέμα, καὶ τὰς συμβουλάς αὐτὰς τῷ ἀπευθύνει·

36

«ὦ φίλε, ἄλλων στοχασμῶν καὶ ἄλλων γόνων τόνοι
 ἀρμόζουσ' εἰς τὴν σοβαρὰν δεινὴν μας θέσιν τώρα.
 Τὰ σφάλματά σου ἐνθυμοῦ, καὶ ποῖα μὴ λησμόνει
 ἐπιφυλάττει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς δικαίους δῶρα.
 Ὑπὲρ Ἐκείνου ἂν πονῆς, γλυκεῖς εἰσὶν οἱ πόνοι.
 Πρὸς τὴν αἰώνιον μονὴν μετὰ χαρᾶς ἀφόρα.
 Ἴδὲ ὠραῖον οὐρανόν, ἰδὲ τὸν ἥλιόν μας!
 Παρήγορος προσμειδιᾷ ἡμᾶς, ὡς προσκαλῶν μας.»

37

Ἐνταῦθα τῶν Ὀθωμανῶν δακρυῖται τὸ πλῆθος,
 καὶ ὁ πιστὸς λαὸς φωνῇ κατεσταλμένη κλαίει.
 Τοῦ δὲ τυράννου τὴν ψυχὴν μαλάσσουσα, τὸ στῆθος
 συγκίνησιν τις ἄγνωστος συγχρόνως ὑποῖρει.
 Τὸ ἐννοεῖ ἀγανακτῶν, καὶ ἄγριος τὸ ἦθος,
 στρέφει τὸ βλέμμα, ἀναχωρεῖ, καὶ νέον θυμὸν πνέει.
 Σὺ, Σωφρονί', ἀμέτοχος τῆς γενικῆς οὐδύνης,
 δὲν ἐκλαιες, καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς δάκρυα ἐκίνεις.

38

Ἐν τῷ κινδύνῳ τῷ δεινῷ, ἀπροσδοκίᾳ θεᾶς!
 Ὅπλῆτις, κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐπιφανὴς προβαίνει.
 Ἀπὸ μακρὰν πῶς ἔρχεται καὶ ἀπὸ ξένας γαίας,
 ξενοπρεπὴς ὁ ὀπλισμὸς καὶ ὁ χιτῶν ἐμφαίνει.
 Τίγρις τὸν λόφον τῇ κοσμεῖ τῆς περικεφαλαίας.
 Ὁ ὄχλος βλέπει ἐκθαμβος, κ' ἡξέυρων πῶς ἡ ξένη
 Χλωρίνδ' αὐτὸ τὸ σύμβολον φοροῦσα ἐκστρατεύει,
 ὑπώπτευσεν πῶς ἦν αὐτὴ, καὶ ἦν ὡς ὑποπτεύει.

39

Εἰς ἀσχολίας τὰς κοινὰς καὶ γυναικοδιδάκτους
οὐδέποτε ὑπέμεινε νὰ τὴν ἀσκήσῃ ἡ πείρα,
ἢ τῆς Ἀράχνης ὄργανα, βελόνας καὶ ἀτράκτους
νὰ λάβῃ εἰς τὴν ἀγέρωχον καὶ ἀνδρικήν της χεῖρα.
Ἐφευγε δίαίταν ἄβρὰν καὶ πόλεις περιφράκτους,
κ' ἐν στρατοπέδοις τὸν σεμνὸν ἐτήρει χαρακτῆρα.
Τὴν ὄψιν ὑπερήφανον καὶ αὐστηρὰν δεικνύει·
ἀλλ' ὅμως καὶ τοι αὐστηρὰ ἡ ὄψις της ἐλκύνει.

40

Τὴν ἡλικίαν τρυφερὰ, ἀντίπαις ἔτι κόρη,
τῶν γοργῶν ἵππων τὴν ὁρμὴν ἐδάμ' ἀφηνιώντων·
ταχεῖς τοὺς πόδας ἤσκησε, καὶ ἐσιδηροφόρει,
ἀγώνων μετελάμβανε τὰ μέλη σκληρυνόντων,
εἰς τὰς λοχμώδεις φάραγκας, εἰς τὰ τραχέα ὄρη
ἐπὶ τὰ ἔχνη ἔδραμε τῶν ἄρκτων καὶ λεόντων,
καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν, καὶ εἰς μαχῶν πεδία,
θηρίον πρὸς τοὺς ἄνδρας ἦν, ἀνὴρ πρὸς τὰ θηρία.

41

Ἐφ' ἵππου ἤδη ἔρχεται μακρόθεν ἐκ Περσίας,
ὥς δυνηθῇ τοὺς ἀπεχθεῖς χριστιανοὺς νὰ βλάψῃ.
Εἶχε καὶ πρὶν τὰ μέλη των ἐπὶ τὰς παραλίας
σκεδάσει, καὶ τοὺς ρύακας μὲ αἵματά των βάψει.
Ἀλλ' ἤδη βλέπει τὴν πομπὴν τῆς ἀνθρωποθυσίας,
τὸν μάντιν βλέπει τὴν πυρὰν ἐρχόμενον ν' ἀνάψῃ·
περίεργος, καὶ θέλουσα νὰ μάθῃ οἱ δεδεμένοι
κατὰ τί ἔπταισαν, κεντᾷ τὸν ἵππον καὶ προβαίνει.

42

Ἐμπρός της διανοίγεται τὸ πλήθος ὑπενδόσαν.
 Ἰστατ' ἐκείνη, θεωρεῖ τὸ ζεῦγος τῶν δεσμίων.
 Βλέπει ἐκεῖνον κλαίοντα, αὐτὴν δὲ σιωπῶσαν,
 τὸ φύλον βλέπει δύναμιν τὸ ἀσθενὲς δεικνύον,
 τὸν δὲ διὰ συμπάθειαν θρηνοῦντα ἐκνικῶσαν,
 οὐ διὰ θλίψιν, καὶ οὐχὶ ὑπὲρ παθῶν ἰδίων,
 ἡ νέα κόρη πῶς σιγᾷ εἰς οὐρανὸν ὀρώσα,
 ὥς ἂν εἶχεν ἐκ τῆς γῆς πετάξει ἔτι ζῶσα.

43

Ἡ ξένη εἰς τὸ στῆθός της ἡσθάνθη ὑποδύντα
 τὸν οἶκτον, καὶ μετ' ὀφθαλμῶν δὲν μένει ἀδακρύτων.
 Λυπεῖται περισσότερον τὸν λύπην μὴ δεικνύντα,
 καὶ ἡ σιγὴ τὴν συγκινεῖ, τὰ δάκρυα δὲ ἤττον.
 Ἀμέσως δὲ ἠρώτησε τὸν πρῶτον ἐν ἀπήντα
 πλησίον της· ὁ δ' ἄνθρωπος λευκόθριξ γέρων ἤτον·
 «Εὐδόκησον τίνες εἰσὶν αὐτοὶ νὰ μὲ διδάξης,
 καὶ τίς τοὺς φέρ' εἰς θάνατον ἢ τύχη των ἢ πράξις;»

44

Τοιαῦτα τὸν παρακαλεῖ, καὶ τῇ ἀνταπευθύνει
 πληροφορίαν σύντομον, ἀλλ' ἀληθῆ ὁ γέρων.
 Τοὺς λόγους του δὲ μ' ἐκπληξιν ἀκούσασα ἐκείνη,
 περὶ τῆς ἀθωότητος ἐπέισθη ἀμφοτέρων,
 κ' ἐσκέφθη πῶς τὸν θάνατον αὐτῶν ν' ἀπομακρύνῃ
 δι' ἰκεσίας, εἰδεμὴ, δι' ἔπλων σφοδροτέρων!
 Τὴν φλόγα ἤδη θάλλουσαν σκορπίζει ταχυτάτη,
 πρὸς τοὺς δημίους στρέφεται, καὶ ταῦτα διατάττει·

45

—Τὸ ἔργον ἀναστείλατε. Μηδεὶς ὑμῶν τολμήσας
τὰ φοινικὰ καθήκοντα περάνῃ τ' ἀπευκταῖα,
τὸν ἡγεμόνα πρὶν ἰδῶ. Μὴ φοβηθῇ κάνεις σας,
ὅτ' ἡργοπόρησε, ποινὴν ἀπὸ τὸν βασιλέα.»
Ὑπήκουσ' εἰς τὰς προσταγὰς τὰς ὑπ' αὐτῆς δοθείσας,
τοὺς συγκινεῖ δ' ἡ εὐγενὴς βασιλική της θεᾶ·
αὐτὴ δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα τὰ βήματά της τρέπει,
ἀλλὰ εἰς προὔπαντησιν ἐρχόμενον τὸν βλέπει.

46

«Εἴμ' ἡ Χλωρίνδα, ἡγεμῶν, τῷ λέγει. Τ' ὄνομά της
δὲν σ' εἶναι ἴσως ἄγνωστον. Πρὸς σέ δὲ ὁδηγοῦμαι
ὑπὸ τοῦ πόθου, μετὰ σοῦ νὰ ὀπλισθῶ προστατίς
τοῦ κράτους σου, τῆς πίστεως ἣν μόνην εὐλαβοῦμαι.
Πᾶν ἔργον ἀναδέχομαι, ὃ σὺ μοὶ διατάττεις,
οὐδὲν μικρὸν περιφρονῶ, μέγα οὐδὲν φοβοῦμαι.
Εἰς τ' ἀνοικτὰ στρατόπεδα, κλειστῶν τειχῶν ὀπίσω
νὰ πολεμήσω τάξον με, καὶ δὲν θεν' ἀπειθήσω.»

47

Εἶπε, κ' ἐκεῖνος — «Ἐνδοξε, τῇ ἀπεκρίθη, νέα,
ὑπάρχει γῇ ἀπέχουσα τοσοῦτον τῆς Ἀσίας,
τοσοῦτον τῆς ἡλιακῆς ὁδοῦ, εἰς ἣν ἀκμαία
ἡ φήμη τῆς μεγάλης σου δὲν ἔφθασεν ἀνδρίας;
Ἄφου ἡ τροπαιοῦχός σου μὲ βοηθεῖ ῥομφαία,
πᾶς φόβος ἐξαλείφεται ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας.
Ἄν σύμμαχοι προσήρχοντο στρατὸν νὰ μοὶ προσφέρουν,
τοσοῦτον τὰς ἐλπίδας μου ποτὲ δὲν θ' ἀνεπτέρουν.

48

«Ἦδη κατὰ τὸν πόθον μου ἀργεῖ ὁ Γοδεφρεῖδος.
 Ἔργα ποθεῖς, καὶ παρ' ἐμοῦ ζητεῖς τὰς ἐπιτάξεις.
 Νομίζω μόνον ἄξια τοιαύτης ἡρώδους
 τὰ ἔργα τὰ δυσέφικτα καὶ τὰς μεγάλας πράξεις.
 Σοὶ τοῦ στρατοῦ μου δίδωμι τὸ σκῆπτρον, καὶ πᾶν εἶδος
 ἰσχύος, νὰ σοὶ πειθαρχῇ εἰς ὅ,τι διατάξης.»
 Τοιαῦτα λέγει, καὶ αὐτὴ εὐχαριστεῖ πρὸς ὅσα
 τὴν ἐπαινεῖ ὁ βασιλεὺς, καὶ λέγει ἀπαντῶσα·

49

«Νέον βεβαίως θὰ φανῇ, καὶ ἴσως ἰταμότης,
 ὅτι ζητῶ τὴν ἀμοιβὴν πρὸ τῆς ὑπηρεσίας·
 πλὴν μ' ἐνθαρρύν' ἡ πανταχοῦ γνωστὴ σου ἀγαθότης.
 Τοὺς δύο, προκαταβολὴν, ζητῶ ἐγκληματίας,
 τοὺς ζητῶ χάριν. Ἀλλ' ἐὰν μικρὰ ἡ βεβαιότης
 τῆς ἐνοχῆς, ἀπαίσιος ὁ τρόπος τῆς παιδείας.
 Πλὴν περὶ τούτου σιωπῶ, καὶ περὶ τῶν δειγμάτων
 τῶν ἐλεγχόντων προφανῶς τὴν ἀθωότητά των.

50

«Λέγω δὲ μόνον, τοῦ Χριστοῦ τοὺς ὁπαδοὺς καλεῖτε
 ἐργάτας ταύτης τῆς κλοπῆς, καὶ γενικὴ ἡ γνώμη·
 ἀλλ' ἡ ἐμὴ διαφωνεῖ, καὶ ἐποικοδομεῖται
 αὐτὴ εἰς λόγον ἰσχυρὸν, καὶ ὑψηλὸν ἀκόμη·
 δι' ὧν κατὰ προτροπὴν τοῦ Μάγου ἐκτελεῖτε
 δεινῶς περιϋβρίσθησαν οἱ ἱεροὶ μας νόμοι,
 ὅτι δὲν πρέπ' εἰς τὰ ἡμῶν νὰ εἰσαχθῇ τεμένη
 ἢ εἰδωλον, ἢ καὶ εἰκὼν, πρὸ πάντων δ' εἰκὼν ξένη.

51

«Νομίζω τοῦτο τὸ συμβάν, τὸ πάντας συνταράττον,
 πῶς πρέπει ν' ἀποδώσωμεν εἰς θαῦμα τοῦ Προφήτου.
 Μᾶς διατάττει δι' αὐτοῦ, ὑπ' ἄλλων θρησκευμάτων
 νὰ μὴ μολύνωνται ποτὲ οἱ σεβαστοὶ ναοὶ του.
 Ἐπάδων ἔστ' ὁ Ἰσμενος καὶ γοητείας πράττων
 εἶν' ἡ μαγεία ὄπλον του καὶ τέχνη ἐδική του.
 Ἀλλὰ ἡμεῖς ἄς σύρωμεν τὰ ξίφη μας καθεῖς μας.
 Ἐκεῖνα εἶναι τέχνη μας, ἐκεῖνα εἶν' ἐλπίς μας.»

52

Εἰποῦσα ταῦτα σιωπᾷ. Δὲν κάμπτουν τὴν καρδίαν
 τοῦ ὀργισθέντος ἄρχοντος φιλάνθρωποι κινήσεις·
 ἀλλ' εἰς τὴν κόρην ν' ἀρνηθῇ δὲν θέλει τὴν ἀνδρείαν.
 Οἱ λόγοι της τὸν πείθουσιν, ἐνδίδ' εἰς τὰς δεήσεις.
 «Ἐχέτωσαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν·
 μεσίτης, λέγει, οἶα σὺ, δὲν ἀπαντᾷ ἀρνήσεις.
 Ἄν χάριν ἢ ἂν δίκαιον ἐγὼ τοῖς ἀποδίδω,
 ἀθώους τοὺς ἀφίημι, ἐνόχους σοὶ τοὺς δίδω.»

53

Οὕτως ἐλύθησαν αὐτοί. Ἡ μοῖρα παναισίως
 ὑπὲρ Ὀλίνδου τρέπεται. ὦ! τρισευδαίμων ὄντως,
 ὅτι ἀνῆψεν ἔρωτα ὁ ἔρωσ του, κρυφίως
 εἰσδὺς εἰς τὰ ἐνδόμυχα τοῦ παμφιλτάτου ὄντος.
 Βαίν' εἰς παστὸν ἀντὶ πυρᾶς, ἀντὶ ληστοῦ νυμφίος,
 καὶ εὐτυχῆς ἐρώμενος ἀντ' ἀτυχοῦς ἐρῶντος.
 Νὰ ἀποθάνῃ ἤθελε πλησίον της, κ' ἐκείνη
 ἀφ' οὗ δὲν συναπέθανον, νὰ ζοῦν ὁμοῦ ἐγκρίνει.

Ἄλλ' ὕποπτος ὁ τύραννος, φαντάζεται κινδύνους,
 ὅπότεν εἶδεν ἀρετὴν συνενωθεῖσαν τόσῃν,
 καὶ ἐξορίστους μ' αὐστηρὰν διαταγὴν ἐκείνους
 τῆς Παλαιστίνης ἔπειμψε μακρὰν νὰ πλανηθῶσιν·
 ὁμοίως τοὺς λοιποὺς πιστοὺς, ἐὰν καὶ ἀνευθύνους,
 καταδικάζει εἰς φυγὴν ἢ θέλει νὰ δεθῶσιν·
 ὦ! πῶς θρηγοῦν ἀφήσαντες υἱοὺς τοὺς ἀνηλίκους,
 τοὺς πολιοὺς πατέρας των καὶ τοὺς φιλτάτους οἴκους!

ὦ σκληροτάτου χωρισμοῦ! Ἐκβάλλοντ' ἐκ Συρίας
 ὅσοι τὸ φρόνημ' ἄκαμπτοι, καὶ ῥωμαλέοι ὄσοι.
 Τὰς δ' ὥς ἐκ φύλου ἀσθενεῖς, τὰ ὥς ἐξ ἡλικίας,
 φυλάττει περὶ τῶν λοιπῶν νὰ τῷ ἐγγυηθῶσι.
 Πολλοὶ πλανῶνται ἄστεγοι, πολλοὶ δ' ἐξ ἀθυμίας
 τὸν φόβον ἀποσείσαντες, πρὸς ἄμυναν ὁρμῶσι.
 Πρὸς τοὺς Λατίνους σπεύδουσι, καὶ ἔφθασαν ἐμπρὸς των,
 ὅποτε εἰς τὸν Ἑμαὸν εἰσήρχετ' ὁ στρατὸς των.

Πόλισμα ἦν ὁ Ἑμαὸς, μικρὰν ὁδὸν ἀπέχον
 τῆς βασιλίδος πόλεως, ἦν ξένος ἐτυράννει.
 Ὁ πεζοδρόμος εἰς αὐτὸ βραδυπορῶν, μὴ τρέχων,
 ἐωθινὸς ἂν ἀναχθῇ, περὶ ἐννάτην φθάνει.
 Ὅποιον ἄκουσμα, χαρὰν εἰς τοὺς πιστοὺς παρέχον!
 Πῶς μυοπεῖ τοὺς πόθους των, τῶν ζῆλόν των αὐξάνει!
 Ἄλλ' ἐπεὶ δὴ ὁ ἥλιος μεσουρανῶν ἀνέβη,
 ἐνταῦθα νὰ σκηνώσωσιν ὁ ἀρχηγὸς κελεύει.

57

Ἰσταντο ἤδη αἱ σκηναί, καὶ ἤδη τῆς ἡμέρας
 ὁ δίσκος ἐπλησίαζε τὴν κοίτην τῶν ὑδάτων.
 Δύω ἐφάνησαν ἵππεῖς ἐκ χώρας ἀπωτέρας,
 ὥς κρίνονται ἐκ τῆς μορφῆς καὶ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων.
 Πῶς διαθέσεις δ' ἔχουσι τὰς εἰρηνικωτέρας,
 ἀποδεικνύ' ἡ ὄψις τῶν καὶ τὰ κινήματά τῶν.
 Ὁ τῆς Αἰγύπτου Βασιλεὺς τοὺς στέλλει πρεσβευτάς του,
 καὶ ἦσαν πολυάριθμοι οἱ ὁπαδοὶ ἐκάστου.

58

Ὁ εἷς τῶν ἐκ τοῦ μηδενός, καὶ ἀπὸ τοῦ βορβόρου
 τοῦ ἀγενοῦς ὀρμώμενος, ἐλέγετο Ἀλήτης.
 Προήγαγε δ' εἰς τὰς τιμὰς μέχρις ὑπάτου ὄρου
 αὐτόν τῆς εὐγλωττίας του ἡ δολερὰ γλυκύτης,
 καὶ τῆς εὐκάμπτου του φρενός, εἰς μηχανὰς εὐφόρου,
 ἢ εἰς τὸ ὑποκρίνεσθαι καὶ ἀπατᾶν δξύτης.
 Ἐργάτης συκοφαντιῶν, ἐντέχνως τὰς ἐνδύει,
 ὥστε κ' ἐν ᾧ κατηγορεῖ, ὥς ἐπαινῶν ἐλκύει.

59

Ὁ δὲ Ἀργάντης ἤκουε, Κιρκάσιος τὸ γένος·
 εἰς Αἴγυπτον δὲ μεταβάς πρὸς τὸν ἐκεῖ Σουλτάνον,
 μετὰ τῶν πρώτων Σατραπῶν ἐτάχθη, καὶ τοι ξένος,
 καὶ τὸν στρατὸν διεύθυνεν ὥς εἰς τῶν μεγιστάνων.
 Ὁξύθυμος, ἀνιλεῆς, καὶ ἀπεσκληρυμένος,
 κομπάζων εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν φοινικῶν ὀργάνων,
 πάντα Θεὸν περιφρονῶν, τοῦ ξίφους τὴν κοπίδα
 ἔχων ὥς μόνον νόμον του, καὶ λόγον του, κ' ἐλπίδα.

60

Ἀκρόασιν ἐζήτησαν, καὶ πρὸς τὸν στρατηλάτην
 προσάγονται. Ἐν τῇ σκηνῇ τὸν εὖρον τῇ ἰδίᾳ.
 Ἐν μέσῳ τῶν συντρόφων του, εἰς ἔδραν ἀπλουστάτην
 ἐκάθητο, ἐν ἀφελεῖ κοινῇ ἐνδυμασίᾳ.
 Κοσμήματα ἢ ἀληθῆς ἀνδρεία ζητεῖ μάτην·
 τὸ ἀληθές της κόσμημα αὐτὴ εἶν' ἢ ἰδίᾳ.
 Ὁ εἷς των, ὁ Κιρκάσιος Ἀργάντης, μικρὸν νεύει,
 ὡς ὑπερόπτης ἄνθρωπος, ὃς νεύσας συγκατέβη.

61

Ὁ δὲ Ἀλήτης ἔθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στῆθος,
 κατένευσε, καὶ ἔκλινε τὸ σέβας του δεικνύων,
 κ' ἐτίμησε τὸν ἀρχηγόν, ὡς αἱ τιμαὶ συνήθως
 κ' αἱ δεξιώσεις γίνονται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων.
 Κ' ἤρξατο λέγων, προσηνῆς, καὶ ταπεινὸς τὸ ἦθος,
 καὶ ἡ φωνή του ἔρρεε τοῦ μέλιτος γλυκίων.
 Ἦδ' ἤξευρον Συριακὰ οἱ Φράγχοι, κ' ἐπομένως
 ἐνόουν τί τοῖς ἔλεγεν ὁ πρεσβευτῆς ὁ ξένος.

62

«Ὁ μόνος, λέγει, ἄξιος νὰ ἀρχῇς ἐπ' ἄξιων,
 ἐπὶ ἡρώων εὐκλειῶν, τῶν ὧδε συνελθόντων,
 οἵτινες δάφνας ἔδρεψαν, καὶ σκῆπτρα βασιλείων,
 σὲ σύμβουλόν των ἔχοντες, καὶ σὲ συμβοηθόν των!
 Ἡ δόξα σου κ' ἐπέκεινα στηλῶν τῶν Ἡρακλείων,
 καὶ μέχρ' ἔφθασεν ἡμῶν, περάσασα τὸν πόντον.
 Ἡ φήμη δὲ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τῆς Αἰγυπτίας
 λαμπρὰ κηρύγματα τῆς σῆς διέσπειρεν ἀνδρείας.

63

« Ὑπ' οὐδενὸς ἡ χώρα μας ἀνθρώπου κατοικεῖται,
 ὅστις τ' ἀνδραγαθήματα τὰ σὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ.
 Τὸν βασιλέα μας δ' αὐτὰ κ' αἱ τῶν ἐχθρῶν σου ἦτται,
 εἰς ἐκπληξιν, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ εἰς χαρὰν κινουσι.
 Καὶ νὰ τ' ἀκούῃ τέρπεται, καὶ νὰ τὰ διηγῇται,
 θαυμάζων ὅσα οἱ λοιποὶ φοβοῦνται καὶ φηνοῦσι.
 Θαυμάζει τὴν ἀνδρείαν σου, καὶ θέλει, ἂν ὁ νόμος
 σᾶς διαιρῇ, φιλίωσις νὰ σᾶς συνδέῃ ὅμως.

64

« Διὰ τοιαύτας ἀφορμὰς τὰς φρένας του πειθούσας,
 ὁ Βασιλεὺς μου σοὶ ζητεῖ εἰρήνην καὶ φιλίαν.
 Ἐδραϊὰν βᾶσιν θέσατε τοῦ φιλικοῦ δεσμοῦ σας
 τὴν ἀρετὴν, ἂν δυνατὸν δὲν εἶναι τὴν θρησκείαν.
 Ἀλλ' ἤδη, ὅτι ἔνοπλος ἐπέρχεται, ἀκούσας,
 νὰ ἐκδιώξῃς φίλον του ἀπὸ τὴν βασιλείαν,
 ἐπιθυμεῖ, πρὶν τι συμβῇ δυστύχημα ἀκόμη,
 γνωστὴ νὰ γίνῃ πρὸς ὑμᾶς ἡ μυστικὴ του γνώμη.

65

« Τοιαύτη δὲ ἡ γνώμη του. Ἀνίσως καὶ θελήσῃς
 νὰ μείνῃς μ' ἦν σοὶ ἔδωκεν ὁ πόλεμος μερίδα,
 τὴν δ' Ἰουδαϊὰν ἀβλαβῇ, καὶ πᾶσαν γῆν ν' ἀφήσῃς
 ἐφ' ἧς τῆς προστασίας του ἐκτείνει τὴν αἰγίδα,
 εἰς τὰς σαλευομένας σου καὶ ἀμφιβόλους κτίσεις
 νὰ σ' ἀσφαλίσῃ δέχεται προθύμως τὴν φροντίδα.
 Ἄν λάβῃ ἡ συμμαχία σας παγίωσιν ἡ κῦρος,
 τίς ἀνακύβει ἐφ' ὑμᾶς, τίς Τοῦρκος ἢ τίς Σύρος;

66

« Ἐν μικρῷ χρόνῳ, στρατηγέ, αἱ πράξεις σου μεγάλαι.
 Θὰ ζῶσιν εἰς ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων
 αἱ ἐκπορθήσεις πόλεων, αἱ τῶν στρατῶν σου πάλαι,
 οὓς ἤλθεις δι' ἀνοδιῶν καὶ στενωμάτων φέρων.
 Αἱ χῶραι ἐξεπλάγησαν, ἐτρόμαξαν δὲ ἄλλαι
 ἐκ τῶν περικειμένων σοι καὶ ἐκ τῶν ἀπωτέρων.
 Δύνασαι ἴσως τοὺς λαμπροὺς θριάμβους σου ν' αὐξήσης,
 ν' αὐξήσης πλὴν τὴν δόξαν σου ματαίως θὰ ἐλπίσης.

67

« Κορυφωθεῖσαν σήμερον, ἀπὸ τοῦ κολοφῶνος
 μὴ τὴν ἐκθέτης εἰς ῥοπὰς πολέμου ἀμφιβόλου.
 Ἐὰν νικήσης πολεμῶν, τῶν κτήσεων σου μόνος
 ὁ θησαυρὸς αὐξάνεται, ἡ δ' εὐκλεία διόλου.
 Ἀνίσως ἔμως νικηθῆς μαχόμενος, συγχρόνως
 καὶ ἡ τιμὴ ἀπόλυται μετὰ τοῦ κράτους ὅλου.
 Τυφλῶς, ἀφρόνως προκαλεῖ τὴν τύχην, ὁ σκορπίζων
 ἀντ' ἀμφιβόλου καὶ μικροῦ, τὸ ἀσφαλὲς καὶ μεῖζον.

68

« Ἀλλ' ἴσως φθονερῶν ἐχθρῶν ἐπίβουλ' εἰσηγήσεις,
 ποθούντων τὴν καταστροφὴν τῆς σῆς ἐπικρατείας,
 ἴσως ἡ νίκη στέφουσα τὰς σὰς ἐπιχειρήσεις,
 ἢ ἴσως οἷστρος φυσικὸς θερμῆς φιλοδοξίας
 τοῦ νὰ κρατῆς ὑποτελῇ τὰ ἔθν' εἰς τὰς ἀλύσεις,
 οἷστρος ὁ μάλιστα κεντῶν τὰς μεῖζονας καρδίας,
 πρὸς τὴν εἰρήνην δυσμενῇ τὴν φρένα σου κινουσί,
 καὶ τὴν μισεῖς, ὥς ἕτεροι τὸν πόλεμον μισοῦσι.

69

«Θὰ σὲ παρακινήσωσι μὴ τὴν ὁδὸν ἀφήσης,
 ἣν σοὶ ἐχάραξεν ἡ χεὶρ τῆς μοίρας σου εὐρεῖαν,
 μὴ εἰς τὴν θήκην τὴν λαμπρὰν ῥομφαίαν σου ἐγκλείσης,
 τὴν δρέπουσαν πολύδοξον τὴν τῶν θριάμβων λείαν,
 Μῶάμεθ τοῦ προφήτου μας τὸν νόμον πρὶν κρημνίσῃς,
 πρὶν εἰς μεγάλην ἔρημον διώσης τὴν Ἀσίαν.
 Λόγοι γλυκεῖς τὴν ἀκοήν, γλυκύταται ἀπάται,
 ἀλλ' ὑπ' αὐτὰς ὁ κίνδυνος ὑφέρπει καὶ κοιμᾶται.

70

«Ἄλλ' ἂν δὲν σ' ἀπετύφλωσε τοῦ πάθους σου ἡ βία,
 ἣ ἂν δὲν ἐπεσχίασε τὴν συνετήν σου φρένα,
 θενὰ ἰδοῖς, ὡς πόλεμον ἐκλέξ' ἡ σὺ ἀνδρεία,
 φόβων μὲν λόγους παμπληθεῖς, ἐλπίδων δὲ οὐδένα.
 Διότι ἄλλοπρόσαλλος ἡ τύχη, καὶ δολία,
 πέμπει κακὰ μετὰ καλῶν συναναμειγμένα.
 Πολλάκις ὁ μετέωρος εἰς ὕψη ἀναβαίνων,
 βλέπ' ὑποκάτω του βαθύ τὸ βάραθρον προσχαῖνον.

71

«Εἰπέ μοι, ἂν ἡ Αἴγυπτος τὰ ὅπλα τῆς κινήτῃ,
 ἡ χρυσοῦ ἔχουσα, ἀνδρῶν καὶ στρατευμάτων πλοῦτον,
 ὁ Πέρσης, ὁ Ὀθωμανὸς ἂν σὲ πολεμήσῃ,
 καὶ τοῦ Κασσάνου ὁ υἱὸς, ταττόμενος ὁμοῦ των,
 κατὰ τοιαύτης λαίλαπος τίς θέλει βοηθήσει,
 τί ἔχεις εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἀντιτάξῃς τοῦτον;
 Ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Γραικῶν πεποιθήσιν σ' ἐμπνέει,
 διότι ἱερὰ πρὸς σᾶς συνθήκη τὸν συνδέει;

72

«Τίς δὲν γνωρίζει τί ἐστὶν ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων;
 Τοὺς δόλους τῶν κρίν' ἐξ ἐνὸς ἢ κρίνε κ' ἐκ χιλίων.
 Χίλιαι ἦσαν καθ' ὑμῶν αἱ προδοσί' ἐκείνων.
 Ὁ καὶ αὐτοὺς τοὺς δρόμους τοῦ εἰς τὸν στρατὸν σας κλείων,
 τῶν ὑμετέρων μέτοχος θενὰ ταχθῇ κινδύνων,
 καὶ νὰ ἐκθέσ' ὑπὲρ ὑμῶν πιστεύετε τὸν βίον;
 Καὶ ἔστις οὔτε τὰς κοινὰς ὁδοὺς τοῦ δὲν σᾶς δίδει,
 τὸ αἷμά του τὸ ἴδιον θενὰ σᾶς δώσῃ ἤδη;

73

«Ἀλλ' ἴσως τὴν ἐλπίδα σου ὀλόκληρον στηρίζεις
 εἰς τὰς ἀνδρείας φάλαγγας τὰς περισταμένας.
 Ὅσας δυνάμεις χωριστὰς ἐνίκας, μὴ ἐλπίζης
 νὰ τὰς νικᾷς καὶ τοῦ λοιποῦ εὐκόλως, ἠνωμένας.
 Ἐκ τῶν ἀγώνων καὶ μαχῶν καὶ σὺ αὐτὸς γνωρίζεις
 τὰς τάξεις τοῦ γενναίου σου στρατοῦ ἠραιωμένας.
 Ἐχθροὶ τοῖς ἄλλοις σου ἐχθροῖς ἰδὲ μὴ προστεθῶσι,
 κ' Αἰγύπτιοι μετὰ Περσῶν καὶ Τούρκων μὴ ταχθῶσι.

74

«Ἀλλὰ μοιραῖον ἄν φρονῇς, οὐδέποτε τὸ ξίφος
 τὸ τοὺς πολέμους κυβερνῶν νὰ μὴ σὲ καταβάλῃ,
 ἀγαθῇ τύχῃ, ἔστω σοι ἡ οὐρανίθεν ψῆφος
 ὅποιαν τὴν ἐπιθυμεῖς· ἀλλ' ἂν δὲν εἶναι ἄλλη,
 θὰ σὲ νικήσῃ ὁ λιμός. Μὴ καὶ αὐτὸν ἀψήρως
 θὰ πολεμήσῃς; Πρὸς αὐτὸν εἶν' ἄνιστος ἡ πάλῃ.
 Σφίγγε τὴν σπάθην, βάλλε τον καὶ καταπόντιζέ τον,
 πῶς τρόπαια καὶ κατ' αὐτοῦ θὰ στήσῃς ὑποθέτων.

75

«Ἐκάη περίξ πᾶς ἀγρός, πᾶς οἶκος κατεσκάφη,
 κ' ἔπραξε ταῦτα τοῦ λαοῦ ἡ προνοῦσα σκέψις.
 Ὁ σῆτος δὲ εἰς φρούρια κ' εἰς πύργους ἐνετάφη,
 πρὶν ἐχθρικῶς τὸ βῆμά σου πρὸς τὰ ἐνταῦθα στρέψης.
 Ἄν μέχρι τοῦδε προχωροῦν τὸ στράτευμα ἐτράφη,
 πῶς τοὺς πεζοὺς, πῶς τοὺς ἵππεις καὶ τοῦ λοιποῦ θά θρέψης;
 Θὰ μοι εἰπῆς, ὁ στόλος σου εἴν' ἐφοδίων γέμων.
 Καὶ ἡ ζωὴ σας κρίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνέμων;

76

«Μὴ τοὺς ἀνέμους κυβερνᾷ ἡ τύχη σου ἐπίσης,
 καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν τοὺς δένει καὶ τοὺς λύει;
 Μήπως ἡ θάλασσα κωφὴ εἰς θρήνους καὶ δεήσεις,
 εἰς μόνον σὲ πειθήνια τὰ κύματα κυλίνει;
 Ἦ ἴσως οἱ ἡμέτεροι, ἂν μετ' αὐτῶν ἐπίσης
 κ' οἱ Τοῦρκοι συμφωνήσωσι, κ' οἱ Πέρσαι οἱ ἀνδρεῖοι,
 ἐν τῇ τριπλῇ των στρατιᾷ δὲν συμποτοῦνται ἔσοι
 εἰς τὰς ξυλῖνας σκάφας σου ν' ἀντιπαρταχθῶσι;

77

«Ἐχεις ἀνάγκην, ἀρχηγέ, θριάμβων διπλασίων,
 εἰν δὲν στέργης τῆς τιμῆς ἀπόκληρος νὰ γίνης.
 Καὶ μία μόνον ἥττά σου ὑπὸ τῶν πολεμίων
 μεγάλης ἔσται σοι πηγὴ καὶ βλάβης καὶ αἰσχύνης.
 Καὶ ἂν νικήσῃ ὁ κλεινὸς στρατὸς τῶν σῶν ἀνδρείων,
 νὰ ἀποθάνῃ δύναται οὐχ' ἥττον ὑπὸ πείνης·
 ἀνίσως ἔμως νικηθῇ, δὲν ὠφελεῖ οὐδόλως,
 ἂν τροπαιοῦχος καθ' ἡμῶν ἀναδειχθῇ ὁ στόλος.

« Ἀλλ' ἂν εἰσέτι κ' ἐν αὐτῇ τῇ θέσει τῇ δεινῇ σου
εἰρήνην εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀναχωρῇ ἀρνῆσαι,
ἀλήθειαν σοὶ χρεωστῶ. Τῆς πρώην ἀρετῆς σου
παντάπασι δὲν φαίνονται αἱ νῦν σου σκέψεις ἴσαι.
Καὶ εἴθε μετετρέπετο θεόθεν ἡ βουλή σου
εἰς τὴν ἀντίστροφον, ἐὰν ὑπὲρ πολέμου εἴσαι·
ἢ μὲν Ἀσία τῶν μακρῶν ν' ἀπαλλαγῇ πολέμων,
σὺ δ' εἰς καρποὺς νὰ ἐντρυφᾷς τῆς νίκης σου εὐδαίμων.

« Καὶ σεῖς, οἱ σύντροφοι αὐτοῦ κατὰ τὰς κακουχίας,
σεῖς μέτοχοι τῆς δόξης του, τῶν πόνων τῶν μεγάλων,
τοσοῦτον μὴ ἐπάρθητε ὑπὸ τῆς εὐτυχίας,
ὥστε εἰς νέον πόλεμον νὰ ἐκτεθῇτε ἄλλον.
Ἀλλ' ὥς κατὰ γ' εἰς ἄσυλον λιμένα σωτηρίας
τὸ σκάφος του, ἀπαλλαγὴν τῶν θαλασσιῶν σάλων
ὁ ναύκληρος, συστείλατε ὁμοίως τὰς θόνας,
καὶ μὴ ἐκ νέου εἰς σκληροὺς ἐκτίθεσθε χειμῶνας. »

Εἰπὼν ἐσίγησε. Κωφὸς ψιθυρισμὸς διέρρει
εἰς στόμα ἀπὸ στόματος διὰ τῆς ἐκκλησίας.
Ἡ ὄψις τῶν πολεμιστῶν, ὁ τρόπος αὐτῶν, φέρει
σημεῖα τῆς τῶν λόγων του ἐπιδοκιμασίας.
Τρεῖς ἢ τετράκις περίξ του τὸ βλέμμα περιφέρει
ὁ ἀρχηγός, τοὺς ὁπαδοὺς προσβλέπων ἀπ' εὐθείας,
κ' εἰς τὸν Ἀλήτην ἔπειτα τὸ βλέμμα του ἐστήθη,
ἀπόκρισιν προσμένοντα· καὶ ταῦτα ἀπεκρίθη.

81

«ὦ πρέσβυ, μᾶς ἀπέτεινας, ἐν λόγοις μελιρρύτοις,
νῦν προτροπᾶς, νῦν ἀπειλᾶς, ἀμφιλαφεῖς προτάσεις.
Ἄν μ' ἐπαινῇ ὁ ἄρχων σου φιλῶν με, ὥς κηρύττεις,
πρὸς τὰς τῶν αἰσθημάτων του εὐγνωμονῶ ἐκφράσεις.
Ὡς δὲ πρὸς ὅσα νὰ σκεφθῶ κατόπιν μοὶ ἐξήτεις
περὶ κοινοῦ συνασπισμοῦ τῆς πίστεώς σας πάσης,
θ' ἀποκριθῶ ὥς πάντοτε, παντοῦ ἀπεκρινόμην,
εἰς λόγους χέων ἀφελεῖς τὴν ἐλευθέραν γνώμην.

82

«Μάθε πῶς ἐξετέθημεν εἰς τὰς ταλαιπωρίας,
κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας,
ὅπως ἐμπρὸς τῆς πόλεως ἐλθόντες τῆς ἀγίας,
τὸ μέγα ἔργον φέρωμεν εἰς τὸ εὐκταῖον πέρας,
καὶ ὅπως ἀπαλλάξωμεν αὐτὴν ἐκ τῆς δουλείας,
καὶ τύχωμεν παρὰ Θεοῦ εὐνοίας ἀνωτέρας.
Ἦ τις δι' ἄλλον ὕψιστον τοιοῦτο δὲν ἐκθέτει
ζωὴν, ἐγκόσμιον τιμὴν, καὶ βασιλείαν ἔτι;

83

«Δὲν ἦτο τὸ καθοδηγοῦν ἡμᾶς καὶ κανονίζον
δίψα ἢ δόξης ἀγενοῦς, ἢ θησαυρῶν γηίνων.
(Ὁ ἐπουράνιος πατήρ, τὰ σπλάγχχνα μας γνωρίζων,
τὸ σπέρμ', ἂν φύητ' ἐν αὐτοῖς, ἃς πνίξῃ τὸ μολύνον,
οὐδ' ἔτι τὰς καρδίας μας ἃς παρορᾷ ποτίζον
τὸ φάρμακον τὸ ἐνταυτῷ καὶ φλέγον καὶ ἡδύνον.)
Ἦν τοῦ Θεοῦ ὁ δάκτυλος, ὁ μειλιχίως πλάττων
τῶν καρδιῶν μας τὸν κηρὸν, καὶ τὰς σκληρὰς μαλάττων.

84

«Ἐκεῖνος μᾶς παρώτρυνε καὶ μᾶς ὠδήγει μόνον,
καὶ κακουχίας καὶ δεινὰ τὸ στράτευμα διέβη.
Ἐκεῖνος θέρους καύσωνας καὶ παγετοὺς χειμῶνων
πραῦνει, ὄρη ταπεινοῖ, καὶ ποταμοὺς στερεῦει·
τὴν βίαν τῶν τρικυμιῶν δαμάει καὶ τῶν κλυδώνων,
καὶ τῶν ἀνέμων τὴν ὀργὴν καὶ λύει καὶ δεσμεύει,
καὶ δι' ἐκείνου καίονται αἱ πόλεις καὶ πορθοῦνται,
καὶ δι' ἐκείνου ἔνοπλοι στρατοὶ κατατροποῦνται.

85

«Πᾶσα ἐλπίς στηρίζεται, πᾶς ζῆλος εἰς ἐκεῖνον,
οὐχὶ δ' εἰς τὰς δυνάμεις μας τὰς οὐθενὸς ἀξίας,
ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς στόλους μας, οὐδὲ εἰς τῶν Ἑλλήνων
οὐδ' εἰς τῶν Φράγκων τοὺς στρατοὺς καὶ τὰς ἐπικουρίας.
Τὰ βήματά μας ἂν αὐτὸς δὲν παύσῃ κατευθύνων,
μικρὰν ἀνάγκην ἔχομεν ἐτέρας βοηθείας.
Ὅστις αὐτοῦ τὴν δύναμιν γνωρίζει τὴν μεγάλην,
δὲν θὰ ζητήσῃ ἀβρώγην ἐν τοῖς κινδύνοις ἄλλην.

86

«Ἀλλ' ἐκ παραπτωμάτων μας, ἢ λόγων ἀπορρήτων,
ἂν ἀφ' ἡμῶν ὁ δάκτυλος ὁ θεῖος ἀπεστράφη,
τίς ν' ἀποθάνῃ καὶ ταφῇ εὐδαίμων δὲν θὰ ἦτον
ἐκεῖ ὁποῦ ὁ Κύριος ἀπέθανε κ' ἐτάφη;
Θὰ πέσωμεν, πλὴν τῆς ζωῆς ὁ θάνατός μας κρείττων.
Θὰ πέσωμεν, πλὴν μεθ' ἡμᾶς θ' ἀνοιῶσιν ἄλλοι τάφοι.
Οὐδ' ἡ Ἀσία θὰ χαρῇ διὰ τὸν ὀλεθρόν μας,
οὐδὲ ἡμεῖς θὰ κλαύσωμεν τοιοῦτον θάνατόν μας.

«Μὴ τὴν εἰρήνην νόμιζε πῶς θεωρῶ φευκτέαν,
ὥς κρίνεται ὁ πόλεμος ὁ ἄσπονδος φευκτέος·
καὶ οὐδὲ ὅτι δὲν φρονῶ ὠφέλιμον κ' εὐκτέαν
τὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ σοῦ μεγάλου Βασιλέως.
Ἄν φθάνῃ πλὴν τὸ κράτος τοῦ καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν
ἤξεύρεις· ἄρα δι' αὐτὴν τί μεριμνᾷ ματαίως;
Μὴ μᾶς κωλύῃ τῶν χωρῶν τῶν ξένων ἡγεμόνων,
κ' ἐπὶ τῶν ὑπηκόων τοῦ ἄς ἀρχῇ εὐδαιμόνων.»

Ταῦτ' ἀπεκρίθη. Τὴν ψυχὴν τοῦ Αἰγυπτίου λύσσαι
μυρίαι διεσπάραξαν. Πῦρ ἄγριον τὴν φλέγει.
Δὲν προσποιεῖτ'· αἱ φλέβες τοῦ ἐξεῖχον ὀγκωθεῖσαι·
πρὸς τὸν στρατάρχην προχωρεῖ ἀγριωπὸς, καὶ λέγει·
«Πόλεμος ἔστω σοι λοιπὸν, εἰρήνην ἂν ἀρνῆσαι·
ἔστω σοι ἔρις· δι' αὐτὴν οὐδεὶς ἡμᾶς θά φέγῃ,
διότι σὺ διέρρηξας τὸν μίτον τῆς εἰρήνης
ἀφ' οὗτου τὰς προτάσεις μας τὰς πρώτας δὲν ἐγκρίνεις.»

Κ' ἐνταῦθα τοῦ μανδύου τοῦ τὸ κράσπεδον λαμβάνων,
τὸ συνελίσσει, καὶ πτυχὴ ἐσχηματίσθη κοίλῃ.
Καὶ μετὰ τρόπων ἔπειτα στραφεὶς ὑπερηφάνων,
τοιαῦτα πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀπότομα ὠμίλει.
«Σὺ ὅστις ἔργ' ἀνέφικτα τολμᾷς ἀναλαμβάνων,
εἰρήνην ἔχ' ἢ πόλεμον αὐτ' ἢ πτυχὴ ν' ἀγγείλῃ.
Σὸν νὰ ἐκλέξῃς· σκέφθητι, πλὴν σκέφθητι ἐν τάχει,
καὶ λάβε ὅ,τι προτιμᾷς, ἔστω εἰρήν' ἢ μάχη.»

90

Εἰς τὸν αὐθάδη λόγον του, εἰς πράξιν τὴν ἀγρίαν,
τὸ πλῆθος κράζει πόλεμον, καὶ κράζον ἐκινεῖτο.
Μ' ἀκάθεκτον δὲ τὸν ζητεῖ ἀνυπομονησίαν,
πρὶν ἔτι τοῦ στρατάρχου των ἡ γνώμη ἐξηγεῖτο.
Χαλῶν δ' ὁ πρέσβυς τὴν πτυχὴν, ἀφίνει τὸν μανδύαν,
καὶ λέγει· « Ἀσπονδον ὑμῖν τὸν πόλεμον κηρύττω ».
Ἐκφρασιν δ' εἶχεν ἀσεβῆ, ἀγρίους χαρακτῆρας,
κ' ἐφαίνεται ὡς ἂν ἤνοιγε τοῦ Ἰανοῦ τὰς θύρας.

91

Ἐφαίνεται ὅταν ἔλυσεν τοῦ πέπλου του τὸ πέρας,
ὅτι ἐξέχει ἔριδας, διχονοιῶν ἐργάτης,
καὶ ὅτ' ἡ δᾶς τῆς Ἀληκτοῦς, ἡ φλόξ ἡ τῆς Μεγαίρας
τῷ ἔφλεγ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς ἀπαισιωτάτοις.
Τοιοῦτο τὸ πελώριον θὰ ἦτον ἴσως τέρας,
τὸ ἀνεγεῖραν ὑψηλὸν τὸν πύργον τῆς ἀπάτης.
Τοιαύτην εἶδεν ἡ Βαβέλ τὴν ὄψιν του, τοιοῦτο
τὸ μέτωπόν του, ἀπειλοῦν τὸν οὐρανόν, ὑψοῦτο.

92

Ὁ Γοδεφρείδος δ' ἀπαντῶν τοῖς λέγει. « Νὰ εἰπῇτε
πρὸς τὸν ἐκπέψαντα ὑμᾶς, ἃς ἔλθῃ, ἃς ταχύνη.
Τὸν πόλεμον δεχόμεθα δι' οὗ μᾶς ἀπειλεῖτε,
ἢ μᾶλλον εἰς τὸν Νεῖλόν του ἡμᾶς ἃς περιμείνῃ. »
Νὰ τοὺς προπέμψῃ δ' ἔπειτα ἐντίμως προθυμεῖται,
καὶ δῶρά του ἐξαίρετα λαμβάνουσιν ἐκεῖνοι.
Κράνος χρυσοῦν προσέφερεν εἰς τὸν Ἀλήτην δῶρον,
ὃ ἔλαβεν ὡς πορθητῆς ἐκ τῆς Νικαίας φόρον.

Ὁ δ' ἄλλος σπάθην ἔλαβεν, ἣν ἔξοχος τεχνίτης
 διὰ λαβῆς ἐκόσμησε χρυσῆς, λιθοκολλήτου,
 πολύτιμον, ἀτίμητον. Ἄλλ' ἦτον ἡ τιμὴ τῆς
 ἐμπρὸς τῆς ἐργασίας τῆς οὐδὲν τῆς ἀμιμῆτου.
 Μὲ ταχὺ βλέμμα δὲ ἰδὼν ὅποια ἡ ὀξύτης
 τοῦ ξίφους, καὶ ὁ πλοῦτός του, καὶ τέχνη ἡ θαυμαστή του,
 ὁ πρέσβυς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοιαύτην εἶπε ῥῆσιν.
 «Τοῦ δώρου σου θενὰ ἰδῆς μετ' οὐ πολὺ τὴν χρῆσιν.»

Καὶ ἀπεχαιρετήθησαν. Αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν φίλον
 συμπρεσβευτὴν ὠμίλησεν. «Ἀπέλθωμεν, ὦ γέρων,
 πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐγὼ, σὺ δ' εἰς τὸν Νεῖλον,
 εἰς τοῦ ἡλίου σὺ τὸ φῶς, ἐγὼ δ' εἰς τῶν ἀστέρων.
 Ὅτι τὴν παρουσίαν μου, τὸν ἐνεργόν μου ζῆλον
 ἐκεῖ ἔπου ἀπέρχεσαι οὐδὲν καλεῖ συμφέρον.
 Σὺ φέρε τὴν ἀπάντησιν, ἐμὲ δ' οὐδὲν μακρύνει
 ἀφ' ἔπου πόλεμος κροτεῖ, καὶ ἔπλων ἰσχύς κρίνει».

Καὶ οὕτως εἰς πολέμιον ὁ πρέσβυς μετεβλήθη,
 ἂν ἐγκαίρος ὁ ζῆλος του, ἂν τοῦ ἐγκαίρου μεῖζων,
 τὸ τῶν ἀνθρώπων φρόνημα καὶ τὰ ἀρχαῖα ἦθη
 εἰς τὴν προσβάλλει καὶ λυπῇ, οὐδὲν μικρὸν φροντίζων.
 Πρὶν τῷ δοθῇ δ' ἀπόκρισις, ἀκάθεκτος ὥρμήθη
 εἰς τῶν ἀστέρων τὴν σιγὴν πρὸς τὴν Σιών βαδίζων.
 Πλὴν κατωτέρα τῆς αὐτοῦ, καὶ ἥττον ἐξημμένη
 δὲν ἦν ἡ ἄκρατος ὁρμή καὶ εἰς τὸν ὅστις μένει.

Νύξ εἶναι, καὶ ἀνάπαυσις πλανᾷτ' ἐπὶ τῶν ὄντων·
 ἡ γῆ σιγᾷ, τὰ κύματα κ' οἱ ἄνεμοι κοιμῶνται,
 καὶ τὰ θηρία τῶν δασῶν, καὶ ὅσα εἰς τὸν πόντον,
 καὶ ὅσα εἰς ὑγροὺς λιμνῶν πυθμένας διαιτῶνται,
 πᾶν γένος ποικιλόπτερον ὀρνέων τῶν ἀδόντων,
 κ' ὅσα εἰς μάνδρας τρέφονται κ' εἰς σπήλαια ἀπαντῶνται,
 βυθίζοντ' ἐν τῇ σιωπῇ καὶ φρίκῃ τῆς σκοτίας
 εἰς λήθην τὴν παυσίλυπον, τὴν φίλην τῆς καρδίας.

Ἀλλὰ δὲν παρεδίδετο εἰς ὕπνον ῥαθυμίας
 τῶν φράγκων οὔτε ὁ στρατὸς οὔδ' ὁ στρατηλάτης,
 κ' ἐπρόσμενον μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας
 ἡ πολυπόθητος αὐγὴ ν' ἀρθῇ οὐρανοβάτης,
 ὅπως τὴν πόλιν, ἔσχατον σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας
 καὶ τὴν ὁδὸν τοῖς δείξωσι τὰ φῶτα τὰ λαμπρά της.
 Ἐβίβυζον τὰ βλέμματα εἰς τῆς νυκτὸς τὰ σκότη,
 σκοποῦντες πότε ἡ ἀκτὶς θεὰ χάράξ' ἡ πρώτη.

ΠΑΨΩΔΙΑ ΤΡΙΤΗ

1

Δροσόπνους ἤδη ζέφυρος, ἐπὶ τὰς ἄκρας πνέων
ἐγείρεται μυροβολῶν, καὶ τὴν αὐγὴν μηνύει·
αὐτὴ δὲ καλλωπίζεται, κ' ἐντὸς χρυσῶν ἀνθέων
τοῦ παραδείσου τοὺς χρυσοῦς πλοκάμους τῆς μιγνύει.
Ἡγέρθη καὶ τὸ στράτευμα, καὶ εἰς τὰ ὅπλα θεόν
βομβεῖ ἤχῃεν καὶ λαμπρὸν, καὶ τὸν ἄερα σείει,
πρὸ τῶν σαλπίγγων ἀναστάν· αἱ σάλπιγγες δὲ πάλιν
ὑψοῦσι τὴν χαρμόσυνον φωνήν των τὴν μεγάλην.

2

Ὁ στρατηγὸς δ' ὁ φρόνιμος, μὲ ἥπιον τὸ πνεῦμα
ὀρμῶντας τοὺς καθοδηγεῖ καὶ τοὺς ἀναχαιτίζει.
Ναὶ μέν τις εὐχερέστερον θά ἔστρεφε τὸ ρεῦμα
τῆς Σκύλλης ἥτις ὕλακτεῖ κ' ἐν δίναις στροβιλίζει,
ἢ τοῦ Βορρᾶ τὸ ἄγριον θὰ ἐχαλείνου πνεῦμα,
ὅστις τ' Ἀπένινα κτυπᾷ καὶ ναῦς καταποντίζει.
Νὰ τοὺς νικήσῃ πλὴν αὐτὸς καὶ νὰ τοὺς διατάξῃ
κατῶρθωσε, καὶ σπεύδουσι, πλὴν σπεύδουσιν ἐν τάξει.

3

Πτερὰ ἔχ' ἡ καρδία των, ὁ ποῦς πτερὰ λαμβάνει,
 πλὴν τὴν σπουδὴν τοῦ βήματος ὁ πόθος ὑπερβαίνει.
 Ὡς ἔφθη δὲ ὁ ἥλιος εἰς ὕψος, νὰ θερμάνῃ
 τὰς πεδιάδας τὰς ξηρὰς, καὶ φλογερὸς προβαίνει,
 ἰδοὺ ἡ Ἱερουσαλήμ εἰς τὸν στρατὸν ἐφάνη!
 Ἰδοὺ ἡ Ἱερουσαλήμ δακτυλοδεικτουμένη!
 Ἰδοὺ εὐθύμως χίλιαι, καὶ μυριάδες γλῶσσαι
 ὁμοῦ τὴν Ἱερουσαλήμ κινοῦνται χαιρετῶσαι.

4

Τοιοῦτ' οἱ διευθύνοντες θαλασσομάχα πλοῖα,
 εἰς ἀνακάλυψιν χωρῶν ἀγνώστων, ἀπωτάτων,
 κ' εἰς κύματα φερόμενοι κ' εἰς κλίματα παντοῖα,
 παίγνι' ἀστάτων θαλασσῶν καὶ δολερῶν πνευμάτων,
 ἀμέσως, ὡς ἡ ποθητὴ προκύψῃ παραλία,
 μακρόθεν τὴν ἀσπάζονται διὰ προσφωνημάτων,
 καὶ τὴν ἀντιδεικνύονται μ' ἐλπίδας καὶ μ' ἐκστάσεις,
 κ' εἰς λήθην παραδίδουσι τὰ πάθη τῆς θαλάσσης.

5

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀγαλλίασιν, ἣν τοῖς ἐμπνέ' ἡ θεὰ
 τῆς προκυψάσης εἰς αὐτῶν τὰ βλέμματα Σιώνος,
 βαρυθυμία ἔπεται, κ' αἰσθήματα ἄλλα νέα,
 αἰσθημα φόβου εὐλαβοῦς καὶ σεβασμοῦ συγχρόνως.
 Οὐδὲ τολμῶσι βλέμματα νὰ στρέψουν θαρράλεά
 πρὸς πόλιν ἣν τοῦ πλάστου των κατώκησεν ὁ γόνος,
 ὅπου ἐδέχθη ὁ Χριστὸς καὶ θάνατον καὶ μνῆμα,
 κ' ἐκ νέου τὸ ἀνθρώπινον περιεβλήθη σχῆμα.

6

Ἀποπνιγόμεναι φωναὶ καὶ λόγοι σιγαλέοι,
 ὀλοφυρμοὶ ὑπόκωφοι καὶ διακεκομμένοι
 τοῦ ὄχλου ὅστις ἐνταυτῷ ἀγάλλεται καὶ κλαίει
 ψιθυρισμὸν ἐγείρουσιν, ὅστις βομβῶν προβαίνει,
 ὡς ὅταν αὖρα ἰσχυρὰ διὰ τῶν φύλλων πνέῃ,
 ἀκούεται εἰς τοὺς δρυμοὺς βοή ἐγειρομένη,
 ἥ ὡς ὀξεῖς συρίζουσιν εἰς τοὺς σκοπούλους ῥόχθοι,
 ὅταν ὑπὸ τοῦ κύματος μαστίζηται ἡ ὄχθη.

7

Καθεὶς γυμνόπους προχωρεῖ, παράδειγμα λαμβάνων
 τῶν ἀρχηγῶν, οὓς ταπεινὴ εὐσέβεια ἐμπνέει.
 Πτερῶν, καὶ λόφων, καὶ χρυσῶν καὶ σθηρικῶν θυσσάνων
 τὰ κράνη καὶ τὰς κεφαλὰς ψιλοῦσιν οἱ γενναῖοι,
 τὰς δὲ καρδίας στοχασμῶν κενοῦσ' ὑπερφάνων,
 καὶ πύρινον καὶ εὐσεβὲς τὸ δάκρυ καταρῥέει.
 Ἄλλ' ὡς ἂν ἦν ἀνεπαρκὴς ἡ τῶν δακρύων ῥύσις,
 τοιαύτας λέγουσι πολλὰς καθ' ἑαυτῶν ἐγκλήσεις.

8

«Θεέ, ὅπου τὸ αἷμά σου διὰ κρουῶν μυρίων
 ἐχρέον εἶδεν ἡ Σιών, καὶ ἔπιεν ἡ γῆ της,
 ἐν' ἀναβρύσει σήμερον διπλῇ πηγῇ δακρύων
 τὸν βράχον τῆς καρδίας μου πῶς, κύριε, δὲν πλήττεις;
 Καρδία κρυσταλλόψυχρε, ἐμπρὸς παθῶν τῶν θείων
 πῶς δὲν ἐλύθης εἰς κλαυθμὸν, δακρύων σταλακτίτης.
 ὦ! πῶς νὰ μὴ καταπιγῇς, ἀνάλγητε καρδιά!
 Τῶρ' ἂν δὲν κλαίῃς, πάντοτε νὰ κλαίῃς εἰς' ἀξία.»

9

Ἄλλ' ἀπὸ πύργου ὑψηλοῦ φρουρὸς ἡμεροσκόπος
 εἰς πεδιάδας ἔφερε τὸ βλέμμα καὶ εἰς ὄρη,
 καὶ εἶδε· κόνιος πυκνῆς πληροῦται πᾶς ὁ τόπος,
 ἥτις ὡς νέφος μέγιστον μετέωρος προϋχῶρει.
 Τὸ νέφος δ' ἀκτινοβολεῖ, καὶ λάμψεις ρίπτει, ὥπως
 ἂν ἀστραπὰς, ἂν κάμινον φλογῶν ἐκυοφόρει·
 καὶ λάμποντα διέκρινε τὰ ὅπλα ὡς πῦρ καῖον,
 καὶ εἶδε τάγματα πεζῶν καὶ τάγματα ἵππέων.

40

Καὶ ἔκραξε. «Κονιορτὸς ὦ πόσος αἰωρεῖται!
 ὦ! πόσας ἐκ τῶν σπλάγχχνων του ἐκπέμπει λαμπηδόνας!
 Ἐγρηγορεῖτε, σπεύσατε, ἐγέρθητε πολῖται!
 Γοργοὶ τὰ ὅπλα δράξατε, καὶ εἰς τοὺς προμαχῶνας!
 Εἶναι πλησίον ὁ ἐχθρὸς. Ἐμπρός! Μὴ καρτερεῖτε!
 Καὶ αὐθις ἐπανάλαθεν· ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀγῶνας!
 Οἱ φράγχοι φθάνουν, ἔφθασαν! Ἰδέτε, περιβάλλει
 νεφέλη τὸν ὀρίζοντα κονιορτοῦ μεγάλη.»

41

Οἱ γέροντες οἱ ἀσθενεῖς, τ' ἀπόλεμα παιδιά,
 καὶ ἡ πληθὺς τῶν γυναικῶν τῶν καταπεπληγμένων,
 αἷς ξένη καὶ ἡ ἄμυνα καὶ ἡ τῶν ὅπλων βία,
 εἰς τοὺς ναοὺς προσπίπτουσι, τὸ ἦθος τεθλιμμένον.
 Ὅσοις δ' ἀκμάζει ψυχικὴ ἢ σώματος ἀνδρεία,
 ν' ἀντιταχθῶσιν ὥρμησαν εἰς τὸν στρατὸν τὸν ξένον.
 Τὰς πύλας ἐνισχύουσιν οἱ μὲν, τὰ τεῖχος οἱ ἄλλοι,
 ὁ Βασιλεὺς δ' ἐπισκοπῶν τὴν τάξιν ἐπιβάλλει.

42

Ὡς δὲ διέταξε τὸ πᾶν, εἰς ὑψηλὸν ἀνέβη
 πύργον, εἰς δὺν ἐνταυτῷ ἐπιπροσθούντα πύλας,
 ὅθεν προχείρως διοικεῖ, καὶ ὅθεν κατοπτεύει
 τὰ ὄρη ἐκ περιωπῆς, τὰς ὄχθας τὰς καμπύλας.
 Ἡ Ἑρμινία ἡ καλὴ ἐδῶ τὸν συνοδεύει,
 εἰς ἣν ἀγκάλας πατρικᾶς ἠνέωξε καὶ φίλας,
 ἡ πόλις Ἀντιόχεια ὁπότ' ἐκυριεύθη
 κ' ἐν τῇ ἐφόδ' ὁ βασιλεὺς πατήρ της ἐφονεύθη.

43

Πρώτ' ἡ Χλωρίνδα ἔνοπλος μετὰ πολλῶν κινεῖται,
 κ' ἐν τῇ ὀρμῇ, ὀπίσω της ἀφίνει τὴν σειρὰν της.
 Κατόπιν δ' ἐνεδρεύουσι κρυπτόμενοι ὀπλῖται,
 οὓς εἰς ἐπικουρίαν της καθίζει ὁ Ἀργάντης·
 ἡ δὲ τὸ θάρρος τῶν ἀνδρῶν, ὧν ἀνδρικῶς ἡγεῖται,
 ἐξάπτει μὲ τοὺς λόγους της, τὴν συμπεριφορὰν της.
 «Ἡ πρώτη, λέγει, μάχη μας καὶ πρώτη ἔστω νίκη.
 Ἡ τύχη τῆς Ἀνατολῆς τοῖς ὅπλοις μας ἀνήκει.»

44

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔλεγε, τῶν ἐχθρικῶν σωμάτων
 ἐν, διαρπάζον τοὺς ἀγροὺς, μακρόθεν διακρίνει·
 ἦγε καὶ ἔφερε πληθὺν σκευῶν καὶ βοσκημάτων,
 κ' εἰς τὸν στρατὸν ἐκόμιζε καὶ κτήματα καὶ κτήνη.
 Τὴν εἶδεν ὡς ἐπήρχετο ὁ τούτους διατάττων,
 καὶ κατ' ἐπάνω της ὀρμᾶ, ἐν ᾧ ὀρμᾶ κ' ἐκείνη.
 Γάρδων δὲ εἶχεν ὄνομα ὁ ἀρχηγός των, ὅστις
 ἀνδρεῖος ἦτο καὶ αὐτὸς, οὐχὶ δ' ἐράμιλλός της.

Ὑπὸ τοῦ ξίφους τῆς πληγῆς ὁ Γάρδων κατεβλήθη
 ὑπ' ὅψιν τῶν Χριστιανῶν ὁμοῦ καὶ τῶν ἀπίστων,
 ὑφ' ὧν μετὰ κραυγῶν χαρᾶς ὡς νίκης ἐξηγήθη
 ἄριστος οὗτος οἰωνός· πλὴν μάτην ἡ ἐλπίς των.
 Αὐτὴ δ' ἐρρίφθη μετ' ὀργῆς ξιφήρης εἰς τὰ πλήθη,
 κ' ἡ χεὶρ ἡ μόνη τῆς πληγᾶς χειρῶν μοιράζει πλείστων·
 εἰς τὴν ὁδὸν δὲ μαχητῶν τὴν ἠκολούθει στίφος,
 ἦν αἱ πληγαὶ τῆς ἐσχίζον, ἦν ἔτεμνε τὸ ξίφος.

Ἀρπάζει ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν λείαν τῶν συντρόφων·
 καὶ βῆμα βῆμ' ἀρχίσαντες νὰ ὀπισθοδρομῶσιν
 οἱ Φράγχοι, εἰς ἀπότομον συνῆλθον πάλιν λόφον,
 ὅπου ὁ τόπος δύναται φυγάδας νὰ τοὺς σώσῃ.
 Τότε, καθὼς πυριλαμπεῖς τῶν νεφελῶν τὸν ζόφον
 οἱ κεραυνοὶ ῥηγνύουσι, κ' ἐπὶ τὴν γῆν ὀρμῶσι,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης, τῷ κλεινῷ στρατάρχει ὑπακούων,
 ὀρμᾷ, τῶν ἀντιπάλων τοῦ τὴν φάλαγγ' ἀποκρούων.

Φέρει δὲ τόσον στερεῶς τὸ ἐμβριθέες τοῦ δόρυ,
 καὶ τόσον ἔχει μάχιμον ὁ νεανίας ἦθος,
 ὥστ' ἐδειξε τῷ Βασιλεῖ, ὃς ἄνω ἐθεώρει,
 ὅτ' ἦτον ἥρως ἐκλεκτός εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος·
 καὶ λέγει τῇ συντρόφῳ του, ἐνῶ ἡ νέα κόρη
 σφοδρὸν παλμὸν ἠσθάνετο νὰ τῇ κινή τὸ στῆθος·
 «Γνωρίζεις σὺ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτοὺς ἐκ συνηθείας,
 καὶ ὅταν ἔτι κρύπτωνται ὑπὸ τὰς πανοπλίας.

48

«Τίς εἶν' αὐτὸς, ὅστις ὁρμὴν ἀκράτητον δεικνύει;
 Εἶν' ἡ μορφή του μάχιμος κ' οἱ ὀφθαλμοὶ ὀργίλοι.»
 Οὐδὲν ἡ κόρη ἀπαντᾷ, ἀλλὰ τῇ ἀναβρύει
 ἐν δάκρυ εἰς τὰ βλέφαρα, εἰς γόος εἰς τὰ χεῖλη·
 ἐντὸς τῆς πλήν τὸν στεναγμὸν, ἐντὸς τὸ δάκρυ κλείει,
 ἀλλὰ δὲν δύνατ' ἐντελῶς καὶ νὰ τὰ καταστείλῃ.
 Ῥοδόχροι περιβάλλουσι τοὺς ὀφθαλμούς της γύροι,
 καὶ ἀτελὴς ὁλοφυρμὸς τὸ στῆθός της ἐγείρει.

49

Πλὴν τέλος διὰ λέξεων ἀπήντησε δολίῳν,
 καὶ ἄλλους κρύπτει πόθους τῆς τοῦ μίσους ὁ μανδύας.
 «Φεῦ! τὸν γνωρίζω, Βασιλεῦ, καὶ μεταξὺ χιλίων
 νὰ τὸν γνωρίσω ἱκανὰς μοὶ ἔδωκεν αἰτίας.
 Τὸν εἶδα ὅταν αἵματος λαῶν μου τῶν ἀθλίων
 ἐπλήρου τὰ πεδία μας, τὰς τάφρους τὰς βαθείας.
 Πόσον καιρία καὶ σκληρὰ πᾶσα πληγὴ του ἦτον!
 Δὲν τὰς ἰῶσι βότανα ἢ τέχναι τῶν γοήτων.

20

«Εἶν' ὁ Ταγγρέδος. Εὐχομαι εἰς τὰς ἐμάς ἀλύσεις
 νὰ τὸν κρατήσω δέσμιον, ἀλλ' ἔχι νεκρὸν, ζῶντα,
 ἔπως κορέσω ἐν αὐτῷ, γλυκείας ἐκδικήσεις
 τὸν πόθον ἐπιέμενον, τὸν πόθον μου διψῶντα.»
 Εἶπεν αὐτὰ, δεχόμενα διπλᾶς τὰς ἐξηγήσεις,
 καὶ ἄλλως μὲν νοούμενα, ἄλλοιᾳ ἔμως ὄντα.
 Ἦα εἶπε, καὶ μὲ τὴν φωνὴν συγχρόνως τὴν ὑστάτην
 ἐξέπειμψα καὶ στεναγμὸν, ὃν καταπνίγει μάτην.

21

Ἄλλ' ἡ Χλωρίνδα ἀνθορμᾷ καὶ τὸν ὀρμῶντα φθάνει·
 τὴν λόγχην εἰς τὸν θώρακα στηρίζουσα προτείνει.
 Αἱ λόγχαι συνετρίβησαν προσβάλλουσαι τὰ κράνη,
 καὶ ἡ λωρὶς τοῦ κράνου τῆς ἐλύθ' ἡ δερματίνη·
 τὸ ἀποσεῖει δὲ αὐτὸς μιᾷ πληγῇ, κ' ἐφάνη
 εἰς τὸ στρατόπεδον γυμνὴ τὴν κεφαλὴν ἐκείνη.
 Πίπτ' εἰς τοὺς ὤμους τῆς χρυσῇ ἡ κόμ' ἠνεμωμένη,
 καὶ κόρ' ὑπὸ στολὴν ἀνδρὸς ἐφάνη κρυπτομένη.

22

Λάμπει τὸ βλέμμα, στίλβουσιν ὀργίλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς.
 Ἄν ὀργιζόμενοι γλυκεῖς, γελῶντες τί θὰ ᾔσαν;
 Ταγγρέδῃ, ποῦ ἐστρέφεσο; τί ἀλλαχοῦ ἐζήτεις;
 Οἱ φίλοι χαρακτιῆρές τῆς τῆς μνήμης σου ἀπῆσαν;
 Σοὶ εἶναι λοιπὸν ἄγνωστος ἡ θάλλουσα μορφή τῆς;
 Ἐρώτα τὴν καρδίαν σου τὴν ὑπ' αὐτῆς τρωθεῖσαν.
 Παρὰ τὴν ἔρημον πηγὴν τὴν εἶχες ἀπαντήσῃ,
 ὅταν θερμὸν τὸ μέτωπον προσῆλθε νὰ δροσίσῃ.

23

Αὐτὸς ἀπὸ τοῦ λόφου τῆς καὶ τῆς γραπτῆς ἀσπίδος
 δὲν τὴν ἐγνώρισεν, ἀλλὰ τὴν εἶδε κ' ἐλιθώθη.
 Ἐκείνη δὲ τὴν κεφαλὴν μετὰ πολλῆς φροντίδος
 καλύψασα, ἐφώρμησε, καὶ φεύγοντα τὸν ὤθει.
 Ἐνῷ δ' αὐτὸς ὑποχωρῶν ἐμπρὸς τῆς νεανίδος,
 εἰς τῶν λοιπῶν τὸν διωγμὸν καὶ τὴν σφαγὴν ἐδόθη,
 ἐπαπειλοῦσα ἔπεται καὶ τῷ φωνάζει· Στῆθι!
 Καὶ δούῳ τῷ ὑπόσχεται θανάτους εἰς τὰ στήθη.

24

Ὁ μαχητὴς προσβάλλεται καὶ δὲν ἀντιπροσβάλλει.
 Διὰ τὰς ἀπειλούσας τον πληγὰς οὐδὲν τῷ μέλλει,
 καὶ τοὺς ὠραίους ὀφθαλμοὺς προσβλέπει, καὶ τὰ κάλλη,
 ἀφ' ὧν ὁ ἔρωσ ἀσφαλῆ ἐξακοντίζει βέλη.
 Καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· «Πᾶσα πληγὴ ἐσφαλῆ,
 καὶ θὰ σφαλῇ πᾶσα πληγὴ ἣν ἐκ χειρός της στέλλει.
 Πλὴν, τῶν πληγῶν της σφάλλεται ἐκείνων οὐδεμία,
 ἃς καταφέρ' ἡ εὐγενὴς μορφὴ της τῇ καρδίᾳ.

25

Καὶ ἀπεφάσισεν, ἐὰν κ' ἐλέους ἀποκλείων
 πᾶσαν ἐλπίδα, ἄγνωστος, σιγῶν νὰ μὴ ἐκπνεύσῃ.
 Θέλει νὰ μάθῃ ἡ ἄσπλαγχνος, πῶς ἓνα τῶν δεσμίων,
 τῶν πιστοτέρων δούλων της ὠπλίσθη νὰ φονεύσῃ.
 «Σὺ, λέγει, ἥτις μεταξὺ τοσοῦτων πολεμίων
 φαίνεσ' ἐμὲ νὰ πολεμῆς πῶς ἔχεις ἐκστρατεύσει,
 ἐνταῦθα, εἰς τὸν ὅμιλον μὴ μάτην πολεμῶμεν.
 Ἐξέλθωμεν τῆς συμπλοκῆς, καὶ ἀντιμετρηθῶμεν.

26

«Οὕτως ἂν φθάνῃ βλέπομεν ἡ ἐδική μου ῥώμη
 τὴν σὴν.» Ἡ κόρ' ἡ ἄτρομος τὸν ἤκουσε, κ' ἐνδίδει.
 Καὶ ἀψηφοῦσα πῶς γυμνὴ πνέ' ἡ λυτὴ της κόμη,
 προβαίνει· ὁ δὲ ἔκθαμβος ἀκολουθεῖ, καὶ ἦδη
 εἰς μάχην παρατάττεται, καὶ πρὶν αὐτὸς ἀκόμη
 ἀντιταχθῇ, ἦδη ὀρμᾷ, ἦδη πληγὰς τῷ δίδει.
 Ὁ δὲ φωνάζει· «στρέψωμεν τὰς σπάθας εἰς τὰς θήκας,
 καὶ πρὸ τῆς μάχης θέσωμεν τῆς μάχης τὰς συνθήκας.»

27

Καὶ τότε, τὴν ἐπίθεσιν ὡς ἔπαυσεν ἐκείνη,
 θρασύτερος δι' ἔρωτα καὶ δι' ἀπελπισίαν,
 « Ἴδου, τῇ λέγ', οἱ ὄροι μας· ἂν σ' ἀπαρέσκ' εἰρήνη
 ἢ μετ' ἐμοῦ, ἐκρίζωσον καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν,
 οὐχὶ ἐμὴν εἰς τὸ ἐξῆς· ἂν θέλῃ νὰ τὴν κτείνῃ
 ἡ χεὶρ σου, δός τη θάνατον, ὦ δός εὐεργεσίαν!
 Εἰν' ἐδική σου πρὸ πολλοῦ· ὦ! λάβε τὴν ὀπίσω·
 ἐκρίζωσον καὶ λάβε τὴν, καὶ δὲν θὰ σ' ἐμποδίσω.

28

Ἴδου τὸ στῆθος, κτύπα το. Ἴδου ἐμπρὸς σου κλίνων
 ἀόπλους τοὺς βραχίονας· τί δὲν μὲ ἀποκτείνεις;
 Εὐκόλῳ θέλεις τὴν πληγὴν; Τὸν θώρακά μου λύνων,
 σοὶ παριστῶ τὸ στῆθος μου γυμνὸν, ἂν τὸ προκρίνης. »
 Καὶ ἔσως θὰ παρέτεινεν ἐπέκεινα τὸν θρῆνον
 καὶ τὰς ἐκφράσεις τῆς δεινῆς ἐρωτικῆς δδύνης,
 ἀνίσως ἐπερχόμενος ἐκεῖ ἀκαταλλήλως
 δὲν τὸν διέκοπτε στρατὸς καὶ ἐχθρικός καὶ φίλος.

29

Διώκουσ' οἱ χριστιανοὶ ἐκθύμως τὸν ἐχθρόν των,
 ἔστις ἐπίτηδες ἢ μὴ φεύγ' εἰς αὐτὰ τὰ μέρη.
 Ἐκεῖ ἰδὼν τις, ἄσπλαγχνος ἀνὴρ τῶν διωκόντων
 τὴν χρυσὴν κόμην τῆς λυτῆς ὁ ἄνεμος νὰ φέρῃ,
 ἐστράφη, καὶ διέτεμε δρομαῖος τὴν ὁδὸν των,
 καὶ ὕψωσε τὴν χεῖρά του πληγὴν νὰ καταφέρῃ.
 Ἄλλ' ὁ Ταγγρέδης ἔκραζεν ἀπελπισίας πλήρης
 ἅμα τὸν κίνδυνον ἰδὼν, καὶ ὠρμησε ξιφῆρης.

30

Πλὴν δὲν ἐπρόφθασ' ἐντελῶς, καὶ ὑπὸ τοῦ ὀπλίτου
ὁ τράχηλός της ὁ λευκός, ὁ κύκνειος ἐνίχθη.
Τὸ τραῦμα ἦτον ἐλαφρόν· ἀλλὰ οἱ σταλαγμοὶ τοῦ
τὴν κόμην ραίνουν τὴν ξανθὴν, κ' ἡ κόμη φοινίχθη,
ὥς ὁ χρυσὸς φοινίσσεται ὑπὸ χειρὸς τεχνίτου,
ὁπότεν μετὰ τιμαλφῶν ἀνθρώκων συνεμίχθη.
Πλὴν τοῦ Ταγγρέδου ὁ θυμὸς ἀκάθεκτος ἐξήφθη
ὥς εἶδεν αἱμά της χυθὲν, καὶ ὥς λυσσῶν ἐρρίφθη.

31

Ὁ στρατιώτης ἔφευγεν, ὁ δ' ὑπ' ὀργῆς μεθύων,
ἐδίωκε, καὶ τρέχουσιν ἀστραπηδὸν ἐκεῖνοι.
Ἦ δὲ Χλωρίνδ' ἀμφιρόπος τοὺς βλέπει τὸ πεδῖον
μετροῦντας· πλὴν τὴν δίωξιν ἀντὶ νὰ παρατείνει,
προστίθεται τοῖς φεύγουσιν ἐμπρὸς τῶν πολεμίων,
ἢ στρεφομένη κατ' αὐτῶν τὸ στῆθος της προτείνει,
καὶ δράμει καὶ παλινδρομεῖ, καὶ τρέπεται καὶ τρέπει.
Φυγὴ ἂν εἶναι ἢ τροπὴ ἐκεῖνο, οὐδεὶς βλέπει.

32

Ὁμοίως ταῦρος εὐτολμος ἐντὸς τῶν ἵπποδρόμων
ἔταν προτείνει κέρατα, φεύγουσ' οἱ κύνες, ὅσοι
κατόπιν τὸν ἐδίωκον, ἀλλ' ὥς δοθῇ εἰς δρόμον,
μὲ νέαν ζέσιν κατ' αὐτοῦ καὶ μ' ὕλακας ὀρμῶσι.
Ἦ δὲ Χλωρίνδα φεύγουσα, ἀνεῖχ' ἐπὶ τῶν ὤμων
ὀπίσω τὴν ἀσπίδα της, τὴν κεφαλὴν νὰ σώσῃ.
Τοιοῦτος ὁ Μαυριτανὸς ἐν τοῖς ἀγῶσι φεύγει,
καὶ φεύγων, τὰς βολὰς ταχὺς τῶν δίσκων ἀποφεύγει.

33

Οὕτως οἱ μὲν διώκοντες, οἱ δ' εἰς φυγὴν τραπέντες,
 τὰ τύχη ἐπλησίασαν τῆς πόλεως τελείως,
 ὁπόταν οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀλαλαγμὸν ἀφέντες,
 εἰς τοὺς ἐχθροὺς παρέστησαν τὸ στῆθος αἰφνιδίως,
 καὶ μέγαν γύρον ἔδραμον, καὶ μετ' αὐτὸν στραφέντες,
 ὀπίσω των ἐπέπεσαν, κ' ἐπέπεσαν πλαγίως.
 Συγχρόνως κατὰ μέτωπον μεθ' ἱκανῶν συντρόφων
 καὶ ὁ Ἀργάντης ἐφορμᾷ προκύψας ἐκ τῶν λόφων.

34

Ὁ ἄγριος Κιρκάσιος τῶν τάξεων προβαίνων,
 νὰ λάβῃ ἀνυπόμονος τὴν ἀπαρχὴν τῶν φόνων,
 πρῶτον ἀπλόνει κατὰ γῆς ἱππέα τετρωμένον,
 συγχρόνως εἰς τὸ πτωμά του τὸν ἵππον του ἀπλόνων·
 καὶ πρὶν τὸν πέλεκυν αὐτοῦ ἰδῆ συντετρημένον,
 μαιίνει τὴν κοπίδα του διὰ σφαγῶν ἀφθόνων.
 Κατόπιν δ' ἐξεσπάθωσε, καὶ ὅπου ἂν ἐγγίξῃ,
 θερίζει ὥς μὲ δρέπανον, φονεύ' ἢ τραυματίζει.

35

Καὶ ἡ Χλωρίνδ' ἀξία του ἐφάμιλλος, φονεύει
 τὸν ἰσχυρὸν Ἀρδέλιον, πρεσβύτην ῥωμαλέον.
 Δυὰς τὸ γῆράς του υἱῶν ἀνδρείων προστατεύει,
 πλὴν μάται' αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προσπάθειαι τῶν νέων,
 ὅτι τὸν πρῶτον, Ἀλκανδρον, μακρὰν αὐτοῦ δεσμεύει
 πληγὴ εὐρεῖα, κ' ἐξ αὐτῆς τὸ αἷμά του προῤῥέον.
 Πολύφερνος δὲ ὁ υἱὸς ὁ δεύτερος ἐκείνου
 μόλις κατώρθωσ' ἑαυτὸν νὰ σώσῃ τοῦ κινδύνου.

36

Ἄλλ' ὁ Ταγγρέδης τὸν δειλὸν καταδιώξας μάτην,
 διότι τούτου ἔτυχεν ὁ ἵππος ταχυτέρους
 τοὺς πόδας ἔχων, στρέφεται, κ' εἰς θέσιν ἀπωτάτην
 παρασυρθέντας καθορᾷ τοὺς τολμηροὺς ἐταίρους.
 Τοὺς βλέπει· ἐκυκλώθησαν. Κεντᾶ· τὸν ἀναβάτην
 ὁ ἵππος φέρει ὡς πετῶν μακρὰν αὐτοῦ τοῦ μέρους,
 ἀνδρεῖόν των ἐπίκουρον. Συγχρόνως δὲ μ' ἐκεῖνον
 βοήθει' ἄλλη ἔρχεται ἀνδρῶν ῥιψοκινδύνων.

37

Εἰσὶν οἱ Πλάνητες αὐτοὶ, ὧν ὁ Δυδὼν ἡγεῖται,
 εἰς τὸ νεῦρον τοῦ στρατοῦ, τὸ ἄνθος τῶν ἀνδρείων.
 Ὡς ἀστραπὴ ὁ ἄτρομος Ῥινάλδος προηγεῖται,
 ὁ πάντων ἀνδρειότερος, καὶ τῶν καλῶν καλλίων.
 Ἡ δ' Ἑρμινία ἔγνω τον, εἴτ' ἐκ τοῦ ἥθους, εἴτε
 λευκὸν ἔτ' εἶχεν αἰτὸν τοῦ θυρεοῦ σημεῖον,
 καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα της, ἐκθάμβως βλέποντά τον,
 εἶπεν· «Ἴδου ὁ δαμαστής τῶν ἀδαμαστοτάτων.

38

«Γνωρίζω ἐφαμίλλους του ὀλίγους ἢ οὐδένα,
 καὶ ὅμως μόλις φαίνεται τὸ ἔαρ του ἀνθῆσαν.
 Ἄν εἶχον ἐξ ὁμοίους του τὰ τάγματα τὰ ξένα,
 εἰς τὴν Συρίαν πρὸ πολλοῦ θὰ ἤρχον δαμασθεῖσαν·
 τὰ κράτη τὰ μεσημβρινά, καὶ τὰ ἀπωχισμένα
 πρὸς ἄκραν ἔω, εἰς αὐτῶν τὴν ἄλυσσιν θὰ ἦσαν.
 Καὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ὁ Νεῖλος τοῦ βαρέως
 τὴν ἄγνωστόν του κεφαλὴν θὰ ἐκρυπτε ματαίως.

39

«Ῥινάλδος ὀνομάζεται· τὰ τεῖχη τῶν φρουρίων
τῆς δεξιᾶς τοῦ τρέμουσι τὰς ἐλεπόλεις ἤττον.
Ἦδη δὲ στράφητι, κ' ἰδὲ ἐκείνον τὸν ἀνδρεῖον,
στολὴν πρασίνην φέροντα μεθ' ὅπλων χρυσοχύτων.
Ἐκεῖνος εἶναι ὁ Δυδών, οἱ δὲ αὐτοῦ πλησίον,
ὁ λόχος ὁ περίφημος, ὁ λόχος τῶν Πλανήτων.
Εἶν' εὐγενῆς, εἶν' ἔμπειρος, εἶναι βαθὺς τὴν γνώμην,
τὴν ἡλικίαν προτερῶν, οὐδ' ὑστερῶν τὴν ῥώμην.

40

Ἰδὲ τὸν μέγαν, ἐν στολῇ βαδίζοντα μελαίνῃ.
εἶν' ὁ Γερνάνδος, ἀδελφὸς τοῦ Νορβεγοῦ δυνάστου·
ὥς τοῦτον ὑπερήφανον δὲν τρέφ' ἡ οἰκουμένη,
μόνον δ' αὐτὸ τὸ ἔλλειμμα θαμβοῖ τὰς ἀρετάς του.
Οἱ δύο πορευόμενοι ὥς εἰς συνηνωμένοι,
λευκὸν χιτῶνα ἔχοντες, λευκάς τὰς παρυφάς του,
ὁ Ὀδοάρδος εἶν' αὐτὸς, κ' ἐκείνη ἡ Γιλδίπη·
ἀνδρείας εἰσὶν ἥρωες, πιστῶν συζύγων τύποι.»

41

Τοιαῦτα ἐν ᾧ ἔλεγεν, ἰδοὺ οἱ στρατιῶται
ἀγρίως συνεπλέκοντο, καὶ ηὔξανεν ὁ φόνος,
ὅτε Ταγγρέδης ὁ κλεινός, καὶ ὁ Ῥινάλδος ὅτε
τὸν κύκλον τὸν κατάφρακτον διέρρηξαν συμφώνως,
καὶ ὅτε ἤλθον βάλλοντες οἱ πλάνητες ἵπποται,
κ' ἐπέπεσεν ἀκάθεκτος ὁ λόχος τοῦ Δυδῶνος.
Καὶ τὸν Ἀργάντην ἔβαλεν ἡ τοῦ Ῥινάλδου σπάθη,
ὁ δὲ πεσὼν, νὰ ἐγερθῇ μ' ἀγῶνας ἐπροσπάθει.

42

Οὐδὲ θεὸν ἀνεγείρετο, ὁ ἵππος ὀλισθαίνων,
 ἂν τοῦ Ῥινάλδου μετ' αὐτοῦ δὲν ἔπιπτε βιαίως,
 καὶ ἂν ὁ ποῦς τοῦ μαχητοῦ ὑπὸ τὸν ἵππον μένων,
 δὲν ἀπεκώλυεν αὐτὸν νὰ τιναχθῇ ταχέως.
 Τῶν τοῦ Μωάμεθ δ' ὀπαδῶν τὸ σῶμα ἡττημένον,
 ἐν τῇ φυγῇ του φέρεται πρὸς τὴν Σιών δρομαίως.
 Μόν' ἡ Χλωρίνδ' ἀνθίσταται, καὶ ὁ Ἀργάντης μόνος
 ἀναχαιτίζει τὴν ὀρμὴν τῆς ξένης λεγεῶνος.

43

Βαίνουσιν ἔσχατοι αὐτοί· ὥς δ' εἰς προβλήτας βράχους
 προσβάλλον ῥήγνυτ' ἐπ' αὐτῶν τῶν διωκτῶν τὸ κύμα,
 κ' ἐδύναντο οἱ φεύγοντες ἐκεῖνοι διὰ τάχους,
 ἀσφαλεστέως ὀπωσοῦν νὰ σπεύδωσι τὸ βῆμα.
 Διώκει ὁ ἀκάθεκτος Δυδὼν τοὺς φυγομάχους,
 καὶ τὸν Τιγράνην ἔφθασε τὸν γαῦρον, καὶ τὸ νῆμα
 τοῦ βίου ῥήγνυσι, ταμῶν διὰ μιᾶς πληγῆς του,
 καὶ τοῦ κορμοῦ τὴν κεφαλὴν χωρίσας τοῦ ἀπίστου.

44

Οὐδὲ εἰς τὸν Ἀλγάζαῤρον ὁ θώραξ ὠφελεῖ τι,
 οὐδὲ τὸν Κόρβαν ἔσκεπεν ἡ περικεφαλαία.
 Αὐτοὺς εἰς τὸ μετάφρενον καὶ εἰς τὰ νῶτα πλήττει,
 καὶ φθάνει ὥς τὸ πρόσωπον, τὸ στῆθος ἡ ῥομφαία.
 Διὰ χειρὸς του ἡ ψυχὴ κατέλιπε τὰ σκύτη
 τοῦ Ἀμουράτου καὶ Μεχμέτ, τὰ φίλα καὶ ἡδέα,
 καὶ τοῦ ἀγρίου Ἀλμανσόρ· οὐδὲ τῆς Κιρκασίας
 ὁ γίγας ὑπεξέφευγεν αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας.

45

Τὴν λύσσαν τίς τοῦ φοβεροῦ Ἀργάντου περιγράφει;
 Ἀνακωχίζει, στρέφεται, καὶ πάλιν ὑπενδίδει,
 καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν αἰφνίδιος ἐστράφη,
 κ' εἰς τοῦ Δυδῶνος τὸ πλευρὸν πληγὴν βαθείαν δίδει,
 ὥστε τὸ ξίφος εἰς αὐτὸ μέχρι λαβῆς ἐτάφη.
 Ὁ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ τὸ πνεῦμα παραδίδει,
 πίπτει, καὶ τὰ ἡμίκλειστα πιέζει βλέφαρά του
 σκληρὰ γαλήνη, σιδηροῦς ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου.

46

Τρίς τὰ ἡνέωξε, ζητῶν τὰς φωταυγεῖς ἀκτῖνας
 τοῦ οὐρανοῦ, κ' ἐπὶ μιᾷ χειρὸς ἐναγωνίως
 τρίς ἐγερθεῖς, τρίς ἔπεσεν· ὁ θάνατος δ' ἐκτείνας
 τὸν πέπλον του, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ ἔκλεισε τελείως·
 τὰ μέλη του ἐλύθησαν, τὴν κεφαλὴν του κλίνας,
 ἐξέπνευσεν, ἐν ᾧ ἰδρῶς τὸν περιχέει κρύος.
 Ὁ δ' ἄγριος Κιρκάσιος τὸ πτώμα τοῦ Δυδῶνος
 ἀφείς, δρομαῖος ἔφυγεν ἀφ' ὅπου λυσσᾷ φόνος.

47

Ἀλλ' ὅμως φεύγων στρέφεται, καὶ πρὸς τοὺς Φράγκους κράζει
 λέξεις πικράς, αὐθάδειαν προκλητικὴν ἐχούσας·
 «Ἰππότ', ἐκ τῆς μαχαίρας μου θερμὸν τὸ αἷμα στάζει·
 χθὲς δῶρον ἔλαβον αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ σας.
 Ἀγγεῖλατέ τω σήμερον εἰς χειρὰς μου πῶς σφάζει·
 ἀναμφιβόλως θὰ χαρῇ τὴν χρῆσίν της ἀκούσας,
 καὶ μετ' εὐχαριστήσεως βεβαίως θεὰ μάθῃ,
 ὅτ' ἦτον τόσοσιν χρήσιμος ὅσον καλὴ ἡ σπάθη.

48

«Εἰπέτε τῷ πῶς κ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδικοῦ του στήθους
τῆς ἀρετῆς της θὰ ἰδῇ ἐνδείξεις σαφεστέρας·
καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ μετὰ τοῦ μαχομένου πλήθους,
ἐγὼ θὰ ἔλθω πρὸς αὐτὸν ὡς τῶν σκηνῶν τὸ πέρας.»
Ἐκ τοῦ αὐθάδους λόγου του καὶ τοῦ αὐθάδους ἥθους
θυμούμεν οἱ χριστιανοί, ὁρμῶσι πρὸς τὸ τέρας.
Ἄλλ' οὗτος δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντισταθῇ εὐψύχως,
κ' ἐσώθη μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπὸ τὸ σκέπον τεῖχος.

49

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν ὑπερμεγέθεις πέτρας
ῥῆξατο τότε ἡ φρουρὰ κυλίουσα νὰ στέλλῃ,
καὶ ἐπὶ τοὺς προσβάλλοντας κενοῦσα τὰς φαρέτρας,
τοξεύει ἀναρίθμητα εἰς τὸν ἀέρα βέλη.
Τὴν ἄμμον μᾶλλον τῆς ἀκτῆς ἢ τ' ἄστρα θὰ ἐμέτρας,
ὥστε οἱ Σύρ' εἰσέρχονται εἰς τὴν Σιών ἐν τέλει.
Ἄλλ' ὁ Ῥινάλδος ἐνταυτῷ τὸν πόδα ἀποσύρων
ὑπὸ τὸν ἵππον μείναντα, ὁρμᾷ κατὰ τῶν Σύρων.

50

Αὐτὸς κατὰ τοῦ στυγεροῦ φονέως τοῦ Δυδῶνος
αἵματηρὰν ἐκδίκησιν ἐπιθυμῶν κινεῖται,
καὶ κράζων τοὺς συντρόφους του, λαλεῖ μεγαλοφώνως.
«Ἡ τόση ἀπραξία σας τί εἶναι; τί ἀργεῖτε;
Δὲν δάκνει τὰς καρδίας σας τοῦ ἀρχηγοῦ ὁ φόνος;
Δὲν τρέχετε πρὸς τοὺς φονεῖς, καὶ δὲν τὸν ἐκδικεῖτε;
Καὶ πρέπει ἐν τοιαύτῃ μας δικαί' ἀγανακτήσει
τὸ φροῦδον τοῦτο τείχισμα νὰ μᾶς ἀναχαιτίσῃ;

51

«Διπλοῦς ἂν εἶναι σίδηρος, ἂν ἄθραυστος ἀδάμας,
τὰ τεῖχη τὰ ἐγκλείοντα τὸν βάρβαρον φονέα,
ἃς μὴ ἐκφύγη οὐδ' ἐκεῖ τὰς στιβαράς παλάμας,
ἃς τὸν πατάξ' ἢ πλάνη σας ἐκδικητὶς ῥομφαία.
Κατὰ τοῦ τείχους φέρωμεν τὰ ὅπλα τ' ἄμαχά μας.»
Εἶπε καὶ προηγήσατο μὲ βήματα ταχέα.
Ὁ πετροκέφαλος οὐδὲν φοβεῖται, δὲν τῷ μέλλει
ἂν τρικυμὶ ἐπείκινται, ἂν βράχοι καὶ ἂν βέλη.

52

Κινῶν τὴν χαίτην, ἄγριον τὸ πρόσωπον ὑψώνει
μετ' ἥθους τρόμον φέροντος καὶ θάρρους ἀδαμάστου,
ὥστε καὶ ἔνδον τῶν τειχῶν ἡ ὄψις του παγώνει
τὸ αἶμα, παραλύουσα τὴν δύναμιν ἐκάστου.
Ἄλλ' ἐν ᾧ τούτους ἀπειλεῖ κ' ἐκείνους ἐμψυχώνει,
ἐπέρχεται τις, χαλαινῶν τὰς ἄφρονας ὀρμάς του·
ὁ Γοδεφρείδος τὸν καλὸν πέμπει αὐτῷ Σιγέρον,
ὅστις ὀρμᾷ τοῦ ἀρχηγοῦ τὰς ἐπιτάξεις φέρων.

53

Ἐπιτιμῶν δ' ὡς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἄωρόν του ζέσιν,
ὀπίσω τὸν ἀκάθεκτον καλεῖ μεγαλοφώνως.
«Ἐπίστρεψον, τὸν προσκαλεῖ, εἰς ἣν ἐτάχθης θέσιν.
Τὴν τόλμην σου δὲν βοηθεῖ ὁ τόπος οὐδ' ὁ χρόνος.
Ὁ ἀρχηγὸς διέταξεν.» Εἰς τῆς ὀρμῆς τὴν μέσσην
τὸν ἀναστέλλ' ἢ αὐστηρὰ φωνὴ τοῦ Βουλιῶνος.
Ἀλλὰ αὐτὸς ἐφρύαττε, διὰ συχνῶν σημείων
συγχρόνως δυσapόκρυπτον τὸ πείσμά του δεικνύων.

54

Τὰ τάγματ' ἀποσύρονται, χωρὶς τῶν πολεμίων
οὐδείς τὴν ὑποχώρησιν ταραττων ν' ἀναστείλῃ.
Εἰς τὸν Δυδῶνα δ' ἔπειτα ὁ λόχος τοῦ δακρύων
προσφέρει πάσας τὰς τιμὰς ἅς τοῖς νεκροῖς ὀφείλει,
καὶ προσφιλὲς τὸν φέρουσι καὶ ἔντιμον φορτίον
οἱ εὐσεβεῖς βραχίονες, οἱ τεθλιμμένοι φίλοι.
Ἐν τούτοις δ' ἐκ περιοπῆς ὁ Βουλλίων ἐσχόπει
ὁποῖον ἦν τὸ φρούριον κ' οἱ ὀχυροὶ τοῦ τόποι.

55

Ἐπὶ διδύμων κάθηται ἡ πόλις ὑψωμάτων,
ἀντιμετώπων, ὧν τὸ ἓν τὸ ἄλλο ὑπεραίρει·
κοιλὰς δι' αὐτῶν ἄγουσα, χωρίζει τὰ πλευρά των,
ἐνῶ τὴν πόλιν ἐνταυτῷ εἰς δύο σχίζει μέρη.
Αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς πόλεως κρημνῶν εἰσὶν ἀβάτων,
ἡ δὲ τετάρτ' εἰς τὰ ἐντὸς ἀνεπαισθήτως φέρει.
Ἀλλὰ πρὸ ταύτης τῆς βατῆς, τῆς πρὸς βορρᾶν ὁρώσης,
τείχ' ὑψηλὰ προίστανται, κ' ἐπάλλξεων πυργώσεις.

56

Ἐντὸς ἡ πόλις κέκτῃται ὑπόγεια ταμεῖα
τοῦ ὑετίου ὕδατος, διώρυγας καὶ κρήνας·
ἀλλ' ἔξω χλόη οὐδαμοῦ εἰς τὰ ξηρὰ πεδία,
οὐδαμοῦ ῥύακος πηγὴ εἰς τὰς ἀνύδρους θῖνας,
ἡ δάση μεγαλόσκια, ἡ θάλλουσα φυτεία,
ἡ δένδρα μετριάζοντα τὰς θερινὰς ἀκτῖνας.
Μακρὰν δ' ἔξ σταδία δρυμῶν ἐκτείνεται, ζοφώδης,
νοσώδη ἔχων τὴν πνοήν, καὶ τὰς σκιάς φρικώδεις.

57

Πρὸς δ σημεῖον τῆς αὐγῆς τὸ ἄστρον ἀνατέλλει,
 εὐδαίμων, βαθυκύμαντος, ὁ Ἰορδάνης χεῖται.
 Πρὸς δὲ τὴν δύσιν, τὸ εὐρὺ Αἰγαῖον διαστέλλει,
 τ' ἀπέραντά του κύματα· πρὸς τὸν βορρᾶν δὲ κεῖται
 ἡ Βέθελ, ἥτις πῆξασα βωμὸν, τιμὰς ἐτέλει
 εἰς χρυσοῦν μόσχον· μετ' αὐτὴν οἰκοῦσ' οἱ Σαμαρίται.
 Ἄφ' ὅπου νέφη δ' ὄμβρια ὁ νότος συσσωρεύει,
 ἡ πόλις τῆς γενέσεως, ἡ Βηθλεὲμ προνεύει.

58

Ἐν ᾧ δὲ κατεσκόπευε τὰ περὶ τὴν Σιώνα
 ὁ Γοδεφρείδος, ἐρευνῶν τὰ τεῖχη, τὰ πεδία,
 τὸν τόπον τῆς παρεμβολῆς, καὶ πάντα προμαχῶνα,
 καὶ θέσις πρὸς τὴν ἔφοδον τίς ἦν ἐπιτηδεῖα,
 τὸν βλέπει, κ' εἰς τὸν ἄπιστον στραφεῖσα ἡγεμόνα,
 καὶ δακτυλοδεικτοῦσά τον τῷ λέγ' ἡ Ἑρμινία·
 «Ὁ Γοδεφρείδος εἶν' αὐτὸς ὃν βλέπεις ἐν πορφύρα,
 ὁ ἔχων τὸν βασιλικὸν καὶ μέγαν χαρακτῆρα.

59

«Ὦντως σεβάσμιος ἀνὴρ, πλασθεὶς διὰ τὸν θρόνον,
 ἡξεύρων πῶς νὰ στρατηγῇ καὶ πῶς νὰ βασιλεύῃ,
 καὶ στρατιώτης ἄξιος, οὐχὶ στρατάρχης μόνον.
 Εἰς οἶαν τάξιν ἂν ταχθῇ, τὴν ἀρετὴν πρωτεύει.
 Οὐδὲ ἀνδρεῖος μεταξὺ τῶν ξένων ἡγεμόνων,
 οὐδὲ σοφός τις ὡς αὐτὸς εἰς τὴν Σιών ἀνέβη.
 Ὁ Ραῖμόνδος ἐν βουλαῖς, καὶ ἐν ταῖς μάχαις ἴσως
 εἶν' ὁ Ρινάλδος πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Ταγκρέδης ἴσος.»

60

Ὁ δ' Ἀλαδῖνος πρὸς αὐτὰ ἀπήντησεν· «Εἰς μνήμην
τὸν ἔχω, ὅτ' εἰς τὴν αὐλὴν τὸν εἶδα τῆς Γαλλίας,
ὁπότε πρέσβυς παρ' αὐτῇ τῶν Αἰγυπτίων ἦμην.
Προεῖχεν εἰς τὰς εὐγενεῖς αὐτοὺς ἵππομαχίας.
Κ' εἰς τὴν μορφήν του ἔκτοτε, ἂν καὶ χνοὸς ἐρήμην,
καὶ εἰς τὰς νέας χάριτας τῆς πρώτης ἡλικίας,
καὶ εἰς τὰς πράξεις πάσας του, καὶ εἰς τοὺς λόγους εἶδον
μελλούσης τύχης οἰωνοὺς, καὶ ὑψηλῶν ἐλπίδων.

61

«Φεῦ! τελεσθέντας οἰωνοὺς!» Κ' ἐδῶ καταβιβάζει
θολὸν τὸ βλέμμα. Ἐπειτα δ' ὑψῶν αὐτὸ, ἠρώτα.
«Τίς δ' εἶν' αὐτὸς ὃν ὁ χιτῶν ὁ ἀλουργὸς σκεπάζει,
καὶ ἴσος πρὸς τὸν φέροντα μοὶ φαίνεται, τὰ πρῶτα;
ὦ! πόσον κατὰ τὴν μορφήν ἐκεῖνον ὁμοιάζει,
ἐὰν καὶ ὑψηλότερον κ' εὐρύτερον τὰ νῶτα!»
«Ὁ Βαλδοβίνος, κύριε, τῷ λέγει. Ἡ μορφή των
αὐτοὺς ἐλέγχει ἀδελφοὺς, κ' αἱ πράξεις των οὐχ ἤττον.

62

«Ἀλλὰ ἰδὲ τὸν ἕτερον αὐτὸν, ἐξ εὐωνύμων,
ὅστις συντρέχων φαίνεται διὰ γνωμῶν καὶ λόγων.
Εἶν' ὁ Τραιμόνδος, ἄνθρωπος πολὺπειρος, νοήμων,
ὃν σοὶ ἐπήνουν συνεχῶς, καὶ ἤδη λευκοπώγων.
Στρατηγημάτων ὡς αὐτὸν οὐδεὶς ἐστὶν εἰδήμων,
οὐδ' ἐφευρέσεων ἐντὸς στρατηγικῶν συλλόγων·
τὸ κράνος δ' οὗτος ὁ φορῶν, μὲ λόφους ἐπιχρύσους,
εἶν' ὁ υἱὸς τοῦ ἔχοντος τῶν Βρετανῶν τὰς νήσους.

63

«Ὁ Γέλφος εἶναι μετ' αὐτοῦ, χαριεστάτου ἤθους,
καὶ εἰς ἀρχαίαν γενεὰν ἀνήκων λαμπροτάτην.
Ναί, τὸν γνωρίζω ἀκριβῶς ἐκ τοῦ κυρτοῦ του στήθους.
Τοὺς ὤμους ἔχει στιβαροὺς κ' εὐρεῖαν ἔχει πλάτην.
Ἄλλὰ τὸν μέγαν μου ἐχθρὸν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλήθους
δὲν βλέπω μετὰ τῶν λοιπῶν, καὶ τὸν ζητῶ εἰς μάτην,
τὸν Βοημόνδον, ἔχοντα αἵμοσταγῇ τὴν χεῖρα,
καὶ ὅλης μου τῆς πατρικῆς οἰκίας ὀλετῆρα.»

64

Τοιαῦτα διελέγοντο· ἀφ' οὗ δὲ τῶν φρουρίων
τὴν θέσιν παρετήρησεν ὁ στρατηγὸς, κατέβη.
Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς του τὸ χωρίον,
ὡς βράχοι περιστέφουσιν, ἀπρόσβλητον πιστεύει,
σκηνοποιεῖται κατ' ἀρχὰς πρὸς τ' ὀμαλὸν πεδῖον,
τὸ πρὸ τῆς πύλης κείμενον, ἥτις πρὸς ἄρκτον νεύει,
κ' ἐκεῖθεν παρατείνεται ἡ δεξιὰ του πτέρυξ
τοῦ πύργου, ὅστις λέγεται ὁ Γωνιαῖος, πέριξ.

65

Καὶ οὕτω τὸ στρατόπεδον πηχθὲν, τοῦ περιβόλου
τῆς πολεμίας πόλεως ἐζώννυε τὸ τρίτον.
Νὰ περιφράξῃ δὲ αὐτῆς τὸ φρούριον διόλου
καθ' οἷαν εἶχεν ἔκτασιν, ἀδύνατον τῷ ἦτον.
Ἄλλ' ὅλων τῶν κοινωνιῶν, πάσης ὁδοῦ εὐχόλου
πρὸς βοήθειαν, ἐγκρατὴς ἐγένετο οὐχ ἥττον.
Κατέσχε πᾶσαν στενωπὸν πρὸς ἅπαντα τὰ μέρη,
ἥτις ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ πρὸς τὴν πόλιν φέρει.

66

Καὶ διατάττει, αἱ σκηναὶ ὑπὸ πυκνῶν πασσάλων
καὶ ὑπὸ τάφρων ἀσφαλῶν νὰ περικυκλωθῶσιν,
ὅπως ἀφόβως ἴστανται κατὰ τῶν ἀντιπάλων
εἴτ' ἔσωθεν ἐκδράμωσιν, εἴτ' ἔξωθεν ὀρμῶσιν.
Ἄφ' οὗ δὲ ταύτας ἔδωκε τὰς προσταγὰς μετ' ἄλλων,
ἀπῆλθε βλέμμα ὕστατον εἰς τὸν νεκρὸν νὰ δώσῃ.
Κ' ἐστράφη ὅπου ἔνδακρυ, μὲ τεθλιμμένον ἦθος,
τὸ τοῦ Δυδῶνος λείψανον περιστοιχεῖ τὸ πλῆθος.

67

Κυκλούμενος ὑπὸ πομπῆς καὶ φιλικῶν φροντίδων,
μεγαλοσχήμενος ὁ νεκρὸς ἐπὶ φερέτρου κεῖται.
Ὡς δ' εἶδαν προσερχόμενον τὸν μέγαν Γοδεφρεῖδον,
ἐπῆραν θρήνου καὶ κλαυθμοῦ φωνὴν οἱ συμπολῖται.
Ὁ δ' ἐσιώπα, εἰς ὁρμὴν τῆς λύπης μὴ ἐνδίδων,
χωρὶς φαιδρὸς νὰ φαίνεται, οὐδὲ νὰ θορυβῇται.
Βαρυθυμῶν, εἰς τὸν νεκρὸν τὸ βλέμμα του προσήλου,
καὶ οὕτως ἐμνημόνευσε τοῦ τεθνεῶτος φίλου.

68

« Οὐχί σοι πένθος καὶ κλαυθμοὺς οἱ μένοντες ὀπίσω!
Ἐπὶ τῆς γῆς ἀποθανῶν, ἐν οὐρανῷ ἀνέστης.
Ἐνταῦθα, ὅπου τὸν θνητὸν μανδύαν ἀπεδύσω,
ἔχνος κατέλιπ' ἐπὶ γῆς ἡ δόξα σου σαφὲς τῆς.
Χριστιανὸς πολεμιστῆς ἀγνὸς ἐνταῦθα ἦσο,
χριστιανὸς καὶ ἁμώμος εἰς τὸν Θεὸν παρέστης.
Ψυχὴ ὁσία, εἰς Θεὸν βόσκεις ποθοῦν τὸ βλέμμα,
καὶ φέρεις τὸ ἀθάνατον τῶν πράξεών σου στέμμα.

69

«Σὺ χαίρουσα ἐν οὐρανοῖς, ὦ μακαρία, ζῆθι!
 Ἄν κλαίωμεν, οὐχ ὑπὲρ σοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν οἱ θρῆνοι,
 διότι τῆς ἀρίστης του μερίδος ἐστερήθη
 τὸ στράτευμα, ἐξ οὗ νεκρά ἡ κεφαλὴ σου κλίνει.
 Ἄλλ' ἂν δι' οὗ ὡς θάνατον δοξάζουσι τὰ πλήθη
 μεγάλη μᾶς ἐπέλιπε βοήθεια γηῖνη,
 σὺ, ἐκλεκτὸς εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν ἱεράν ἀγκάλην,
 σὺ οὐρανίαν δύνασαι νὰ μᾶς παρέξῃς ἄλλην.

70

«Καὶ ὡς σὲ εἶδομεν, θνητὸς δι' ὅπλων ἐπιγείων
 ὑπὲρ ἡμῶν νὰ μάχησαι ὡς εἰς τῶν ἡμετέρων,
 ὁμοίως ἐν τῷ οὐρανῷ μὴ παύου, πνεῦμα θεῖον,
 τῶν φίλων νὰ ὑπερμαχήῃς δι' ὅπλων ἀνωτέρων.
 Τὸν φόρον τῶν εὐχῶν ἡμῶν προσδέχου τῶν κρυφίων,
 κ' ἐξιλεοῦ, βοήθειαν εἰς τὰς ἀνάγκας φέρων.
 Σὺ νίκης ἄγγελος γενοῦ, κ' ἐν ὕμνοις καὶ παιᾶσι
 τὸ στράτευμα ἐν τοῖς ναοῖς καὶ σὲ θενὰ δοξάσῃ.»

71

Τοιαῦτα ηὔξατο. Ἡ νύξ προβαίνει μελανείμων,
 καὶ τὰς ἐσχάτας τοῦ φωτὸς ἀπέσβυνεν ἀκτῖνας·
 καὶ λήθην πόνων φέρουσα καὶ ἰδεῶν πενθίμων,
 ἀπέματτε τὰ δάκρυα καὶ ἴα τὰς δούνας.
 Ὁ ἀρχηγὸς δὲ μηχανῶν εἰς προσβολὴν χρησίμων
 τὴν παρουσίαν ἄφευκτον εἰς τοὺς σκοποὺς του κρίνας,
 τὸν τόπον τῆς ξυλεύσεως, τὸ σχῆμα ἐμελέτα,
 καὶ τῶν βλεφάρων του μακρὰν ὁ ὕπνος του ἐπέτα.

72

Μετὰ τῶν πρώτων δ' ἐγερθεῖς τοῦ λυκαυγοῦς ἀκτίνων,
 μόνος του θέλει τὴν πομπὴν τοῦ φίλου του νὰ φέρῃ.
 Ὁ τάφος του δ' ἐξ εὐωδῶν δοκῶν κυπαρισσίνων
 ἐσκάφ' εἰς λόφου πρόποδας, πρὸς τὰ τῆς τάφρου μέρη.
 Ἄνωθεν φοῖνιξ δὲ, πλατεῖς τοὺς κλάδους του ἐκτείνων,
 εἰς ὕψος, μεγαλοπρεπῆς, τὴν κορυφὴν του αἶρει.
 Ἐνταῦθα τὸν κατέθεσαν. Ψάλμοι δὲ ἱερέων
 ἀνάπausιν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐζήτουν τελευταῖον.

73

Καθ' ἅπαντας τοὺς κλώνας του τὸ δένδρον περιήφθη
 ὑφ' ὅπλων, καὶ παντοδαπῶν συμβόλων καὶ λαφύρων,
 κατακτηθέντων ἄλλοτε, ὅποτε ἀντημεΐφθη
 διὰ νικῶν ἢ τόλμῃ του ἐπὶ Περσῶν καὶ Σύρων·
 ὁ δὲ κορμὸς τοῦ φοίνικος ἐν μέσῳ ἐκαλύφθη
 ὑπὸ τοῦ θώρακος αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν σιδήρων,
 καὶ ἐπεγράφη ἐπ' αὐτῶν, « Δυδὼν ἐνθάδε κεῖται.
 Τὸν ἑνδοξὸν πολεμιστὴν τιμᾶτε, παροδῖται! »

74

Ὁ εὐσεβὴς δὲ Βουλλιῶν ὥς εἶχε περατώσει
 τὸ ἔσχατον πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ πένθιμον καθήκον,
 πρὸς τὸν δρυμῶνα ξυλουργοὶ ὀρίζει νὰ πεμφθῶσι,
 καὶ φρουρῶν λόχος μετ' αὐτῶν ν' ἀπέλθῃ ὁ ἀνήκων.
 Ἦν δ' ἐν κοιλάδι ὁ δρυμῶν, καὶ εἶχε τὸν προδώσει
 εἰς τὸν στρατὸν ἐγγώριος ἀνὴρ ἐκ τῶν κατοίκων.
 Ὡς πάντες δὲ συνήχθησαν οἱ τοῦ στρατοῦ τεχνῖται,
 ὁ ὄλεθρος τῆς πόλεως ἐνταῦθα τεχνουργεῖται.

75

Εἰς τὴν τῶν δένδρων ἐκτομὴν προτρέπουσιν ἀλλήλους.
 Καὶ καθυβρίζει ὁ χαλκὸς δρυμῶνας αἰδίου.
 Ἐπάγοντες πελέκεων πληγὰς ἀλλεπαλλήλους,
 φοίνικας ῥίπτουσ' ἱεροῦς, μελίας δασοβίου,
 ἐλάτας, ὑψηλοὺς φηγοὺς, καὶ πρίνους πολυφύλλους,
 καὶ κυπαρίσσους νεκρικὰς, καὶ λάρικας ἀγρίους,
 καὶ τὰς πετελέας μετ' αὐτῶν, ἐν αἷς ἐμπλεκομένη,
 πρὸς οὐρανὸν ἢ ἄμπελος χαρίεσσ' ἀναβαίνει.

76

Οἱ μὲν κτυπῶσι σμίλακας, καὶ δρυς κτυπῶσιν ἄλλοι,
 αἵτινες κόμας ἤλλαξαν χιλίας εἰς τὰ δάση,
 καὶ χιλιάκισ ὁ βορρᾶς τὰς εἶχε μὲν προσβάλει,
 ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἴσχυσε νὰ τὰς καταδαμάσῃ.
 Κ' ἡ βουμελία, εὖοσμος, κ' ἡ κέδρος ἡ μεγάλη,
 εἰς τὰς τριζούσας ῥίπτονται ἀμάξας ἐπὶ πᾶσι·
 αἱ δὲ κραυγαί, καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων ἡ μυρία
 τῶν φωλεῶν των ὄρνεα σοβοῦσι καὶ θηρία.





ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

4

Ἐν ᾧ δὲ κατεσκεύαζον αὐτοὶ τὰς ἐλεπόλεις,
καθότι ἤδη προσεχῆς τὰς περιμένει χρήσις,
ὁ ἀποτρόπαιος ἐχθρὸς τῆς οἰκουμένης ὅλης
λοξῶς βασκαίνει τὸν στρατὸν, τοὺς στρατηγούς ἐπίσης·
καὶ βλέπων τοὺς εἰς τὰ καλὰ προθύμους, ὁ ἐξώλης,
τὰ χεῖλη μέχρῃς αἵματος δαγκάνει ὑπὸ λύσσης.
Τὸν πόνον δ' ὅς τὸν ἔδακνεν, ὡς ταῦρος τραυματίας,
ἐκπέμπει ὠρυόμενος, φυτῶν μετ' ἀγωνίας.

2

Ἐν τούτοις, τοῖς Χριστιανοῖς σκεπτόμενος ὁποῖαν
πηγὴν νὰ εὕρῃ συμφορῶν καὶ ἀφορμὴν δακρύων,
τὸν φοβερόν αὐτοῦ λαὸν συνάγ' εἰς ἐκκλησίαν
(ὦ ἐκκλησί' ἀπαίσιος!) ἐντὸς τῶν βασιλείων,
ὡς ἂν ᾦν ἔργον εὐχερὲς, καὶ κοῦρον ἂν ᾦν λίαν,
ὁ ἄφρων νὰ ἐξαναστῇ κατὰ βουλῶν τῶν θείων.
Ναί, ἄφρων, ὅστις λησμονεῖ, τελεῖς τῷ Θεῷ ἴσα,
πῶς τοῦ Θεοῦ ἡ δεξιὰ βροντᾷ παροργισθεῖσα!

3

Τοῦ σκότους τοὺς οἰκήτορας καλεῖ τοῦ ἐξωτάτου
 ἡ σάλπιγξ ἡ ταρτάρειος, βραχνὸν ἀφεῖσα τόνον.
 Ὁ ἄδης τρέμει, σείονται τὰ μαῦρα βάραθρά του,
 καὶ τρίζει ὁ τυφλὸς ἀὴρ τῶν ζοφερῶν κευθμῶνων.
 Ὁ κεραυνὸς, ἐξ οὐρανοῦ ἐνσκήπτων ὑπερτάτου,
 δὲν φέρει τόσον πάταγον οὐδὲ τοσοῦτον κλόνον,
 οὐδ' ἡ σκιρτῶσα γῆ, ἀτμῶν ἐγκύμων διαπύρων,
 ὁμοίως δὲν τινάσσεται εἰς ἔκρηξιν κρατῆρων.

4

Οἱ τῆς ἀβύσσου δαίμονες, ὀρμῶντες, εἰς τοῦ σκότου
 τὰς πύλας συσσωρεύονται ἀπὸ τῶν φωλεῶν των.
 ὦ ἀσχημίας! ὦ μορφῆς φρικτῆς καὶ ἀλλοκότου!
 Τρόμος καὶ θάνατος οἰκεῖ ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν των.
 Τινὲς τραγόποδες, τὴν γῆν κτυπῶσι μετὰ κρότου,
 καὶ φέρουσ' εἰς τὴν κεφαλὴν πλεκτάνας ἐκ δρακόντων.
 Ὑπερμεγέθης δὲ οὐρὰ ὀπίσω των κυρτοῦται,
 ἥτις ὡς μάστιξ κάμπτεται, καὶ μ' ἐλιγμοὺς σπειροῦται.

5

Ἐκεῖ φρικώδεις Ἄρπυιαι καὶ τάγματα κενταύρων,
 μορφαὶ ἀκάθαρτοι Σφιγγῶν καὶ πελιδνῶν Γοργόνων,
 καὶ Σκύλλαι ὠρυόμεναι ἀπὸ στομάτων γαύρων,
 κ' ἔθνη συρίζοντα Ὑδρῶν καὶ σίζοντα Πυθῶνων,
 καὶ Χίμαιρ' ἐρευγόμεναι σπινθῆρας φλογῶν μαύρων,
 καὶ Γηρυόνας, Κύκλωπες, καὶ σχήματα δαιμόνων,
 ὅποια οὐς δὲν ἤκουσε, δὲν εἶδεν ὄμμ' ἀνθρώπου,
 συγχέονται, συστρέφονται ἐντὸς ζοφῶδους τόπου.

6

Εἰσῆλθον τὰ δαιμόνια μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των,
καθήσαντ' ἄλλα δεξιῶς καὶ ἄλλ' ἀριστερῶς του.
Ἐν μέσῳ των, εὐρωτιῶν καὶ ἐμβριθῆς, ὁ Πλούτων
τὸ μέγα σκῆπτρόν του κρατεῖ διὰ χειρὸς εὐρώστου.
Οὐδεὶς ποτ' αἶρει σκόπελος τὴν κεφαλὴν τοσοῦτον.
Φαίνεται ὁ Ἄτλας πρὸς αὐτόν, κ' ἡ Κάλπη εἶν' ἐμπρὸς του
ὁποῖος λόφος ταπεινὸς πρὸς τὸ ὑψαῦχεν ὄρος.
Τοιαύτ' ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ὑψοῦται κερασφόρος.

7

Φρικτὴ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἀγρίῳ ἦθι
τὴν ὕβριν ἔτι κορυφοῖ, καὶ τρόμος ἐμποιεῖται.
Οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἄνθρακες ἐφ' ὧν ἰὸς ἐχύθη,
ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνονται ἀπαίσιτοι κομῆται.
Ἀπὸ τῆς σιαγόνος του εἰς τὰ δασέα στήθη
πυκνὴ καὶ βαθυκύμαντος ἡ γενειὰς του χεῖται.
Τὸ στόμα του ὡς ἄβυσσος ἠνεωγμένον χαίνει,
καὶ αἷμα προσπηγνύμενον καὶ μέλαν τὸ μιάίνει.

8

Καθὼς τῆς Αἴτνης ἔμπυρος ἐκρέει σαπρὰ ὕλη,
κ' εἰς ποταμοὺς κατέρχεται βροντῶντας καὶ δυσώδεις,
ὁμοίως, διαφεύγοντες τὰ φοβερά του χεῖλη,
ἀτμός θερμὸς καὶ στρόβιλοι ἐξέρχονται ζοφώδεις.
Παύ' ὕλακτῶν ὁ Κέρβερος ἐν ᾧ αὐτὸς ὠμίλει,
κ' ἐκπέμπουσα τοὺς συριγμοὺς ἡ Ὕδρα τοὺς φρικώδεις.
Τὰ βάραθρα ἐτείσθησαν, ὁ Κώκυτος ἐδέθη,
κ' ἐν δούπῳ τοῦτο φοβερῷ καὶ ἐν βρονταῖς ἐρρέθη.

9

«Θεοὶ τοῦ ἄδου, ἄξιοι ἐπάνω τῶν ἡλίων,
 ὅπου ἡ πρώτη σας πατρίς, νὰ κάθῃσθ' ἐπὶ θρόνων,
 οἱ μετ' ἐμοῦ ἐξ εὐτυχῶν ῥιφθέντες βασιλείων
 ἐν στυγερᾷ καταδρομῇ ἐντὸς φρικτῶν κευθμώνων,
 τὴν μνήμην τῶν ὑπονοιῶν τηρεῖτε τῶν κρυφίων,
 καὶ τῶν περιφρονήσεων ἡμῶν, καὶ τῶν ἀγώνων.
 Ἦδ' ὑπ' ἐκείνου ὁ χορὸς τῶν ἄστρων κυβερνᾶται,
 ἡμεῖς δὲ κηρυττόμεθα ἐξώλεις ἀποστάται.

40

«Ἀντὶ δὲ στερεώματος παιδροῦ καὶ διαχρύσου,
 ἀντὶ ἡλίου λάμποντος, ἀντὶ στιλπνῶν ἀστέρων,
 ἐντὸς μᾶς ἐφυλάχισε τῆς σκοτεινῆς ἀδύσσου,
 καὶ ἀπεκλήρωσεν ἡμᾶς τιμῶν μας τῶν προτέρων,
 καὶ ἔπειτα (τύχης ἡμῶν ἀδίκου καὶ ἀνίσου!)
 Ὡ τῆς βασάνου τῆς πασῶν μεγίστης τῶν ἐτέρων!)
 εἰς θρόνους τοὺς περιλαμπεῖς τοῦ οὐρανίου χώρου
 τὸν ἄνθρωπον καθίδρυσε, τὸ πλάσμα τοῦ βορβόρου.

44

«Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τῷ ἀρχεῖ. Ἐφ' ἡμετέρα βλάβῃ,
 τὸν ἴδιον προσέφερεν υἱὸν τοῦ εἰς θυσίαν.
 Ὁ δὲ υἱὸς κατέρχεται, τὰς ἄδου πύλας θραύει,
 καὶ αὐθαδῶς καταπατεῖ ἡμῶν τὴν βασιλείαν·
 τὸ κράτος μας ἐπὶ ψυχῶν κεκολασμένων παύει,
 καὶ ἄφρονον εἰς οὐρανὸν ἐπαναφέρει λείαν,
 τοῦ ἄδου, πρὸς αἰσχύνην μας, τὸ ἥττηθὲν σημεῖον
 ἐν δόξῃ θριαμβευτικῶς ἐκεῖ ἐπιδεικνύων.

12

« Πλὴν τὸν ἀρχαῖον πόνον μας πρὸς τί ν' ἀνανεῶμεν;
 Τίς ἀγνοεῖ τὰ πάθη μας καὶ τὰς περιφρονήσεις;
 Καὶ πότε ἐδυνήθημεν ἢ ποῦ, ν' ἀπαλλαγῶμεν,
 φυγόντες τὰς συνήθεις του κακὰς ἐπιχειρήσεις;
 Μὴ, μὴ τὰς παρελθούσας του καταδρομὰς σκοπῶμεν·
 σκοπῶμεν τὰς παρούσας του, τὰς νέας ἐξυβρίσεις.
 Δὲν βλέπετε πῶς προσπαθεῖ ἐκεῖνος τέχνη πάση
 πάντα τὰ ἔθν' εἰς τὴν αὐτοῦ λατρείαν νὰ δαμάσῃ;

13

« Ἀδόξους θενὰ σύρωμεν τὰς ὥρας, τὰς ἡμέρας;
 Οὐδ' ἀγανάκτησις θερμὴ μᾶς φλέγει τὰς καρδίας;
 Καὶ θ' ἀνεχθῶμεν δύναμιν καὶ ρίζας βαθυτέρας
 ὁ ἀπεχθὴς αὐτοῦ λαὸς νὰ λάβ' εἰς τὴν Ἀσίαν,
 τὴν Ἰουδαίαν ἐκπορθῶν, καὶ εἰς τῆς γῆς τὸ πέρας
 ἐκεῖνου φέρων τὴν τιμὴν κ' ἐκτείνων τὴν λατρείαν;
 Καὶ τ' ὄνομα νὰ ψάλλωσιν αὐτοῦ καὶ ἄλλα πλήθη,
 καὶ νὰ τὸ φέρωσι γραπτὸν νέοι χαλκοὶ καὶ λίθοι;

14

« Τὰ εἰδωλά μας εἰς σωρὸν νὰ πέσουν συντριμμάτων,
 καὶ οἱ ἡμέτεροι βωμοὶ νὰ γείνωσι βωμοὶ του,
 καὶ νὰ προσφέρωσ' οἱ λαοὶ κἄπνους θυμιαμάτων
 καὶ φόρον μύρων καὶ χρυσοῦ αὐτῷ ἀνεκτιμήτου,
 καὶ ν' ἀποδιωκώμεθα ἐκ τῶν προσκυνημάτων
 ἐν οἷς ἀπελαμβάνομεν ἰσχύος ἀπολύτου,
 νὰ μᾶς στέρησῃ ἀπηνῶς φόρου ψυχῶν τοσούτων,
 καὶ ἔρημον τὸ κράτος του νὰ κατοικῇ ὁ Πλούτων;

45

« Μὴ γένοιτο ! Ἀδάμαστον εἰσέτι διαμένει
τὸ πνεῦμα τὸ ἀγέρωχον τῆς παλαιᾶς ἀνδρείας,
ὅποτε σιδηρένδυτοι, καὶ φλόγας ἔζωσμένοι,
ἐπολεμοῦμεν φάλαγγας καὶ τάξεις οὐρανίας.
Ἄλλ' ἂν καὶ ἀπηλλάγημεν τῆς πάλης ἡττημένοι,
δὲν προῦδωκεν ἡ ἀρετὴ ἡμῶν τὰς προσπαθείας·
κ' ἐκεῖνον μὲν ἐδόξασεν ἡ νίκ' ἡ ἐδική του,
δόξα δ' ἡ μνήμη τῆς φρενὸς ἡμῶν τῆς ἀνικῆτου.

46

« Πλὴν, λέγων ἀνεμώλια, τί σᾶς κρατῶ, γενναῖοι,
στηρίγματά μου, σύντροφοι τῆς σκοτεινῆς μου μοίρας;
Ἀπέλθετε ! Πρὶν πῆξωσι τὸν θρόνον των ἐδραῖοι,
ταχεῖς ἐξολοθρεύσατε τοὺς ξένους ὀλετῆρας·
πρὶν ἐμπρησθὲν τὸ κράτος των ἰδῶσιν οἱ Ἑβραῖοι,
τοὺς πρώτους τῆς πυρκαϊᾶς σεῖς σθέσατε σπινθῆρας,
καὶ καταπολεμοῦντές τους διὰ τῶν ἔπλων ὄλων,
νῦν μὲν ἀσκῆτε δύναμιν, νῦν δὲ ἀσκῆτε δόλον.

47

« Ὁ θέλω ἔστω μόρσιμον ! Οἱ μὲν διεσπαρμένοι
ἐπὶ τῆς γῆς πλανάσθωσαν, τοὺς δὲ ἄς φάγ' ἡ σπάθη·
οἱ δὲ εἰς ἓν μειδίαμα, ἐν βλέμμα δεδεμένοι,
Ἔστωσαν δοῦλοι τῶν τρυφῶν, καὶ ἔκδοτ' εἰς τὰ πύθη·
καὶ κατὰ τοῦ στρατάρχου των ἡ χεὶρ των ὀπλισμένη,
στάσεων ἔπλα νὰ κινῇ ἀδελφοκτόν' ἄς μάθῃ.
Δηροῦτε τὸ στρατόπεδον καὶ καταστρέψατέ το,
κ' ἐξολοθρεύσατε αὐτοὺς, καὶ ἔγνος μὴ μεινέτω. »

48

Ἄλλὰ ἡ θεοήλητος ἀγέλη τῶν πνευμάτων
τῶν λόγων δὲν ἐπρόσμεινε τῶν ἀσεβῶν τὸ πέρας·
τῶν τοῦ τερτάρου σκοτεινῶν ἐξώρμησεν ἐγκάτων
πρὸς τὸν ὠραῖον οὐρανὸν καὶ τοὺς χρυσοὺς ἀστέρας,
ὥς θύελλ' ἐκρηγνύμεναι ἀπὸ τὰ σπήλαιά των,
πατάγων, κρότων καὶ τριγμῶν πληροῦσι τοὺς ἀέρας,
τὸν ἥλιον σκοτίζουσι, κ' εἰς τὰς μακρὰς ἐκτάσεις
ἡγριωμέναι φέρονται τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.

49

Τὰς μελανὰς τῶν πτέρυγας ἐκτείνοντες εὐρεῖας,
ταχέως διεσπάρησαν ἐπὶ τὸν κόσμον ὅλον,
καὶ ἤρχισαν τὰς τέχνας τῶν καὶ τὰς μηχανουργίας,
καὶ ψεύδη ἐξυφαίνοντες, καὶ πλαστουργοῦντες δόλον.
Σὺ, Μοῦσα, τῶν χριστιανῶν τὰς πρώτας κακουχίας,
τὰ πρῶτα κακουργήματα εἶπε τῶν διαβόλων·
σὺ τὰ γνωρίζεις. Ἡ πνοὴ παρηχησάσης φήμης
ἀσθενῶς κρούει τὴν χορδὴν τῆς ἀμυδρᾶς μας μνήμης.

20

Ὁ κυβερνῶν τὴν Δαμασκὸν μετὰ τῶν πέριξ, ἦτον
γνωστὸς καὶ περιβόητος, ὁ μάγος Ὑδραότης.
Ἦσκει κ' ἐγνώριζε καλῶς τὰς τέχνας τῶν γοήτων,
καὶ ἀνετράφη πρὸς αὐτάς ἡ πρώτη του νεότης.
Ἄλλὰ πρὸς τί αἱ τέχναι του, ἐὰν ἡ ἀρετὴ των
τῆς τοῦ πολέμου λύσεως δὲν γίνεται προδότις,
οὐδὲ εἰσὶν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες κ' οἱ πλανῆται,
οὐδὲ τοῦ ἄδου οἱ χρησμοί, τοῦ ἀληθοῦς προφηταί;

24

Ἐκρινε δ' ὅτι (ὦ θνητῶν φρενῶν ἀμβλυωπίας,
 ἀπατηλῶν προρρήσεων καὶ κρίσεων ματαίων!)
 ἔκρινεν ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ζήφος ἀπωλείας
 ἀφῆκε τὸν ἀήττητον στρατὸν τῶν Εὐρωπαίων.
 Πιστεύων δ' εἰς τὰς φάλαγγας ὅτ' ἦν τὰς Αἰγυπτίας
 προωρισμένη ἄνωθεν ἡ λεία τῶν τροπαίων
 αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἔνεστιν, ἡ δόξα καὶ ἡ νίκη
 καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους του ἠθέλησε ν' ἀνήκη.

22

Ἄλλὰ σειρὰν καταστροφῶν καὶ πόλεμον αἱμάτων
 προβλέπων, καὶ φοβούμενος δι' ἑαυτὸν τὰ τέλη,
 ἐσκέπτετο δι' ἀπατῶν καὶ διὰ τεχνασμάτων
 τοῦ χριστιανικοῦ στρατοῦ πῶς ν' ἀποσπάσῃ μέλη,
 καὶ ἄνωτέρα νὰ φανῇ τῶν ξένων στρατευμάτων
 ἢ τῆς Αἰγύπτου στρατιᾶς κ' ἢ ἑαυτοῦ ἀγέλης.
 Ὁ δαίμων ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐν ᾧ ἐβυσσοδόμει
 τοιαῦτα, καὶ εἰς χεῖρονα τὸν παρορμᾷ ἀκόμῃ.

23

Ἐκεῖνος τὸν καθοδηγεῖ καὶ τὸν διδάσκει ποίας
 νὰ στήσῃ πρέπει μηχανάς, τί τρόπους νὰ ἐφεύρῃ.
 Ἐχει αὐτὸς ἀνεψιάν. Δι' ὅλης τῆς Ἀσίας
 τοῦ κάλλους της ἐράμιλλον δὲν δύναται νὰ εὕρῃ.
 Αὐτὴ παγίδας δολεράς καὶ πάσας πονηρίας,
 καὶ ὡς τεχνίτις μάγισσα, καὶ ὡς γυνή, ἠξεύρει.
 Μετακαλεῖ πλησίον του αὐτὴν ὡς σύμβουλόν του,
 καὶ βοηθὸν κ' ἐκτελεστήν τὴν θέλει τῶν βουλῶν του.

24

Τῇ λέγει· «Κόρη προσφιλῆς, ὑπὸ ξανθὴν τὴν κόμην,
 κ' ὑπὸ τοιαύτην τρυφερὰν μορφήν καὶ ἡλικίαν,
 ἔχεις καρδίαν ἀνδρικήν, πείραν ἀνδρὸς καὶ γνώμην,
 καὶ φρένα εἰς τ' ἀπόρρητα ἐμοῦ γεγηρακυῖαν.
 Σκοποὺς μεγάλους μελετῶ, κ' εἰς τέλος θὰ ἤρχόμην,
 ἂν μὲι παρῆχες ἀρωγὴν τὴν σὴν, τὴν γυναικείαν.
 Σὺ τὴν πλεκτάνην ὕφανον, ἧς τέταται ὁ στήμων,
 θρασεῖα τελεστὶς βουλῶν γεροντικῶς φρονίμων.

25

«Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μας ἀπελθε καὶ τοὺς ἀνδρείους πῆσε,
 ἐρώτων τέχνας πλέκουσα εἰς γυναικείας ἔξεις·
 ἰκέτευε γλυκύστομος, κρουνοὺς δακρῶν χῦσε,
 διάκοπτε συγγέουσα καὶ στεναγμοὺς καὶ λέξεις,
 κ' εἰς σέ θὰ παραδίδωνται ὅλ' αἱ ψυχαὶ καμφοθεῖσαι,
 ἐντέχνως ἂν τὴν δυστυχῇ καὶ τεθλιμμένην παίζης.
 Κρύπτε εἰς πρόσχημα αἰδοῦς τὰς σὰς ἐπιθυμίας,
 καὶ πέπλον ψεύδους ἔκτεινον ἐπὶ τῆς ἀληθείας.

26

«Ὁ Βουλλιῶν, εἰ δυνατόν, τῶν φλογερῶν βλεμμάτων
 καὶ μελιρρότων λόγων σου τὸ ἄγκιστρον ἄς φέρῃ.
 Πολέμων ἄφροντις, μακρὰν μαχῶν καὶ στρατευμάτων,
 τὸ βέλος τὸ ἐρωτικὸν αὐτὸς ἄς περιφέρῃ.
 Ἄν δ' ὄχι τοῦτον, τοὺς λοιποὺς ἐκ τῶν ἀνδρειοτάτων
 ἰδὲ εἰς ἀνεπίστροφα νὰ διασπείρῃς μέρη »
 Πολλὰ καὶ ἄλλα δὲ προσθεῖς, τῇ εἶπε τελευταῖον·
 « Ὅτι πατρίδος καὶ Θεοῦ τὸ πᾶν συγχωρητέον. »

27

Προθύμως ἡ ἀσύγκριτος Ἀρμίδα, πεποιουῖα
 εἰς τὴν λαμπρὰν νεότητα κ' εἰς τὰ σφριγῶντα κάλλη,
 τὸ ἔργον ἀναδέχεται κ' ἐν ὥρᾳ ἐσπερία
 ἀπέρχεται κ' οἱ δρόμοι τῆς τῶν εἰθισμένων ἄλλοι
 κ' εἰς κόμην, κ' εἰς κοσμήματα θαρρόυσα γυναικεῖα,
 ἐλπίζει ἀκατάβλητον στρατὸν νὰ καταβάλῃ·
 ἡ δ' ἀναχώρησις αὐτῆς τῷ ἐκπλαγέντι πλήθει
 παντοίως διαδίδεται, κ' ἐντέχνως ἐξηγήθη.

28

Ἀπῆλθε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας φθάν' ἡ κόρη,
 ἔπου τῶν Φράγκων μαχητῶν ἐσκήνωσε τὸ σῶμα.
 Ἐνῶ δὲ εἰς τὰς τάξεις των χαρίεσσα προὔχῳρει,
 ψιθυρισμὸς ἐγείρεται, καὶ τείνεται πᾶν ὄμμα,
 ὥς ὅταν ἀναφαίνεται κομήτης εἰς τὰ ὄρη,
 καὶ λάμπῃ ἀπροσδόκητος εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα.
 Νὰ μάθωσι προσέρχονται ἄθροοι, τί σημαίνει
 ἡ ἔλευσίς τῆς, τί ζητεῖ, τίς ἡ ὠραία ξένη;

29

Ποτὲ τὸ Ἄργος, καὶ ποτὲ ἡ Κύπρος ἢ ἡ Δῆλος
 τοιοῦτον κάλλος ἔθρεψεν, οὐδὲ ὁ κόσμος τρέφει.
 Ἡ κόμη τῆς, διὰ λευκοῦ καλύμματος, ποικίλως
 ἀστράπτει, ἢ ἀκάλυπτος χρυσῇ τὴν περιστέφει.
 Οὕτως ὁπότεν ζέφυρος φουσᾶ, αἰθρίας φίλος,
 ὁ ἥλιος ἡ φαίνεται ὑπ' ἄραιά τὰ νέφη,
 ἡ τῆς νεφέλης προελθὼν, ἐκπέμπει λαμπροτέρας
 ἀκτῖνας πέριξ, καὶ τὸ φῶς αὐξάνει τῆς ἡμέρας.

30

Ἡ αὔρα τοὺς πλοκάμους της τοὺς λελυμένους σείει,
ὥς κύματα χαρίεντα τοῦ κολπουμένου πόντου.
Νεύει τὸ βλέμμα της δειλὸν, καὶ φειδωλὸν ἐγκλείει
τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἔρωτος μετὰ τῶν θησαυρῶν του.
Τὸ πρόσωπόν της τοῦ λευκοῦ ἐλέφαντος μιγνύει
καὶ τὰ τοῦ ῥόδου χρώματα ἐπὶ τῶν παρειῶν του.
Ἄλλ' ὅμως εἰς τὸ εὖχαρι κ' ἔρωτικόν της στόμα
τοῦ ῥόδου μόνον καὶ ἀπλοῦν ἐρυθριᾷ τὸ χρῶμα.

31

Λάμπει τὸ νέον στῆθός της χιόνος λευκοτέρως,
κ' εἰς τὴν χιόνα ἔρωτος φλόξ τρέφεται καὶ θάλλει.
Τῶν στερεῶν αὐτῆς μαστῶν γυμνὸν ἀστράπτει μέρος,
καὶ ὑπ' ἐσθῆτος φθονερᾶς καλύπτονται οἱ ἄλλοι.
Ἄλλ' ἂν τὸ βλέμμα ὥς αὐτοὺς δὲν εἰσχωρῇ, ὁ ἔρωτος
τὴν φαντασίαν προσλαβὼν ἐπίκουρον εἰσβάλλει·
ἀκόρεστος, τῶν ὁρατῶν ἐκτὸς ὠραιότητων,
ποθεῖ καὶ μέχρι τῶν κρυπτῶν νὰ εἰσχωρῇ ἀδύτων.

32

Καθὼς διέρχεται ἀκτὶς εἰσδύσα τοῦ ἡλίου
τὸ ὕδωρ καὶ τὸν κρύσταλλον, πλήν δὲν τὰ διαστέλλει,
ὁμοίως διεισδύουσα τὰς πτύχας τοῦ μανδύου
ἢ φαντασία, ποθητὰ ἀνακαλύπτει μέλη.
Ἐκεῖ εἰς κάλλους θαύματα πλανᾶται ἐξαισίου,
κ' εἰς θέαν των λεπτομερῇ νὰ ἐντροφήσῃ θέλει·
εἰς δὲ τὸν πόθον τ' ἀριθμεῖ καὶ τὰ ἐπαναλέγει,
καὶ ἔτι ζωηρότερον τὸ πῦρ του ἀναφλέγει.

33

Οὕτως ἡ νέα προχωρεῖ· κινεῖ δ' ὁ ἔπαινός της
 τὰς γλώσσας καὶ τὰ βλέμματα. Ἡ πονηρὰ τὸ βλέπει,
 καὶ φαίνεται ὡς βλέπουσα οὐδέν· γελαῖ δ' ἐντός της,
 καὶ νίκας οἰωνίζεται, καὶ λάφυρα προβλέπει.
 Ὡς ἔστι δὲ διστάζουσα, κ' ἐξήτει τινά, ὅστις
 νὰ τῇ εἰπῇ τὸν στρατηγὸν ποῦ νὰ ζητήσῃ πρέπει,
 προσήλθεν ὁ Εὐστάθιος, αὐτάδελφος τοῦ ὄντος
 στρατάρχου ἐν τοῖς στρατηγοῖς, καὶ πάντας κυβερνῶντος.

34

Καθὼς εἰς φλόγα χρυσαλὶς, ὁμοίως εἰς τὰ βέλη
 αὐτὸς ὄρμα καὶ ῥίπτεται τῆς καλλονῆς τῆς θείας,
 καὶ τοὺς φωστῆρας νὰ ἰδῇ ἐκ τοῦ πλησίον θέλει,
 τοὺς πρῶτος κατανεύοντας μετὰ σεμνῆς δειλίας.
 Καὶ πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν, κ' εἰς ὅλα του τὰ μέλη
 ἐχύθη, καὶ τὸν πυρπολεῖ ὡς σφάγιον θυσίας.
 Καὶ ταῦτα λέγει πρὸς αὐτήν, ὅτι γοργῇ νεότης
 τὴν τόλμην τῷ ἐνέπνεε, κ' ἐρωτικὴ θερμότης.

35

«Γύναι, ἂν οὕτως ἀληθῶς προσήκη νὰ καλῆσαι,
 διότι σὺ δὲν φαίνεσαι καταγωγῆς γηίνης,
 οὐδὲ εἰς κόρην τοῦ Ἀδάμ ποτὲ δαψιλευθεῖσαι
 ἀκτῖνες τόσ' ἐπέλαμψαν καὶ κάλλους καὶ γαλήνης·
 τίς τύχη σου, τίς τύχη μας σὲ ἔφερε; Τίς εἶσαι;
 Καὶ πόθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦ τὸ βῆμα διευθύνεις;
 Ὡ! καθοδήγησόν με πῶς τιμῶν σε νὰ μὴ πταίσω,
 ἢ πλάσμ' ἂν εἶσαι τ' οὐρανοῦ, εἰπὲ νὰ σοὶ προσπέσω.»

36

Ἦ δ' ἀπεκρίθη· «Μ' ἐπαινεῖς τῷ ὄντ' ὑπὲρ τὸ δέον.
 Δὲν εἶμαι οἷαν μὲ φρονεῖς, οὐδὲ ἀξίζω τόσα.
 Δὲν εἶμαι οὐδὲ κἂν θνητῇ, καθὼς μὲ βλέπεις, πλέον,
 ἀλλὰ θανοῦσα τῇ χαρᾷ, τῇ λύπῃ μόνῃ ζῶσα.
 Ξένην, φυγάδα, τῶν πληγῶν τῆς μοίρας θυμα νέον,
 εἰς τοῦτο μὲ κατήντησεν ἡ τύχ' ἡ ἐνεστῶσα,
 καὶ παρὰ τοῦ στρατάρχου σας χεῖρα ζητῶ προστάτου,
 διότ' ἡ φήμη μαρτυρεῖ τὴν ἀγαθότητά του.

37

«Πρόσδοκον δός μοι, νὰ ἰδῶ σὺ δὸς τὸν στρατηλάτην,
 ἀνίσως ἔχῃς τρυφερὰν, ὡς φαίνεσαι, καρδίαν.»
 Ὁ δὲ τῇ εἶπε· «Δίκαιον, νὰ μὲ ζητῆς προστάτην,
 καὶ ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν νὰ θέλῃς μεσιτεῖαν.
 Ὠραία κόρη, πρὸς ἐμὲ δὲν καταφεύγεις μάτην,
 καὶ παρ' αὐτῷ ἀνίσχυρον δὲν ἔχω παρῶνσίαν.
 Δι' ὅ,τι θέλεις δύνασαι θαρρόντως νὰ προσδράμῃς
 εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ σκῆπτρου τοῦ ἥ τὰς ἐμὰς δυνάμεις.»

38

Ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν ἔφερεν ὅπου ὁ ἥρωες μένει
 μακρὰν τοῦ πλήθους, μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ γνωρίμων.
 Ἐκείνη δ' ἔκλινεν ἐμπρὸς αὐτοῦ ταπεινουμένη,
 κ' ἐρυθριῶσα ἔπειτα ἐσίγησε κ' αἰδήμων.
 Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἴστατο δειλῇ, θορυβουμένη,
 τὴν ἐνθαρρύνει προσηνῶς ὁ ἄρχων τῶν μαχίμων·
 καὶ τότε ἐκείνη δολερὰς ἀρχίζει διηγήσεις,
 εἰς γλῶσσαν ἐκβαλκεύουσιν τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις.

39

«ὦ ἡγεμῶν ἀήττητε, τῷ λέγει, τ' ὄνομά σου
μέχρι περάτων φέρεται τῆς γῆς τῶν τελευταίων,
καὶ τὸ νὰ καταβάλλωνται ὑπὸ τῆς δεξιᾶς σου,
εἰς δόξαν εἶναι τῶν λαῶν, τιμὴν τῶν βασιλείων.
Γνωστὰ σὺν τῇ ἀνδρείᾳ σου τὰ κατορθώματά σου.
Ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐμπνέων,
τοὺς πείθεις νὰ προσέρχωνται τῇ ἀγαθότητί σου,
καὶ νὰ σέ ἱκετεύωσιν ὑπὲρ τῆς ἀρωγῆς σου.

40

«Ἰδοὺ κ' ἐγώ, ἀλλόθρησκος θυγάτηρ ἡγεμόνων,
καὶ πίστεως ἦν ταπεινοῖς διὰ νὰ καταλύσης,
παρὰ σοῦ ἔμως προσδοκῶ, τὸν πατρικόν μου θρόνον,
τὸ σκῆπτρον τῶν γονέων μου πῶς σὺ θὰ μ' ἀνακτήσης.
Κ' ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι πάντοτε παρὰ οἰκείων μόνον
ἐπικαλοῦνται ἀρωγὴν κατὰ τῆς ξένης λύσεως,
ἐγώ, ἀφ' οὗ κατέλιπε πᾶς οἶκος τοὺς οἰκείους,
συμμάχους ἐναντίον των ζητῶ τοὺς πολεμίους.

41

«Εἰς σέ ἐλπίζω, σέ καλῶ, καὶ σὺ θὰ μ' ἀποδώσης
τὸ κράτος ὅθεν ἄσπλαγχνοι μὲ εἶχον ἀποβάλει.
Μετά δραστηριότητος καὶ προθυμίας τόσης
ἡ δεξιὰ σου ἄς ὑψοῖ μεθ' ὅσης καταβάλλει.
Ἄν ἔνδοξοι νομίζωνται ἐχθρῶν κατατροπώσεις,
κ' ἡ εὐσπλαγχνία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν περιβάλλει.
Θρόνους ὡς τῶρ' ἀφῆρεσας πολλοῖς τῶν ἡγεμόνων
θεώρησόν το εὐκλειαν νὰ μοὶ χαρίσης θρόνον.

42

« Ἀλλ' ἴσως καὶ ἡ πίστις μου τῆς σῆς πῶς παραλλάσσει
 σὲ καταστήσῃ δυσμενῇ πρὸς τὰς ἐμὰς δεήσεις.
 Ἡ πίστις μου ἡ πρὸς τὴν σὴν εὐμένειαν ἅς φθάσῃ·
 μὴ ψεύσῃς τὰς ἐλπίδας μου, καὶ μὴ μὲ ἀδικήσῃς.
 Τὸν Δία σοὶ μαρτύρομαι, κοινὸν θεὸν τοῖς πᾶσι,
 οὐδένα δικαιότερον ποτὲ θά βοηθήσῃς.
 Ἀλλ' ἡγεμῶν, τοὺς λόγους μου ὅπως γνωρίσῃς ὅλους,
 ἄκου' ἐμοῦ τὰς συμφορὰς καὶ τοὺς τῶν ἄλλων δόλους.

43

« Ὁ Ἀρβιλάνος μ' ἔτεκεν· οὐχὶ λαμπρᾶς οἰκίας
 γόνος αὐτός· τῆς Δαμασκοῦ μονάρχῃς ἦτον ἕμως,
 ὅτι νυμφίος αἰρεθεὶς τῆς νέας Χαρικλείας,
 ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτῆς τοῦ κράτους κληρονόμος.
 Κ' ἐκεῖνη μὲν πρὸ τῆς ἐμῆς ἀπῆλθ' ἐπιδημίας·
 τὸ νῆμα τὸ τοῦ βίου της ἐθραύσθη ἀποτόμως,
 ἔταν ἐκλώσθη τὸ ἐμὸν, καὶ αἱ στιγμαὶ ἐκεῖναι
 τῇ ἔδωκαν τὸν θάνατον, μοὶ ἔδωκαν τὸ εἶναι.

44

« Παρῆλθον πέντ' ἐνιαυτοί, ἀφ' οὗτου τῆς πορφύρας
 καὶ τῆς ζωῆς ἀπέβαλεν ἡ μήτηρ τὸν μανδῦαν,
 καὶ ἀνηρπάγη ὁ πατὴρ θεσπίσματι τῆς μοίρας,
 καὶ ἴσως ἀπηντήθησαν εἰς σφαῖραν οὐρανίαν·
 ἐμὲ δὲ καὶ τὸν θρόνον του παρέδωκεν εἰς χεῖρας
 τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς ὃν θερμὴν ἠσθάνετο φιλίαν.
 Οἱ ἄνθρωπ' ἔχνος ἀρετῆς ἂν ἔχουν ἐλαχίστης,
 αὐτοῦ νὰ εἶναι ἔπρεπεν ἀκράδαντος ἡ πίστις.

45

«Αὐτὸς τὸ βάρος ἀντ' ἐμοῦ ἀνέλαβε τοῦ κράτους,
 ὑπεραγωνιζόμενος ἐμοῦ μετ' ἄκρου ζήλου,
 καὶ παρὰ πάντων ἤκουεν ἐπαίνους ὑπερτάτους,
 ὥς ἔχων ἀφροσύσιν πατρός, καὶ πίστιν φίλου,
 ἦ ὅτι τοὺς δολίους τοῦ σκοποῦς τοὺς μυχαιτάτους
 εἰς φρένα τότε ὕπουλον ἐγκρύπτων δὲν ἐδήλου,
 ἦ ὅτι καὶ εἰλικρινὴς ὑπῆρχε μέχρι τούτου,
 διότι μὲ προώριζε γυναῖκα τοῦ υἱοῦ του.

46

«Ἄλλ' ἠϋξανον, καὶ ὁ υἱὸς ὁμοῦ ἡλικιοῦτο·
 δὲν εἶχεν ὅμως εὐγενεῖς ἵπποτικάς ὁρέξεις.
 Οὐδέποτε εἰς τὸ καλὸν ἢ εὐκλεὲς ὑψοῦτο,
 κ' ἦσαν χυδαῖα καὶ κοινὰ τὰ ἔργα του κ' αἱ λέξεις.
 Ὡς δυσειδὴς ἦν τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχὴν ἦν οὕτω·
 τὴν φρένα ὑπεροπτικὸς, φιλόαργυρος τὰς ἔξεις,
 βαναύσων τρόπων, ἐμπλεὺς χαμερπειῶν ἀπείρων,
 οὐδένα ἔχει χεῖρονα, καὶ πάντων εἶναι χεῖρων.

47

«Τοιοῦτον αὐτὸν, ἤθελεν ὁ ἀγαθὸς φρουρός μου
 νὰ τὸν ἐνώσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς κοινωνίαν γάμου·
 καὶ ὅτι ἀπεφάσισεν, ἐκῆρυξεν ἐμπρός μου,
 νὰ τῷ δοθῇ ἡ κοίτη μου κ' ἡ ἐπικράτειά μου.
 Τῆς γλώσσης πᾶν μηχανήμα, πᾶν τέχνασμα τοῦ κόσμου
 μετεχειρίσθη, ἐνεργῶν εἰς τὰ αἰσθημάτά μου·
 ὀλίγον ὅμως δι' αὐτῶν προώδευσε τῶν κόπων.
 Ἡρνούμην ἄλλοτ' ἐντελῶς, καὶ ἄλλοτ' ἐσιώπων.

48

«Καὶ ἅπαξ ἀνεχώρησε τὴν ὄψιν ἀγριαίνων·
 ἀντενακλᾶτο δ' ἐν αὐτῇ ἡ φρὴν ἡ ἀσεβὴς του·
 καὶ ἔβλεπον τὸ μέλλον μου προδήλως γεγραμμένον
 ἐπὶ τῆς ἀπαισίου του καὶ ζοφερᾶς μορφῆς του·
 καὶ ὑπ' ὀνείρων ἔκτοτε καὶ φαντασμάτων ξένων
 μοὶ ἀφηροῦντο αἱ στιγμαὶ τοῦ ὕπνου τοῦ ἡδίστου,
 καὶ μυστικὴ συναίσθησις ἀνεξηγήτου φρίκης
 ὡς οἰωνὸς μελλούσης μου μοὶ ἦτο καταδίκης.

49

«Πολλάκις μοὶ παρίστατο ἡ μήτηρ τεθλιμμένη,
 καὶ ἦτον ὅλον ἔνδακρυ τὸ πελιδνόν της φάσμα.
 ὦ! πόσον ἦν διάφορος αὐτῇ, ὦ! πόσον ξένη
 πρὸς τὸ ὑπάρχον παρ' ἐμοὶ τοῦ καλλιτέχου πλάσμα!
 «ὦ! φύγε, φύγε, θύγατερ! Ἐδῶ σὲ περιμένει
 ὁ θάνατος,» μοὶ ἔλεγε τὸ νεκρικόν της ἄσμα.
 «Τὸ ξίφος βλέπω ἔτοιμον, τὸ πόμα τοῦ φαρμάκου,
 πληρούμενον ὑπὸ χειρὸς τυράννου χαιρεκάκου.

50

«Πλὴν τί τὸ ὄφελος εἰάν ἡ ἄπειρος καρδιά
 τὸ μέλλον μου ἐμάντευεν ἐν μυστικοῖς παλμοῖς της.
 Ἡ τρυφερά νεότης μου πρὸς πάντα ἐδειλία,
 καὶ ἦν ἀσταθὴς ἡ θέλησις καὶ ἡ ἀπόφασίς της.
 Ἡ ἀπὸ τῆς πατρώας μου ἐστίας ἐξορία
 μεῖζων πολὺ τῆς συμφορᾶς μοὶ ἦτο τῆς μεγίστης.
 Τοιαύτης σωτηρίας μου προὔτιμων τὴν ἐλπίδα
 τοῦ ν' ἀποθάν' ὅπου τὸ φῶς τοῦ κόσμου πρωτοεῖδα.

51

«Τὸν θάνατον ἐτρόμαζον, καὶ ὅμως ἐπτοούμην
 ὁσάκις μὲ προέτρεπεν ὁ νοῦς νὰ δραπετεύσω·
 ἀλλὰ νὰ δείξω καὶ αὐτὸν τὸν φόβον ἐφοβούμην,
 μὴ οὕτω τοῦ θανάτου μου τὴν ὥραν ἐπισπεύσω.
 Οὕτω λοιπὸν εἰς ταραχὰς δεινὰς ἐκυλινδούμην,
 κ' ἡ βάσανος δὲν μ' ἄφηνε στιγμὴν καὶ ν' ἀναπνεύσω,
 ὅμοια τῷ προσμένοντι ἐν καταδίκου θέσει,
 εἰς τὸν γυμνὸν του τράχηλον ὁ πέλεκυς νὰ πέσῃ.

52

«Καὶ τότε, εἴτε τὴν ὀργὴν ἐμάλαξεν ἡ μοῖρα,
 Εἴτ' ἐμελλ' ἐπ' ἐμοῦ διπλῶς ἀγρίαν νὰ τὴν τρέψῃ,
 εἰς αὐλικὸς, — ἀνέλπιστον τὸν ἔλαβον σωτῆρα, —
 ὃν εἶχεν ὁ ἀποθανὼν πατήρ μου ἀναθρέψει,
 μοὶ εἶπεν ὅτι ὕψωσεν ὁ τύραννος τὴν χεῖρα,
 καὶ ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμὴ τοῦ νὰ μὲ καταστρέψῃ,
 καὶ παρ' αὐτοῦ ὁ ἀσπλαγχνὸς ὅτ' εἶχεν ἀπαιτήσῃ
 αὐθημερὸν τὸ φάρμακον αὐτὸς νὰ μοὶ ποτίσῃ.

53

«Συγχρόνως δὲ μ' ὑπέδειξε πῶς μόνη τὴν ζωὴν μου
 κατεσπευσμένη δύναται φυγὴ νὰ παρατείνῃ,
 καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτό τις νὰ ἔλθ' εἰς ἀρωγὴν μου,
 τὴν ἐδικήν του ἔσπευσεν αὐτὸς νὰ μοὶ προτείνῃ.
 Καὶ τόσα εἶπε κ' ἔπραξε πρὸς ὑπεράσπισίν μου,
 ὥστε τοῦ πρώτου φόβου μου οὐδ' ἔχνος νὰ μὴ μείνῃ,
 καὶ μετ' αὐτοῦ ἐν σκοτεινῇ στιγμῇ μεσονυχτίων
 νὰ φύγω τὴν πατρίδα μου καὶ τὸν σκληρόν μου θεῖον.

54

«Τὸ σκότος ἦν κατάπυκνον εἰς τὰς ἀγρίας ὥρας,
 κ' ἐκάλυπτεν ἡ πτέρυξ του τὰ διαβήματά του.
 Οὕτως ἐξῆλθα, μετ' ἐμοῦ λαβοῦσα δύο κόρας,
 πιστὰς ἐν τῇ εὐκλείᾳ μου καὶ ἐν τῇ συμφορᾷ μου.
 Καὶ ὅμως οἱμοὶ! ἔστρεφον πρὸς τὰς πατρίους χώρας
 ὑπὸ δακρύων μυστικῶν θολὰ τὰ βλέμματά μου·
 καὶ φεύγουσα τὸ προσφιλὲς γενέθλιόν μου δῶμα,
 προσήλουν εἰς τὰ τείχη του ἀκόρεστον τὸ ὄμμα.

55

«Παρηκολούθει καὶ ὁ νοῦς κατόπιν τῶν βλεμμάτων,
 κ' ἐχώρουν τὴν πικρὰν ὁδὸν οἱ πόδες ἀκουσίως,
 ὡς λέμβος παρασύρεται ὑπὸ σφοδρῶν πνευμάτων,
 ἀνάρπαστος τοῦ προσφιλοῦς λιμένος αἰφνιδίως.
 Τὴν νύκτα, καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν, δι' ἀβάτων
 ὁδῶν διέβην, καὶ χωρῶν ἐρήμων αἰωνίως.
 Περὶ δυσμᾶς δὲ ἤλθομεν εἰς λόφον πυργοφόρον
 ἐπὶ ἐσχάτων κείμενον τοῦ κράτους μου συνόρων.

56

«Ἦν τοῦ Ἀρόντου φρούριον ὁ πύργος τοῦ Ἀρόντου,
 ἐκεῖνου ὅστις μ' ἔσωσε, καὶ ἤδη μ' ἐβόηθει.
 Ὁ τύραννος δ' ὡς εἶδέ με φυγοῦσαν τῶν χειρῶν του,
 καὶ ὅτι ἡ ἀνόσιος πλεκτάνη του ἐλύθη,
 τῶν πράξεων κατήγγειλεν ἡμᾶς τῶν βδελυρῶν του,
 καὶ καθ' ἡμῶν ἀκάθεκτος ἡ λύσσα του ἐχύθη·
 καὶ τῶν σκοπῶν τῶν κατ' ἐμοῦ τοὺς ἀνοσιωτέρους
 ἀνεπαισχύντως εἰς ἡμᾶς ἀπέδω ἀμφοτέρους.

57

«Πῶς τὸν Ἀρόντην ἔπεισα, διέδιδε, τὸν οἶνον
 μὲ φάρμακα φθοροποιὰ δολώσας νὰ τῷ δώσῃ,
 ὅπως μὴ ἔχω ἔπειτα, φονεύσασα ἐκεῖνον,
 οὐδένα νὰ μὲ κυβερνᾷ καὶ νὰ μὲ χαλαινῶσῃ,
 καὶ ὅτι θέλω ἐκδοθῇ εἰς πάθος κατασχύνον,
 καὶ ἐμαυτὴν εἰς ἐραστὰς μυρίους παραδώσει.
 Φεῦ! ἄς μὲ καύσῃ κεραυνὸς, αἰδῶς ἱερωτάτῃ,
 ἐάν ποτε τοὺς νόμους σου ἠθέτησα κατὰ τι.

58

«Καὶ ὅτι μὲν ὠρέγετο τοῦ θησαυροῦ τοῦ ξένου,
 καὶ ὅτι κατὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς μου ἐξεμάνῃ,
 φρικτόν· ἀλλὰ φρικτότερον ὅτι τιμὴν παρθένου,
 τιμὴν ἀγνῆν, ἀμόλυντον, ἐζήτει νὰ μιάνῃ.
 Τοιαύτῃ τοῦ δειλοῦ αὐτοῦ, τὸ πλῆθος φοβουμένου,
 ἡ ἀσεβὴς ἐφεύρεσις κ' ἡ ἄνομος πλεκτάνῃ,
 ὅτ' ἤθελεν ἐν δισταγμοῖς νὰ μὲν ἡ πόλις πᾶσα,
 μὴ πρὸς ἐμὴν βοήθειαν ἀρθῇ ἐπαναστᾶσα.

59

«Τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ ὅτ' εἶχεν ἀπολαύσει,
 ὅτι τὸ στέμμα ἤρπασε μετὰ τῆς ἐξουσίας,
 δὲν ἴσχυσε τὸ αἰσχρὸς μου καὶ τὰ δεινὰ νὰ παύσῃ,
 καθότ' ἦν ἐμπλεὺς αὐτὸς αἰμοχαροῦς μανίας,
 καὶ τὸν Ἀρόντην μετ' αὐτοῦ τοῦ πύργου του νὰ καύσῃ
 ἡπεῖλει, μὴ δεχόμενον ἀλύσεις ἐκουσίας.
 Εἰς δὲ τὰς φίλας τὰς ἐμὰς καὶ εἰς ἐμὲ, οὐ μόνον
 τὸν πόλεμον ἐπέσειεν, ἀλλ' ὀλεθρον καὶ φόνον.

60

»Καὶ ἡ σκληρότης, ἔλεγεν, ἦν ἄφρευκτος ἡ τόση,
 ἔν' ἀπὸ τοῦ προσώπου του τὸ αἶσχος ἀποπλύνῃ,
 καὶ ὅπως τὴν ὑπόληψιν τοῦ θρόνου ἀνορθώσῃ,
 καὶ τὴν τιμὴν τοῦ γένους του ἦν εἶχον τῷ μολύνει.
 Ἄλλ' ἐφοβεῖτο ἀληθῶς μὴ ἔχῃ ν' ἀποδώσῃ
 τὸ σκῆπτρον, οὗ διάδοχος νομίμως εἶχον μείνει·
 καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ἐνόμιζε θανάτου
 πῶς νὰ στηρίξῃ δύναται τὴν κυριότητά του.

61

«Κ' εἰς τέλος οἱ ἀνόσιοι θὰ φθάνωσι σκοποί του,
 οὓς κατ' ἐμοῦ ὁ τύραννος ἐκεῖνος ἐσκευώρει,
 καὶ θὰ σβεσθῇ εἰς αἷμά μου ἡ ἀσεβὴς ὀργή του,
 ἦν τῶν δακρύων ὁ κρουνὸς νὰ σβέσῃ δὲν ἡμπόρει,
 ἂν ἐπιτρέψῃς, ἡγεμὼν. Προστάτης μου κηρύττου·
 εἰς σὲ προστρέχ' ἡ ὀρφανὴ καὶ ἡ ἀθῶα κόρη.
 Τὰ δάκρυ' ἅ ἐκρέουσιν ἐκ τῶν ἐμῶν ὀμμάτων·
 εἴθε τὴν μέλλουσαν σπονδὴν προλάβωσιν αἱμάτων!

62

«ὦ! μὰ τοὺς πόδας σου, ὕφ' οὓς συντρίβεις τοὺς ἀχρεῖους,
 καὶ μὰ τὰς χεῖράς σου, δι' ὧν τὸ δίκαιον στηρίζεις,
 μὰ τὰς μεγάλας νίκας σου, μὰ τοὺς ναοὺς τοὺς θεῖους
 οὓς εὐκλεῶς ἐλευθεροῖς, οὓς βοηθεῖς καὶ κτίζεις,
 τοὺς πόθους ἐξιλέωσον ἐμοῦ τοὺς ἐγκαρδίους·
 σῶσόν μοι κράτος καὶ ζωὴν, διότι σὺ ὀρίζεις·
 δι' εὐσπλαγχνίαν σῶσόν με καὶ πρὸς τῇ εὐσπλαγχνίᾳ
 ἃς σὲ προτρέψ' ἡ φρόνησις καὶ ἡ εὐθυδικία.

63

«Θεόθεν τὸ προνόμιον λαβὼν τῶν ἡγεμόνων
 νὰ θέλῃς μὲν τὸ δίκαιον, νὰ δύνασαι δ' ὁ θέλεις,
 σὺ τὴν ζωὴν μου λύτρωσον, κατάρκτησον τὸν θρόνον·
 ἂν τὸν κερδίσῃς, διὰ σέ νὰ τὸν κερδίσῃς μέλλεις.
 Ἐξ ὅλων τῶν ἡρώων σου, ὦ! δέκα δός μοι μόνον!
 Ἀρκοῦσι κατὰ τῆς δειλῆς τοῦ ἄρπαγος ἀγέλης.
 Στηριζομέν' εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τοὺς προὔχοντάς μου·
 εὐκόλως ἐπανέρχομαι ἐντὸς τῆς φωλεᾶς μου.

64

»Καὶ εἰς τῶν πρώτων μάλιστα, ὁ ἐμπεπιστευμένος
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὴν φρουρὰν κρυφίας τινὸς πύλης,
 νὰ τὴν ἀνοίξῃ ὑπόσχεται, νὰ φέρῃ δ' ἐπομένως
 ἡμᾶς εἰς τὰ βασιλεια, ἂν μόνον νὰ μὲ στείλῃς
 μετ' ἐπικούρων συναινῆς· θὰ μᾶς δεχθῇ ἀσμένως,
 θαρρῶν εἰς τὴν βοήθειαν ὀλιγανθρώπου ἱλῆς
 μᾶλλον ἢ ὅ,τ' εἰς σύμπραξιν δυνάμεως μεγίστης.
 Τόσ' ἢ πρὸς τὴν σημαίαν σας καὶ τ' ὄνομά σας πίστις.»

65

Εἰποῦσα, ἐσιώπησεν. Ἀπόκρισιν προσμένει,
 κ' εὐγλώττως δέετ' ἐν σιγῇ ἡ φυσιογνωμία.
 Ἐν ἀμφιρόπῳ δὲ ἡ φρὴν τοῦ Γοδεφρείδου μένει,
 καὶ κλίνει ἐπὶ θάτερα, καὶ μελετᾷ παντοῖα·
 φοβεῖται τὰς βαρβαρικὰς παγίδας, πεπεισμένη
 ὅτ' εἰς ἀνθρώπους οὐ πιστοὶ οἱ ἄπιστ' εἰς τὰ θεῖα.
 Ἀλλ' ἐν ταύτῳ αἰσθάνεται νυγμὸν τῆς εὐσπλαγχνίας,
 οὐδέποτε νυστάζοντα εἰς εὐγενεῖς καρδίας.

66

Ἄλλὰ πρὸς τῆς ἐκέτιδος τὰς φλογεράς δεήσεις
τὸν ἥρωα δὲν ἔκαμψεν ἢ εὐσπλαγχνία μόνον.
Κ' εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἀπέβλεψεν ἐπίσης,
καὶ ἔκρινεν ὠφέλιμον, τῆς Δαμασκοῦ τὸν θρόνον
εἰς χεῖρας νὰ ἐμπιστευθῇ πιστῆς του βασιλίσσης,
ἣτις ν' ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν τῶν ἄλλων του ἀγώνων,
ἣτις στρατὸν παρέχουσα, προσφέρουσα χρυσίον,
νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων.

67

Ἄλλὰ ἐν ᾧ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς γῆς στηρίζει
ὁ ἀρχηγὸς ἀμφίβολον, καὶ μελετῶν ρεμβάζει,
προσηλωμέν' εἰς τὴν μορφήν αὐτοῦ, τὸν ἀτενίζει
ἢ κόρη, καὶ πᾶν νεῦμά του, πᾶν σχῆμα ἐξετάζει.
Πλὴν μὴ λαβοῦσ' ἀπόκρισιν ταχεῖαν, ὡς ἐλπίζει,
εἰς φόβους παραδίδονται, καὶ τρέμει, καὶ στενάζει,
καὶ τέλος μὲν τὴν δέησιν ἡρνήσατο ἐκείνης,
ἀλλ' ἀπεκρίθη εὐγενῶς καὶ μεθ' ἀβορροσύνης.

68

«Ἀνίσως, εἶπεν, ἐντολὴν λαβόντες τοῦ ὑψίστου,
τὸ ξίφος δὲν ἐφέρομεν αὐτὸν ὑπηρετοῦντες,
δικαίως θὰ ἐρεῖδεσο ἐπὶ τῆς ἀρωγῆς του,
καὶ θὰ σὲ συνετρέχομεν προθύμως, ἐλεοῦντες.
Πλὴν ὡς νὰ ἐπιτύχωμεν, τὴν γῆν τῆς γενετῆς του,
τὰ τείχη ἃ ἡγίασεν αὐτὸς, ἐλευθεροῦντες,
δὲν πρέπει διασπείροντες εἰς ἄλλα τὸν στρατόν μας,
ἡμεῖς ν' ἀναχαιτίζωμεν τὸ βῆμα τῶν νικῶν μας.

69

«Ὑπόσχεσιν πλήν δίδωμι, καὶ ἡ ὑπόσχεσίς μου
ἀρκεῖτω σ' εἰς ἐγγύησιν, καὶ πεπεισμένη ἔσο,
ἅμα εἰς πέρας ἀφιχθῇ ἡ ἐπιχείρησίς μου,
καὶ νὰ λυτρώσω τοῦ Θεοῦ τὴν πόλιν ἡμπορέσω,
ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς ἔστ' ἔπειτα φροντίς μου,
ὥς ἡ εὐσέβει' ἀπαιτεῖ, ἐκ νέου νὰ σὲ θέσω·
ἀλλ' ἡ εὐσέβει' ἀσεβῇ θὰ μ' εἶχε καταστήσει,
τὰ τῷ Θεῷ ἀνήκοντα ἂν εἶχον λησμονήσει».

70

Ταῦτα ἡ νέ' ἀκούσασα, τὴν κεφαλὴν της κλίνει,
στήν' εἰς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκινήτως μένει.
Τοὺς ἀνεγείρει δ' ἔπειτα ὑγροὺς, καὶ τέμνουν θρῆνοι
τὸν λόγον, ὅστις τῆς ψυχῆς τὸν σπαραγμὸν ἐμφαίνει.
«ὦ! τίνα οὐτ' ὁ οὐρανὸς κατέτρεξε, καὶ τίνι
τοιαύτη ποτ' ἀμείλικτος ἐκλώσθη εἰμαρμένη,
ὥστε τῶν ἄλλων τρέπονται αἱ φρένες καὶ ἡ φύσις,
πρὶν ἡ ἀγρία τύχη μου μετατραπῇ ἐπίσης!

71

«Μάτην πενθῶ, μάτην θρηνῶ· ἐλπίς δὲν μένει πλέον·
ἡ δέησις τὰς τῶν θνητῶν καρδίας δὲν μαλάσσει·
ἔταν τὴν σὴν ἡ θλίψις μου δὲν κάμπτη, ἐλπιστέον
εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μισητοῦ τυράννου πῶς θὰ φθάσῃ;
Δι' ὅ,τι νὰ μοὶ ἀρνηθῇς νομίζεις ἀναγκαῖον,
δὲν θέλω σὲ ὡς ἄσπλαγχνον ποτὲ καταδικάσει·
ἐλέγχω δὲ τὸν οὐρανόν, οὗ ὁ ἐχθρὸς μοι κλῆρος
σοὶ ἔδωκεν εὐσέβειαν ἀκάμπτου χαρακτῆρος.

72

«Δὲν πταίεις σὺ, ὦ ἡγεμῶν, οὐδ' ἡ ψυχὴ σου πταίει·
 ἡ μοῖρα πταίει, ἡ ἐχθρὰ μοι πταί' ἡ ἀπηνής μου.
 Ὡ μοῖρά μου ἀμείλικτος, σκοποῖ τῆς ἀπευκταῖοι,
 στερήσατέ μου καὶ αὐτῆς τῆς μισητῆς ζωῆς μου!
 Ὡς φεῦ! μικρὸν δυστύχημα ἂν ἦτον, ὅτι νέοι
 σκληρῶς μοι ἀνηρπάγησαν οἱ προσφιλεῖς γονεῖς μου,
 ἐστερημένη ἔπρεπε τοῦ θρόνου μου ἐπίσης,
 ὥς θυμὰ ἐτοιμοσφαγὲς νὰ σύρωμ' εἰς ἀλύσεις.

73

«Ἄφ' οὗ ὁ νόμος τῆς αἰδοῦς ἐδῶ δὲν ἐπιτρέπει
 οὐδὲ ἡ σεμνοπρέπεια νὰ μείνω περαιτέρω,
 ποῦ νὰ ὑπάγω πρέπει; ποῦ νὰ καταφύγω πρέπει;
 Ποῦ τοῦ τυράννου μου μακρὰν τὸ βῆμά μου νὰ φέρω;
 Καλύπτει ἄρα τινὰ γῆν τοῦ οὐρανοῦ ἡ σκέπη
 ἀπρόσιτον εἰς τὸν χρυσόν; Ὡς πότε ὑποφέρω;
 Βλέπω τὸν θάνατον· ἐὰν μοι εἶναι πεπρωμένος,
 καὶ ὑπ' αὐτῆς μου τῆς χειρὸς τὸν δέχομαι ἀσμένως.»

74

Σιγᾷ, καὶ ἀγανάκτησις ἐπέλαμψε γενναία
 καὶ ἦθος ἡγεμονικὸν ἐπὶ τὸ πρόσωπόν της,
 κ' ἐστράφη ὥς σκοπεύουσα ν' ἀναχωρήσ' ἡ νέα,
 καὶ ἐλάλει λύπη ἄφατος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.
 Αὐτῶν δὲ ἀπεστάλαζον τὰ δάκρυα ῥαγδαῖα,
 ἐκφράζοντα τὴν θλίψιν της ὁμοῦ καὶ τὸν θυμὸν της.
 Πᾶν δάκρυ δ' οἱ μέλανες προχέουν ὀφθαλμοί της,
 λάμπει ὥς λάμπει κρύσταλλον, ὥς στίλβει μαργαρίτης.

75

Τὸ πρόσωπόν της ἐκ λαμπρῶν σταγόνων των ὑγράνθη,
 τῶν ἕως εἰς τὰ κράσπεδα αὐτῆς κυλιομένων·
 αἱ παρειαί της δ' ἔθαλλον ὡς λευκοπόρφυρ' ἄνθη,
 ἐφ' ἃ ῥανίδας ἔρβανε τὸ νέφος διαβαῖνον,
 καὶ ὅσα, μόλις τῆς αὐγῆς ἡ ὄψις ἐλευκάνθη,
 εἰς τοὺς ζεφύρους στρέφουσι τὸν κάλυκ' ἀνοιγμένον·
 ἡ δὲ αὐγὴ εὐφραίνεται εἰς τὴν τερπνὴν των θεάν,
 καὶ δι' αὐτῶν τὴν κόμην της στολίζει τὴν ὡραίαν.

76

Αἱ δὲ καταλειβόμεναι ῥανίδες τῶν δακρύων,
 ἐπὶ τοῦ στήθους στίλβουσιν ὡς ἀδαμάντων λίθοι·
 ἀλλὰ ὡς πῦρ ἀόρατον φλογίζουσιν, εἰσδύον
 καὶ ἀποκαλυπτόμενον εἰς τὰ τῶν ἄλλων στήθη.
 Ὁ Ἔρως πῶς θαυματουργεῖ, κ' εἰς δάκρυα ἐγκλείων
 φλέγουσαν ὕλην, τὰς ψυχὰς δι' ὕδατος ἐμπρῆθει!
 Πάντοτε εἶναι ἰσχυρὸς καὶ τοὺς θνητοὺς ὀρίζων,
 πλὴν δι' ἐκείνης ἔγινεν ἡ δύναμις του μεΐζων.

77

Ἡ θλίψις ἡ ἐπίπλαστος, τὰ δάκρυα τὰ τόσα,
 ἀπέσπων θλίψιν ἀληθῆ, κ' ἐστέναζε πᾶν στήθος.
 Λυποῦνται πάντες μετ' αὐτῆς, καὶ λέγει πᾶσα γλῶσσα·
 « Ἄν δὲν κινῇ τὸν οἶκτόν του τὸ θλιβερόν της ἦθος,
 ἀγρία τίγρις τῶν δασῶν τὸν ἔθρεψε λυσσῶσα,
 κ' εἰς ὄρη τὸν ἐγέννησεν ἀπότομός τις λίθος,
 ἡ κῦμ' ἀφρίζον, συντριβὴν ἐπὶ σκληρῶν σκοπέλων.
 Σκληρὸς τοσοῦτον, νὰ λυπῇ τὸ κάλλος τῶν ἀγγέλων! »

78

Ὁ νέος πλὴν Εὐστάθιος, ὃν ζωηρῶς κεντῶσι
καὶ οἱ τοῦ ἔρωτος νυγμοὶ καὶ οἱ τῆς εὐσπλαγχνίας,
ἐν ᾧ συμψιθυρίζουσιν οἱ μὲν, οἱ δὲ σιγῶσι,
προβάς τῷ λέγει τολμηρῶς καὶ μετὰ παρρησίας.
«ὦ ἀδελφε καὶ κύριε, ἀνίσως δὲν ἐνδώσῃ
ἡ πρώτη σου ἀπόφασις καὶ ἰσχυρογνωμία,
ὅποτε τόσοι δέονται ζητοῦντες ἐντολήν σου,
εἴν' ὑπὲρ αἴσαν ἄκαμπτos κ' ἐπίμονος ἡ φρήν σου.

79

«Οἱ ἡγεμόνες ἀληθῶς, ὁ λόγος μου δὲν ἦτον,
οἱ διὰ τὸ ὑπήκοον κριθέντες ἀναγκαῖοι,
τὰ φρούρια ν' ἀφήσωσιν, ἂν ἔλαχον φρουροὶ των,
ἢ νὰ παραμελήσωσι τὰ ἐμβριθῇ των χρέη·
ἀλλὰ νομίζω, ἐξ ἡμῶν τῶν ἀφανῶν πλανήτων,
οὗς νόμος ἦττον αὐστηρὸς ὑποχρεοῖ καὶ δέει,
ἄνευ ζημίας δύνασαι νὰ ἐπιτάξῃς δέκα,
τὸν νόμον νὰ συνδράμωσι, τὴν πάσχουσιν γυναῖκα.

80

«Διότι δὲν ἐπαύσατο ὑπηρετῶν τὸ θεῖον
ὁ ὑπερασπιζόμενος ἀνεύθυνον παρθένον,
καὶ οὐδεμία προσφορὰ τῷ οὐρανῷ ἡδίων,
παρὰ τυράννων λάφυρα νεκρῶν κατερρίμμενων·
ὅπως συνδράμωμεν αὐτὴν κατὰ τῶν πολεμίων,
οὐδὲν συμφέρον μᾶς κινεῖ ἐκ τῶν πεφθονημένων·
πλὴν μᾶς κινεῖ τὸ χρέος μας. Ἡμέτερον καθήκον
ἡ προστασία ἀσθενῶν, ἡ σκέπη ἀνηλίκων.

81

«ὦ! ἐν Γαλλίᾳ μήποτε, μὴ πρὸς Θεοῦ ῥηθείτω,
οὐδ' ὅπου ἡ ἵπποτική εὐγένεια ἐμπρέπει,
πῶς παρ' ἡμῶν τι δίκαιον καὶ ἱερὸν ἤτεῖτο,
καὶ κάματος ἢ κίνδυνος ἡμᾶς πῶς ἀποτρέπει.
Τὸ κράνος καὶ ὁ θώραξ μου ἐνταῦθ' ἀποτεθείτω·
τὸ ξίφος ἀποζώννυμαι, οὐδὲ ὁ ἵππος πρέπει
οὐδὲ ἱππότου ὄνομα, οὐδ' ἡ τῶν ὅπλων χρήσις,
εἰς τὸν ἀξίας ἱπποτῶν ἀρνούμενον ἀσκήσεις.»

82

Τοιαῦτα οὗτος. Κράζουσι δ' ὁμοῦ μεγαλοφωνως
οἱ σύντροφοί του ἅπαντες, λαμπρὸν ἐπευφημοῦντες·
ὅτι ὠφέλιμα λαλεῖ κηρύττουσι συγχρόνως
μετὰ θερμῶν δεήσεων τὸν ἀρχηγὸν κυκλοῦντες.
Ὁ δὲ, «Ἐνδίδω, ἀπαντᾷ· ἡττήθην, ὁμοφώνως
ἔταν τοσοῦτοι ἔρχησθε, τ' αὐτὰ παρακαλοῦντες.
Ὡς θέλετε, ἡ αἵτησις ἐκείνης γενηθήτω.
Πλὴν ὑμετέραν, σὺν' ἐμὴν βουλὴν αὐτὸ κηρύττω.

83

«Ἄλλ' ἂν πῶς εἰς τὴν πεῖράν μου ἡ φρόνησίς σας κλίνη,
πραΰνατε τὴν ἄμετρον ὁρμήν· μὴ τόσος ζῆλος.»
Ὡς ταῦτα τοῖς ὠμίλησε, μετὰ σπουδῆς ἐκεῖνοι
ὁρμῶσ' εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ λόγου ἐναμίλλως.
Τί τῆς ὥραίας γυναικὸς δὲν δύνανται οἱ θρῆνοι,
κ' οἱ λόγοι οἱ ἐρωτικοὶ εἰς τὸ γλυκύ της χεῖλος;
Κρίκους ἀλύσεως χρυσῆς τοῦ στόματος ἐκβάλλει,
καὶ τὰς καρδίας δι' αὐτῶν δεσμίας περιβάλλει.

84

Τῇ λέγει δ' ὁ Εὐστάθιος, καλῶν αὐτὴν ἐν βίᾳ.
 « Ἄς παύσῃ τῆς θλίψεως νὰ σὲ κεντῶσι βέλη,
 ὠραία κόρη, ἔσταί σοι λαμπρὰ ἐπικουρία,
 ὅποιαν ἂν ὁ φόβος σου νὰ συγκροτήσῃ θέλῃ. »
 Ὡς εἶπε, κ' εἰς τὸ βλέμμα τῆς ἐπέλαμψεν αἰθρία,
 καὶ διὰ τῶν δακρύων τῆς μειδίαμ' ἀνατέλλει.
 Τὸν οὐρανὸν εἰς ἔρωτα κινεῖ, ὠραιότατη,
 ἐν ᾧ διὰ τῆς σκέπης τῆς τὰ βλέφαρ' ἀπομάττει.

85.

Τοῖς ἀποδίδει δ' ἔπειτα ἐν μελιτώδει φράσει,
 ἣν χάριν ὤφειλεν ἀντὶ τῶν τόσων των χαρίτων,
 καὶ λέγει ὅτι ἔσονται τῇ οἰκουμένη πάσῃ
 γνωσταί, καὶ ἡ καρδία τῆς ταμεῖόν των πῶς ἦτον.
 Καὶ ὅ,τι γλῶσσ' ἀδυνατεῖ δεόντως νὰ ἐκφράσῃ,
 ἡ εὐγλωττός τῆς σιωπῇ ἐξέφραζεν οὐχ ἦττον.
 Καὶ ὑπὸ ψεύδῃ ἔντεχνα τὸν νοῦν τῆς οὕτω κρύπτει,
 ὥστε οὐδόλως παρ' αὐτοῖς ὑπόνοια προκύπτει.

86

Βλέπουσα δ' ὅτι οἱ δόλοι τῆς ἐπέτυχον οἱ πρῶτοι,
 κ' ἡ τύχη ἐβοήθησεν αὐτῆς τὰς μαγγανείας,
 ἐν ᾧ ἡ ὀξυδέρχεια τῶν ἵπποτων ὑπνώττει,
 νὰ δώσῃ πέρας ἔσπευσεν εἰς τὰς κακοτεχνίας,
 μᾶλλον ἀπὸ τοῦ κάλλους τῆς ἐλπίζουσα, ἢ ὅ,τι
 ἡ Κίρκη καὶ ἡ Μήδεια ἀπὸ τῆς γοητείας·
 καὶ μὲ σειρήνιον φωνὴν, καὶ τόνους μελωδοῦντας,
 ὑπούλως ἀπεκοίμιζε τοὺς μᾶλλον γρηγοροῦντας.

Ποικίλα τὰ τεχνάσματα κ' οἱ τρόποι της παντοῦοι,
 ὅπως εἰς τὰς σαγίνας της ἐμπέσωσι καὶ ἄλλοι.
 Πρὸς πάντας πάντοτε μορφὴν ὁμοίαν δὲν δεικνύει,
 ἄλλοτε δ' ἄλλως πρόσωπον καὶ τρόπους μεταβάλλει.
 Ὅτε μὲν τὰς ἀκτῖνάς του σεμνὸν τὸ βλέμμα κλαίει,
 ὅτε δ' ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν φλόξ πόθου ἐπιβάλλει.
 Καὶ κέντρον δὲ καὶ χαλινὸν διεύθυνε κρατοῦσα,
 τοὺς μὲν γοργοὺς συνέχουσα, τοὺς δὲ βραδεῖς ὠθοῦσα.

Ἄν ἐννοήσῃ φεύγοντα τινὰ τὸν ἔρωτά της,
 καὶ ἀναχαιτιζόμενον ὑπ' ἰδεῶν δυσπίστων,
 προσμειδιᾷ χαρμόσυνον, φαιδρὰ τὰ βλέμματά της
 τὸν περιβάλλουσιν ἐντὸς τῆς φλογερᾶς στροφῆς των,
 καὶ οὕτω τοῖς διστάζουσι τῶν πόθων οἰστρογλάτις,
 στηρίζει τὴν πεποίθησιν τῶν ἀναποφασίστων.
 κ' ἐν ᾧ τοὺς μὲν εἰς ὄνειρα τοῦ ἔρωτος μεθύει,
 παρὰ τοῖς δὲ τὸν παγετὸν τοῦ φόβου διαλύει.

Ἄν δέ τις, ὃν ὁ τολμηρὸς ἀόμματος τιτρώσκει,
 θρασύνηται, ἀπότομος ἐπιχειρηματίας,
 τὸ βλέμμα της ἐρωτικᾶς ἐλπίδας του δὲν βόσκει,
 καὶ σεβασμοῦ ὁ λόγος της τῷ περιβάλλ' ἡνίας·
 ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μετώπου της πολλάκις ὑποφώσκει
 ὑπὸ τὸ νέφος τοῦ θυμοῦ ἀκτίς τις εὐσπλαγχνίας·
 ὥστε καὶ ἂν τοὺς ἐκφοβῇ πλὴν δὲν τοὺς ἀφοπλίζει,
 καὶ ἡ ὑπεροψία της αὐτὴ τοὺς ἐρεθίζει.

90

Πολλάκις ἴσταται μακρὰν, καὶ τὴν μορφήν της πλάττει·
 πᾶν σχῆμα, πᾶν της κίνημα προσποιητὸν δεικνύει,
 καὶ ὡς ἐν θλίψει, συνεχῶς τὰ βλέφαρ' ἀπομάττει,
 καὶ ἄλλοτε τὰ δάκρυα ἐντὸς της κατακλείει.
 Εἰς χιλιάδας καρδιῶν ἀδόλων ἢ ἀπάτη
 ἐπέτυχε, καὶ ἕκαστος εἰλικρινῶς δακρύει.
 Ὅ δ' ἔρως συμπλεκόμενος μετὰ τῆς εὐσπλαγχνίας,
 δι' ὅπλων καταπολεμεῖ ἀμάχων τὰς καρδίας.

91

Ὡς δ' ἂν ἰδέαν ἔπειτα μετέβαλλεν ἐκείνη,
 καὶ ὡς ἂν νέα ἐν αὐτῇ ἀνέτελλεν ἐλπίς τις,
 τὸ βῆμα πρὸς τοὺς ἐραστάς, τὸν λόγον ἀπευθύνει,
 ἐκλάμπει της τὸ μέτωπον ὑπὸ χαρᾶς μεγίστης,
 καὶ ὡς τις ἥλιος διπλοῦς λαμπρὰς ἀκτῖνας χύνει
 τὸ βλέμμα τὸ οὐράνιον, ὁ γέλως ὁ γλυκύς της,
 καὶ διαλύει δι' αὐτῶν τὸ νέφος, δι' οὗ πρώτη
 εἰς τὰς καρδίας των πυκνὰ συνήγαγε τὰ σκότῃ.

92

Ἐνῶ δ' ἐγέλα εὐχαρις καὶ εὐχαρις ὠμίλει,
 καὶ τὰς ψυχὰς ἐμέθυε διὰ διπλῶν χαρίτων,
 τῶν ἀνεκφράστων ἡδονῶν πρωτόγευστοι οἱ φίλοι,
 ἐνόμιζον τοῦ στήθους των πῶς φεύγει ἡ ψυχὴ των.
 Ὡς ἔρως, ἔρως ἄσπλαγχνε, τὸ ὄξος εἰς τὰ χεῖλη
 προσφέρεις, ἢ τὸ μέλι σου, δλέθριον οὐχ ἦττον.
 Εἶν' ἡ ὀργή σου φοβερά καὶ δόλια τὰ δῶρα.
 Αἱ νόσοι καὶ τὰ τραύματα τὰ σά θανατηφόρα.

93

Ἐν δὲ ταῖς ἀντιφάσεσιν, ἐν καύσωνι κ' ἐν ψύχει,
ἐν γέλωτι κ' ἐν δάκρυσιν, ἐν φόβοις κ' ἐν ἐλπίσι,
τῆς δολοπλόκου παίγνιον εἶν' ἡ ἐκάστου τύχη,
καὶ πᾶσιν ἐπικρέμαται ἀμφιβολία ἴση.

*Ἄν δέ τινα τὸ πάθος τοῦ ἀσπλάγχχνως κατατρέχει,
καὶ κρυπτόν θρήνον πρὸς αὐτὴν τολμᾷ νὰ ψιθυρίσῃ,
μὴ ἐννοοῦσα φαίνεται, ὡς ἄπειρος ἐρώτων,
πῶς τῇ ἀνοίγει τὴν ψυχὴν διὰ κλαυθμῶν εὐγλώττων.

94

*Ἡ ὑπ' αἰσχύνης εἰς τὴν γῆν δειλὸν τὸ βλέμμα κλίνειν,
συστέλλεται, καὶ ἡ αἰδὼς κοσμεῖ τὸ μέτωπόν της,
καὶ τὴν λαμπρὰν λευκότητα τῶν ὁροσερῶν της κρίνων
τὰ ῥόδα συγκαλύπτουσιν ἐπὶ τῶν παρεῖδων της,
καθὼς μιγνύει ἐρυθρὰς μετὰ λευκῶν ἀκτίνων,
ἔταν ἀρχίζῃ ἡ αὐγὴ τὴν πρωϊνὴν ὁδὸν της.
Εἰς τῆς αἰδοῦς δὲ τὸ λεπτόν ἐρύθημα, προσέτι
ἡ ἀγανάκτησις θερμὸν τὸ χρῶμά της προσθέτει.

95

*Ἄλλ' ἅμα τινὰ ἔβλεπεν, ὅστις τὴν τόλμην εἶχε
νὰ τῇ εἰπῇ τίνες εἰσὶν οἱ φλέγοντές τοι πόθοι,
τὸν ἔφρευγε, καὶ ἀφορμὴν κατόπιν τῷ παρεῖχε
νὰ ὁμιλήσῃ, κ' ἔπειτα ἐκ νέου τὸν ἀπώθει.
Οὗτος δ' ἀφοῦ πανήμερος ἀπάτη τὸν συνεῖχε,
ἔβλεπε τέλος πᾶσά τοι ἐλπίς πῶς ἐνεκρώθη,
καὶ ἔμενεν ὡς θηρευτῆς, ὃς εἰς δυσμὰς ἡλίου,
ἐν τοῖς ὀρυμοῖς ἀπώλεσε τὰ ἔγχνη τοῦ θηρίου.

Διὰ τοιούτων της τεχνῶν ἡ δολοπλόκος νέα
κατώρθωσε τῶν ἵπποτῶν νὰ κατακτήσῃ μέρος,
καὶ εἰς δεσμὰ τοῦ ἔρωτος τοὺς ἔδενεν ὥραια,
τῶν ὅπλων των γυμνοῦσά τους ὑπούλως καὶ ἡμέρως.

Τί θαῦμα ἂν τὸν Ἡρακλῆ ἦ ἂν τὸν Ἀχιλλέα
ἦ τὸν Θησέα ἄλλοτε ἐδέσμευσεν ὁ ἔρως,
ὅπόταν τοὺς πολεμιστὰς τοῦ Ἰησοῦ ἐπίσης
συνέχ' εἰς τὰς ἀλύτους του ὁ ἄνομος ἀλύσεις;



ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΕΜΠΤΗ

4

Ἐν ᾧ δ' ἡ πολυμήχανος ἱππότας δελεάζει,
εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ ἔρωτος ζητοῦσα νὰ τοὺς τρέψῃ,
κ' ἐκτὸς τῶν δέκα μαχητῶν, μεθ' ἑαυτῆς σπουδάζει
καὶ ἄλλους διὰ δολερῶν τεχνῶν νὰ ὑποκλέψῃ,
ὁ Γοδεφρεῖδος κατὰ νοῦν εἰς τίνα ἐξετάζει
τὸ ἔργον τὸ ὑφ' ὁδηγὸν αὐτὴν νὰ ἐπιτρέψῃ.
Ἐδίσταζεν, ὅτι πολὺ τὸ πλῆθος τῶν Πλανήτων,
καὶ ἴσ' ἡ προθυμία των καὶ ἡ ἀξία ἦτον.

2

Ἄλλ' ἐμβριθῶς σκεψάμενος, καὶ προνοῶν ἐμφρόνως,
νὰ ὀνομάσωσιν αὐτοὶ ἐνέκριναν ἐν τέλει
ἓνα των, ὃς διαδεχθεὶς τὴν θέσιν τοῦ Δουδῶνος,
νὰ διορίσῃ μέτοχον τοῦ ἔργου ὃν ἂν θέλῃ.
Οὕτως οὐδὲν τοῖς Πλάνησι κατὰ τοῦ ἡγεμόνος
δυσαρесκείας αἰσθημα νὰ διαμείνῃ μέλλει,
καὶ οὕτως ἀπεδείκνυε πῶς τοὺς τιμᾷ ἐπίσης,
οὐδὲ ἀδίκους ἐν αὐτοῖς πῶς θέλει διακρίσεις.

3

Δι' ὃ αὐτοὺς μετακαλῶν, τοιαῦτα τοῖς προτείνει·
 «Τὴν πρώτην μου ἀπόφασιν τὴν εἶχετε ἀκούσει·
 τῇ νέᾳ μὲν βοήθειαν νὰ δώσωμεν ἐκείνῃ,
 νὰ τῇ δοθῇ πλήν ὥριμος κ' ἐν ὥρᾳ ἀνηκούσῃ.
 Καὶ ἤδη τὴν ἀνανεῶ· καθεὶς νὰ τὴν ἐγκρίνῃ
 ἐλεύθερος, ἐλεύθερος καὶ νὰ τὴν ἀποκρούσῃ.
 Διότ' εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ κόσμου τὴν μεγάλην
 πολλάκις εἶν' εὐστάθεια τὸ φρένα μεταβάλλειν.

4

«Ἀλλ' ἂν εἰς τὴν ἀνδρείαν σας ἀνοίκειον φρονῆτε
 πρὸ τοῦ κινδύνου νὰ σθεσθῇ ἡ μάχιμός σας ζέσις,
 καὶ ἡ ἀδάμαστός σας φρὴν ἂν νὰ καμφοθῇ ἀρνῆται
 εἰς τὰς περίσκεψιν πολλὴν πνεούσας παραινέσεις,
 μὴ ὅτι ἄκοντας ὑμᾶς ἐκώλυσα εἰπῆτε,
 καὶ ὅτι δοὺς, ἀνακαλῶ τὰς πρὶν μου ὑποσχέσεις·
 ἀλλ' ἔστω, ὡς καὶ χρεωστεῖ, γλυκὺς ὁ χαλινός μου.
 καὶ ἀνειμένος ὁ ζυγὸς τῆς κυβερνήσεώς μου.

5

«Ἄν θέλητε νὰ μείνητε ἢ ἂν νὰ πορευθῆτε,
 ὑμεῖς ἀποφασίσατε· κυρίους σᾶς κηρύττω.
 Πλὴν θέλω πρὶν, διάδοχον ἐκείνῳ νὰ εὕρῃτε,
 ὅστις πρὶν πέσῃ ἐνδοξος, ὑμῶν ἐπεμελεῖτο·
 εἶτα τοὺς δέκα παρ' αὐτῷ νὰ διορίσῃ κεῖται·
 τῶν δέκα δὲ τὸν ἀριθμὸν μηδόλως ὑπερβήτω.
 Τὴν ὑπερτάτην δύναμιν ὡς πρὸς αὐτὸ φυλάττω,
 πρὸς τὰ λοιπὰ δ' ὡς βούλεται αὐτὸς διοικησάτω.

6

Ὁ Βουλλιῶν ἐλάλησεν αὐτά. Ὁ δ' ἀδελφός του
τῇ συναινέσει τῶν λοιπῶν αὐτὰ τῷ ἀπεκρίθη.
«Τῆς μὴ σπευδούσης ἀρετῆς καὶ τῆς πραγματογνώστου,
τῆς προνοούσης, ἡ μερίς σοὶ πρέπει κ' ἐνεμήθη.
Ἡμῖν καρδίας ἰσχυρᾶς ἡμῖν χειρὸς εὐρώστου
ἀνάγκην ἐπιβάλλουσιν ὁ βίος καὶ τὰ ἥθη.
Θά ἦτο δ' ἡ ἐνέργεια ἡ ἐμβριθῶς βραδεῖα
παρ' ἄλλοις μὲν περίσκεψις, πλὴν παρ' ἡμῖν δειλία.

7

«Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος μικρὸς τῆς ἐκστρατείας,
καὶ τούτου ἀντιστήκωμα ἐπίσημα ὀφέλη,
πρὸς τὸν σκοπὸν τὸν ἐνδοξον διὰ τῆς σῆς ἀδείας
ν' ἀπέλθ' ἡ αἰρετὴ δεκάς μετὰ τῆς κόρης μέλλει.»
Τοιαῦτα λέγει, καὶ μ' αὐτὰς τὰς λέξεις τὰς πλαγίας
νὰ ὑποκρύψῃ προσπαθεῖ τὰ φλέγοντά τον βέλη,
ὕπ' ἄλλου ζήλου κάλυμμα κ' οἱ ἄλλοι προσποιῶνται
τιμὴν διώκοντες, ἐν ᾧ ὑπ' ἔρωτος κεντροῦνται.

8

Ἄλλ' ἔμως ὁ Εὐστάθιος, ὁ Βουλλιῶν ὁ νέος,
πρὸς τῆς Σοφίας τὸν υἱὸν ζηλεύων ἀποβλέπει,
διότι ἐπὶ ἀρετῇ ἦν οὗτος φθονητέος,
καὶ ἐν ωραίῳ σώματι ἡ ἀρετὴ ἐμπρέπει.
Δὲν θέλει σύντροφον αὐτόν. Ζηλοτυπίας δέος
πανοῦργα τῷ ἐνέπνευσε φρονήματα καὶ ἔπη,
διὸ καὶ τὸν ἀντίζηλον λαμβάνων κατὰ μέρος,
τῷ λέγει μετὰ τέχνης, ἥς διδάσκαλος ὁ ἔρως.

9

«Ρινάλδε, σὺ γεννήτορος μεγάλου υἱὲ μείζον,
 σὺ ἐν ἀγῶσιν ἔφηβος διακριθεὶς δυσκόλοις,
 τίς ἄρα ἔσται τοῦ λοιποῦ δι' ἐκλογῆς ὀρίζων
 τῆς τύχης ἀμφοτέρων μας, τῆς φάλαγγός μας ὅλης;
 Ἐγὼ ὁ τὸν Δυδῶνα πρὶν, μόνον αὐτόν, γνωρίζων
 νὰ μὲ προστάζῃ ἄξιον, κ' ἐκεῖνον ἴσως μόλις,
 τοῦ Βουλλιωῶνος ἀδελφός, εἰς τίνα ἐπιτρέπω
 νὰ εἶν' ἐμοῦ ἀνώτερος; Πλὴν σοῦ οὐδένα βλέπω.

40

«Σέ, οὐ εἶν' ἡ εὐγένεια ταῖς ἀνωτάταις ἴση,
 κ' εἰς δόξαν μὲ ὑπερτερεῖς κ' εἰς πᾶν πολέμου εἶδος,
 ὃν ἐν ταῖς μάχαις μείζονα προθύμως προκηρύσσει
 ὁ πάντων μείζων τῶν λοιπῶν, ὁ μέγας Γοδεφρείδος,
 σὲ θέλω μόνον ἀρχηγὸν ἐγὼ ἀναγνωρίσει.
 Ἄν δὲν ποθῇς νὰ ὀπλισθῇς ὑπὲρ τῆς νεανίδος,
 βεβαίως ὅτι ἡ τιμὴ μικρὸν σ' ἐνδιαφέρει
 ἦν ἄσσημον κατόρθωμα καὶ νύκτιον σοὶ φέρει.

44

«Ἐνταῦθα τῇ ἀνδρείᾳ σου θὰ εὐρεθῶσιν ἴσαι,
 μείζονες μάλιστ' ἀφορμαὶ τὸν στέφανον νὰ δρέψῃ·
 ἄφες δ' ἐμὲ νὰ ἐνεργῶ, καὶ σύμφωνος ἂν εἶσαι,
 εἰς σὲ τὴν θέσιν ἀρχηγοῦ καθεὶς θὰ ἐπιτρέψῃ.
 Ἐν δὲ καὶ μόνον σοὶ ζητῶ, ἂν δὲν μοὶ τὸ ἀρνῆσαι,
 ποῦ ἡ καρδιά ἀγνοῶν τὸν νοῦν μου θέλει τρέψει·
 νὰ μ' ἐπιτρέψῃς μόνος μου ἐν τέλει, ὡς προκρίνω,
 ἢ μετ' ἐκείνης νὰ ταχθῶ, ἢ μετὰ σοῦ νὰ μείνω.»

42

Εἶπε, πλὴν δὲν ἐπρόφερε τὰς λέξεις τὰς ἐσχάτας
μετ' ἀταράχου ὄψεως καὶ ἀνευθυριάστου.

Ὁ δὲ, τῆς διανοίας του γνωρίσας τὰς ἀπάτας,
ὑπεμειδίας' ἐννοῶν τὰς σκέψεις τὰς κρυπτάς του.
Ἄλλ' ἐπὶ τῆς καρδίας του τῷ εἶχ' ἐλαφροτάτας
ὁ ἔρως θίξει τὰς πληγὰς, μικρὰς τὰς ἀμυχὰς του·
διὸ καὶ πρὸς ἀντίζηλον σχεδὸν ἡδιαφόρει,
οὐδὲ ν' ἀπέλθῃ βοηθὸς ἐφρόντιζε τῇ κόρῃ.

43

Ἄλλ' εἰς τὴν φρένα ἔμεινε γραφεῖς τὴν σιδηράν του
ὁ νέος καὶ πολύδακρυς τοῦ ἀρχηγοῦ του φόνος·
καὶ ἀτιμίαν θεωρεῖ, τοῦ προπετοῦς Ἀργάντου
ὁ βίος νὰ ἐκτείνηται ὑπὲρ τὸν τοῦ Δυδῶνος·
καὶ τὴν φωνὴν προσδέχεται ἐκείνην μὲ χαράν του,
τὴν ἀπαγγελλομένην τῷ ἀξίαν ἡγεμόνος.
Τοῦ νεανίσκου τὴν ψυχὴν, τοῦ κολακευομένου,
ἡ ἀρμονία ἔτερψε τοῦ ἀψευδοῦς ἐπαίνου.

44

Διὸ καὶ ἀπεκρίνατο· «Τὰς θέσεις τὰς πρωτίστας
οὐχὶ νὰ λάβω εὐχομαι, ἀλλὰ νὰ τὰς ἀξίζω.
Καὶ ἐὰν εἶχον ἀρετὰς ἀκόμη τὰς ὑψίστας,
ἄφευκτον ἐπαθλὸν αὐτῶν τὸ σκῆπτρον δὲν νομίζω.
Ἄλλ' ἂν μ' ἐφρόνεις ἄξιον ἀρχῆς, καὶ μὲ καθίστας
εἰς ταύτην, δὲν θ' ἀντέτεινον, οὐδὲ σὲ ἐμποδίζω.
Καὶ περὶ τῆς ἀνδρείας μου ὡς εὐμενῇ σας γνώμην
ὑπερηφάνως τὴν τιμὴν αὐτὴν θὰ ἐδεχόμην.

45

«Τὴν τιμὴν ταύτην δὲν ζητῶ, ἀλλ' οὐδ' ἄρνοῦμ' ἐπίσης·
 ἂν δὲ τὴν λάβω, ἀσφαλῶς εἰς ἐκ τῶν δέκα ἔσῃ.»
 Ἀπῆλθεν ὁ Εὐστάθιος, καὶ προσπαθεῖ τὰς κλίσεις
 τῶν ἵπποτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν νὰ διαθέσῃ·
 ἀλλ' ἀπαιτεῖ ὁ ἡγεμὼν Γερνάνδος προτιμήσεις.
 Ναὶ, ἡ Ἀρμίδα καὶ αὐτὸν ἐζήτει μὲν νὰ δέσῃ,
 ἀλλ' εἰς τὴν ὑπερήφανον καρδίαν του ὁ ἔρωσ
 ἐπεῖχε μετὰ τὴν τιμὴν τὸ δευτερεῦον μέρος.

46

Τοῦ ἀνακτος τῶν Νορβεγῶν ἦν ὁ Γερνάνδος γόνος,
 τοῦ ἀνακτος, ὅστις πολλῶν ἐπαρχιῶν ἐκράτει.
 Τὰ τῶν προγόνων στέμματα, ὁ πατρικὸς του θρόνος,
 ὕψουν τὴν φρένα του, καὶ ἦν ὑπεροπτικωτάτη.
 Ὁ δ' ἄλλος ἐναμβρύνεται εἰς ὅ,τι πράττει μόνος,
 οὐχὶ εἰς ὅ,τ' ἡ ἀρετὴ τῶν προπατόρων πράττει,
 ἂν κ' ἐν πολέμῳ ἑνδοξοί, μεγάλοι δ' ἐν εἰρήνῃ
 αἰῶνάς πέντε καὶ αὐτοῦ οἱ πρόγον' εἶχον μείνει.

47

Ἄλλ' ὁ ἀγροῖκος ἡγεμὼν, ὁ μὴ ἀναγνωρίζων
 ἀξίαν πλὴν ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ ἄλλην τῆς τοῦ πλούτου,
 καὶ ἀκλεὲς ἐγκόσμημα τὴν ἀρετὴν νομίζων
 δι' ὅσους δὲν ἐπικοσμεῖ τὸ στέμμα ἐκτὸς τούτου,
 ἀγανακτεῖ ὅτι ἀπλοῦς ἱππότης ὁ ἐρίζων
 πρὸς ὁ αὐτὸς δικαίωμα ἐφρόνει τοῦ βαθμοῦ του.
 Ἐδὰκ' ἡ δύσκολός του φρὴν, καὶ οὕτως ἐθυμώθη,
 ὥστ' εἰς ἀτόπους ἡ ὀργὴ παραφορὰς τὸν ὤθει.

48

Ὁ δαίμων ὁ κακοποιὸς, ὁ τῶν καταχρονίων,
 εὐρεῖα θύρα ἐν αὐτῷ ὥς εἶδεν ὅτι χαίνει,
 ὑφέρπ' εἰς τὴν καρδίαν του; σιωπηλῶς εἰσδύων,
 καὶ ἐν ἀπάτῃ κυβερνῶν τοὺς λογισμοὺς του μένει,
 εἰς τὴν φιάλην τοῦ θυμοῦ τὴν φρένα του μεθύων,
 εἰς ἔχθραν τὴν ἐξαγριοῖ κ' εἰς μῖσος τὴν μιάίνει,
 κ' ἐν τῇ ψυχῇ του διαρκῶς φωνὴν ὑπερεθίζει,
 ἥτις εἰς τὴν συνειδήσιν αὐτὰ τῷ ψιθυρίζει·

49

«Πῶς! ὁ Ῥινάλδος ἑαυτὸν πρὸς σέ νὰ ἐξισώσῃ!
 Τοσαῦτ' ἀξίζ' ἡ φάλαγξ του τῶν παλαιῶν ἡρώων;
 Ἄς ἀντιτάξῃ πρὸς τοὺς σοὺς, πρὶν ἑαυτὸν ὑψώσῃ,
 τὸν ἀριθμὸν τῶν δούλων του καὶ τὸν τῶν ὑπηκόων,
 τὰ σκῆπτρά του τοῖς σκῆπτροις σου, τοῖς ἐδικοῖς σου ζῶσι
 τὸ πλῆθος τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς θανόντων του ἀθρόον.
 Ποῦ ἀφορᾷ ὁ ἀφανὴς ἐκεῖνος τολμητίας,
 ὁ ἀρχων καὶ τὸ γέννημα τῆς δούλης Ἰταλίας;

20

» Ἄν ἡ νικήσ' ἢ νικηθῇ, ἐνίκησεν οὐχ ἦττον
 διὰ τῆς ἀξιώσεως καὶ τοῦ πρὸ σέ ἀγῶνος·
 τιμὴ του καὶ νὰ λέγῃται, τὸ τάγμα τῶν Πλανήτων
 πῶς διεφιλονείκησε πρὸς τὸν Γερνάνδον μόνος.
 Θὰ σ' ἦτον ἔσως ἐντιμον καὶ ἐνδοξον θὰ σ' ἦτον
 τὴν θέσιν νὰ διαδεχθῇς τοῦ ἰσχυροῦ Δυδῶνος·
 ἀλλὰ τὴν θέσιν τοῦ λοιποῦ σὺ νὰ δοξάσῃς πρέπει.
 Τὴν ἐξηρτέλισεν, ἀφ' οὗ εἰς ταύτην ἀποβλέπει.

21

» Ἄν καὶ οὐκέτι ὀμιλῶν οὐδ' ἔτι ἀναπνέων,
 ἀκόμη πρὸς τὰ γῆϊνα αἰσθάνηται συμφέρον,
 ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ οὐρανοῦ ὅποιαν ὀργὴν πνέων
 θὰ μένη ὁ καλὸς Διὸς, ὁ ἀρχηγὸς ὁ γέρων,
 ὁσάκις στρέφει τ' ὄμμα του πρὸς τὸν προπέτην νέον,
 καὶ βλέπει ποῦ θρασύνεται τὴν φρένα του ἐπαίρων!
 Πῶς τὴν ἀξίαν μὴ τιμῶν, οὐδὲ τὸ γηρατεῖον,
 τολμᾷ νὰ γίνῃ ἴσόν σου τὸ ἄπειρον παιδίον.

22

» Ναι, καὶ τολμᾷ κ' ἐπιχειρεῖ· τῆς τόλμης του δὲ δρέπει
 οὐχὶ ποινὴν ἀλλὰ τιμὴν, καὶ ἀμοιβὴν ἐπαίνου·
 κ' εἰσὶν οἱ παροτρύνοντες, καὶ ἄλλος δὲ τὸν βλέπει
 κ' ἐπικροτεῖ. ὦ αἰσχους σας κοινῶς ἐπικειμένου!
 Ἄν τὸ ἰδῇ ὁ Βουλλιῶν, καὶ ἂν τὸ ἐπιτρέπῃ
 ὁ νέος νὰ σ' ἀποστερῇ τοῦ σοὶ ὀφειλομένου,
 μὴ ὑπομείνης πώποτε καθήκόν σου ν' ἀρνῆσαι,
 καὶ ν' ἀποδείξῃς χρέος σου τί δύνασαι καὶ εἶσαι. »

23

Θυμοῦ πληροῦται πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ ψυχὴ του καίει,
 ὡς ἀναθάλλει τοῦ δαυλοῦ ἡ φλόξ ταραττομένη·
 ὁ δὲ θυμὸς, τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς γλώσσης του ἐκρέει,
 οὐδ' ἡ καρδία ἐπαρκεῖ αὐτῷ ἐξογκουμένη.
 Κηρύττει δ', οὐδὲ σιωπᾷ, ἂν ὁ Ῥινάλδος πταίῃ,
 ἂν ἐν αὐτῷ τι ἀπρεπὲς ἢ φαῦλον συμπεραίνει.
 Τὸν λέγει γαῦρον, μάταιον· παράφορον μανίαν
 τὸ θάρρος του ἀποκαλεῖ, καὶ λύσσαν τὴν ἀνδρίαν.

24

Ἄν δέ τι λάμπη ἐν αὐτῷ ὑπέρφρον ἢ γενναῖον,
ἢ εὐκλεὲς προτέρημα, ἢ ἀρετὴ μεγάλη,
χολὴν τοῦ μίσους, καὶ σκιὰν τοῦ ψεύδους ἐπιχέων,
αὐτὸς ὡς ἐλαττώματα τὰ πάντα διαβάλλει·
καὶ ἡ κακολογία του, κοινὴ τὸ τελευταῖον,
αὐτοῦ τοῦ ἀντιζήλου του τὴν ἀκοὴν προσβάλλει.
Ἄλλ' οὔτε οὕτως ὁ τυφλὸς θυμὸς του παύει, οὔτε
ἡ τοῦ θανάτου πρόδρομος ὁρμὴ του χαλινούται.

25

Ὅτι ὁ δαίμων, ὁ κινῶν τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀνθρώπου
ἀντὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τὰς ὕβρεις του ἐμπνέων,
τὸν ὦθ' εἰς ἐπανάληψιν διαγωγῆς ἀτόπου,
καὶ εἰς τὸ στῆθός του τροφὴν προσέθετε, τὸ καῖον.
Ἵπάρχ' εἰς τὸ στρατόπεδον εὐρὺ πεδῖον, ὅπου
ἑμᾶς συνήθως ἵπποτων συρρέει ἀριστέων,
καὶ ὅπου νέοι μαχηταὶ εἰς πάλιν καὶ ἀγῶνας
τὰ μέλη των ῥωννύουσιν, ἀσκοῦσι τοὺς μυῶνας.

26

Ἐκεῖ πολλοὶ καθήμενοι ἱππῶται ἐν ᾧ ἦσαν,
κατὰ Ῥινάλδου, ὡς αὐτῷ μοιραῖον, ὕβρεις χύνει,
καὶ εἰς τὸ δηλητήριον τοῦ ἄδου ἐμβαφεῖσαν,
ὀξεῖαν δὲ ὡς ὄφεως, τὴν γλῶσσάν του ἐκίνει.
Ἄλλ' ὁ Ῥινάλδος ἤκουσε τὴν ὕβριν τὴν ῥηθεῖσαν,
καὶ τὴν ὀργὴν δὲν δύναται ἐντός του νὰ πρᾶύνη.
«Ψεύδεσαι!» κράζει, ῥίπτεται θυμοῦ, μανίας πλήρης,
κ' εἰς τὸν ἀντίπαλον ὁρμᾷ μ' ἐν πῆδημα ξιφήρης.

27

Ἦν ἡ φωνή του ὡς βροντὴ, ὡς ἀστραπὴ δ' ἡ σπάθη,
 προηγουμένη κεραυνοῦ καὶ ἀναγγέλλουσά τον·
 ἐκεῖνος δ' ὄλος ἔτρεμε, καὶ πῶς νὰ διαλάβῃ
 ἐσχέπετο τὸν θάνατον τὸν φοβερίζοντά τον.
 Ἀνδρίαν πλὴν καὶ δύναμιν νὰ δείξῃ ἐπειράθη,
 μάρτυρας ἔχων θεατὰς τὰ πλεῖστα τῶν ταγμάτων.
 Δι' δ' ἐκσπᾷ τὴν σπάθην του καὶ τὸν ἐχθρὸν προσμένει,
 κ' ἐμπρός του εἰς ἀκλόνητον ἀμύνης θέσιν μένει.

28

Ἀμέσως ξίφη φλογερὰ ἀστράπτουσι μυρία,
 κ' οἱ λάμποντες σπινθῆρές των ῥοργοὶ διασταυροῦνται,
 ὅτι ποικίλῃ δυσμενῶν πολεμιστῶν σωρεία
 συνέρρευσε, καὶ φέρονται τὰ πλήθη καὶ ὠθοῦνται.
 Ἦχεῖ κραυγὴ, κ' ἐγείρεται εἰς τὸν ἀέρ' ἀγρία,
 κ' εἰς ἓνα ἀναρίθμητοι ἀλαλαγμοὶ ἐνοῦνται,
 ὡς ὁ ὑψαύχην ἀντηχεῖ τῆς παραλίας ὄχθος,
 ὅταν τὸν πλήττῃ ὁ βορρᾶς καὶ ὁ τοῦ πόντου ῥόχθος.

29

Ἀλλ' οὐδαμῶς ἡ τοῦ στρατοῦ φωνὴ ἀναχαιτίζει
 τοῦ ὕβρισθέντος τὴν ὀρμὴν ἢ τὴν ὀργὴν πρᾶναι·
 τὰς ἀντιστάσεις ἀψηρᾷ, κραυγὴ δὲν τὸν φοβίζει,
 καὶ θέλει εἰς ἐκδίκησιν τὴν ὕβριν ν' ἀποπλύνῃ·
 τοὺς στρατιώτας ἀπωθεῖ, τὰ ὅπλα διασχίζει,
 καὶ στρέφεται εἰς χειρὰς του ἡ σπάθη του πυρίνη.
 Τὸ ἀπειλοῦν δὲ λύουσα τῶν ἀντιπάλων πλήθος,
 τῷ διανοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τοῦ ἐχθροῦ τὸ στῆθος.

30

Ἡ χεὶρ του ἀκατάσχετος, ἀλλ' ἑαυτῆς κυρία,
 ἐν τῇ ὀργῇ της τὰς πληγὰς ῥαγδαίας καταφέρει,
 κ' εἰς στήθος καὶ εἰς κεφαλὴν μὲ τραύματα μυρία
 τῷ κρεουργεῖ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιὰ του μέρη,
 καὶ στρεφομένη πανταχοῦ, ὡς ἀστραπὴ ταχεῖα,
 τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαπατᾷ, τὴν τέχνην παραφέρει,
 καὶ πίπτει ἀπροσδόκητος, καὶ αἰφνιδίως παίει
 τὸ κεχηνὸς τοῦ θώρακος, καὶ εἰς τὸ αἷμα πλέει.

31

Καὶ οὐδὲ πρὶν ἐπαύσατο τῆς λύσσης τῆς μαχίμου,
 πρὶν ἅπαξ, ὅς τῷ ἔπηξε τὸ ξίφος εἰς τὰ στήθη.
 Πίπτει ὁ δεῖλαιος πληγείς· καὶ δι' ὁδοῦ διδύμου
 καὶ ἡ πνοή του ἐνταυτῷ καὶ ἡ ψυχὴ ἐχύθη.
 Ὁ νικητῆς δὲ τῆς χειρὸς ἀφίνων τῆς ἀλκίμου
 τὸ ὄπλον ἔτι κάθυγρον, μακράν του ἐκινήθη·
 ὅτι ὡς εἶδε τὸν ἐχθρὸν ἀσπαίροντα ἐμπρός του,
 ἐσβέσθ' ἡ ἀγριότης του κ' ἐκάμφθη ὁ θυμὸς του.

32

Ὁ Γοδεφρείδος, τὴν βοὴν ἀκούσας τὴν ἀγρίαν,
 ἀφίχθη. ὦ θεάματος φρικτοῦ, μισητοτάτου!
 Βλέπει νεκρὸν τὸν Νορβεγόν· τὴν κόμην, τὸν μανδύαν
 τῷ χρίει αἷμα, τὴν μορφὴν βάφει χροιά θανάτου.
 Κλαυθμῶν, καὶ θρήνων, καὶ κραυγῶν ἀκούει συναυλίαν
 θρηνοῦσ' οἱ φίλοι τοῦ νεκροῦ καὶ τὰ στρατεύματά του.
 Ἐκπεπληγμένος δ' ἐρωτᾷ· «Τίς ἦν ὁ τολμητίας,
 ὁ ἀπειθής, ὁ ἔνοχος τῆς ἀνοσιουργίας;»

33

Ἄρνάλδος, ὁ θερμότερος τῶν τοῦ νεκροῦ ἐταίρων,
 πᾶν ἐξετίθει τὸ συμβᾶν, κ' ἐχθέτων τὸ ἐδείνου·
 πῶς ὁ Ἄρνάλδος ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐλαφροτέρων
 δραξάμενος, παράφορος ἐρρίφθη κατ' ἐκείνου,
 πῶς τὸν ἐπλίτην τοῦ Χριστοῦ ὁ ἔπλα Χριστοῦ φέρων
 εἰς λύσσαν ἐθυσίασεν ὀργῆς του ὑπευθύνου,
 καὶ τοῦ στρατεύματος παντὸς ἀπέναντι, ἠψήφει
 τοὺς ἔρους οὓς ἐκύρωσαν τοῦ στρατηγοῦ αἱ ψῆφοι.

34

Ὅτι θανάτου ἄξιον τὸν θεωρεῖ ὁ νόμος,
 καὶ πρέπει νὰ τιμωρηθῇ ὅπως αὐτὸς προστάττει·
 βαρεῖα μὲν καθ' ἑαυτὴν ἡ πράξις του, ἀλλ' ὅμως
 ὡς ἐκ τοῦ τόπου καὶ καιροῦ πῶς ἦτο βαρυτάτη,
 ὅτι ἐὰν διὰ ποινῆς δὲν ἐμποιῇται τρόμος,
 καθείς των θὰ ἐμψυχωθῇ παρόμοια νὰ πράττη,
 καὶ ἔτ' οἱ ἀδικούμενοι, εἰς εὐθυδίκους κρίσεις
 οὐκέτι θὰ προσφεύγωσιν, ἀλλ' εἰς ἀντεκδικήσεις.

35

Ἐντεῦθεν αἱ διχόνοιαί, αἱ ἐριδίες κ' αἱ ῥήξεις,
 ὅσας ὁ νόμος τῶν χειρῶν ὁ ἄδικος χαλκεύει.
 Τῶν ἀρετῶν του ἔπειτα ἀναπολεῖ ἐνδείξεις,
 ὅσας ὀργὴ ἢ ἔλεος αὐτῷ ὑπαγορεύει.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης κατ' αὐτοῦ προτείνει ἀποδείξεις,
 καὶ τὸν κατηγορούμενον ἐντόνως προστατεύει.
 Ἀκούει, μ' ὄψιν αὐστηράν, αὐτῶν ὁ Γοδεφρείδος,
 πρόμαντιν φόβου μὲν πολλοῦ, ὀλίγης δὲ ἐλπίδος.

36

Καὶ ὁ Ταγκρέδης ἔλεγεν· «ὦ κύρι', ἐνθυμεῖσαι
 τίς ὁ Ῥινάλδος πάντοτε ὑπῆρξε, καὶ ὅποιος,
 ὅποσαι τῇ ἀνδρίᾳ του τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι,
 κ' ἡ ἐξ ἀνάκτων γενεά, καὶ ὁ κλεινός του θεῖος
 ὁ Γέλφος πόσον τὸν τιμᾷ. Αἱ τιμωρίαι ἴσαι
 δὲν πρέπει νὰ κατέρχωνται ἐξ ὕψους τῆς ἰσχύος.
 Εἰς διαφόρους πταίσαντας τὸ πταῖσμα διαφέρει·
 πρὸς ἴσους εἶναι δίκαιον τὸ ἴσον, καὶ συμφέρει.»

37

Ὁ δ' ἀρχηγὸς ἀπήντησε· «Παρά τῶν ἀνωτέρων
 διδάσκονται ὑποταγὴν οἱ ταπεινότεροί των.
 Κακῶς, Ταγκρέδη, παραινεῖς, ἂν θεωρῇς συμφέρον
 τὸ νὰ ἐκτραχηλίζηται ἀκάθεκτος ὁ κρείττων.
 Ἄν μόνον ἐπὶ τῶν μικρῶν καὶ τῶν ταπεινοτέρων
 ἡ δύναμίς μου ἔφθανε, τί δύναμις θὰ ἦτον;
 Σκῆπτρον ἀνίσχυρον ἐγὼ καὶ κράτος ἐπ' αἰσχύνη
 ἂν ἔλαβον, δὲν δέχομαι τὸ δῶρόν του· ἄς μείνη.

38

«Οὐχί· σεπτὸν κ' ἐλεύθερον, ὡς μοι ἐδόθη, κεῖται,
 καὶ θενὰ κεῖται παρ' ἐμοὶ ὡς τέλους ἀμειώτως.
 Ἡξέυρω πῶς ἀρμόζεται, καὶ ποία ἀπαιτεῖται
 διαφόρᾳ τῶν ἀμοιβῶν καὶ τῶν ποινῶν εἰκότως,
 καὶ πότε πρέπει ἀκριβῆς ἰσότης νὰ τηρῇται,
 χωρὶς νὰ διακρίνηται ὁ ἔσχατος καὶ πρῶτος.»
 Τοιαῦτα ἔλεγεν· ὁ δὲ πρὸς ταῦτα δὲν ὠμίλει,
 διότι ἡ εὐλάβεια τῷ ἔδεε τὰ χεῖλη.

39

Ὁ δὲ Ῥαιμόνδος, αὐστηρᾶς φρενός, ἀρχαίου ἤθους
κεκηρυγμένος ζηλωτής, τοὺς λόγους του ἐπῆνει.

«Ὁ οὕτω προῖστάμενος τοῦ ὑπηκόου πλήθους
δύναται, λέγει, παρ' αὐτῷ σεβάσμιος νὰ γίνη.

Ἡ πειθαρχί' ἀπόλλυται ἀπὸ λαοῦ, συνήθους
συγγνώμην πάντοτε, ποτὲ ποινὴν νὰ μὴ προσμείνῃ.

Ἐκλείπει πᾶσα δύναμις, πᾶν κράτος καταρρέει,
ἐὰν τὴν ἐπιείκειαν μὲ φόβον δὲν συνδέῃ.»

40

Ὡς δ' ὁ Ταγκρέδης ἤκουσε τοιαῦτα, σπουδῇ πάσῃ
τοὺς καταλείπει, ἀπ' αὐτὸ ἀπέρχεται τὸ μέρος,

πρὸς τὸν Ῥινάλδον στρέφεται, κ' ἐπείγεται νὰ φθάσῃ,
καὶ ὁ ταχύπους ἵππος του τὸν φέρει ὑποπτέρως.

Ὁ δὲ Ῥινάλδος, τοῦ ἐχθροῦ ὡς εἶχεν ἀποσπάσει
τὴν ὕβριν μετὰ τῆς ψυχῆς, ἐσύρθ' ἰδιαιτέρως

εἰς τὴν μονήρην του σκηνὴν. Ἐκεῖ εὐρών τον ἔτι
ὁ φίλος του, τὰ ὑπ' αὐτῶν ῥηθέντα τῷ ἐκθέτει.

41

Προσεπιλέγει δ' εἰς αὐτά· «Ἄν καὶ κακῶς, νομίζω,
ἐκφράζ' ἢ ἐπιφάνεια τὰ βάρη τῆς καρδίας,

τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἂν καὶ πολλοὶ γνωρίζω

πῶς κρύπτονται εἰς τοῦ νοός τὰς πτύχας τὰς μυχίας,
ἀλλὰ ὁ ἀρχιστράτηγος, ἐξ ὅσων οἰωνίζω,

κ' ἐκ τῆς ἰδίας ἄλλως τε αὐτοῦ ὁμολογίας,
ἀποφασίσας φαίνεται νὰ σὲ καθυποβάλλῃ

εἰς ὅσ' ἂν καὶ οἱ ἔνοχοι ὑπόκεινται οἱ ἄλλοι!»

42

Πρὸς ταῦτα ἐμειδίασε πικρῶς ὁ νεανίας,
 ἀλλὰ ἐπέλαμψεν ὀργή εἰς τὸ μειδιάμα του.
 « Ἄς πειραθῇ, ἀνέκραξε, δειλῆς ἀπολογίας
 ὁ εἰς δεσμὰ συρόμενος καὶ στέργων τὰ δεσμὰ του.
 Ἐγὼ δ' εἰμὶ ἐλεύθερος, καὶ τῆς ἐλευθερίας
 λάτρης τελῶ ἐκ γενετῆς, καὶ λάτρης ὡς θανάτου.
 Νὰ φέρῃ ὁ βραχίον μου τὴν μάχαιραν, κ' ἐπίσης
 νὰ δρέπῃ δάφνας γυμνασθεῖς, δὲν δέχεται ἀλύσεις.

43

»Τοιαύτην ἂν ὁ Βουλλιῶν τῶν εὐγενῶν μου κόπων
 μοὶ προορίζῃ ἀμοιβήν, τῶν φυλακῶν τὸ σκότος,
 καὶ ὡς τὸν χυδαιότερον ἂν θέλῃ τῶν ἀνθρώπων
 νὰ μ' ὑποβάλλῃ εἰς βάναντον ποινήν, ἃς ἔλθῃ πρῶτος,
 ἢ ἄλλους ἃς μοὶ πέμψῃ κἂν, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον
 προσμένω· θὰ δικάσωσι τὰ ὅπλα μας εἰκότως.
 Μοὶ εἶναι προφανέστατον, δι' ὧν μοὶ ἀγγέλλει,
 πῶς τραγωδίαν τοῖς ἐχθροῖς νὰ παραστήσῃ θέλει.»

44

Ταῦτα εἰπὼν, τὰ ὅπλα του ἐν βίᾳ ἐνεδύθη.
 Κοσμεῖ χαλκὸς τὰ στήθη του, χαλκὸς τὴν κεφαλὴν του·
 ὑπὸ τὸ σάκκος του ἡ χεὶρ ἡ στιβαρά του βρίθει,
 καὶ ἡ μεγάλη σπάθη του ἡρτήθ' εἰς τὴν ὀσφύν του.
 Λαμπρὸς τὴν ὄψιν, εὐπρεπὴς παρίσταται τῷ πλήθει,
 ὡς ἂν ἡλίου ἔστερον ἀκτῖνες τὴν μορφήν του.
 Ἀγέρωχος ἐβάδιζεν, κ' ἐξ οὐρανοῦ ἐθάῤῥεις
 κατήρχετο ἀγριωπὸς, χαλκοφορῶν ὁ Ἄρης.

45

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης προσπαθὼν τὴν ἐπηρμένην φρένα
καὶ τὸν ἀκαταμάχητον θυμὸν του νὰ μαλάξῃ,
τῷ λέγει· «Τ' ἀκατόρθωτα, ὦ ἥρω, εἰς καθένα,
ἤξεύρω ἡ ἀνδρία σου ζητεῖ νὰ διαπράξῃ.
Ἡ ἄκαμπτός σου ἀρετὴ ἐγείρει τὸν αὐχένα,
ὁσάκις βίαν προσκληθῇ εἰς βίαν ν' ἀντιτάξῃ.
Ἀλλὰ μὴ δῶν ὁ Θεὸς, κ' εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν
σκληρὰν της πείραν λάβωμεν πρὸς βλάβην ἡμετέραν!

46

«Εἰπέ μοι τί προτίθεσαι; Εἰς αἷμα τῶν ἐταίρων,
αἷμ' ἀδελφῶν, νὰ μολυνθῇ ἡ χεὶρ σου λοιπὸν θέλει;
Πῶς τραυματίζεις τὸν Χριστὸν δὲν βλέπεις, καταφέρων
πληγὰς εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, τὰ προσφιλεῖ του μέλη;
Πῶς! δι' ἐπίδειξιν τιμῶν κενῶν καὶ ἐφημέρων,
ὡς κύμα διαρρέουσῶν θαλάσσιον, σοὶ μέλει;
Καὶ ταύτην ὑπερτίθεσαι τῆς δόξης τῆς ὑψίστης,
τῆς δόξης τῆς ἐν οὐρανῷ, ἣν δίδωσιν ἡ πίστις;

47

»Ἀλλ' ὄχι, νίκα σεαυτὸν, καὶ, πρὸς Θεοῦ, ἐκδύσου
τῶν αἰμοβόρων τάσεων καὶ τῶν ὑπερηφάνων.
Δειλία δὲν σ' ἐδάμασε, σὲ κάμπτ' ἡ θέλησίς σου,
καὶ ἀνταξίαν θεωρῶ τὴν ἡττάν σου στεφάνων·
καὶ κύρος δὲ ἂν δέχεται παραδειγμάτων, πείσου
καὶ ὑποχώρησον, ἐμὲ παράδειγμα λαμβάνων.
Ὡς σέ, κ' ἐμὲ προὐκάλεσαν· ἀλλ' ὅμως κατεστάλην
ὑπ' ἐμαυτοῦ, ἀποφυγὼν τὴν πρὸς οἰκίους πάλην.

48

» Ὅπότ' ἐγὼ κατέκτησα τὴν χώραν τῶν Κιλικίων,
 τὰς τῆς σημαίας τοῦ Χριστοῦ πτυχὰς ἀναπετάσας,
 ὁ Βαλδοβίνος ἐπελθὼν, διὰ τεχνῶν ἀδίκων
 τὴν χώραν ἐκυρίευσε, τὸ κτῆμά μου ἀρπάσας.
 Δὲν εἶδα ὑπ' ἄλωπεκῇν λανθάνοντα τὸν λύκον,
 οὐδ' ὑπὸ φίλου πρόσχημα τὰς πονηρίας πάσας;
 Οὐδόλως πλὴν ἠθέλησα, ὀπλίζων τὴν παλάμην,
 νὰ λάβ' ὀπίσω τὸ κλαπέν· καὶ ὅμως ἡδυνάμην.

49

» Ἀλλ' ἂν σοὶ φαίνωντ' ἐπαχθεῖς αἱ ἀγενεῖς ἀλύσεις,
 ἂν σ' εἶναι ἀποτρόπαιος ἡ τῆς εἰρκτῆς σκοτία,
 καὶ προτιμᾷς, ἀποφυγὼν αὐτὴν, ν' ἀκολουθήσῃς
 ὅσα ὡς ἔθιμα τιμῆς ἐγκρίν' ἡ κοινωνία,
 συνήγορόν σου ἄφες με, καὶ μὴ χρονοτριβήσῃς·
 πρὸς Βοημόνδον ἀπελθε τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ.
 Νομίζω ἀσφαλέστερον νὰ φύγῃς ἀπ' ἐμπρός του.
 Μὴ ἀψηφήσῃς τὴν ὁρμὴν τῆς πρώτης κρίσεώς του.

50

» Μετ' οὐ πολὺ, ἂν καθ' ἡμῶν προκύψῃ ἡ σημαία
 τῶν Αἰγυπτίων καὶ λοιπῶν βαρβάρων ἡγεμένων,
 ἡ ἔξοχος ἀνδρία σου θὰ λάμψῃ, ἀναγκαία,
 ἀφ' οὗ μακράν μας ἀποστῇς, καὶ ἔξω τῶν ἀγώνων,
 καὶ ἄνευ σοῦ ἡ στρατιὰ θὰ εἶναι ἡ γενναία,
 ὡς ἄνθρωπος ἀποκοπεῖς χειρῶν καὶ βραχιόνων.»
 Ἐν αὐτῷ προσεπερχόμενος ὁ Γέλφος τὸν προτρέπει,
 ὅτι χωρὶς ἀναβολῆς ν' ἀναχωρήσῃ πρέπει.

51

Τοιαῦτα παραινούμενος ὁ γαῦρος νεανίας,
 τὴν ὑπερόπτην φρένα του μετέτρεψε, καὶ κλίνει.
 Τὴν κινδυνώδη θέσιν του ν' ἀφήσῃ μετὰ βίας
 τοῖς προσπαθοῦσι φίλοις του οὐκέτι ἀντιτείνει.
 Ἐν τούτοις πλῆθος πέριξ του συρρέ' ὑπὸ φιλίας,
 καὶ νὰ τὸν συνοδεύσωσι καθεὶς των τῶ προτείνει.
 Ἄλλ' οὗτος τοὺς εὐχαριστεῖ τὸν ἵππον του ἀνέβη,
 καὶ δύο μόνους ὁπαδοὺς λαμβάνων ἀφιππεύει.

52

Ἀναχωρεῖ, καὶ ὑψηλαὶ κεντῶσι τὴν ψυχὴν του
 ἰδέαι φήμης εὐγενοῦς καὶ δόξης αἰωνίας·
 πτεροῦται πρὸς ἀνήκουστα, πρὸς ἀσυνήθ' ἢ φρὴν του,
 πρὸς κατορθώματα λαμπρά, καὶ πρὸς μεγαλουργίας.
 Νὰ πέσῃ θέλει πολεμῶν, κοσμῶν τὴν κεφαλὴν του
 μὲ δάφνην ἢ κυπάρισσον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας,
 καὶ διελθὼν τὴν Αἴγυπτον, νὰ φθάσῃ μέχρ' ὅπου
 ὁ Νεῖλος κρύπτει τὴν πηγὴν ἐντὸς ἀγνώστου τόπου.

53

Ἄλλ' ὅταν ἀπερχόμενος ὁ μεγαλόφρων νέος,
 ἐστράφη τὸν χαιρετισμὸν τὸν τελευταῖον δίδων,
 ὁ Γέλφος δὲν ἐπρόσμεινεν, ἀλλ' ἔσπευσε δρομαῖος
 πρὸς ἄλλα μέρη τῶν σκηνῶν, ζητῶν τὸν Γοδεφρείδον.
 Ὡς δὲ τὸν εἶδε καὶ αὐτὸς, ἐφώνησεν εὐθέως·
 «ὦ Γέλφε, τύχη ἀγαθὴ! σ' ἐζήτουν ὅτε σ' εἶδον,
 καὶ εἶχον πέμψει εἰς πολλὰ τοῦ στρατοπέδου μέρη,
 ἂν τῶν κηρύκων μου κἄνεις σ' ἀπὴντα, νὰ σὲ φέρῃ.»

Εἶτα μακρύνας τοὺς λοιποὺς, καὶ τὴν φωνὴν χαλάσας, σπουδαίους λόγους πρὸς αὐτὸν καὶ σοβαροὺς προφέρει.

«ὦ Γέλφε, ὁ ἀνειψιὸς ὁ σὸς, ἀφηγιάσας, ἐπ' ἀληθείας φέρεται ὡς ὁ θυμὸς τὸν φέρει. Ποινὴν διὰ τῆς πράξεως τὸ βάρος ἐπισπάσας, νομίζω ὅτ' εἰς ἑαυτὸν κακὸν θὰ ἐπιφέρῃ. Θὰ ἡγαλλόμην ἐκ ψυχῆς ἂν ἦν ἀθῶος ἴσως· ἀλλὰ ὁ πάντων ἀρχηγὸς πρὸς πάντα ἔσται ἴσος.

»Καὶ ἔσται ὑπερασπιστὴς καὶ φύλαξ τοῦ νομίμου, καὶ τοῦ δικαίου πρόμαχος ἐν πάσῃ περιστάσει· κ' ἐλεύθερος τῆς τῶν παθῶν δουλείας τῆς ἀτίμου μενεῖ, ὅταν ὁμοίους του καλῆται νὰ δικάσῃ. Τῇ πειθαρχίᾳ, τῇ τιμῇ καὶ τῇ διαταγῇ μου τὸν συγγενῇ σου ν' ἀπειθῇ ἂν εἶχέ τις βιάσει, ὡς ἤκουσα λεγόμενον, ἃς ἔλθῃ, καὶ ταχέως τὴν κεφαλὴν τοῖς δικασταῖς ἃς κλίνη κατὰ χρέος.

»Ἄς ἔλθῃ εἰς τὴν φυλακὴν οἰκεία του θελήσει· αὕτῃ καὶ μόνη δύναται ἡ χάρις νὰ τῷ γίνῃ. Ἄν ὅμως μείνῃ ἄκαμπτος καὶ ἂν μᾶς ἀψηφῇ, (γνωστὴ ἡ ἀχαλίνωτος ὁρμή του μ' εἶν' ἐκεῖνη), σὺ θέλεις ἐπιμεληθῇ καὶ τὸν καθοδηγήσει, μὴ ἄνθρωπον μακρόθυμον καὶ πρᾶον παροξύνῃ νὰ γίνῃ κατὰ δίκαιον ἐκδικητὴς τῶν νόμων, ἐμπνέων τὸν σωτήριον τοῖς ἀπειθοῦσι τρόμον.»

Τοιαῦτα μὲν ὁ Βουλλιών· ὁ Γέλφος δ' ἀπεκρίθη·
 «Ψυχὴ πρὸς ὕβριν ἄτιμον κατεξανισταμένη
 λαιδόρους λέξεις ν' ἀνεχθῇ οὐδέ ποτ' ἐδυνήθη,
 καὶ πρὸς τὴν περιφρόνησιν ἀνάληγτος νὰ μένη.
 Ἄν θανατῶν τὸν ὕβριστὴν αὐτὸς ἐξεδικήθη,
 νὰ πνίξῃ τὴν δικαίαν του ὀργὴν τίς ὑπομένει;
 Τίς τὰς πληγὰς του ἀριθμεῖ, ἅς δίδ' ἢ ἅς λαμβάνει,
 ὅταν ἡ μάχη μαίνεται κ' ἐκεῖνος ἐξεμάνῃ;

»Ἀλλ' ὅ,τι θέλεις παρ' αὐτοῦ, προστακτικῶς ὀρίζων,
 ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἔλθων νὰ ὑποκύψῃ,
 λυποῦμαι, ἀλλ' ἀδύνατον. Τὴν θέσιν του γνωρίζων,
 ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου σου προϋτίμησε νὰ λείψῃ·
 ἰδοὺ με ὅμως ἔτοιμος, τὴν χειρὰ μου ὀπλίζων,
 εἰς τὸν ἐπιχειρήσαντα μομφὴν νὰ τῷ προστρίψῃ
 ἢ τὴν τιμὴν του δάκνοντα, νὰ δείξω κατὰ χρέος
 ὅτ' εἰς ἀδίκους προσβολὰς ἀντέτεινε δικαίως.

»Δικαίως, λέγω, τὴν ὀφρὺν, τὸν τύπον τοῦ ἀνόμου
 νὰ ταπεινώσῃ ἠθέλησε καὶ νὰ τὸν καταβάλλῃ.
 Ἄν ἔσφαλε, τὸ σφάλμα του ἦν μόνον λήθη νόμου.
 Οὐδόλως ἐπαινῶ αὐτόν, κ' ἡ λύπη μου μεγάλη·»
 Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Βουλλιών· «Ἄς φύγῃ! Τῷ στρατῷ μου
 διχονοιῶν ζιζάνια δὲν θέλω νὰ ἐμβάλλῃ.
 Τῆς ἔριδος ἐπιθυμῶ τὸ σπέρμα ν' ἀποπνίξῃς.
 Ἀποσβεσθήτω, πρὸς Θεοῦ, ἡ ἀπευκταία ῥῆξις.»

60

Ἄλλὰ νὰ λάβῃ κραταιὰν αὐτοῦ ἐπικουρίαν
οὐδόλως ἀπελπίζεται ἡ πονηρὰ ἐκείνη.
Παρακαλεῖ πανήμερον, καὶ πᾶσαν μαγγανείαν,
πᾶσαν παγίδα ἐντεχνον τὸ κάλλος της ἐντείνει.
Ἄλλ' ὅτ' ἐπέρχεται ἡ νύξ, καὶ μέλανα μανδύαν
ἐπὶ τοῦ φθίνοντος φωτὸς κατὰ δυσμὰς ἐκτείνει,
δύω ἱππότας, δύω της λαμβάνει θεραπαίνας,
κ' εἰς τὰς σκηνάς της σύρεται, μονήρεις πεπηγμένας.

61

Ἄλλ' ἂν καὶ πολυμήχανος εἰς τὴν πλοκὴν τῶν δόλων,
κ' εἰς χάριν καὶ θωπεύματα ἡ τέχνη της μεγάλης,
ἂν κ' ἔλαβεν ἐξ οὐρανοῦ μορφήν ἀκτινοδόλον,
οἷαν οὐδ' ἔσχε πώποτε οὐδ' ἔξει ποτὲ ἄλλη,
καὶ ἂν ἐνετυπώθησαν εἰς τῶν ἡρώων ὄλων
τὴν ἐρωτόληπτον ψυχὴν τὰ μαγικά της κάλλη,
πλὴν δὲν κατώρθωσεν ἐντὸς τῶν τρυφηλῶν παγίδων
τοῦ ἔρωτος, τὸν εὐσεβῆ νὰ λάβῃ Γοδεφρεῖδον.

62

Ματαίως δέλεαρ γλυκὺ τῷ τείνει, καὶ ματαίως
ἐλπίζ' εἰς ἐρωτομανῇ νὰ τὸν ἐλκύσῃ βίον.
Καθὼς ὁ κορεσθεὶς στρουθὸς, ὁ μὴ ὀρμῶν ὀξέως
ὅπου τροφή προτίθεται, ἀπάτη τῶν στρουθίων,
οὕτω πᾶν φεύγει τὸ τὴν γῆν κατακηλοῦν ἡδέως,
καὶ τὰς ἐρήμους προτιμᾷ ὁδοὺς τῶν οὐρανίων·
καὶ ὅς' ἂν δίκτυα χρυσᾶ ὁ ἔρως τῷ ταννύη,
ἄκαμπτος πάντα ματαιοῖ καὶ πάντα διαλύει.

63

Τοὺς λογισμούς του πρόσκομμα τοὺς εὐσεβεῖς δὲν σύρει
ἐκτὸς τῶν τρίβων ἅς αὐτὸ τὸ θεῖον τῷ χαράττει.
Μυρί' ἀλλάσσει σχήματα, μαγγανευμάτων πλήρη
ἢ ὡς Πρωτεὺς πολύτροπος καὶ ἡ πανουργοτάτη.
Πᾶν σχῆμά της δὲ φλογερὸν τὸν ἔρωτα ἐγείρει,
καὶ ὅπου πρὶν εἰς τὰς ψυχὰς τὸ ψῦχος ἐπεκράτει.
Ἄλλ' οὗτος, χάρις τῷ Θεῷ, εἰς τὰ τεχνάσματά της
ἀντέστη, καὶ κατέρρευσεν τὸ ἔργον τῆς ἀπάτης.

64

Εἶχεν ἐκλάβει ἡ καλὴ, πῶς εἰς τοῦ βλέμματός της
τὰς φλόγας δὲν ἀνθίστατο ποτὲ καρδία σώφρων.
Πλὴν πὸς' ἡ ἀγανάκτησις, καὶ τίς ὁ θαυμασμός της,
πῶς κατησχύνθη ταπεινὴ ἡ πρῶην μεγαλόφρων!
Τότε νὰ στρέψῃ τὴν αἰχμὴν τῆς δεξιότητός της
εἰς ὅ,τι ἐφικτότερον, συγκατανεύει πρόφρων,
ὡς στρατηγὸς ἀπόρθητα πολιορκήσας μέρη,
καὶ ἀπαυδήσας, ἀλλαχοῦ πολέμους περιφέρει.

65

Ἐπίσης ὑπὸ τῶν θερμῶν βελῶν της δὲν ἐτρώθη
καὶ τοῦ Ταγκρέδου ἡ γοργή, ἀήττητος καρδία,
διότι ἀρχαιότεροι τὸν ἀπησχόλουν πόθοι,
κ' εἰς διπλὴν φλόγα ἐν αὐτῇ δὲν ἦν εὐρυχωρία,
ὁ ἔρωσ ὑπὸ ἔρωτος ἐτέρ' οὐδετερώθη,
ὡς φάρμακον οὐδετεροῖ φαρμάκου ἄλλ' οὐσία.
Ἄλλ' ἄτρωτος μόνος αὐτὸς καὶ ὁ στρατάρχης ἦτον,
οἱ δὲ λοιποὶ ἐτρώθησαν, τίς μᾶλλον καὶ τίς ἥττον.

Ἐὰν κ' ἐν τῇ καρδίᾳ της στενάξῃ καὶ λυπῇται
 διότι πᾶν τὸ ἔργον της δὲν εἶχε κατορθώσει,
 ἀλλ' ὅτι λείας ἔτυχε λαμπρᾶς, παρηγορεῖται,
 καὶ ἥρωες πῶς ἔδακον τὴν ὁρμιάν της τόσοι·
 κ' εἰς μέρη ἀσφαλέστερα αὐτοὺς διανοεῖται
 νὰ φέρῃ, πρὶν τοὺς δούλους της τοὺς μαύρους διδῶσι,
 κ' ἐκεῖ νὰ σύρ' εἰς ἄλυσιν αὐτοὺς ὡς καταδίκους,
 κρίκους καινοὺς προσθέτουσα εἰς τοὺς ἀρχαίους κρίκους.

Καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ ἡ στιγμή ἐπέστη,
 καθ' ἣν προθύμως συνδρομὴ ἀνδρῶν τῇ ἐπηγγέλθη,
 μ' εὐλαβὲς πρόσωπον ἐμπρὸς τοῦ στρατηγοῦ παρέστη,
 καὶ εἶπεν· «Ἦδη κ' ἡ τακτὴ ἡμέρα θὰ παρέλθῃ.
 Περὶ ἐμοῦ ὁ τύραννος ἂν μάθῃ ἀκριβὲς τι,
 πῶς εἶχον ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὅπλων σου προσέλθῃ,
 μεγάλας τότε καθ' ἡμῶν δυνάμεις θὰ κινήσῃ,
 κ' ἡ τῆς ἐπιχειρήσεως δυσχέρεια θ' αὐξήσῃ.

»Πρὶν τὸ ἀγγεῖλῃ πρὸς αὐτὸν κἀνεῖς τῶν ὑπηκόων,
 ἢ βέβαιος κατάσκοπος, ἢ φήμη ἀβεβαία,
 ὦ! δός μοι, δίκαιε, τινὰς τῶν ἰσχυρῶν ἡρώων,
 καὶ δός μοι τὴν βοήθειαν ἐπόση ἀναγκαία.
 Καὶ ἂν δὲν ἐπελάθετο ὁ πλάστης, τῶν ἀθώων,
 ἂν δὲν τῷ ἀπαρέσχωσι τὰ ἔργα τὰ γενναῖα,
 ἔσομαι πάλιν βασιλὶς, κ' αἱ ἐπικράτειαί μου
 ὑποτελεῖς σοι ἔσονται, εἰρήνης καὶ πολέμου.»

69

Εἶπε, καὶ μὴ δυνάμενος εἰς τὴν παράκλησίν της
 νὰ ἀντιτάξῃ ἄρνησιν ὁ στρατηγός, προσνεύει.
 Ἐπισπευδούσης δὲ αὐτῆς τὴν ἀναχώρησίν της,
 εἰς τὴν τῶν νέων ἐκλογὴν ὁ ἴδιος προέβη.
 Ἄλλ' ἅπαντες ἐθήρευον τὴν ἐκλογὴν, οὐδ' ἦν τις
 ὁ μὴ ἐνθέρμως ἀπαιτῶν αὐτὴν νὰ συνοδεύῃ·
 κ' ἡ ἄμιλλά των βαθμηδὸν ὑπερκορυφομένη,
 εἰς ἀπαιτήσεις ὀχληρὰς ὡς τέλους ἀποβαίνει.

70

Ἡ δὲ, τὰ βάθη βλέπουσα τῶν καρδιῶν των, θέλει
 ἐκ τοῦτου μείζους ν' ἀρυσθῇ καὶ νέας ὠφελείας·
 καὶ εἰς τὰ στήθη των ζητεῖ νὰ ἐκτοξεύσῃ βέλη
 τοῦ φόβου, τῶν ὑπονοιῶν καὶ τῆς ζηλοτυπίας,
 ὅτι γηράσκ' ἡξεύρουσα κ' ἐξασθενεῖ ἐν τέλει
 ὁ ἔρως ἄνευ συνεχοῦς τοιαύτης βοηθείας,
 ὡς ἵππος σταδιοδρομῶν ὀλίγον προθυμεῖται,
 ἂν ἵππος δὲν παρέπηται, ἢ ἂν δὲν προηγῇται.

71

Λέξεις ὑπούλους, βλέμματα ἀπάτης, δόλου πλήρη,
 καὶ μειδιάματα ψευδῇ τοῖς διανέμει οὕτω,
 ὥστε τὸν φθόνον πανταχοῦ ἀνάμεσόν των σπείρει,
 καὶ μετὰ τῶν ἐλπίδων των ὁ φόβος συνηνοῦτο.
 Τῶν κουφονόων ἐραστῶν τὸ σμῆνος διεγείρει
 ἢ ἔντεχνος προσποιητὴ μορφῇ. Τὸ σμῆνος τοῦτο
 χωρὶς αἰδοῦς καὶ σκέψεως ἀφηνιᾷ καὶ τρέχει,
 καὶ ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς ματαίως τοὺς συνέχει.

72

Τὴν στάθμην ἐν αὐτοῖς κρατῶν ισόρροπον, φροντίζει
 πρὸς πάντας ἴσος νὰ δειχθῇ, καὶ πρὸς οὐδένα κλίνει.
 Αἰσχύνην πλὴν τῷ ἐμποιεῖ, ἐν ᾧ τὸν παροργίζει,
 τῶν ἐν Χριστῷ πολεμιστῶν ἡ τόση ἀφροσύνη.
 Καλῶς τὴν πεισματώδη των ἐπιμονὴν γνωρίζει,
 καὶ νέον ἐπινόημα διαλλαγῆς προτείνει.
 «Γραφέντα τὰ ὀνόματα ὑμῶν, ἃς ἐντεθῶσι
 εἰς κάλπην, καὶ τὸν νικητὴν ἡ τύχη ἃς δηλώσῃ.»

73

Εἰς κάλπης τὰ ὀνόματα ἐντίθενται γαστέρα,
 κ' εἰς τὰς τυφλὰς ἀφίενται τῆς τύχης συγκυρίας.
 Αἱ ψῆφοι πάλλονται σφοδρῶς, κ' ἐξῆλθεν ἡ προτέρα
 Ἀρτεμιδώρου, ὅστις ἦν ὁ κόμης Περμβροσίας.
 Ἡ τοῦ Γεράρδου μετ' αὐτὴν ἐξέρχεται δευτέρα,
 ἡ Βιγκιλάου δ' ἔπειτα ἐξῆλθε τῆς ὑδρίας·
 ἡ Βιγκιλάου, ὅστις πρὶν ἐκ τῶν ἐμπρονεστέρων,
 παλίμπαις ἐρωτομανῆς κατέστη ἄρτι γέρων.

74

ᾠ! τί λαμπρὰ τὰ πρόσωπα! Πόση πληροὶ παιδρότης
 τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐκ καρδιῶν ὑπερχειλῶν χυθεῖσα,
 τῶν τριῶν τούτων ἐκλεκτῶν, οὓς ἔλαβεν ἐν πρώτοις
 ὁ ἔρως, ἴλεως φανείς, κ' ἡ τύχη των καμφθεῖσα.
 Πῶς τρέμει, πῶς ζηλοτυπεῖ πᾶς ἕτερος ἱππότης
 μὴ ἐκ τῆς κάλπης ἐξελθὼν καὶ μὴ λαβὼν τὰ ἴσα!
 Καὶ πάντες ἐναγώνιοι κρεμῶνται εἰς τὰ χεῖλη
 τοῦ μέλλοντος τὸ ψήφισμα τῆς κάλπης ν' ἀναγγεῖλῃ.

75

Ὁ Βάσκος εἶτα τέταρτος προέκυψεν ὁ ἥρως,
καὶ ὁ Ῥοδόλφος ἔπεται μετὰ τὸν Ὀλδερίκον·
τὸν Γουλιέλμον Ῥογκιλῶν ἀνέδειξεν ὁ κληῖρος,
τὸν Βαυαρὸν Ἐβέραρδον, τὸν Φράγκον τὸν Ἑρρίκον,
καὶ τὸν Ῥαμβάλδον ἔσχατον· δραπετῆς τοῦ Σωτῆρος,
κατόπιν προὔδωκεν αὐτὸς τὸ ἱερόν καθήκον.
Τόσ' ἡ ἰσχὺς τοῦ ἔρωτος! Καὶ οὕτως ἀπηρτίσθη
ὅλ' ἡ δεκάς τῶν ἐκλεκτῶν, πᾶς δ' ἄλλος ἀπεκλείσθη.

76

Ὅλ' ὑπὸ φθόνου, ὑπ' ὀργῆς κατέχονται πυρίνης·
καθεὶς κατὰ τῆς τύχης του πικρῶς παραπονεῖται.
Ὡς ἔρωσ, σοῦ καθάπτονται, πῶς ὑπ' αὐτῆς ἀφήνεις
ἡ στάθμη ἐν τῷ κράτει σου τῆς δίκης νὰ κρατῇται.
Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆς φύσεως ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης
τὸ ἀπαγορευόμενον πρὸ πάντων νὰ ποθῇται,
πολλοὶ διαλογίζονται, ὥς πυκνωθῇ τὸ σκότος,
νὰ παρακολουθήσωσι τὴν κόρην λεληθότως.

77

Πλησίον τῆς διὰ νυκτὸς καὶ δι' ἡμέρας μένων,
καθεὶς τῶν θέλει δι' αὐτὴν τὸ αἷμά του νὰ χύνη·
κ' εἰς τοῦτο διὰ στεναγμῶν συχνῶν καὶ κεκομμένων,
διὰ κρυφίων λέξεων αὐτὴ τοὺς παροτρύνει·
καὶ εἰς τὸν μὲν καὶ εἰς τὸν δὲ τῶν ἀπολειπομένων
ἐκφράζει λύπην, πῶς μακρὰν αὐτοῦ θεν' ἀπομείνη.
Ἐν τούτοις δὲ ὠπλίσθησαν οἱ δέκα στρατιῶται,
καὶ ἦλθον ἀσπασόμενοι τὸν στρατηγόν των τότε.

78

Ὅτ' ὕπουλον κ' ἐπίβουλον τὸ γένος τῶν ἀπίστων
 ὁ στρατηγός των παραινῶν τοῖς λέγ' ἰδιαιτέρως,
 καὶ διὰ τίνων δύνανται ἐπινοιῶν ἀρίστων
 νὰ φύγωσι τὸν δόλον του καὶ τῶν παγίδων μέρος.
 Πλὴν τοῦ ἀνέμου! Προσοχὴν δὲν ἔδωκεν οὐδεὶς των.
 Δὲν ὑπακού' εἰς συμβουλὰς φρονήσεως ὁ ἔρως.
 Ἐν τέλει τοὺς ἀσπάζεται, κ' ἡ ῥαδιοῦργος κόρη
 δὲν περιμένει τῆς αὐγῆς τὰ φῶτα εἰς τὰ ὄρη.

79

Ἀναχωρεῖ νικήτρια, καὶ σύρει αἰχμαλώτους
 τοὺς ἀντιζήλους ἔραστὰς ἢ πονηρὰ ἐκείνη·
 τοὺς δὲ ὑπὸ τῆς μοίρας των μὴ ἐνδειχθέντας πρώτους,
 βεβυθισμένους εἰς δεινῶν ὠκεανὸν ἀφίνει.
 Ἄλλ' ὥς ἐκάλυψαν τὴν γῆν αἱ πτέρυγες τοῦ σκότους,
 καὶ ὑπ' αὐτὰς σιωπηλὰ πετοῦν ὀνείρων σμήνη,
 κρυφίως, εἰς ἐρωτικὰς ὑπείκοντες ἐλπίδας,
 ἀκολουθοῦσι συνεχεῖς τὰ ἔχνη τῆς Ἀρμίδας.

80

Καὶ πρῶτος ὁ Εὐστάθιος. Τὸ φῶς δὲν ἐνικᾶτο
 εἰσέτ' ὑπὸ τοῦ λυκαυγοῦς, κ' ἐπείγετο νὰ φύγῃ·
 μετὰ παλμῶν τοῦ στήθους του ἀπῆλθε, κ' ἐπλανᾶτο
 ὡς ἐν τυφλῇ νυχτὶ τυφλὸς ὁ ἔρως τὸν ὠδήγει.
 Ἦν αἰθριὸς ὁ οὐρανὸς κ' ἡ φύσις ἐκοιμᾶτο·
 πλὴν ὡς τὰς πύλας ἡ αὐγὴ τοῦ οὐρανοῦ ἀνοίγει,
 ἐφάν' ἡ νέα οὐ μακρὰν μεθ' ὅλων τῶν συντρόφων,
 ἀφείσα τοῦ νυκτερινοῦ σκηνώματος τὸν λόφον.

Κινεῖται σπεύδων πρὸς αὐτήν· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐμβλημάτων
 εὐθὺς ἀναγνωρίζεται, καὶ ὁ Ῥαμβάλδος λέγει·
 «Τί θέλει ὁ ἀκολουθῶν ἐπὶ τὰ βήματά των;»
 Ὁ δὲ τῷ ἀποκρίνεται· «Ὁ πόθος της μὲ φλέγει,
 καὶ ὁπαδὸς της ἔπομαι ἐκ τῶν εὐπειθεστάτων,
 καὶ πρόμαχος πιστότατος καὶ δοῦλος, ἂν μ' ἐκλέγη.»
 Ὁ δὲ «Καὶ ποῖος τὴν τιμὴν σοὶ δίδει;» Ἐλευθέρως
 ὁ ἄτρομος Εὐστάθιος ἀπήντησεν· «Ὁ ἔρω.

»Εἴμ' ἐκλεκτὸς τοῦ ἔρωτος, σὺ δὲ τῆς τύχης. Τίνος
 ἡ ἐκλογὴ σοὶ φαίνεται, εἰπὲ, νομιμωτέρα;»
 «Αἱ ἀξιώσεις σου ψευδεῖς ἀπήντησεν ἐκεῖνος,
 καὶ μάταιοι οἱ τίτλοι σου. Ὀργώνεις τὸν ἀέρα.
 Σὺ, ὁπαδὲ παράνομε, τί θέλεις εἰς τὸ σμῆνος
 τὸ ὑπὸ σκέπην νόμιμον λαβὼν τὴν θυγατέρα
 τῶν βασιλέων;» — «Ἀλλὰ τίς, ἐν μέσῳ τοῦ θυμοῦ του
 ὁ ἄλλος ἀπεκρίνατο, θὰ μ' ἐμποδίσῃ τούτου;»

Ὁ δὲ ἀπήντησεν· «Αὐτὴ ἡ χεὶρ θὰ σ' ἐμποδίσῃ.»
 Καὶ ταῦτα λέγων, ἑνοπλος ἐπάνω του ἐχύθη.
 Συγχρόνως δ' ἴση τῇ ὀργῇ καὶ προθυμίᾳ ἴση
 κατὰ τοῦ ἐφορμήσαντος ὁ ἄλλος ἐκινήθη.
 Ἄλλὰ τὰς χεῖρας τείνουσα, τὴν λύσσαν των νὰ σβύσῃ
 ἡ τῶν ψυχῶν των τύραννος εὐθὺς παρενεβλήθη,
 καὶ εἶπε τούτῳ· «Ἀπεχε, μὴ ἀφαιρέσῃς μάτην
 ἀπὸ σοῦ σύντροφον καλὸν καὶ ἀπ' ἐμοῦ προστάτην.

» Ἀνίσως θέλῃς νὰ σωθῶ τῷ ὄντι, μὴ μὲ στέρει καὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος μου καὶ νέας ἀρωγῆς μου.»
 Κ' ἐκεῖνῳ λέγει· « Πίστευσον πῶς ἡ ψυχὴ μου χαίρει ὅτ' ἦλθες ὡς ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστῆς μου.
 Νὰ φύγῃς, σύμμαχ' εὐγενῆ, δὲν θέλω ὑποφέρει,
 χωρὶς καὶ σὺ νὰ προστεθῇς τοῖς φίλοις ὁπαδοῖς μου.»
 Τοιαῦτα τοῖς ἀπέτεινεν αὐτῇ, κ' ἐνῷ ὠμίλει,
 νέοι προσήρχοντο, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, φίλοι.

Ἔρχονται ἄλλος ἄλλοθεν, καὶ ἀγνοῶν καθεὶς τῶν
 περὶ τῶν ἄλλων, ἐλέμματα λοξὰ πρὸς αὐτοὺς ῥίπτει·
 αὐτῇ δὲ διὰ λέξεων τοὺς δέχεται ἡδίστων,
 καὶ τὴν μεγάλην τῆς χαρὰν οὐδόλως ἀποκρύπτει.
 Ἄλλ' ὅμως τὴν περίστασιν τῆς μυστικῆς φυγῆς τῶν
 ὁ ἀρχηγός, ὡς ἔφθινεν ἡ νύξ, ἀνακαλύπτει·
 πλήρης μερίμνης πατρικῆς καὶ θλίψεως βαθείας,
 πολλὰς μελλούσας δι' αὐτοὺς προβλέπει δυστυχίας.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ταῦτα μελετᾷ, εἰς τὸν στρατὸν ἐφάνη
 ἀνὴρ ἀσθμαίνων, κατηφής, καὶ πλήρης κόνιν ὄλος.
 Ἐκ τῆς μορφῆς του δύναται καθεὶς νὰ συμπεράνῃ
 ὅτι αὐτός εἰν' ἄγγελος κακῶν ἀναμφιβόλως.
 «Κύριε, λέγει, ἐν βραχεῖ εἰς τὰς θαλάσσας φθάνει
 αὐτὰς ὁ πολυάνθρωπος ἐκ τῆς Αἰγύπτου στόλος.
 Ὁ Γουλιέλμος, διοικῶν τῶν Λιγουρῶν τοὺς ναύτας,
 αὐτὸς σοὶ πέμπει δι' ἐμοῦ τὰς ἀγγελίας ταύτας.»

87

Εἰς ταῦτα δὲ προσέθηκε, πῶς ἔπειπον τὰ πλοῖα
 τροφὰς κ' ἐφόδια πολλὰ εἰς τὸν στρατὸν τὸν φίλον·
 ἐνῶ δ' ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς ἐβάδιζε βαρεῖα
 ἢ συνοδία ἢ μακρὰ τῶν ἵππων καὶ καμήλων,
 ὅτι προέκυψε ληστῶν Ἀράβων συμμορία
 αἰφνης ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατὰ τόπον κοῖλόν
 ὅτι προσέβαλεν αὐτοὺς ἐμπρὸς καὶ κατὰ νῶτον,
 καὶ πάντες ἀπεσφάγησαν ἐκτὸς τῶν αἰχμαλώτων.

88

Πῶς τῶν βαρβάρων ἀλητῶν καὶ τῶν ἐρημοβίων
 ἢ ἀκατάσχετος ὁρμὴ καὶ ἢ αὐθάδης ἦτον
 ὡς φοβερός κατακλυσμός, τὰ πάντα καταλύων,
 χωρὶς φραγμὸς τὸν χεῖμαρρόν νά τέμνη τῶν ἀδύτων,
 καὶ πῶς ἀνάγκ' εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῶν παραλίων
 λόγοι τινὲς πολεμιστῶν ν' ἀπέλθουν ἀτρομήτων,
 καὶ νά ἐξασφαλίσωσι τῆς Παλαιστίνης πάσης
 τ' ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου των καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης.

89

Ὡς ταῦτα ἐκοινώθησαν, κινεῖται πᾶσα γλῶσσα,
 κ' ἡ φήμη διαδίδεται ἐκ πέρατος εἰς πέρας.
 Ἡ τῶν κοινῶν στρατιωτῶν ψυχὴ, ἀγωνιῶσα
 ὑπὸ τοῦ φόβου, δέχεται τὴν φήμην τῆς ἡμέρας·
 ὁ δ' ἀρχηγός, ὁ ἔργα των θαυμάσας ἤδη τόσα,
 μὴ βλέπων ἤδη δείγματα τῆς τόλμης τῆς προτέρας,
 φαιδρὸς προσέρχεται αὐτοῖς καὶ λόγους τοῖς προσφέρει,
 δι' ὧν τὸ θάρρος των ζητεῖ νά τοῖς ἐπαναφέρῃ.

90

«Σεῖς οἱ δι' ἄλλων συμφορῶν, καὶ οἱ διὰ κινδύνων
παντοίων, μέρη μετ' ἐμοῦ τοσαῦτα διαβάντες,
σεῖς, στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, χρισθέντες δι' ἐκεῖνον,
διὰ τὴν θεῖαν πίστιν του νὰ πολεμῆτε πάντες,
ἔπλα νικήσαντες Περσῶν καὶ δόλους τῶν Ἑλλήνων,
ὄρη, πελάγη σχίσαντες, χειμῶνας ὑποστάντες,
πρὸς πάντα καρτερήσαντες, καὶ δείξαντες πῶς εἴσθε
λιμοῦ καὶ δίψης κρείττονες, σεῖς σήμερον φοβεῖσθε;

91

»Καὶ πῶς; Τὸν κατευθύνοντα τὰ διαθήματά σας,
τὸν Κύριον, ὃν ἔγνωτε ἐν συμφοραῖς σωτῆρα,
δὲν θεωρεῖτε βοηθὸν καὶ ἀντιλήπτορά σας,
καὶ ἀλλαχοῦ πῶς ἔστρεψε νομίζετε τὴν χεῖρα;
Θὰ εὐλογεῖτ' ἐντὸς μικροῦ τὰς κακουχίας πάσας,
ὅτ' εὐκλεεῖς καὶ νικητὰς θενὰ σᾶς στέψ' ἡ μοῖρα.
Ἐμμεῖναιτε, τὸ αἶσθημα τηρεῖτε τὸ ἀρχαῖον.
Γενναῖοι! περιμεῖναιτε τὴν ὥραν τῶν τροπαίων!»

92

Οὕτω θαρρύνει τὰς ψυχὰς τὰς τεθορυβημένας
διὰ γενναίων λέξεων καὶ ἀταράχου ἡθους.
Οὐχ ἥττον δ' ὑπὸ μεριμνῶν πιέζεται τὰς φρένας,
καὶ καταστέλλει λογισμοὺς δεινοὺς ἐντὸς τοῦ στήθους.
Ἐν σίτου σπάνει καὶ πλωτοὺς μὴ ἔχων τοὺς λιμένας,
πόθεν θ' ἀνεύρῃ τὰς τροφὰς τοῦ παμποικίλου πλήθους,
πῶς θεν' ἀνοῖξη σκέπτεται τὸν τῆς θαλάσσης δρόμον,
καὶ εἰς τοὺς Ἀραβας ληστὰς πῶς θὰ ἐμπνεύσῃ τρόμον.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΚΤΗ

1

Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου ὁ λαὸς τῶν πολιορκουμένων
ἐκ νέου ἀνεθάρρῃσε, κ' ἐρρώσθη ἡ ἐλπίς των,
ὅτι ἐφόδια συχνά, ἐκτὸς τῶν εἰθισμένων,
εἰσῆγον οἱ περίπολοι καὶ οἱ νυκτοδρομεῖς των,
καὶ ὅτι τὸ τῆς πόλεως πρὸς Ἄρκτον τετραμμένον
δι' ὅπλων κατηρτίσαντο καὶ τοξευμάτων πλείστων,
τῶν πύργων προσαυξήσαντες τὸ ὕψος καὶ τὸ πάχος,
ὥστε νὰ περιμένωσιν ἐφόδους ἀταράχως.

2

Ὁ δ' ἡγεμὼν περिनιστῶν τὰ τεῖχη ἀνενδότης,
ὕψοι τὰ μεταπύργια καὶ τὰ πλευρὰ κρατύνει,
εἴτε κατέχει ἥλιος τὸν οὐρανὸν ἢ σκότος,
εἴτε ἀστέρες λάμπουσιν εἴτε χρυσῇ σελήνῃ,
ἐνῷ περιβρέόμενος ὑπὸ θερμοῦ ἰδρώτος
ἀσθμαίνων ὁ ὀπλοποιὸς τοὺς κόπους ἐπιτείνει.
Ἄλλ' ὁ Ἀργάντης δυσφορεῖ πρὸς τὰς ἀργοπορίας,
καὶ ταῦτα τῷ παρατηρεῖ μετὰ μεμψιμοιρίας.

3

«Ὡς πότε εἰς τὴν ἄδοξον αὐτὴν πολιορκίαν
 θα ὑπομένη ὁ λαὸς αἰχμάλωτος καὶ ἄκων;
 Ναὶ μὲν, ἀκμόνων καὶ σφυρῶν ἀκούω συναυλίαν,
 καὶ πάταγον χαλκότυπον ἀσπίδων καὶ θωράκων,
 πλὴν ποῦ τ' ἀποτελέσματα; Παράδοτος εἰς λείαν,
 ἡ χώρα μας ὑπὸ ληστῶν λυμαίνεται παγκάκων,
 ἀλλὰ οὐδεὶς ἐγείρεται ἐπὶ τὰ βήματά των,
 οὐδ' ἤχος σάλπιγγος κροτεῖ τὸν ὕπνον των ταραττων.

4

»Αὐτῶν ἐκεῖ παρενοχλεῖ οὐδὲν τὰς εὐωχίας,
 ἢ διακόπτει τὴν τρυφὴν τῶν πότων καὶ τῶν δείπνων,
 ἀλλὰ μακρὰς διάγουσιν ἡμέρας ἡσυχίας,
 καὶ ἀσφαλεῖς ἐκτείνονται εἰς τῆς νυκτὸς τὸν ὕπνον.
 Ὑμεῖς δὲ καταβάλλεσθε ὑπὸ τῆς ἀδρανείας,
 ὑπὸ λιμοῦ τριχόμενοι καὶ ὑφ' ὥρων ἀγρύπνων,
 κ' ἐδῶθεν ἀποθάνετε ὡς ἄνδρες ἐν τέλει,
 νὰ σᾶς συνδράμῃ ἡ Αἴγυπτος ἐγκαίρως ἂν δὲν θέλῃ.

5

»Τὸ κατ' ἐμὲ, τὴν μνήμην μου δὲν θέλω ὑπομείνει
 νὰ σθέσῃ τάφος ἄδοξος εἰς κεκλεισμένα τεῖχη,
 οὐδ' ὅτε αὖριον τὴν γῆν ὁ ἥλιος λαμπρύνῃ,
 ἀργὸν καὶ ἔσω τῶν πυλῶν εἰσέτι νὰ μὲ τύχῃ.
 Ὅλίγον μέλει μ' ἡ ζωὴ αὐτὴ μου ἡ γῆνιν·
 ἅς γίνῃ ὅ,τι ἄνωθεν τῇ ἐκλωσεν ἡ τύχῃ.
 Νὰ πέσω δὲν θεν' ἀπαιτῇ ἡ ἀδικὸς τῆς ψῆφος,
 πρὶν σύρῳ πρὸς ἐκδίκησιν καὶ δόξαν μου τὸ ξίφος.

6

» Ἄλλ' ἂν δὲν εἶχεν εἰς τὴν σὴν ἀποσβεσθῇ καρδίαν
 πᾶν σπέρμ' ἀνδρίας, πᾶσά σου ἢ ἐγνωσμένη ῥώμη,
 οὐ μόνον θά ἐδίωκον μαχῶν εὐθανασίαν,
 ἀλλὰ καὶ δάφνας καὶ ζωὴν θά ἤλπιζον ἀκόμῃ.
 Θαρρύνωντος πρὸς τὴν στρατιὰν ἐκεῖ τὴν πολεμίαν
 καὶ πρὸς τὴν τύχην τὴν κοινὴν μιᾷ χωρῶμεν γνώμῃ.
 Ἐπὶ κινδύνων συνεχῶς συμβαίνει τῶν ἐσχάτων
 ὅτι τὸ τολμηρότερον νικᾷ τῶν βουλευμάτων.

7

» Ἄν ἐκ τῆς τόλμης πλὴν μικρὸν ἐλπίζης τῆς μεγάλης,
 καὶ τὸν στρατὸν εἰς ἔξοδον φοβῆσαι νὰ ἐκθέσης,
 τὴν κρίσιν μᾶλλον ταύτης μας τῆς ἐπισήμου πάλης
 εἰς δύο συγκατάνευσον ἱππότας ν' ἀναθέσης·
 καὶ ὅπως, ὅταν πρότασιν τοιαύτην τῷ προβάλλης,
 μηδόλως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Φράγκων ἀπαρέσης,
 νὰ κανονίσῃ δὸς αὐτῷ τοὺς ἔρους καὶ τὸν τόπον,
 καὶ ἄφες τῷ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅπλων καὶ τῶν τρόπων.

8

» Ἄν δύο χεῖρας ὁ ἐχθρὸς, ψυχὴν ἂν ἔχῃ μίαν,
 καὶ ἂν ἀδάμαστον αὐτὴν, καὶ ἂν ἀγριωτάτην,
 τὴν ἤτταν τῆς μερίδος μας καὶ τὴν ἀποτυχίαν,
 ὅταν αὐτῆς ὑπερμαχῶ, τὴν ὑποπτεύεις μάτην.
 Ἀντὶ τῆς τύχης, εἰς αὐτὴν τὴν χεῖρα τὴν ἀνδρείαν
 πιστεύητι καὶ πρόσμενε τὴν νίκην πληρεστάτην.
 Ἴδου αὐτὴ, ἐχέγγυον πιστὸν προσφέρεται σοι,
 πῶς ἤττηθὲν τὸ κράτος σου δὲν θέλει καταπέσει. »

9

Σιγαῖ· ὁ δ' ἀποκρίνεται· « Ἄν ἐπ' ἐμοῦ τὸ γῆρας
 ἐλέπης, ἐπλίτ' ἀτρόμητε, βαρὺ ἐπικαθῆσαν,
 δὲν ἔχω τόσον ἀδρανεῖς εἰς πόλεμον τὰς χεῖρας,
 οὐδὲ ὀκνοῦσαν τὴν ψυχὴν καὶ ἐξαχρειωθεῖσαν,
 ὥστε νὰ στέρξω ἀκλεῆ καταστροφὴν τῆς μοίρας,
 ἐν ᾧ τῆς δόξης πρόχειροι αἱ ἀφορμαὶ μοὶ ἦσαν,
 ἐὰν κινδύνους, καὶ δεινὰ ἐὰν ὑπωπτευόμεν,
 ὅσα μοὶ ἐπικρέμονται κατ' ἐδικὴν σου γνώμην.

40

» Μακρὰν τὸ αἶσχος ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλὰ σοὶ κοινωτέον
 τὸ ἄγνωστον μυστήριον, ὃ κρύπτεται τοῖς πᾶσι.
 Ἐκδίκησιν εἰς Νίκαιαν ὁ Σολιμάνος πνέων
 δι' ὅσας εἶχε προσβολὰς καὶ ὕβρεις δοκιμάσει,
 τοὺς φερεοίκους Ἀραβας τῶν Λιβυκῶν ὁρέων
 συλλέξας, ἔχει πρὸς ἡμᾶς σκοπὸν νὰ προσελάσῃ,
 καὶ ὡς κατέλθῃ πυκνωθὲν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ σκότος,
 ἐπικουρίαν καὶ τροφὰς νὰ φέρῃ λεληθότως.

44

» Μετ' οὐ πολὺ ἐπέρχεται. Εἰς ἀλλοφύλων χεῖρας
 τὰ φρούρι' ἄς δουλεύωσι κ' ἡ ἄλλη Παλαιστίνη.
 Μικρὸν μοὶ μέλει. Μοὶ ἀρκεῖ, ὁ κόσμος τῆς πορφύρας
 κ' ἡ εὐγενὴς καθέδρα μου ἀνέπαφος νὰ μείνῃ.
 Σὺ τῆς ὁρμῆς σου τοὺς θερμοὺς κατάπνιξον σπινθῆρας·
 μὴ, πρὸς Θεοῦ, ἐπίτρεπε νὰ ἐκραγῇ πυρίνη.
 Μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ στιγμή ἡ πρόσφορος, πρᾶύνσου,
 διὰ τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἐκδίκησίν σου.»

42

Ὁ λόγος, τοῦ Σαρακηνοῦ ἐξήγειρε τὴν μῆνιν,
 ἔτ' ἦν ἐκ τῶν ἀρχαίων του ἐχθρῶν ὁ Σολιμάνος.
 Δυσανασχέτει δ' ἰσχυρῶς, ὁρῶν ἐμπιστοσύνην
 κ' ἐλπίδας πῶς ἐστήριζεν εἰς τοῦτον ὁ Σουλτάνος.
 «Σὺν νὰ κινῆς τὸν πόλεμον, σὺν νὰ τηρῆς εἰρήνην·
 οὐδὲν ἐγὼ προστίθιμι, τῷ λέγ' ὑπερηφάνως.
 »Τοῦ Σολιμάνου ἔρχεται τὸ ξίφος· πρόσμεινέ το.
 Ὁ τῆς ἰδίας στερηθεὶς ἀρχῆς τὴν σὴν σωζέτω.

43

»Ἐλθέτω, καὶ μετὰ φρενῶν πιστεύου εὐγνωμόνων
 εἰς τοῦτον τὸν θεόπεμπτον τοῦ ἔθνους μας σωτῆρα.
 Τὸ κατ' ἐμέ, πιστεύομαι εἰς ἑμαυτὸν καὶ μόνον,
 καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου εἰς ταύτην μου τὴν χεῖρα.
 Οἱ ἄλλοι ἀναπαύονται. Τὸ βάρος τῶν ἀγώνων
 ἄφες ἐμέ νὰ ὑποστῶ. Ἄς μ' ἀνοιχθῇ ἡ θύρα.
 Ὡς ἰδιώτης, καὶ οὐχὶ ὥς εἰς τῶν σῶν προμάχων
 θὰ προκαλέσω τοὺς ἐχθροὺς εἰς πάλιν μονομάχον.»

44

Ὁ βασιλεὺς δ' ἀπήντησεν· «Ἐν περιστάσει ἄλλη
 καὶ κρείττονι, τὸ ξίφος σου κ' ἡ τόλμη σου λαμψάτω·
 ἂν τόσον πλὴν σ' εὐχαριστῇ ἡ πρόκλησις κ' ἡ πάλιν,
 προκαλέσον, οὐδὲν ἐγὼ κωλύων διατάττω.»
 Ὡς εἶπε, καὶ οὐδὲ στιγμὴν ὁ ἄλλος ἀναβάλλει,
 καὶ λέγει πρὸς τὸν κήρυκα· «Ν' ἀπέλθης ἐκεῖ κάτω·
 εὐρὼν τὸν Φράγκον ἀρχηγόν, τῆς στρατιᾶς του πάσης
 ἐμπρὸς, αὐτὰς νὰ τῷ εἰπῇς τὰς οὐ μικρὰς προτάσεις·

45

«Ἰππότης δυσανασχετῶν, εἰπὲ, διότι μένει
κατάκλειστος εἰς τὸν κλωβὸν τειχοστεφῶν φρουρίων,
νὰ δείξῃ πῶς ἐφίεται, ἡ χεὶρ του ὠπλισμένη
τί δύναται κ' ἐκτὸς αὐτῶν τῶν πνιγηρῶν ὀρίων,
καὶ μάχην ἐφιέμενος, προθύμως καταβαίνει
μεταξὺ τείχους καὶ σκηνῶν, εἰς τὸ εὐρὺ πεδῖον,
πεῖραν τῆς ῥώμης του διδοῦς· καὶ εἰς μονομαχίαν
πῶς προκαλεῖ τοὺς ὑψηλὰ φρονοῦντας δι' ἀνδρίαν.

46

»Καὶ ὅτι δὲν κατέρχεται ἐν ὅπλοις μεταξύ των
παλαίσων μόνον καθ' ἑνὸς, ἢ ἔστω καὶ δευτέρου,
ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν τέταρτον καλεῖ μετὰ τὸν τρίτον,
καὶ πέμπτον, εἴτε εὐγενῆ, ἢ γένους κατωτέρου.
Καὶ ἔστω, ὡς ἀνέκαθεν πολέμου νόμος ἦτον,
ὁ ἡττηθεὶς, αἰχμάλωτος νὰ γίνῃ τοῦ ἑτέρου.»

Ταῦτα διέταξεν· ὁ δὲ, ὡς οὕτως ὠδηγήθη,
εὐθὺς τὴν χρυσοπόρφυρον στολὴν του ἐνεδύθη.

47

Ὡς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον μετέβη, παρουσία
τοῦ Γοδεφρείδου, τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν ἐπίσης,
ὠμίλησεν· «ὦ ἀρχηγέ, τοῦ λόγου παρρησία
μοὶ δίδεται; καὶ νὰ προβῶ τολμῶ εἰς ἐξηγήσεις;»
«Σοὶ δίδεται, ὁ ἡγεμὼν τῷ εἶπε· μὴ δειλία·
λέγ' ἐλευθέρως. Ἐχεις τί νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃς!»
Ὁ πρέσβυς δὲ ὑπέλαβε· «Θεὰ φανῇ συντόμως
ἂν τῆς πρεσβείας μου καρπὸς ἔσται χαρὰ ἢ τρόμος.»

48

Καὶ περὶ τῆς προκλήσεως κατόπιν ἐξηγήθη,
 πυργώσας ὑπερήφανον τὸν λόγον καὶ πομπώδη.
 Τοιαῦτα δὲ ἀκούσαντα, ἐφρίαζαν τὰ πλήθη,
 καὶ τὴν ὀργὴν ἐξέφρασαν σφοδρὰν καὶ θορυβώδη.
 Ὁ εὐσεβὴς δὲ Βουλλιὼν ἀμέσως ἀπεκρίθη·
 « Ἀγῶνα, ὅστις σ' ἐπεμψεν, ἀνέλαβεν ἐργώδη.
 Πιστεύω ὅτι μόνος του θὰ τὸν μετανοήσῃ·
 οὐδὲ θὰ φθάσῃ, πέποιθα, τὸν πέμπτον ν' ἀπαντήσῃ.

49

« Ἀλλὰ ἡ πείρα πρόχειρος· ἄς ἔλθῃ πολεμήσων·
 ἐλεύθερον καὶ ἀσφαλὲς προσφέρω τὸ πεδίον.
 Τῶν μαχητῶν τις τῶν ἐμῶν μεθ' ὅπλων ταχθεὶς ἴσων,
 θενὰ παλαίσῃ κατ' αὐτοῦ. Ὑπόσχομαι ὁμνύων. »
 Τοιαῦτα, ἐσιώπησεν, εἰπὼν. Ὁ δὲ κηρύσσω
 ὀπίσω διὰ τῶν ὁδῶν ἀπῆλθε τῶν ἰδίων·
 οὐδὲ, προβαίνων ἐν σπουδῇ, τὸ ἔῃμα διακόπτει,
 τῷ Κιρκασίῳ πρὶν ἐλθὼν δειχθῇ τῷ ὑπερόπτη.

20

« Ὅπλίστου, λέγει, μαχητά. Τί περιμένεις πλέον;
 Ἐδέχθησαν τὴν πρόκλησιν οἱ τοῦ Χριστοῦ ὀπλῖται.
 Νὰ μετρηθῶσι μετὰ σοῦ, καὶ ἐκ τῶν τελευταίων
 καθεὶς, οὐ μόνον ἕκαστος τῶν πρώτων προθυμεῖται.
 Πᾶν βλέμμα τῶν πολεμιστῶν εἰδ' ἀπειλοῦν καὶ καῖον,
 καὶ πᾶσα χεὶρ, τὸν σίδηρον γυμνοῦσα νὰ κινῆται.
 Ὁ ἀρχηγός σοι ἀσφαλὲς τὸ στάδιον παρέχει. »
 Ἀκούει ὁ Κιρκάσιος, καὶ εἰς τὰ ὅπλα τρέχει.

21

Καὶ περιβάλλεται αὐτὰ, κ' εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον
 νὰ καταβῇ ἐπείγεται, ὁρμῶν ἀνυπομόνως.
 Λαλεῖ δὲ οὗτ' ὁ βασιλεὺς, ἰστάμενος πλησίον,
 πρὸς τὴν Χλωρίνδαν· «Μένεις σὺ, καὶ καταβαίνει μόνος.
 Καλὸν δὲν εἶναι· φάλαγγα λαβοῦσα ἐκ χιλίων,
 παρακολούθησον αὐτὸν, καὶ φρούρει ἐπιμόνως.
 Ἐκεῖνος μόνος προχωρῶν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἄς φθάσῃ.
 Μετὰ τοῦ σοῦ δὲ τάγματος σὺ μὲν ἐν ἀποστάσει.»

22

Ὡς εἶπε κ' ἐσιώπησεν. Οἱ δὲ, σιδηροφόροι,
 κατέβησαν ἐκ τῶν κλειστῶν εἰς τ' ἄφρακτα πεδία.
 Ὁ δὲ Ἀργάντης, ἔφιππος ἐμπρὸς αὐτῶν προὔχῳρει,
 καὶ ἔλαμπεν ἡ εὐπρεπὴς τοῦ ἵππου πανοπλία.
 Ὅπου δὲ ἦσαν τῶν σκηνῶν καὶ τῶν τειχῶν οἱ ὄροι,
 μικρὰ ἠπλοῦτο πεδιάς, ἀλλ' ὁμαλὴ καὶ λεία,
 στρογγύλη δὲ καὶ ἀνετος, καὶ ὥς δι' ἐργαλείων
 ἂν εἶχε διασκευασθῇ εἰς Ἀρεῶς πεδίον.

23

Ἐνταῦθα μόνος ἔφθασεν, ἐνταῦθα μόνος ἔστη
 πρὸ τῶν ἐχθρῶν, ὁ ἄγριος Ἀργάντης, θαρράλέως,
 καὶ εἶχεν εἰς τὴν ὄψιν του θρασὺ καὶ προπετές τι
 ὁ τὴν ψυχὴν ἀδάμαστος, τὸ σῶμα ῥωμαλέος,
 ὥς ἦτον ὁ Ἐγκέλαδος ἐν Φλέγγρα, ὥς παρέστη
 ἐν τῇ κοιλάδι ἄλλοτε ὁ γίγας Φιλισταῖος.
 Ἀφρόβως ὅμως πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον οἱ πλείστοι,
 οἱ ἀγνοοῦντες πόσον ἦν ἡ ῥώμη του μεγίστη.

24

Ὁ δ' ἔχων ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἀνώτατον τὸ κράτος,
 εἰσέτι τίς ὁ ἄριστος δὲν εἶπε τῶν ἀρίστων,
 καὶ ἤδη διεκρίνοντο θερμῶς καὶ αὐτομάτως
 πρὸς τὸν Ταγχρέδην τείνοντα τὰ βλήματα τῶν πλείστων.
 Ἐκεῖνος ὅτι τῶν λοιπῶν προεῖχεν ὑπερτάτως
 καταφανῶς ἢ ἔκφρασις ἐδήλου τῆς μορφῆς των.
 Αὐτὸς διεκηρύττετο ὑπὸ λαμπροῦ ψιθύρου,
 καὶ τοῦτον τοῦ στρατάρχου τῶν τὸ βλέμμα ἐπεκύρου.

25

Ἦδη ἀπέναντι αὐτοῦ πᾶς ἄλλος ὑπεχώρει,
 οὐδ' ἔτι ἦν ἡ θέλησις κρυπτὴ τοῦ Βουλλιῶνος.
 « Ἄν θέλῃς ν' ἀντικαταβῇς, δὲν σὲ κωλύω, χώρει,
 χάλασον, εἶπε, τὴν ὀφρὺν τοῦ γαύρου λυμεῶνος. »
 Ὁ δὲ περιεβλέπετο, καὶ χαίρων ἐθεώρει
 ὅτι τοιοῦτου πρόμαχος προώρισται ἀγῶνος,
 καὶ ἔλαβε τὰ ἔπλα του, τὴν μάχιμον φοράδα,
 καὶ πρόπεμπτos ὑπὸ πολλῶν, κατέβ' εἰς τὴν κοιλάδα.

26

Ἀλλὰ εἰς τὴν εὐρύχωρον, τὴν προσεχῇ πλατεῖαν,
 ὅπου προσμένει ὁ θρασὺς Ἀργάντης, μόλις φθάνει,
 ὅπoταν, τὴν ξενοπρεπῇ φοροῦσα πανοπλίαν,
 ἐνώπιόν του εὐχαρις ἢ ἡρῶϊς ἐφάνη.
 Λευκὸν, ὅποια ἡ χιῶν τῶν Ἀλπεων, μανδύαν
 ἐξήρτα ἐκ τῶν ὤμων της· τὴν δὲ τῷ χαλκῷ κράνει
 προσοῦσαν προσωπίδα της ἠνέωξε, καὶ στάσα
 ἐπὶ τοῦ λόφου ὑψηλῇ, καταφανῆς ἦν πᾶσα.

27

Ὁ δὲ Ταγκρέδης, ποῦ ὑψοῖ τὸ γαῦρον μέτωπόν του,
 ποῦ εἶναι ὁ Κιρκάσιος οὐδὲ φροντίζει πλέον.
 Ἄλλ' εἰς τὸν λόφον προσηλοῖ, ποθῶν, τὸν ὀφθαλμόν του,
 μετὰ θημάτων προχωρῶν ἀτάκτων καὶ βραδέων·
 καὶ εἴτα μένει, καὶ κρατῶν τὸν ἵππον τὸν γοργόν του,
 ὡς βράχος φαίνεται ἔξωθεν ψυχρὸς, ἀλλ' ἔσω καίων,
 ἀκίνητος ἰστάμενος, καὶ ὄρασις εἶν' ὅλος·
 περὶ μαχῶν δὲ μεριμνᾷ μικρόν, ἢ καὶ οὐδόλως.

28

Ὁ δὲ Ἀργάντης, σπεύδοντα μὴ βλέπων οὔτε ἓνα
 νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ στάδιον καὶ νὰ τὸν ἀντικρούσῃ,
 «Πρὸς πάλην ἤλθον, ἐκφωνεῖ, καὶ προκαλῶ καθένα.
 Ποῦ εἶναι ὅσοι κατ' ἐμοῦ ν' ἀντιταχθοῦν ποθοῦσι;»
 Ὁ δὲ, ὡς νεύρων στερηθεῖς, ὡς ἐκπληκτος τὴν φρένα,
 δὲν δύναται νὰ τὸν ἰδῇ οὐδὲ νὰ τὸν ἀκούσῃ.
 Ὁ Ὄθων τότε ἐξώρμησε τὸν ἵππον του κεντήσας,
 κ' εἰσῆλθε πρῶτος τὴν κενὴν παλαίστραν, εἰσπηδῆσας.

29

Ἦν δὲ καὶ οὗτος κατ' ἀρχὰς τὴν πάλην πρὸς τὸν ξένον
 ποθῶν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ μετὰ ζήλου πλείστου.
 Καὶ ὅμως ὑπεχώρησεν εἰς τὸν Ταγκρέδην, μένων
 ἔπου ἐλθόντες κ' οἱ λοιποὶ παρέμεινον ἱππεῖς του.
 Πλὴν βλέπων αὐτὸν ἔχοντα τὸν νοῦν ἡσυχολημένον,
 τὴν πάλην δ' ἀποφεύγοντα κατὰ τοῦ ἀλλοπίστου,
 ἀμέσως, νέος τολμηρὸς, ἀκάθεκτος ὁ Ὄθων,
 τῆς παραστάσης ἀφορμῆς ἐδράξατο μὲ πόθον.

30

Ταχύτερος παρδάλεως αὐτὸς τῆς δασοβίου,
 ῥιπτόμενος ὡς ῥίπτεται ἡ τίγρις εἰς τὰ ὄρη,
 ὄρμα ὁ ἀκατάσχετος κατὰ τοῦ Κιρκασίου,
 δς ἴστατο κ' ἐπρότεινε το στιβαρόν του δόρυ.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης συνελθὼν καθὼς ἂν ἀνεβίου,
 ἦ ἂν ὁ νοῦς του ὑπνωττε καὶ ἤδη ἐγρηγόρει,
 «Ποῦ τρέχεις; κράζει. Ὁ ἀγὼν εἶν' ἐδικός μου. Μείνε.»
 Πλὴν μάτην πᾶσαι αἱ κραυγαί· μακρὰν ὁ Ὀθων εἶναι.

31

Ἰσταται τότε· πείσματος ὀργὴ ἐντός του καίει,
 καὶ φλόξ ἐκλάμπει ἐρυθρὰ ἐπὶ τῶν παρειῶν του,
 διότι ἤτταν θεωρεῖ κ' αἰσχύνῃν τῷ ἐμπνέει
 πῶς εἰς τὴν πάλην ἔφθασεν ὁ ἄλλος πρότερόν του.
 Ἐν τούτοις δ' ὡς ἐπῆρχοντο ἀμφοτέροι δρομαῖοι,
 ὁ νέος κατὰ κεφαλῆς πατάζει τὸν ἐχθρόν του.
 Δι' ὀξύτομον δὲ αὐτὸς ἐπιπεσὼν λεπίδος,
 τῷ ἔσχισε τὸν θώρακα κατόπιν τῆς ἀσπίδος.

32

Καὶ πίπτει ὁ Χριστιανός. Ὑπὸ χειρὸς εὐρώστου
 τῷ κατηνέχθη ἡ πληγὴ ὕψ' ἧς κατεκυλίσθη·
 ὁ δ' ἄλλος εὐσωμότερος καὶ νευρωδέστερός του,
 δὲν ἔπεσε τοῦ ἵππου του, καὶ οὐδὲ κἂν ἐσειίσθη,
 ἀλλὰ περιφρονητικῶς καὶ γαύρως στάς ἐμπρός του,
 εἶπε, κ' εἰς λόγον πρὸς αὐτὸν βραχὺν περιωρίσθη·
 «Ἡττήθης. Παραδόθητι· κ' εἰς δόξαν σου ἀρκεῖ σοι
 νὰ ἐγκαυχᾷσαι κατ' ἐμοῦ πῶς εἶχες πολεμήσει.»

33

«Οὐχί, ὁ Ὅθων ἀπαντᾷ. Δὲν εἶν' ἡμῶν ἡ φύσις
τὰ ὅπλα καὶ τὴν τόλμην μας ν' ἀφίνωμεν ῥαδίως·
ἄλλος, πεσὼν καθὼς ἐγώ, ἅς δώσῃ ἐξηγήσεις.
Ἐγὼ ζητῶ ἐκδίκησιν ἢ θάνατον.» Ἀγρίως
φρυάττει ὁ Κιρκάσιος, τὴν ὄψιν ὑπὸ λύσσης
εἰς Ἀληκτῶ ἢ Μόδουσαν ἀλλάσσωσιν ἀπαισίως.
«Λοιπὸν, τῷ λέγει, γνῶρισον τὴν ῥώμην τῆς χειρός μου,
σὺ ὁ τὸ δῶρον μὴ δεχθεῖς τῆς ἀγαθότητός μου.»

34

Εἰπὼν, κεντᾷ τὸν ἵππον τοῦ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου,
καὶ λησμονεῖ παντάπασιν τῶν ἵπποτῶν τὰ χρέη·
ὁ Φράγκος φεύγει τὴν ὁρμήν· πλὴν τὴν πλευρὰν τοῦ ἄλλου
ιδὼν γυμνὴν τὴν δεξιάν, ὑποχωρῶν τὸν παῖει.
Ὁ σίδηρος ἐπέτυχε, κ' ἐκ τραύματος μεγάλου
περὶ τὸ ξίφος ἐρυθρὸν τὸ αἷμα καταρρέει.
Τί τ' ὄφελος; Τὰς σάρκας τοῦ τὸ τραῦμα διασχίσαν,
δυνάμεις δὲν τῷ ἀφαιρεῖ, καὶ τῷ προσθέτει λύσσαν.

35

Ἐστάθη ὁ Κιρκάσιος, καὶ ἐν τῷ ἅμα στρέφει
μετὰ πολλῆς ἐπάνω τοῦ ταχύτητος τὸν ἵππον,
ὥστε πρὶν εἶτι τὸν ἰδῆ πῶς πάλιν ἐπιστρέφει
ὁ ἀνταγωνιστὴς αὐτοῦ, σφοδρὸν ἤσθάνθη κτύπον.
Τρέμουσ' οἱ πόδες τοῦ, θολὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νέφῃ
καλύπτουσι, καὶ σβέννυται τὸ πνεῦμά τοῦ ἐκλείπον.
Ὡχρὸς τὴν ὄψιν, ἀσθενὴς, ἀπηρυδημένος κύπτει,
κ' εἰς τὸ πετρωδὲς ἔδαφος ἐκτάδην καταπίπτει.

36

Ὁ δὲ Ἀργάντης, ἀγενὴς ἐν τῷ θυμῷ, καλπάζει
 πρὸς τὸν πεσόντα τοῦ ἐχθρὸν νὰ τὸν καταπατήσῃ.
 «Ὡς οὗτος εἰς τοὺς πόδας μου κατάκειται, φωνάζει,
 ὁμοίως πᾶς ἀγέρωχος θενὰ μετανοήσῃ.»
 Πλὴν τότε ὁ ἀήττητος Ταγκρέδης δὲν διστάζει,
 καὶ τὸ τῆς πράξεως ὦμόν βδελύττεται καὶ φρίσσει,
 κ' ἐπιθυμεῖ, τὸ σφάλμα τοῦ ἐπανορθώσας πάλιν,
 νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρίαν τοῦ ὡς ἄλλοτε μεγάλην.

37

Ὅρμῶν δὲ κράζει· «Χαμερπὴς ψυχὴ, ἀγενεστάτη
 καὶ ἐν τῇ νίκῃ σου αὐτῇ! Ὅποῖον θαρρῆεις φόρον
 ἢ πρᾶξις ἢ ἀπαίσιος αὐτῇ σ' ἐπιφυλάττει
 καὶ εὐγενῶν εὐφημιῶν κ' ἐπαίνων ὑψηλόρων;
 Δικαίως εἰς τὸν ὅμιλον αὐτῇ σὲ κατατάττει
 κλεπτῶν Ἀράβων, καὶ ληστῶν κοινῶν τῶν λεωφόρων.
 Φύγε τὸ φῶς. Θηριωδῶς συζῶν μετὰ θηρίων,
 ἐντὸς ὁρέων δαιτοῦ κ' ἐντὸς δασῶν ἀγρίων.»

38

Εἶπεν. Ὁ δὲ τὸν λόγον τοῦ δυσκόλως ὑποφέρει.
 Δάκνει τὰ χεῖλη, μαίνεται, τὸν ἀποπνίγ' ἢ λύσσα.
 Ν' ἀποκριθῇ ἠθέλησεν, ἀντὶ πλὴν νὰ προσφέρῃ,
 ἀνάρθρως, ὡς ἀγρίμιον βρυχώμενον, ἐφύσα,
 κ' ἦν ἡ φωνὴ τοῦ κεραυνός, ὃν λάβρον καταφέρει
 μετὰ πκτάγου καὶ βροντῆς νεφέλη ἐκραγεῖσα,
 κ' οἱ τόνοι πρὶν διέλθωσι τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων,
 εἰς τὴν ἀγρίαν κάμινον τοῦ στήθους τοῦ ἐδόντων.

39

Ὡς δ' ἀμφοτέρων τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ὑπεροψίαν
παρώξυνον αἱ ἀπειλαὶ καὶ αἱ ἄγριαι προκλήσεις,
τοὺς δύο ἵππους εἰς στροφὴν ἐμάχρυνον ταχεῖαν,
καὶ μεθ' ὀρμῆς προσέβαλον ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἴσης.
Σύ μοι, ὦ Μοῦσα, τὴν φωνὴν ἐνίσχυσον, μανίαν
ἀνάλογον διδοῦσά μοι τῆς ἐμμανοῦς των λύσσης,
ὥστ' ἄξια τῆς πράξεως νὰ ψάλλω τῆς μαχίμου,
καὶ ν' ἀντηχήσῃ ὡς κλαγγὴ τῶν ὅπλων ἢ ᾠδή μου.

40

Τὰ γονατώδη ἔγχη των ἐστήριξαν ἐδραῖα,
καὶ εἰς ὕψος ἤσαν τὰς αἰχμάς ἀμφοτέρ' οἱ ὀπλῆται.
Ποτὲ ὁ δρόμος, καὶ ποτὲ τὸ ἄλμα, καὶ ἡ ῥαγδαία
φορὰ τοῦ θέλους, ὡς αὐτοὶ, ταχεῖα δὲν κινεῖται,
οὐδὲ ὑπῆρξε ποθ' ὀρμὴ ὡς ἡ αὐτῶν βιαία,
εἴτε ὁ ἐπερχόμενος ἦν ὁ Ταγκρέδης, εἴτε
ἦν ὁ Ἀργάντης. Θραύονται τὰ δόρατα, πετῶσι
συντρίμματα, καὶ φλογεροὶ σπινθῆρες ἐκπηδῶσι.

41

Μόν' ἡ βροντὴ τοῦ κτύπου των καὶ τοῦ συνωθισμοῦ των
σεῖει τὴν γῆν, καὶ ἀντηχοῦν αἱ νάπαι τῶν ὀρέων.
Ἀλλὰ ἡ βία τῶν πληγῶν τῶν ἀκαθέκτων τούτων,
τὰ ὑψωμένα μέτωπα δὲν κλίνει τῶν γενναίων.
Οἱ δ' ἵπποι συγκρουόμενοι ἐκτύπησαν τοσοῦτον,
ὥστ' ἔπεσαν ἀμφοτέροι, οὐδεὶς δ' ἠγέρθη πλέον.
Τότ' ἔσυρον τὰ ξίφη των οἱ γαῦροι μονομάχοι,
καὶ ἐκπηδῆσαντες, πεζοὶ εὐρέθησαν ἐν τάχει.

42

Πεφροντισμένως ἕκαστος τὴν δεξιὰν ἐκτείνει,
τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν, τὸν πόδα πρὸς τὸ θῆμα·
θέσεις καινὰς ἐν προσβολῇ εὐρίσκει κ' ἐν ἀμύνῃ,
στρέφεται, ἐνδίδει, προχωρεῖ, ὡς τὸ παλὶρρουν κύμα,
ἐδῶ, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ τὸ ξίφος διευθύνει,
καὶ ὅπου ἤττον ἀπειλεῖ, τιτρώσκει παραχρῆμα,
καὶ τὰ γυμνά τοῦ σώματος σπουδάζων ν' ἀσφαλίσῃ,
διὰ τῆς τέχνης προσπαθεῖ τὴν τέχνην ν' ἀπατήσῃ.

43

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης τὸ πλευρὸν γυμνῶν ἐξ ἀμελείας,
ἀκάλυπτον εἰς τὰς πληγὰς προσφέρει τοῦ Ἀργάντου.
Αὐτὸς ἀμέσως ἐφορμᾷ. Πλὴν τρέχων μετὰ βίας,
ὁμοίως τὴν ἀριστερὰν ἠνέωξε πλευρὰν του.
Ὁξέως ὁ χριστιανὸς τὸν παῖει νεανίας,
καὶ τὸν πληγόνει, ἀπωθὼν ὁμοῦ τὴν μάχαιράν του.
Ἀμέσως δ' ὀπισθοπορεῖ ἐν θῆμα πληγῆς πέραν,
κ' εἰς τῆς ἀμύνης ἴσταται τὴν θέσιν τὴν προτέραν.

44

Ὁ δὲ τραχὺς Κιρκάσιος, ὡς εἶδε πῶς φοινίσσον
τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα του τὸ αἷμά του κατέρρχει,
βαρὺν ἐκπέμπει μυκηθμὸν μαινόμενος καὶ φρίσσων,
καὶ πόνος, καὶ ἀκάθεκτος θυμὸς τὸν παραφέρει,
ἐν ᾧ ἐντὸς του ἄγρια αἰσθήματα ἐλίσσων,
συγχρόνως αἶρει τὴν φωνὴν καὶ τὴν ῥομφαίαν αἶρει,
καὶ νὰ χτυπήσῃ ἐφορμᾷ· ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ χτυπᾶται
ὅπου εἰς τοὺς βραχίονας ἐνοῦντ' αἱ ὠμοπλάται.

45

Καθὼς ἐπὶ τῶν Ἀλπεων ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων,
 ὅταν σκληρὸν ἀκόντιον εἰς τὴν πλευράν της μείνη,
 ψηφῶσα οὐδὲ θάνατον οὐδὲ κινδύνους πλέον,
 κατὰ τοῦ ὅπλου πᾶσάν της τὴν λύσσαν διευθύνει,
 πρόσθετον οὕτως ὁ ὠμὸς τῆς Κιρκασίας λέων
 βλέπων πληγὴν ἐπὶ πληγῇ, αἰσχύνῃ ἐπ' αἰσχύνῃ,
 αἵματηράν ἐκδίκησιν τοσοῦτον θερμῶς θέλει,
 ὥστ' οὐδὲ κίνδυνον ψηφᾷ, οὐδ' ἄμυνα τῷ μέλει.

46

Τῇ ἀδαμάστῳ του ὀργῇ ἡ ῥώμη του ἦν ἴση,
 ἡ δὲ ἀνδρία τῆς ψυχῆς αὐτῶν μεγαλητέρα.
 Τὴν μάχαιραν ἀστραπηδὸν συστρέφει νὰ κτυπήσῃ,
 ὥστε κλονίζεται ἡ γῆ καὶ λάμπ' ἡ ἀτμοσφαῖρα,
 οὐδὲ ὁ ἄλλος τ' ὅπλον του προφθάνει νὰ κινήσῃ,
 πληγῇ πληγὴν, καὶ μάχαιραν ν' ἀπώσῃ τῇ μαχαίρᾳ·
 οὐδέ τι σώζει τέχνασμα αὐτὸν ξιφομαχίας,
 κατὰ τῆς τοῦ ἐχθροῦ ὀρμῆς καὶ κατὰ τῆς ἀνδρίας.

47

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης, συσταλὲς εἰς ἑαυτὸν, προσμένει
 μάτην, νὰ παύσ' ἡ καταιγὶς πληγῶν τῶν σφοδροτάτων.
 Νῦν μὲν ἐμμέν' εἰς ἄμυναν, καὶ νῦν μακρόθεν βαίνει
 διὰ σοφῶν περιστροφῶν, δι' ἀκριβῶν βημάτων.
 Πλὴν τοῦ Ἀργάντου ἡ τυφλὴ μανία ἐπιμένει,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης ἀπαυδεῖ τὰς θέσεις του ἀλλάττων.
 Δι' ὃ καὶ τὰς δυνάμεις του ἐντείνων, ὀργῆς πλήρης,
 κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του τινάσσεται ξιφῆρης.

48

Ἡ λύσσα τοῦ καὶ λογισμὸν καὶ τέχνην παραλύει,
 ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ αὐξάνει καὶ στηρίζει.
 Ὅπου ἐγγίξ᾽ ἡ μάχαιρα, ἡ σχίζ᾽, ἡ διατρύει,
 ἡ τέμν᾽, ἡ θραύ᾽, ἡ κρεουργεῖ, πλὴν μάτην δὲν ἐγγίξει.
 Ὅπλα καλύπτουσι τὴν γῆν, τὰ δ' ὅπλα αἷμα χρίει,
 καὶ μὲ τὸ αἷμα καὶ ἰδρώς συγχρόνως τὰ ποτίζει.
 Τὴν λάμψιν ἦσαν ἀστραπαὶ, βρονταὶ τὸν κρότον ἦσαν,
 καὶ κεραυνοὶ τὰ ξίφη των, πατάσσοντα μὲ λύσσαν.

49

Ἀμφίβολα δὲ κ' ἔκθαμβά ἀμφοτέρω τὰ πλήθη
 τὴν νέαν καὶ φορικτὴν σκηνὴν ἐκείνην θεωροῦσι.
 Φόβων κ' ἐλπίδων μεταξὺ κυμαίνονται τὰ στήθη,
 δι' ὅσα βλάπτουσι τοὺς μὲν, τοὺς δ' ἄλλους ὠφελοῦσι.
 Καθ' ὅλον ὅμως τὸν καιρὸν οὐδέ τις ἐκινήθη,
 οὐδ' εἶχε τις ψιθυρισμὸν ἐλάχιστον ν' ἀκούσῃ.
 Ἐν σιωπῇ παρίσταντο καὶ ἐν ἀκινήσίᾳ,
 πλὴν ὅτι πᾶσα τρέμουσα ἐπάλλετο καρδία.

50

Ἀμφοτέροι ἀπηύδῃσαν, ὁ δ' ἀμοιβαῖος φόβος
 ἴσως ὁ ἄωρος καρπὸς θὰ ἦτον τῆς ὀργῆς των·
 ἀλλ' ἦλθε νύξ, κ' εἰς τὰς πτυχὰς τῆς μελανῆς σινδόνης
 ἔκρυπτεν ἤδη τὰς μορφὰς τῶν ὄντων τῶν ἐγγίστων.
 Δι' ὃ καὶ δύο κήρυκες εἰς παῦσιν τοῦ ἀγῶνος
 προσῆλθον, τῶν πιστῶν ὁ εἷς, ὁ δ' ἄλλος τῶν ἀπίστων.
 Ὁ Ἀριδαῖος ἦν ὁ μὲν, ὁ δ' ἀγγελιαφόρος
 τῶν ἀλλοθρήσκων, ὁ σοφὸς καὶ ἄξιος Πινδóρος.

51

Οἱ δύο οὗτοι κήρυκες τὰ σκῆπτρα τῆς εἰρήνης,
 ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν χωροῦντες θαρράλέως,
 μετὰ τῆς πεποιθήσεως ἐξέτεινον ἐκείνης
 ἦν τοῖς παρεῖχε τῶν ἐθνῶν ὁ νόμος ὁ ἀρχαῖος.
 «Πολεμισταί, ὁ δεύτερος λαλεῖ· χωρὶς αἰσχύνης
 τὴν πάλην καταλύσατε· εἰν' ἴσον σας τὸ κλέος.
 Τὰ ἔπλα καταθέσατε ἀνίκητοι ὀπλῖται.
 Τὴν ἡσυχίαν, τῆς νυκτὸς τὸν νόμον σεβασθῆτε.

52

»Ὅταν ὁ ἥλιος γελᾷ, εἰν' ὥρα ἐργασίας,
 κατὰ τὴν νύκτα δὲ τὸ πᾶν ἀκίνητοῦν ὑπνώττει.
 Σπανίως εὐγενὴς ψυχὴ φιλεῖ ἀνδραγαθίας
 κ' ἐπαίνους εἰς νυκτερινὰ ἐγκρυπτομένους σκότῃ.»
 Ὁ δὲ Ἀργάντης ἀπαντᾷ· «Ἐκ τῆς μονομαχίας
 οὐδόλως ἔχω ἔφρουν ν' ἀποσυρθῶ, διότι
 νῦξ εἶναι. Προτιμῶ τὸ φῶς, καὶ τῆς ἡμέρας πάλιν·
 ἀλλ' ἄς ὁμώσῃ καὶ αὐτὸς νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν.»

53

Ὁ δ' ἄλλος ἀπεκρίνατο· «Σὺ ὁμῶσον ἐπίσης
 νὰ ἐπιστρέψῃς, ἀλλ' ὁμοῦ μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου.
 Ἄν τοῦτο δὲν παραδεχθῇς μηδέποτε ἐλπίσης
 κατάπαυσιν τῆς πάλης μας αὐτῆς τῆς ἀνενδότου.»
 Καὶ ὤμωσαν. Οἱ κήρυκες δ' οἱ ἔχοντες τὰς κρίσεις
 τοῦ τόπου, ἐν ᾧ δείκνυνται αἱ πράξεις τοῦ ἱππότου,
 τοῦ χρόνου ὅστις πρόσφορος πρὸς τὴν μονομαχίαν,
 τῆς ἑκτῆς προσδιώρισαν ἡμέρας τὴν πρωίαν.

54

Ἡ πάλη αὐτ' ἡ φοβερά φρικτὰς εἰς τὰς καρδίας
 τῶν Φράγκων καὶ Σαρακηνῶν ἀφῆκεν ἐντυπώσεις,
 καὶ ἦσαν τρόμου ἔμπλεοι καὶ πλήρεις ἀπορίας,
 χωρούσης δι' ὥρων πολλῶν καὶ διὰ πάσης γλώσσης.
 Καὶ λόγος μόνον γίνεται, μεθ' ὅσης εὐτολμίας
 ὁ μὲν ἐδείχθη καὶ ὁ δὲ, καὶ μετ' ἀνδρίας ὅσης.
 Πλὴν τίς ὁ προκριτώτερος ὑπῆρξε μεταξὺ των,
 εἰς τοῦτο γενικὴ γνώμων διαφωνία ἦτον.

55

Καὶ πρὶν ἡ ψῆφός των δοθῇ, καθείς των περιμένει
 τῆς ὥμης πάλης νὰ ἰδῇ ἡ ἔκβασις ὅποια,
 ἡ λύσσα ἂν τὴν ἀρετὴν νικῶσα ὑπερβαίνει,
 ἡ ἂν ἐνδιδ' εἰς τὴν τυφλὴν μανίαν ἡ ἀνδρία.
 Ἄλλ' ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς προσμένει τηχομένη
 κ' ἐν ἀγωνίᾳ ἡ καλὴ καὶ νέα Ἑρμινία,
 καθότ' ἡ ἄλλοπρόσαλλος τοῦ Ἄρεως τρυτάνη
 τὸν πλοῦτον τῆς ἐρώσης τῆς ψυχῆς περιλαμβάνει.

56

Θυγάτηρ αὕτη τοῦ Χασάν, ἐσχάτου ἡγεμόνος
 ὅς' ἤρξαν Μωαμεθανοὶ ἐπὶ Ἀντιοχείας,
 ὑπὸ τοὺς Φράγκους νικητὰς ὅτ' ἔπεσεν ὁ θρόνος,
 ἔγινε κτήμᾳ των, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἄλλης λείας.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης εἰς αὐτὴν τοσοῦτον φιλοφρόνως
 κ' ἐπεικῶς ἐφῆρμωσε τὸν νόμον τῆς δουλείας,
 ὥστ' ἂν καὶ δούλην, κ' ἐκπτωτον τῆς φίλης τῆς πατρίδος
 τὴν εἶχε, τῇ ἀπέδιδε τιμὰς ἡγεμονίδος.

57

Παντοίως ὑπηρετήσεν ὁ εὐγενὴς τὴν νέαν,
καὶ τέλος τῇ ἀπένειμε καὶ τὴν ἐλευθερίαν,
ἔτι χρυσὸν, ἀδάμαντας, καὶ προσαποδοτέαν
ἐκήρυξε καὶ τὴν λοιπὴν αὐτῆς περιουσίαν.
Δι' ὃ κ' ἐκείνη, βλέπουσα ὑπὸ μορφὴν ωραίαν
κ' εἰς σῶμα τόσῳ νεαρὸν βασιλικὴν καρδίαν,
ἐκυριεύθ' ὑπ' ἔρωτος, καὶ ἦσαν οἱ δεσμοὶ του
στερρότεροι παντὸς δεσμοῦ, καὶ φύσεως ἀλύτου.

58

Οὕτω καὶ ἂν σωματικῶς ἐκείν' ἠλευθερώθη,
ἀλλ' ἡ ψυχὴ τῆς πάντοτε παρέμεινε δεσμώτις,
καὶ τὰς ἀλύσεις ἔκλαιε, καὶ ὅ,τ' ὑπερεπόθει
ἦν ἡ γλυκεῖα φυλακὴ, ὁ προσφιλεὶς δεσπότης.
Ἄλλ' ὥς παρθένον ὑψηλοῦ φρονήματος, τὴν ὦθει
ἡ χρεὴ ἐπιβάλλουσα βασιλικὴ σεμνότης
ν' ἀπέλθῃ εἰς τῆς γηραιᾶς μητρός τῆς τὴν ἀγκάλην,
καὶ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους τῆς νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν.

59

Ἐλθοῦσαν δὲ, ὁ τύραννος τῆς χώρας τῶν Ἑβραίων
τὴν ὑπεδέξατο ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων.
Πλὴν τῆς μητρός τῆς ἔφθασε τὸ τέλος τὸ μοιραῖον,
κ' ἐκάλυψε τὸ σῶμά της διὰ στολῶν πενήθιμων.
Ἄλλ' οὐδαμῶς κατίσχυσε τὸ πένθος τῆς τὸ νέον,
οὐδ' ἡ πικρία τῶν ὥρων προσέτι τῶν ἐκδήμων,
τὸ πάθος τῆς καρδίας τῆς νεκρὸν νὰ ἐκριζώσῃ,
οὐδὲ τὸ πῦρ ἐν τῇ ψυχῇ νὰ σβέσῃ τῇ ἐρώσῃ.

60

Τὸν ἀγαπᾷ, καὶ φλέγεται ἡ δυστυχής· πλὴν μένει
 ἄνευ ἐλπίδος, καὶ μακρὰν αὐτοῦ, εἰς τόπον ἄλλον.
 Τὰ σπλάγχνα της φλόξ ἔρωτος βιβρώσκει κεκρυμμένη·
 δὲν τρέφει δ' ἡ ἐλπίς αὐτήν, ἀλλὰ ἡ μνήμη μᾶλλον.
 Πλὴν ὅσον ἡ πυρκαϊὰ ἦν μᾶλλον πεπνιγμένη,
 τοσοῦτον ἦν λαμπρότερον τὸ πῦρ αὐτῆς τὸ θάλλον.
 Ἀλλ' ὁ Ταγκρέδης ἔφθασε, κ' ἐλπίδας δίδει νέας,
 εἰς τὴν Σιών ἀκολουθῶν τὰς τοῦ Χριστοῦ σημαίας.

61

Οἱ μὲν λοιποὶ ὠχρίασαν, ἰδόντες ἔθνη τόσα
 ἀδάμαστα καὶ ἄγρια πληροῦντα τὸ πεδῖον.
 Τῆς Ἑρμινίας δ' ἡ μορφή, ἡ πρώτην ὠχρίῳσα,
 φαιδρύνεται ἀπέναντι τῶν λόγων τῶν ἀνδρείων,
 καὶ μετ' ἀπλήστων ὀφθαλμῶν τὰ στίφη ἐρευνῶσα,
 τὸν ἐραστήν της μεταξὺ ζητεῖ τῶν πολεμίων.
 Πολλάκις μάτην τὸν ζητεῖ, καὶ ἄλλοτε νομίζει
 ὅτι τὸν βλέπει, καὶ «Ἰδοὺ, ἰδοὺ τον» ψιθυρίζει.

62

Ὑπῆρχε πύργος ὑψηλὸς ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων,
 ὅστις ἐπάνω τῶν τειχῶν ὠρθοῦτο κ' ἐθεώρει.
 Ἐκ τούτου ὁ ἀπέραντος στρατὸς τῶν σταυροφόρων
 κ' ἡ πεδιάς ἐφαίνετο, κ' ἐφαίνοντο τὰ ὄρη.
 Ἐκεῖ, ἐξ οὗ ὁ ἥλιος τὸ ἄρμα του πυρφόρον
 ἐξεύγνυ, ἕως οὗ ἡ νύξ ἡ σκοτεινὴ προῦχώρει,
 ἐκάθητο, εἰς τὸν στρατὸν τὸ βλέμμα προσηλοῦσα,
 κ' ἐστέναζε, μὲ μόνους της τοὺς λογισμοὺς λαλοῦσα.

63

Ἐκεῖθεν ἐπεσκόπευε τὴν πόλιν, καὶ ἦν δαίλῃ,
 κτυπῶσα ἡ καρδία της τὸ στῆθος της τὸ τρέμον,
 κ' ἐδόκει λέγουσα· Ἴδού ἡ κεφαλὴ ἡ φίλῃ,
 ἦν τοῦ πολέμου σήμερον ἐπαπειλεῖ ὁ δαίμων.
 Μετ' ἀγωνίας δ' ἴστατο νὰ ἰδῇ ποῦ ἡπεῖλει
 νὰ κλίνη ἀμφιῤῥέπουσα ἡ τύχη τῶν πολέμων.
 Καὶ ὅταν ὁ Κιρκάσιος τὸ ξίφος του ἐκίνει,
 εἰς τὴν ψυχὴν της τὰς πληγὰς ἤσθάνετο ἐκείνη.

64

Ἀφ' οὗ πλὴν τῇ ἐγνώσθησαν αἱ ἀληθεῖς εἰδήσεις,
 κ' ἡ μάχη πῶς δὲν ἔπαυσεν, ἀλλὰ πῶς ἀνεβλήθη,
 φόβος ἐνέκρωσεν αὐτῆς ἀήθεις τὰς αἰσθήσεις,
 τὸ αἷμα τῆς καρδίας της εἰς πάγον μετεβλήθη,
 οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔγιναν κρυπτῶν δακρύων θρύσεις,
 καὶ ὑποκρύφους στεναγμοὺς ἐξέπεμπον τὰ στήθη.
 Τῶν νεαρῶν της παρειῶν ἐξέλιπε τὸ αἷμα,
 καὶ τρόμος εἰκονίζετο εἰς τὸ θολόν της βλέμμα.

65

Ἀπαΐσια καὶ φοβερά ὁ λογισμὸς της πλάττων,
 τῇ βασανίζει τὴν ψυχὴν, τὸ πνεῦμά της ταραττεῖ·
 ὁ ὕπνος δὲ, πολλῶν αὐτῇ φρικτότερος θανάτων,
 ἀτόπως τερατολογῶν σκληροὺς ὀνειρούς πλάττει.
 Τῇ φαίνεται, ὅλη πληγὰς, εἰς ποταμοὺς αἱμάτων
 τοῦ ἔραστοῦ της ἡ μορφή πῶς κεῖται ἡ φιλότατη,
 πῶς τῇ ζητεῖ βοήθειαν, καὶ κοιμωμένη κλαίει,
 καὶ εἰς τὸ πάλλον στῆθος της θερμὸν τὸ αἷμα ῥέει.

66

Οὐ μόνον φόβος δ' ἄωρος μελλόντων του κινδύνων
κατεῖχε τὴν καρδίαν της καὶ τὴν κατετυράννει,
ἀλλὰ καὶ ἡ μνήμη τῶν πληγῶν τῶν παλαιῶν ἐκείνων
ἡσυχούς δὲν τῇ ἄφηνε στιγμὰς ν' ἀπολαμβάνη.
Ὁ θροῦς ψευδῶν εἰδήσεων, τὸν κύκλον τῶν ἐκτείνων,
τ' ἀπέχοντα καὶ ἄγνωστα συνήθως ἐπαυξάνει·
δι' οὗ νομίζει καὶ αὐτὴ, ὅτι τρωθεὶς καιρίως,
παλαίει πρὸς τὸν θάνατον ὁ νέος ὁ ἀνδρεῖος.

67

Καὶ ἐπειδὴ τὰς μυστικὰς τῶν χόρτων ἐνεργείας
νὰ διακρίν', ἡ μήτηρ της τῇ ἔμαθε πρὸ χρόνων,
πρὸς δὲ καὶ τῇ ἐδίδασκε τὰς ἄλλας γοητείας
ἔσαι τὰ μέλ' ἰαίνουσι πραύνουσαι τὸν πόνον,
τέχνας ἅς μόνας εἰς αὐτὰ τὰ μέρη τῆς Συρίας
ὡς φαίνεται ἐδιδάσκοντο αἱ κόραι ἡγεμόνων,
ἐνεκα τούτου μόνη της καὶ διὰ τῶν χειρῶν της
νὰ θεραπεύσῃ ἤρχετο τὸν τριταγαπητόν της.

68

Νὰ σώσῃ τοῦτον ἤθελε διὰ τῆς θεραπείας,
ἀλλ' ὥρπειε τὸν μισητὸν ἐχθρὸν νὰ θεραπεύσῃ.
Πολλάκις τῇ ἐπήρχετο, κακοποιούς οὐσίας
νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὸ ποτὸν καὶ νὰ τὸ φαρμακεύσῃ.
Ἄλλ' ἡ παρθένος αὐτῆς χεὶρ τὸ πόμα τῆς ὑγείας
δι' ἀσεβῶν μαγγανειῶν δὲν θέλει νὰ νοθεύσῃ,
καὶ εὐχεταὶ τοῦλάχιστον αἱ πόσεις τῶν φαρμάκων
ν' ἀποδειχθῶσιν ἀρετῶν κενὰ ἀλεξικάκων.

Ν' ἀπέλθ' εἰς τὸν ἀπέναντι στρατὸν τῶν πολεμίων
 ποσῶς δὲν θὰ ἐδίσταζεν. Ὡς ἄπατρις καὶ ξένη,
 ἀλήτην ἤγε πρὸ πολλοῦ κ' ἐπίπονον τὸν βίον,
 κ' ἦν εἰς πολέμων καὶ μαχῶν σκηναὶς συνηθισμένη.
 Ἐκ τούτου καὶ τὸ φρόνημα αὐτῆς τὸ γυναικεῖον
 ἢ ἕξις ἀπετράχυνεν ἢ πεπαλαιωμένη,
 καὶ οὐδὲ μορμολύχειον κενὸν τὴν καταπλήττει,
 οὐδὲ τῇ μέλει κίνδυνος, οὐδὲ τὴν ἐκφοβεῖ τι.

Πλὴν φόβος εἰς τὸ στῆθος της ἔαν δὲν εἰσεχώρει,
 πρὸ πάντων ἦν παραίτιος ὁ τολμητίας ἔρως.
 Ὑπ' ὄνυχας τῶν Λιθυκῶν θηρίων εἰς τὰ ὄρη
 θὰ ἤτον, ὡς εἰς ἄσυλον ἂν διητᾶτο μέρος.
 Ἀλλ' ὅμως περὶ τῆς ζωῆς ἐν ᾧ ἡδιαφόρει,
 περὶ τῆς φήμης τῆς χρηστῆς ἐφρόντιζεν ἐτέρως,
 καὶ ἔνδον τῆς καρδίας της δεινῶς ἐφιλονείκει
 ὁ ἔρως μετὰ τῆς τιμῆς, ποῦ θέλει κλίν' ἡ νίκη.

Ἡ μία λέγει πρὸς αὐτήν· «Ἀείποτε, νεάνις,
 ὁ βίος σου σεβόμενος τοὺς νόμους μου ἐτέλει·
 αἰχμάλωτος, σὺ δι' ἐμοῦ ἀήττητος ἐφάνης,
 καὶ σώφρονας ἐτήρησας τὰς φρένας καὶ τὰ μέλη·
 κ' ἐλευθερίας σήμερον ἐν ᾧ ἀπολαμβάνεις,
 τὸ ἄνθος ν' ἀπομαρανθῇ τῆς ἀρετῆς σου μέλλει!
 Εἰς ποῖα, φεῦ! αἰσθήματα ἢ νέα σου καρδία
 παράγεται; Τί μελετᾷς, καὶ ἡ ἐλπίς σου ποῖα;

72

»Τόσον ὀλίγον μεριμνᾷς λοιπὸν νὰ εἶς' αἰδήμων,
οὐδὲ τὸ ἄθλον τῆς τιμῆς τὴν φρένα σου εὐφραίνει,
ὥστ' εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν ν' ἀπέλθῃς τῶν μαχίμων,
ζητοῦσα περιφρόνησιν, νυχτία ἐρωμένη,
καὶ νὰ εἰπῇ ὁ νικητῆς πρὸς σέ, μεγαλορρήμων·
«Τὸν θρόνον σου ἀπώλεσας, καὶ ἤδη δὲν σοὶ μένει
οὐδὲ ψυχὴ βασιλική. Δὲν εἶς' ἐμοῦ ἀξία.
Πρὸς ἄλλους ἀπελθε, κοινὴ, μὴ στέργουςά μοι λεία.»

73

Ὁ δόλιος δὲ σύμβουλος τὸ πάθος τῆς ἐκκαίων,
πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς τοῦς λόγους προσημέτρα.
«Δὲν σ' ἔτεκε, τῇ ἔλεγεν, ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων,
οὐδὲ ὁ βράχος ὁ ψυχρὸς, οὐδ' ἡ τραχεῖα πέτρα,
ὥστε πᾶν τέρπον ν' ἀπωθῇς, νὰ φεύγῃς πᾶν ὥραϊον,
καὶ μισητὴ τοῦ ἔρωτος νὰ σ' εἶναι ἡ φαρέτρα,
οὐδὲ καρδίαν σιδηρᾶν, οὐδὲ ἀδαμαντίνην
ἔχεις. Πρὸς τί τὸν ἔρωτα νὰ θεωρῇς αἰσχύνην;

74

» Ἀπελθε ὅπου ἡ φωνὴ τοῦ πόθου σου σὲ κράζει.
Σκληρὸν φρονεῖς τὸν νικητὴν; Τίς ταῦτα σοὶ ἐμπνέει;
Καὶ ἀγνοεῖς πῶς ἔταν σὺ στενάζης, συστενάζει,
πῶς ἔταν πάσχης θλίβεται, πῶς ἔταν κλαίης κλαίει;
Σκληρὰ σὺ εἶσαι. Ἀσταθὲς τὸ πνεῦμά σου διστάζει
ἂν νὰ τὸν σώσῃς χρεωστῆς, ἢ ποῖα ἔχεις χρέη;
Ἀχάριστε καὶ ἄπονε, ἐντὸς δεινῶν μεγάλων
ὁ φίλος σου εὐρίσκεται, καὶ θεραπεύεις ἄλλον!

»Ναί, τὸν Ἀργάντην ἱανον, διὰ νὰ θανατώσῃ
 ἐκεῖνον ὃς σοὶ ἔδωκε ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν.
 Οὕτω τὸν φόρον εἰς αὐτὸν σὺ θέλεις ἀποδώσει·
 τοιαύτην ἔξει παρὰ σοῦ καλὴν εὐχαριστίαν.
 Καὶ ἀληθῶς ἡ λύπη σου δὲν εἶναι οὐδὲ τόση
 διὰ τὴν ἀποτρόπαιον αὐτὴν ὑπηρεσίαν,
 ὥστ' ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ ὑπὸ φρίκης ἴσης
 τὰ μέρη ταῦτα, φεύγουσα ὑπόπτερος, ν' ἀφήσῃς;

»Μεγίστην ἀγαλλίασιν σ' ἐπιφυλάττ' ἡ μοῖρα
 ἂν ἀποδώσῃς ὄφλημα κοινὸν φιλανθρωπίας,
 ἐὰν προσέλθῃς εἰς αὐτὸν, καὶ τὴν ἰῶσαν χεῖρα
 ἐκτείνῃς εἰς τὸ στῆθός του τὸ πάλλον ὑπ' ἀνδρίας,
 καὶ ἐπαναφέρῃς, σώζουσα τὸν φίλτατον σωτῆρα,
 εἰς τὰς ὠχράς του παρειάς τὰ ῥόδα τῆς ὑγείας!
 Τότε ὡς δῶρον θέλουσι γλυκύ σου ἀναθάλλει
 τὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀποσβεσθέντα κάλλη.

»Μέρος καὶ σὺ τῆς φήμης του θὰ ἔχῃς τῆς μεγάλης,
 καὶ τῶν κατορθωμάτων του τῶν περιφημοτέρων·
 θενὰ σ' ἐγκλείῃ δὲ σεμνῶς ἐντὸς πιστῆς ἀγκάλης,
 τὸν στέφανον εὐδαίμονος συζύγου σοι προσφέρων·
 καὶ ἀνωτέραν δρέπουσα τιμὴν ἀπάσης ἄλλης
 τῶν Λατινίδων μεταξὺ συζύγων καὶ μητέρων,
 κατὰ τὰς χώρας τῆς καλῆς θ' ἀπέλθῃς Ἰταλίας,
 τῆς γῆς ἀνδρίας ἀληθοῦς καὶ ἀληθοῦς θρησκείας.»

78

Ὑπὸ τοιούτων βόσκεται ἀπατηλῶν ἐλπίδων,
 κ' εὐδαιμονίας ἀμιγοῦς φαντάζεται νὰ τύχη.
 Ἀλλὰ πῶς μέλλει μεταξύ δυσκολιῶν ἀπείρων
 νὰ διαβῇ ἀκίνδυνος, αὐτὸ τὴν κατατρώχει,
 διότι νυκτοφύλακες ἀκάματοι εἰς γύρον
 τ' ἀνάκτορα περιφρουροῦν, περινοστοῦν τὰ τεῖχη,
 οὐδ' εἰς πολέμου ἐποχὴν, ἐκτὸς ἂν κατεπείγῃ,
 τινὰ θυρίδα τῶν τειχῶν ὁ πυλωρὸς ἀνοίγει.

79

Ὑπ' αἰσθημάτων πρὸ πολλοῦ συνδέονται φίλων
 ἢ Ἑρμινία ἢ καλὴ κ' ἢ μαχητὶς ἢ ξένη.
 Ὅμοῦ τὰς βλέπει πάντοτε ὁ ἥλιος ὁ δῦων,
 ὅμοῦ τὰς βλέπει κ' ἡ αὐγὴ ἢ ἀναδυομένη·
 καὶ ὅταν νύξ κατέρχεται ἀπὸ τῶν οὐρανίων,
 ἡ αὐτὴ κλίν' ἡ νυκτικὴ τὰς δύο περιμένει.
 Οὐδεὶς, ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος, τῶν στοχασμῶν των ἦτον,
 ὃν αἱ νεάνιδες κοινὸν δὲν εἶχον μεταξύ των.

80

Πλὴν μόνον περὶ ἔρωτος ἐκείνη δὲν ὠμίλει.
 Ἄν δ' ἡ Χλωρίνδα κλαίουσαν ποτὲ τὴν ἐθεώρει,
 αὐτῆς ἐπροφασίζοντο ἄλλας πληγὰς τὰ χεῖλη,
 δι' ἄλλας δυστυχίας τῆς τὴν μοῖραν κατηγόρει.
 Ἡ Ἑρμινί' ἀχώριστος τοιαύτη οὖσα φίλη,
 εἰς τῆς Χλωρίνδης πάντοτε νὰ ἔρχεται ἡμπόρει.
 Καὶ ταύτης εἰς συμβούλια κ' εἰς πόλεμον ἀπούσης,
 οὐδέποτε τῇ κλείεται ἡ θύρα τῆς αἰθούσης.

Κ' ἦλθε ποτὲ, ὅτ' ἔτυχεν ἀποῦσα ἡ ὀπλίτις,
καὶ σύννους ἔστη, σκεπτικὴ, καὶ μελετῶσα, ὥπως
ἀπορρήτος ἐδύνατο νὰ μείνῃ ἡ φυγὴ της,
τίς τέχνην ἦν ἡ κατάλληλος, τίς πρόχειρος ἦν τρόπος.
Ἐν ᾧ δ' ἔταλαντεύοντο οἱ διαλογισμοὶ της,
κ' ἐφέρετο δισταζούσα ἡ φρήν της ἀμφιρόπως,
τὰ ὅπλα καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς φίλης της κυττάζει,
τὰ ὑψηλὰ κρεμάμενα· τὰ βλέπει καὶ στενάζει.

Καὶ ὁμιλεῖ στενάζουσα· «Πῶς φθόνον μοὶ ἐνσπείρεις,
εὐδαίμων ἀγωνίστρια τῶν ἀνδρικῶν ἀγῶνων!
Δὲν σοὶ φθονῶ τὴν εὐκλειαν ἣν κατακτᾷς ξιφήρης,
οὐδὲ φθονῶ τὸ κάλλος σου, τῶν γυναικῶν τὸν φθόνον. . .
Ἀλλ' ὁ χιτῶν τὸ βῆμά της δὲν δέει ὁ ποδῆρης,
οὐδὲ δεσμῶτις κλείεται ἐντὸς στενῶν κοιτῶνων.
Τὰ ὅπλα περιβάλλεται, καὶ ὡς καὶ ὅταν θέλῃ
ἐξέρχεται, κ' αἰσχύνεται οὐδὲν, οὐδὲν τῇ μέλει.

»Ω! διατί δὲν μ' ἔδωκαν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ φύσις
τὸ στῆθος τόσον ἰσχυρὸν, τὰς χεῖρας ῥωμαλέας,
ὥστε ν' ἀλλάξω κάλυμμα καὶ πέπλους μου ἐπίσης
ἀντὶ χαλκίνου θώρακος καὶ περικεφαλαίας,
οὐδὲν νὰ ἔχουν κάλυμμα αἱ πύριναί μου κλίσεις
εἰς παγετὸν ἢ καύσωνα οὐδ' εἰς βροχὰς ῥαγδαίας,
καὶ εἴτε εἴν' ἡλίου φῶς, ἢ λάμψις τῶν ἀστέρων,
νὰ διατρέχω τοὺς ἀγροὺς ἢ μόν' ἢ μεθ' ἐτέρων;

84

»Ω! τότε δὲν θὰ ἔφθανες πρὸς τὸν ἀγαπητόν μου
ν' ἀντιταχθῆς, σὺ δυσσεβῆ Ἀργάντα, κατὰ πρῶτον
προτοῦ θὰ τῷ ἀντέταπτον ἐγὼ τὸν ἑαυτόν μου,
καὶ ἴσως ἤδη τῶν ἐμῶν θὰ ἦτον αἰχμαλώτων,
καὶ ἴσως θενὰ ἔφερε τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν μου,
τῆς πολεμίας φίλης του γλυκὺν ζυγὸν ἐρώτων,
καὶ ἴσως εἰς τὰς χεῖράς του ἡ ἄλυσις ἐκείνη
τοὺς σκληροὺς κρίκους τῆς ἐμῆς θὰ ἤθελ' ἐλαφρύνει.

85

»Ἡ δι' ἀπόνων προσβολῶν ἐὰν ἡ δεξιὰ του
τὸ στῆθος μου διέσχίζε κ' ἐτρύπα τὴν καρδίαν,
θὰ εἶχε κἂν τὸ ξίφος του δι' εὐτυχοῦς θανάτου
τοῦ ἔρωτός μου τὴν πληγὴν ἰάνει τὴν καιρίαν.
Τὸ σῶμα τότ' ἐκ τοῦ μακροῦ θ' ἀνέπαυον καμάτου,
καὶ τότε θὰ ἐπράυνον τοῦ νοῦ τὴν τρικυμίαν.
Καὶ ἴσως συγκατάνευεν ὁ νικητῆς, κ' ἐτίμα
τὴν κόνιν μου μ' ἐν δάκρυ του καὶ τὰ ὅστ' αὐτὸ μ' ἐν μνήμα.

86

»Πλὴν μελετῶ ἀδύνατα, οὐδ' εἶν' ἐλπίς κάμμια,
καὶ ἄτοπα ζητεῖ ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ μου θέλει.
Ἐδῶ λοιπὸν θὰ ἴσταμαι ἐν θλίψει καὶ δειλίᾳ,
ὡς ἡ χυδαία καὶ πολλὴ τῶν γυναικῶν ἀγέλη.
Δὲν ἴσταμαι! Πεποίθῃσιν καὶ θάρρος, ὦ καρδιά!
Τί ἅπαξ δὲν ἐπλίζω κἂν κ' ἐγὼ αὐτὰ τὰ μέλη;
Ὡς ἀσθενῇ καὶ τρυφερά, πῶς; δὲν θὰ δυνηθῶσι
οὐδ' ἐπ' ὀλίγας κἂν στιγμὰς χαλκὸν νὰ ἐνδυνῶσι;

»Θὰ δυνηθῶσιν. Εἰς αὐτὰ θὰ χορηγήσῃ τόνον
ὁ ἔρως, ὅστις δύναμιν παρέχει ἀνωτάτην,
ὅστις πολλάκις παρορμᾷ εἰς πόλεμον καὶ φόνον
καὶ τὴν δορκάδα τὴν δειλὴν, τὴν ἀπολεμωτάτην.
Ἐγὼ δὲν θέλω πόλεμον. Ἐπιθυμῶ δὲ μόνον
τὰ ὅπλα αὐτὰ νὰ ἐνδυθῶ πρὸς ἔντεχνον ἀπάτην.
Ὡς ἡ Χλωρίνδ' ἂν ἐνδυθῶ, ἂν νομισθῶ ἐκείνη,
οὐδεὶς εἰς τὴν παράτολμον φυγὴν μου θ' ἀντιτείνη.

»Δὲν θὰ τολμήσωσιν αὐτὴν οἱ πυλωροὶ βεβαίως
νὰ ἐμποδίσωσιν, ἐν ᾧ διέρχεται τὰ τεῖχη.
Ἄλλην διέξοδον ζητῶ, ἀλλὰ ζητῶ ματαίως.
Ὁ μόνος τρόπος εἶν' αὐτός. Λοιπὸν ἐμπρός, κ' εὐψύχει!
Καὶ τὸν ἀθῶον δόλον σου δεχθήτωσαν ἱλέως
ὁ ἔρως ὁ ἐμπνέων σε κ' ἡ ὁδηγοῦσα τύχη.
Πρὸς τὸ σκοπούμενον δ' ἐστὶ κατάλληλος ἡ ὥρα,
ἐν ᾧ εἰς τὰ βασίλεια μὲν ἡ Χλωρίνδα τώρα.»

Καὶ οὕτως ἀπεφάσισεν. Ὁρμὴ δὲ τὴν ἐκέντα
καὶ εἴστρος ἐρωτομανῆς· αὐτὴ δ' ἀνυπομόνει.
Νὰ ἐνδυθῇ δὲ σπεύδουσα τὰ ὅπλα τὰ κλαπέντα,
εὐθὺς ἐν τῷ ἰδίῳ της τὰ ἐκλείσει κοιτῶνι·
καὶ τὸ κατώρθωσ', ἐπειδὴ ἐκεῖ παρευρεθέντα
οὐδένα εὔρεν ἕτερον, καὶ κατεκλείσθη μόνῃ.
Προσέτ' ἡ νύξ, καλύπτουσα τὰ διαθήματά της,
ἐπῆλθεν, ἡ τῶν ἐραστῶν καὶ τῶν κλεπτῶν προστάτις.

90

Ὅρῳσα δὲ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τινων ἀστέρων
 ἤδη στικτὸν, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ σκότος καταβαῖνον,
 παύει διστάζουσα· χωρὶς χρονοτριβῶν ἀκαίρων
 τὸν ὁπαδὸν τῆς προσκαλεῖ τὸν ἐμπεπιστευμένον,
 καὶ μίαν τῶν παρθένων τῆς τῶν ἀγαπητοτέρων,
 καὶ μέρος λέγει τῶν σκοπῶν αὐτῆς τῶν κεκρυμμένων.
 Ναὶ μὲν, τοῖς ἐμπιστεύεται τὴν πρόθεσιν νὰ φύγῃ,
 πλὴν προσποιεῖται σοβαρὰ αἰτία πῶς ἐπείγει.

91

Ὁ πρόθυμός τῆς ὁπαδὸς ταχέως διαθέτει
 πᾶν ὅ,τι συντελεστικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἦτον.
 Ἡ δ' Ἑρμινία τὴν λαμπρὰν στολὴν τῆς καταθέτει,
 τοὺς πόδας τῆς διὰ πτυχῶν καλύπτουσιν εὐχύτων.
 Πᾶν δέ τῆς πίπτει ἐνδύμα τὰ κάλλη τῆς ἐκθέτει,
 καὶ ἴσταται, ἀμίμητος τὴν χάριν, μονοχίτων.
 Δὲν θέλει δ' εἰς τὸν ὅπλισμόν οὐδεὶς νὰ τὴν συνδράμῃ,
 ἐκτὸς τῆς μόνης μετ' αὐτῆς μελλούσης νὰ ἐκδράμῃ.

92

Χαλκὸς τραχύτατος λυπῶν πιέζει καὶ προσβάλλει
 τὴν κόμην τῆς τὴν πάγχρυσον καὶ τ' ἀπαλά τῆς στήθη.
 Ἡ τρυφερά τῆς χεὶρ κρατεῖ καὶ ἀδυνάτως πάλλει
 ἀσπίδα ἥτις αἶρεται δυσβάστακτος καὶ βρίθει.
 Τοιαύτη πᾶσα λάμποντα τὸν σίδηρον ἐστάλη
 καὶ σχῆμα στρατιώτιδος σεμνῆς περιεβλήθη.
 Ὁ ἔρως βλέπει καὶ γελᾷ, ὥς ἄλλοτ' ἐμειδία,
 πὸν Ἡρακλῆν ὅτ' ἐστελλεν εἰς πέπλα γυναικεῖα.

ὦ! πόσον ὁ βραχίων της κατάπονον στηρίζει
 τὸ ἄχθος του τὸ ἄνισον! Πόσον βραδέως βαίνει!
 Πλησίον τῆς ἀγαπητῆς συντρόφου της βαδίζει,
 εἰς τὸν πιστὸν βραχίονα αὐτῆς ἐρειδομένη.
 Ἐλπίδα πλὴν καὶ δύναμιν ὁ ἔρωσ τῇ χαρίζει,
 καὶ ῥώννυσι τὰ μέλη της, καὶ τὸν θυμὸν θερμαίνει.
 Ἐλθοῦσαι δ' ἔπου ὁ πιστὸς προσμέν' ὑπασπιστῆς της,
 ἀνέβησαν τοὺς ἵππους των μετὰ σπουδῆς μεγίστης.

Ἀγνώριστοι ἐβάδιζον. Ἀλλὰ τὰ βήματά των
 ἔστρεφον μᾶλλον ἔπου ἦν ὁδὸς ἐρημοτέρα.
 Τὰς εἶδον ὅμως καὶ πολλοί. Τὰ ἔπλα τὰ χαλκᾶ των
 μακρόθεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ἐξήστραπτον ἀέρα.
 Οὐδεὶς πλὴν ἐπλησίαζε τὸν δρόμον των ταράττων,
 καὶ ἕκαστος, ὑποχωρῶν, τὸν ἑαυτοῦ ἐπέρα,
 ὅτι ὁ λόφος ὁ φρικτὸς καὶ ὁ λευκὸς μανδύας
 εἰσὶ τοῖς πᾶσι γινώριμα καὶ διὰ τῆς σκοτίας.

Τῆς Ἑρμινίας ηὔξησε τὸ θάρρος, πλὴν δὲν θέλει
 εἰσέτι νὰ θεωρηθῇ ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ·
 ὁ φόβος τὴν κατέτηκε μὴ γνωρισθῇ ἐν τέλει,
 καὶ πρὸς τὸ μέγα θάρρος της μεγάλως ἐδειλία.
 Πλὴν εἰς τὴν πύλην φθάνουσα, τὸν φόβον καταστέλλει,
 καὶ ἀπατᾷ τὸν πυλωρὸν διαταγῇ δολίᾳ.
 Λέγ', «Ἡ Χλωρίνδα εἶμ' ἐγώ. Ἀνοίξατε ταχέως.
 Ἀπέρχομαι εἰς πρόσταγμα παρὰ τοῦ Βασιλέως.»

Ἡ γυναικεία της φωνή, ὁ θώραξ καὶ τὸ δόρυ
 εὐκόλως συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῆς ἀπάτης.
 Τίς ἤθελεν ὑποπτευθῆ, ἀπόλεμός τις κόρη
 πῶς ἦν ἡ ἔνοπλος αὐτῇ τοῦ ἵππου ἀναβάτης;
 Ὁ πυλωρὸς ἠνέωξε· διέβη καὶ προῦχώρει
 ἐκείνη, κ' οἱ ἐπόμενοι ἐπὶ τὰ βήματά της,
 καὶ ὅπως μετὰ πλείονος προβῶσιν ἀσφαλείας,
 εἰς τὴν κοιλάδα σκολιάς ἐζήτουν ἀνοδίας.

Ἄφ' οὗ δ' εἰς τόπον ὑψηλὸν ἀφίχθη καὶ μονήρη,
 τὸ βῆμα τότε ὁπωσοῦν τοῦ ἵππου της βραδύνει.
 Οὐδὲν φοβεῖται τοῦ λοιποῦ ὀπίσω νὰ τὴν σύρῃ,
 οὐδὲ τὸν πρῶτον κίνδυνον παρόντα ἔτι κρίνει.
 Ἡ θέσις της πλὴν λογισμοὺς ἐντός της διεγείρει
 οὓς δὲν ἐσκέφθη κατ' ἀρχάς. Δὲν εἶχε διακρίνει,
 ὅποτε πρὸς τὴν πράξιν της τὴν ὥθει τυφλὸς ἔρως,
 τὸ δυσκατορθωτότερον τῆς πράξεώς της μέρος.

Ἦδη νοεῖ τὸ ἄτοπον, δι' ἐξηγριωμένων
 ἐχθρῶν νὰ περιφέρηται αὐτὴ ὡς στρατιώτης·
 προσέτι δὲ νὰ γνωρισθῇ δὲν θέλει ὑπὸ ξένων,
 πρὶν ἢ προσέλθῃ καὶ δειχθῇ τῷ φίλῳ τῷ πιστῷ της,
 ἀλλ' αἰφνιδίως νὰ φανῇ, καὶ μέχρι φαινομένων
 ἄγνῃ καὶ ἄσπιλος αὐτῆς νὰ μείν' ἡ ἀθωότης.
 Τοιοῦτοι διαλογισμοὶ κεντῶσι τὴν ψυχὴν της,
 καὶ οὕτως ἀποτείνεται πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν της·

«Σὺ, ὦ πιστέ μου, πρόδραμον, καὶ σπεῦσον κατ' εὐθεΐαν.
 Πλὴν τάχος καὶ περίνοιαν ζητῶ μ' ἐμπιστοσύνην.
 Πρὸς τὸν Ταγκρέδην ζήτησον τινὸς τὴν ὁδηγίαν,
 κ' ἔλθῃ ὅπου κατὰκειται ὁ ἥρωις εἰς τὴν κλίνην.
 Εἰπέ τῷ· Ἦλθέ σοι γυνὴ κομίζουσα ὑγείαν,
 καὶ ἀπαιτοῦσα, εἰς μισθὸν τοῦ δώρου της, εἰρήνην.
 Εἰρήνην, ἀφ' οὗ πόλεμον μ' ἐκήρυξεν ὁ ἔρωις.
 Ἐὰν σωθῇ, θενὰ σωθῶ ἐγὼ ἰδιαιτέρως.

»Ὅτ' εἰς αὐτὸν προσέρχεται αὐτὴ ἐν πεποιθήτει,
 οὐδὲ νομίζει αἰσχρὸς της δεσμωτίς του νὰ λάχῃ.
 Τοσαῦτα μόνα νὰ εἰπῇ· ἂν δ' ἄλλα σ' ἐρωτήσῃ,
 εἰπέ τῷ ὅτι ἀγνοεῖς, κ' ἐπίστρεψον ἐν τάχει.
 Ἐγὼ δὲ περιμένουσα ἐδῶ θέλω καθήσει,
 διότι οὗτοι ἀσφαλεῖς μοὶ φαίνονται οἱ βράχοι.»
 Τοιαῦτα τῷ ὑπασπιστῇ ὠμίλησεν ἡ κόρη·
 αὐτὸς δὲ πρόθυμος, καὶ ὥς ὑπόπτερος ἐχώρει.

Ὡς δὲ ἀφίχθη, φιλικῶς νὰ τὸν δεχθῶσι πείθει,
 κ' ἐμβαίνει, μέχρι τῶν σκηνῶν προβάς τῶν ἐνδοτέρων.
 Πρὸς τὸν κλινῆρη δ' ἔπειτα ἱππότην ὠδηγήθη,
 ὅστις ἐδέχθη παρ' αὐτοῦ τὴν ἀγγελίαν χαίρων.
 Καὶ οὗτος μὲν εἰς λογισμοὺς παντοίους ἐνεβλήθη,
 εἰς τὸν διχογνωμοῦντα νοῦν μυρίας σκέψεις φέρων.
 Ὁ δ' ἐπίστρέφει, κομιστὴς γλυκείας ἀγγελίας,
 πῶς μετὰ πάσης δύναται νὰ ἔλθῃ εὐκολίας.

402

Ἦ δ' ἀνυπόμονος, ἐν ᾧ τὸ πάθος τῆς αὐξάνει,
 πρὸς πᾶν λεπτόν ἀναβολῆς ὀργίζεται, στεναίνει,
 τὰ βήματά του ἀριθμεῖ. «Ἴδού τον, λέγει, φθάνει,
 ἰδοῦ, εἰσέρχεται, ἰδοῦ, ἀπῆλθε, πλησιάζει.
 Ὁ νέος ὁ ἀκάματος ποτὲ δὲν τῇ ἐφάνη
 τόσον βραδύπους καὶ νωθρός, καὶ τὸν καταδικάζει.
 Τέλος δὲ ὤρμησεν ἔμπρὸς, κ' εἰς κορυφὴν ἀνέβη,
 ὅθεν τὰς πρώτας δύναται σκηναὶς νὰ κατοπτεύῃ.

403

Νῦξ εἶναι, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀνέφελον ἐκτείνων
 τὸν πέπλον του τὸν κυανοῦν, διάστερος κοσμεῖται.
 Ἦ δὲ σελήνη στρέφεται ὑπὸ λαμπρῶν ἀκτίνων,
 καὶ καταβραίνουσι στιλπνοὶ τὴν φύσιν μαργαρίται.
 Ἦ κόρη δὲ πρὸς οὐρανὸν ὀρώσα, μετὰ θρήνων
 τοῦ μυστικοῦ τῆς ἔρωτος τὰς φλόγας διηγεῖται.
 Καὶ μόνους ἔχει μάρτυρας ἐκεῖν' ἡ θρηνηδία
 τῆς φύσεως τὴν σιωπὴν καὶ τὰ βωβὰ πεδία.

404

Καὶ λέγ', εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ξένον ἀφορῶσα·
 «ὦ σεῖς σκηναὶ πολέμιαι, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου φίλαι,
 ἡ αὔρα μὲ ζωογονεῖ ἡ ἀφ' ὑμῶν φυσῶσα,
 ὅταν ἐγγὺς προκύπτετε, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου δῆλαι.
 Εἰς τὴν ἀθλίαν μου ζωὴν, τὴν ὑποστάσαν τόσα,
 ὦ οὐρανέ, ἀνάπαυσιν καὶ σὺ ὀλίγην στείλε,
 οἷαν εὐρίσκω ἐν αὐταῖς· διότι, τὸ ἡξεύρω,
 εἰρήνην μόνον μεταξὺ τῶν ὅπλων θενὰ εὔρω.

405

» Σεῖς δέχθητέ με, ὦ σκηναί· εἰς σᾶς τὴν εὐσπλαγχνίαν
 θεν' ἀπαντήσω, ὑπὲρ ἧς ὁ ἔρως ἦν' ἐλπίς μου,
 κ' ἦν εὖρον ὅταν ἄλλοτε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν
 μὲ εἶχε σύρει ὁ γλυκὺς, ὁ πρᾶος νικητῆς μου.
 Δὲν ἔρχομαι ὑπέικουσα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν
 τοῦ ν' ἀνακτήσω τὰς τιμὰς τῆς παλαιᾶς ἀρχῆς μου.
 Ἦ δόξα ἂν ἀνέφικτος μοι εἶν' ἡ παρελθοῦσα,
 εὐδαίμων θὰ λογίζωμαι εἰς σᾶς ὑπηρετοῦσα. »

406

Οὕτως ὠμίλει, συμφορὰν μὴ βλέπουσα ὁποίαν
 ἡ τύχη τῇ ἐπέκλωθε. Τὸν λόφον ὅπου ἦτον
 προσέβαλλον αἱ ἀργυραῖ ἀκτῖνες κατ' εὐθείαν·
 τὸν θώρακα καὶ τὴν χαλκῆν ἀσπίδα τὸ φῶς πληττον,
 μακρόθεν ἀνεδείκνυσεν αὐτῆς τὴν πανοπλίαν,
 καὶ τὴν λευκὴν λαμπρότητα τῶν καθαρῶν ἐσθήτων,
 κ' ἐπὶ τοῦ λόφου ἔλαμπεν ἡ τίγρις μεταλλίνη
 ὡς φλόξ, ὥστε θὰ ἔλεγε καθεὶς, ἰδοὺ ἐκείνη!

407

Ἦ τύχη τῆς ἠθέλησεν ὑπὸ φυλάκων πλείστων
 Λατίνων νὰ κατέχεται ἡ θέσις ἡ πλησίον.
 Εἰσὶ δὲ δύο ἀδελφοί, Πολύφερνος ὁ εἷς των,
 καὶ Ἀλκανδρος ὁ ἕτερος, οἱ ἐπὶ τῶν ἀνδρείων·
 κ' ἐτάχθησαν, κωλύσοντες τὴν πόλιν τῶν ἀπίστων
 ἀγέλας μὴ δεχθῇ βοῶν κ' ἐφόδια ποιμνίων.
 Ὁ δ' ὑπηρέτης ἔλαθε, τὸ βῆμά του ταχύνων,
 κ' εἰς τὴν ὁδὸν ἦν ἔβαινε στραφεῖς μακρὰν ἐκείνων.

408

Τὸν φίλον ὁ Πολύφερνος πατέρα του ἐθρήνει,
 ὃν πρὸ μικροῦ ἐφόνευσεν ἡ αἰμοδόρος κόρη.
 Ὡς τῷ ἐφάνη δ' ἡ μορφή ἡ λάμπουσα ἐκείνη,
 ἐπίσθη πῶς τὴν μάχιμον Χλωρίνδαν ἐθεώρει·
 κ' ἐν ᾧ τοὺς ἐνεδρεύοντας συντρόφους παροτρύνει,
 νὰ χαλινώσῃ τὴν δεινὴν ὀργὴν του δὲν ἤμπόρει,
 καὶ ὑπὸ λύσσης ἐμμανοῦς διάφλεκτος φωνάζει,
 «Ἀπόθانون!» Καὶ μάταιον τὸ δόρυ του τινάζει.

409

Καθὼς διψῶσα ἔλαφος εἰς φάραγγας ὀρέων
 τὰ ψυχρὰ νάματα ζητεῖ, τὰς κρυσταλλώδεις κρήνας,
 καὶ βλέπ' ἡ ὕδωρ διαυγὲς ἐκ βράχου καταρρέον,
 ἡ ῥύακα κυλίωντα τὰς ἀργυράς του δίνας·
 πρὶν δὲ ὀροσίσῃ λούουσα τὸ σῶμα τὸ αὐχμαῖον,
 ἐπερχομένους ἀπαντὰ τοὺς ὑλακτοῦντας κύνας·
 τρέχει τραπεῖσα εἰς φυγὴν, κ' ἐν ὅσῳ κυνηγεῖται,
 παντάπασι καὶ κάματος καὶ δίψα λησμονεῖται

440

Οὕτως ἐκ δίψης ἔρωτος κ' ἐκείνη φλεγομένη,
 κ' αἰσθανομένη ἄσβεστον τὸ πῦρ εἰς τὴν καρδίαν,
 ἐν ᾧ ἐλπίζει, ἄμωμος κ' εὐδαίμων ἐρωμένη,
 τέλος ἀνάπαυσίν τινα νὰ εὔρῃ κ' ἡσυχίαν,
 σιδηροφόροι ἐπ' αὐτὴν ἐπῆλθον ὠπλισμένοι,
 ὥστ' ἤκουε πολλὴν κλαγγὴν καὶ ἀπειλὴν ἀγρίαν,
 κ' εὐθὺς ὁ πρῶτος πόθος τῆς ἐκόπασεν ἐκλείπων,
 καὶ τρέμουσα ἐκέντησε τὸν ταχυπόρον ἵππον.

444

Καὶ φεύγει ἡ ταλαίπωρος. Ὁ δ' ἵππος ὁ ταχύς της
διὰ τῶν ὑποπτέρων του ποδῶν τοὺς βράχους τύπτει·
κ' ἡ ἄλλη φεύγει μετ' αὐτῆς. Οἱ δὲ καταδρομεῖς της
ἐπίκεινται, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν τὴν ἀποκρύπτει·
ἰδοὺ δ' ἐν ᾧ διώκεται, καὶ ὁ ὑπασπιστής της
βραδεῖαν φέρων εἶδυσιν ἐκ τῶν σκηνῶν προκύπτει.
Ἀμφίβολος ἀκολουθεῖ τὰ ἵχνη τῆς φυγᾶδος,
καὶ φόβος τοὺς περιπλανᾷ διὰ τῆς πεδιάδος.

442

Ἀλλὰ καὶ ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν συγχρόνως,
ἐὰν καὶ εἶδε τὴν ψευδῇ Χλωρίνδαν εἰς τὸ ὄρος,
πλὴν δὲν τὴν κατεδίωξε, καὶ ἔμεινεν ἐμφρόνως,
καθ' ὃ μακρὰν ἰστάμενος· καὶ ἀγγελιαφόρος
πεμφθεὶς, εἰς γνῶσιν ἔφερεν εὐθὺς τοῦ Βουλλιῶνος
πῶς ποιμνιον βαθύμαλλον, ἀγέλη κερασφόρος
δὲν ἦλθεν εἰς τὸ φρούριον, ὁ ἀδελφός του δ' ὅτι
ἐδίωκε τὴν ἔντρομον Χλωρίνδαν εἰς τὰ σκότη.

443

Οὐδὲ πιστεύει δὲ αὐτὸς, οὐδὲ φρονεῖ ἐν τάξει,
ἐκεῖν' ἡ πολεμίστρια τῶν πρώτων, τῶν ἐν τέλει,
χωρὶς σπουδαίας ἀφορμῆς, τοιοῦτόν τι νὰ πράξῃ,
καὶ τὴν μονήρη ἔξοδον νυκτὸς νὰ ἐξετέλει.
Ἄς κρίνῃ πλὴν ὁ Βουλλιών καὶ ἄς τῷ διατάξῃ,
κ' ἐκεῖνος τὸ διαταχθὲν νὰ ἐκτελέσῃ μέλλει.
Εἰς τὸν στρατάρχην φθάσασα ἡ εἰδησις ἐδόθη,
καὶ εἰς σκηνὴν ἀπὸ σκηνῆς ἀμέσως διεδόθη.

414

Ὡς ὁ Ταγκρέδης ἔμαθεν αὐτά, οὗ ἡ καρδία
 διὰ τὸ πρῶτον ἄκουσμα ἦν ἔτι παλλομένη,
 «Φεῦ! ἴσως, λέγει, δι' ἐμὲ νὰ ἦλθ' ἐν εὐμενείᾳ,
 καὶ κινδυνεύει δι' ἐμέ.» Καὶ ὡς εἰπὼν, δὲν μένει.
 Λαβὼν τὰ μᾶλλον πρόχειρα τῶν ὅπλων τοῦ ἐν βίᾳ,
 καὶ ἐνδυθεὶς ἐν σιωπῇ, τὸν ἵππον ἀναβαίνει,
 καὶ τὰ σημεῖ' ἀκολουθῶν, τὰ ἵχνη των τὰ νέα,
 διηύθυνε τοῦ ἵππου τοῦ τὰ βήματα δρομαῖα.



ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΒΔΟΜΗ

4

Ὁ ἵππος ὅμως φέρεται μετὰ τῆς Ἑρμινίας
εἰς τὰς ζοφώδεις ἀτραποὺς τοῦ δάσους τοῦ δυσβάτου.
Ἐκ τῆς τρεμούσης τῆς χειρὸς ἀφῆκε τὰς ἡνίας,
καὶ ἦτον μεταξὺ ζωῆς καὶ μεταξὺ θανάτου.
Πρὸς διευθύνσεις δὲ ὁρμᾷ τοσαύτας καὶ παντοίας
τὸ ζῶον τὸ ἀφηγιῶν, πλανῶν τὰ βήματά του,
ὥστ' ἤδη πέραν βλέμματος τῶν διωκόντων ἦτο,
καὶ μάτην πλέον ὑπ' αὐτῶν θὰ παρηκολουθεῖτο.

2

Καθὼς δ' οἱ κύνες κατηφεῖς ἀπὸ κυνηγεσίου
ματαίου ἐπανέρχονται, ἀσθμαίνοντες ἐκ κόπου,
διότι ἀπωλέσθησαν τὰ ἔχνη τοῦ θηρίου,
εἰσδύντος εἰς τὰ λάσια ἐκ τοῦ ἀδένδρου τόπου,
καὶ οἱ ἵππεῖς ἐπέστρεψαν πλήρεις θυμοῦ ὁμοίου,
καὶ ἐντροπῇ ἀπέπνεεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ προσώπου.
Ἐκείνη δ' ἔφευγε δειλὴ, καὶ οὐδ' ἐστράφη πλέον
νὰ μάθῃ ἂν διώκεται ἀκόμ' ὑπὸ ἱππέων.

3

Καὶ διὰ πάσης τῆς νυκτός καὶ τῆς ἡμέρας πάσης
 ἔφρευγεν ἄνευ ὁδηγῶν ἢ συμβουλῶν φιλίων·
 οὐδ' ἔβλεπεν, οὐδ' ἤκουεν εἰς τὰς μακρὰς ἐκτάσεις
 ἄλλο, πλὴν μόνον τῶν κλαυθμῶν, τῶν στόνων τῶν ἰδίων.
 Ἄλλ' ὅτε εἰς τὰ κύματα κατέδου τῆς θαλάσσης
 ὁ ἥλιος, τὴν φλογεράν ἀπὴν ὑπολύων,
 τοῦ Ἰορδάνου τὰς καλὰς ῥοὰς ἀνακαλύπτει,
 φθάνει, τοῦ ἵππου ἐκπηδᾷ, καὶ εἰς τὴν ὄχθην πίπτει.

4

Περὶ τροφῆς δὲν μεριμνᾷ· ἔχει τροφήν τὸν πόνον·
 διὰ δακρύων ἀπατᾷ τὴν δίψαν τῆς πυρίνων.
 Ὁ ὕπνος δ' ὁ παρήγορος θνητῶν κακοδαιμόνων,
 ὁ εἰς πληγὰς τὸ βάλασamon τῆς λήθης ἐπιχύνων,
 γλυκὺς κατῆλθεν ἐπ' αὐτῆς τὰς πτέρυγας ἀπλόνων,
 τὰ μέλη τῆς, καὶ μετ' αὐτῶν τὰς θλίψεις τῆς πραύνων.
 Ὁ ἔρως πλὴν δὲν ἔπαυε διὰ τερπνῶν τεράτων
 τὴν ἡσυχίαν τῆς, ἐν ᾧ ἐκάθευδε, ταραττων.

5

Καὶ μόνον ὅταν ἤκουσε τὰς πρώτας χελιδόνας
 νὰ χαιρετῶσι τὴν αὐγὴν διὰ παιδρῶν ἀσμάτων,
 κ' ἡ αὖρα ἐψιθύριζε ταραττουσα τοὺς κλῶνας,
 καὶ ἔπαιζ' ἐπὶ τῶν ἀνθῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων,
 ἠνέφξε τοὺς ὀφθαλμοὺς νωθροὺς, καὶ εἶδε μόνας
 βουνῶν καλύβας, μεταξὺ ἐρήμων ἀπροσβάτων,
 καὶ τῇ ἐράνῃ πῶς φωνὴ διὰ τῶν κλάδων ἄδει,
 κ' εἰς στεναγμοὺς καὶ δάκρυα πῶς τὴν καλοῦσ' οἱ κλάδοι.

6

Ἐν ᾧ δὲ χλαίει, αἵρεται, τὴν ἀκοήν της πλήττων,
 ἤχος λαμπρός. Ἐξίσταται, καὶ παύουσ' οἱ κλαυθοὶ της.
 Λύρας ἀγρώτιδος φωνὴ ἐφαίνετο, καὶ ἦτον.
 Ἐγείρετ', ἔλκει πρὸς αὐτὴν τὸ βῆμα τὸ βραδύ της.
 Ποίμνια ἐβοσκον ἐκεῖ, τριγύρω. Μεταξύ των,
 κόφινον πλέκων, εἰς σκιὰν ἐκάθητο πρεσβύτης,
 ἀκούων τρία παρ' αὐτὸν ἱστάμενα παιδιά
 καὶ ᾄδοντα. Καὶ ἦν αὐτῶν ἐκεῖν' ἡ μελωδία.

7

Ἄλλ' ὥς ἐφάνη ἔξαφνα, ἐτρόμαξαν ἐκεῖνοι,
 ἰδόντες ν' ἀκτινοβολοῦν τὰ ὅπλα τ' ἀσυνήθη.
 Τότε τὸ κράνος ἀφαιρεῖ αὐτὴ· καὶ τοὺς θαρρύνει
 τὸ βλέμμα τὸ γλυκύτατον, ἡ κόμη ποῦ ἐλύθη.
 Καὶ εἶπ'· «Εὐδαίμονες βοσκοί, ἐργάζεσθ' ἐν εἰρήνῃ,
 σεῖς, οὓς φιλεῖ ὁ οὐρανός, οὓς ὁ Θεὸς ἠύχληθη.
 Μὴ φοβηθῆτε πῶς αὐτὴ ἡ πανοπλί' ἀγγέλλει
 πολέμους εἰς τὰ ἔργα σας κ' εἰς τὰ τερπνά σας μέλη.»

8

Καὶ προσελθοῦσα· «Πάτερ μου, τῷ εἶπε, πῶς συμβαίνει,
 ἐν ᾧ τὴν χώραν νέμεται πυρκαϊὰ πολέμων,
 τὸ ποίμνιόν σου ἀσφαλές, ἀλώδητον νὰ μένῃ,
 νὰ ζῆς μακρὰν τῶν ἐχθρικῶν καταδρομῶν, κ' εὐδαίμων;»
 «Υἱέ μου, τὰ βοσκήματα, ἀπήντησε, ποιμαίνει
 ἡ γενεά μου ἐπ' αὐτῶν τῶν τόπων τῶν ἡρέμων
 ἀνέκαθεν εἰρηνικῶς. Τοῦ Ἄρεως τὴν λύσσαν
 οὐδέποτε ἠσθάνθημεν ἐνταῦθα ἐκραγεῖσαν.

9

» Ἴσως ἡ χάρις τ' οὐρανοῦ ἐξαίρει καὶ καλύπτει
 τὴν ὑπαρξιν τὴν ἄπλαστον τῶν μὴ ἐπαιρομένων,
 ἣ ἴσως, ὥς, φειδόμενος τῶν ταπεινῶν, ἐνσκήπτει
 ὁ κεραυνὸς εἰς κορυφὰς ὀρέων ὑψαυχένων.
 Ὅμοίως καὶ ἡ καταιγὶς τῶν ξένων ἔπλων τύπτει
 τὰς ἐστεμμένους κεφαλὰς ἀντὶ πτωχῶν ποιμένων.
 Οὐδὲν ἐλκύει καθ' ἡμῶν τὰ εἰσβαλόντα σμήνη.
 Μᾶς σώζ' ἡ περιφρονητὴ ἡμῶν ἀκτημοσύνη.

10

» Δι' ὅλους περιφρονητὴ, πλὴν δι' ἐμὲ φιλτάτῃ,
 ὑπὲρ μυρίους θησαυροὺς καὶ σκῆπτρα ἡγεμόνων.
 Τὴν ἥρεμον καρδίαν μου ἀγάπη δὲν ταράττει
 ἀπλήστων πλεονεξιῶν, δοξομανῶν ἀγώνων.
 Τὸ διαφυγὲς ῥυάκιον τῆς δίψης μ' ἀπαλλάττει,
 καὶ δὲν φοβοῦμαι φάρμακον τὸ ὕδωρ του δολόνου·
 καὶ οἱ καρποὶ τοῦ κήπου μου καὶ τῶν προβάτων τούτων
 ἀποτελοῦσι τῆς λιτῆς τραπέζης μου τὸν πλοῦτον.

11

» Ἀπ' ἐλαχίστων ἀναγκῶν μικρὰς ἐπιθυμίας
 κέκτημαι, ὅσον ν' ἀποζῶ, καὶ οἱ ἐμοὶ νὰ ζῶσι.
 Ἔχω οἰκέτας μου τοὺς τρεῖς ἐκείνους νεανίας.
 Εἰσὶν υἱοί μου· μοὶ ἀρκοῦν τὴν μάνδραν νὰ φρουρῶσι.
 Καὶ τέρπομαι θεώμενος διὰ τῆς ἐρημίας
 σὺς ἄγριοι νὰ τρέχωσι, δορκάδες νὰ πηδῶσι,
 ἰχθῦς νὰ διαλάμπωσι διὰ γλαυκῶν ὑδάτων,
 καὶ τὰ πτηνὰ εἰς οὐρανὸν ν' ἀπλῶσι τὰ πτερά των.

42

»Καιρὸς ὑπῆρξεν, ὁ καιρὸς καθ' ὃν τὴν πρώτην ἡδὴν
 εἰς πόθους ἡ καρδία μας ἀτόπους παραφέρει.
 Τὴν ποιμένην κατεφρόνησα, τὴν πατρικὴν καλύβην,
 κ' εἰς ξένα ἀπεδήμησα καὶ ἄγνωστά μοι μέρη.
 Εἰς Μέμφιν ζῶν, πρὸς λειτουργοὺς ἀνάκτων προσετρίβην,
 καὶ μεγιστᾶνες αὐλικοὶ ἦσαν ἐμοὶ ἐταῖροι.
 Ἄν δὲ καὶ ἤμην εὐτελὲς τῶν κήπων δενδροκόμος,
 κ' ἐκεῖθεν εἶδα τῶν αὐλῶν τὰς πονηρίας ὅμως.

43

»Ἐπὶ πολὺ δὲ, παίγιον ἀπατηλῶν ἐλπίδων,
 ἐπὶ μακρὸν πολυειδεῖς ὑπέμεινα πικρίας.
 Ἄφ' οὗ δὲ τὰς ἐλπίδας μου συμμαρανθείσας ἶδον
 μετὰ τῆς τόλμης, τῶν ἀνθῶν τῆς πρώτης ἡλικίας,
 τὸν βίον μου ἐπόθησα τὸν ἀμιγῆ φροντίδων,
 καὶ ἔκλαυσα τὰς ὥρας μου τῆς εὐτελοῦς πενίας,
 καὶ χαίρειν εἶπα ταῖς αὐλαῖς, κ' ἐπέστρεψα ὀπίσω
 εὐδαίμων εἰς τὰ δάσῃ μου τὰ προσφιλεῖ νὰ ζήσω.»

44

Ἡ Ἑρμινία ἤκουεν ἐν ᾧ αὐτὸς ἐλάλει,
 καὶ ἐκ τῶν μελιρρύτων τοῦ ἐξήρητο χειλέων,
 καὶ τῶν αἰσθητηρίων τῆς τὸν σάλον καταβάλλει
 ὁ λόγος τοῦ ὁ συνετὸς εἰς τὴν καρδίαν ῥέων.
 Ἄφ' οὗ δ' ἐσχέθη, μέχρις οὗ ἡ τύχη μεταβάλλῃ
 τὸν δρόμον τῆς ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἄλλον λάβῃ, νέον,
 νὰ μείνῃ ἀπεφάσισην ἐν μέσῳ τῶν ποιμένων,
 κ' ἐν μέσῳ τῶν ἐρημιῶν αὐτῶν τῶν κεκρυμμένων.

45

Καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀγαθὸν πρεσβύτερον· «ὦ εὐδαίμων,
 πλὴν πειραθεῖς καὶ συμφορᾶς, καὶ τὸ κακὸν γνωρίσας,
 ἂν τὴν γλυκεῖαν ὑπαρξιν δὲν σοὶ φθονῇ ὁ δαίμων,
 καὶ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἐμὲ κατάνευσ' ἐλεήσας.
 Ἐντὸς τῶν σκηνωμάτων σας ἐκείνων τῶν ἡρέμων
 ὁμώροφον δεχθῆτέ με. Θέλω νὰ ζῶ μαζῇ σας.
 Ἐλπίζω τῶν εἰρηνικῶν σκιῶν σας ἡ γαλήνη
 τὴν τριχυμίαν τῶν παθῶν ἐντός μου νὰ πρᾶνῃ.

46

» Ἄν ἐπεθύμεις ἢ χρυσὸν ἢ λίθους πολυτίμους,
 ὁποῖους οἱ κοινοὶ θνητοὶ λατρεύοντες ποθοῦσι,
 ἀφρόνους ἔχω παρ' ἐμοὶ, κ' εἰς χρῆσίν σου ἐτοίμους,
 ὅποσοι νὰ κορέσωσι τοὺς πόθους σου ἄρκοῦσι.»
 Κ' ἐκ τῶν καλῶν τῆς ὀφθαλμῶν προχέουσα πενθίμους
 καὶ κρυσταλλίνους σταλαγμοὺς, ζητεῖ αὐτὸν ν' ἀκούσῃ
 καὶ μέρος τῶν συμβάντων τῆς τῶν κατοδυνωτέρων,
 καὶ διηγεῖται κλαίουσα, καὶ συνθρηνεῖ ὁ γέρων.

47

Καὶ δαφιλεύων εἰς αὐτὴν πατρὸς φιλοστοργίαν,
 τὴν παρεδέχθη προσηνῶς· κ' ἐν ᾧ τὴν παρηγόρει,
 τὴν φέρει πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὴν σεβασμίαν,
 ἣν συνοδίτην ὁ Θεὸς τοῦ βίου τῷ ἐδώρει.
 Καὶ ἐνεδύθη εὐτελῇ, χονδρὴν ἐνδυμασίαν
 καὶ βάναισα καλύμματα ἡ βασιλέων κόρη.
 Ἄλλ' ὑπὸ τὴν χυδαίαν τῆς ἀναβολῆν, τὸ εἶδος,
 τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμά της δὲν ἦσαν ποιμενίδος.

48

Τὸ κάλλος της καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ ῥάκ' ἡκτινοβόλει,
καὶ ἔλαμπεν ἡ εὐχαρις μεγαλοπρέπειά της.
Σεμνότης ἡγεμονικὴ κ' εὐγένεια ἦν ὅλη
ἐν μέσῳ ἔργων ταπεινῶν, ζωῆς ἀφανεστάτης·
κ' εἰς χεῖρας ῥάβδον ἔχουσα ὡς ἔχουσ' οἱ αἰπόλοι,
φέρ' εἰς βοσκήν, κ' ἐκ τῆς βοσκῆς καλεῖ τὰ ποίμνιά της,
καὶ τοὺς μαστοὺς πιέζουσα τῶν τριχωτῶν ἀμνάδων,
τὸ γὰλ' ἀφρίζον δέχεται καὶ πῆγνυσ' εἰς τὸν κάδδον.

49

Πολλάκις, ὅταν αὐχμηρὰ τὰ πρόβατα τὸ θέρος
καθήμεν' ἀνεπαύοντο ὑπὸ σκιάδας φύλλων,
ποικίλως ἐπεχάραττεν εἰς τοῦ φλοιοῦ πᾶν μέρος
τῶν πετελεῶν καὶ τῶν δαφνῶν τὸ ὄνομα τὸ φίλον,
καὶ πῶς, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ δυστυχῆς της ἔρωσ,
ἐξήντλησεν ἡ τύχη της τὸν δυσμενῆ της ζῆλον.
Καὶ ὅταν ἐπανέβλεπε τὰ χαραχθέντα μέρη,
εἰς τὰς καλὰς της παρεΐας τὸ δάκρυ της κατέρρει.

20

Κ' ἔλεγε κλαίουσα· «Ὑμεῖς, τ' ἀνιάτά μου πάθη,
»ὦ δένδρα μου ἀγαπητὰ, ὑμεῖς διατηρῆτε.
»Ἀνίσως ἐραστῆς πιστὸς, εἰς τῶν δασῶν τὰ βάθη
»ποτὲ ἀναπαυόμενος, εἰς τὴν σκιάν σας κεῖται,
»ποῖαι καὶ πόσοι παρ' ὑμῶν οἱ πόνοι μου ἄς μάθῃ.
»Ὑμεῖς γλυκὺν τὸν αἰκτὸν τοῦ τὸν πρὸς ἐμὲ κινῆτε·
»καὶ ἄς εἰπῇ λυπούμενος· Ἀνταμοιβὴν κακίστην
»ἔρωσ καὶ τύχῃ ἔδωκαν εἰς τὴν τοιαύτην πίστιν.

21

» Ἴσως, ἂν ἐκ τρυφερῶν ψυχῶν ἀναπεμφθεῖσαι
 » εἰς οὐρανὸν εὐπρόσδεκτοι ἀνέρχωντ' αἱ δεήσεις,
 » σὺ, ὅστις ἂν ἀπέθαναι, ἂν ζῶ δὲν ἐνθυμεῖσαι,
 » ποτὲ θὰ ἔλθῃς εἰς αὐτὰ τὰ δάση νὰ καθήσῃς.
 » Ἄν περιάγων γύρω σου τὸ βλέμμα, ὅτι κεῖσαι
 » πλησίον εἰς τὸν τάφον μου τὸν ἄχαριν γνωρίσης,
 » ἴσως ἀντὶ τῶν τόσων μου παθῶν τῶν ψυχοδόρων,
 » ἐνὸς δακρύου ὄψιον θὰ μοὶ προσφέρῃς φόρον.

22

» Δυσδαίμων ἡ καρδιά μου ἂν ἦτον ἐν τῷ βίῳ,
 » τότε' ἐν τῷ τάφῳ εὐδαιμον τὸ πνεῦμά μου θὰ εἶναι.
 » Ὅταν εἰς τέφραν ψυχρανθῇ ὁ μῦθος ἐν ἐγκλείῳ,
 » θενὰ τραποῦν εἰς ἡδονὴν αἱ σήμερον ὀδύναι.»
 Τοιαῦτα πρὸς κωφοὺς κορμούς ἐστέναζε, καὶ δύω
 οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς οἱ καλοὶ δακρύων ἦσαν κρῆναι.
 Ὁ δὲ Ταγκρέδης φέρεται ἡ τύχη ὥς τὸν φέρει,
 κ' εἰς ἀφροσύτῳ ἀπέρχεται νὰ τὴν ζητήσῃ μέρος.

23

Τὰ ἴχνη παρακολουθῶν, ἃ ἡ δραπέτις φίλη
 ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, ἐμβαίνει εἰς δάσος γεῖτον.
 Δασεῖα πλὴν ἐφύετο καὶ σύμπυκνος ἡ ὕλη,
 καὶ ὅταν ὑπὸ τὰς σκιὰς βαθὺ τὸ σκότος ἦτον,
 καὶ τῶν ποδῶν τῆς ἔπαυσαν οἱ τύποι ὄντες δῆλοι,
 ἐξῆλθε τῶν δυσχωριῶν αὐτῶν τῶν ἀπατήτων,
 καὶ ἔτεινε προσεκτικῶς τὸ οὖς εἰς πάντα κτύπον,
 μὴ ἔπλ' ἀκούσῃ βρέμοντα, μὴ δράμοντα τὸν ἵππον.

24

Καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἄνεμος ἔταν τὰ φύλλα σείων,
 τῆς πίτυος ἢ τῆς ὀρυὸς τὴν κορυφὴν ἐκίνει,
 τοὺς κλῶνας ἔτ' ἐτάραττεν ἀφυπνισθὲν στρουθίον,
 χωρῶν ἔπου οἱ θόρυβοι ἠκούοντο ἐκεῖνοι,
 ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ δι' ὁδῶν παντοίων
 ἐφέρειτ' ὥς ἡ ἀμυδρὰ τὸν ἔφεγγε σελήνη·
 καὶ ὥς τὸ οὖς του ταραχὴ προσέβαλλεν ὀλίγη,
 ἔσπευδεν ἔπου ἂν αὐτὴ τὸ βῆμά του ὠδήγει.

25

Καὶ ἦλθεν ἔπου, διαυγὲς ἀπὸ τοῦ βράχου ρέον
 τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας του τὴν γῆν ἐζωογονεῖ
 καὶ ἄφθονον συνήρχετο εἰς ῥύακα ὠραῖον,
 καὶ παρετείνετο χλωρὰ ὑπὸ τοὺς βράχους ζώνη.
 Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀπελπισ ἐστάθη τελευταῖον,
 κ' ἐφώναζεν· ἀλλ' ἡ ἡχὴ τῷ ἀπεκρίθη μόνη.
 Ἐν τούτοις δὲ ἀνέβλεψε, καὶ εἶδε πρὸς τὰ ὄρη
 φαιδρὰ καὶ ῥοδοπάρυφος ἔτ' ἡ αὐγὴ προὐχώρει.

26

Ἄδῃμονεῖ, τὸν οὐρανὸν γογγύζων ἐπιπλήττει
 διότι τῆς ἐρεῦνης του τὸ τέρμα τῷ ἡρνήθη.
 Ὑπὲρ τῆς ἐρωμένης του ἐκδίκησιν κηρύττει,
 ἀνίσως τι ἀνήκουστον κακὸν τῇ προὔξενήθη.
 Συγχρόνως δ' ἐστοχάζετο κ' ἐπιστροφῆς, κ' ἐζήτει
 τοῦ στρατοπέδου τὴν ὁδὸν, ἀφ' ἧς ἀπεπλανήθη·
 διότι βλέπει τὴν γραπτὴν ἡμέραν ν' ἀνατέλλῃ,
 καθ' ἣν πρὸς τὸν Αἰγύπτιον νὰ πολεμήσῃ μέλλει.

27

Ἀπέρχεται, καὶ προχωρεῖ δι' ἀμφιβόλων δρόμων.
 Ἦχος ἠκούσθη ἑξαφνος, αὐξάνων ὡς προὔχῳρει.
 Κ' ἐμπρός του βλέπει ἄνθρωπον, τὸ σχῆμα ταχυδρόμον,
 αὐλῶνα διερχόμενον ἥτις περὰ τὰ ὄρη.
 Ἐξηρτημένην σάλπιγγα ἐφόρει ἐκ τῶν ὤμων,
 καὶ κατὰ τ' ἄλλα, ἔνδυμα χριστιανοῦ ἐφόρει.
 Ὁ πλανηθεὶς ἱππότης μας ἐπερωτᾷ ἐκεῖνον
 ἂν νὰ τῷ δείξη τὰς σκηνὰς ἡξεύρη τῶν Λατίνων.

28

Ἰταλιστὶ τῷ ἀπαντᾷ, καὶ λέγει πῶς τὸν στέλλει
 ὁ Βοημόνδος εἰς αὐτὰς, κ' ἐκεῖ νὰ φθάσῃ τρέχει.
 Καὶ ὁ Ταγκρέδης πιστευθεὶς, νὰ συμβαδίσῃ θέλει,
 διότι πρὸς τὸν θεῖόν του πολὺ τὸ σέβας ἔχει.
 Οὕτως ἀφίχθησαν ὁμοῦ εἰς βορβορώδη ἔλῃ,
 κ' εἰς φρούριον ὃ πάντοθεν τὸ ἔλος περιβρέχει,
 καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος, ἀκτινοφόρος δύτης,
 εἰς τὸν βυθὸν κατήρχετο τῆς νυκτικῆς του κοίτης.

29

Ὡς δ' ἔφθασαν, ἐσάλπισεν ὁ ὁδηγὸς τὸ κέρας,
 κ' εὐθὺς κατέβ' ἡ γέφυρα τῆς τάφρου τῆς εὐρείας.
 «Ἐδῶ, τῷ εἶπε, πρόσμεινε ὡς τῆς νυκτὸς τὸ πέρας,
 ἀφ' οὗ Λατῖνος φαίνεσαι πῶς εἶσαι νεανίας.
 Αὐτὸ ἐδῶ τὸ φρούριον δὲν ἔχει τρεῖς ἡμέρας
 ὅπου τὸ ἐξεπόρθησεν ὁ Κόμης Κοσεντίας.»
 Κ' ἐπισκοπεῖ ὁ μαχητὴς τὴν θέσιν, ἣν ἐπίσης
 ἀπόρθητον κατέστησαν ἡ τέχνη καὶ ἡ φύσις.

30

Ὑπώπτευσεν μὲν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ἐδραῖα τείχη
 τὸ ἄγνωστον ὀχύρωμα μὴ δόλον ὑποκρύπτει.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ πρὸς κίνδυνόν οὐδέποτε ἠψύχει,
 σιγᾷ, καὶ φόβου αἰσθημα οὐδὲν ἀποκαλύπτει.
 Ὅπου ἰδία θέλησις τὸν φέρει, ὅπου τύχη,
 πλὴν τῆς χειρός του, βοηθὸν πάντ' ἄλλον ἀπορρίπτει.
 Ἄλλ' εἰς ἀγῶνα ἕτερον εἰσέτι μένη πνέων,
 οὐδόλως τότε ἐπιθυμεῖ ν' ἀποδυθῇ κ' εἰς νέον.

34

Λοιπὸν πρὸ τῶν ἐπάλξεων καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου,
 ὅπου ἡ γέφυρα κυρτὴ πατεῖ εὐρυνομένη,
 εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ὁδηγοῦ μὴ σπεύδων τοῦ δολίου,
 δὲν ἔπεται κατόπιν του, καὶ ὅπου ἦτον μένει.
 Ἐκεῖ ὀπλίτης ἔφιππος, μετ' ἡθους ἀπαισίου,
 προκλητικῶς παρίσταται, καὶ πρὸς αὐτὸν προβαίνει.
 Ἡ στιβαρά του δεξιὰ γυμνὸν κρατεῖ τὸ ξίφος,
 κ' ἔχει ἀγρίαν τὴν φωνὴν, καὶ ἀπειλοῦν τὸ ὕψος.

32

«Ὅστις ἂν εἴ, προαίρεσις ἂν σ' ἔφερεν ἡ μοῖρα
 »εἰς τὰ ὑποτασσόμενα εἰς τὴν Ἀρμίδαν μέρη,
 »ἐλπίδ' ἀποχωρήσεως κατὰλιπε· τὴν χεῖρα
 »δὸς, ἄοπλον, τὰς δουλικὰς ἀλύσεις της νὰ φέρῃ.
 »Προχώρει. Τοῦ φρουρίου της θὰ σ' ἀνοιγῇ ἡ θύρα·
 »κ' ἐκεῖ, ὑποτασσόμενος τοῖς νόμοις του, καρτέρει,
 »καὶ μὴ ἐλπίζης νὰ ἰδῇς τὸν οὐρανὸν εἰσέτι
 »ὅταν ἀλλάσσουν ἐνδύμα ἡ φύσις καὶ τὰ ἔτη,

33

»Πρὶν ἢ ὁμώσης, εἰς αὐτῆς ταχθεὶς τὴν συνοδίαν,
 »κατὰ τῶν δούλων τοῦ Χριστοῦ τὰ ὅπλα νὰ κινήσης.»
 Στρέφει τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκ τῆς πανοπλίας
 ὁ νέος τὸν ἐγνώρισε, κ' ἐκ τῆς φωνῆς ἐπίσης.
 Ἦν ὁ Ῥαμβάλδος, ὁ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Γασκωνίας,
 ὅστις δεχθεὶς τῆς πονηρᾶς Ἀρμίδας τὰς ἀλύσεις,
 παρηκολούθησεν αὐτὴν ὡς λάτρης τῶν εἰδώλων,
 καὶ τῶν κακῶν ὑπέρμαχος τῆς ἀπιστίας δόλων.

34

Ἀγίας ἔμπλεως ὀργῆς ὁ εὐσεβὴς ἱππότης,
 «Προδότα, λέγει, ἄπιστε,» — καὶ φλόξ ἦν ἡ μορφή του, —
 «εἴμ' ὁ Ταγκρέδης, τοῦ Χριστοῦ εἰμὶ ὁ στρατιώτης.
 »Τὰ ὅπλα σεμνυνόμενος φορῶ τὰ εὐαγγῆ του.
 »Διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, πᾶς πρὸς αὐτόν προδότης
 »πίπτ' ὑπ' ἐμέ· καὶ θὰ ἰδῇς πῶς πίπτει. Ἦ ὀργή του
 »τῆς δεξιᾶς μου ἐκλογὴν ποιεῖται τῆς εὐρώστου
 »εἰς φοβεράν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκδικήσεώς του.»

35

Τὸ ἐνδοξόν του ὄνομα ἀκούσας ἐπτοήθη
 ὁ ἀσεβὴς πολεμιστὴς, κ' ἐσβέσθη ἡ χροιά του.
 Πλὴν τόλμην προσποιούμενος, «Πῶς ἤλθες, ἀπεκρίθη,
 »ὦ ἄθλιε, ἀπέναντι βεβαίου σου θανάτου;
 »Ἦ δύναμίς σου εἶν' ἐδῶ μηδὲν, καὶ κατεβλήθη.
 »Ἦ κεφαλὴ σου θὰ κοπῇ, καὶ εἰς τοῦ στρατηλάτου
 »τῶν Φράγκων θεν' ἀποσταλῇ εἰς δῶρον καὶ εἰς μνήμην,
 »ἄλλοιός αν δὲν ἔγινε, ἂν εἶμαι οἷος ἡμην.»

36

Οὕτως ὁ ἄπιστος λαλεῖ. Ἄλλ' ἤδη ἀποκλίνει
ὁ ἥλιος, κ' ἐπέρχεται ἡ σκοτεινὴ ἑσπέρα.
Αἶφνης λαμπάδες μύριαι ἀστράπτουσι. Φαιδρύνει
τὸ φῶς των τὰ περίχωρα, καὶ λάμπ' ἡ ἀτμοσφαῖρα,
ὥς εἰς σκηνὴν θεατρικὴν ὅτ' αἰφνιδία γίνῃ
τροπὴ, καὶ διαδέχεται τὴν νύκτα ἡ ἡμέρα.
Καὶ ἡ Ἀρμίδα μετὰ τῶν φώτων διαπρέπει,
πλὴν οὕτως, ὥστε ἀφανὴς ν' ἀκούη καὶ νὰ βλέπῃ.

37

Ὁ ἥρως δ' ὁ μεγάλθυμος, πρὶν ἢ ἀρχίσ' ἡ πάλη,
τὴν φρένα καὶ τὰ ὅπλα του πρὸς ταύτην ἐτοιμάζει·
ἀπὸ τοῦ ἵππου του πηδᾷ, μακρὰν τὸν ἀποβάλλει,
ὥς βλέπει τὸν ἀντίπαλον πεζὸς νὰ πλησιάζῃ.
Κράνος τὴν κόμην του κοσμεῖ, τὴν χεῖρ' ἀσπίς· κ' ἡ ἄλλη
γυμνὸν τὸ ξίφος του κρατεῖ, ὥς ἑτοιμον νὰ σφάζῃ.
Οὕτω φρικτὸς ὁ εὐγενὴς προβαίνει νεανίας,
μετ' ἀπειλοῦντος βλέμματος, μετὰ φωνῆς ἀγρίας.

38

Ὁ δὲ, κατάφρακτος, μακρὰς καμπὰς περιελίσσει,
καὶ πληγὰς φέρει συνεχεῖς, καὶ ἄλλας προσποιεῖται.
Ἄλλ' ὁ ἱππότης τοῦ Χριστοῦ, ἂν κ' εἶχεν ἀπαυδῇσει,
ἐγκείται ἔμως εὐθαρσῶς· τὸ ζεῦγος ἀντωθεῖται·
καὶ ὁ Ῥαμβάλδος σπιθαμὴν καθὼς ὑποχωρήσῃ,
ὁ ἄλλος σπεύδει, προχωρεῖ ταχὺς, ὁξὺς κινεῖται·
πλήττει, προσβάλλει· κ' ἐκθαμβοῖ ἡ σιδηρὰ λεπίς του
ὥς κινουμένη ἀστραπὴ τὰς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀπίστου.

39

Καὶ ἐπιβλέπει μάλιστα τοῦ σώματος τὰ μέρη
 ὅπου τὰς ρίζας τῆς ζωῆς κατέθεσεν ἡ φύσις.
 Μετὰ πληγῶν τὰς ἀπειλὰς συγχρόνως ἐπιφέρει,
 μετὰ τοῦ φόβου τοῦ κακοῦ καὶ τὸ κακὸν ἐπίσης.
 Τὸ σῶμά του δ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ Γάσκων περιφέρει,
 καὶ ἀποφεύγει τὰς πληγὰς εἰς τὰς γοργὰς κινήσεις·
 κ' ἐντέχνως τὴν ἀσπίδα του, τὸ ξίφος του προβάλλων,
 νὰ ὑπεκφύγῃ προσπαθεῖ μαινόμενον τὸν ἄλλον.

40

Εἶν' ἔμπειρος εἰς ἄμυναν· ἀλλ' ἐξ ἔμπειροτέρας
 χειρὸς οἱ κτύποι ἐπ' αὐτὸν κατέρχονται ῥαγδαῖοι.
 Φέρ' ἡ ἀσπίς, τὸ κράνος του, τὰ ἔχνη τῆς μαχαίρας,
 καὶ αἷμα εἰς τὰ ὅπλα του τὰ τεθραυσμένα ῥέει.
 Αὐτὸς δὲ, βάλλων, κατορθοῖ οὐδὲν νὰ φέρ' εἰς πέρας,
 καὶ ὥς εἰς στῆθος ἄτρωτον τὸ ξίφος του προσπταίει.
 Φοβεῖται· τὴν καρδίαν του ὁμοῦ κ' ἰδιαιτέρως
 δάκνουσιν αἶσχος καὶ ὀργὴ καὶ συνειδὸς καὶ ἔρως.

41

Καὶ βλέπων πῶς ἀπέβαινεν εἰς μάτην ὁ ἀγὼν τρυ,
 καὶ μία πῶς τῷ ἔμενεν ἐλπίς, ἡ πανυστάτη,
 ἀφίνει τὴν ἀσπίδα του, καὶ διὰ τῶν χειρῶν του
 τῶν δύο τὸ ἀναίμακτον εἰσέτι ξίφος δράττει,
 σῶμα πρὸς σῶμα συλλαβὼν, συσφίγγει τὸν ἐχθρόν του,
 τῷ καταφέρει κτύπημα καθ' οὗ χαλκὸς δὲν φράττει,
 τῆς πανοπλίας διαιρεῖ τὰ πέταλα, καὶ τέλος
 τὸν τραυματίζει ἀλγεινῶς εἰς τὸ λαιὸν του σκέλος.

42

Εἰς τὸ εὐρύ του μέτωπον κατέφερε καὶ ἄλλην,
 ἥτις τὸ κράνος ἠχηρῶς ὡς κώδωνα ἐδόνει,
 ἀλλ' ὅμως δὲν τὸ ἐσχισεν. Ἡσθάνθη δὲ μεγάλην
 τὴν κλόνησιν ὁ μαχητὴς, καὶ ἐκλινε τὸ γόνυ.
 Αἱ παρειαὶ του ὑπ' ὀργῆς ἀνήρθησαν καὶ πάλιν,
 τοὺς ὀφθαλμούς του ἀστραπὴ αἰμοδιψῆς πυρόνει,
 καὶ ἐκ τῆς προσωπίδος του αἱ φλόγες τῶν βολβῶν των
 τοξεύονται, καὶ ἀντηχεῖ ὁ κρότος τῶν ὀδόντων.

43

Δὲν ὑπομένει τοῦ λοιποῦ ὁ λάτρης τῶν εἰδώλων
 τὸ θέαμα, τὸ πᾶσάν του τὴν τόλμην παραλύον.
 Σίξει τὸ ξίφος, καὶ φρονεῖ πῶς τὸ ἠσθάνθη ὅλον
 εἰσδύον εἰς τὰς φλέβας του καὶ εἰς τὸ στήθος χρύον.
 Τὴν πληγὴν φεύγει, καὶ αὐτὸ κτυπᾷ σπινθηροδόλον
 ὅπου παρὰ τὴν γέφυραν ὑψοῦται λίθου κίων.
 Τὰ τρίμματα πρὸς οὐρανὸν πετώσι, κ' οἱ σπινθῆρες,
 κ' ἐπάγωσαν τοῦ ἀσεβοῦς τὸ αἷμα καὶ αἱ χεῖρες.

44

Νὰ φύγη τότε τρέπεται ἐπάνω τῆς γεφύρας,
 καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσάν του εἰς τὴν φυγὴν στηρίζει.
 Ἀλλ' ὁ Ταγκρέδης ἔπεται, κ' ἐξέτεινε τὰς χεῖρας
 νὰ τὸν συλλάβῃ, καὶ ὁ ποῦς τὸν πόδα του ἐγγίζει,
 ὅταν (δὲν ἠλπίζεν αὐτοὺς τοὺς ὑψηλοὺς σωτῆρας)
 πᾶς αἱ λαμπάδες σβύνονται, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει,
 χωρὶς τὸ σκότος τὸ τυφλὸν σκεδάζον ν' ἀπομείνῃ
 εἰς τῆς νυκτὸς τὴν ἔρημον ἢ ἄστρον ἢ σελήνη.

45

Εἰς δὲ τὸν ζόφον τῆς νυκτὸς καὶ εἰς τὸν τῆς μαγείας
 νὰ τὸν διώκῃ ἔπαυσε καὶ νὰ τὸν διακρίνῃ.
 Ἐμπρὸς, πλαγίως, ἔβλεπεν οὐδὲν ἐκτὸς σκοτίας,
 οὐδ' ἤξευρε ποῦ ἀσταθὲς τὸ βῆμα διευθύνει.
 Τέλος ἐπάτησε φλιὰν εἰσόδου ἐξ ἀγνοίας,
 χωρὶς διόλου νὰ ἰδῇ πῶς θύρα ἦν ἐκείνη.
 Ἀλλ' αἶφνης τοῦ θυρώματος ἀκούεται ὁ κρότος
 ὀπίσω του, κ' εὐρίσκεται κατάκλειστος εἰς σκότος.

46

Ὡς ὁ ἰχθύς, ὅταν ζητῇ τὸν σάλον ν' ἀποφύγῃ
 καὶ τὴν σφοδρὰν κυματωγὴν, προθύμως εἰσελάσας
 ὅπου βαλτώδῃ καὶ νεκρὸν τὸν κόλπον τῆς ἀνοίγει
 ἢ λίμνη ἢ Κομάχιος εἰς τὰς ἐδῶ θαλάσσας,
 τῆς τελματώδους φυλακῆς ἀδυνατεῖ νὰ φύγῃ
 ἐκούσιος αἰχμάλωτος τὴν εἴσοδον περάσας·
 διότ' εἶναι τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τοῦ ἐλώδους
 πρὸς μὲν εἰσόδους ἀνοικτὸν, κλειστὸν δὲ πρὸς ἐξόδους.

47

Καὶ ὁ Ταγχεῖδης ὡς αὐτὸς εἰσῆλθεν ἐκούσιως
 εἰς τόπον ὅστις φυλακῆς ἀγνώστου ὄψιν εἶχε.
 Εἰς τὴν εἰρκτὴν κατάκλειστος εὐρέθη παραμοίως,
 εἰρκτὴν, ἥτις διέξοδον καμμίαν δὲν παρεῖχε.
 Καὶ συλλαβὼν μὲν ἔσειε τὴν θύραν μετ' ἰσχύος,
 πλὴν μάται' οἱ ἀγῶνές του, διότ' ἡ θύρ' ἀντεῖχε.
 Φωνὴ ἐν τούτοις ἀντηχεῖ· «Διαφυγῆς ἐλπίδας
 »ματαίως μὴ διάτρεφε, δεσμότης τῆς Ἀρμίδας.

48

»Ἐδὼ θὰ μείνης. Μὴ φοβοῦ. Δὲν θέλεις ἀποθάνει·
 »ἀλλ' εἰς τὸν τάφον ἐγκλείστος μακρὰ θὰ ζήσης ἔτη.»
 Οὐδὲν ὁ ἥρωας ἀπαντᾷ· τὴν θλίψιν του δαγκάνει
 ἐντὸς του, καὶ εἰς στεναγμοὺς βωβοὺς τὴν ἀποθέτει,
 νοῶν πῶς τὸν ἀπώλεσεν ἀσύνετός του πλάνη,
 ἔρωσ, καὶ τύχη, κ' ἐχθρική ἐπιβουλή προσέτι.
 Καὶ ταῦτα ἔλεγε σιγῶν ἐντὸς τοῦ ὑπογείου·
 «Μικρὸν εἶν' ὅτι τοῦ φωτὸς στεροῦμαι τοῦ ἡλίου·

49

»Πλὴν τοῦ ἡλίου μου τὸ φῶς τοῦ ἄλλου μ' ἀφαιρεῖται,
 »τοῦ γλυκυτέρου δι' ἐμὲ καὶ καὶ τοῦ προσφιλεστέρου.
 »Ἡξεύρω ἂν τοῦ ἔρωτος οἱ δίδυμοι πλανῇται
 »θὰ λάμπωσ' εἰς τὴν ἔρημον ψυχὴν μου ἐκ δευτέρου ;»
 Καὶ τὸν Ἀργάντην ἔπειτα ἐνθυμηθεὶς λυπεῖται.
 «Τοῦ χρέους, λέγει, ἀκηδῆς τοῦ ἐπιστημοτέρου
 »φωρῶμαι. Οἴμοι ! Ἄνανδρον δικαίως θὰ μὲ κρίνη.
 »Ποῖον τὸ μέγα σφάλμα μου, καὶ ποία κατασχύνη!»

50

Τὸν θλίβει οὕτως ἡ τιμὴ καὶ τὸν λυπεῖ ὁ ἔρωσ,
 καὶ τὴν γενναίαν του ψυχὴν πιέζ' ἡ μέριμνά των.
 Οὐδ' ὁ Ἀργάντης δ' ἡσυχος ὑπνώττ' εἰς ἄλλο μέρος,
 ἀπολαμβάνων τῆς τρυφῆς τῶν ἀπαλῶν στρωμάτων,
 καὶ τόσον τὴν καρδίαν του κατέχει ἀνιέρως
 μῖσος εἰρήνης, ἔφεις εὐφημιῶν κ' αἱμάτων,
 ὥστ' ἐπιλήσμων τῶν πολλῶν πληγῶν του τῶν ἐναίμων,
 ἐπικαλεῖται τὴν αὐγὴν τῆς ὥρας τῶν πολέμων.

51

Τὴν νύκτα, ἥτις τῆς τακτῆς ἡμέρας προηγεῖται,
 ὁ ἄγριος, τὴν κεφαλὴν εἰς ὕπνον μόλις κλίνει,
 κ' ἐγείρεται ὅταν πυκνὸν τὸ σκότος ἔτι κεῖται,
 καὶ οὐδ' ἡ πρώτη καὶ ἀκτὶς τὰς κορυφὰς λαμπρύνει·
 καὶ κράζει τοῖς ὑπασπισταῖς· «Τὰ ὅπλα μου! Προβῆτε!»
 καὶ μ' ἔτοιμα τὰ ὅπλα του προβαίνουν ἐκεῖνοι.
 Δὲν ἦσαν δ' ὅπλα τῶν κοινῶν καὶ τῶν ἀδιαφόρων,
 ἀλλ' εἰς αὐτὸν πολὺτιμον τοῦ βασιλέως δῶρον.

52

Χωρὶς καὶ βλέμμα ἐπ' αὐτὰ νὰ ρίψῃ, ἐνεδύθη,
 καὶ τοῦ σιδήρου εἰς οὐδὲν τῷ ἦτον ἡ βαρύτης.
 Εἰς τὸ πλευρόν του δ' ἐξαρτᾷ τὴν σπάθην τὴν συνήθη.
 Ἐκ χάλυβος ἦν ἰσχυροῦ ἀρχαίου ἡ ἀκμὴ τῆς.
 Ὡς τρόμον φέρων εἰς τὴν γῆν, καὶ φρίκην εἰς τὰ πλήθη,
 τὴν ὄψιν αἵματοβαφῇ προκύπτει ὁ κομήτης
 εἰς ἀτμοσφαῖραν φλέγουσαν, νότους δεινὰς μηνύων,
 τυράννων ἀναστάτῳσιν καὶ πτώσιν βασιλείων,

53

Οὕτ' ὁ Ἀργάντης ὀπλισθεὶς ἀστράπτει ἀπαισίσως,
 κ' αἰμοδιψῆς ὁ ὀφθαλμὸς ὁ βλοσυρὸς του καίει.
 Θανάτου φρίκην πνέουσιν αἱ ὄψεις του ἀγρίως,
 καὶ τοῦ θανάτου ἀπειλὴν τὸ πρόσωπόν του πνέει·
 καὶ οὐδ' ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὁ ὑπὲρ πάντ' ἀνδρεῖος,
 πρὸς ὃν στραφὲν τὸ βλέμμα του δειλίαν δὲν ἐμπνέει.
 Γυμνὸν τὸ ξίφος του κρατεῖ καὶ εἰς τὰς χεῖρας πάλλει,
 καὶ τὰς σκιάς μετὰ κραυγῶν καὶ τὸν αἶρα βάλλει.

54

«Ταχέως, λέγει, τοῦ ληστοῦ τοῦ χριστολάτρου τούτου,
 »ὄν πρὸς ἐμὲ νὰ μετρηθῇ ὥθει αὐθάδης πλάνη,
 »τὸ αἷμα, ἐκ τοῦ σώματος θὰ ῥέῃ τοῦ νεκροῦ του,
 »τὴν ἐσπαρμένην κόμην του ἡ κόνις θὰ μιάνη,
 »καὶ θὰ ἰδῇ τὴν χειρὰ μου, πρὸς αἴσχος τοῦ Θεοῦ του,
 »νὰ τῷ συλῇ τὰ ὅπλα του πρὶν ἔτι ἀποθάνῃ·
 »καὶ μὴ θαρρῇ ἐκλιπαρῶν πῶς νὰ με πείσῃ μέλλει
 »μὴ ῥίψω εἰς βορὰν κυνῶν τ' ἀκάθαρτά του μέλη.»

55

Οὕτως ὁ ταῦρος· ἔρωτος ζηλοτυπὶ ἂν καίῃ
 τὰ θηριώδη σπλάγχνα του, ὀρύεται τὸ τέρας·
 ὁ μυκηθμὸς νέαν ὀργὴν φλογώδη τῷ ἐμπνέει,
 θίγ' εἰς τῶν δένδρων τοὺς κορμούς τὸ φοινικόν του κέρας,
 καὶ διὰ τοῦ εὐρέος του μετώπου μάτην παίει,
 ὥς ἂν εἰς μάχην δι' αὐτοῦ προὔκάλει τοὺς ἀέρας·
 σκάπτουσ' οἱ πόδες του τὴν γῆν, καὶ διὰ τῶν φωνῶν του
 εἰς πάλιν ἄσπονδον καλεῖ μακρόθεν τὸν ἐχθρόν του·

56

Καὶ ὁ Ἀργάντης, ὑφ' ὀρμῶν νισσόμενος πυρίνων,
 καὶ διαλείπων τὴν φωνήν, καλεῖ τὸν κήρυκά του.
 «Ἀπελθε, λέγ', εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν ὁπαδὸν ἐκεῖνον·
 »εἰς μάχην πῶς τὸν προκαλῶ, εἰπὲ, μέχρι θανάτου.»
 Κ' ἱππεύσας, τὸν αἰχμάλωτον προτάττει τὸν Λατῖνον,
 οὐδὲν προσμένει, κ' ἔπεται ἐπὶ τὰ βήματά του.
 Καὶ προελθὼν τῆς πόλεως, τοὺς λόφους διανύων,
 δριμύς πρὸς τὸ στρατόπεδον χωρεῖ τῶν πολεμίων.

57

Ὡς δ' ἔφθασεν, ἐκ τῆς πλευρᾶς ἀναλαβὼν τὸ κέρασ,
 φυσᾷ, καὶ φρίκη πανταχοῦ σκεδιάζεται, διότι
 ὡς κεραυνὸς τὸ σάλπισμα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀέρας
 κ' εἰς τὴν καρδίαν φοβερόν καὶ εἰς τὸ οὖς ἐκρότει.
 Ἀπὸ τῶν ἄλλων δὲ σκηνῶν ἐντὸς τῆς εὐρυτέρας
 τῶν ὀπλοφόρων τοῦ Χριστοῦ εἶχον συνέλθ' οἱ πρῶτοι.
 Ἐκεῖ ὁ κήρυξ εἰσελθὼν, τὴν πρόκλησιν μηνύει
 πρὸς τὸν Ταγκρέδην πρῶτον, πλὴν οὐδένα ἀποκλείει.

58

Ὁ Γοδεφρείδος δὲ βραδὺ τὸ βλέμμα περιφέρει
 καὶ σοβαρόν, καὶ σκέπτεται διστάζων, ἀμφιβάλλων.
 Πῶς βλέπει πλὴν καὶ σκέπτεται τί ὄφελος τῷ φέρει;
 Τί τὸ πρακτέον ἀπορεῖ, ἀμηχανεῖ δὲ μᾶλλον.
 Τοῦ ἄνθους τῶν ἀνδρείων του ἡ τύχη τὸν ἐστέρει·
 περὶ Ταγκρέδου ἀγνοεῖ ποῦ εἶναι, κ' ἐκ τῶν ἄλλων
 ὁ Βοημόνδος ἔλειπεν ἡμέρας· ἄλλας τόσας
 ὁ ἥρωας ὁ τὸν ἄγριον Γερνάνδον θανατώσας.

59

Ἐκτὸς τῶν δέκα κληρωτῶν, προσέτι καὶ οἱ ἄλλοι
 οἱ εἰς τὴν φήμην πρῶτιστοι καὶ κατ' ἀνδρίαν ὄντες,
 τὰ τῆς Ἀρμίδας δολερὰ ἀκολουθοῦντες κάλλη,
 ὑπὸ τὰ σκότῃ τῆς νυκτὸς ἀπέδρασαν φυγόντες.
 Ὅσων δ' ἡ χεὶρ ἦν ἀσθενὴς οὐδ' ἡ ψυχὴ μεγάλη,
 οὔτ' ἡσχυμένοι ἔμενον, καὶ ἴσταντο σιγῶντες.
 Τὴν ἐπικίνδυνον τιμὴν ἀπέφευγον ἐκείνην,
 διότι ἡ δειλία τῶν ἐνίκῃ τὴν αἰσχύνην.

60

Τὰ πάντα εἰς τὸν ἀρχηγόν, τὸ βλέμμα, ἡ σιγή των,
καὶ ὁ δισταῖζων τρόπος των ἐμφαίνουσι δειλίαν.
Γενναίως ὀργιζόμενος ἠγέρθη μεταξύ των,
διότι ἠγανίκτησε καὶ ἐθυμώθη λίαν·
καὶ εἶπεν ὅτι τῆς ζωῆς ἀνάξιος θὰ ᾔητον
νὰ καταλείψῃ τὴν ζωὴν ἃν εἶχε δυσκολίαν,
ὅταν ἡ τόλμ' ἡ ἀναιδὴς ἐκείνων τῶν ἀπίστων
τῶν στρατευμάτων τὴν τιμὴν πατῆ τῶν φιλοχρίστων.

61

«Ἐν ἡσυχίᾳ μένετε, τοῖς λέγει, στρατιῶται,
»καὶ θεωρεῖτ' ἐξ ἀσφαλοῦς ὅποι' οἱ κίνδυνοί μου.
»Ἐδῶ, ἐδῶ τὰ ὅπλα μου! Εὐθὺς τὰ ὅπλα δότε.»
Τοιαῦτα λέγει ζωηρῶς, κ' ἐνδύετ' ἐξ ἐτοίμου,
τὴν πανοπλίαν του λαβών. Ἄλλ' ὁ Ῥαιμόνδος τότε,
ἀνὴρ τὰ ἔτη ὠριμος, πλὴν καὶ φρενὸς ὠρίμου,
ἀλλ' ὥς οἱ νέοι εὐρωστος καὶ ἀκμαιότερός των,
τοῦτο ἰδὼν, ἐγείρεται, καὶ ἵσταται ἐμπρὸς των.

62

«Τοιαύτη, λέγει, παρ' ἡμῶν μὴ γένοιτο σκαιότης,
»εἰς ἐνὸς τύχην ὁ στρατὸς τὴν τύχην του νὰ θάλῃ.
»Στρατάρχης εἶσαι σύ· ἀπλοῦς δὲν εἶσαι στρατιώτης.
»Μὴ ἔστω ἰδιωτικὴ, ἔστω κοινὴ ἡ πάλη.
»Τὴν πολιτείαν τοῦ Χριστοῦ σὺ σώζεις ἐν τοῖς πρώτοις.
»Τὴν ἀποτρόπαιον Βαβὲλ σὺ θέλεις καταβάλει.
»Τὰ σκῆπτρα σοί. Σοὶ τὸ φρονεῖν καὶ σκέπτεσθαι ἀνήκει.
»Ἄλλοις ἡ τόλμη τῶν μαχῶν καὶ ἡ δι' ὅλων νίκη.

63

» Ἐγὼ δὲ, ἂν κ' ἐκύρτωσαν τὸ σῶμά μου τὰ ἔτη,
 » ἀλλ' οὐδαμῶς ἀφίσταμαι τοῦ εὐγενοῦς ἁγῶνος.
 » Ἄν ἄλλος φυγοπόλεμος τὸ ξίφος ἀποθέτη,
 » ἐγὼ, τὸ γῆρας ἀψηφῶν, εἰς μάχην βαίνω μόνος.
 » ὦ! Ἄν τῆς ἡλικίας σας τὴν ῥώμην εἶχον ἔτι,
 » σεῖς ὅσοι κλείεσθ' ἔμφοβοι καὶ ἴστασθε ἀρώνως,
 » καὶ οὐδ' ὀργίζεσθε ποσῶς, οὐδὲ ποσῶς αἰδεῖσθε
 » ὅταν δεινῶς ὑβρίζεσθε καὶ ὅταν προκαλῆσθε.

64

» Ἄν ἡμην ὡς ἐνώπιον τῆς Γερμανίας ὄλης
 » εἰς τοῦ Κορράδου τὴν αὐλὴν ὑπότε προεκλήθη
 » ὁ Λεοπόλδος ὑπ' ἐμοῦ, κ' εἰς μάχην ὁ ἐξώλης
 » κατέστη, καὶ τῷ ἔσχισα τ' ἀνήμερά του στήθη!
 » (Τὰ ἔπλα πῶς ἐσύλησα ἀνδρὸς τοιοῦτου, μόλις
 » ἦν ἔλαττον κατόρθωμα, παρ' ἂν τὰ φαῦλα πλήθη
 » τὰ πρὸ ἡμῶν ἰστάμενα ἐδίωκεν ἀψήφως
 » εἰς ἥρωας μόνος; θώρακα μὴ φέρων, οὐδὲ ξίφος).

65

» Ἄν εἶχον νεύρων δύναμιν, θερμὸν ἂν αἷμα ῥέον,
 » ὡς τότε, θά κατέβαλλον ταχέως τὴν ὀφρύν του.
 » Ἀλλ' ἔστω, οἶον καὶ ἂν ἦ αὐτὸ τὸ γηραλέον
 » σωματίον, μικρὸν ψηφῶ τὴν νεαρὰν ἀκμὴν του.
 » Καὶ τόλμ' εἰς τὸ στρατόπεδον ἐὰν δὲν μένη πλέον,
 » ἐμὲ ἀντίπαλον, ἐμὲ θά εὖρη νικητὴν του.
 » Τὰ ἔπλα μου θά ἐνδυθῶ, καὶ ἔστω μ' ἡ ἡμέρα
 » τῶν παλαιῶν μου ἡμερῶν πασῶν ἢ λαμπροτέρα.»

Τοιαῦτα τοῖς πολεμισταῖς λαλεῖ ὁ μέγας γέρων·
 ἀνδρίαν δὲ ὁ λόγος· του ἐξάπτ' εἰς τὰς καρδίας.
 Ὅσοι σιγῶντες ἔμενον ὡς τότε τῶν ἐταίρων,
 λαλοῦσιν ἤδη τολμηρῶς καὶ μετὰ παρρησίας.
 Οὐδεὶς ὁ εἰς τὴν πάλην μὴ τὴν χεῖρά του προσφέρων,
 ὁμοῦ ἐγείρονται πολλοὶ, καὶ πλήρεις προθυμίας.
 Ὁ Βαλδοβῖνος τὴν ζητεῖ, προσέτι ὁ Ῥουγέρος,
 ὁ Γέλφος καὶ ὁ Στέφανος, οἱ Γίδοι, ὁ Γερνέρος.

Καὶ ὁ τὴν Ἀντιόχειαν κερδίσας λεληθότως
 κ' εἰς Βοημόνδον παρασχών, ἐγείρεται ὁ Πυρρὸς.
 Κατόπιν τὴν τιμὴν ζητεῖ ὁ Ἑβεράρδος πρῶτος,
 καὶ ὁ Ῥιδόλφος μετ' αὐτὸν, καὶ ὁ Ῥόσμονδος ὁ ἥρωος,
 Ἄγγλος ὁ μὲν, ὁ δ' Ἴρλανδὸς, ὁ τελευταῖος Σκῶτος,
 ἐκ τόπων οὓς τῆς γῆς ἡμῶν χωρίζ' ὑδάτων γύρος.
 Ὁ Ὀδοάρδος ἔπειτα μετ' ἤθους ἀτρομῆτου
 προυχώρησε, καὶ ἡ πιστὴ Γυλδίππη, ἡ γυνὴ του.

Ἄλλ' ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ὁ μεγαλόφρων γέρων
 δεικνύει ζέσιν μάχιμον κ' αἰσθήματα γενναῖα.
 Ἦδη ὥπλισθη. Ἰσταται τὴν πανοπλίαν φέρων
 τῷ λείπει μόνῃ λάμπουσα ἡ περικεφαλαία.
 Ὁ Γοδεφρείδος πρὸς αὐτὸν, «ὦ, λέγει, τῶν προτέρων
 »ζῶν κάτοπτρον, ἃς σὲ ἰδῇ ἡ γενεὰ ἡ νέα,
 »καὶ ἀρετὴν ἃς διδαχθῇ. Ναί, σὺ θὰ τοῖς διδάξης
 »τίς ἐν πολέμοις ἡ τιμὴ, ἡ τέχνη καὶ ἡ τάξις.

»Ω! εἰς τὰς τάξεις τὰς πυκνάς ἐάν τῶν στρατευμάτων
 »κἂν δέκα ὡς τὸν πρέσβυν σὲ ἀπήντων νεανίας,
 »πῶς τὴν Βαβέλ θ' ἀνέτρεπον, καὶ μέχρι τῶν περάτων
 »πῶς θὰ ἐξήπλουν τὸν σταυρὸν ἐφ' ὅλης τῆς Ἀσίας!
 »Ἀλλ' ἔνδος, σὲ παρακαλῶ, σαυτὸν διαφυλάττων
 »δι' ἔργα τούτου μείζονα πρεσβύτιδος σοφίας.
 »Τῶν ἄλλων τὰ ὀνόματα εἰς κάλπην ἅς ῥιφθῶσι,
 »κ' ἡ τύχη μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἐκλογὴν ἅς δώσῃ.

»Ἡ ἅς τὴν δώσῃ τοῦ Θεοῦ ἡ εὐδοχία μᾶλλον,
 »διότ' ἡ τύχη λειτουργὸς ἐστὶ τοῦ ὑπερτάτου.»
 Ἄλλ' ὁ Ραιμόνδος ν' ἀποστῇ δὲν στέργ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων,
 κ' εἰς τοὺς λαχνοὺς νὰ προστεθῇ ζητεῖ καὶ τ' ὄνομά του.
 Ὁ Γοδεφρείδος δὲ αὐτοὺς συνέλεξε, καὶ πάλλων
 τῆς περικεφαλαίας του ἐντὸς τῆς χαλκηλάτου,
 τὸν πρῶτον ὃς ἐξέπεσε λαθὼν, ἐπ' ἐκκλησίας
 ἀνέγνω, κ' ἦν τὸ ὄνομα: «Ὁ κόμης Τολωσίας.»

Πάντες χαρᾶς ἐκπέμπουσι φωνάς, καὶ χειρῶν κρότον,
 καὶ οὐδεὶς ψέγει τὰ καλῶς τῇ μοίρᾳ δεδογμένα.
 Ἐκεῖνος δ' ἀνανεωθείς, ἐπὶ τῶν παρεστώτων
 φέρει τὰ βλέμματα γοργά, πυρὸς πεπληρωμένα,
 ὡς γαῦρος ὄφις, ἐκδυθεὶς τὸ δέρμα του τὸ πρῶτον,
 ἐγείρει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν χρυσαυγῇ αὐχένα.
 Ἰπρὸ πάντων δὲ ὁ ἀρχηγὸς χαρὰν ἐπιδεικνύει,
 χειροκροτῶν τὸν ἐπαινεῖ, καὶ νίκην τῷ μνηύει.

72

Ἐκ τῆς πλευρᾶς του ἔλαβε τὴν σπάθην, καὶ, προφρόνως
 τῷ εἶπε ταῦτα, δίδων τὴν ὁ ἔμφρων στρατηλάτης·
 «Εἶναι ἡ σπάθη—λάβε τὴν—ἣν ἔβαψεν ὁ φόνος,
 »καὶ ἦν εἰς μάχας ἔφερεν ὁ Σάξων ἀποστάτης.
 »Ἐγὼ τὴν ἤρπασ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἤρπασα συγχρόνως
 »καὶ τὴν ψυχὴν του, τιμωρῶν τὰ κακουργήματά της.
 »Ἦν νικηφόρος πάντοτε ἀφ' ἔτου τὴν ἐπῆρα.
 »Ὅμοίως ἔστω, εἰς τὴν σὴν ὁπότεν λάμπῃ χεῖρα.»

73

Ἐν τούτοις ἀνυπομονῶν πρὸς τὰς ἀργοπορίας,
 ὁ θάρβαρος φοβερισμὸς ἐκφέρει καὶ κραυγάζει·
 «ὦ τῆς Εὐρώπης γίγαντες, ὧ ἥρωες ἀνδρίας!
 »εἰς εἶναι μόνος καθ' ὑμῶν κ' εἰς πόλεμον σᾶς κράζει.
 »Ποῦ ὁ Ταγκρέδης κρύπτεται λοιπὸν ὁ τολμητίας,
 »εἰς τὴν ἰδίαν δύναμιν τοσοῦτον ἂν κομπάζῃ;
 »Μήπως εἰς στρώματ' ἀπαλὰ προσμένει νὰ νυκτώσῃ,
 »νὰ ἔλθῃ καθὼς ἄλλοτε τὸ σκότος νὰ τὸν σώσῃ;

74

»Ἄς ἔλθῃ ἄλλος τις λοιπὸν, ἐκεῖνος ἂν φοβῇται,
 »κ' ἔλθετε ὅλοι βαθμηδὸν, ἱππεῖς, πεζοί, τί εἴσθε;
 »ἀπέναντί μου νὰ ταχθῇ ἀφ' οὗ δὲν εἶναι μήτε
 »εἰς μόνος, ἐν ᾧ τάγματα πολυπληθῆ μετρεῖσθε.
 »Αἶ! τῆς Μαρίας ὁ υἱὸς ἐδὼ πλησίον κεῖται.
 »Ἰδοὺ ἐκεῖ ὁ τάφος του. Ἐμπρός! Τί δὲν κινεῖσθε;
 »Τὸν ἔρχον ἐκπληρώσατε. Ὁ δρόμος εἶν' ἐμπρὸς σας.
 »Πρὸς τί τὰ ξίφη ἔχετε; Τίς ἄλλος ὁ σκοπὸς σας;»

75

Τοιαῦτα ὁ Σαρακινὸς ὁ βάρβαρος ὑβρίζει,
 κ' αἰσθάνονται τὸν λόγον του ὡς μάχαιραν πυρίνην.
 Πλὴν τὸν Ῥαιμόνδον ἡ φωνὴ πρὸ πάντων ἐρεθίζει,
 καὶ περαιτέρω ν' ἀνεχθῇ δὲν θέλει τὴν αἰσχύνην.
 Εἰς τὴν καρδίαν, ἣν θερμὴ ἀνδρία μυωπίζει,
 τὸ πῦρ ἀναρρίπτεται εἰς τὴν ἀγρίαν μῆνιν.
 Δι' ὃ καὶ εἰς τὸν ἵππον του ἐπήδησε προθύμως,
 τὸν ἵππον ὅστις Ἀετὸς ἐκλήθη φερωνύμως.

76

Τοῦ Τάγου θρέμμα ἦν αὐτός. Παρὰ τὸν ῥοῦν του πρῶτον
 τῶν ἵππων ἡ γεννέταιρα τῶν πολεμιστηρίων,
 ὁσάκις φέρ' ἡ ἀνοιξὶς τὴν ὥραν τῶν ἐρώτων,
 καὶ διὰ πόθων τὴν κεντὰ ἡ φύσις δραστηρίων,
 τὸ στόμα στρέφει ἀνοιχτὸν πρὸς τὸν φλογώδη νότον,
 κ' εἰσπνέει σπέρμα γόνιμον ἐντὸς τῶν ἐντοσθίων
 τῶν διαπύρων, κ' ἐξ αὐτοῦ ἀπλήστως συλλαμβάνει.
 Τοιοῦτος ἀνεμόσπαρτος ὁ Ἀετὸς ἐφάνη.

77

Τῷ ὄντι, ἀποκύημα ἐναερίων γάμων
 τῆς αὔρας θὰ τὸν ἔλεγες τῆς αἰθεριωτέρας
 ἐὰν τὸν ἐβλεπες, χωρὶς οὐδ' ἔχνος εἰς τὴν ἄμμον
 ν' ἀφήνῃ, τοῦ σταδίου του νὰ φθάνῃ ὡς τὸ πέρας,
 ἢ νὰ ἐλίσσῃ, τὰς καμπὰς γοργὰς, ἀεροβάμων,
 τὰς στενωτέρας ἐνταυτῷ καὶ τὰς ποικιλωτέρας.
 Τοιούτου ἵππου ἀναβάς ὁ γηραιὸς τὴν ῥάχιν,
 τὸ βλέμμα αἶψ' εἰς οὐρανὸν, ἐν ᾧ προβαίνει εἰς μάχην.

78

«Θεέ, ὁ εἰς Τερέβινθον παιδὸς ὀπλίσας χεῖρα,
 »καὶ δοὺς αὐτῇ, προσεύχεται, τὸν Γολιάθ νὰ τύψη,
 »σύ, παρασχών, τοῦ Ἰσραὴλ τὸν φαῦλον ὀλετῆρα
 »ἢ ἄπειρος σφενδόνη του νεκρὸν νὰ καταρρίψῃ,
 »σύ ἤδη πρὸς παράδειγμα, τὰ ὅπλα ὅτ' ἐπῆρα,
 »νὰ θριαμβεύσω τοῦ ἐχθροῦ σύ νεῦσον εἰς τὰ ὕψη,
 »καὶ, γέρων, τὸ ἀγέρωχον αὐτοῦ νὰ καταβάλλω,
 »καθὼς παιδίον ἀσθενὲς κατέβαλε τὸ ἄλλο.»

79

Ταῦτα κρυφίως εὐχονται τὰ χεῖλη τοῦ πρεσβύτου,
 κ' εἰς τὰ πτερὰ τῶν ἱερῶν ἐλπίδων φερομένη,
 πρὸς τὴν οὐράνιον μονὴν ἀνέβ' ἢ προσευχή του,
 καθὼς ἡ φλόξ πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον ἀναβαίνει.
 Τὴν εἰσακούει ὁ πατὴρ τῶν πάντων, κ' ἐντολῇ του
 ἐκ τ' οὐρανίου του στρατοῦ εἰς ἐκλεχθεῖς προβαίνει,
 καὶ ἡ φροντίς τῷ δίδεται τὸν κόμητα νὰ σώσῃ
 ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ νίκην νὰ τῷ δώσῃ.

80

Ἦτον δ' ὁ ἄγγελος αὐτός, ὁ ὑπὸ τῆς προνοίας
 προστάτης εἰς τὸν γέροντα δοθεὶς ἐκ δορυφόρος,
 ὁ εἰς φρουρόν του κληρωθεὶς ἐκ πρώτης ἡλικίας,
 ὁπότε ἤλθε νήπιον, τοῦ κόσμου ὁδοιπόρος.
 Καὶ ἤδη δέ, τὰς προσταγὰς ὡς ἔλαβε τὰς θείας
 ὡς τοῦ Ῥαϊμόνδου πρόμαχος, ἀνέπτυε εἰς τὸ ὄρος
 ἔπου οἱ θεῖοι μαχηταὶ ἀγγελικῶν ταγμάτων
 τὰ ὅπλα καταθέτουσι τὰ ἐπουράνιά των.

81

Ἐκεῖ τὸ ἔγχος κρίμαται, ὃ εἶχε καταβάλει
τὸν ὄφιν τὸν πρωτογενῆ, καὶ τὰ φλογώδη βέλη
τῶν θεσπεσίων κεραυνῶν· ἐκεῖ προσέτ' οἱ ἄλλοι,
εἷ τις πανώλην, ἣ πληγὰς φρικτὰς ὀλέθρου στέλλει·
ἐκεῖ ἀκόμ' ἡ τρίαινα ὑπάρχει ἡ μεγάλη,
ἣτις τῷ γένει τῶν θνητῶν καταστροφὰς ἀγγέλλει,
καὶ ἣτις τῆς εὐρείας γῆς τὰ στέρνα πλήττει μόλις,
καὶ πάλλεται τὸ ἔδαφος, καὶ ἐκρίζουσιν αἱ πόλεις.

82

Ἦσπραπτεν ἔτι μεταξὺ τῶν ὅπλων τῶν παντοίων
καὶ ἡ ἀπέραντος ἀσπίς, ἀσπίς ἀδαμαντίνη,
εὐρεῖα, ὥστ' ἐξ Ἀτλαντος καὶ μέχρι Καυκασίων
ἐδύνατο τὴν ἰσχυρὰν σκιάν της νὰ ἐκτείνῃ.
Αὐτ' εἶν' εἰς σχέπην πόλεων ἐκτάκτων καὶ ὀσίων,
καὶ ἡγεμόνων οὖς κοσμεῖ σεμνὴ δικαιοσύνη.
Αὐτὴν εἰς τὸν βραχίονα ὁ ἄγγελος λαμβάνει,
καὶ ἀφανῶς ἱπτάμενος εἰς τὸν Ῥαιμόνδον φθάνει.

83

Ἐν τούτοις ὄχλος συμμιγῆς τὰ τεῖχη ἀναβαίνει·
ἡ δὲ Χλωρίνδα, ὡς αὐτῇ ὁ τύραννος κελεύει,
μεθ' ὅσων ἄλλων μετ' αὐτῆς εἰσὶ συντεταγμένοι,
μέχρι τῶν λόφων προχωρεῖ, καὶ πέραν δὲν κατέβη·
Τοῦ δὲ Χριστοῦ τὸ στράτευμα ἀπέναντί της μένει,
κ' εὐρύθμῳ βήματι χωροῦν μέχρι τινὸς προέβη·
κ' ἐν μεταίχμῳ τῶν στρατῶν τῶν διαμαχομένων
μένει τὸ στάδιον εὐρὺ καὶ ἀναπεπταμένον.

Ὁ δὲ Ἀργάντης πέριξ τοῦ τὸ βλέμμα περιφέρει,
καὶ τὸν Ταγκρέδην πανταχοῦ ζητεῖ, πλὴν ἄλλον βλέπει.
Ὁ κόμης ὅμως πρὸς αὐτὸν χωρεῖ. «Εἰς ἄλλα μέρη
» ἐκεῖνον, λέγει, ὃν ζητεῖς ἡ τύχη τὸν ἐκτρέπει.
» Ἄν τὸν ἀντικατέστησα ἐγὼ, νὰ ἐπιχαίρῃ
» ἐν κόμπῳ ἡ ἀγέρωχος καρδιά σου δὲν πρέπει.
» Θεὰ ἰδοῦς ἀντίπαλος ἀνίσως εἶμαι ἥττων,
» κ' ἡ θέσις καὶ πῶς εἰς ἐμὲ ἀνῆκεν ὡς εἰς τρίτον.»

Ὁ ὑπερόπτης μειδιᾷ, καὶ οὕτω ῥητορεύει·
«Ποῦ εἶναι ὁ Ταγκρέδης σας λοιπὸν, καὶ πῶς ἐχάθη;
» Τὸν οὐρανὸν ἠπείλει πρὶν, καὶ τώρα δραπετεύει,
» συγκρούπων τῶν βημάτων τοῦ τὰ ἔχνη ὅπως λάβη.
» Πλὴν μάτην ὅτι ἀπ' ἐμοῦ τὸν σώζουσι πιστεύει
» τὰ καταχθόνια τῆς γῆς, τῶν θαλασσῶν τὰ βάθη.»
Ὁ δ' ἄλλος λέγει· «Μὴ καυχῶ πῶς ἔφυγεν ἐμπρὸς σου
» ἀνὴρ σου κρείττων ἐν πολλοῖς καὶ ἀνδρείοτέρός σου.»

Ὁργίσθη ὁ Κιρκάσιος διὰ τὰς ἀπειλάς του.
«Ἐλθὲ λοιπὸν! Σὲ δέχομαι,» τῷ λέγ' ὑπερηφάνως.
«Ἄν νὰ κυρώτῃς δύνασαι τὰς λέξεις τὰς μωρὰς του,
» ἰδοὺ ἡ ὥρα, κάτελλε, καὶ δεῖξον περιτράνω.»
Καὶ ἐπιπίπτουσι. Φρικταὶ εἰν' αἱ πληγαί, κ' ἐκάστου
ἡ λόγχη πλήττουσ' ἀντηχεῖ εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὸ κράνος.
Καὶ ὁ Ῥαιμόνδος μὲν κτυπᾷ κατὰ τοῦ μισογρίστου,
ἀλλ' οὗτος μένει ἄσειστος εἰς τοὺς ἀναβολαῖς του.

87

Ἐπίσης τύπτει ὁ τραχὺς Ἀργάντης, ἀλλ' ἐσφάλη
 ἡ λόγχη του, κ' ἐκπλήττεται ματαίως ὅτι τύπτει·
 διότ' ἡ χεὶρ τοῦ φύλακος ἀγγέλου, κ' ἡ μεγάλη
 ἀσπίς ἐκείνη, τοῦ Χριστοῦ τὸν μαχητὴν καλύπτει.
 Τὸ χεῖλος δάκνει, βλασφημεῖ, κατὰ τῶν λίθων βάλλει
 τὴν λόγχην τὴν ἀνωφελῆ, τὴν θραύει, καὶ τὴν ῥίπτει.
 Τότε τὸ ξίφος ἐμμανὲς ἀπὸ τῆς θήκης σύρει,
 κ' εἰς τὸν Ῥαιμόνδον ῥίπτεται, ὃν ἀπαντᾷ ξιφῆρη.

88

Ὁ ἵππος ἀντιμέτωπος ὄρμα τοῦ Αἰγυπτίου,
 ὡς κερατίζει ὁ κριὸς, τὴν κεφαλὴν προτείνων.
 Ὁ κόμης δὲ δι' ἐλιγμοῦ ἐξέφυγε πλαγίου,
 καὶ ἐν ῥιπῇ ἐπέστρεψε κ' ἐκτύπησεν ἐκεῖνον.
 Ἀλλ' οὗτος πάλιν ὤρμησε κατὰ τοῦ ἐναντίου,
 ὅστις ἐκ νέου δεξιῶς ἐστράφη παρεκκλίνων·
 κ' ἡ μάχαιρα κατέπεσεν ἐπὶ τὸ κράνος μάτην,
 διότ' εἶχεν ἀδάμαντος τὴν φύσιν σκληροτάτην.

89

Συντονωτέραν δὲ ποθὼν ὁ βάρβαρος τὴν πάλην,
 ὄρμα, εἰς τοὺς βραχίονας ὡς θέλων νὰ τὸν δέσῃ·
 ὁ δὲ, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὄγκου τὴν μεγάλην
 μετὰ τοῦ ἵππου εἰς τὴν γῆν φοβούμενος μὴ πέσῃ,
 ὑποχωρεῖ, καὶ προχωρεῖ, καὶ ὑπενδίδει πάλιν,
 ὡς πτερωτὸς, ὡς ἐν στροφαῖς ζητῶν νὰ ἐπιπέσῃ.
 Ὁ ἵππος δ' εἰς τὰς ἐλαφράς τοῦ χαλινοῦ κινήσεις
 πειθήνιος ταχυβατεῖ καὶ ἀσφαλῶς ἐπίσης.

90

Ὡς στρατηγός, πολιορκῶν εἰς ἀκρωρείας ὕψη
 δυσπρόρητον ὀχύρωμα, ἥ ἐπὶ γῆς ἐλώδους,
 παντοῖα μηχανεύεται, ζητῶν ν' ἀνακαλύψῃ
 μεθόδους προσεγγίσεως καὶ δυνατὰς προσόδους,
 οὕτω, τὰ ὅπλ' ἀδυνατῶν ὁ κόμης νὰ συντρίψῃ,
 τὸ κράνος καὶ τὸν θώρακα τοῦ ἀσεβοῦς, ἐφόδους
 εἰς τ' ἀσθενέστερ' ἀφορᾷ νὰ κατορθώσῃ μέρη,
 κ' εἰς τῶν σιδήρων τὸ κενὸν τὸν σίδηρον νὰ φέρῃ.

91

Ἡ μάχαιρά του δις καὶ τρίς διαπερᾷ τὰ λέπη
 τῆς πανοπλίας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ αἷμα ἀναβλύζει.
 Ἡ δ' ἐδική του ἄθικτος εἰσέτι διαπρέπει,
 οὐδὲ πληγὴ τὸν λόφον του ἢ τὰς τορείας σχίζει.
 Ὁ δὲ Ἀργάντης μαίνεται διότι μάτην βλέπει
 ὅτι δυνάμεις ἐξαντλεῖ, καὶ τοὺς ὀδόντας τρύζει.
 Οὐδ' οὕτως ὅμως ἀπαυδεῖ, ἀλλὰ κεντῶν καὶ βάλλων,
 καθ' ὅσον μᾶλλον σφάλλεται, ἐξάπτει ἐπὶ μᾶλλον.

92

Ἐν τέλει ὁ Κιρκάσιος, μετὰ πληγὰς ἀσκόπους
 πληγὴν φρικτὴν κατέφερε κατὰ τῆς κεφαλῆς του·
 καὶ ἴσως οὐδ' ὁ ἵππος του αὐτὸς ὁ ἀνεμόπους
 τὸν κόμητα θὰ ἔσωζε τῶν ὅπλων τοῦ ἀπίστου,
 ἂν ὁ πρὸς ἄμυναν αὐτοῦ τοὺς οὐρανίους τόπους
 ἀφείς, δὲν ἤρχετο σωτὴρ καὶ ὑπερασπιστής του.
 Αὐτὸς τὸν ἐπροφύλαξε, καὶ ἡ ἀδαμαντίνη
 ἀσπίς ἦν ὑπεράνω του ὁ ἄγγελος ἐκτείνει.

93

Τὸ ξίφος θραύετ' ἐπ' αὐτῆς (διότι σφυρηλάτου
 λεπίδος ὅπλα, ἐκ χαλκοῦ ὅστις ἐκ γῆς ἐπλάσθη,
 πρὸς ἔργα δὲν ἀντέχουσι χαλκόπτου ἀθανάτου
 οὐράνια καὶ ἀφθαρτα), κ' εἰς τρίμματα ἐθλάσθη·
 καὶ βλέπων ὁ Κιρκάσιος εἰς γῆν τὰ θλάσματά του,
 πρὸς ὅ,τι βλέπει ἀπιστεῖ· τοσοῦτον ἐξιππάσθη.
 Ἄλλ' ὅμως ἀσπλος ἰδὼν ἡ χεὶρ του ὅτι μένει,
 τοῦ ἄλλου ἰσχυρώτατα τὰ ὅπλα συμπεραίνει.

94

«Τὴν ἰσχυράν του μάχαιραν ἐνόμισε θραυσθεῖσαν
 εἰς ἣν ἀσπίδα ἔφερεν ὁ κόμης, τὴν χαλκῆν του.
 Αἱ πεποιθήσεις ὅμοιαι καὶ τοῦ Ῥαιμόνδου ἦσαν,
 διότι τὸν οὐράνιον ἠγνώνει λυτρωτὴν του.
 Τοῦ ἀντιπάλου πλὴν ἰδὼν τὴν χεῖρ' ἀσπλισθεῖσαν,
 διστάζει, ταλαντεύεται ἀμφίβροπος ἡ φρὴν του·
 διότι λάφυρ' ἀκλεῆ, καὶ φέρουσιν αἰσχύνῃν
 τὴν νίκην θὰ ἐνόμιζε τὴν ἄνισον ἐκείνην.

95

«Λοιπὸν τὸ ξίφος ἄλλαξον» ἐπῆγε νὰ προσφέρῃ,
 ὅποτε ἄλλος στοχασμὸς ἐντὸς του ἀνατέλλει.
 Ἀνελογίσθη τοῦ στρατοῦ τὴν τύχην ὅτι φέρει
 εἰς χεῖράς του, καὶ ἐκτεθεὶς νὰ τὴν ἐκθέσῃ μέλλει,
 καὶ οὔτε εἰς ἀδόξους μὲν θριάμβους ἐπιχαίρει,
 ἀλλ' οὔτε ὄλων τὴν τιμὴν νὰ κινδυνεύσῃ θέλει.
 Τότε τοῦ ξίφους τὴν λαβὴν μετὰ βαρβάρου τρόπου
 ὁ ἄλλος ἐσφενδόνισεν αὐτῷ κατὰ προσώπου.

Συγχρόνως δ' εἰς τὰς χεῖράς του ζητῶν νὰ τὸν ἐγκλείσῃ,
ρίπτει τὸν ἵππον κατ' αὐτοῦ, ὥς ἂν τὸν ἐκυνήγῃ.
Ἡ δὲ λαβὴ τοῦ ξίφους του, ἣν εἶχεν ἀκοντίσει,
τὸ κράνος καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Τολωσίου θίγει.
Οὐδόλως ὅμως ἤρκεσεν αὐτὸ νὰ τὸν κλονίσῃ.
Ἀπὸ τῶν βραχιόνων του ζητεῖ νὰ διαφύγῃ,
καὶ τραῦμα εἰς τὴν χεῖρά του τὴν εὖρωστον ἐπάγει,
ἣτις κλεισθεῖσα, σιδηρᾷ νομίζεται ἀρπάγῃ.

Τρέχων ἐγκλίνει δεξιῶς, ἀριστερῶς ἐγκλίνει,
κ' εἰς ὅλας τὰς ἀριστεράς, τὰς δεξιάς ἐγκλίσεις,
τὸν ἵππον του ἂν ἐγγὺς τὸν φέρ' ἢ τὸν μακρύνῃ,
κτυπᾷ πληγὰς ἐπὶ πληγῶν εἰς ὅλας τὰς κινήσεις,
καὶ ὅση ῥώμ' ἦν ἐν αὐτῷ ἢ τέχνη ἀνθρωπίνη,
ὅσας ἂν ἔπνεεν ὀργὰς ἢ ὅσας ἐκδικήσεις,
ὁμοῦ τὰ πάντα συνενοῖ κατὰ τοῦ λυμεῶνος,
Θεὸν καὶ τύχην ἀρωγούς παρακαλῶν συγχρόνως.

Ὁ δὲ, ἐπὶ τοῖς ὅπλοις του κ' ἐφ' ἑαυτῷ πιστεύων,
ἀτρόμητος ἀνθίσταται, καὶ φαίνεται ὡς πλοῖον
ἐντὸς ἀγρίου κλύδωνος τῶν θαλασσῶν, χηρεῦον
καὶ πηδαλίου καὶ ἰστῶν καὶ κεραιῶν κ' ἰστίων,
μὴ καταποντιζόμενον, ἂν καὶ κινδυνεῦον,
διότι εἶν' ἐξ ἰσχυρῶν σανίδων καὶ παγίων
τὸ σκάφος, καὶ ἡ θύελλα, ἂν κ' ἐμμανὴς τὸ σείῃ,
πλὴν δὲν τῷ σχίζει τὰ πλευρά, καὶ δὲν τὸ διαλύει.

Ἄργάντα, αὐτ' ἡ ὥρα σου θὰ ἦτον ἡ ἐσχάτη,
 ἂν κατ' αὐτὴν ὁ Βελζεβοὺλ σ' ἠρνεῖτο προστασίαν.
 Αὐτός, ὦ θαῦμα! Ἐκ σκιᾶς εἰς νέφος κοῖλον πλάττει
 μορφὴν πρὸς τὴν ἀγέρωχον Χλωρίνδαν παρομοίαν.
 Τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν αὐτῇ ἐμφερεστάτη,
 εἶχε τὴν φωτοβόλον τῆς πλουσίαν πανοπλίαν,
 τὴν λαλιάν τῆς, πλὴν χωρὶς φρενός, τὸ ὄλον σχῆμα,
 καὶ τὴν γνωστὴν αὐτῆς φωνήν, τοὺς τρόπους καὶ τὸ βῆμα.

Ἵνα ἡ φρούδη δὲ εἰκὼν φανῇ πιθανωτέρα,
 ἐκεῖ ὅπου τὸ πρότυπον τοῦ φάσματος ἐδρεύει
 ὁ ἀερόπλαστος τῆς ποῦς τὴν φέρ' εἰς τὸν αέρα,
 καὶ εἰς τὰ τεῖχη ἔρχεται, ὁπόθεν φυγαδεύει
 ὁ φόβος τὸν πολὺν λαόν, καὶ ὅθεν ἐν ἡμέρᾳ
 φρουρὸς συνήθως τὰς μακρὰς ἐκτάσεις κατοπτεύει·
 κ' εὗρε καθήμενόν τινα ἐκεῖ ποῦ ἐσχισμένη
 ῥαγὰς ἐστι, κ' εἰς σκοπιὰν διὰ τοῦ τείχους χαίνει.

Πρὸς Ὁραδῖνον ἔρχεται τὸ φάσμα, ὅστις εἶναι
 τοξότης, πρῶτος τῶν ἐχθρῶν δοξάζων τὰς σημαίας.
 «Ὁ φῆμην ἔχων ἔξοχον, τῷ λέγει, Ὁραδῖνε,
 »ὁ βάλλων σὺ κατὰ σκοποῦ ἀπὸ χειρὸς βεβαίας,
 »ζημὶ ἀνεπανόρθωτος ἂν δὲν θὰ ἦτον κρῖνε,
 »νὰ πέσῃ οὔτ' ὁ πρόμαχος αὐτός τῆς Ἰουδαίας,
 »καὶ ὁ ἐχθρός του, λάφυρα λαβὼν τὸν ὀπλισμόν του,
 »νὰ ἐπανέλθῃ ἀσφαλῆς εἰς τὸ στρατόπεδόν του.

402

» Ἐδῶ τὴν ἐμπειρίαν σου θὰ δείξης· λάβε βέλη,
 » καὶ βάψον τα εἰς τοῦ ληστοῦ τὸ αἷμα τοῦ Γαλάτου.
 » Βασιλικῶς ὁ βασιλεὺς νὰ σ' ἀνταμείψῃ μέλλει,
 » πλὴν ὅτι στέφανον τιμῆς θὰ λάβῃς ἀθανάτου.»
 Ὡς ἔλεγε, καὶ πρόθυμος ὁ ἄλλος ἐξετέλει,
 ἅμα ἐξήφθ' εἰς τὴν φωνὴν ἡ αἰσχροκέρδειά του.
 Εὐθὺς τὸ βέλος ἔλαβε, καθὼς τὸν παρεκίνει,
 κ' εἰς τὴν χορδὴν τὸ ἤρμοσε, καὶ τὴν χορδὴν ἐντείνει.

403

Ῥίπτει σκοπεύσας. Ἡ νευρὰ βοῖζει παλλομένη,
 φεύγει τὸ βέλος πτερωτὸν, κ' ἱπτάμενον συρίζει
 εἰς τοὺς ἀέρας, καὶ κτυπᾷ ὅπου ἡ πόρπη δένει
 τὴν ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν,, κ' εἰς δύο τὴν χωρίζει.
 Διαπερᾷ τὸν θώρακα· πλὴν μόλις τὸ μαιίνει
 τὸ αἷμα ἐκ τοῦ δέρματος, ὃ ἡ ἀκμή του σχίζει·
 διότι ὁ οὐράνιος φρουρὸς δὲν τὸ ἀφήνει
 νὰ εἰσχωρήσῃ, κ' ἐπεμβὰς τὴν ῥύμην του πρᾶναι.

404

Τὸ βέλος ἐκ τοῦ θώρακος ἀπέσπασεν ὁ γέρων,
 καὶ ν' ἀναβλύζῃ παρ' αὐτῷ θερμὸν τὸ αἷμα βλέπει.
 Πρὸς τὸν ἀλλόπιστον ἐχθρὸν ὀργίλον βλέμμα φέρων,
 σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως τῷ ἀπευθύνει ἔπη.
 Τρωθέντα δὲ ὁ ἀρχηγὸς ὡς εἶδεν τὸν ἑταῖρον,
 διότι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκτρέπει,
 ἐνόμισε πῶς καίριον τὸ τραῦμα κατεβλήθη,
 κ' ἐθλίβῃ ἡ καρδία του βαθέως, κ' ἐφοβήθη.

405

Καὶ εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα καὶ τὸ σχῆμα
τοὺς στρατιώτας προκαλεῖ νὰ τρέξωσιν ἐν βίᾳ·
καὶ πάντων ἡ προμετωπὶς κατέβη παραχρῆμα,
τὰ δόρατα προτάττονται, χαλῶνται τὰ ἡνία,
κ' οἱ λόχοι ἐκατέρωθεν ταχύνοντες τὸ βῆμα,
ἐκ διαφέρων, πρὸς τ' αὐτὰ εὐθύνονται σημεῖα.
Ἡ πεδιάς εἶν' ἀφανής, κ' ἡ κόνις πετωμένη,
εἰς τὸν ἀέρα κρέμαται πυκνή, καὶ ἀναβαίνει.

406

Καὶ μέγας κρότος αἶρεται ἀσπίδων κρουομένων,
δοράτων θώρακας, ξιφῶν τὰς περικεφαλαίας
κτυπώντων. Ἴππος κατ' ἐδῶ νεκρός· ἄλλος ἀσθμαίνων
ἄνευ ἱππέως φέρεται εἰς αἰμοφύρτους γαίας.
Ἐδῶ ἐκπνεύσας μαχητῆς, παρέκει ἄλλος στένων,
ἀγωνιῶν, καὶ οἰμωγὰς ἐκπέμπων φρικαλέας.
Ἀγρία εἶν' ἡ συμπλοκή, καὶ ὅσον κορυφοῦται,
τοσοῦτο μᾶλλον φαίνεται, καὶ τόσον ἀγριοῦται.

407

Ὁ δὲ Ἀργάντης ρίπτεται, πηδᾷ ταχὺς, κουφόπους,
καὶ στρατιώτου ρόπαλον ἀρπάζει ἐκ σιδήρου.
Τὸ περιστρέφει, καὶ πατῶν καὶ ἐπὶ ἀνθρώπους,
ὀλόγυρά του ἔκτασιν κενοῦ ἀφήνει γύρου.
Πλὴν τὸν Ῥαιμόνδον ἀπειλῶν ζητεῖ εἰς πάντας τόπους
διὰ βλεμμάτων ἡ ὀργὴ παράφορος ἐπλήρου.
Ὡς λύκος ἦν βουλιμιῶν, ζητῶν νὰ ἐπιπέσῃ,
τὴν πεῖνάν του εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὰ σπλάγχνα νὰ κορέσῃ.

408

Πλὴν νὰ προβῇ μέχρις αὐτοῦ δὲν δύνατ' ἐλευθέρως,
 διότι τῷ ἐπέπεσαν ἀμέσως ὡς τὸν εἶδον
 Γεράρδ' οἱ δύο ἀδελφοί, Ὁρμάννος, καὶ Ῥουγιέρος,
 ὁ Βαλναβίλλης τρόφιμος, κ' ὁ ἕτερος τῶν Γίδων.
 Ἄλλ' ὅσω τὸν προσέβαλλον αὐτοὶ ἀγριωτέρως,
 τοσούτῳ ἀντεμάχετο ἀγρίως, μὴ ἐνδίδων
 καθὼς τὸ πῦρ κατάκλειστον ἐκ βίας, διαδύον
 σφοδρότερον ἐξέρχεται διὰ τῶν ἐρειπίων.

409

Τὸν μὲν Ὁρμάννον θανατοῖ, τὸν Γίδον τραυματίζει,
 τὸν Ῥουγιέρον εἰς τὴν γῆν αἰμόφυρτον κυλίνει.
 Πλῆθος πλὴν ρίπτει' ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν περιστοιχίζει,
 κ' εἰς κύκλον δυσδιάλυτον καὶ φονικὸν τὸν κλείει.
 Ἀλλὰ διὰ τῆς τόλμης, ἣν εἰς πάντας ἐγκεντρίζει,
 ἰσορροποῦσι τῶν στρατῶν τῶν δύο οἱ ἀνδρεῖοι.
 Ὁ πρᾶος Βουλλιῶν καλεῖ τὸν ἀδελφόν του τότε
 « Ἄς προχωρήσωσιν οἱ σοί, τῷ λέγει, στρατιῶται.

410

»Καὶ ὅπου βλέπεις τὴν ἀκμὴν τῆς αἵματοχυσίας,
 »βοήθειαν εἰς τὸ λαιὸν τῆς μάχης φέρε πέρας.»
 Ἀπῆλθε, καὶ προσέβαλε μετὰ τοσαύτης βίας
 καὶ ῥώμης τὸ ἀριστερὸν τῶν πολεμίων κέρας,
 ὥστε νωθρὰ ἐφαίνοντο τὰ στίφη τῆς Ἀσίας
 ἀπέναντι τῆς Φραγκικῆς ὁρμῆς τῆς ἀνωτέρας,
 κ' ἐμπρός του σύγχυσις, φυγὴ καὶ τρόμος ἐπεκράτει,
 κ' ἵππους, σημαίας καὶ ἵππεῖς ὁμοῦ ἐποδοπάτει.

411

Οὐδ' εἰς τοῦ ἄλλου κέρατος τὰς τάξεις ἦν ἐλάττων
ὁ φόβος. "Ολοὶ ἔτρεχον, καὶ ὁ Ἀργάντης μόνον
ἀνθίστατο· οἱ δὲ λοιποὶ, καθεὶς ὡς εἶχε θᾶπτον
ἀπὸ ρυτῆρος ἔφευγε τὸν ἀπειλοῦντα φόνον.
Ἐκεῖνος μόνος ἔμενε, τὸ στήθος ἀντιτάττων.
Ἄν ἤτόν τις μεθ' ἑκατὸν χειρῶν καὶ βραχιόνων,
μετὰ πεντήκοντα ξιφῶν, ἀσπίδων τόσων ἄλλων,
δὲν θενὰ ἦτον ἄγριος, θανατηφόρος μᾶλλον.

412

Μὴ λογιζόμενος πληγὰς ξιφῶν καὶ ἀκοντίων,
οὐδὲ πεζῶν ἐπιδρομὰς καὶ προσβολὰς ἱππέων,
καθ' ὅλων μόνος φαίνεται ἀρκῶν καὶ κατισχύων,
καὶ στρέφεται νῦν κατ' αὐτῶν νῦν κατ' ἐκείνων παίων.
"Οπλα καὶ μέλη του ἐν ᾧ συντρίβονται, μεθύων,
δὲν βλέπει τὸν ἰδρῶτά του πῶς βάφει αἷμα ρέον.
"Ο ὄχλος ὅμως ὁ φυγὰς τοσοῦτος πέριξ ἦτον,
ὥστε τὸν συμπαρέσυρεν ἡ ἄτακτος φυγὴ των.

413

᾽Ωθούμενος ἐνέδωκε, καὶ ἄκων, εἰς τὴν βίαν,
διότι ὁ ἀνθρώπινος χεῖμαρρους τὸν ἀρπάζει.
Ἄλλὰ δὲν ἔχει φεύγοντος ἢ ὄψιν ἢ καρδίαν,
ἂν τὴν καρδίαν τῆς χειρὸς τὸ ἔργον μεταφράζῃ.
Τὸ βλέμμα του τὴν πρώτην του διατηρεῖ μανίαν,
καὶ τὴν ἀγρίαν του ὀργὴν ἢ ἀπειλὴν ἐκφράζει.
Τὸν ἀνανδρὸν καὶ ρίψασπιν λαὸν παντοιοτρόπως
ν' ἀναχαιτίσῃ προσπαθεῖ, πλὴν μάταιος ὁ κόπος!

414

Μάτην ἢ τόλμην τοῦ ζητεῖ τὴν ἤτταν νὰ βραδύνῃ,
καὶ τάξιν εἰς τὰ φεύγοντα νὰ ἐπιβάλῃ πλήθη.
Παράκλησις ἢ προσταγὴ τὸν φόνον δὲν πραύνει,
ἢ τέχνη δὲν τὸν ὁδηγεῖ, ὁ λόγος δὲν τὸν πείθει.
Ὁ Βουλλιών δ' ὁ εὐσεβὴς, ἰδὼν ὅτ' εἶχε κρίνει
ὀρθῶς, καὶ πῶς ἐπέτυχε καθὼς διανοήθη,
τὴν νίκην τὴν χαρμόσυνον νὰ συμπληρώσῃ θέλει
καὶ νέαν εἰς τοὺς νικητὰς ἐπικουρίαν στέλλει.

415

Μόνον διότι δὲ αὐτὴ ἦν ἄλλη τῆς ἡμέρας
ἦν εἶχεν εἰς τὰς δέλτους τῆς ἡ βίβλος τῆς προνοίας,
τῶν ἀηττήτων μαχητῶν δὲν ἔφερεν εἰς πέρας
τὸ ἔργον, καὶ τὰς ἱεράς μεγάλας κακουχίας.
Ἀλλὰ ὁ καταχθόνιος στρατὸς, ὁρῶν τὸ γέρας
τῆς μισητῆς τοῦ ἀπειλοῦν νὰ παύσῃ τυραννίας,
τὴν ἄδειαν ὠφεληθεῖς, συνήγειρε νεφέλας,
ἀνέμους ἐξανήγειρε, καὶ ὁ ἀὴρ ἦν μέλας.

416

Πρὸ τοῦ ἡλίου σκοτεινὴ ἀχνὺς ἐπιχυθεῖσα,
τὸν ἔσβεσεν, ἀόρατα ἐγένοντο τὰ ὄντα·
ὁ οὐρανὸς ταρτάρειος φλογιζομένη πίσσα
ἐφαίνετο ὅτ' ἤστραπτεν ὁ κεραυνὸς κ' ἐβρόντα.
Ῥαγδαία ἐπιπτε βροχὴ εἰς παγετὸν πηχθεῖσα,
καὶ τὰ πεδία ἔπηγε, τὸ ρεῦμά της πiónτα.
Ἡ λαίλαψ κλάδους καὶ κορμούς συντρίβει καὶ κυλίνει,
καὶ ὅλους βράχους ἀποσπᾷ, καὶ λόφους αὐτοὺς σείει.

417

Τοῖς Φράγκοις ἀντιμέτωπος ἡ καταιγὶς φρυάττει,
καὶ ὑπ' ἀνέμου καὶ βροχῆς καὶ ἀστραπῶν τυφλοῦνται.
Ἡ αἰφνιδία ῥύμη τῆς τὸ βῆμά των ταραττει,
ὥς ὑπὸ τρόμου πανικοῦ σχεθέντες, δὲν κινοῦνται·
καὶ περὶ τὰς σημαίας των, ἅς νῦν σκοτεινοτάτη
τῆς ὄψεώς των ἀφαιρεῖ, ὀλίγοι συσπειροῦνται.
Ἡ δὲ Χλωρίνδα, βλέπουσα μακρόθεν, συλλαμβάνει
χρηστάς ἐλπίδας, καὶ κτυπᾷ τὸν ἵππον τῆς καὶ φθάνει.

418

«Ὁ οὐρανὸς κηρύττεται, κραυγάζει, τοῦ ἀπίστου
ἐχθρὸς, καὶ σύμμαχος ἡμῖν καὶ τῇ δικαιοσύνῃ.
»Οὐδόλως μᾶς ἐπικρεμᾷ τὴν χεῖρα τῆς ὀργῆς του,
»καὶ ἀνεπάφους ὑπ' αὐτῆς τὰς ὄψεις μας ἀφήνει.
»Ἰδέτε, μόνος τοὺς ἐχθροὺς μετὰ θυμοῦ μεγίστου
»προσβάλλει κατὰ πρόσωπον, καὶ τρέμουσιν ἐκεῖνοι·
»αὐτὸς τυφλοὺς τοὺς καθιστᾷ καὶ ἀναξιομάχους.
»Ἐμπρός! Ἡ τύχη ὁδηγεῖ· χωρεῖτε διὰ τάχους.»

419

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὥρμησαν εἰς τὴν προσλαλιάν τῆς.
Ἡ δὲ, τὴν λύσσαν ὀπισθεν τοῦ Ἄδου δεχομένη,
ἐκόρεσ' ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν σφαγῆς τὴν δεξιάν τῆς,
τὰς ἀνισχύρους των πληγὰς μικρὸν λογιζομένη.
Συγχρόνως δὲ, στρεφόμενος ὀπίσω ὁ Ἀργάντης,
κατὰ τῶν ἤδη νικητῶν φρικώδης ἐπεμβαίνει.
Αὐτοὶ δὲ, μὴ ἀντέχοντες εἰς φονικὴν τὴν μάχην
κ' εἰς τῆς θυέλλης τὴν ὀρμὴν, τῷ ἑστρεψαν τὴν ῥάχιν.

420

Ὑπὸ πληγῶν προσβάλλονται θνητῶν καὶ ἀθανάτων,
 ἐλαύνοντες οἱ ἔντρομοι ἵππεῖς ἀπὸ ῥυτῆρος·
 καὶ τῆς βροχῆς οἱ χεῖμαρροι, κ' ἐκεῖνοι τῶν αἱμάτων,
 μιγνύμενοι κατέβαφον τὴν γῆν ὑποπορφύρως.
 Ἐν δὲ τῷ πλήθει τῶν νεκρῶν καὶ ἐτοιμοθανάτων
 πίπτει Ῥιδόλφος ὁ χρηστὸς καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Πύρρος.
 Ὁ μὲν εὐθὺς ἐξέπνευσε, τοῦ Κιρκασίου θυμα,
 τοῦ δ' ἡ Χλωρίνδα ἔκοψεν ἀνιλεῶς τὸ νῆμα.

421

Οὕτως οἱ Φράγχοι φεύγουσιν· ἀλλ' ἔτι ἐπεκράτει
 ἀκάθεκτος ἡ δίωξις τῶν Σύρων καὶ δαιμόνων.
 Εἷς μόνος δὲ, ὁ Βουλλιὼν, ὃν φόβος δὲν ταραττεῖ,
 πρὸς ἔπλα καὶ πρὸς χάλαζαν καὶ ἀπειλὰς σιφῶνων
 ἀπτόητον τὸ μέτωπον, τὸ στῆθος ἀντιτάττει,
 κ' ἐλέγχει τὸ μικρόψυχον τῶν πέριξ τοῦ Βαρόνων·
 κ' ἐμπρὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τοῦ ἵππου μένων,
 συλλέγει ὅσους δύναται ἐκ τῶν διωκομένων.

422

Δις ἔπληξε τὸν ἵππον του, καὶ μεθ' ὀρμῆς προσβάλλων,
 ἰδίως κατὰ τοῦ σκληροῦ Ἀργάντου ἐπεβλήθη.
 Καὶ πάλιν δις ἐξώρμησε ξιφῆρης, ὅπου μᾶλλον
 πεπυκνωμένα τοῦ ἐχθροῦ ἐμάχοντο τὰ πλήθη.
 Πλὴν τέλος εἰς τ' ὀχύρωμα ὑποχωρῶν μετ' ἄλλων,
 καὶ παύσας τὴν ἐπίθεσιν, τῆς νίκης παρητήθη.
 Ἀπῆλθον οἱ Σαρακηνοί, κ' ἐτέρωθεν οἱ Φράγχοι
 ἐπίσης ὑπεχώρησαν, ἐνδόντες τῇ ἀνάγκῃ.

Ἄλλ' οὐδ' εἰς τὸ στρατόπεδον δὲν ἔπαυσε νὰ πνέῃ
ἡ μαινομένη καταιγίς, οὐδὲ νὰ τοὺς μαστίζει,
καὶ νῦν μὲν ταύτας τὰς πυράς, ἐκείνας νῦν νὰ σθέῃ.
Ὑδωρ εἰσρέει πανταχοῦ, ὁ ἄνεμος συρίζει·
θραύει τοὺς πάλους, τὰς σκηνάς ἀρπάζει καὶ συγχέει
καὶ σχίζει, καὶ εἰς σίφωνας μακρὰν τὰς σφενδονίζει.
Βροχή, βρονταὶ καὶ ἄνεμος μετὰ κραυγῶν, εἰς μίαν
συμμίσγνυνται κωφεύουσιν, φρικώδη ἁρμονίαν.



ΡΑΨΩΔΙΑ ΟΓΔΟΗ

4

Ἡ θύελλα ἐκόπασεν, ἐπῆλθε νηνεμία
καὶ ὁ καικίας ἔπαυσε τρομάζων τοὺς ἀνθρώπους.
Ἐκ τῶν δωμάτων τ' οὐρανοῦ φαιδρὰ ἐν ἡρεμίᾳ
ἡ ῥοδοστέφανος αὐγὴ προῆλθεν ἡ χρυσόπους.
Ἀλλὰ οἱ ἐξεγείραντες εἰς πάλιν τὰ στοιχεῖα
εἰσέτι δὲν μετέβαλλον διάθεσιν καὶ τρόπους.
Καὶ μάλιστα τῇ Ἀλικτοῖ, καταχθονίῳ κόρῃ,
ἐν τῶν πνευμάτων ὁμιλεῖ, ᾧ ὄνομ' Ἀσταγόρῃ.

2

«Ἰδὲ, τῇ λέγει, Ἀλικτῶ, ἐκεῖνον τὸν ἱππέα
»ὅστις προβαίνει. Κώλυμα ἡμῶν τίς θὰ τῷ φέρῃ;
»Ζῶν, σῶος, τὸν τοῦ κράτους μας προστάτην βασιλέα
»διέφυγε, καὶ πρὸς αὐτὰ πορεύεται τὰ μέρη.
»Ἐάν τίς ἦν τοῦ ἀρχηγοῦ ἡ τύχ' ἡ ἀπευκταία
»καὶ τίς ἡ τῶν συντρόφων του τοῖς Φράγκοις ἀναφέρῃ,
»πολλὰ θὰ γίνουν, κ' ἔχομεν ὑπόνειαν μεγάλην
»μὴ τοῦ Βερτόλδου ὁ υἱὸς ἀνγκληθῇ καὶ πάλιν.

3

» Ἡξεύρεις ποῖον τὸ κακόν. Καὶ δύνاميς καὶ δόλος
 » χρειάζεται· εἰς πρόληψιν ἐκείνου τοῦ κινδύνου.
 » Σὺ πρὸς τοὺς Φράγκους ἄπελθε. Σὸν ἔργον εἶν', εὐκόλως
 » ὅ,τι ἂν λέγῃ πρὸς καλὸν νὰ στρέφῃς κατ' ἐκείνου.
 » Σὺ χύσον φλόγας, πλήρωσον δηλητηρίου ὅλως
 » τοῦ Ἑλβετοῦ, τοῦ Βρετανοῦ τὰς φλέβας, τοῦ Λατίνου.
 » Ὅργας εἰς τὸ στρατόπεδον κατάσπειρον καὶ μίση,
 » καὶ ἀναστάτωσον αὐτὸ ἐν φοβερᾷ συγχύσει.

4

» Τὸ ἔργον σου εἶν' ἄξιον. Ἐὰν τὸ κατορθώσῃς,
 » ἔσται παρὰ τοῦ Ἀνακτος σοὶ ἔπαινος καὶ γέρας.»
 Ὡς εἶπεν. Οὐδὲ προτροπῆς ἀνάγκην εἶχε τόσῃς
 ὅπως εἰς ταῦτ' ἀποδυθῇ τὸ ἀπευκταῖον τέρας.
 Ἀλλ' ὁ ἱππεὺς ὃν εἶδομεν, ὁ πρὸς τὰς ὀχυρώσεις
 χωρῶν, εἰς τῆς πορείας του ἀφίκετο τὸ πέρας,
 καὶ εἶπε· « Χαρισθῆτέ μοι, γενναῖοι στρατιῶται.
 » Ποῦ εἶναι ὁ στρατάρχης σας πληροφορίαν δότε.»

5

Τὸν φέρουσ' εἰς τὸν ἀρχηγὸν πολλοὶ τῶν ἡγεμόνων,
 ἀκρόασιν εἰδήσεων ποθοῦντες νεωτέρων.
 Ὁ δ' εἰς τὴν χεῖρα ἔκλινεν ἥτις δονεῖ τὸν θρόνον
 τῆς Βαβυλῶνος, εὐλαβῶς τὰ χεῖλη του προσφέρων.
 « Ἄνερ οὗ, λέγει, ὄριον ἡ φήμη ἔχει μόνον
 » τὸν ἄπειρον Ὠκεανὸν, τὸν θόλον τῶν ἀστέρων,
 » χαριστέραν εἰδήσιν ἐπόθουν νὰ σοὶ φέρω.»
 Καὶ ἔπειτα ἐστέναξε, καὶ εἶπε περαιτέρω·

6

«Τοῦ Βασιλέως τῶν Δανῶν υἱὸς ἦν ὁ Συένος.
 »Στήριγμα, δόξαν ὁ πατὴρ τὸν εἶχεν εἰς τὸ γῆρας.
 »Αὐτὸς τοῖς σοῖς διδάγμασι προήχθη πεπεισμένος
 »τὸ ξίφος ὑπὲρ Ἰησοῦ νὰ λάβῃ ἀνὰ χεῖρας·
 »καὶ οὐδεὶς κάματος αὐτὸν, οὐδὲν κινδύνου γένος,
 »ἢ ἔφесιν ἀνέσεως, ἢ πόθος τῆς πορφύρας,
 »οὐδ' ἢ τοῦ γέροντος πατρὸς ἀνέστειλεν ἀγάπη·
 »καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ εὐσεβοῦς οὐδόλως ἀπετράπη.

7

»Ἦθελε μόνον παρὰ σοῦ, μεγάλου διδασκάλου,
 »τὴν τέχνην τὴν πολύμοχθον νὰ μάθῃ τῶν ἀνδρείων.
 »Καὶ ἐν ἐντὸς τοῦ αἶσθημα παντὸς προεῖχεν ἄλλου·
 »ἡσχύνετο τὸν ἄδοξον, τὸν ἀφανῆ τοῦ βίον.
 »Τὴν φήμην τοῦ ὀνόματος ἀκούων τοῦ μεγάλου
 »ἦν ὁ Ῥινάλδος ἔδρεπεν, ἀχμαίαν τὸ παιδίον,
 »δόξαν ἐξήπτετο ποθῶν· ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην
 »ἐπόθει τὴν οὐράνιον, τὴν δόξαν τὴν μεγάλην.

8

»Ταχύνας τὰς παρασκευάς, τῶν ὁπαδῶν τοῦ μόνος
 »τὸν στόλον διεκόσμησεν ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων.
 »Εὐθὺ τῆς Θράκης ἔπλευσεν, ὅπου ἀρχαῖος θρόνος,
 »ὁ τῶν Ἑλλήνων, ἱδρυται, τὰ βήματά του φέρων.
 »Ὁ Βασιλεὺς τῷ ἔδιδε ξενίαν φιλοπρόνως,
 »ὅποτε ἦλθεν ἄγγελος ἐκεῖ τῶν ὑμετέρων.
 »Αὐτὸς ἢ Ἀντιόχεια μᾶς εἶπε τί ὑπέστη,
 »πῶς κατεκτήθη, κ' ἔπειτα ἡρωϊκῶς ἀντέστη.

9

» Ἀντέστη κατὰ τῶν Περσῶν, ὧν τόσα ἤλθον σμήνη
 » ὅπως παρακαθήσων εἰς τὴν πολιορκίαν,
 » ὥστε ὁ βλέπων ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶχον μείνει
 » οὐδ' ἔπλα οὐδὲ κάτοικοι σχεδὸν εἰς τὴν Περσίαν.
 » Σὲ εὐφημεῖ, καὶ ἔπειτα τὸν λόγον παρατείνει
 » περὶ Ῥινάλδου, ἐπαινῶν ἐκείνου τὴν ἀνδρίαν
 » καὶ τὴν παράτολμον φυγὴν, καὶ ὅσα μεταξὺ σας
 » κατώρθωσε, τὴν παρ' ὑμῖν ὑπόληψιν κερδήσας.

10

» Πῶς ὁ στρατὸς εἶν' ἕτοιμος, προσέθηκεν ἐν τέλει,
 » εἰς ἔφοδον τὰ ἔπλα του νὰ στρέψῃ νικηφόρα·
 » καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν τοῦλάχιστον ἂν θέλῃ
 » τῆς τελευταίας νίκης του νὰ συμμετάσχῃ τώρα.
 » Τοσοῦτον δ' αἱ πολεμικαὶ εἰδήσεις ἅς ἀγγέλλει
 » τὸν νέον ἐρεθίζουσιν, ὥστ' ἔτος πᾶσα ὥρα
 » τῷ φαίνεται καθ' ἣν ἀργεῖ τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην,
 » κ' ἡ χεὶρ του δὲν ἐμβάφεται εἰς αἱματῶδη νίκη.

11

» Αἰσχύνῃν του ἐνόμιζε τὴν εὐκλειαν τῶν ἄλλων,
 » καὶ ἦτον ἡ καρδία του ἐκ τούτου τετρωμένη.
 » Πᾶς δ' ὁ περίσκεψιν αὐτῷ καὶ ἀποχὴν προβάλλων
 » τὸν εὕρισκεν ἢ ἀπειθῇ, ἢ καὶ κωφὸν ἐν γένει·
 » οὐδ' ἐφοβεῖτο κίνδυνον τινὰ ἐκείνου μᾶλλον
 » τοῦ τῶν κινδύνων σου μακράν, καὶ ἄγευστος νὰ μένῃ
 » τῆς δόξης σου. Μόνον αὐτὰ σπουδαῖα ἐθεώρει.
 » Πρὸς πάντα τὰ ἐπίλοιπα δεινὰ ἡδιαφόρει.

12

»Ὁ ἴδιος τὴν τύχην του, ἥτις ἡμᾶς μὲν σύρει
 »ἐκεῖνον δὲ καθοδηγεῖ, ὁ ἴδιος ἐπείγει·
 »ὥστε ἡ ἀνυπόμονος ὁρμή του τὸν ἐγείρει
 »ὅποτε μόλις ἡ αὐγὴ τὰς πύλας τῆς ἀνοίγῃ.
 »Ἀναχωρήσας μεθ' ἡμῶν, διεύθυνσιν ἐτήρει
 »εὐθεῖαν, ἥτις τάχιστα εἰς τὸν στρατὸν σας λήγει,
 »μὴ ἀποφεύγων στενωποὺς ἢ δυσχερεῖς οἰόδους,
 »οὐδ' ἐχθρικὰς φοβούμενος ἐνέδρας ἢ ἐφόδους.

13

»Τροφαὶ πολλάκις ἔλειπον, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων βίας
 »ἢ κρυπτομένων λοχιτῶν κατεῖχοντο οἱ δρόμοι.
 »Ἀλλὰ, ὑπερνίκησεν αὐτὰς τὰς δυσκολίας,
 »κ' ἐθανατοῦτο πᾶς ἐχθρὸς ἂν δὲν ὠπισθοδρόμει.
 »Τέλος αἱ νίκαι σας πηγὴ ὑπῆρξαν ἀσφαλείας,
 »κ' ἐγένοντο οἱ ἀσφαλεῖς παράτολμοι ἀκόμη.
 »Ἐν τέλει, μίαν τὰς σκηνὰς ἐπήξαμεν ἐσπέραν
 »τῇ Παλαιστίνῃ προσεχεῖς, τῆς μεθορίου πέραν.

14

»Ἐκεῖ μᾶς ἦλθον πρόσκοποι καὶ ἔφερον εἰδήσεις·
 »οὐχὶ μακρὰν πῶς ἤκουσαν βροντὴν κλαγγῇ ὁμοίαν,
 »ὅτι σημεῖα στίλβοντα καὶ σημαιῶν κινήσεις
 »στρατεύματος ἀνήγγελλον ἀμέτρου παρουσίαν.
 »Πλὴν ταῦτα ἤσυχον ὥς πρὶν, ἀτάραχον ἐπίσης
 »καὶ ἄτρομον ἀφήνουσι τὸν νέον τολμητίαν,
 »ἂν κ' εἰς τὸ ἄκουσμα οὐδεὶς ὑπῆρξε στρατιώτης
 »οὐ πελιδὸν τὸ μέτωπον δὲν ἐβαψεν ὠχρότης.

45

» «Ω! Δάφνην θενά δρέψωμεν, τοῖς εἶπεν, εἰς τὴν πάλην
 » »μαρτύρων ἢ θριαμβευτῶν. Ἐλπίζω τὴν δευτέραν,
 » »ὁμολογῶ πλήν, ἐκ ψυχῆς πῶς εὐχομαι τὴν ἄλλην,
 » »πλήν τῆς εὐκλείας, ἔχουσιν ἀξίαν ἀνωτέραν.
 » »Ἡ θέσις αὕτη, ἀδελφοί, ἀθάνατον, μεγάλην
 » »τὴν μνήμην μας θενά τηρῇ, καὶ εἰς τὴν ἀπωτέραν
 » »τῶν ἀπογόνων γενεὰν εἰς ταῦτα τὰ ἐδάφη
 » »θὰ δείκνυνται τὰ τρόπαια ἡμῶν, κ' ἡμῶν οἱ τάφοι.»

46

» Τοιαῦτα εἶπε, καὶ φρουροὺς εἰς τὰς παρόδους θέτει,
 » καὶ τοὺς ἀγῶνας διαίρει καὶ τὰς ὑπηρεσίας.
 » Ὁ ἴδιος τὰ ὅπλα του οὐδόλως ἀποθέτει,
 » καὶ πᾶς κοιμᾶται ὁ στρατὸς φορῶν τὰς πανοπλίας.
 » Ἡ νύξ ἐν τούτοις προχωρεῖ· κ' ἐν ᾧ οἱ πάντες ἔτι
 » ἐν κόλποις ἀναπαύονται σιγῆς καὶ ἡσυχίας,
 » αἶφνης κραυγῶν ἀλαλαγμοὺς ἀντήχησε βαρβάρων,
 » χωρῶν ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ὡς ἄκρων τῶν ταρτάρων.

47

» «Ὅλ' εἰς τὰ ὅπλα!» ῥήγνυνται φωνή, καὶ τὸν Συένον,
 » τῶν πρώτων προηγούμενον, ἀκολουθοῦσ' οἱ ἄλλοι.
 » Τὸ εὐγενές του πρόσωπον ὡς πεπυρακτωμένον
 » ἐβάφη, κ' εἰς τὸ βλέμμα του φλόξ θάρρους ἀναθάλλει.
 » Ἴδου, μᾶς ἐπιτίθενται, καὶ κύκλος, περιδένων
 » ἡμᾶς εἰς τὴν καμπύλην του, σφιγκτὰ μᾶς περιβάλλει.
 » Αἱ λόγχαι καὶ αἱ μάχαιραι ὡς δάση μᾶς ἐγκλείουν,
 » καὶ ἄνωθεν τὸν ἥλιον τὰ βέλη ἀποκλείουν.

48

»Εἰς τοῦτον δὲ τὸν ἄνισον ἀγῶνα τῆς ἀνδρίας,
 »καθ' ὃν ῥομφαῖαι εἴκοσι προσβάλλουσι τὴν μίαν,
 »πολλοὺς εἰς γῆν ἐκτείνουσαι νεκροὺς ἢ τραυματίας
 »τυφλαὶ κατάγονται πληγαὶ εἰς τὴν τυφλὴν σκοτίαν.
 »Πλὴν ν' ἀριθμῆσθι τραύματα καὶ ἀνθρωποθυσίας
 »οὐδεὶς ἐκείνην δύναται τὴν ὥραν τὴν ἀγρίαν.
 »Ἡ μαύρη νύξ τὸ μέγεθος τῶν ζημιῶν μας κρύπτει·
 »ὁμοῦ πλὴν καὶ τὰ ἔργα μας τὰ ἐνδοξα καλύπτει.

49

»Ἀλλ' ὁ Σύνεος τοὺς λοιποὺς ἀνδρείους ὑπεραίρει,
 »ὥστε τοῖς πᾶσιν ὁρατὴ προκύπτ' ἡ κεφαλὴ του.
 »Ἡ φήμη διὰ τῆς νυκτὸς τὰς διηγῆσεις φέρει
 »παντός του ἔργου πιστευτοῦ, ἢ ἔργου ἀδοκῆτου.
 »Πέριξ του ἐπιπτον σωροὶ νεκρῶν, τὸ αἷμα ἔρρει,
 »ὥστε τῷ ἦσαν πρόχωμα καὶ τάφος οἱ ἐχθροὶ του,
 »καὶ εἶχεν, ἔπου ἦγετο ὑπὸ κακῆς των μοίρας,
 »τὴν φρίκην εἰς τὸ βλέμμα του, τὸν φόνον εἰς τὰς χεῖρας.

20

»Εἰσέτι ἐμαχόμεθα, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κόμη
 »ῥοδοστεφῆς εἰς οὐρανὸν ἠπλώθη τῆς πρωίας.
 »Ἀλλ' ὥς διεσκεδάσθησαν οἱ τῆς σκοτίας τρόμοι
 »κ' οἱ τῶν νεκρῶν οὖς ἔκρυπτεν ὁ πέπλος τῆς σκοτίας,
 »καὶ ὥς ἀνέλαμψε τὸ φῶς τὸ ποθητὸν, ἀκόμῃ
 »καὶ ἄλλας ὄψεις ἐδειξε φρικτὰς καὶ ἀπαισίας.
 »Καλύπτονται ὑπὸ σωρῶν πτωμάτων τὰ ἐδάφη,
 »καὶ σχεδὸν ὅλος ὁ μικρὸς στρατός μας κατεστράφη.

21

» Ἐκ δισχιλίων, ἔμειναν οὐδ' ἑκατόν. Αἱμάτων
 » τοιοῦτον βλέπων χεῖμαρρὸν, τοσαῦτα νεκρά στήθη,
 » ἂν ἐταράχθ' εἰς τὸ δεινὸν ἐκεῖνο θέαμά των,
 » τὸ ἄγνωῶ, ἂν ἡ χαλκῇ καρδία ἐλυπήθη.
 » Οὐδὲν δεικνύει ἔξωθεν· καὶ κράζει διατάττων·
 » « Ἐμπρός, ἀκολουθήσωμεν τ' ἀνδρεῖα ταῦτα πλήθη,
 » ὣν ἔχνη αἱματότυπα ὁρᾶτε οὐκ ὀλίγα
 » πρὸς οὐρανὸν νὰ φέρωσι, καὶ ὄχι πρὸς τὴν Στύγα.»

22

» Εἶπε, καὶ εἶδ' ἐγγίζοντα τὸν θάνατόν του χαίρων.
 » Ἦτον φαιδρά ἡ ὄψις του, πιστεύω κ' ἡ καρδία.
 » Σφάζων ἐρρίφθη μεταξὺ βαρβάρων ἀνημέρων,
 » κ' ἡ καρτεροψυχία του ἦν ἴση τῇ ἀνδρείᾳ.
 » Καὶ οὐδ' ὑπῆρχε χάλυβος ἐκ τῶν στεγανωτέρων
 » οὐδὲ σκληροῦ ἀδάμαντος ὑπῆρχε πανοπλία,
 » τὸ ξίφος ἀναστέλλουσα αὐτοῦ τὸ ἀπολύον.
 » Συγχρόνως πλὴν τὸ σῶμά του πληγῶν ἦν ὅλον βρούον.

23

» Δὲν ἦτον πλέον ἡ ζωὴ, ἀλλ' ἡ ἀνδρεία ἦτον
 » ἡ τὸ ἀδάμαστον αὐτὸ διατηροῦσα πτῶμα.
 » Οὐδὲ στιγμὴν ἐπαύσατο πληττόμενος καὶ πλήττων,
 » κ' ἐρρίπτε, προσβαλλόμενος, νεκρῶν ἐμπρός του στρῶμα,
 » ὁπότε γίγας ἄγριος προβάς, σιδηροχίτων,
 » τὴν ὄψιν ἔχων φοβεράν, ἀπαίσιον δὲ τ' ὄμμα,
 » ὀρμαῖ. Μακρὰ συνάπτεται καὶ πεισματῶδης πάλη.
 » Πλὴν τέλος, τῇ συναρρώγῃ πολλῶν, τὸν καταβάλλει.

24

»Οὕτως ὁ ἥρως ἔπεσε. Συμβάντος πικροτάτου!
 »Καὶ οὐδεὶς ἔμεν' ἐξ ἡμῶν, οὐδεὶς ἐκδικητῆς του.
 »Ἵμᾶς ἐπιμαρτύρομαι, ὦ ἔνδοξα ὄστᾶ του,
 »ὦ αἶμα βεῦσαν εἰς τιμὴν ἀγῶνος φιλοχρίστου,
 »ὅτι οὐδόλως ἔφυγα τὴν ὄψιν τοῦ θανάτου,
 »οὐδόλως τὰς δεινὰς πληγὰς, οὐδόλως τοὺς φονεῖς του,
 »καὶ ὅτι, ἂν ἐπέτρεπεν ὁ Κύριος ὁ ἄνω,
 »διὰ τῶν ἔργων ἄξιος ἐδείχθην ν' ἀποθάνω.

25

»Ζῶν, μόνος ἐκεῖ ἔπεσα ἐγὼ τῶν ἡμετέρων,
 »καὶ ἴσως οὐδὲ εἷς ἐστι νὰ μ' ἐκλαμβάνῃ ζῶντα.
 »Οὐδέν τι περὶ τῶν ἐχθρῶν γνωρίζω τῶν ἐτέρων,
 »διότι μ' ἐγκατέλιπεν ἡ αἴσθησις πεσόντα.
 »Ὡς πάλιν δ' εἰς τὰς ὄψεις μου φῶς ἦλθεν, ἀποφέρον
 »τὴν περιβάλλουσιν ἀχλὺν, τὴν κρύπτουσιν τὰ ὄντα,
 »νύξ μοι ἐφάνη· κ' ἔβλεπε μακρὰν, εἰς τὴν σκοτίαν,
 »ὁ ἀδρανὴς μου ὀφθαλμὸς ὡς ἀμυδρὰν φωτίαν.

26

»Οὐδὲν διέκρινον σαφῶς μακρὰν οὐδὲ πλησίον,
 »διότι μόλις αἴσθησις μοι ἔμενεν ὀλίγη.
 »ἀλλ' ἔβλεπον ὡς ἔξυπνος, εἰς ὕπνον δὲ καμμύων,
 »ὅστις καμόντα βλέφαρα νῦν κλείει νῦν ἀνοίγει.
 »Πλὴν τῶν τραυμάτων ἤρξατο ὁ πόνος καταπρίων
 »τὰ μέλη μου, ὡς τῆς νυκτὸς ἡσθάνθησαν τὰ ῥίγη,
 »καὶ ἅμα τὰ κατέψυξεν ἡ πάχνη τοῦ αἵρος
 »εἰς τὸ γυμνὸν καὶ ὑπαίθρον παρερρῆμμένα μέρος.

27

» Ἐν τούτοις βαθμηδὸν τὸ φῶς τὸ ἀσταθὲς προὔχῳρει,
 » καὶ ψίθυρος μοὶ ἔφθανεν ὡς λόγων δυσνοήτων.
 » Ἄν καὶ θολή τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἀδρανῆς ἡ κόρη,
 » οὐχ ἤττον ἀνεγνώρισεν ἐγγὺς τὸ φῶς πῶς ἦτον·
 » κ' ἐμπρὸς μου δύο ἴσταντο μορφαὶ μανδυοφόροι,
 » ἔχουσαι δᾶδας· καὶ «Υἱέ, μοὶ εἶπεν ἡ φωνή των,
 » » πιστεύθητ' εἰς τὸν Κύριον, οὗ πανταχοῦ προσφάνει
 » » ἡ χάρις, καὶ τὰς προσευχὰς πρὶν γίνουιν προλαμβάνει.»

28

» Οὕτως ὁ εἰς ὠμίλησε, κ' ἐξέτεινε τὴν χεῖρα
 » ὑπὲρ ἐμέ· ἡμιθανῆ, ὡς ὅσοι εὐλογοῦσι·
 » κ' ἐπρόσθεσεν, ἐπίσημον λαμβάνων χαρακτῆρα,
 » λέξεις ἅς οὐδ' ἐνόησα, οὐδ' εἶχον ἂν ἀκούσει.
 » «Ἐγέρθητ'», εἶπεν ἔπειτα· καὶ δύνάμιν ἐπῆρα,
 » κ' ἐγείρομαι· οὐδ' αἱ πληγαὶ τοῦ σώματος πονοῦσι.
 » Καὶ (παραδόξου θαύματος!) ἡσθάνθην πῶς ἀκόμη
 » ἐνίσχυε τὰ μέλη μου ἡ παλαιὰ των ῥώμη.

29

» Ὡς ἐννεῶς τοὺς ἔβλεπον· ὁ νοῦς μου ἡμφισβήτει
 » τὸ ἀληθές, τὸ βέβαιον, ὡς ὅψεως ἀπάτην.
 » Ὁ δ' εἰς των «Ὀλιγόπιστε, μοὶ λέγει· τί σ' ἐκπλήττει;
 » » Τί ἔφερε τὴν φρένα σου εἰς ταραχὴν ἐσχάτην;
 » » Ἄνθρωποι εἴμεθ' ἀληθεῖς. Μὴ τερατώδη ζῆτει.
 » » Φέρομεν σάρκα. Τοῦ Χριστοῦ εἴμεθα λάτρεις. Μάτην
 » » διὰ ψευδῶν μᾶς εἴλκυεν ὁ πλάνος κόσμος τρόπων.
 » » Εἰς τοῦτον ζῶμεν τὸν τραχὺν μεμονωμένον τόπον.

30

» » Ἐμέ πρὸς σωτηρίαν σου ὁ Κύριος προκρίνει,
 » » ὅστις προστάττει πανταχοῦ καὶ πάντων βασιλεύει,
 » » καὶ ὅστις δι' οὐτιδανῶν καὶ ἀσθενῶν νὰ γίνη
 » » τὸ μέγα καὶ θαυμάσιον πολλάκις ἐπινεύει.
 » » Αὐτὸς τὸ σῶμ' ἀκήδευτον δὲν δέχεται νὰ μείνῃ
 » » οὐ ἢ ἀρειμανῆς ψυχὴ εἰς οὐρανοὺς ἀνέβῃ,
 » » καὶ ὅπερ μέλλει μετ' αὐτῆς λαμπρὸν καὶ κοῦφον πάλιν
 » » νὰ ἐνωθῇ ἀθάνατον εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἄλλην.

31

» » Τὸ σῶμα λέγων, ἐννοῶ τὸν εὐγενῆ Συένον,
 » » εἰς ὃν ταφὴ ὁρεῖλεται ἐκ τῶν εὐκλεεστέρων,
 » » μνημεῖον πολυτίμητον, καὶ ἄξιον ἐπαίνων
 » » τῶν ζώντων, καὶ τῶν γενεῶν τῶν μεταγενεστέρων.
 » » Ἀνάβλεψον· τὸν οὐρανὸν ἰδὲ τὸν ἐστιγμένον,
 » » καὶ τὸν ὡς ἥλιον λαμπρὸν, τὸν ἕνα τῶν ἀστέρων.
 » » Τὸ φῶς αὐτὸ τὸ ζωηρὸν νὰ σ' ὁδηγήσῃ μέλλει
 » » τοῦ ἀρχηγοῦ σου ποῦ εἰσὶ τὰ ἐρριμμένα μέλη. »

32

» Κ' ἐκ τοῦ φωτῆρος, μᾶλλον δὲ τοῦ τῆς νυκτὸς ἡλίου
 » βλέπω ἀκτὶς καλλίφωτος εὐθὺ νὰ καταβαίνει
 » ὅπου ἀγνώστως ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρείου,
 » καθὼς γραμμὴ ἐξ οὐρανοῦ χρυσῇ καταγομένη.
 » Τόσον ἐπλήσθη δὲ φωτὸς τὸ σῶμα ὑπεργείου,
 » ὥστ' ἔλαμπε πᾶσα πληγὴ περιαιυγαζομένη,
 » καὶ καλλυνθὲν ἐξέλιπε πᾶν εἰδεχθὲς του στίγμα,
 » καὶ τὴν μορφήν του ἔλαβε τὸ αἱματῶδες μίγμα.

33

» Ὡς πρὶν, δὲν ἔκειτο πρηνής· ἀλλ' ὥς κατὰ τὸν βίον
 » ὁ πόθος του εἰς οὐρανὸν αἰείποτ' ἐπεδήμει,
 » καὶ νῦν τὴν ὄψιν ἔστρεφε τῶν ἄστρον ἐναντίον,
 » ὥς κοῦφος ν' ἀναπτερωθῇ πρὸς τ' ἄστρ' ἂν ἐπεθύμει.
 » Ἡ δεξιὰ του ἦν κλειστή, καὶ ἔσφιγγε πλησίον
 » τὸ τεταμένον ξίφος, ὥς εἰς προσβολὴν ἐτοίμη·
 » ἢ δ' ἄλλη, εἰς τὸ στῆθός του σεμνῶς ἑσταυρωμένη,
 » παρὰ Θεοῦ συγχώρησιν αἰτούμενον ἐμφαίνει.

34

» Τὰ δάκρυά μου ἔπλυνον ἀκόμῃ τὰς πληγὰς του,
 » οὐδ' ἐν ἐμοὶ ἐκόπαζε τοῦ πένθους ἡ δριμύτης,
 » ὁπόταν, κλίνων ἐλαφρῶς, ἀπὸ τῆς δεξιᾶς του
 » τὴν μάχαιραν ἀπέσπασεν ὁ ἱερὸς πρεσβύτης.
 » « Ἡ σπάθη, λέγει, τῆς χειρὸς αὐτῆς τῆς στιβαρᾶς του,
 » ἥτις τοσούτων ἔχυσεν αἷμα ἐχθρῶν, καὶ ἥτις
 » εἰσέτι μὲν ὑπέρυθρος, ἤξεύρεις, ὑπερβάλλει
 » πᾶν ὄπλον· ἀνωτέρα της δὲν ἐχαλκεύθη ἄλλη.

35

» « Ἀφ' οὗ ἡ ἄνω ἔνευσε βουλὴ νὰ τὴν χωρήσῃ
 » διὰ θανάτου στυγεροῦ, τοῦ πρώτου της κυρίου,
 » κατακειμένη ἄχρηστος ἐνταῦθα μὴ ἀργήσῃ,
 » καὶ χεὶρ ἅς τὴν ἐκδέχεται ἀνδρείου παρ' ἀνδρείου.
 » Γνώμη καὶ ῥώμη πρὸς τὴν πρὶν ἅς τὴν διέπη ἴση,
 » πλὴν μακροτέρα καὶ φαιδρὰ διάρκεια τοῦ βίου.
 » Διὰ τοῦ ὄπλου δὲ αὐτοῦ τοῦ μοῖρα εἰμαρμένου
 » αἱματηρὰ ἐκδίκησις ληφθήτω τοῦ Σθένου.

36

» » Ὁ Σολιμάν, ὅφ' οὗ νεκρὸς ἐβρίφη ὁ Συένος,
 » » πρέπ' ὑπ' αὐτοῦ τὴν μάχαιραν νὰ φονευθῇ ἐπίσης.
 » » Λάβε την. Ὅπου τὸ πιστὸν στρατοπεδεύει γένος
 » » τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν, ἐκεῖ νὰ τὴν κομίσῃς.
 » » Καὶ μὴ φοβῆσαι, ἂν εἰς σέ ὁ τόπος εἶναι ξένος,
 » » ὅτι δυσκόλους καὶ κλειστάς διόδους θ' ἀπαντήσῃς·
 » » διότ' ἡ χεὶρ ἡ πανσθενὴς νὰ σ' ἐδηγήσῃ μέλλει
 » » ἐκείνου, ὅστις σ' ἔφερε, καὶ ὅστις σ' ἀποστέλλει.

37

» » Θέλει ἡ ζωά σου φωνή, ἣν διετήρησέ σοι,
 » » εἰς τὸν φιλόχριστον στρατὸν πανδήμως νὰ κηρύξῃ
 » » τὴν τόλμην, τὴν εὐσέβειαν, πρὸς τῇ ἀγρία ζέσει
 » » ἣν εἶχεν εἰς τὸν πόλεμον ὁ ἀρχηγός σου δείξει.
 » » Τότε τὸν ἐρυθρὸν σταυρὸν πᾶς ἄλλος νὰ φορέσῃ
 » » θενά θελήσῃ, προτραπείς ἐπὶ τοιαύτῃ νύξει,
 » » καὶ ἤδη, κ' ἐν τῷ μέλλοντι μετὰ πολλοὺς αἰῶνας
 » » θενά ἐξάπτ' ἡ φήμη του εἰς εὐγενεῖς ἀγῶνας.

38

» » Νὰ μάθῃς ἤδη μένει σοι ἐξ οὐρανοῦ τὸ γέρας
 » » τῆς ἐκδικήσεως αὐτῆς εἰς τίν' ἀπενεμήθη.
 » » Εἰς τὸν Ῥινάλδον, μείρακα, πλὴν τῆς ὠριμωτέρας
 » » ἀνδρίας ἀνδρειότερον, ὃς πάντων προεκρίθη.
 » » Ὡς τῷ τὴν δώσης, παρ' αὐτοῦ εἰπὲ ὅτι τὸ πέρας
 » » προσμένουσιν ὁ οὐρανὸς καὶ τῶν λαῶν τὰ πλήθη. »
 » Ἀλλ' ἐν ᾧ ἤκουον αὐτοῦ τοιαῦτα φλογγομένου,
 » » ὑπ' ἄλλου νέου θαύματος ἐθορυβήθη ξένου.

39

» Ἐκεῖ ὅπου κατέκειτο, ἐμπρός μου παραχρῆμα
 » βλέπω, καὶ τάφος αἶρεται εὐρύς τās διαστάσεις.
 » Τ' ἀκήδευτά του λείψανα ἐνέκλεισε τὸ μνήμα·
 » οὐδὲ τὸ πῶς ἐνόησα οὐδὲ τās περιστάσεις·
 » καὶ τ' ὄνομά του ἔλεγε, τās πράξεις του ἐτίμα
 » δι' ἐπιγράμματος σεμενοῦ κεχαραγμέν' ἡ βάσις.
 » Ἐκπεπληγμένος ἔμεινα, οὐδ' ἔπαυον θαυμάζων,
 » νῦν πρὸς τὰ μάρμαρ' ἀφορῶν, νῦν τὴν γραφὴν σπουδάζων.

40

» «Θὰ κεῖτ' ἐδῶ, προσέθηκεν ἐκεῖνος, τεθαμμένον
 » τὸ σῶμα τοῦ κυρίου σου ἐν μέσῳ τῶν ἐταίρων·
 » τὰ πνεύματά των δ' εἰς δεσμὸν θὰ ζῶσ' ἡγιασμένον,
 » διηνεκῶς εὐδαίμονα ἐπάνω τῶν αἰθέρων.
 » Ἄλλ' ἤδη σὺ ἀπόστηθι, τὰ δάκρυα ζηράινων.
 » Καίρός σοι ἀναπαύσεως. Ἐλθὲ (εἶπεν ὁ γέρον),
 » καὶ παρ' ἐμοὶ κατάλυσον. Ὡς λύση δὲ τὰ σκότη,
 » εἰς νέους δρόμους ἡ ἀκτὶς θὰ σ' ὀδηγήσ' ἡ πρώτη.»

41

» Σιγᾷ, καὶ νῦν διὰ κρημνῶν καὶ νῦν δι' ἀνηφόρων
 » τὰ βήματά μου ὀδηγεῖ, δυσχρήστου ὁπαδοῦ του.
 » Τέλος εἰς κοῖλον, ἄγριον καὶ σπηλαιώδη χώρον
 » διὰ τῶν βράχων φθάνομεν. Ἐντὸς τοῦ ἀντροῦ τούτου
 » μεταξὺ λύκων κατοικεῖ καὶ ἄρκτων αἰμοδόρων,
 » ἀλλ' ἀσφαλὴς καὶ ἄφοβος, μετὰ τοῦ μαθητοῦ του·
 » διότι ὅσον οὐδ' ἀσπίς, οὐδὲ θωράκων λέπη,
 » τὸ στῆθος, ἔστω καὶ γυμνόν, ἡ ἀθωότης σκέπει.

42

» Ἦτον λιτὸν τὸ δεῖπνόν των, ἦτον σκληρὰ ἡ κλίνη,
 » καὶ εἰς αὐτὴν ἀνέπαυσα τὰ μέλη κατακλίνων.
 » Πλὴν μόλις τῆς ἀνατολῆς τὸ χάραγμα φαιδρύνει
 » ἡ πρώτη λάμψις τῶν χρυσῶν καὶ πορφυρῶν ἀκτίνων,
 » οἱ ἐρημῖται ἄγρυπνοι ἠγέρθησαν ἐκεῖνοι
 » εἰς προσευχὴν ἑωθινὴν, κ' ἠγέρθην μετ' ἐκείνων.
 » Καὶ ἀσπασθεὶς τὴν δεξιὰν τοῦ ἱεροῦ πρεσβύτου,
 » ἐστράφην ὅπου μ' ἔπεμπεν ἡ ἔνθεος φωνή του.»

43

Εἶπεν αὐτὰ ὁ Γερμανός. Αὐτῷ δὲ ἀπεκρίθη
 ὁ Βουλλιών· «Μοὶ ἔφερεις εἰδήσεις, ὦ ἱππότα,
 » σκληρὰς, δι' ἃς τὸ στράτευμα βαθέως ἐλυπήθη,
 » διότι ἀναγγέλλουσι δεινὰ συμβεβηκότα.
 » Εἰς μίαν ὥραν ἔφαγε τὸ χῶμα τόσα πλήθη
 » καὶ εἰς ἡμᾶς παμφίλτατα, κ' εἰς τὴν ἀνδρίαν πρῶτα·
 » καὶ οἷος κεραυνὸς τὴν γῆν ἐπὶ στιγμὴν θαμβώσας
 » ἐνέσκηψε, καὶ ἔπεσε σβεσθεὶς ὁ κύριός σας.

44

» Πλὴν τί; Σφαγῆς περικλεοῦς! Θανάτου μακαρίου
 » ὑπὲρ κατὰκτησιν χωρῶν καὶ ὑπὲρ πάντα πλοῦτον!
 » Ποτὲ ἡ δάφνη τῶν μαχῶν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου
 » δὲν ἀπεδόθ' ἡ ἐνδοξὸς ὑπὲρ νικῶν τοιούτων.
 » Ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ φωταυγοῦς καὶ τοῦ ἐπουρανίου
 » ἦσαν αὐτοὶ τὸν στέφανον τοῦ ἔργου τοῦ καλοῦ των
 » ἀθάνατον· κ' ἐκεῖ καθεὶς δεικνύων ὅσας φέρει,
 » νομίζω, εὐκλεεῖς πληγὰς, καυχᾶται κ' ἐπιχαίρει.

45

» Σὺ δ' εἰς τοῦ κόσμου τὸν στρατὸν κινδύνους καὶ στερήσεις
 » ἀκόμῃ νὰ ὑφίστασαι ἄφ' οὗ σοὶ ἐπετρέπη,
 » διὰ τὸν θρίαμβον αὐτῶν ἐπὶ χαιρεῖ ἐπίσης.
 » Ἄς σοὶ παιδρύνῃ τὴν ψυχὴν ἢ πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη.
 » Τοῦ δὲ Βερτόλδου ὁ υἱός, ὃν ἤλθες νὰ ζητήσης,
 » δὲν εἶναι μεταξὺ ἡμῶν, καὶ ἀλλαχοῦ ἐτρέπη.
 » Νὰ τὸν ζητήσης δι' ὁδῶν μὴ θέλῃς ἀβεβαίων,
 » καὶ ἀσφαλὲς περίμεινον νὰ μᾶς δοθῇ τι νέον.»

46

Εἰς τὰς τοιαύτας σκέψεις τῶν τὸ φιλικὸν τῶν πλείστων
 πρὸς τὸν Ῥινάλδον αἶσθημα θερμὸν ἀναγεννᾶται
 καὶ «Οἴμοι! λέγουσι πολλοί· ἐν μέσῳ τῶν ἀπίστων
 » ὁ νεανίας ὁ χρηστός τίς οἶδε ποῦ πλανᾶται;»
 Κ' εἰς κύρωσιν τῶν λόγων τῶν πρὸς τὸν Δανὸν καθεῖς τῶν
 πῶς τὰς ἀνδραγαθίας του ἐγνώρισε καυχᾶται.
 Ὁ δὲ, ἀκούων τοὺς πολλοὺς, ἐνδόξους τοῦ θριαμβοῦς
 εἰς συνεχῇ ἀφήγησιν, πληροῦται ὑπὸ θάμβους.

47

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἐνθύμησις τοῦ νέου, τὰς καρδίας
 τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν εἰς οἶκτον συνεχίνει,
 νέοι ἐπέστρεψαν πολλοὶ ἀπὸ λεηλασίας,
 εἰς ἣν ἐξέδραμον, καθὼς πολλάκις εἶχε γίνεαι.
 Συνήγαγον δὲ κ' ἔφερον αὐτοὶ μετ' ἀφθονίας
 καὶ ἐριοῦχα ποίμνια καὶ κερασφόρα κτήνη,
 ἀκόμῃ καὶ γεννήματα ὀλίγα, καὶ προσέτι
 κριθάς, καὶ εἴ τι ὁ ἵππεὺς τῷ ἵππῳ παραθέτει.

48

Ἐκτὸς δὲ τούτων, ἔφεραν καὶ δείγματ' ἀφορήτου
 μεγίστου δυστυχήματος, καὶ πιθανῶς βεβαίου,
 τὸ ῥάκος τοῦ εἰς αἵματα βαφέντος ἐπενδύτου,
 καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν τοῦ ἥρωος τοῦ νέου.
 Φήμη διέτρεξεν εὐθύς. — Τίς ἦν ἐπ' ἀπορρήτου
 ὅστις σιγῶν θὰ ἔμενε τοσοῦτον ἀπευκταίου; —
 Ὁ λόγος ἦν ἀμφίβολος· ἀλλ' ἅπαντες ὁρμῶσι
 νὰ μάθωσι, ν' ἀκούσωσι, τὰ ἔπλα νὰ ἰδῶσι.

49

Τὸν θώρακα ἐγνώρισαν αὐτοῦ τὸν φωτοδόλον,
 τὸν μέγαν, ὄρνιν ἔχοντα ἀντ' ἄλλων ἐμβλημαμάτων,
 ὡς στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον, πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον,
 τοὺς νεοσσοὺς, πρὶν εὐρωστοὶ ἀρθῶσ' εἰς τὰ πτερά των.
 Ἄν ὄχι μόνος, ἔστιλβε πολλάκις πρῶτος ὄλων
 εἰς τὰς παλαιστράς τῶν μαχῶν καὶ τῶν κατορθωμάτων
 καὶ ἦδη, ὅτε βλέπωσι πῶς αἷμα τὸν μολύνει
 συντετριμμένον, θλίβονται καὶ μαίνονται ἐκεῖνοι.

50

Παντοῖα ἐψιθύριζον, κ' ἐξέταζον τὰ πλήθη
 τὰ αἷτια τοῦ φόνου του καὶ τὰ συμβεβηκότα.
 Τὸν Ἀλιπράνδον δὲ, παρ' οὗ ἡ λεία ἐσυλήθη
 ἐκάλεσεν ὁ Βουλλιών, καὶ τοῦτον, παρεστῶτα,
 ἄνδρα τὴν φρέν' ἀδούλωτον, τὴν γλῶσσαν φιλαλήθη
 καὶ ἀφελῇ, καταλεπτῶς τοιαῦτα τὸν ἠρώτα·
 «Τὰ ἔπλα ταῦτα ποῦ καὶ πῶς εὐρέθησαν, εἰπέ μοι.
 »Εἴ τι καλόν, εἴ τι κακόν, οὐδὲν ἀπόκρυπτέ μοι.»

51

Κ' ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο· «Μακράν, ἐν ἀποστάσει
 » ἦν πεζοδρόμος ἐν δυσὶν ἡμέραις διατρέχει,
 » κατὰ τὴν Γάζαν, εἵχομεν μικράν κοιλάδα φθάσει,
 » ἥτις εἰς λόφους κλείεται καὶ τῆς ὁδοῦ ἀπέχει.
 » Προρρέων δὲ ἀφ' ὕψηλοῦ, διέρπων εἰς τὰ δάση,
 » ῥύαξ βραδὺς καὶ ἥσυχος τὸν τόπον διαβρέχει.
 » Δασὺ ἐνταῦθα, σύσκιον καὶ σύδενδρον τὸ ὄρος,
 » εἶν' εἰς κρυπτίας πρόσφορος καὶ εἰς ἐνέδρας χῶρος.

52

» Ἐδὼ ζητοῦμεν ποιμένα μὴ εὕρωμεν, ἐλθόντα
 » τὴν γλῶσσην νὰ βοσκήσωσι τὴν παραποταμίαν.
 » Τὰ χόρτα αἰφνης βλέπομεν αἶμα πυκνὸν πίνοντα,
 » κ' ἐν αὐτοῖς κείμενον νεκρὸν ὀπλίτην νεανίαν.
 » Ἰδόντες ἐταράχθημεν τὰ ὅπλα, γνωστὰ ἔντα,
 » ἂν κ' εἶχον ὅλα μιανθῇ εἰς αἶμα κ' εἰς κονίαν.
 » Τὸ πρόσωπόν του νὰ ἰδῶ ἠθέλησα. ὦ λύπη!
 » Εὕρισκω ὅτ' ἡ κεφαλὴ εἶχε κοπῇ, καὶ λείπει.

53

» Ἡ δεξιὰ του ἔλειπεν ὁμοίως, καὶ μυρίων
 » ἔφερε στίγματα πληγῶν τὸ στῆθος, ὁ κορμὸς του.
 » Τὸ κράνος ἔκειτο κενὸν παρέχει, καὶ πλησίον
 » τὸ ταυσιπτερον πτηνὸν, ὁ λόφος ὁ λευκός του.
 » Νὰ ἐρωτήσω ἤθελον, δὲν ἤξευρον δὲ ποῖον,
 » ὅποτε μετὰ χωρικοῦ συμπίπτομεν ἀγνώστου
 » καὶ μόνου, ὅστις ἐμπεσὼν εἰς ὀπλοφόρα πλήθη,
 » στρέφει τὸ βῆμα πρὸς φυγὴν, διότι ἐφοβήθη.

54

» Πλὴν συνελήφθη διωχθεῖς. Νά ἔλθῃ διατάττω,
 » καὶ ἀπεκρίνετ' ὡς ἐγὼ ἡρώτων ἐξετάζων·
 » Ἐντὸς τοῦ δάσους, ἔλεγε, τὴν χθὲς ὡς ἐπλανᾶτο,
 » εἶδεν, ὁπλῖται ἤρχοντο, κ' ἐκρύβη ἐνδοιάζων.
 » Ἀρτίτομος εἰς τοῦ ἐνὸς τὴν χεῖρα ἐξηρτάτο
 » ξανθὴ τὴν κόμην κεφαλῇ, κ' εἶχ' αἷμ' ἀποσταλάζον.
 » Καθ' ὅσον παρετήρησε, νομίζει νεανίου
 » πῶς ἦτον, ἐκ τοῦ πώγωνος τοῦ ὅλως ἀγενείου.

55

» Τὸν εἶδε πῶς τὴν κεφαλὴν ὀλίγον μετὰ τοῦτο
 » ἀπὸ τοῦ ἐφιππίου του ἐξήρτησεν εἰς πῆραν.
 » Προσέθηκε δ' ἐκ τῆς στολῆς σαφῶς πῶς ἐδηλοῦτο
 » ὅτι ἀνῆκον οἱ ἵππεῖς εἰς ἡμετέραν μοῖραν.
 » Ἐγὼ δὲ ἀπεγύμνωσα τὸ σῶμα ἐν τοσούτῳ,
 » κ' εἰς μόνην τὴν ὑπόνοιαν τὰ δάκρυα μ' ἐπῆραν.
 » Τὰ ὅπλα δὲ παρέλαβον, ἀφήσας ὁδηγίας
 » νὰ τῷ δοθῶσιν αἱ τιμαὶ ἀξίας του κηδείας.

56

» Ἀλλ' ἂν ὑπώπτευστα ὀρθῶς, ἂν ὅς νομίζω ἔστι,
 » ἄλλης κηδείας ἄξιος καὶ τελετῶν εἶν' ἄλλων.»
 Ὁ Ἀλιπράνδος, ὡς εἰπὼν, ἐν σιωπῇ ἀπέστη,
 περὶ τοῦ τίς ὁ φονευθεὶς οὐδόλως ἀμφιβάλλων.
 Ἀλλὰ στεναῖζας, σκυθρωπὸς ὁ Γοδεφρεῖδος ἔστη,
 κ' αἱ τεθλιμμέναι φρένες του ἀμφιῖρόπ' ἦσαν μάλλον.
 Καὶ νὰ πεισθῇ ἀπὸ πηγῶν ζητεῖ ἀναντιρρήτων
 τίς ὁ ἀκέφαλος κορμὸς, καὶ ὁ φονεὺς τίς ἦτον.

57

Ἐν τούτοις ἤδη τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος ἐπεχύθη
ἐπὶ τῆς γῆς, κ' εἰς τ' οὐρανοῦ τ' ἀπέραντα πεδία.
Ὁ ὕπνος δὲ ὁ νηπενθής, ἡ τῶν δεινῶν μας λήθη,
καὶ τὰς φροντίδας ἔλυσεν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἴα.
Σὺ μόνος δὲ, ὦ Ἀργιλλάν, φλεγόμενος τὰ στήθη,
ὑπ' ἀλγηδόνας τήκεσαι, σκεπτόμενος παντοῖα·
κ' ἡ τριχυμία τῆς φρενὸς νὰ ἔλθῃ δὲν ἀφήνει
εἰς τ' ἄγρυπνά σου βλέφαρα τοῦ ὕπνου ἡ γαλήνη.

58

Αὐτοῦ ὁ λόγος ἦν θρασὺς, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του
ἦσαν δριμέα, ζέουσα ἡ τῶν φρενῶν του στάσις·
καὶ ἀνετράφη, γεννηθεὶς παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Τρόντου,
εἰς ἐμφυλίου ἐριδας καὶ εἰς ἐπαναστάσεις.
Ἄλλ' ἐξωρίσθη ἔπειτα, καὶ διὰ τῶν σφαγῶν του
τὸ αἷμα λαῦρον ἔρρευσεν διὰ τῆς χώρας πάσης,
μέχρις οὗ τέλος, πόλεμον εἰς τὴν Ἀσίαν φέρων,
στεφάνους νέους ἔδρεψε δαφνῶν εὐγενεστέρων.

59

Μόλις τὴν πρώτην ἐκλείσεν αὐγὴν τὰ βλέφαρά του,
ἀλλ' οὐδ' εἰς ὕπνον κλείονται οὐδὲ εἰς ἡρεμίαν·
εἰς φρίκην μᾶλλον, φοβερὰν καθὼς τὴν τοῦ θανάτου,
ἦν εἰς αὐτὸν ἐνέχυσεν ἡ Ἀληκτῶ, ἀγρίαν.
Εἰς βάσανον τὰ ὄνειρα εἰσὶ τ' ἀπατηλά του,
καὶ ἂν καὶ ἤδη ὕπνωττε, δὲν εἶχεν ἡσυχίαν·
διότι τερατεύεται ἡ Ἐρινὺς, καὶ πλάττει
ποικίλα, ἀποτρόπαια, καὶ τὸν καταταράττει.

60

Τῷ παριστᾷ ἀκέφαλον κορμὸν γιγαντιαῖον,
 ἐστερημένον τῆς μιᾶς χειρὸς, τῆς δεξιᾶς του·
 καὶ νεκρωσίμως πελιδνῇ, ὑγρὰ εἰς αἷμα ῥέον,
 ἐξήρτηται ἡ κεφαλὴ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς του.
 Τὸ ἄψυχον δὲ πρόσωπον ὠμίλει ἀναπνέον,
 καὶ προηγεῖτ' ὀλοφυρμὸς τοῦ λόγου του ἐκάστου·
 κ' ἔλεγε· «Φύγε, Ἀργιλλάν. Δὲν βλέπεις; ἡ τυφλώττεις;
 »Αὐτ' αἱ σκηναὶ εἰσὶ φρικταί, ὁ ἀρχηγὸς προδότης.

61

»Κατὰ τοῦ Γοδεφρείδου τίς, ὦ φίλοι, τοῦ αἰσχίστου,
 »καὶ τίς κατὰ τῶν δόλων του θὰ σᾶς ἐξασφαλίσῃ;
 »Ὁ φθόνος τὰ ἐνδόμυχα βιβρώσκει τῆς ψυχῆς του.
 »Φονεὺς μου ἤδη, σκέπτεται καὶ σᾶς πῶς ν' ἀφανίσῃ.
 »Ἄλλ' ἂν ἐπαίνου ἀληθῶς ἐφίησαι ἀρίστου,
 »ἡ χεὶρ σου ἂν τὴν ἀρετὴν ποθῇ νὰ προασπίσῃ,
 »μὴ φεῦγε, μὴ. Ὁ τύραννος τὸ πνεῦμ' ἄς παραδώσῃ,
 »ὅπως τὴν ὠργισμένην μου ψυχὴν ἐξιλεώσῃ.

62

»Παρὰ σοὶ ἔσομαι, σκιά ὀργῆς, σκιά σιδήρου
 »καὶ τιμωρίας. Δι' ἐμοῦ τὴν χεῖρα καθοπλίσεις.»
 Τοιαῦτα εἶπε· καὶ εἰπὼν, τὸ πνεῦμά του ἐπλήρου
 δεινῆς μανίας, καὶ φλογὸς ἐνάγχως ἐκραγείσης.
 Οἱ ὀφθαλμοὶ του στρέφονται, λυθέντος τοῦ ὀνείρου,
 δηλητηρίου ἐνταύτῳ ἀνάπλεοι καὶ λύσσης·
 καὶ ἔνοπλος, μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας
 ἀνεγερθεὶς, τοὺς μαχητὰς καλεῖ τῆς Ἰταλίας.

63

Εἰς θέσιν δὲ τοὺς συγκαλεῖ, καθ' ἣν ἀνηρτημένα
εἰσὶ τὰ ὅπλα τοῦ καλοῦ Ῥινάλδου, κ' ἐπομένως
τὴν πρᾶξιν ἣν ὑπώπτευσε, τὴν λύσσαν ἣν ἐγέννα
εἰς τραχὺν λόγον καὶ πικρὸν ἐκθέτ' ἡγριωμένος.
«Ὡς πότε θενὰ κλίνωμεν, τοῖς λέγει, τὸν αὐχένα
»εἰς βάρβαρον, τυραννικόν, ἐστερημένον γένος
»καὶ λογικοῦ καὶ πίστεως, ὃ δὲν θὰ ἤμπορέσῃ
»οὐδ' ὁ χρυσὸς, οὐδ' ὄλον μας τὸ αἷμα νὰ κορέσῃ;

64

»Δι' ὅσας μᾶς ἐπέφερον πληγὰς καὶ δι' ὁποίας,
»βαρείας, ἀτιμωτικὰς, οἱ ἄνομοί των νόμοι,
»καὶ βάσανα ἐπταετῇ, ἐπὶ χιλιετίας
»ἡ Ἰταλία θὰ πονῇ, καὶ θὰ φρυάττ' ἡ Ῥώμη.
»Ν' ἀναπολήσω περιττὸν τὴν γῆν τῆς Σικελίας
»πῶς τοῦ Ταγκρέδου ἔλαβεν ἡ φρόνησις κ' ἡ Ῥώμη·
»καὶ σήμερον προδοτικῶς εἰν' ἔρμαιον τῶν Γάλλων,
»καὶ δόλος ὑπεσκέλισε τὴν ἀρετὴν τῶν ἄλλων.

65

»Τί νὰ τὰ λέγω, ἂν χειρὸς ταχύτης ἀπαιτῇται
»ἢ ἐὰν δύναμις νοός, ἂν τολμηρὰ καρδιά,
»πῶς πάντοτ' ἓνα ἐξ ἡμῶν θεβαίως θὰ ἰδῇτε
»πρῶτον, τὸν σίδηρον, τὸ πῦρ νὰ φέρ' εἰς τὰ πεδία.
»Ἄν δὲ λαφύρων καὶ δαφνῶν διανομὴ τελεῖται
»εἰρήνην ὅτ' ἐπικρατεῖ κ' ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ,
»τότε ἡμῶν οὐδέτερα, ἀλλ' εἰν' αὐτῶν ἐπίσης
»χρυσὸς, τιμαὶ καὶ θρίαμβος, καὶ τῶν χωρῶν αἱ κτήσεις.

66

» Τίς ἄλλοτε ἀγανακτῶν ἡμῶν ἢ ἐπικρίνων
 » κατὰ τοιούτων ἤγειρε φωνὴν ἀδικημάτων;
 » Τὰ παρατρέχ' ὥς ἐλαφρά. Ἐξήλειψεν ἐκείνων
 » τὴν μνήμην πρᾶξις στυγερά, τῶν ἀνοσιωτάτων.
 » Ναί, τοῦ Ῥινάλδου οἱ φονεῖς εἰσὶ καὶ ἀνθρωπίνων
 » καὶ θεῶν καταπατηταὶ νομίμων καὶ πραγμάτων.
 » Καὶ δὲν βροντᾷ ὁ οὐρανός, ἡ γῆ δὲν θεν' ἀνοίξη
 » ἐντὸς τῆς αἰωνίας τῆς σκοτίας νὰ τοὺς πνίξη;

67

» Ἐκεῖνον ἐθανάτωσαν ὅς ἦν ἀσπίς καὶ σπάθη
 » τῆς ἡμετέρας πίστεως· καὶ τίς τὸν ἐκδικεῖται;
 » Τί λέγω νὰ ἐκδικηθῇ; Τίς κἂν ἀπεπειράθη
 » νὰ τὸν κηδεύσῃ; Ἄταρος εἰς χῶμα γυμνὸν κεῖται.
 » Θέλει καθεῖς σας, ἀδελφοί, τίς ὁ φονεὺς νὰ μάθῃ;
 » Μὴ εἶναι ἄρ' ἀπόρρητον, ἢ μὴ τὸν ἀγνοεῖτε;
 » Τίς δὲν ἤξεύρ' ἡ ἀρετὴ ὅπως τῶν Λατίνων
 » τὸν Γοδεφρείδον ἐνοχλεῖ, κεντᾷ τὸν Βαλδουίνον;

68

» Ἀλλ' ἄλλους λόγους τί ζητῶ; Τὸν οὐρανὸν ὀμνύων,
 » σᾶς λέγω, τὸν παιδεύοντα ἐπιρροίαν πασαν.
 » Ὅποτε τ' ἄστρα τῆς νυκτός πρὸς τὴν αὐγὴν ὠχρίων,
 » ἀεροπλάνητον σκιὰν τὸν εἶδα καταβάσαν.
 » ὦ θεάμα! ὦ ἐγκλήμα τοῦ Γοδεφρείδου ποῖον,
 » νέα ἡμῖν ἐγκλήματα πολλὰ παρασκευάσαν!
 » Τὸν εἶδα· δὲν ἦν ὄνειρον. Ὅπου τὸ βλέμμα τρέπω,
 » κ' ἐκεῖνος ὁμοῦ τρέπεται, καὶ πανταχοῦ τὸν βλέπω.

69

»Καὶ ἤδη τί θὰ πράξωμεν; Εἰς χεῖρας τὰς ἐναίμους
 »τὸ σκῆπτρον θ' ἀνεχώμεθα νὰ μένη τοῦ προστάτου,
 »τοῦ κυβερνήτου τῶν λαῶν; Ἡ ὅπου τὰς ἡρέμους
 »πλουσίας χώρας πλημμυροῖ τὸ ῥεῦμα τοῦ Εὐφράτου
 »θ' ἀπέλθωμεν, ὅπου λαοὺς πλουτίζοντ' ἀπολέμους
 »εἰς τόσας πόλεις φέρουσι τροφὴν τὰ κύματά του;
 »Θὰ φέρωσι καὶ εἰς ἡμᾶς. Θὰ γίνωσ' ἡμῶν λεία,
 »κ' εἰς αὐτὰς ξέν' ἢ φραγκικὴ θὰ μείνη βασιλεία.

70

»Ἀπέλθωμεν, ἂν θέλητε. Ἀφήσωμεν τὸν φίλον,
 »τὸν ἥρω' ἀνεκδίκητον ἀφήσωμεν ἐκεῖνον.
 »Καὶ ὅμως, ζωηρότερον ἂν εἶχετε τὸν ζῆλον,
 »οὐδ' ἦν εἰς τὴν καρδίαν σας ὑπόψυχρος καὶ σδύνων,
 »τὸν ὄφιν ὅστις ἔφθειρε διὰ τεχνῶν ποικίλων,
 »διὰ λοιμῶδους ἐπαφῆς τὸ ἄνθος τῶν Λατίνων,
 »θενὰ τὸν ἐφονεύομεν, ὅπως, φρικτὸν τὸ πέρας,
 »διὰ τοῦ παραδείγματος, πᾶν ἐκφοβίσῃ τέρας.

71

»Ἐγὼ θὰ ἤθελον, ἐγὼ,— ἀνίσως τῆς ἀνδρίας
 »τῆς τόσον ἐγνωσμένης σας ἢ τόλμη ἦτον ἴση, —
 »τὴν ποινὴν σήμερον ἐντὸς ἐκείνης τῆς καρδίας,
 »τῆς φωλεᾶς τῶν κακιῶν αὐτοχειρὶ βυθίσει.»
 Οὕτως ὠμίλει ἐμμανὴς, καὶ τῆς αὐτοῦ μανίας
 κατῴρθωσεν ἡ γλῶσσά του τοὺς ἄλλους νὰ ἐμπλήσῃ.
 «Ὅπλα!» φρυάττει· κ' ἐνταῦτῳ ἡ ταραχῶδεςτάτη
 ὁμήγυρις «ὅπλα!» ὁμοῦ κραυγάζουσα φρυάττει.

72

Ἡ Ἀληκτὼ τὴν χεῖρά της κινεῖ ἐξοπλισθεῖσα,
καὶ εἰς τὸ αἷμά των ὀπούς φαρμακεροὺς μιγνύει.
Τῆς διανοίας ἑκστασις, καὶ μανιώδης λύσσα
αἰμοδιψῆς, τὰς φρένας των ταραττει καὶ μεθύει.
Ἡ λύμη δ' ἀπὸ τῶν σκηνῶν αὐτῶν διαδοθεῖσα
ἐξέρπει, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν στρατόπεδον εἰσδύει·
καὶ πρῶτον ἐπινέμεται τῶν Ἑλβετῶν τὰ πλήθη·
εἶτα τῶν Ἀγγλων ὑπ' αὐτῆς τὸ ἔθνος προσεδλήθη.

73

Οὐ μόνον δὲ πρὸς τὸ φρικτὸν τῆς ἀνομίας, οὔτε
πρὸς μόνον τὸ δημόσιον κακὸν ἀγανακτοῦσι.
Πᾶς ἀφορμὴ ἐγκλήσεως ἀρχαίας συνενοῦται,
τροφὴν καὶ νέαν ἔντασιν διδοῦσα τῇ παρούσῃ.
Πᾶσα τὸ πρὶν κοπάσασα ὀργὴ ἀνανεοῦται.
Λαὸν τοὺς Φράγκους ἀσεβῆ, τυραννικὸν καλοῦσι,
κ' εἰς θορυβώδεις ἀπειλὰς τὸ μῖσός των ἑκρέον,
δὲν μένει συνεχόμενον εἰς τὰς καρδίας πλέον.

74

Οὕτως εἰς κοῖλον χάλκωμα τὸ ὕδωρ ὅταν βράζῃ
ἐπὶ φωτίας μαλερᾶς, ὀγκοῦται καὶ καπνίζει.
Δὲν συγκρατεῖται ἑαυτοῦ ἐντὸς, ἀλλὰ καχλάζει,
καὶ πλημμυροῦν, ὑπερπηδᾷ τὰ χεῖλη, καὶ ἀφρίζει.
Οὐδεὶς τὴν ἄφρονα ὀρμὴν αὐτῶν καθησυχάζει·
ὀλίγων ἢ ἀλήθεια τὸ φρόνημα φωτίζει.
Ὁ Γουλλιέλμος, Κάμιλλος, Ταγκρέδης, εἶν' ἀπόντες,
κ' οἱ ἄλλοι, οἱ τὴν δύναμιν ἀνώτεροί των ὄντες.

75

Τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖράς του καθείς ἀγρίως πάλλει
μετὰ θορύβου, ταραχῆς καὶ ἀταξίας πάσης.

Κροτοῦσι σάλπιγγες, κραυγὴ ἐγείρεται μεγάλη,
ἤχεϊ παιὰν, καὶ φοβερά ὀρύεται ἡ στάσις.

Πρὸς Βουλλιῶνα δ' ἄγγελοι ἄλλοθεν ἤλθον ἄλλοι,
νὰ ὀπλισθῇ προτρέποντες διὰ τὰς περιστάσεις.

Πρῶτος δὲ πάντων ἑνοπλος ὁ Βαλδουίνος φθάνει,
καὶ θέσιν παρὰ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ καταλαμβάνει.

76

Ὁ δ', ὥς τὴν φύσιν ἤκουσε τῶν κατηγοριῶν των,
τὸ βλέμμα στρέφ' εἰς οὐρανόν, εἰς ὃν ἐλπίδα ἔχει·

«Σὺ ὁ ἐτάζων τοὺς νεφροὺς, ὦ Κύριε τῶν ὄντων,

»ἡξέυρεις αἶμ' ἀδελφικὸν τὰς χεῖράς μου ἂν βρέχῃ.

»Σὺ ἄρον, λέγει, τὴν ἀχλὺν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν των,

»καὶ τὴν ὀργὴν κατὰστειλον ἥτις αὐτοὺς κατέχει.

»Ἡ ἀθωότης μου, γνωστὴ τῇ σῇ δικαιοσύνῃ,

»δὸς κ' εἰς τὸν κόσμον τὸν τυφλὸν πασίγνωστος νὰ γίνη.»

77

Εἶπε, καὶ εἰς τὰς φλέβας του ἡσθάνθη ἐγχυθεῖσαν
νέαν τινὰ θερμότητα ἐξ οὐρανοῦ ἀήθη,

ἔναυσμα ῥώμης εὐγενοῦς τὴν ὄψιν του φωτίσαν

ὥς δι' ἐλπίδος ὑψηλῆς· κ' ἡ τόλμη του ηὐξήθη.

Χωρεῖ μετὰ τῶν φίλων του ἀφόβως, ὅπου ἦσαν

τὰ ἐπαναστατήσαντα ὑπὲρ Ῥινάλδου πλήθη.

Κλαγγὴ τῶν ὅπλων πέριξ του καὶ ἀπειλὴ φρυάττει.

Ἀλλὰ τὸ βῆμά του οὐδὲν βραδύνει καὶ ταραττει.

Φέρ' εἰς τὰ νῶτα θώρακα, φέρει λαμπρὸν χιτῶνα
 ἐκ τῶν ὑπὲρ συνήθειαν ποικίλων καὶ πλουτίων.
 Ἔχει τὸ πρόσωπον γυμνόν, γυμνήν ὡς τὸν ἀγκῶνα
 τὴν χειρα. Θεῖον ἐπ' αὐτοῦ ἐκλάμπει μεγαλεῖον.
 Κρατεῖ τὸ σκῆπτρον τὸ χρυσοῦν· καὶ ταῦτα ἔχων μόνα
 τὰ ὅπλα, ταῖς ὀρμαῖς αὐτῶν ἐτάχθη ἐναντίον.
 Τοιοῦτος δὲ, τοῖς ὁμιλεῖ διὰ τοιούτου τρόπου,
 καὶ ἡ φωνὴ του φαίνεται οὐχὶ φωνὴ ἀνθρώπου·

«Ποῖα φρυάγματ' ἀπειλῶν ἀκούω, κραυγὰς πόσας;
 »καὶ τίνας βλέπω ἀπειθεῖς καὶ τῶν φρενῶν ἐκστάντας;
 »Αὐτ' εἰς ἐμὲ ἡ πίστις σας; Αὐτὸς ὁ σεβασμὸς σας
 »εἰς πάσας τὰς θυσίας μου καὶ τοὺς ἀγῶνας πάντας;
 »Ἐφάνην λοιπὸν ὑποπτος εἰς ὄμματα τινός σας,
 »καὶ ἀντ' ἐμοῦ πιστεύετε λοιπὸν τοὺς συκοφάντας;
 »Ἀκόμ' ὑπολαμβάνετε εἰς δικαιολογήσεις
 »πῶς θέλω ἴσως καταβῆ, ἢ ἴσως εἰς δεήσεις;

«Ποτὲ ὁ κόσμος, ὃν πληροῖ τῶν ἔργων μου ἡ φήμη
 »μὴ γένοιτο νὰ μὲ ἰδῇ ἐν τόσῃ ταπεινώσει.
 »Τὸ σκῆπτρον τοῦτο, τῶν λαμπρῶν ἀγώνων μου ἡ μνήμη,
 »καὶ ἡ ἀλήθεια, αὐτὰ θὰ μ' ὑπερασπισθῶσι.
 »Ἀλλ' ἢδ' ἡ ἐπιείκεια προτιμητὴ ἐστὶ μοι,
 »καὶ θέλω ὅλ' οἱ ἔνοχοι νὰ μὴ τιμωρηθῶσι.
 »Πρὸς χάριν τοῦ Ῥινάλδου σας, διὰ τὰς ἀρετάς σας
 »τὰς ἐπιλοίπους, συγχωρῶ τὰ παραπτώματά σας.

81

« Ἄς ἀποτίσῃ τὸ κακὸν διὰ τοῦ αἵματός του
 » ὁ Ἀργιλλάν, ὁ πρῶτιστος τῆς στάσεως ἐργάτης,
 » ὅστις ἀπὸ προφάσεως ἀσήμου καὶ ἀγνώστου
 » εἰς τὴν σαγήνην ἔσυρε καὶ ἄλλους τῆς ἀπάτης. »
 Ἦστραπτον φλόγες, κεραυνοὶ ἀπὸ τοῦ βλέμματός του,
 ὡς ἔλεγεν, ἐκφράσεως μεγαλοπρεπεστάτης.
 Ὁ Ἀργιλλάν δ' ὅς πρὸ μικροῦ τὰς ἀπειλὰς ἐξέμει,
 ἐμπρὸς του πτήσσει ἐκπλαγεῖς, κ' εἰς τὴν φωνὴν του τρέμει.

82

Τὸ πλῆθος δὲ τὸ ἑναγχος θρασυστομοῦν ἀψήφως,
 τὸ ἐξ αἰσχύνης καὶ ὀργῆς ὑπέρφρονος φρυάττον,
 τὸ πᾶλλον δᾶδα ἐμπρησμοῦ καὶ πέλεκυν καὶ ξίφος,
 τ' ἀπαίσι' αὐτὰ ὄργανα θυμῶν ἀγριωτάτων,
 σιγᾷ πρὸς τὸ ἀγέρωχον τοῦ στρατηγοῦ του ὕψος,
 καὶ κλίνουσι περιδεεῖς χαμαὶ τὰ μέτωπά των,
 δεχόμενοι ὁ Ἀργιλλάν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄκων
 δεσμώτης ν' ἀποκομισθῇ, ἀχθεῖς ὑπὸ φυλάκων.

83

Οὕτως ὁ λέων. Φρικτὴ ὁ λάσιός του λόφος,
 καὶ ἀγερώχως προχωρεῖ μετ' ὀρυγμῶν ἀγρίων.
 Ἀλλ' ὡς ἐμπρὸς του ὁ τραχὺς φανῇ θηριοτρόφος,
 ὁ ἐν τῇ ἀγριότητι δαμάσας τὸ θηρίον,
 προσέρπει, κ' ὑποβάλλεται εἰς τὸν ζυγὸν ἀψόφως,
 καὶ ἀπειλὰς ἀνέχεται καὶ νόμους τῶν κυρίων
 καὶ οὐδ' εἰς τοὺς μυῶνάς του, οὐδ' εἰς ὀδόντων πλέον
 οὐδ' εἰς ὀνύχων δύναιμι ἐπαίρεται ὁ λέων.

Ἐρρέθη ὅτι μεταξὺ προέκυψε τῶν ἄλλων,
 δριμύς τὸ βλέμμα, ἀπειλῶν, καὶ φοβερῶς μορφάζων,
 ὀπλίτης φέρων πτέρυγας, περιφερῇ προβάλλων
 ἀσπίδα, καὶ τὸν ἀρχηγὸν ὀπίσω της σκεπάζων.
 Μεγάλην καὶ περιλαμπῇ ῥομφαίαν εἶχε πάλλων,
 καὶ εἰς αὐτὴν ἐφαίνετο νωπὸν τὸ αἷμα στάζον,
 τὸ αἷμα ἴσως τῶν χωρῶν ἐφ' ἧς, εἰ καὶ βραδεῖα,
 ἀλλ' ἀσφαλῆς ἐπέρχεται ἡ νέμεσις ἡ θεία.

Οὕτως ἡ στάσις ἔπαυσε· καὶ τὰς κακὰς βουλὰς τοῦ
 ὁμοῦ μετὰ τῶν ὅπλων τοῦ καθεὶς συναποβάλλει.
 Ὁ Βουλλιὼν ἀπέρχεται, στραφεὶς πρὸς τὰς σκηνάς του·
 Ἄλλαι φροντίδες, καὶ σκοποὶ τὸν ἀσχαλοῦσιν ἄλλοι.
 Τὸ πᾶν διέθετε. Σκοπὸς καὶ πόθος ἦτον πᾶς τοῦ
 πρὶν τρεῖς ἡμέραι δύσωσι, τὴν πόλιν νὰ προσβάλῃ·
 καὶ ἐπεθεώρει τὰς δοκοὺς, τῶν ξυλουργῶν τὸν πόνον,
 καὶ τὰς βαρεῖας μηχανὰς, τὰ ὄργανα τῶν φόνων.



ΠΑΥΣΙΑ ENNATH

4

Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἔμπουσα τοῦ Ἄδου εὐνασθεῖσαν
τὴν ῥῆξιν, πραϋνόμενα τὰ πλήθη ἅμα βλέπει,
τὰς θείας βουλὰς, ἄσειστοι πῶς μένουσιν ὡς ἦσαν,
καὶ πῶς οὐδὲν τὸ θέσπισμα τῆς μοίρας ἀνατρέπει,
ἀφίπταται. Ὅπου περᾶ, τὴν χώραν μαρανθεῖσαν
ἀφήνει, καὶ τὸν ἥλιον καλύπτει μαύρη σκέπη·
καὶ ἄλλων ῥαδιουργιῶν κακεντρεχῆς ἐργάτις,
πρὸς νέα κακουργήματα ἐκτείνει τὰ πτερὰ τῆς.

2

Μαθοῦσα δὲ τὰ τοῦ στρατοῦ πῶς εἶχον τῶν Λατίνων
διὰ τῶν ὁμοφύλων τῆς, τῶν ἄλλων ἐριννύων,
πῶς τοῦ Βερτόλδου ὁ υἱὸς δὲν ἦτον μετ' ἐκείνων,
καὶ ὁ Ταγκρέδης, κ' οἱ λοιποὶ, οἱ πρῶτοι τῶν ἀνδρείων,
«Ἰδοὺ καιρὸς, ἀνέκραξεν ἡ ἄλλων δεῖται τίνων
»ὁ Σολιμάν ἵνα ῥιφθῇ κατὰ τῶν πολεμίων;
»Θενὰ νικήσῃ πολεμῶν — ἐλπίζω ἀδιστάκτως —
»διχογνωμοῦσαν στρατιάν κ' ἐρίζουσταν ἀτάκτως.»

3

Ὡς εἶπε, καὶ ἀπέρχεται ἔπου φυλάς πλανήτων
 ἐρημοσίων ὁδηγεῖ ὁ Σολιμάν μακράν των·
 ὁ Σολιμάν, πρὸς ὃν οὐδεὶς τῶν Θεομάχων ἦτον
 ἐφάμιλλος. Ὑπέροχος τὴν λύσσαν ἦτον πάντων,
 καὶ ἂν πρὸς νέας, πολλαπλᾶς τῶν πάλαι ὠμοτήτων,
 ἢ γῆ καὶ αὖθις τὴν φυλὴν παρῆγε τῶν Γιγάντων.
 Ἦτον τῶν Τούρκων Βασιλεὺς, καὶ ἐν Νικαίᾳ μένων,
 εἶχεν ἐκεῖ τὸ κατ' ἀρχᾶς τὸν θρόνον ἰδρυμένον.

4

Ἦν ἡ Ἑλλάς ἀπέναντι εἰς τὸ Βασίλειόν του,
 ἀπὸ Μαιάνδρου ποταμοῦ χωροῦν ὥς Σαγγαρίου.
 Λαοὺς δὲ περιέκλειε, τὸν κάτοικον τοῦ Πόντου,
 Λυδὸν καὶ Φρύγα καὶ Μυσὸν μετὰ τοῦ Βιθυνίου.
 Ἀλλὰ κατὰ τῶν Τούρκων του καὶ ἄλλων ὁπαδῶν του
 ἐλθὼν ὁ ξενικὸς στρατὸς ἐκ γῆς ὑπερορίου,
 τὴν χώραν του κατέκτησε, καὶ δις αὐτὸν προσφάτως
 ἐνίκησεν, εἰς γενικὰς συγκρούσεις, κατὰ κράτος.

5

Κ' ἐκ τρίτου ἐδοκίμασε τὴν τύχην, πλὴν ματαίως.
 Ἐκ δὲ τῆς γενεθλίου του ἀποδεδιωγμένος,
 καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθὼν, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
 εἰς τὴν πλουσίαν του αὐλὴν εἰσῆχθη φιλοξένως,
 διότι ἐλογίσατο ὁ Βασιλεὺς εἰς κλέος
 κ' εἰς κέρδος πῶς ὁ ἰσχυρὸς αὐτὸς τῷ ἦλθε ξένος,
 ἐλπίζων διὰ συνδρομῆς αὐτοῦ νὰ κατορθώσῃ
 τὴν Παλαιστίνην τῶν χειρῶν τῶν ξένων νὰ λυτρώσῃ.

6

Δι' ὃ, πρὶν πρὸς ἐκτέλεσιν προβῇ τῆς ἐκστρατείας,
καὶ πρὶν κατὰ Χριστιανῶν τὰ ὅπλα του κινήσῃ,
τὸν Σολιμάνον μετ' ἀδράας ἐκπέμπει χορηγίας,
τοὺς Ἀραβας διὰ χρυσοῦ συμμάχους νὰ κερδίσῃ.
Ἐν ᾧ δ' αὐτὲς Μαυριτανούς καὶ φύλα τῆς Ἀσίας
στρατολογεῖ, κατῶρθωσεν ὁ Σολιμάν νὰ πείσῃ
διὰ μισθοῦ τοὺς Ἀραβας, ληστὰς φιλοχρημάτων,
ἀπλήστους λαφυραγωγούς καὶ ἀρπακτικωτάτους.

7

Οὕτω στρατάρχης κηρυχθεὶς αὐτῶν, τὴν Ἰουδαίαν
ἐπέδραμε, κ' ἐπιπεσὼν τὴν ἄγει καὶ τὴν φέρει·
οὐδ' ἔχουσ' οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸ ἐξῆς βεβαίαν
τὴν ἀνοδὸν καὶ κάθοδον εἰς τῶν ἀκτῶν τὰ μέρη.
Καὶ πάντοτ' ἐνθυμούμενος τὴν ἦτταν τὴν ἀρχαίαν
καὶ ποίαν εἶχ' ἐρήμωσιν ἡ γῆ του ὑποφέρει,
καὶ ἄλλους μείζονας σκοποὺς καθ' ἑαυτὸν σταθμίζει,
ἀλλὰ διστάζων ἴσταται, καὶ δὲν ἀποφασίζει.

8

Πρὸς τοῦτον σπεύδ' ἡ Ἀληκτώ. Αὐτῆς δ' οἱ χαρακτῆρες
εἰς τύπον παραχμάσαντος ἐκτρέπονται πρεσβύτου.
Τὸ πρόσωπόν του, ἀναιμον, ρυτίδων εἶναι πλῆρες,
ὁ πώγων του ἀγένειος, τὸ χεῖλος δὲ δασύ του.
Φέρ' εἰς τὰς πτέρνας κατιὸν ἱμάτιον ποδῆρες,
κ' εἰς ὕφασμα καλύπτεται μακρὸν ἡ κεφαλὴ του.
Εἰς τὴν ὀσφύν του κρέματα ῥομφαία μακροτάτη,
κ' εἶχε φαρέτραν βρίθουσιν, τὸ τόξον του δ' ἐκράτει.

9

« Ἐν ᾧ ἡμεῖς διὰ χωρῶν ἀφόρων, λέγει, στείρων,
 » ἀκατοικήτων τρέχομεν, καὶ εἰς ἀκτὰς ἐρήμους,
 » ὅπ' οὐδεμία κἂν ἐλπίς μᾶς μειδιᾷ λαφύρων,
 » οὐδὲ νικῶν περικλεῶν εἰς μάχας ἐπιστήμους,
 » ὁ Γοδεφρείδος ἀδεῶς τὴν πόλιν ἡμῶν φθείρων,
 » κατὰ τῶν πύργων μηχανὰς ἀνίστησι μαχίμους.
 » Ἀνίσως καὶ δὲν σπεύσωμεν, καὶ ἂν χρονοτριβῶμεν,
 » ἕως ἐδῶ τὰς φλόγας τῆς ταχέως θὰ ἰδῶμεν.

40

» Εἰς μόνης ποιμένης σύλησιν κ' εἰς ἀρπαγὴν ἀγέλης,
 » εἰς τὰ τοιαῦτα τρόπαια, ᾧ Σολιμάν, ἀρκεῖσαι;
 » Οὕτω φρονεῖς τὸν θρόνον σου πῶς ν' ἀναστήσῃς μέλλεις;
 » καὶ οὕτω τὰς ζημίας σου, τὰς ὕβρεις ἐκδικεῖσαι;
 » Θάρρος, ναὶ, θάρρος! Νύκτιος ἂν νὰ ἐμπέσῃς θέλῃς,
 » κατέστρεψες τὸν τύραννον καὶ νικητὴς του εἶσαι.
 » Ἐρείδου εἰς τοῦ πολιοῦ Ἀράσπου σου τὴν πίστιν,
 » ἦν κ' ἐπὶ θρόνου, καὶ φυγὰς, ἐγνώρισας μεγίστην.

41

» Ὁ βάρβαρος δὲν μᾶς ψηφᾷ, οὐδὲ μᾶς περιμένει.
 » Οἱ Ἀραβες τῷ φαίνονται ἀπόλεμοι γυμνῖται·
 » οὐδὲ φρονεῖ δραπετιδῶν, λαφυροφάγων γέννη
 » νὰ ῥίψοκινδυνεύσωσιν ὡς ἔμπειροι ὀπλίται.
 » Πλὴν θὰ ἐκλάμψ' ἡ τόλμη των, τῇ σῇ ἐκκαιομένη,
 » κατὰ στρατοῦ ὅστις ἀργῶς καὶ ἀμερίμνως κεῖται.»
 Τοιαῦτα εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς φλογερωτέρας
 ὁρμάς τῷ ἐνεφύσησε, κ' ἐλύθ' εἰς τοὺς ἀέρας.

42

Ὁ μαχητῆς δ' εἰς οὐρανὸν τὴν χεῖρα αἶρων, κράζει·
 «Σὺ ὅστις τὴν καρδίαν μου ἐνέπλησας μανίας,
 » θνητὸς δὲν εἶσαι, ἂν θνητοῦ ἡ ὄψις ὁμοιάζει.
 » Συμβούλευσεν. Ὑπὸ τὰς σὰς ἐτέθην ὁδηγίας.
 » Θ' ἀπέλθω, κ' εἰς τὰ πεδινὰ τὰ ὄρη θὰ στιβάζῃ
 » τὸ ξίφος μου, ὄρη νεκρῶς, καὶ ὄρη τραυματίας.
 » Θὰ χύσω λίμνας αἵματος. Σὺ δὲ δὲν θέλεις φύγει.
 » Εἰς τὴν σκοτίαν τῆς νυκτὸς τὰ ἔπλα μου ὁδήγει.»

43

Ἐσίγησε, κ' ἐν ἀκαρεῖ τὰ στίφη συναθροίζει,
 καὶ ἐξεγείρει τὸν βραδὺν, καὶ τὸν δειλὸν θαρρύνει.
 Ἡ θέλησίς του τῶν λοιπῶν τὴν ζέσιν μυωπίζει,
 κ' εἰς τὴν φωνὴν του πρόθυμοι παρέπονται ἐκεῖνοι.
 Ἀλλ' ἡ ἰδία Ἀληκτὼ τὸ σύνθημα σαλπίζει,
 κ' εἰς τοὺς ἀέρας τὴν φρικτὴν σημαίαν τῆς ἐκτείνει.
 Προβαίνει τὸ στρατόπεδον ταχὺ, ἢ μᾶλλον τρέχει·
 ἀλλὰ ταχύτερον αὐτοῦ ἡ φήμη του προτρέχει.

44

Ἡ Ἀληκτὼ ἀκολουθεῖ· ἀλλ' ἔπειτ' ἀποστᾶσα
 ἄλλην ἐνδύεται μορφήν, ἀναβολὴν ἀλλάζει.
 Ὅποτε δ' ἀμφιρρέπουσα ἡ φύσις εἶναι πᾶσα
 μεταξὺ σκότους καὶ φωτὸς, κ' ἐν ᾧ γλυκοχαράζει,
 εἰσδύ' εἰς Ἱερουσαλὴμ, κ' ἐν μέσῳ διαβᾶσα
 τοῦ ὄχλου τοῦ περιδεοῦς, στρατὸς πῶς πλησιάζει
 μέγας ἐν σκότει τῆς νυκτὸς, καὶ διατί, τί θέλει,
 τὴν ὥραν καὶ τὸ σύνθημα τῷ Βασιλεῖ ἀγγέλλει.

45

Αἴφνης ἰδοῦ, κατάστικτος ὑπ' ἐρυθρῶν χρωμάτων
ἐπὶ τὴν φύσιν σκοτεινὸς ἐκτείνεται μανδύας.
Τὴν γῆν κηλίδες βάφουσι καθὼς ὑγρῶν αἱμάτων,
λυθείσης περὶ τὴν αὐγὴν τῆς πάχνης τῆς νυκτίας.
Πλήρης ἐστὶν ὁ οὐρανὸς σημείων καὶ τεράτων
καὶ σκιαὶ φαῦλαι οἰμωγὰς ἀφήνουσι κρυφίας.
Ὁ Πλούτων τὰς ἀβύσσους τοῦ ἐκένωσεν, ἐκχέων
τὰς ταρταρείους νύκτας τοῦ ἐκ τῶν φρικτῶν σπηλαίων.

46

Τοιαῦτα τὸν ἀγέρωγον κατέλαβον Σουλτάνον,
τρόμον ἐμπνέοντα, ἐν ᾧ πρὸς τὰς σκηνάς προβαίνει.
Ὅταν τὸ σκότος δ' εἰς ἀκμὴν μεσονυχτίου φθάνον,
συνεπυκνοῦτο κατ' ἀρχάς, καὶ εἶτα ἐξησθένει,
ἔπου ὁ Γάλλος ἔκειτο, ἀνάπαυσιν λαμβάνων,
προὔχώρησεν ἄλλὰ μακρὰν μέχρι σταδίου μένει.
Ἐνταῦθα ν' ἀριστήσωσι τοὺς ἀνδρας τοῦ ἀφήνει,
καὶ διὰ λόγων ἔπειτα θερμῶν τοὺς παροτρύνει·

47

«Βλέπετε τὸ στρατόπεδον, τὸ ἐπὶ φήμῃ μεῖζον
» ἢ ἐπ' ἀνδρίᾳ, ἔμπλεον τῆς κλοπιμαίας λείας,
» τὸ ὡς ὁ τοῦ Ὠκεανοῦ πυθμὴν καταβροχθίζον
» εἰς τὸν παμφάγον κόλπον τοῦ τὰ πλούτη τῆς Ἀσίας;
» Ἰδοῦ ἐκεῖνο λεία σας· καὶ οὔτις ἐμποδίζων
» κίνδυνος τὰς περικλεεῖς ὑμῶν ἐπιτυχίας.
» Οἱ ἴππ' οἱ χρυσοφάλαροι καὶ αἱ στολαὶ ἐκεῖναι
» αὐτοὺς δὲν σώζουσι, κ' ὑμῖν εἰς πλουτισμὸν θὰ εἶναι.

18

» Δὲν εἶναι οὗτος ὁ στρατὸς, ὁ πρόην τὴν Περσίαν
 » νικήσας, ὁ τὴν Νίκαιαν περικλεῶς τροπώσας.
 » Αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἔπεσε νεκρὸν εἰς τὰς στρατείας,
 » μετὰ ποικίλας συμφορὰς καὶ μετὰ μάχας τόσας.
 » Καὶ σῶος πλὴν ἂν ἔμενε καὶ ἄνευ ἀπωλείας,
 » ἄοπλος κεῖται, κ' ἑαυτὸν εἰς ὕπνον παραδῶσας.
 » Τὸν εἰς τὸν ὕπνον κείμενον δαμάζουσι ταχέως,
 » καὶ ρίπτουσ' εἰς τὸν θάνατον αἱ χεῖρες τοῦ Μορφέως.

19

» Ἐμπρός, ἐμπρός! Ἐπιπεσὼν ἐπὶ τῶν κοιμωμένων
 » θενὰ σᾶς δεῖξω τὴν ὁδόν. Σεῖς δὲ, ἀκολουθεῖτε.
 » Τὸ ξίφος τοῦτο οὐδενὸς θενὰ φεισθῇ τῶν ξένων.
 » Ἀναδειχθῇτε μετ' ἐμοῦ ὠμότητος τεχνῖται.
 » Τώρα τὸ κράτος τοῦ Χριστοῦ θὰ πέσῃ ἡσχυμένον,
 » καὶ ἡ Ἀσία θὰ σωθῇ, κ' ὑμεῖς θὰ δοξασθῇτε.»
 Οὕτως ἐξάπτει αἰσθημα ἀκάθεκτον ἐντὸς των,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐν σιγῇ πορεύεται ἐμπρός των.

20

Ἄλλ' αἶφνης ἐν τῷ ἀμυδρῶς φωτιζομένῳ σκότει
 προσκόπους νυκτοφύλακας διέκρινεν ἐγγύς του,
 καὶ εἶδε πῶς ὁ ἀρχηγὸς ὁ ἔμπρων δὲν ὑπνῶττει,
 οὐδὲ κατενεδρεύεται, ὡς ἦτον ἡ ἐλπίς του.
 Πρὸς τὰ ὀπίσω τρέπονται, καὶ κράζουσιν οἱ πρῶτοι,
 ἰδόντες τὸν ὑπὸ στρατοῦ ν' ἀκολουθεῖται πλείστου·
 ὥστε ἡ πρώτη φυλακὴ ἐξύπνησεν ἐν τάχει,
 καὶ παρετάχθη ὡς ἐνῆν, κ' ἐπέκειτο ἡ μάχη.

21

Ίδόντες πῶς δὲν δύνανται ν' ἀποκρυφθῶσι πλέον,
τὰ βάρβαρα των κέρατα οἱ Ἀραβες φουσῶσι.
Τὸν οὐρανὸν ἀλαλαγμὸς προσβάλλει τῶν ἱππέων,
χρεμετισμοὶ καὶ καλπασμοὶ τῶν ἱππῶν τὸν κτυπῶσι.
Γογγύζουσιν αἱ κορυφαὶ καὶ τ' ἄντρα τῶν ὀρέων,
κ' αἱ ἄβυσσοι τοὺς γογγυσμοὺς κωφῶς ἀντανακλῶσι.
Τὴν δαδὰ τοῦ Φλεγέθοντος ἡ Ἀληκτὼ ἐγείρει,
καὶ τοὺς τοῦ ὄρους μαχητὰς εἰς τὸ πεδῖον σύρει.

22

Ἀκάβεκτος ὁ ἀρχηγὸς ὀρμαῖ τῆς Ἀραβίας
κατὰ τῆς πρώτης φυλακῆς, τῆς συνταχθείσης μόλις.
Δὲν ἐξορμαῖ ἡ θύελλα μετὰ τοσαύτης βίας,
ἣν κρύπτουσι τὰ σπήλαια ἐν ὑπογείοις θόλοις.
Ὁ κεραυνὸς, ὁ ἐκ φλογὸς ἐνσκήπτων οὐρανίας,
ὁ χεῖμαρρὸς ὁ ἐκρίζων τὰ δάση καὶ τὰς πόλεις,
καὶ ὁ σεισμὸς, σχίζων τὴν γῆν βιαίως τιναχθεῖσαν,
εἰκόνες λίαν ἀσθενεῖς τῆς λύσσης τοῦ θά ἦσαν.

23

Δὲν ἐκινήθη μάχαιρα εἰς σῶμα μὴ εὐροῦσα,
οὐδ' εὔρε σῶμα ὁ χαλκὸς, πληγὴν μὴ ἐπιβάλλων,
οὐδὲ κατήνεκται πληγὴ ζωὴν μὴ ἀφαιροῦσα.
Καὶ ἄλλα θενὰ ἔλεγον, ἂν μύθους λέγων μᾶλλον
δὲν ἐφαινόμην. Ἡ πλαστὴ ἡ ἀληθὴς δὲ οὖσα,
ἡ γενναιότης τοῦ πληγὰς περιφρονεῖ τῶν ἄλλων.
Τὸ κράνος τοῦ βαλλόμενον βοῖζει ὑποκώφως,
ἡ ὡς κωδῶνων ἀντηχεῖ τοῦ χάλυβος ὁ ψόφος.

24

Μόλις τὴν πρώτην φυλακὴν τῶν Γάλλων καταβάλλει,
 μόνος καθ' ὅλου σώματος ἐκεῖνος ἐπεμβαίνων,
 συρρέουσιν οἱ Ἀραβες ἐξ ἄλλων μερῶν ἄλλοι,
 ὡς χεῖμαρρός πολυσχιδῆς ἐξ ὄρους καταβαίνων.
 Ἀπὸ ῥυτῆρος φεύγουσιν ἐκπεπληγμέν' οἱ Γάλλοι,
 καὶ μίγνυται ὁ νικητὴς μετὰ τῶν ἡττημένων·
 εἰς τὰς ἐπάλξεις τῶν πηδᾶ κατόπιν αὐτῶν ἔνθους,
 καὶ ἐρειπίων τὰ πληροῖ, καταστροφῶν καὶ πένθους.

25

Ἐπὶ τοῦ κράνους δράκοντα ὁ Σολιμάνος φέρει,
 ὅστις ἀνελισσόμενος, τὸν τράχηλον μηκύνει.
 Εἰς κύκλον τὴν ἀκιδωτὴν οὐρὰν του περιφέρει,
 καὶ εἰς τοὺς πόδας αἶρεται, καὶ τὰ πτερὰ ἐκτείνει·
 εἰς τρία δὲ ἡ γλῶσσά του διεσχισμένα μέρη,
 μέλανας φαίνεται ἀφροὺς καὶ συριγμοὺς πῶς χύνει·
 κ' ἡ μάχη ὅτ' ἐξάπτεται, κ' ἐκεῖνος ὡς νὰ καίῃ
 εἰς τὴν ἀγρίαν τῆς ὀρμῆς, καπνὸν καὶ φλόγας πνέει.

26

Εἰς φῶς τοιοῦτον ἐπληττον τὸ βλέμμα τοῦ ὀρῶντος
 ἔτι φρικτότερ' οἱ φρικτοὶ ἐκείνου χαρακτῆρες,
 ὡς εἶναι μελανώτερος ὁ μέλας ἤδη πόντος,
 ὅτ' ἐπ' αὐτοῦ νυκτερινοὶ αὐγάζουσι λαμπτήρες.
 Τρέπονται πλεῖστοι εἰς φυγὴν τοῦ στίφους τοῦ ἐνδόντος·
 ἄλλων ὀρμῶς εἰς ἄμυναν ἀπέλπιδες αἱ χεῖρες.
 Ἦ νῦξ μίγνυει στεναγμοὺς καὶ ἀπειλὰς καὶ θρήνους,
 καὶ τοὺς κινδύνους κρύπτουσα, αὐξάνει τοὺς κινδύνους.

27

Εἷς δὲ τῶν μᾶλλον εὐσταθῶν καὶ τῶν γενναιοτέρων
 ἦν ὁ Λατῖνος. Ἐγγιστα τοῦ Τέβρου ἐγεννήθη.
 Οὐδέποτε ἀπηύδησεν εἰς μάχας, ἂν καὶ γέρων,
 οὐδέποτε ὑπὸ συχνῶν ἀγώνων κατεβλήθη.
 Οὗτος τοὺς πέντε τοῦ υἱοῦ εἰς τοὺς πολέμους φέρων,
 παρὰ τὸ στῆθός του αὐτῶν παρέταττε τὰ στήθη.
 Ἦσαν σχεδὸν ὁμήλικες. Τὸ ἔαρ μόλις ἦνθι
 αὐτῶν. Ὑπὸ τὸν θώρακα τὸ σῶμα ἐσκληρύνθη.

28

Τιμῶντες τὸ παράδειγμα τῆς πατρικῆς ἀξίας,
 τὰ ξίφ' εἰς αἶμα θίγουσι, κ' εἰς αἶμα τὸν θυμόν των.
 «Ἄγωμεν ἔπου, λέγει τοῖς, ὁ φαῦλος τολμητίας
 »ἐπὶ τοῖς δυστυχήμασιν ὑβρίζει τῶν φυγόντων.
 »Μὴ ἀναστείλῃ παρ' ὑμῖν τὴν ζέσιν τῆς ἀνδρίας
 »τὸ ἔργον τὸ αἵματηρόν των φονικῶν χειρῶν των.
 »διότι εἶναι ἄτιμος τιμὴ ἐκείνη, ἥτις
 »δὲν διορθοῖ παράπτωμα προπαρελθούσης ἥττης.»

29

Οὕτως ἀγρία λέαινα, ἢ τοὺς λεοντιδεῖς της,
 πρὶν ἢ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν κατέλθ' ἢ χαίτη,
 πρὶν ἢ ὀδόντες φονικοὶ δοθῶσι τοῖς κρατίστοις,
 καὶ πρὶν ἢ τοῖς ὀξύκωσι τοὺς ὄνυχας τὰ ἔτη,
 μετόχους τῶν κινδύνων της καὶ πάσης ἀρπαγῆς της
 λαβοῦσα κ' ἐξορμῶσά τους, σκληρῶς τοὺς διαθέτει
 πρὸς θηρευτὰς ταραττοντας τὰ πάτριά της δάση,
 τοῖς δὲ θηρίοις φοβεροὺς τοῖς προτέροις πᾶσι.

30

Ἀκολουθῶν τὴν ἄφοβον πεντάδα τῶν ἀνδρείων,
 τὸν Σολιμάνον ὁ πατὴρ κτυπᾷ καὶ περιβάλλει.
 Γνώμη μιᾷ, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, πρὸς ἓν σημεῖον
 αἱ λόγχαι πάλλουσιν αἱ ἕξ ὡς μία λόγχη πάλλει.
 Ἄλλ' ὑπὸ τόλμης ὁ υἱὸς ὁ πρῶτός του μεθύων,
 κ' εἰς τὸν ἐχθρὸν ῥιπτόμενος, τὴν λόγχην ἀποβάλλει.
 Ξιφῆρης χύνει' ἐπ' αὐτὸν, καὶ νᾶ τὸν ἀποσεισῇ
 τοῦ ἵππου θέλει, κ' εἰς τὴν γῆν νεκρὸν νᾶ τὸν κυλίσῃ.

31

Ἄλλ' ὡς εἰς θαλασσοπληγῇ ἀκτὴν ἐδραῖος βράχος
 ἐν πλήττ' ἢ ἀκατάσχετος μανία τῶν κυμάτων,
 βροντῶν, ἀνέμων ἀψηφᾷ ὀργὴν, καὶ ἀταράχως
 εἰς τὰς ὀρμὰς ἀνθίσταται τῶν ἀχανῶν ὑδάτων,
 ὁμοίως καὶ ὁ Σολιμάν ὑψοῖ ὁ Θεομάχος
 κατὰ ξιφῶν τὴν κεφαλὴν, κατὰ πυκνῶν δοράτων·
 κτυπᾷ τὸν ἐφορμήσαντα εἰς προσβολὴν τοῦ ἵππου,
 καὶ δι' ἐνὸς τὴν κεφαλὴν τῷ ἀποκόπτει κτύπου.

32

Ὁ Ἀραμάντης εὐσεβῶς ἐκτείνει τὴν ἀγκάλην,
 ἵνα τὸ πίπτον λείψανον δεχθῇ τοῦ ἀδελφοῦ του.
 Ἄφρων εὐσέβεια, μιᾷ καταστροφῇ καὶ ἄλλην
 προσέθηκε, καὶ δεύτερον νεκρὸν κατόπιν τούτου.
 Τὸ ξίφος ὁ Σαρακηνὸς δριμύ κατάγων πάλιν,
 τὸν στηριχθέντα ἔρριψε μετὰ τοῦ στηρικτοῦ του.
 Πίπτουν οἱ δύο ἐν δεσμῷ χειρῶν ἀλληληνδέτων,
 καὶ μίγνυται τὸ αἷμά των, καὶ μίγνυντ' αἱ ψυχαὶ των.

33

Τὴν λόγχην του προέτεινε μακρόθεν ὁ Σαβῖνος,
 ἀλλ' ἔπεσεν εἰς θρύμματα τῆς λόγχης ἡ ἐλάτη.
 Ἐπὶ τοῦ ἵππου δ' ὥρμησεν ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος,
 καὶ κατὰ γῆς τὸν ἔρριψε καὶ τὸν ἐποδοπάτει.
 Τοῦ σώματος τοῦ νεαρῦ ἀπέπτη ἐπωδύνως
 ἀφαιρεθεῖσα ἡ ψυχὴ, καὶ ἦν λυπηροτάτη
 ἡ ἀποχώρησις αὐτῆς, ἐν ᾧ τοῦ νεανίου
 ὁ κάλυξ ἦν ἀρτιθαλῆς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου.

34

Ὁ Πίκος καὶ Λαυρέντιος ἀκόμη ζῶντες ἦσαν,
 διὰ διδύμου τοκετοῦ ὁμοῦ τὸ φῶς ἰδόντες.
 Ἀντίτυπα πανόμοια, τὴν ἐξαπατηθεῖσαν
 φιλοστοργίαν τοῦ πατρὸς ἡδέως περισπῶντες.
 Ἀλλ' ἤδη διεκρίθησαν ὑφ' αἰμοδόρον λύσσαν
 οἱ οὕτως ἐκ τῆς φύσεως συνδεδεμένοι ὄντες.
 Φρικτῆς διαφορᾶς! Τοῦ μὲν ἡ κεφαλὴ ἐτμήθη,
 τοῦ δὲ πληγὴ θανάσιμος διέσχισε τὰ στήθη.

35

Καὶ ὁ πατὴρ των (φεῦ! Πατὴρ δὲν ἦτο πλέον! Μοίρας,
 μοίρας πικρᾶς, ἧτις υἱὼν τοσούτων τὸν ἐστέρει!)
 βλέπει τὰ πέντε τέχνα του σφάγι' ἀγρίας θήρας,
 κ' ὁ ὀλεθρος τοῦ γένους του τὸν ὀλεθρόν του φέρει.
 Πῶς εἶχε τόσον εὐρωστον καὶ ζωηρόν τὸ γῆρας,
 ὥστε πρὸς τόσας συμφορὰς ὁμοῦ ἐνεκαρτέρει,
 κ' ἔζη, κ' ἐμάχετο; Ἀλλὰ τὸ ρέον ἴσως αἷμα
 κ' ἡ ὄψις του διέφυγε τὸ πατρικόν του βλέμμα.

36

Τὸ μέρος τὸ δεινότερον τῶν πόνων τῶν μεγάλων
 φίλη σκοτὶ' ἀπέκρυψεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.
 Τὴν νίκην θέλει, τὴν ποθεῖ· ἀλλὰ τὴν θέλει μᾶλλον
 ποθῶν νὰ πέσῃ καὶ αὐτὸς πλησίον τῶν ἐχθρῶν του.
 Τοῦ αἵματός του δαφιλῆς, τοῦ αἵματος τῶν ἄλλων
 ἦτον φιλάργυρος, αὐτὸ νομίζων θησαυρόν του.
 Κ' ἐφαίνετο ἀμφίβολον ἀνίσως ἐπροτίμα
 ν' ἀνοίξῃ μᾶλλον ἑαυτοῦ ἢ τῶν ἐχθρῶν τὸ μνῆμα.

37

«Λοιπὸν, φωνάζ' εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἡ χεὶρ μου ἀδρανείας
 τοσαύτης εἶναι, ἄτιμος κατήντησε νὰ γίνη,
 ὥστε μετὰ τὰς τόσας τῆς καὶ τόσας προσπαθείας
 δὲν δύναται οὐδὲ τὴν σὴν ὀργὴν νὰ παροξύνῃ!»
 Τοιαῦτα λέγει, καὶ κτυπᾷ μετὰ νευρώδους βίας
 καὶ οὐδὲ θώρακ' ἄσχιστον οὐδὲ χιτῶν' ἀφήνει.
 Εἰς τὸ πλευρὸν ὁ σίδηρος χωρεῖ, τὰς σάρκας σχίζων,
 κ' ὥς ῥύαξ ὕδατος θερμοῦ ἐκρέει αἷμ' ἀχνίζων.

38

Πρὸς τὴν φωνήν, πρὸς τὴν πληγὴν εὐρώστως ἀκοντίζει
 ὁ αἰμοδόρος θάρβαρος, καὶ τὸν θυμὸν ἐκχέει.
 Ὅμοῦ τὸν θώρακα, ὅμοῦ καὶ τὴν ἀσπίδα σχίζει,
 ἦν ἐπταπλάσιος πτυχὴ δερμάτων περιδέει.
 Ἀγρίως εἰς τὰ σπλάγχνα του τὸν σίδηρον βυθίζει,
 καὶ ὁ Λατῖνος, ἄθλιος, μετὰ λυγμῶν ἐκπνέει,
 κ' ἐκρέουσιν οἱ δίδυμοι κρουνοὶ τοῦ σώματός του
 ἐκ τῆς πληγῆς του ἐνταυτῷ καὶ ἐκ τοῦ στόματός του.

39

Ὡς ὅτε πελωρίαν ὀρῦν ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων,
καθ' ἧς ὁ εὖρος μαίνεται, ἦν ὁ βορρᾶς προσβάλλει,
ἂν ἐκρίζωσ' εἰς ἐξ αὐτῶν τὴν βίαν ἐπιτείνων,
ἀναρπασθεῖσα, πέριξ τῆς τὰ δένδρα καταβάλλει,
οὕτω κ' ἐκεῖνος ἔπεσε, καὶ οὕτω παρ' ἐκεῖνον
πολλοὺς στοιβάξ' ἡ σπάθη του κ' ἡ λύσσα ἡ μεγάλη.
Ἀνάλογον τὸ τέλος του τῇ πρὶν του ἦτο ῥώμη,
ὥστε, ἐν ᾧ ἀπέθνησκεν, ἐφόνευεν ἀκόμη.

40

Ἐν ᾧ δ' ἀπλήστως, ὅμοιος πρὸς σαρκοφάγον λύκον,
εἰς πτώματα ὁ ἄγριος Σουλτάνος εὐωχεῖτο,
οἱ ἄλλοι Ἀραβες χειρῶν ἐνήρχοντο ἀδίκων,
καὶ κρεουργία φοβερά τῶν Φράγκων ἐτελεῖτο.
Δραγούττα, σὺ ἐφόνευσας τὸν Βρεταννὸν Ἐρρίκον,
καὶ θυμὰ σου ὁ Βαυαρὸς ὁ Ὀλιφέρνης ἦτο·
καὶ τοῦ Φιλίππου ἔλαθεν ὁ γαῦρος Ἀργαδῖνος
καὶ τοῦ Γιλβέρτου τὴν ζωὴν, οὓς ἔθρεψεν ὁ Πῆνος.

41

Τὸν Ἐγκερλάν κατέρριψε τοῦ Ἀλγαζέλ ἡ σπάθη,
τὸ ῥόπαλον τοῦ Ἀλθαζάρ φονεύει τὸν Ἐρνέστον.
Πλὴν τίς νὰ εἶπη πῶς αὐτὸς κ' ἐκεῖνος ἀπεκτάθη,
καὶ πόσος ὄχλος ἔπεσε, καὶ πλῆθος ἀγενές των;
Ὁ Γοδεφρείδος δ' ἅμα φθὰς τὴν εἰσβολὴν νὰ μάθῃ,
ἠγέρθη, ταῖς νυκτεριναῖς ἐπόμενος κραυγαῖς των,
ὠπλίσθη, ἔλαβέ τινα τῶν ὀπλιτῶν του πλήθη,
καὶ ἤδη τὰ παρέταξε, καὶ ἤδη ἐκινήθη.

42

Ἀμέσως μετὰ τὰς κραυγὰς ὀχλοδοὴν ἀκούσας,
καὶ πάταγον αὐξάνοντα συγκρούσεως ἀγρίας,
Ἀράβων ἀνεγνώρισε ληστῶν τὰς θορυβοῦσας,
φερούσας ὕβριν καὶ σφαγὴν ἐκείνας συμμορίας,
διότι δὲν ἦν ἄγνωστον αὐτῷ, τὰς παρελθούσας
ἡμέρας πῶς ἐλήστευον τὰς πέριξ ἐπαρχίας.
Πλὴν δὲν ἐπίστευε, λαὸς ὡς τοῦτον ἐλαφόπους
ὅτι ἀπεθρασύνετο πρὸς μαχητὰς ἀνθρώπους.

43

Ἐν ᾧ δὲ σπεύδει πρὸς ἐκεῖ, «Τὰ ὅπλα μας ταχέως,
»τὰ ὅπλα μας!» ἀντήχησε πρὸς τὴν λαϊὰν πλευράν του.
Ἀνέβη ὁ ἀλαλαγμὸς ὡς οὐρανοῦ ὁ νέος,
κ' ὑπὸ θορύβου ὁ ἀὴρ ἐπλήσθη ἀπεράντου.
Ἦν ἡ Χλωρίνδα, φέρουσα στρατὸν τοῦ Βασιλέως,
μετὰ πολλῶν ὀρμήσασα, καὶ μετὰ τοῦ Ἀργάντου.
Τότε πρὸς Γέλφον, ἀρχηγὸν τὸν πρῶτον μετ' ἐκεῖνον,
ἀπέβλεψεν ὁ στρατηγὸς τὸν λόγον ἀποτείνων.

44

«Τὴν ἀρειμάνειον κλαγγὴν ἀκούεις ἣν μᾶς στέλλει
»ἐκεῖθεν, ἐξ ἀριστερῶν ὁ λόφος καὶ ἡ πόλις;
»Σπεῦσον ἐκεῖ. Ἡ τέχνη σου ἐκεῖ ἄς περιστέλλῃ
»καὶ ἡ ἀνδρία σου ὁμοῦ ἐκείνους τοὺς ἐξώλεις.
»Ἀπελθ' ἐκεῖ. Ὡς δύνασαι τὰ κατὰ σὲ ἐκτέλει,
»λαβὼν ὁ μέρος προτιμᾶς τῆς στρατιᾶς μου ὅλης.
»Εἰς τὴν ἐτέραν δὲ πλευράν ἐγὼ μετὰ τῶν ἄλλων
»ἀπέρχομαι, ν' ἀντιταχθῶ κατὰ τῶν ἀντιπάλων.»

Ὡς οὕτω συνεφώνησαν, δι' ἄλλου ἄλλον τόπον
 ἢ τύχη φέρει ἢ αὐτὴ πρὸς ἄλλας περιστάσεις·
 τὸν Γέλφον πρὸς τὸ ὕψωμα, τὸν στρατηγὸν δὲ ἔπου
 κατέβαλλον οἱ Ἀραβες ἐχθροὺς καὶ ἀντιστάσεις.
 Ἦγεῖτο δ' οὗτος κατ' ἀρχάς στρατοῦ ὀλιγανθρώπου,
 ἀλλὰ λαβόντος βαθμηδὸν μεγάλας διαστάσεις·
 καὶ μετὰ τῆς δυνάμεως τῆς οὕτως αὐξηθείσης,
 χωρεῖ ἔπου ὁ βάρβαρος αἱμάτων χύνει βρύσεις.

Οὕτως ὁ Πάδος κατ' ἀρχάς τοῦ ὅρους τοῦ προῳρέων,
 τὰ κύματά του ταπεινὰ εἰς κοίτην στενὴν σύρει·
 ἀλλ' ὅσον τῶν τῆς γενετῆς μακρύνεται ὀρέων,
 αὐξάνει, ὑπεραίρεται, ὁμόρρους συναγείρει,
 τὸ ταύρειόν του μέτωπον προτείνει τελευταῖον,
 καὶ τροπαιοῦχος πλημμυρεῖ τὰ πέριξ του καὶ φθείρει,
 καὶ πολλαχόθεν τὸν τραχὺν Ἀδρίαν κερατίζων,
 πόλεμον φαίνεται, οὐχὶ φόρον δειλὸν κομίζων.

Ὁ Γοδεφρείδος δὲ ἰδὼν νὰ φεύγῃσ' οἱ ὀπλιταὶ
 δειλοὶ, πρὸς τούτους στρέφεται, καὶ ἀπειλῶν προφθάνει.
 «Τίς, λέγει, εἶν' ὁ φόβος σας; Ποῦ φεύγετε; σταθῆτε!
 » Ἰδέτε οἱ διώχταί σας τί εἶναι. Μουσουλμάνοι.
 » Πῶς εἶναι ὄχλος ἀγενής, λαὸς ὅστις φοβεῖται
 » ἀντιμετώπως τὰς πληγὰς νὰ δίδ' ἢ νὰ λαμβάνῃ.
 » Ἀντ' ἄλλου ἔπλου νὰ στραφῇ ἀρκεῖ ἀπέναντί των
 » τὸ πρόσωπόν σας· μέγιστος ὁ τρόμος των θὰ ᾔητον.»

48

Κτυπᾷ τὸν ἵππον ὡς εἰπὼν, καὶ ῥίπτεται φρυάττων
 ἔπου ὁ γαῦρος Σολιμάν πυρκαϊᾶς σκορπίζει.
 Ἐν μέσῳ τοῦ κονιορτοῦ, διὰ ῥοῆς αἱμάτων,
 δι' ὅπλων, διὰ συμπλοκῶν, διὰ νεκρῶν βαδίζει·
 καὶ διὰ τάξεων πυκνῶν, καὶ δι' ὁδῶν ἀβάτων,
 προσβάλλων, πλήττων, κρεουργῶν, τὴν δίοδόν του σχίζει,
 καὶ ῥίπτει ἐκατέρωθεν, καὶ καταστρέφει παίων
 καὶ ὅπλα μετὰ ὀπλιτῶν καὶ ἵππους μεθ' ἱππέων.

49

Ἄλλα μετ' ἄλλα τῶν νεκρῶν ὑπερπηδῶν τὰ ὄρη,
 περᾷ τὸν χώρον τῆς σφαγῆς, κ' ἐν ᾧ περᾷ, προσβάλλει.
 Ἄλλ' ὁ φρικτὸς Ὀθωμανὸς οὐδόλως ὑπεχώρει,
 εἰ καὶ γνωρίζων φοβερά πῶς πλησιάζ' ἡ πάλη.
 Ὅξυς πρὸς τὸν ἀντίπαλον χωρεῖ, ὑψοῖ τὸ δόρυ,
 καὶ ἔτοιμον εἰς προσβολὴν τὸ τείνει καὶ τὸ πάλλει.
 Ὅποιους δύο μαχητὰς εἰς ἐν ἡ τύχη φέρει,
 ἀφήσαντας τὰ ἔσχατα τῆς οἰκουμένης μέρη!

50

Ἦδη ἐνταῦθ' ἀμρισθητεῖ ἀνδρία κατὰ λύσσης,
 ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ στενοῦ, τὸ κράτος τῆς Ἀσίας.
 Πόσον βαρὺς ὁ σιδήρος, πλὴν καὶ ταχύς ἐπίσης!
 Τίς ἡ μανία τῶν πληγῶν καὶ τῆς μονομαχίας!
 Ἔργα φρικτὰ διέπραξεν ἡ αἱματώδης κρίσις,
 ἃ συγκαλύψας ἔκρυψεν ὁ πέπλος τῆς σκοτίας.
 Ἄλλ' ἔργα ἦσαν ἄξια φωτὸς ἀκτινοβόλου,
 ἄξια ἔργα θεατῶν τοῦ κόσμου ἦσαν ὅλου.

51

Τοιαύτην τόλμην ὁ στρατὸς ἰδὼν τῶν φιλοχρίστων
 τοῦ ἀτρομήτου ἀρχηγοῦ, κατόπιν του ἐστράφη.
 Ἡς Ἄραψ δὲ ὀπλοφορῶν, τὸ ἄνθος τῶν ἀρίστων,
 περὶ τὸν αἰμοδόρον των Σουλτάνον συνεστράφη.
 Ἐπίσης βάφουσ' οἱ πιστοὶ εἰς αἷμα τῶν ἀπίστων,
 καὶ οἱ ἄπιστοι εἰς τῶν πιστῶν τὸ αἷμα τὰ ἐδάφη.
 Ἐπίσης Φράγχοι, Ἀραβες, καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι,
 νικώμενος καὶ νικητὴς καὶ κτείνεται καὶ κτείνει.

52

Καθὼς μετ' ἴσης ζέσεως, καὶ μετὰ βίας πάσης
 βορρᾶς καὶ νότος, τὴν ὁργὴν ὁ εἰς κατ' ἄλλου τρέφει,
 καὶ ἐρίζουσ' ὑπὲρ οὐρανοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης,
 καὶ κατ' ἀλλήλων κύματα ἐπάγουσι καὶ νέφη,
 οὕτω καὶ ἐνταῦθ' ἀντίρροποι εἰσὶν αἱ ἀντιστάσεις·
 οὐδεὶς ἐνδιδ' ὑποχωρῶν, οὐδένα νίκην στέφει.
 Συγκρούονται, καὶ μάχαιρα ἐπὶ μαχαίρας σπάνει,
 οἱ θώρακες εἰς θώρακας, τὰ κράνη εἰς τὰ κράνη.

53

Οὐχ ἦττον ἦσαν ἄγρια καὶ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος
 αἱ συμπλοκαὶ, καὶ ἦσαν πυκνὰ τὰ στίφ' εἰς τὸ πεδῖον.
 Νέφη δ' ἐπίσης τὸ κενὸν ἐπλήρουν τοῦ ἀέρος,
 νέφη ἀγγέλων τῆς Στυγὸς μυρίων καὶ μυρίων,
 τοὺς ἀντιθέους στέγοντα· δι' δὲ τῆς ζωῆς ἔρως
 οὐδένα ἦτον εἰς φυγὴν ἐπαίσχυντον ἐλκύων.
 Εἰς τοῦ Ἀργάντου τὴν ψυχὴν γεέννης πῦρ ἀνήρθη,
 καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ φλογὸς ἰδίας του ἐξήρθη.

54

Κ' ἐκεῖνος, τρέψας τὴν φρουρὰν ἐκ τῶν χαρακωμάτων,
εἰς τὰς ἐπάλλξεις εἰσπηδᾷ καὶ πρῶτος ἀναβαίνει.
Κρεουργηθέντων δὲ πληροῖ τοὺς χάνδακας πτωμάτων,
καὶ τὰς ὁδοὺς ἰσοπεδῶν, τὴν ἔφοδον περαίνει.
Ὁ λόχος πᾶς τοῦ εἰσορμᾶ, κ' εἰς ποταμοὺς κυμάτων
πορφυροῦν χρῶμα τῶν σκηνῶν τὰ κράσπεδα μιάίνει.
Πλησίον τοῦ δὲ, ἥ μικρὸν ὀπίσω τοῦ ἐπέρα
καὶ ἡ Χλωρίδα, ἥ ποτὲ μὴ μένουσα δευτέρα.

55

Καὶ ἡδ' οἱ Φράγχοι ἔφρευγον, ὅτε ὁ Γέλφος φέρει
ἐπίκαιρον βοήθειαν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,
καὶ τοὺς φυγάδας ἀπαντῶν, τὸ θάρρος των ἐξαίρει,
τοὺς στρέφει, καὶ τοὺς ὀδηγεῖ κατὰ τῶν πολέμιων.
Οὕτως ἐκεῖ ἐμάχοντο, οὕτω τὸ αἷμα ἔρρει
ἄλλοθι ἄλλο, εἰς πολλὰς ἐλίξεις ῥυακίων.
Ἐν τούτοις δ' ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ εἰς ὕψ' ὑπὲρ τὰ νέφη
τὸ βλέμμα ὁ παμβασιλεὺς ἐπὶ τὴν μάχην στρέφει.

56

Ἐπὶ τοῦ θρόνου κάθεται ὁ ἄκρος νομοδότης,
πανάγαθος, πανδίκαιος, ὁ ῥυθμιστὴς τῶν ὅλων.
Πρὸ τοῦ μεγέθους τοῦ μηδὲν τοῦ κόσμου ἡ μικρότης,
ἔπου ὁ λόγος δι' ὁδῶν βαδίζει ἀμριβόλων.
Εἰς τῆς αἰωνιότητος τὸν θρόνον ἡ Θεότης
ἐκ φώτων τριῶν ἔλαμπεν ἐν φῶς ἀκτινοβόλον.
Ταπεινοὺς ἔχει λειτουργοὺς τὴν φύσιν καὶ τὰ ὄντα,
τὴν τύχην, καὶ τὴν κίνησιν, καὶ τὸν αὐτὴν μετρῶντα.

57

Τὴν ὑπὲρ κόνιν ἐλαφρὰν, καπνοῦ ἀσταθεστέραν
 τὴν δόξαν τὴν ἐπίγειον, τὰ σκῆπτρα, τὸ χρυσίον,
 τὴν ἀπληστίαν παρ' οὐδὲν τιθεῖς τὴν ἡμετέραν
 διασκορπίζει, χορηγεῖ αὐτὸς ἐξ οὐρανίων.
 Χλαμύδα περιβάλλεται τὴν λάμπουσαν ἡμέραν,
 ὥστε ἡ θεὰ του θαμβοῖ τὰς ὄψεις τῶν ἁγίων.
 Περιπετῶσι πέριξ του χορεῖται ἀθανάτων
 εἰς ἄνισα συμπλέγματα ἐν ἴσῃ τῇ χαρᾷ των.

58

Μακάρων αἶρονται ψαλμοί, καὶ εἰς τὴν λαλίαν των
 ᾄσμα χαρᾶς ἀντιλαλεῖ τῶν οὐρανίων θόλων.
 Τότε καλεῖ τὸν Μιχαήλ, ὃς θώρακ' ἀδαμάντων
 καὶ πανοπλίαν πάγχρυσον φορεῖ ἀκτινοβόλον,
 καὶ ταῦτα λέγει πρὸς αὐτόν· «Δὲν βλέπεις ὅτι πάντων
 » ἡ γέεννα τὸν ἀσεβῆ στρατὸν τῶν διαβόλων
 » ὀπλίζει κατὰ τῶν ἐμῶν τῆς ἐκλογῆς ποιμνίων,
 » ὥς ἂν τὴν γῆν ἐκ τῶν νεκρῶν ἐκύκα θεμελίων;

59

» Ἐκεῖσε καταπτὰς, εἰπὲ τῇ ἀσεβεῖ ἀγέλῃ
 » ν' ἀφήσῃ εἰς τοὺς μαχητὰς τὴν τῶν μαχῶν πορείαν,
 » καὶ οὐδ' εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώντων νὰ μὴ θέλῃ
 » οὐδ' εἰς τὴν λάμψιν τ' οὐρανοῦ νὰ φέρῃ ἀταξίαν.
 » Ἄς σπεύσ' εἰς τοῦ Ἀχέροντος τὰ σεσηπότα ἔλη,
 » ἀξίαν κατοικίαν της, δικαίαν τιμωρίαν.
 » Ὅπου αἱ κολαζόμεναι ψυχαί, ἐκεῖ μεινάτω
 » εἰς τὰς ἀβύσσους. Βούλομαι αὐτὰ καὶ διατάττω.»

60

Ἐσίγησεν. Ὁ δ' ἀρχηγὸς στρατῶν τῶν ὑποπτέρων
μέχρι τοῦ θεοῦ του ποδὸς μετ' εὐλαβείας κλίνει·
καὶ τὰς χρυσᾶς του πτέρυγας ἐν μέσῳ τῶν ἀέρων,
ταχύτερον καὶ τοῦ νοὸς κινούμενος ἐκτείνει.
Τὸ πῦρ διέρχεται, τὸ φῶς, τῶν μακαριωτέρων
τὴν ἔδραν, καὶ μετέπειτα τὴν πτῆσιν κατευθύνει
ἔπου ὁ στίλβων κρύσταλλος, διαπερῶν τὰς σφαίρας,
ὅς' ἔχουσι κοσμήματα τοὺς τιμαλφεῖς ἀστέρας.

61

Τοὺς κύκλους, ὧν διάφορα τὸ σχῆμα καὶ ἡ φύσις,
ἔπου ὁ Κρόνος καὶ ὁ Ζεὺς, ἀριστερῶς του ἔχει.
Τοὺς μὴ ὑπείκοντας περᾶ ἀστέρας εἰς πλανήσεις,
διότι ἄνω δύναμις ἀγγέλων τοὺς συνέχει.
Ἐκ δὲ τοῦ ἱλαροῦ φωτός, οὗ δὲν ὑπάρχει δύσις,
κατέπτ' εἰς προσγαιότερα, ἔπου βροντᾶ καὶ βρέχει·
ἔπου ὁ κόσμος ἑαυτὸν νῦν φθείρει καὶ νῦν τρέφει,
ἀναγεννᾷ ἐν συμπλοκαῖς, κ' ἐν μάχαις καταστρέφει.

62

Διὰ τῶν ἀθανάτων του ἐσκόρπισε πτερύγων
τὴν φρίκην τὴν νυκτερινὴν, τὰ σκότῃ τὰ βαθέα.
Ἡ θεία λάμψις του χρυσοῦ τὴν νύκτα κατ' ὀλίγον,
ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἐφαίδρυνεν ἡ φωταυγής του θεά.
Ὁ ἥλιος μετὰ βροχὴν οὕτω τὰ νέφη θίγων,
βάφει αὐτῶν τὰ κράσπεδα εἰς χρώματα ὥραϊα.
Ὅμοίως καὶ τὸ αἶθριον ὑγρὸν ἀστὴρ διάττων,
πίπτ' εἰς τὸν κόλπον τῆς μητρὸς, τῆς γῆς ἢ τῶν ὑδάτων.

63

Τὴν πτῆσιν δ' ὥς ἐπέρανε τὴν ἐπουράνιον του,
 ἔπου ἐξάπτον τοὺς ἐχθροὺς τὸ ἀσεβὲς ἦν σμῆνος,
 εἰς τοὺς ἀέρας, πεποιθὼς τῇ ῥώμῃ τῶν πτερῶν του,
 ἐστάθη, κ' ἔκραξε, κινῶν τὴν λόγχην του ἐκεῖνος·
 «Καὶ ἔμως σεῖς ἤξεύρετε ἐὰν τοῦ ἐριβρόντου
 »παμβασιλέως ὁ στρεπτὸς κτυπᾷ ἐπικινδύνως,
 »σεῖς, οἱ κ' εἰς ἄκρα βάσανα, καὶ εἰς περιφρονήσεις
 »κ' εἰς τὰς ἐσχάτας συμφορὰς ἀγέρωχοι ἐπίσης!

64

»Θ' ἀνοῖξ' ἡ πύλη τῆς Σιών. Ὁ οὐρανὸς προστάττει.
 »Θὰ πέσωσι τὰ τείχη της, δοθέντος τοῦ σημείου.
 »Τί πρὸς τὴν τύχην μάχεσθε; Τί πώρως ἐσχάτη,
 »νὰ προκαλῆτε κεραυνοὺς ὀργῆς τῆς οὐρανόυ.
 »Ἀπέλθετε, κατόρατοι, εἰς τ' ἄνομά σας κράτη,
 »κράτη φρικτῶν τιμωριῶν, θανάτου αἰωνίου·
 »καὶ ὅταν εἰς τὰς φοβεράς εἰρκτάς σας καταβῆτε,
 »ἐκεῖ καὶ θριαμβεύετε, ἐκεῖ καὶ πολεμεῖτε.

65

»Ἐκεῖ φρυάττεσθε· ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἀμαρτῶντων
 »τῆς πονηρᾶς ἰσχύος σας ἀσκεῖτε ὅ,τι χειρόν
 »ἐν μέσῳ τῶν ὀλολυγμῶν καὶ τῶν βρυγμῶν ὀδόντων,
 »συγχρούσεως ἀλύσεων καὶ κρότου τῶν σιδήρων.»
 Εἶπε, καὶ ὅσους ἔβλεπε βραδεῖς εἰς τὴν ὁδὸν των,
 τοὺς ὤθει, δι' ἀκμῆς αὐτοὺς ἀφύκτου διαπείρων.
 Ἐκεῖνοι δὲ, γογγύζοντες, ἀφῆκαν τοὺς ἀέρας,
 ἔπου τὸ φῶς τὸ πάγκαλον, καὶ τοὺς χρυσοὺς ἀστέρας.

66

Πρὸς τὰς ἀδύσσοις ἔφυγον τὰ πνεύματα ὀργίλα,
καὶ μελετῶντα τοῖς κακοῖς βασάνους φρικτοτέρας.
Τὸν πόντον δὲν διέρχονται πτηνῶν τοσαῦτα φύλα,
ὅτ' ἐν ἀγέλαις ἵπτανται πρὸς χώρας θερμότερας,
οὐδ' εἰς τὴν γῆν στοιβάζονται ξηρὰ τοσαῦτα φύλλα,
ὁπόταν τὸ φθινόπωρον φέρῃ ψυχρὰς ἡμέρας.
Τῆς μισητῆς των ὄψεως ἅρ' ὅτου ἀπηλλάγη,
ἡ φύσις εἰς χαρμόσυνον ἐκ σκυθρωπῆς ἡλλάγη.

67

Πλὴν δὲν ἐσβέσθη ἐντελῶς ἡ τοῦ Ἀργάντου λύσσα,
οὐδὲ ἡ ἀκατάβλητος θρασύτης τῆς φρενός του,
ἂν κ' ἐν αὐτῇ ἡ Ἀληκτὼ τὸ πῦρ της δὲν ἐφύσα,
καὶ ἔπαυσ' αἰσθανόμενος τὸ κέντρον της ἐντός του.
Ὅπου τῶν Φράγκων μᾶλλον ἦν ἡ φάλαγξ πυκνωθεῖσα,
ἔπαλλε τὴν ῥομφαίαν του διὰ χειρὸς εὐρώστου.
Ἐθέριζεν ἰσχύοντας καὶ ἀσθeneῖς ἐξ ἴσου,
καὶ ἐπηρμένους κεφαλὰς καὶ ταπεινὰς ἐξίσου.

68

Ἦν ἡ Χλωρίνδα οὐ μακρὰν, καὶ ἤδη κατασπείρει
μελῶν τὸ περίξ ἔδαφος, καὶ κολοβῶν πτωμάτων.
Τοῦ Βερλιγγέρου διαμπᾶξ τὸ στῆθος διαπείρει,
μέχρι τῆς ἔδρας τῆς ζωῆς, τῶν σκοτεινῶν ἐγκάτων,
καὶ ὅτ' ἐκ τῆς καρδίας του τὸ ξίφος πάλιν σύρει,
καὶ ἡ ψυχὴ ἐξέρχεται μετὰ κρουνῶν αἱμάτων.
Εἰς τῆς τροφῆς τὴν δίοδον τρυπῶσα τὸν Ἀλβῆνον,
τὸ πρόσωπον διχοτομεῖ τοῦ Γάλλου μετ' ἐκεῖνον.

69

Τοῦ Γερνιέρου ἔρριψε τὴν χεῖρ' ἀποτεμοῦσα,
τὴν χεῖρα ἣτις πρὸ μικροῦ εἶχεν αὐτὴν πληγῶσει.
Πίπτει ἐκείνη κατὰ γῆς τὴν μάχαιραν κρατοῦσα,
καὶ ἵχνη σῶζοντες ζωῆς οἱ δάκτυλοι σφριγῶσι.
Τοιαύτη εἶν' ὄφρως οὐρά, τοὺς κρίκους τῆς ζητοῦσα
μετὰ τοῦ σώματος, ἐξ οὗ ἐκόπη, νὰ ἐνώσῃ.
Ἀφεῖσα διακείμενον κακῶς αὐτὸν, ταχέως
τὸ ξίφος τῆς κατέφερε κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως.

70

Ἡ μάχαιρα τὸν φάρυγκα διέτεμεν ἐν μέσῃ,
διερχομένη μεταξὺ αὐχένος καὶ τραχήλου.
Ἐστράφη περὶ ἑαυτὴν ἡ κεφαλὴ πρὶν πέσῃ,
κ' ἐν ᾧ τὸ σῶμα ἔμενε, ἡ κόνις τὴν ἐσπίλου.
Ὁ δὲ κορμὸς (θέας φρικτῆς!) ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει
διετηρήθη, πρὶν ριφθῇ ἐν μέσῳ τοῦ ὁμίλου.
Πλὴν ἡδ' ὑπὸ τοῦ χαλινοῦ ὥς δὲν ἐκυβερνᾶτο,
ὁ ἵππος ἀπετίναξε σκίρτων καὶ τοῦτον κάτω.

71

Ἐν ᾧ ἀκαταμάχητος ἡ ἄτρομος ὀπλίτις
τὰς φάλαγγας τῆς δύσεως κτυπᾷ καὶ καταβάλλει,
ὑπερῆφάνως κατ' αὐτῆς βαίν' ἡ Γυλδίππη, ἣτις
μετ' ἴσης τοὺς Σαρακηνοὺς δυνάμεως προσβάλλει.
Ἦσαν τοῦ φύλου τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡ αὐτὴ δριμύτης,
ἕμοιον θάρρος ἔφλεγεν ἐν ταύτῃ κ' ἐν τῇ ἄλλῃ.
Πλὴν ν' ἀλληλομαχήσωσιν ἡ τύχη δὲν ἀφῆκε,
καὶ ἄλλοι ταῖς ἐπέκειντο ἀγῶνες, ἄλλαι νίκαι.

72

Κ' ἐκάστῃ μὲν τὸν ἵππον τῆς κατὰ τῆς ἄλλης φέρει,
 ἀλλ' ὅμως τὴν συνάντησιν τὸ πλῆθος δὲν ἀφήνει.
 Ὁ Γέλφος δ' ὁ μεγάλθυμος γυμνὸν τὸ ξίφος φέρει
 κατὰ Χλωρίνδας, κ' ἐπ' αὐτὴν τὸ τραῦμα διευθύνει.
 Εἰς τῶν ὠραίων τῆς πλευρῶν τὴν ἔθιξε τὰ μέρη
 ὁ ἀγρίος τοῦ σίδηρος ἀμίσσων· ἀλλ' ἐκείνη
 κεντᾶ σφοδρῶς, κ' ἡ μάχαιρα διὰ πληγῆς μεγάλης,
 ἐν μέσῳ τῆς μιᾶς πλευρᾶς διήλθε καὶ τῆς ἄλλης.

73

Ἀναδιπλοῖ τὸ κτύπημα ὁ Γέλφος, πλὴν ματαιίως·
 διότι διερχόμενος ὁ ἐκ τῆς Παλαιστίνης
 Ὅσμιδας, τραῦμα ἔλαβεν ἀλλότριον τυχαίως,
 σχίσαν αὐτοῦ τὸ μέτωπον, κ' ἐκπνέει ἐξαπίνης.
 Περὶ τὸν Γέλφον δ' ἐνταυτῷ συνήχθησαν δρομαίως
 ὅσοι συνήθως εἶποντο ἐκείνῳ ἐν κινδύνοις.
 Κ' ἐτέρωθεν δ' ἡ συρροὴ τῶν μαχητῶν αὐξάνει,
 ὥστε ἡ μάχη μίγνυται, καὶ πάλιν ἐξεμάνη.

74

Ἄλλ' ἡ πορφυροπρόσωπος αὐγὴ ἐν τούτοις πᾶσι
 ἐπὶ τοῦ θεσπεσίου τῆς προέκυψεν ἐξώστου.
 Νὰ φύγῃ δ' εἶχεν ἐνταυτῷ ὁ Ἀργιλλὰν προφθάσει,
 εἰς τῶν μαχῶν τὴν σύγχυσιν ἐκ τῆς καθεύξεώς του.
 Τὰ πρῶτα δ' ὅπλα ἔσπευσεν, ὡς ἔτυχε, ν' ἀρπάσῃ,
 εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ, καθὼς τὰ εὖρ' ἐμπρός του·
 καὶ εἰς τὴν μάχην ῥίπτεται, νὰ κατακτήσῃ πάλιν,
 ἀνθ' ἧς ἀπώλεσε, τιμὴν κ' ἐπιτυχίαν ἄλλην.

75

Ὡς ἵππος ἐκ βασιλικῶν φυγῶν ἵπποστασίῳ
 ἐν αἷς κλειστός ἐτρέφετο εἰς δίαίταν πολέμων
 ἐλεύθερος εἰς τὰς ὁδοὺς ὁρμᾷ κ' εἰς τὸ πεδῖον,
 ὅπου ἢ ῥυαῖ δροσερός, ἢ λεῖον πολυθρέμμον·
 αἱ χαῖτ' ἐπὶ τῶν κώτων του κινουῦνται τῶν ἀνδρείων·
 τὴν γαύρην κεφαλὴν ὑψοῖ μετ' ὀφθαλμῶν ἐναίμων,
 πῦρ πνέει, διὰ τοῦ ποδὸς κτυπᾷ τὴν γῆν καὶ τρέμει,
 καὶ ὁ ἀήρ τῶν ἡχηρῶν χρεματισμῶν του γέμει·

76

Τιοῦτος καὶ ὁ Ἀργιλλάν· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἴσον
 εἶχον τὸ πῦρ· ἀγέρωχον τὸ μέτωπον προτάττει·
 κοῦφος πηδᾷ· ὁ ποῦς αὐτοῦ ταχύς τὸ χῶμα πλήσσω
 οὐδ' εἰς τὴν ἄμμον ὁρατὸν τὸ ἶχνος του χαράττει.
 Ὡς ἄνθρωπος τὸ πᾶν τολμῶν, οὐδέποτε δὲ πτήσσω,
 φωνάζει, ὡς προσήγγισεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς κατὰ τι·
 «Ὡ φαῦλα σκύβαλα τῆς γῆς, ὦ Ἀραβες χυδαῖοι
 »κ' εὐήθεις, τί θρασύτητα τοσαύτην σᾶς ἐμπνέει;

77

»Ὡς ἐχθρὸς σείς δὲν στέργετε τὸ κράνος καὶ τὸ σάκος·
 »δὲν φέρνυσι τὰ νῶτά σας, τὸ στῆθος πανοπλίαν.
 »Δειλοὶ, τὸ σῶμα κρύπτετε ἡμίγυμνον εἰς ῥάκος,
 »σκιαμαχεῖτε, κ' εἰς φυγὴν ζητεῖτε σωτηρίαν.
 »Ἐπιχειρεῖτ' ἐν τῇ νυκτὶ, κ' ἐργάζεσθε παγκάκως,
 »καὶ σύμμαχόν σας ἔχετε καὶ σκέπην τὴν σκοτίαν.
 »Ἐκλείπ' ἡ βοηθός σας νύξ· τὴν διεδέχθ' ἡμέρα.
 »Ἦδη ἀγὼν ἐπὶκειται, ἀνδρὶ ἄληθεστέρα.»

78

Ὡς εἶπε, καὶ τὴν μάχαιραν καταγαγὼν συντόνως,
κατ' Ἀλγαζὲλ, τῷ ἔκοψε τὴν στήλην τοῦ τραχήλου·
ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόκρισιν τῷ ἔκοψε συγχρόνως,
πρὸς ἣν ὅτ' ἦτον ἑτοιμον τὸ χεῖλός του ἐδήλου.
Ἐπὶ τὸ φῶς του ἔρριψε φρίκης ἀγλὺν ὁ φόνος,
καὶ τοῦ θανάτου παγετὸς τὰ μέλη του ἐξύλου.
Πίπτει, καὶ οἱ κινούμενοι σπασμωδικῶς δδόντες
τὴν γῆν ἣν ἀποστρέφεται δαγκάνουσι λυσσῶντες.

79

Καὶ διαφόρως ἔπειτα κτυπᾷ τὸν Σαλαδῖνον,
φονεύει τὸν Μουλεασσέμ, τὸν Ἀγρικάλτην σφάζει,
καὶ εἶτα τὸν Ἀλδιαζιλ, εἰς τὸ πλευρὸν ἐκείνων
διὰ μιᾶς τοῦ ξίφους του καταπορᾷ διχάζει·
καὶ εἰς τὸ στήθος μετ' αὐτὸν τρυπῶν τὸν Ἀργαδῖνον,
καὶ διὰ λόγων δηκτικῶν προσέτι τὸν χλευάζει.
Ὁ δὲ, βαρεῖς τοὺς ἀφθαλμοὺς ὑψῶν, πρὶν ἀποθάνῃ,
τὸν λόγον εἰς ἀπόκρισιν τοῦ προπετοῦς λαμβάνει·

80

«Μακρὰν δὲν θέλεις εὐφρανθῇ οὐδὲ μεγαλαυχῇσει
»ἐπὶ τῷ φόνῳ τῷ ἐμῷ, σὺ ὅστις καὶ ἂν εἶσαι.
»Ἰσχυροτέρα χεὶρ τῆς σῆς θέλει καὶ σέ θερίσει,
»καὶ ἐπὶ σέ θά ἔλθωσι ταχέως τύχαι ἴσαι.»
Ὁ δὲ καγγάζων ἔκραξε· «Τῷ οὐρανῷ μελήσει
»ἡ τύχη μου. Σὺ δὲ θανὼν ἐνταῦθα θενὰ κεῖσαι
»βορὰ ὀρνέων καὶ κυνῶν.» Κτυπῶν δ' αὐτὸν ἀγρίως,
τὸ ξίφος τῷ ἀπέσπασε καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίως.

81

Εἰς τὰ συχνὰ τῶν τοξοτῶν καὶ λογχοφόρων πλήθη
 σουλτανικὸς ἀκόλουθος ὑπῆρχε νεανίας.
 Εἰσέτ' ἡ γνάθος ἡ καλὴ τὸν χνοῦν δὲν ἐνεδύθη,
 τὸ ἄνθος τὸ ἐαρινὸν τῆς πρώτης ἡλικίας.
 Ὡς μαργαρίτ' ἐφαίνοντο ἢ ὡς ρουβίνων λίθοι
 ὅταν ἐκάλυπτεν ἰδρῶς τὰς παρειὰς τὰς λείας.
 Ἦν εὐχαρις ἡ κονιστὴ ἀττημελῆς τοῦ κόμης,
 κ' ἡ ὄψις τοῦ ἐν τῇ ὀργῇ ἦν γλυκυτέρ' ἀκόμης.

82

Τὸν ἵππον εἶχε πάλλευκον· σπανίως, εἰς τὰ ὄρη
 τ' Ἀπέννινα, στίλβει λευκὴ τοσοῦτον ἡ χιών των·
 ὁ ποῦς τοῦ τὴν ταχύτητα οὐδόλως ὑπεχώρει
 εἰς ἀστραπάς· τὸ βῆμά του ἦν ἐλαφρότερόν των.
 Κυρτὴν βραχεῖαν μάχαιραν εἰς τὴν ὀσφὺν ἐφόρει,
 κ' εἰς τὴν παλάμην ἔπαλλε μικρὸν ζυγίζων κόντον.
 Ἡ θήκη δ' ἦν τοῦ ξίφους τοῦ χειρῶν ἀπειροκάλων
 ἔργον, πορφύρας καὶ χρυσοῦ, πολυτελὲς δὲ μᾶλλον.

83

Ἐν ᾧ δ' ὁ παῖς τερπόμενος πρὸς ἃ ἐκθύμως πράττει,
 δόξης νεανικεύματα, ἀρτιφυοῦς ἀνδρίας,
 κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ φερόμενος τὰ τάγματα ταραττει,
 οὐδὲ κωλύει τις αὐτὸν δι' ὑπερόχου βίας,
 κρυφίως τὰς παντοίας τοῦ καμπὰς παραφυλάττει
 ὁ Ἀργιλλάν· τὸ δόρυ τοῦ τινάσσων ἀπ' εὐθείας,
 τὸν ἵππον ρίπτ' ἡμιθανῇ. Πρὶν δ' ἐγερθῇ ὁ νέος,
 ὁρμᾷ ξιφῆρης, κ' ἐπ' αὐτὸν ἐπέρχεται ταχέως.

84

Κ' ἐκεῖ, καθικετεύοντος τοῦ ἀγλαοῦ προσώπου,
οὐδ' ἄλλα ὅπλα ἔχοντας ἐκτὸς τῶν τοῦ ἐλέους,
σκληρὰν τὴν χεῖρα ἔτεινε μετ' ἀμειλίχτου τρόπου,
τοὺς χαρακτῆρας ἀπειλῶν νὰ σχίσῃ τοὺς ὠραίους.
Ἀλλὰ φιλανθρωπότερον τὸ ξίφος τοῦ ἀνθρώπου,
ὠλίσθησε, κ' ἐπήγαγε τοὺς κτύπους ἀβεβαίους.
Τί τ' ὄφελος! τοῦ Τραύματος σφαλέντος τοῦ προτέρου,
προτείνων τὴν σκληρὰν αἰχμὴν ἐπέπεσ' ἐκ δευτέρου.

85

Ὁ Σολιμάν δ', ὃν ν' ἀσχολῇ συνέπεσεν ἐκεῖ που
ὁ Γοδεφρεῖδος οὐ μακρὰν διὰ χειρὸς εὐρώστου,
ἀφείδ τὴν μάχην, ἔστρεψε τοὺς χαλινούς τοῦ ἵππου,
ὥς εἶδε πῶς ἐκτίθεται ὁ φίλος ὁπαδὸς του.
Τὰς τάξεις σχίζων, ἔφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν περίπου,
ἐκδικητῆς του, μάλιστα, ἀλλ' ὄχι βοηθός του.
Διότι βλέπει πίπτοντα τὸν προσφιλῆ Λεσβῖνον
ὥς πάγκαλον, ὧ θλίψεως! ἐκριζωθέντα κρῖνον.

86

Οἱ ὀφθαλμοὶ του κλείονται καὶ δύουσιν ὠραῖοι,
καὶ εἰς τὸ στῆθος εὐπρεπῶς ἡ κεφαλὴ του κλίνει.
Τὸν ἐπιχρίει ἐλαφρὰ ὠχρότης, καὶ ἐμπνέει
τοσοῦτον οἶκτον ἢ στιγμὴ ὅταν τὸ φῶς του σβύνει,
ὥστ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀργῆς ὁ Μουσουλμάνος κλαίει,
καὶ ἡ καρδία λύεται, ἡ πρώην μαρμαρίνη.
Σὺ κλαίεις, σὺ, ὦ Σολιμάν! Ἀλλ' ἀδακρύτως εἶδες
νὰ πέσῃ καὶ θρόνος σου καὶ μέλλοντος ἐλπίδες.

Τὸ αἷμα ὅμως τοῦ παιδὸς ὡς εἶδε νὰ σταλάζῃ
 ἀπὸ τοῦ ξίφους τοῦ σκληροῦ, κ' ἔτι θερμὸν ν' ἀχνίζῃ,
 σιγαῶ ὁ οἶκτος, καὶ ὀργὴ ἐντὸς του ἀναβράζει,
 καὶ παύ' εἰς τὴν καρδίαν του τὸ δάκρυ ν' ἀναβλύζῃ.
 Ἐπὶ τὸν Ἀργιλλὰν ὀρμῶν, τὴν μάχαιραν ἀρπάζει,
 καὶ τὴν ἀσπίδα, κ' ἔπειτα τὸ κράνος του χωρίζει,
 τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν· κ' ἡ φοβερά πληγὴ του
 εἰν' ἀνταξία τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ ἀκοιμήτου.

Οὐδ' εἰς αὐτὰ δὲ ἀρκεσθεῖς, καὶ τὸ νεκρὸν του στῆθος,
 καταπεσόντος εἰς τὴν γῆν, ἀκόρεστος σπαράσσει.
 Τοιοῦτος κύων μολοσσός, ὃν ἂν προσβάλλῃ λίθος,
 μετὰ μανίας στρέφεται τὸν λίθον νὰ δαγκάσῃ.
 Τίς πόνος πλήττει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπαραμύθως,
 ὥστ' ἐπ' ἀψύχου χώματος ζητεῖ νὰ τὸν χορτάσῃ!
 Ὁ δ' εἰς τοὺς Φράγκους τὴν ἀρχὴν ἀσκῶν τὴν ὑπερτάτην
 δὲν σπαταλᾷ τὰ τραύματα καὶ τὸν θυμὸν εἰς μάτην.

Ἵπῃρχον Τοῦρκοι χίλιοι ἐκεῖ θωρακοφόροι·
 εἶχον τὰ κράνη σιδηρᾶ, ἀσπίδας εἰς τὰς χεῖρας.
 Οὐδεὶς ἀγὼν τὸ σῶμά των νὰ καταβάλλῃ ἡμπόρει·
 θρασεῖς τὸ πνεῦμα, ἐγκρατεῖς παντοίας ἦσαν πείρας.
 Εἰς τοῦ Σουλτάνου τοὺς στρατοὺς πρὶν ἔφερον τὸ δόρυ,
 καὶ πάλιν ἠκολούθησαν τὰς πλάνητάς του μοίρας.
 Φυγάδα τὸν συνώδευσαν διὰ τῆς Ἀραβίας,
 καὶ τῷ παρέμειναν πιστοὶ καὶ εἰς τὰς δυσπραγίας.

90

Ἐν τάξεσιν ἀνθίστανται πυκναῖς αὐτῶν τὰ πλήθη.
 Ὁ Γοδεφρείδος κατ' αὐτῶν ὀρμαῖ, καὶ τοῦ Κορκοῦττου
 κόπτει τὸ πρόσωπον, κτυπᾷ εἰς τοῦ Ῥοστέμ τὰ στήθη,
 καὶ ἀποκόπτει τῷ Σελίμ τὴν κάραν τοῦ λαιμοῦ του.
 Ὁ δὲ Ῥοξένος ἐνταυτῷ τῶν δύω ἐστερήθη,
 τοῦ δεξιοῦ βραχίονος καὶ τοῦ ἀριστεροῦ του.
 Οὐ μόνους δὲ τὸ ξίφος του ἐκείνους καταβάλλει.
 Καὶ ἄλλοι πίπτουσι νεκροὶ καὶ τραυματῖαι ἄλλοι.

91

Ἐν ᾧ δὲ οὕτω κατ' αὐτῶν τὰ ὅπλα διευθύνει,
 ἥ ἀποκρούων φονικὰς πληγὰς ἥ διανέμων,
 κ' εἴν' ἥ ἐλπίς ἀμφιῤῥοπος, καὶ πρὸς αὐτοὺς δὲν κλίνει
 ἥ πρὸς ἐκείνους τῶν μαχῶν τὴν πλάστιγκα ὁ δαίμων,
 ὁ Βουλλιῶν κονιορτοῦ νεφέλην διακρίνει
 ἐπερχομένην, κεραυνοὺς χωνεύουσιν πολέμων.
 Ἐκ τῆς νεφέλης δ' ἀστραπὴ ὅπλων πολλῶν ἐρράγη,
 καὶ τῶν ἀπίστων ὁ στρατὸς τὰ εἶδε κ' ἐξεπλάγη.

92

Ἦσαν πεντήκοντα ἵππεῖς, τὸ τοῦ Σταυροῦ σημεῖον
 ἐπὶ σημαίας φέροντες πορφύρας καὶ ἀργύρου.
 Χίλι' ἂν εἶχον στόματα μετὰ γλωσσῶν χιλίων,
 ἂν εἶχον σιδηρᾶν φωνὴν καὶ πνεύμονας σιδήρου,
 θὰ ἠδυνάτουσαν νὰ εἰπῶ τὸ πλῆθος τῶν σφαγιῶν
 δι' ὧν ἡ φάλαγξ ἡ φρικτὴ τὸ ἔδαφος ἐπλήρου.
 Πίπτ' ὑπ' αὐτῆς τὴν μάχαιραν ὁ Ἄραψ ὅστις τρέμει,
 πίπτει ὁ Τοῦρκος, ὃς πεσὼν ἀκόμῃ ἐπολέμει.

Τρόμος καὶ φρίκη πανταχοῦ, σκληρότης, ἀσπλαγχνία
καὶ πένθος περιάγεται, καὶ διὰ τῶν ταγμάτων
θερίζει ὑπὸ σχήματα ὁ θάνατος παντοῖα,
καὶ λίμνη βαθυκύματος ἐκτείνεται αἱμάτων.
Ἐν τούτοις δὲ μετ' ὁπαδῶν κατέβ' εἰς τὰ πεδία
ὁ Βασιλεὺς, ὡς οἰωνοὺς ἐκ τῶν εὐτυχεστάτων
κομίζων, κ' ἔξω τῶν πυλῶν ἐξ ὕψους ἐθεώρει
τὴν μάχην, ὡς ἀμφίβολος καὶ ἄστατος προὔχῳρει.

Πλὴν βλέπων νὰ ὑποχωρῇ τὴν πρώτην στρατιάν του
καὶ τὴν μεγαλητέραν του, ἐπιστροφὴν κηρύσσει.
Παρὰ Χλωρίνδας πρὸ παντός καὶ παρὰ τοῦ Ἀργάντου
τὴν ἀπαιτεῖ, καὶ προσπαθεῖ παντοίως νὰ τοὺς πείσῃ.
Τὸ σκληρὸν ζεῦγος ἀπειθεῖ πρὸς τὴν προσπάθειάν του,
αἰμοχαρὲς, παράφορον, καὶ πνέον τυφλὰ μῖση.
Τέλος ἐπείσθησαν· ἀλλὰ τοὺς φεύγοντας συνῆγον,
κ' ἐχώρουν βάδην, τὴν φυγὴν ρυθμίζοντες ὀλίγον.

Πλὴν τίς τὰ πλήθη χαλινοῖ, τὸν φόβον δὲ ἐνσκήψῃ
εἰς χαῦνον ὄχλον; Εἰς φυγὴν ἐτράπησαν τελείαν.
Ὁ μὲν τὸ σάκος του, ὁ δὲ τὸ ξίφος του νὰ ῥίψῃ
σπεύδει. Τὸ ὄπλον ἐνοχλεῖ, δὲν δίδει σωτηρίαν.
Ἐπάρχει πρὸ τῆς πόλεως κοιλάς· τραχέα ὕψη
πρὸς δύσιν ἔχει, καὶ πρηνὲς χωρεῖ πρὸς μεσημβρίαν.
Ἐνταῦθα καταφεύγουσι, κ' ἐντεῦθεν ἀνακύπτει
πυκνὴ θμίχλη κόνιος, καὶ τὰς ἐπάλλξεις κρύπτει.

96

Ἐν ᾧ αὐτοὶ κατήρχοντο τὸ προκλινὲς χωρίον,
 ἐγκείμεν' οἱ Χριστιανοὶ πολὺν ἐπῆγον φόνον.
 Ἄλλ' ὅτε πρὸς τὰ ὑψηλὰ προὐχώρησαν, πλησίον
 τοῦ θρόνου τοῦ τυράννου των, τῶν πρώτων προμαχόνων
 ὁ Γέλφος δὲν ἠθέλησεν εἰς στενωποὺς εἰσδύων,
 ἀνίσων καὶ κινδυνωδῶν νὰ πειραθῇ ἀγώνων,
 ἐστάθη, καὶ ὁ Βασιλεὺς συσσωματοῖ ἐν τάχει
 τὰ λείψαν' ἃ διέσπειρεν ἀποτυχοῦσα μάχη.

97

Πᾶν δ' ἔπραξεν ὁ Σολιμάν ὅ,τ' ἦτον δεδομένον
 εἰς ἀνθρωπίνην δύναμιν· δὲν δύναται τι πλέον.
 Τὸν βρέχει αἷμα καὶ ἰδρώς. Τὸ στῆθός του ἀσθμαῖνον
 κτυπᾷ, καὶ πνίγεται φουσῶν, βαρέως ἀναπνέων.
 Ἦν ὁ βραχίων ἀδρανῆς εἰς τὴν ἀσπίδα μένων,
 κ' ἡ δεξιὰ δὲν ἔφερε πληγὰς ἀνδρείας πλέον.
 Δὲν κόπτει, ὀλισθαίνουσα, ἀμβλεῖα κατεστάθη
 αὐτοῦ ἡ σπάθη, κ' ἔπαυσε νὰ εἶναι πλέον σπάθη.

98

Ἐαυτὸν οὕτως αἰσθανθεὶς, ἐσκέφθη ἀμφιῤῥέπων,
 διάνοχα τοὺς λογισμοὺς μερίζων τῆς φρενός του,
 ἂν ἔπρεπε νὰ φονευθῇ, μὴ ἄλλοις ἐπιτρέπων
 τὸ ἔνδοξον κατόρθωμα τῆς θανατώσεώς του·
 ἢ ἐπιζῶν τοῖς φίλοις του ἂν μᾶλλον ἦτον πρέπον,
 νὰ μεριμνήσ' ὑπὲρ ζωῆς κ' ἐξασφαλίσεώς του·
 «Ἐστω λοιπὸν, ἀνέκραξεν. Ἡ μοῖρ' ἃς κατισχύσῃ·
 »εἰς τὴν φυγὴν μου τὴν κακὴν τὸ τρόπαιον ἃς στήσῃ.

»Εἰς τὸν ἐχθρὸν τὰ νῶτά μου ἄς τρέψω, κ' εἰς τὴν φήμην
»ἄς μὲ χλευάσῃ τῆς φυγῆς τὸν πλάνητα, τὸν μόνον.
»Ἀρκεῖ καὶ πάλιν ἔνοπλος νὰ ἔλθω καθὼς ἤμην,
»καὶ νὰ κλονίσω τὸν σαθρὸν ἀστήρικτόν των θρόνον.
»Καθὼς τῶν ἐγκλημάτων των τὴν αἰωνίαν μνήμην
»διατηρῶ, τὸ μῖσός μου θὰ ζήσῃ δι' αἰώνων.
»Θ' ἀναγεννῶμαι ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν φαύλων ξένων,
»χόνις, τοῦ τάφου ἔρμαιον, πλὴν πνεῦμα ὠργισμένον.»



ΡΑΨΩΔΙΑ ΔΕΚΑΤΗ

4

Ὡς εἶπε, καὶ ἀπήντησεν, ὥς ἔτρεχ' ἐπ' ἀδείας
ἵππον πολεμιστήριον χωρὶς τοῦ ἀναβάτου.
Ἄμα τὸν εἶδε, ρίπτεται εἰς τὰς λυτὰς ἡνίας,
κ' ἐπιπηδᾷ, εἰ καὶ βαρὺς τὰ μέλη ἐκ καμάτου.
Τὸ κράνος του, τὸ νεῦον πρὶν φρικτὸν εἰς ἐκστρατείας,
ἀπώλεσε τὸν λόφον του, τὸ μέγα κόσμημά του.
Εἰς ῥάκη ἀποκρέμαται ἢ εὐπρεπὴς ἐσθῆς του,
καὶ οὐ τι σώζει τῆς πομπῆς τῆς πρὶν βασιλικῆς του.

2

Ὡς λύκος ἐκ παρεμβολῆς ἐκδιωχθεὶς προβάτων
φεύγει, δειλῶς κρυπτόμενος, τὴν μάνδραν ἣν ἠπείλει,
ἐὰν δὲ καὶ ἀνάπλεως ἀρτισφαγῶν κρεάτων
ἡ ἀδηφάγος του γαστήρ οἰδαίνηται ἡ κοίλη,
ὅμως τὴν γλῶσσάν του κρεμᾷ, ἀκόρεστον αἱμάτων,
καὶ ἀπολείχει δι' αὐτῆς τ' ἀκάθαρτά του χεῖλη,
τοιούτος ὁ Ὀθωμανὸς κατέλιπε τὴν πάλην
εἰς θερμὸν αἶμα μεθυθεὶς, καὶ αἶμα θέλων πάλιν.

3

Τοιαύτη δ' ἦν ἡ τύχη του, ὥστ' ἂν καὶ τοὺς ἀέρας
 ἐσκότιζον ὑπὲρ αὐτὸν συρίζοντα τὰ βέλη,
 αὐτὰ, τοσαύτας μετ' αὐτῶν καὶ λόγγας καὶ μαχαίρας,
 τόσας θανάτου μηχανὰς ἀπέφυγεν ἐν τέλει,
 καὶ μόνος, ἄγνωστος αὐτὸς, εἰς τὰς ἀγνωστοτέρας
 κ' ἐρημοτέρας τῶν ὁδῶν νὰ διαβαίνει θέλει.
 Ὡς βαίνει δέ, καθ' ἑαυτὸν σταθμίζει τὸ πρακτέον,
 καὶ λογισμῶν κυμαίνεται ἐν μέσῳ ἀβεβαίων.

4

Τέλος ν' ἀπέλθ' ἠθέλησεν ἐκεῖ ὅπου συλλέγει
 ὁ τῆς Αἰγύπτου Βασιλεὺς τὸν ἰσχυρὸν στρατόν του.
 Εἰς τούτου θέλει νὰ ταχθῇ τὰς φάλαγγας, καὶ λέγει
 τὴν τύχην νὰ συμμερισθῇ τῶν συστρατιωτῶν του.
 Ὡς δ' ἀπεφάσισε, νυκτὸς δὲν τὸν ἐδέχθη στέγη
 οὐδὲ κατάλυμα· χωρεῖ εὐθὺς πρὸς τὸν σκοπὸν του.
 Βαδίζει ἄνευ ὁδηγοῦ· γνωρίζει τὰς διόδους,
 καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Γάζας τῆς ἀμμώδους.

5

Ὁ κόπος μὲν τὸ σῶμά του πιέζει καὶ βαρύνει,
 κ' αἰσθάνεται τὰς ἀλγεινὰς πληγὰς ἀλγεινοτέρας,
 ἀλλ' οὐδὲ ἀναπαύεται οὐδὲ τὰ ὅπλ' ἀφήνει,
 κ' ἐργάζεται ἀγωνιῶν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.
 Ὅταν δ' ἡ νύξ τὸν πέπλον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτείνει,
 τὸ πᾶν συγχέουσα ἐντὸς μελαίνης ἀτμοσφαίρας,
 ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβάς τὰ τραύματά του λύει,
 καὶ φοίνικας, ὡς δύναται, ἐκ δένδρου ἀποσεύει.

6

Κ' ἐκ τοῦ καρποῦ ἀποτραφεῖς, τὰ ἐναγώνιά του
 πλευρὰ εἰς ἔδαφος γυμνὸν ἀπλοῖ, ν' ἀναπαυθῶσι·
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος του τιθεῖς τῆς χαλκηλάτου
 τὴν κεκμηχυῖαν κεφαλὴν, τοῖς λογισμοῖς νὰ δώσῃ
 θέλει ἀνάπαυσιν· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τραύματά του
 ἢ ἀλγηδὼν ἐνίοτε αὐξάνει, κ' εἶναι τόσῃ,
 ὥστε δεινῶς τὸν τυραννεῖ· πρὸς δὲ κ' εἰς τὴν καρδίαν
 πιέζουσιν αἰσθάνεται ὀργὴν καὶ ἀθυμίαν.

7

Ὅταν δ' ἐν μέσῃ τῇ νυκτὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ πλήθη
 ἐρρίπτοντο εἰς παντελοῦς ναρκώσεως ἀγκάλην,
 ὑπὸ τοῦ κόπου νικηθεῖς, παρέδιδε τῇ λήθῃ
 κ' ἐκεῖνος τὰς φροντίδας του, τὴν ψυχικὴν του πάλην·
 μόλις τὸ φλέγον βλέφαρον, καὶ μόλις παρεμύθει
 τὸ σῶμα εἰς ἀνήσυχον, βραχεῖαν ὕπνου ζάλην.
 Ἀλλ' ἅμα τὸν κατέλαβεν ἡ νάρκη κεκμηκότα,
 τοιαῦτα λέγουσα φωνὴ τῷ ἔκρουσε τὰ ὦτα·

8

«ὦ Σολιμάν, ὦ Σολιμάν, ἡσύχως ἤδη κεῖσαι
 »κοιμώμενος! Ἐγέρθητι, καὶ ἄλλοτε κοιμήσου.
 »Τῆς γῆς ἥς ἐβασίλευες δεδιωγμένος εἶσαι,
 »καὶ ὑπ' ἀλλόττριον ζυγὸν δουλεύει ἡ πατρίς σου.
 »Εἰς ταύτην κατακείμενος τὴν γῆν δὲν ἐνθυμεῖσαι
 »ὅτι ἀκήδευτ' εἰς αὐτὴν εἰσὶν οἱ σύντροφοί σου;
 »Ἐν ᾧ εἰσὶν ἀρτίτυπα τοῦ αἵσχους σου τὰ ἔχνη,
 »νωθρὸς προσμένεις τῆς νυκτὸς νὰ σβύσωσιν οἱ λύχνοι;»

Ὁ Σολομὸν ἐξύπνησε. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγείρας,
 ἐμπρός του βλέπει γέροντα ἐπίσημον τὸ σχῆμα.
 Ῥάβδον κυρτὴν ὁ ἄνθρωπος βαστάζων εἰς τὰς χεῖρας,
 ὠδήγει τὸ πρεσβυτικὸν σφαλλόμενόν του βῆμα.
 «Τίς εἶσαι, φαῦλον φάντασμα; Τί τὸ κακόν σου γῆρας
 »τοὺς ὁδοιπόρους ἐνοχλεῖ; (ὁ Τοῦρκος ἐπετίμα.)
 »Τί τοὺς καμόντας ἐξύπνῃς; καὶ διὰ σέ τί εἶναι
 »ἡ ἡ ἐμὴ ἐκδίκησις, ἡ αἰ ἐμαὶ αἰσχύναι;»

«Εγὼ τίς εἶμαι; Εἰς ἐμέ, ἀπήντησεν ὁ γέρον,
 »διόλου ἴσως ἄγνωστος δὲν εἶναι ὁ σκοπός σου.
 »Καὶ ὥς τις ἔχων ὑπὲρ σοῦ πολὺ ἐνδιαφέρον,
 »καὶ πλεῖον ἢ ὅ,τι φρονεῖς, παρίσταμαι ἐμπρός σου.
 »Μὴ σέ λυπῇ ὁ λόγος μου. Τὴν φρένα σου ἐξαίρων,
 »εἶν' ὁ τραχύς μου ἑλεγχος ἀκόνῃ τῆς φρενός σου.
 »Μὴ, ὦ γενναῖε, θυμωθῇς δι' ὅσα σ' ἐπιπλήττω.
 »Ὑπὸ τὸ κέντρον μου ἡ σὴ ἀνδρία ἐγερθήτω.

»Πρὸς τί ματαίως ἔστρεψες τὸ βῆμα τοῦ ποδός σου
 »ἔπου μονάρχης κραταιὸς εἰς Αἴγυπτον ἀνάσσει;
 »Ἐπίπονος καὶ δυσχερὴς θὰ εἶναι ἡ ὁδός σου,
 »θὰ εἶναι δὲ ἀνωφελής, προβλέπω, ἐπὶ πᾶσι.
 »Διότι, μάθε, καὶ χωρὶς τῆς ἀπελεύσεώς σου,
 »τὸ σῶμα τὸ Σαρακηνὸν θὰ κινηθῇ, θὰ φθάσῃ.
 »Δὲν εἶν' ἐκεῖνο στάδιον εἰς ὃ ἐπιδεικνύων
 »τὴν ἀρετὴν σου, νὰ ῥιφθῇς κατὰ τῶν πολεμίων.

42

» Ἄλλ' εἰς ἐμὲ πιστεύθητι, καὶ εἰς τὰς ὀχυρώσεις
 » αὐτάς, αἷς περιβάθηνται τὰ ὅπλα τῶν Λατίνων,
 » ἐν πλήρει σοὶ ὑπόσχομαι φωτὶ νὰ κατορθώσης
 » νὰ εἰσχωρήσης, καὶ χωρὶς ἧ μάχης, ἧ κινδύνων.
 » Ἐκεῖ πρὸς ὅπλα ἔριξε καὶ μάχου πρὸς κακώσεις,
 » καὶ δόξης δρέπων στέφανα, καὶ τὴν ψυχὴν ἠδύνων.
 » Ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως ἐκεῖ κλειστός ἐγκρύπτου,
 » ὥς ὁ ἐπικουρος στρατὸς νὰ φθάσῃ τῆς Αἰγύπτου.»

43

Ἐν ᾧ ἀκόμη ἔλεγε, τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου
 καὶ τὴν φωνὴν του ὁ τραχὺς Ὀθωμανὸς θαυμάζει,
 καὶ ἀπὸ τῆς ἀγρίας του ψυχῆς καὶ τοῦ προσώπου
 τὸν τύπον ἀποδύεται, καὶ τὸν θυμὸν εὐνάζει.
 « Πάτερ, νὰ ἔλθω μετὰ σοῦ δι' οἴου θέλεις τόπου
 » εἴμ' ἔτοιμος· ὁδήγει με· σ' ἀκολουθῶ, φωνάζει.
 » Δὸς οἷας θέλεις συμβουλὰς· θεν' ἀγαπήσω μόνας
 » ἐκεῖνας, ὅσαι φέρουσι κινδύνους καὶ ἀγῶνας.»

44

Τοὺς λόγους τούτους ἐπαινεῖ ὁ ἄλλος. Ἀλλὰ πνέει
 ἡ αὔρα, καὶ τὰ τραύματα τὸ ψῦχος παροξύνει.
 Τότ' ἐκ φιάλης τι ῥευστὸν ὁ γέρων ἐπιχέει,
 καὶ τὴν ῥοὴν τοῦ αἵματος καὶ τὰς πληγὰςπραύνει.
 Ἐν τούτοις τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ πλόκαμ' οἱ ὠραῖοι
 ἐφάνησαν, καὶ τῆς Αὐγῆς ἡ ὄψις ἡ ῥοδίνη.
 « Οἱ δρόμ' ἰδοὺ φωτίζονται, τῷ λέγει, ἀλλὰ βαῖνε.
 » Τῶν ἔργων ἤδη ἄρχονται αἱ ὥρ' αἱ τεταγμέναι.»

45

Εἰς δίφρον τότε ἐκάθησαν προσμένοντα πλησίον,
 ὁ γέρων, καὶ ὁ εὐγενὴς ὀπλίτης τῆς Νικαίας.
 Ἀμέσως δὲ, δραττόμενος ὁ πρῶτος τῶν ἡνίων,
 τοὺς δύο ἵππους ὁδηγεῖ διὰ χειρὸς βεβαίως.
 Διάττουσι δὲ μεθ' ὁρμῆς τοιαύτης τὸ πεδίον,
 ὥστε οὐδ' ἔχνος τῶν τροχῶν ἀφήνουσ' εἰς τὰς γαίας.
 Σταλάζ' ἰδρῶς ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν ἵππων ἀσθμαίνόντων
 φουσῶσι, καὶ λευκαίνουσιν ἀφροὶ τὸν χαλινόν των·

46

Θαύματα τώρα θὰ εἰπῶ. Εἰς νέφος συμπυκνοῦται
 ὁ ἀήρ πέριξ, κ' ἑαυτὸν εἰς πάγιον συστέλλει.
 Ὁ μέγας δίφρος ὑπ' αὐτοῦ ὀλόκληρος κυκλοῦται,
 καὶ γίνονται ἀόρατοι αὐτὸς καὶ ἡ νεφέλη.
 Ἀλλ' αὕτη εἶναι στερεά, καὶ δὲν τὴν σχίζει οὔτε
 ὁ λίθος ὃν κατὰ τειχῶν ὁ καταπέλτης στέλλει.
 Τὸ νέφος ὅμως βλέπουσιν οἱ ἐν τῷ κοίλῳ νέφει,
 καὶ δι' αὐτοῦ τὸν οὐρανόν, ὃς ἄνωθεν τοὺς στέφει.

47

Ὁ Σολιμὰν ἐκπλήττεται, καὶ τὰς ὀφρῦς συσπᾶσας,
 ρικνουῦται, καὶ τὸ βλέμμα του ἀκίνητον στηρίζει.
 Τὸν δίφρον βλέπων νὰ πηδᾷ τὰς δυσκολίας πάσας,
 ἐνίστε μετέωροι πῶς φέρονται νομίζει.
 Ὁ δὲ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ ἀτενὲς σπουδάσας,
 πῶς ἡ ψυχὴ του ἐμπληκτος ἀπέμεινε γνωρίζει.
 Τῷ ὁμιλεῖ, τὴν φρένα του τὴν πτοηθεῖσαν σείει,
 καὶ ὁ Σουλτάνος συνελθὼν, τὴν σιωπὴν του λύει·

48

«Σὺ, ὅστις, λέγει, καὶ ἂν εἶ, ὁ κάμπτων καὶ βιάζων
 »τὴν φύσιν εἰς φαινόμενα ἀδόκητα καὶ ξένα,
 »κατασκοπεύων τὸν μυχὸν τῶν καρδιῶν, κ' ἐτάζων
 »τὰ τῶν φρενῶν μυστήρια τὰ μᾶλλον κεκρυμμένα,
 »ἐὰν διὰ τῆς γνώσεως προβαίνης πλησιάζων
 »καὶ εἰς αὐτὰ τ' ἀτέλεστα καὶ τὰ μεμακρυσμένα,
 »εἰπέ μοι ποίαν ἔχθασιν τῶν νῦν καιρῶν, ἥ ποίας
 »ὁ οὐρανὸς ἐπέκλωσε τὰς τύχας τῆς Ἀσίας;

49

»Ἀλλὰ πρὸ πάντων σοὶ ζητῶ, εἰπέ μοι τ' ὄνομά σου,
 »καὶ τίني τέχνη κατορθοῖς τοιαῦτα ἀσυνήθη·
 »διότι πῶς θενὰ δεχθῇ ὁ νοῦς τὰ λόγιά σου
 »ἂν πρῶτον ἢ κατὰπληξίς αὐτοῦ δὲν διελύθη;» —
 «Νὰ ἐκτελέσω ἐξ αὐτῶν τὸ πρῶτον θέλημά σου
 »εὐχολον εἶναι», μειδιῶν ὁ γέρων ἀπεκρίθη.
 »Εἴμ' ἐκ Συρίας Ἰσμενος, καὶ μὲ καλοῦσ' οἱ Σύροι
 »μάγον, ὡς γνώσεων αὐτοῖς ἀκαταλήπτων πλήρη.

20

»Ἀλλὰ νὰ λέγω μέλλοντα, τῆς μοίρας ν' ἀνελίττω
 »τ' ἀθάνατα θεσπίσματα, τὰς δέλτους τὰς κρυφίας,
 »τόλμην, καὶ τῆς ἰσχύος μου ἀνώτερον κηρύττω,
 »οὐδὲ ἐδόθ' εἰς τῶν θνητῶν αὐτὸ τὰς διανοίας.
 »Πᾶσα ψυχὴ καὶ δύναμις ἐνταῦθα προσπαθήτω
 »τῆς γῆς νὰ φύγῃ τὰ δεινὰ καὶ τὰς ταλαιπωρίας.
 »Πολλάκις εἰς τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν σοφὸν συμβαίνει
 »ὁ ἴδιος τῆς τύχης του τὰς βάσεις νὰ τεκταίνῃ.

21

» Σὺ τὴν ἀνδρείαν δεξιάν, δι' ἧς νὰ ὑποσείσης
 » τὸ ξένον κράτος δύνασαι, καὶ φόβον νὰ ἐνσπείρης,
 » πολλῶ δὲ μᾶλλον δι' αὐτῆς τὴν πόλιν νὰ φρουρήσης,
 » ἣν ἀπειλοῦσιν ἄγριοι κατακτηταὶ ξιφῆρεις,
 » πρὸς ὅπλα αὐτὴν ἐτοίμασον, πρὸς πῦρ αὐτὴν ἐπίσης.
 » Ἀνδρίζου, θάρρ', ὑπόμενε. Εἰμὶ ἐλπίδων πλήρης.
 » Ἀλλ' ἔστω· ἄς σοὶ προειπῶ προσέτι, ἀφ' οὗ θέλεις,
 » τί βλέπω ὑποσχόμενον, καὶ ὥς διὰ νεφέλης.

22

» Βλέπω, ἦ καὶ μοὶ φαίνεται πῶς βλέπω, — τὴν πορείαν
 » ἀφ' οὗ ὁ δίσκος συνεχῶς ἀλλάζει τοῦ πλανήτου, —
 » ἄνδρα δι' ἔργων εὐγενῶν κοσμοῦντα τὴν Ἀσίαν,
 » καὶ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα, τῆς γῆς τῆς πολυσίτου.
 » Τὴν πρὸς τὰς τέχνας σιωπῶ λοιπὴν τοῦ ἐμπειρίαν,
 » ἀμβλυωπῶν. Τὰς ὅψεις μου θαμβοῖ ἡ ἀρετὴ του.
 » Ἀρκεῖ σοι τοῦτο. Ὑπ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα ἡττημένοι
 » ἐκ τῆς τεκούσης ἡμᾶς γῆς θ' ἀφανισθῶσ' οἱ ξένοι.

23

» Ἐκ βάθρωνθεν ἀνατραπῇ τὸ ἄνομόν των κράτος,
 » καὶ ἐν τῷ ὑστάτῳ ἀφανὲς θὰ καταστῇ ἀγῶνι.
 » Τὰ ἔσχατά των λείψανα εἰς γῆν μικρὰν τὸ πλάτος
 » θὰ φύγωσι, καὶ ἡ θάλασσα θενὰ τὰ σώζει μόνη.
 » Θὰ εἶναι σὸς ἀπόγονος αὐτός.» Εἰπὼν ὑστάτως
 αὐτὰ ὁ μάγος, σιωπᾷ. Ὁ δ' ἄλλος ἀνεφώνει·
 « Εὐδαίμων! Πόσον πέπρωται νὰ δοξασθῇ! » Κ' ἐν μέρει
 φθονεῖ διὰ τὴν τύχην του, ἐν μέρει ἐπιχαίρει.

24

Κ' ἐπρόσθεσε μετέπειτα· «Ἡ τύχη ἔαν κλίνη
 » ὑπὲρ ἐμοῦ ἢ κατ' ἐμοῦ, ὥς εἶναι πεπρωμένον,
 » νὰ μὲ δεσμεύσῃ δοῦλόν τις δὲν θέλω ὑπομείνει,
 » οὐδέ τις θέλει μὲ ἰδῆ ποτὲ νενικημένον.
 » Νὰ ἐκτραπῶσι δύνανται τὰ ἄστρα κ' ἡ σελήνη
 » τῆς τροχιᾶς των, πρὶν ἐγὼ τοῦ δρόμου παρεκβαίνων
 » τῶν καθηκόντων φωραθῶ.» Κ' ἐν ᾧ τοιαῦτα λέγει,
 πῦρ πνέει ἀρειμάνιον, καὶ ἡ ψυχὴ του φλέγει.

25

Τοιαῦτα διελέγοντο, καὶ ἦλθον ἕως ὅπου
 οὐχὶ μακράν των αἱ σκηναὶ ὑψοῦντο τῆς Γαλλίας,
 καὶ εἶδον—ὦ θεάματος δεινοῦ καὶ ἀπανθρώπου!—
 τὸν θάνατον ὑπὸ μορφᾶς μυρίας καὶ μυρίας.
 Βαθεῖα θλίψις ἔβαψε τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου
 τοῦ Σολιμάν, τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς ἀχλὺς σκοτοδινίας.
 Κειμέναις εἶδε κατὰ γῆς καὶ ποδοπατουμένας
 τὰς τρομερὰς σημαίας του, τὰς πρὶν πεφημισμένας.

26

Τοὺς Φράγκους εἶδε χαίροντας κ' εὐθύμους νὰ πατῶσι
 τὰ σώματα, τὰς κεφαλὰς τῶν εἰς αὐτὸν φιλτάτων,
 κ' ἐν ἐπιδείξει, τοῖς νεκροῖς ἀτάφοις νὰ συλῶσι
 τὰ ἡμαγμένα ὅπλα των καὶ τὰ ἐνδύματά των.
 Πολλοὺς δ' ἐναποθέτοντας εἰς τάφους νὰ τιμῶσι
 τὰ σώματα τῶν φίλων των διὰ τιμῶν ἐσχάτων·
 καὶ ἄλλους εἶδε ῥίπτοντας εἰς πῦρ, εἰς σωρὸν ἓνα
 ὁμοῦ Ἀράβων πτώματα καὶ Τούρκων μεμιγμένα.

27

Βαθέως ἀνεστέναξε, τὴν μάχαιράν του σύρει,
ἀπὸ τοῦ δίφρου ἐκπηδᾷ, καὶ θέλει νὰ ὀρμήσῃ.
Ὁ γέρων πλήν μετὰ κραυγῆς συνέχει τὸν φρενῆρη,
καὶ τὸν βιάζει ἄκοντα νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.
Ἄπτεται πάλιν τῆς ὁδοῦ εὐθύς, καὶ πρὸς μονήρη
λόφον χωρῶν, τὸν ὕψιστον αὐτῶν, τοὺς ἵππους πλήσσει.
Οὕτω προέβη ἕως οὗ ἀφῆκε παραβάλλων
ὀπίσω του τὸ στράτευμα καὶ τὰς σκηνάς τῶν Γάλλων.

28

Ἐκεῖ λοιπὸν ἀπέβησαν· ὁ δίφρος δὲ συγχρόνως
ἐχάθη, καὶ εἰς τὸ νέφος των κρυπτόμενοι τὸ πρῶτον,
πεζοὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον ἐπιπόνως,
καὶ εἰς κοιλάδ' ἀριστερῶς κατέβησαν πρὸς νότον,
καὶ ἔφθασαν ὅπου, ὑψηλὴν τὸ ὄρος τῆς Σιῶνος
κεφαλὴν αἶρον, πρὸς δυσμὰς τὸ γαῦρον στρέφει νῶτον.
Ἐκεῖ ὁ μάγος ἵσταται, καὶ ἔπειτα προέβη
πρὸς τὴν ἀπόκρημνον ὄφρυν, ὡς ἂν τὴν κατοπτεύῃ.

29

Πλησίον κοῖλον σπήλαιον ὁ γέρων διακρίνει,
ἔργον πανάρχαιον, ἐντὸς τῶν βράχων τῶν ἀβάτων.
Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπάτητον αἰῶνας εἶχε μείνει,
τὸ στόμιον ἐκλείετο ὑπ' ἀκανθῶν καὶ βάτων.
Ἐπιμελῶς τὰ ἐμποδῶν προσκόμματα μακρύνει,
καὶ προχωρεῖ καμπτόμενος διὰ τῶν στενωμάτων.
Τὴν μίαν χεῖρα, ψηλαφῶν τὸ σπήλαιον, προβάλλει,
καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον ὁδηγὸς προσφέρεται ἢ ἄλλη.

30

Ὁ δὲ Σουλτάνος ἐκφωνεῖ· « Ἀλλὰ εἰπέ μοι, ποία
 » εἶν' ἡ κρυπτὴ αὐτῇ ὁδὸς ἣν θέλεις νὰ βαδίσω;
 » Ἄν δὲν μ' ἐκώλυεν ἡ σὴ προβλεπτικὴ φιλία,
 » διὰ τοῦ ξίφους ἤξευρον ἄλλην τινὰ νὰ σχίσω. »
 Ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίνατο· « Μὴ, ὦ ψυχὴ ἀνδρεία
 » ἢ ἀνοδία σὲ πτοῇ, καὶ μὴ στραφῇς ὀπίσω.
 » Καὶ ὁ Ἡρώδης δι' αὐτῆς διήρχετο τὸ πάλαι,
 » πολλάκις, οὐ φημίζονται αἱ πράξεις αἱ μεγάλαι.

31

» Ἐσχάφῃ δὲ τὸ σπήλαιον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
 » ὅποτε τὸ ὑπήκοον νὰ χαλινώσ' ἤξιον,
 » καὶ δι' αὐτοῦ συνήθιζε νὰ καταβαίνει ἕως
 » τοῦ πύργου ὃν ὠνόμασε « Προτείχισμ' Ἀντωνίου ».
 » κατὰ τὸν μέγαν φίλον του· καὶ ἀπ' αὐτοῦ λαθραίως
 » μέχρι ναοῦ τοῦ παλαιοῦ προὔχωρει τοῦ ἁγίου.
 » Οὕτως ἀόρατος αὐτὸς παρήλλαττε τὰ τείχη,
 » κ' ἐξῆγεν ὅσους ἤθελε, κ' εἰσῆγεν οὓς ἂν τύχη.

32

» Ἀλλὰ τὴν δίοδον αὐτὴν τὴν ζοφεράν, τῶν ζώντων
 » ἀνθρώπων σήμερον οὐδεὶς ἐκτὸς ἐμοῦ γνωρίζει.
 » Θὰ πορευθῶμεν δι' αὐτῆς ἐκεῖ ὅπου προὔχόντων
 » καὶ πρεσβυτῶν συνέδριον ὁ Βασιλεὺς καθίζει·
 » διότι, καθὼς φαίνεται, διὰ τῶν συμβαινόντων
 » ὑπὲρ τὸ δέον ἡ ὀργὴ τῆς τύχης τὸν φοβίζει.
 » Ἐγκαίρως ἤλθες· ἄκουσον, καὶ σίγα ὥς ν' ἀκούσῃς,
 » λόγους δὲ λέγεις ἀνδρικούς τῆς ὥρας καθικούσης. »

33

Ὁ Σολιμὰν προὔχωρσεν λοιπὸν, ἀκούων τοῦτο.
 Μόλις τὸ ἄντρον τὸ στενὸν τὸ σῶμά του ἐχώρει·
 καὶ εἰς τὴν σύριγκα, ἐν ἣ τὸ σκότος ἐπυκνοῦτο,
 τοῦ γηραιοῦ του ὁδηγοῦ κατόπιν ὠδοιπόρει.
 Οὕτω τὸ πρῶτον ἔβαινεν· ἀλλ' ἔπειτα ἠπλοῦτο
 τὸ ἄντρον κ' ἐξετείνετο ὅσον ἐντὸς προὔχωρει·
 ὥστε τὸ σῶμ' ἀμφοτέροι ἀνώρθωσαν ἐκ νέου,
 ὡς εἰς τὸ μέσον ἔφθασαν τοῦ ζοφεροῦ σπηλαίου.

34

Θυρίδα δύσγνωστον ἡ χεὶρ ἀνοίγει τοῦ πρεσβύτου,
 ἥτις εἰς κλίμακ' ἄχρηστον καὶ τετριμμένην φέρει.
 Ἀὐτὸς ὀλίγος ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοῦ φεγγίτου
 καὶ φῶς θαμβὸν, ἀμφίβολον εἰς τὸν μυχὸν εἰσέρρει.
 Ὡς τέλους δ' ἐκ τοῦ πνιγροῦ ἐξέρχονται ἀδύτου
 εἰς αἴθουσαν εὐρύχωρον, φωτοβολοῦντα μέρη.
 Χλαμυδοφόρος ἦν ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ θρόνου μένων
 ὁ τεθλιμμένος Ἀλαδὶν ἐν μέσῳ τεθλιμμένων.

35

Ὁ Τοῦρκος ἐκ τῆς κοίτης του νεφέλης κατοπτεῖ
 τὰ πάντα πέριξ ἑαυτοῦ, καὶ βλέπει ἀοράτως.
 Ἀκούει πῶς ὁ Βασιλεὺς ὁ πρῶτος ἀγορεύει
 ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς χρυσῆς ἐδρεύων ὑπερτάτως.
 «Τῷ ὄντι, λέγει, φίλτατοι, αὐτ' ἡ ἡμέρ' ἀπέβη
 » πολλοῦ ὀλέθρου πρόξενος εἰς τὸ πιστόν μου κράτος.
 » Πρὶν αἱ ἐλπίδες του πολλαὶ ὑπῆρχον καὶ μεγάλαι.
 » Ἦδη μᾶς μέν' ἡ Αἴγυπτος· ἐξέλιπον αἱ ἄλλαι.

36

» Ἐκ τούτου βλέπετε μακρὰν ὅτ' ἡ ἐλπίς ἀπέχει,
 » ἐν ᾧ εἰσὶ πρὸ τῶν θυρῶν οἱ κίνδυν' οἱ μεγάλοι·
 » δι' ὃ καὶ ἡ συγκάλεσις ὑμῶν τὸν σκοπὸν ἔχει,
 » πᾶν ὅ,τι ἕκαστος φρονεῖ ἐν μέσῳ νὰ προβάλλῃ.»
 Σιγᾷ. Ὡς δ' ὅταν ζέφυρος τὸ δάσος διατρέχῃ,
 κ' ἐδῶ τοιοῦτος ψίθυρος τὰ ὥτά των προσβάλλει.
 Ἄλλ' ὃ Ἀργάντης ἐγερθεὶς εἰς σιωπὴν τοὺς φέρει,
 καὶ θαρρόαλέον καὶ φαιδρὸν τὸ βλέμμα περιφέρει.

37

« ὦ Βασιλεῦ μεγάθυμε, τῷ λέγει ὁ γενναῖος,
 » ὁ ἄτρομος αὐτὸς ἵππευς, τί θέλεις νὰ εἰπῶμεν;
 » Ἡμῶν τὴν γνωμοδότησιν δὲν προκαλεῖς ματαιίως;
 » Ἡξεύρεις· εἶναι ἄχρηστος ἡ ψῆφος ἣν ἂν δῶμεν.
 » Εἰς ἄλλους μὴ ἐλπίζωμεν ἐκτὸς ἡμῶν· καὶ χρέος
 » νομίζωμεν τὴν ἀρετὴν· αὐτὴν ἐνστερνισθῶμεν.
 » Θαρρόωμεν μόνον ἐπ' αὐτῇ. Δὲν ἔχω λόγον ἄλλον.
 » Ὅπου τιμᾶται ἡ ζωὴ μὴ τὴν τιμῶμεν μᾶλλον.

38

» Δὲν λέγω ταῦτα παντελῶς ὡς τὴν ἐπικουρίαν
 » ἣν θέλει πέμψ' ἡ Αἴγυπτος μὴ δῆθεν περιμένων.
 » Τὸν λόγον τοῦ Μονάρχου μου οὐδ' εἰς ἀμφιβολίαν
 » νὰ θέσω εἶναι δίκαιον ἢ ἐπιτετραμμένον·
 » ἀλλὰ τὰ λέγω, μείζονα τὴν ψυχικὴν ἀνδρίαν
 » ἐπιθυμῶν ἐντὸς τινῶν ἡμῶν, τῶν μαχομένων.
 » Θέλω καθεὶς ἀπτόητος οὗ ἔλαχε νὰ μένῃ·
 » νίκην ἐλπίζων, θάνατον θαρρόύντως νὰ προσμένῃ.»

39 °

Ὡς εἶπεν ὁ ἀτρόμητος Ἀργάντης, μετὰ τρόπου
δηλοῦντος ὅτι ἔλεγεν ἐν πλήρει πεποιθήσει.

Ἐπειτ' ἀνέστη ὁ Ὀρχάν μετὰ σεμνοῦ προσώπου.

Πρὸς τούτου τὴν εὐγένειαν ἣν οὐδεμία ἴση.

Εἶχε μὲν φήμην ἄλλοτε πολεμιστοῦ ἀνθρώπου·

φθὰς ὅμως νέαν σύζυγον καὶ τέκνα ν' ἀποκτήσῃ,

ἀπόλεμος, τοῦ πρώτου του σταδίου ἐξετράπη,

κ' ἐδόθη τῇ συζυγικῇ καὶ πατρικῇ ἀγάπῃ.

40

Εἶπε δὲ οὗτος· «Βασιλεῦ, δὲν θέλω κατακρίνει

» τὸν χεῖμαρρόν τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης εὐγλωττίας.

» Πηγάζει ἐξ αἰσθήματος μὴ θέλοντος νὰ μείνῃ,

» μὴ δυναμένου καὶ ἐντὸς νὰ μείνῃ τῆς καρδίας.

» Ἀλλὰ τὸν λόγον πύρινον ἐὰν σοὶ ἀπευθύνῃ

» ἢ καὶ θρασὺν ὁ ἀγαθὸς υἱὸς τῆς Κιρκασίας,

» ἂν τολμηρῶς σοὶ ὁμιλῇ, ἀλλ' ὁμολογητέον

» πῶς εἶν' ἐπίσης τολμηρὸς καὶ κατ' ἐχθρῶν παλαίων.

44

» Ἀλλὰ σὸν ἔργον, Βασιλεῦ, οὗ τόσα ἐπελθόντα

» συμβάντα καὶ παθήματα ὠρίμασαν τὴν φρένα,

» ὣταν ἰδῇς ἀκάθεκτον αὐτὸν ἀφηνιῶντα,

» νὰ κάμπτης ὑπὸ χαλινὸν τὸν δύσκαμπτον αὐχένα,

» τὸν κίνδυνον τὸν προσεχῇ συγκρίνων, τὸν παρόντα,

» πρὸς βοηθήματα μικρά, ἀπομεμακρυσμένα,

» πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, τὰ ὅπλα του τ' ἀκμαῖα

» τὰς νέας ὀχυρώσεις σου, τὰ τείχη σου τ' ἀρχαῖα.

42

» Τὴν πόλιν μας — ὅ,τι φρονῶ ἐκεῖνο ἀφηγοῦμαι —
 » κατήρτισε μὲν ὀχυρὰν ἡ τέχνη καὶ ἡ φύσις. •
 » Οὐχ ἤττον πλὴν κ' ἐτέρωθεν πῶς εἶναι δὲν ἀρνοῦμαι
 » πανίσχυρα τὰ ὅπλα των κ' αἱ μηχαναὶ ἐπίσης.
 » Ποῖον τὸ μέλλον, ἀγνοῶ. Ἐλπίζω, πλὴν φοβοῦμαι
 » ὥς ἀσταθεῖς τοῦ Ἄρεως τὰς παλιμβούλους κρίσεις.
 » Ἀλλ' ἡ πολιορκία μας ἂν στενωτέρα ἦτον,
 » ἴσως ἐκινδυνεύομεν νὰ στερηθῶμεν σίτων.

43

» Ἐκεῖνα τὰ βοσκήματα, ἐκεῖνα τὰ σιτία
 » ὅπόσ' ἂν χθὲς συνήγαγες ἐντὸς τῆς Βαβυλῶνος
 » ἐν ᾧ ἐκεῖνος αἵματος ἐπλήρου τὰ πεδία
 » διὰ γενναίων πράξεων ὅσας κατῴρθου μόνος,
 » μικρὰ θὰ εἶν' ἐφόδια, ἂν ἡ πολιορκία
 » δὲν παύσῃ, πόλιν ὥς αὐτὴν νὰ θρέψωσιν ἀφθόνως.
 » καὶ δὲν θὰ παύσῃ πιθανῶς, ἂν, ὅτε ἀνηγγέλθῃ
 » ἐπίκουρον τὸ στράτευμα τὸ ἐξ Αἰγύπτου ἔλθῃ.

44

» Τί δ' ἂν ἀργήσῃ νὰ φανῇ; Ἄν καὶ τῶν σῶν ἐλπίδων,
 » τῶν τούτου ὑποσχέσεων ἀντάξιόν τι γίνῃ,
 » ὅπως παρέλθῃ ἀφ' ἡμῶν ὁ τοῦ πολέμου κλύδων,
 » ἡ νίκη, ἂν νικήσωμεν, εἰς τί θενὰ συντείνῃ;
 » Θὰ ἔχωμεν ἀντίπαλον αὐτὸν τὸν Γοδεφρείδον,
 » καὶ πρὸς ἡμᾶς θὰ μάχωνται οἱ στρατιῶτ' ἐκεῖνοι
 » οὓς νὰ νικῶσιν εἶδαμεν εἰς συμπλοκάς ἀπείρους
 » τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Ἀραβας, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Σύρους.

»Ὅποιοι δέ τινες εἰσὶ δὲν ἀγνοεῖ κἀνεῖς σας,
 »καὶ σὺ, Ἀργάντ' ἀτρόμητε, ὁ εἰς αὐτοὺς ἐνδῶσας,
 »τὰ νῶτα στρέψας ἀπ' αὐτῶν καὶ ὀπισθοχωρήσας,
 »καὶ ἔν' αὐτῶν ἀπαλλαγῇς τὰς πτέρνας σου πτερώσας·
 »οὐδ' ἡ Χλωρίνδα ἀγνοεῖ, ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μαζῇ σας,
 »οὐδ' ἔστιν ὁ ἀνώτερα τῶν ἄλλων κατορθώσας.
 »Ἡμῶν οὐδένα ἐγκαλῶ, καὶ θὰ ὁμολογήσω
 »εἰς τὸν ἀγῶνα πῶς οὐδεὶς ἀπέμεινεν ὀπίσω.

»Προσέτι λέγω.—κ' ἐννοῶ καλῶς τὰς ἀπειλάς του.
 »Νὰ ὁμιλῶ ἀλήθειαν ἀκούων, δριμύν βλέπει.—
 »Τῆς μοίρας, καὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν τοῦ ἀλανθάστου
 »εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ μέτωπον σημεῖον ἐπιπρέπει.
 »Δύναμις πύργων ἰσχυρῶν ἢ στήθους ἀδαμάστου
 »τὸ πεπρωμένον τρόπαιον αὐτῶν δὲν ἀνατρέπει.
 »Ταῦτα μ' ἐμπνέει—κ' ἔστω μοι ὁ οὐρανὸς προστάτης —
 »ὁ ζήλος σου, ὦ Βασιλεῦ, τῆς χώρας τῆς φιλτάτης.

»ὦ! Ἐμφρων τῆς Τριπόλεως ὁ Βασιλεὺς! Τῶν ξένων
 »δὲν τρέμει τὰς ἐπιδρομὰς οὐδὲ τὰς κατακτήσεις.
 »Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος, ἄπειστος εἰς πείσμα ἐπιμένων,
 »ἢ τὴν ζωὴν ἀπώλεσεν, ἢ κεῖται εἰς ἀλύσεις·
 »ἢ δραπετεύσας ἄτολμος, κ' εἰς ἐξορίαν στένων,
 »ἐσώθη εἰς ζωὴν δεινῶν καὶ εἰς περιφρονήσεις,
 »ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνίσως εἶχ' ἐνδῶσει,
 »δῶρα ἢ φόρον ἴσως δοὺς, θὰ εἶχε τ' ἄλλα σώσει.»

Τοιαῦτα λέγων σχολιά, περινενοημένα
 τὸν νοῦν του ἐνεκάλυπτεν ἐν σκοτεινῇ τῇ γλώσσει,
 μὴ ἔχων θάρρος νὰ εἰπῇ ὅ,τ' εἶχεν εἰς τὴν φρένα,
 εἰρήνην νὰ ζητήσωσι, κ' ὑποτελεῖς νὰ ᾧσι.
 Ὁ Σολιμὰν τὰ ἤκουσε, καὶ πρὸς τὰ εἰρημένα
 ὀργὴν ἡσθάνθη, κ' ἑαυτὸν ζητεῖ νὰ φανερώσῃ.
 Τότε ὁ μάγος, «δύνασαι ἀτάραχος νὰ βλέπῃς
 » τοιαῦτα, λέγει· καὶ αὐτὰ νὰ λέγωντ' ἐπιτρέπεις»;

«Ἐνταῦθα μένω ἔγκλειστος, ὁ ἄλλος ἀπεκρίθη,
 » ἄκων καὶ ἀνυπόμονος, καὶ ὁ θυμὸς μὲ φλέγει.»
 Τὸ νέφος ἐν ᾧ κρύπτονται ἐξαίφνης διελύθη
 κ' ἐσχίσθη διασκεδασθὲν ἐν ᾧ ἐκεῖνος λέγει.
 Πάλιν τριγύρω του τὸ φῶς τὸ καθαρὸν ἐχύθη,
 καὶ τ' οὐρανοῦ λαμποβολεῖ ἐπάνω του ἡ στέγη·
 κ' ἐν μέσῃ ἀπροσδόκητος φανεῖς τῇ ὀμηγύρει,
 ὑπερηφάνως ἐν αὐτῇ τὸ μέτωπον ἐγείρει.

«Ἐγὼ, περὶ οὗ πρόκειται, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμπρὸς σας,
 » οὐχὶ Σουλτάνος ἔντρομος, οὐχὶ φυγομαχήσας.
 » Ὅτι δὲ ψεύστης καὶ δειλὸς ὁ ταῦτα διαδόσας
 » νὰ τ' ἀποδείξω εἴμ' ἐδῶ, τὸ ξίφος μου ἐλκύσας.
 » Ἐγὼ ὁ περίξ τοὺς ἀγροὺς δι' αἵματος ζυμώσας,
 » πτωμάτων στρώσας εἰς τὴν γῆν σωροὺς, καὶ περιστήσας
 » φρούριον περίξ μου νεκρῶν, ἐφ' οὗ δὲν ἔμεινέ τις
 » ἢ ὁπαδὸς ἢ σύντροφος ἐμοῦ, ἐγὼ δραπετὴς!

51

» Ἄν οὗτος, ἢ τις συμπαθῆς πρὸς τὰ φρονήματά του,
 » προδίδων τὴν θρησκείαν του καὶ τὴν πατρίδα, σπεύσῃ
 » περὶ τοιούτου νὰ εἰπῇ δεσμοῦ ἀνομωτάτου,
 » ὦ Βασιλεῦ, θέλω τῇ σῇ ἀδείᾳ, τὸν φονεύσει.
 » Δέχομαι μᾶλλον τὸν δεσμὸν τοῦ λύκου καὶ προβάτου,
 » μᾶλλον εἰς ἓν περιστερὰ καὶ ὄφιν νὰ φωλεύσῃ,
 » προθύμως νὰ παραδεχθῶ πᾶν ἄλλο θέλω μᾶλλον,
 » παρὰ νὰ συνοικήσωμεν ἡμεῖς μετὰ τῶν Γάλλων.»

52

Τὴν φοβερὰν ῥομφαίαν του, ἐν ᾧ αὐτὰ ὠμίλει,
 εἰς ὕψος ὁ βραχίων του ὁ εὖρωστος ἐκίνει.
 Ὡς δ' ἔλεγεν ἀγριωπὸς, κ' ἡ ὄψις του ἠπεῖλει,
 ἐπτοημένοι καὶ βωβοὶ ἀπέμειναν ἐκεῖνοι.
 Ἄλλ' εἶτα, σεμνοπροσωπῶν,, φωνῇ οὐχὶ ὀργίλῃ,
 πρᾶότερον τῷ Βασιλεῖ τὸν λόγον ἀποτείνει·
 « Ἀναλαμφάτω, Βασιλεῦ, τῷ λέγει, ἡ ἐλπίς σου.
 » Ἀρρώγῃν ἔχεις. Πολεμεῖ ὁ Σολιμὰν μαζὶ σου.»

53

Ὁ Ἀλαδῖνος δ' ἔκραξεν· « ὦ φίλε, μετὰ πότης
 » χαρᾶς σὲ βλέπω μετὰξὺ ἡμῶν ἐπανελθόντα!
 » Ἡδὴ τῶν στρατευμάτων μου τὰ πάθη, τὰς κακώσεις
 » ἐλάσσονα αἰσθάνομαι καὶ μέτριά πως ὄντα.
 » Τὸν θρόνον, Θεοῦ θέλοντος, σὸν ἔσται ν' ἀνορθώσῃς
 » καὶ τὸν ἐμὸν, κλονούμενον, ὡς καὶ τὸν σὸν, πεσόντα.»
 Ὡς εἶπε, καὶ τοὺς δύο του βραχίονας ἐκτείνων,
 σφικτῶς εἰς τὰς ἀγκάλας του ἐνέκλεισεν ἐκεῖνον.

54

Καὶ μετὰ τὴν περίπτυσιν ὁ Βασιλεὺς κατέβη
τοῦ θρόνου, καὶ παραχωρεῖ αὐτὸν τῷ Νικαιάτῃ.
Ἀριστερῶς του κάθηται ὁ ἴδιος, καὶ νεύει
τὸν Ἴσμενον, κ' εἰς τὸ πλευρὸν τὸ ἕτερον τὸν τάττει.
Ἐν ᾧ δ' ἡρώτα νὰ εἰπῇ πᾶν ὅ,τι τοῖς συνέβη,
καὶ ἦτον ἡ διήγησις τοῦ μάγου πληρεστάτη,
προσῆλθε πρὸς τὸν Σολιμάν ἡ κόρη ἡ μεγάλη,
πρῶτ' εἰς προσκύνησιν αὐτῇ, κατόπιν δὲ οἱ ἄλλοι.

55

Παρουσιάσθη μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Ὀρμούσσης,
ὅστις ὡς πρῶτος ἀρχηγὸς τοὺς Ἀραβας ὠδήγει.
Αὐτὸς, εἰσέτι ζωηρᾶς τῆς μάχης διαρκούσης,
διὰ παρόδων σκολιῶν τὸν δρόμον του ἀνοίγει.
Ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σιγῆς, καὶ τῆς νυκτὸς ἐλθούσης,
τέλος κατώρθωσεν ἐντὸς τῆς πόλεως νὰ φύγῃ,
καὶ τ' ἀρπαγέντα θρέμματα εἰσάγων κατὰ πρῶτον,
πείνης δεινῆς ἀπήλλαξε τὸ πλῆθος τὸ λιμόττον.

56

Μόνος τὴν ὄψιν σκυθρωπὸς, περιπρονήσεις πνέων,
ὁ ἄγριος Κιρκάσιος δὲν τοὺς μιμεῖτ' ἐκείνους,
καθὼς πολλάκις ἴσταται ἀκίνητος ὁ λέων,
μόνους κινῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στρέφων τοὺς πυρίνους.
Ἄλλ' ὁ Ὀρχάνης δὲν τολμᾷ τὸ βλέμμα θαρράλεον
νὰ στρέψῃ πρὸς τὸν Σολιμάν, κ' εἰς γῆν τὸ ρίπτει σύννους.
Οὕτω λοιπὸν συμβούλιον οἱ Βασιλεῖς καθίστων,
ὁ Τοῦρκος καὶ ὁ τῆς Σιών, καὶ πάντες οἱ ἵππεῖς των.

57

Ἐν τούτοις δὲ ὁ Βουλλιὼν τὴν νίκην ἀσφαλίζει,
 τοὺς ἡττηθέντας κυνηγεῖ, καὶ τὰς ὁδοὺς καθαίρει.
 Τῶν φονευθέντων ἔπειτα τὰ σώματα ἀθροίζει,
 καὶ τῆς κηδεύσεως τιμὰς ἐσχάτας τοῖς προσφέρει.
 Καὶ τότε τὴν μεθαύριον ἡμέραν διορίζει
 ἡτοιμασμέν' εἰς ἔφοδον νὰ εἶναι οἱ ἑταῖροι.
 Τούντεῦθεν εἰς τὸ φρούριον ἐγκλείσας τοὺς βαρβάρους,
 πόλεμον αἶρει πολλαπλοῦν μετ' ἀνωτέρου θάρρους.

58

Ἀναγνωρίσας δὲ αὐτὸς τὸ σῶμα ποῖον ἦτον
 τὸ ἐπελθὼν ἐπίκουρον εἰς τὸν δεινὸν ἀγῶνα,
 ὅτι ἦτον ἐκ τῶν πρώτων του καὶ τῶν πολυφιλήτων,
 τὸ ἀσυνέτως πιστευθὲν εἰς τὴν ἀπαταιῶνα,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης συνιδὼν ὅτ' ἦτον μεταξύ των
 ὁ δεσμευθεὶς εἰς ἔρημα τειχίσματα καὶ μόνα,
 ἐμπρός του τοὺς ἐκάλεσε μετὰ τοῦ ἐρημίτου·
 κ' οἱ ἄλλ', οἱ ἐμφρονέστεροι παρῆσαν ὁπαδοὶ του.

59

«Παρακαλῶ τις ἐξ ὑμῶν νὰ μοὶ διηγηθῇτε,
 τοῖς λέγει, τὰ συμβάντα σας, τὰς ἀσταθεῖς πλανήσεις,
 »καὶ ἔπειτα πῶς φέροντες, ἐκεῖ νὰ εὗρεθῇτε
 »ἐπικουρίαν ἰσχυράν καὶ ἔγκαιρον ἐπίσης.»
 Πρὸς ταῦτα, κάτω νεύοντες, ἐσίγων οἱ πλανῆται,
 ὅτι τὸ σφάλμα ἔδακνεν αὐτῶν τὰς συνειδήσεις.
 Ὁ Βασιλόπαις προελθὼν ὁ Βρεταννὸς ἐν τέλει,
 καὶ ἀνυψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, νὰ ὁμιλήσῃ θέλει.

60

« Ἡμεῖς, εἰς ὅσους δυσμενεῖς ἐφάνησαν οἱ κλῆροι,
 » ἀπήλθομεν, κρυπτόμενοι δι' ἄλλων δρόμων ἄλλοι.
 » Τοῦ ἔρωτος, τ' ὁμολογῶ, τὸ θέλγητρον μᾶς σύρει
 » τὸ δολερὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τ' ἀπατηλά της κάλλη
 » εἰς μέρη ξένα, ἐλιγμῶν ἀνεξιτήτων πλήρη,
 » ὅπου ἡμᾶς φιλάρεσκος ζηλοτυπίας πάλῃ
 » διήρρει. Πῶς ἡ κρίσις μας οἰκτρῶς ἀπετυφλώθη!
 » Αὐτῆς πῶς ἦσαν παίγνια τὰ πάθη μας κ' οἱ πόθοι!

61

» Ὡς τέλους αἱ πλανήσεις μας μᾶς ἔφερον εἰς τόπους
 » ὅπου τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ κατέρβρευσεν εἰς βρύσεις.
 » Ἡθέλησεν εἰς ἀσεβεῖς λαοὺς καὶ κακοτρόπους
 » τοὺς ὕβρισθέντας νόμους της νὰ ἐκδικήσ' ἡ φύσις,
 » καὶ τὰς πλουσίας χώρας των καὶ τὰς πολυανθρώπους
 » ἐκάλυψεν ὑφ' ὕδατα θερμὰ, καὶ λίμνην πίσσης.
 » Μέχρι δὲ ὅπου τὰ νεκρὰ ἐκτείνονται πεδία,
 » πιέζει ὁ ἀῆρ βαρὺς, καὶ πνέει δυσωδία.

62

» Πηκτὸν εἶν' ἔλος, κ' ἐν αὐτῷ σῶμα βαρὺ οὐκ ἔστι
 » τὸ καταποντιζόμενον εἰς βάθος τοῦ πυθμένος.
 » Καθὼς ἡ δρυς, ἥ ὁ φελλὸς, ἥ ἄλλο ἀβαρές τι,
 » σιδήρος πλέει ἐπ' αὐτοῦ καὶ βράχος ἐρριμένως.
 » Κατὰ τὸ μέσον δὲ αὐτοῦ μονήρης πύργος ἔστη,
 » διὰ στενῆς, ἀλλὰ μακρᾶς γεφύρας ἠνωμένος.
 » Ἐκεῖ μᾶς δέχεται, κ' ἐκεῖ, τίς οἶδε τέχνη τίνη
 » τὸ πᾶν γελᾷ, καὶ εἰς χαρὰν κ' εἰς ἡδονὴν συντείνει.

»Τερπνὰ τὰ μέρ' ἦσαν αὐτὰ, γλυκὺς ἦν ὁ ἀήρ των,
 »χλωρὰ τὰ δένδρα κ' οἱ ἀγροὶ, λαμπρὰ τὰ ὕδατά των.
 »Ψυχρὰ πηγὴ ἀνέβλυζεν ἐξ ἠνθισμένων μύρτων
 »κ' εἰς ἄνθη ῥύαξ ἔρρεε μετὰ κελαρυσμάτων.
 »Κ' ἐν ᾧ ἐκ δένδρων καὶ δασῶν αἱ μελωδί' ἐσκίρτων
 »ᾧς ἔψαλλε, τοὺς κλάδους των ὁ ζέφυρος ταράττων,
 »προσεκελεύδουν τὰ πτηνά. Δὲν λέγω ἐκτὸς τούτων
 »τὰ μάρμαρα καὶ τὸν χρυσὸν, τὴν τέχνην καὶ τὸν πλοῦτον.

»Εἰς τὴν παχεῖαν δὲ σκιάν, τοῦ ῥύακος πλησίον,
 »ὅπου ἡ χλό' ἡ μαλακὴ, ἐσκευασμένη ἦτον
 »τράπεζα βρίθουσα σκευῶν καὶ τορβευτῶν ἀγγείων,
 »καὶ ἐδεσμάτων ἐκλεκτῶν, σκευῶν πολυτιμῶν
 »κ' ἐκεῖ ἦν τούτων τῶν χωρῶν πᾶν προϊόν, ὅποιον
 »ἡ ἔπεμπεν ἡ θάλασσα ἡ ἔφερεν ἡ γῆ των,
 »ἡ τεχνητὸν μελίπηκτον· καὶ ἑκατὸν ὥραῖαι
 »περιεβόμβουν εὐθυμοὶ διακονοῦσαι νέαι.

»Ἡ δὲ τροφὴν μᾶς ἔδιδε κακὴν, θανατηφόρον,
 »ἔχουσα γέλωτα καλὸν καὶ ὄψιν ἥτις πείθει.
 »Ἐν ᾧ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν, τρυφῶντες κατὰ κόρον,
 »ἐπίνομεν, κ' ἡ πόσις ἦν πυρκαϊὰ καὶ λήθη,
 »ἡ γέρθη, κ' εἶπεν «Ἐρχομαι»· ἀλλὰ τῶν ψυχοβόρων
 »βλεμμάτων τῆς ἡ ἔκφρασις, ὅτ' ἤλθε, μετεβλήθη.
 »Εἰς μίαν χεῖρα φέρουσα ἤλθε μακρὰν σκυτάλην,
 »κ' εἰς βίβλον ἀνεγίνωσκεν ἣν εἶχεν εἰς τὴν ἄλλην.

66

» Ἀναγινώσκ' ἡ μάγισσα· κ' ἐγὼ πῶς ἄλλα θέλει,
 » πῶς ἄλλα ἡ καρδία μου φρονεῖ ἁλλοιουμένη
 » ἡσθάνθη. Νέαι ἡδοναὶ μοι εἶρπον εἰς τὰ μέλη·
 » κ' ἐρρίφθη εἰς τὰ κύματα.— ὦ δύναμις της ξένη!—
 » Πῶς συνεσχέθησαν ὁμοῦ δὲν ἐννοῶ τὰ σκέλη,
 » καὶ πῶς ἡ χεὶρ κ' ἡ ἄλλη χεὶρ εἰς τὸν κορμὸν ἐμβαίνει.
 » Συστέλλομαι, καὶ εἰς ἐμὲ, ἐκ παραδόξου τρόπου
 » λέπῃ ἐκφύονται. Ἰχθὺς εἰμὶ ἀντὶ ἀνθρώπου.

67

» Πᾶς ἄλλος τῶν συντρόφων μου ὁμοίως μετεβλήθη,
 » κ' ἐν μέσῳ πάντες τοῦ ρευστοῦ ἐπλέομεν ἀργύρου.
 » Τὰ τότε μου αἰσθήματα ἐσχίασεν ἡ λήθη,
 » καὶ ὥς ἀχλὺς παράφρονος καὶ νοσηροῦ ὄνειρου.
 » Ὡς τέλους μᾶς ἀπέδωκε τὴν ὄψιν τὴν συνήθη.
 » Ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως, τοῦ τρόμου τοῦ ἀπείρου
 » βωβοὶ ἐμένομεν. Ἡ δὲ, λαλεῖ καὶ ἀγριοῦται
 » καὶ ἀπειλεῖ. Πάντων δ' ἡμῶν ὁ φόβος κορυφοῦται.

68

» Καὶ λέγει· « Ἡδ' ἡξεύρετε ἡ δύναμις μου πόση,
 » » πῶς ὁ ζυγὸς μου ἐφ' ὑμᾶς ἐπείκειται βαρύνων,
 » » ὅτι ἐξήρτητ' ἐξ ἐμοῦ οἱ μὲν νὰ στερηθῶσι
 » » εἰς ὑπογείους φυλακὰς τῶν φωταυγῶν ἀκτίνων,
 » » οἱ δὲ πτηνὰ νὰ γίνωσιν, οἱ δὲ νὰ ῥιζωθῶσι
 » » καὶ νὰ ἐλαστήσωσιν ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων τῶν γηίνων,
 » » νὰ σκληρυνθῶσ' εἰς χάλυβας, ἢ νὰ λυθῶσ' εἰς κρήνας,
 » » ἢ νὰ προσλάβωσι κτηνῶν ἐκφύσεις κερατίνας.

» «Πλὴν δύνασθ' ἐκ τῆς φοβεραῆς ὀργῆς μου νὰ σωθῇτε
 » «καθ' ἃ ἐμοὶ ἀρέσκουσιν ἂν πράξῃτε προφρόνως,
 » «τὴν πίστιν σας τὴν ἀσεβῆ ἀνίσως ἀρνηθῇτε,
 » «τὴν σπάθην σαν ἂν σύρετε κατὰ τοῦ Βουλλιῶνος.»
 » Πρὸς τὸ αἰσχρὸν συμβόλαιον οἱ εὐγενεῖς ὀπλῖται
 » ἀγανακτοῦσι, καὶ πεισθεῖς ἦν ὁ Ῥαμβάλδος μόνος.
 » Ἡμᾶς τοὺς ἄλλους, ἔχοντας οὐδέν' ἀμύνης τρόπον,
 » ἐντὸς φρικτῶν ἐδέσμευσε καὶ ἀφωτίστων τόπων.

» Καὶ τὸν Ταγκρέδην ἔφερεν ἡ τύχη του ἐπίσης
 » ὅπου ἡμᾶς ἐμένομεν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐδέθη.
 » Χρόνον δ' ἐτήρησεν ἡμᾶς βραχὺν εἰς τὰς ἀλύσεις
 » ἡ δολοπλόκος μάγισσα, διότι, ὡς ἐρρέθη,
 » ἡμᾶς εἰς δῶρον παρ' αὐτῆς νὰ λάβῃ τῆς μαγίσσης
 » εἷς πρεσβευτῆς τοῦ ἄρχοντος τῆς Δαμασκοῦ εὐρέθη.
 » Αὐτὸς δ' εἰς τὸν Αἰγύπτιον Σουλτάνον πάλιν δῶρον
 » μᾶς ἔφερε, δέσας ἡμᾶς ἐν μέσῳ ὀπλοφόρων.

» Οὕτως ἐπορευόμεθα. Ἄλλ' ὅπως τῆς Προνοίας
 » ἡ δύναμις διευθετεῖ τὰ πάντα ἡ μεγάλη,
 » ὁ πάντοτε τὴν δόξαν του αὐξάνων νεανίας
 » ἴδομεν ὁ ἀτρόμητος Ῥινάλδος νὰ προβάλῃ,
 » καὶ τὰ συνήθη δαίγματα διδοὺς ἀνδραγαθίας,
 » τὴν ἔφιππον ἡμῶν φρουρὰν ἐξαίφνης νὰ προσβάλῃ.
 » Τοὺς καταβάλλει, τοὺς νικᾷ, τὰ ὅπλα των μᾶς δίδει,
 » ἃ ἦσαν ἄλλοτε ἡμῶν, καὶ πάλιν εἰσὶν ἡδὲ.

72

» Τὸν εἶδαμεν, αὐτοὶ κ' ἐγώ· ἡ χεὶρ τοῦ ἡ ἰδίᾳ
 » μὲ ἤγγισεν· ὠμίλησε, καὶ ἦτον ἡ φωνή του.
 » Ἦτον ψευδής, ἀνύπαρκτος ἡ φήμ' ἡ ἀπαισία.
 » Δὲν ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ, ἐσώθη ἡ ζωή του.
 » Τριήμερος εἶν' ἀφ' ἡμῶν αὐτοῦ ἡ ἀπουσία.
 » Πρὸς Ἀντιόχειαν στραφεῖς μετ' ἄλλου παροδίτου,
 » ἀπῆλθε, χωρισθεὶς ἡμῶν· ἀλλ' ἀπηλλάγη πρῶτον
 » τῶν αἰμοφύρτων ὅπλων τοῦ καὶ τῶν κατεαγότων.»

73

Ταῦτα εἰπὼν, ἐσίγησεν· ὁ δ' ἐρημίτης αἶρει
 τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς δύο τοῦ πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον,
 τὸ πρὶν τοῦ χρῶμα, τὴν μορφὴν τὴν πρώτην τοῦ δὲν φέρει·
 ἔχει τὸ σχῆμα ἱερὸν, τὴν ὄψιν φωτοδόλον.
 Θυσίαν τὴν καρδίαν τοῦ εἰς τὸν Θεὸν προσφέρει,
 ἀναπτερῶν τὸ πνεῦμά τοῦ πρὸς τοὺς ἀγγέλους ὄλον.
 Ἀποκαλύπτεται δ' αὐτῷ τὸ μέλλον, καὶ τὰ ἔτη
 ἐμπρὸς τοῦ παρελαύνουσι καὶ οἱ αἰῶνες ἔτι.

74

Τότ' ἐμπνευσθὲν τὸ στόμα τοῦ, τὴν σιωπὴν τοῦ λύσαν,
 τοῦ ἀοράτου μέλλοντος ἀγγέλλει προφητείας.
 Οἱ δὲ πρὸς ταύτην τὴν φωνὴν τὴν ἐξαλλοιωθεῖσαν,
 πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ, ἔμενον εἰς θάμβος ἀφασίας.
 «Ναί, ὁ Ῥινάλδος, λέγει, ζῇ, καὶ τ' ἄλλα ὅλα ἦσαν
 » οὐδὲν ἢ πονηρέυματα ἀπάτης γυναικειάς.
 » Ζῇ ἔτι, κ' ὑπὸ τ' οὐρανοῦ ἡ νεαρά τοῦ ῥώμη
 » εἰς ἔργα ὠριμώτερα φυλάττεται ἀκόμη.

75

»Τῆς ἡλικίας παίγνια εἰσὶ τῆς νεαρᾶς του
 »αὐτὰ δι' ὧν σήμερον ἐκπλήττει τὴν Ἀσίαν.
 »Ἀνδροῦται, καὶ διὰ χειρὸς προσβάλλων ἀδαμάστου,
 »ἰδοῦ, Αὐγούστου ἀσεβοῦς δαμάζει ἐξουσίαν.
 »Ὁ ἀετός του τὰς χρυσᾶς ἐκτείνει πτέρυγας του
 »ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐνταυτῷ κ' ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν,
 »ἣν ἐξ ὀνύχων τοῦ δεινοῦ θηρίου θέλει σώσει.
 »Κατόπιν δ' ἄξιοι αὐτοῦ υἱοὶ θά γεννηθῶσι.

76

»Καὶ τῶν υἱῶν των οἱ υἱοί, εἰς γενεὰς ἐσχάτας,
 »παραδειγμάτων θέλουσι λαμπρῶν τὴν γῆν πληρώσει,
 »θραύσει τυράννους Καίσαρας, συντρίψει ἀποστάτας,
 »τὰς μήτρας ὑπερασπισθῇ καὶ τοὺς ναοὺς λυτρώσει,
 »σώσει τὴν ἀθωότητα, ἐλέγξει τὰς ἀπάτας,
 »κ' ἐξαίροντες τοὺς ταπεινοὺς τοὺς γαύρους ταπεινώσει.
 »Ὁ κόσμος τότε θά ἰδῇ τοῦ οἴκου τοῦ Ἑστίου
 »τὸν ἀετὸν πετερούμενον ἐπάνω τοῦ ἡλίου.

77

»Ὁ ἀνιπτάμενος ἐγγὺς φωτὸς τοῦ ἀλανθάστου,
 »πρέπει αὐτὸς τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Πέτρου νὰ ὀξύνῃ,
 »πρέπει αὐτὸς τὰς πτέρυγας τὰς θριαμβευτικὰς του
 »ἔπου ἡ μάχ' ὑπὲρ Χριστοῦ εὐρείας νὰ ἐκτείνῃ.
 »Διὰ νομοθετήματος αὐτὸς ἀναποδράστου
 »τῶν θείων ὠρισται βουλῶν ἐκτελεστής νὰ γίνῃ.
 »Δι' ὃ προστάττει ὁ Θεὸς πρὸς ταύτην τὴν μεγάλην
 »στρατείαν, ἥτις πρόκειται ἡμῖν, νὰ ἔλθῃ πάλιν.»

Διὰ τοιούτων λόγων του ἐξάγει τῆς ἀπάτης
τοὺς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ πιστεύσαντας εὐκόλως,
καὶ ὅλοι ἐπιχαίρουσιν. Ὁ δ' ἔμφρων στρατηλάτης
σιωπηλῶς ἐσκέπτετο, καὶ ἦτον σύννους ὁλως.
Ἐν τούτοις δ' ἔφθασεν ἡ νύξ, καὶ ὑπὸ τὸ κάλυμμά της
ἡ γῆ ἐβάφη μέλαινα καὶ τ' οὐρανοῦ ὁ θόλος.
Κ' οἱ μὲν ἀπῆλθον ἔπειτα εἰς ὕπνον νὰ δοθῶσι.
Πλὴν δὲν ἀφῆν' ἡ μέριμνα ἐκεῖνον νὰ ὑπνώσῃ.



ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΑΡΩΔΙΑ Α'

Στροφή 1

Τὸν στρατάρχην. Γοδεφρείδος ὁ Βουλλιών, δούξ τῆς Κάτω Λοθριγγίας, ἄρχων τῆς Στεννάνης, τῆς Βερδώνης καὶ τοῦ Μῆτς, μαρκέσιος τῆς Ἀνθέρσης, καὶ ἡγεμὼν μέρους τῆς Βραβάντης, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1060 ἐν Βαισὺ ἐπὶ τῆς Δίλης, χωρίῳ κειμένῳ εἰς τεσσάρων ὥρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν Βρυξελλῶν, μιᾶς δὲ ἀπὸ τῆς Γενάππης. Καὶ πατὴρ μὲν αὐτοῦ ἦν ὁ ἔνδοξος κόμης Εὐστάθιος τῆς Βολωνίας, μήτηρ δὲ ἡ κόμισσα Ἰδα, φημιζομένη ἐπ' εὐσεβείᾳ. Αὐτὸς δ' ὁ Γοδεφρείδος, ἀφ' οὗ ἐπὶ νεότητός του ἐδοξάσθη ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Αὐτοκράτορος Ἑρρίκου τοῦ Δ', μεταμεληθεὶς ἔπειτα διότι ἐπολέμησε κατὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης, ἠθέλησε ν' ἀποπλύνῃ ὅ,τι ἐνόμιζεν ἁμαρτίαν, καὶ πρῶτος ἐγγραφεὶς ὁπαδὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Πάππα Οὐρβανοῦ τοῦ Β' ὁργανισθείσης σταυροφορίας, ἀπέπλευσε τὴν 15 Αὐγούστου 1096 μετ' ἰσχυροῦ στρατοῦ ἐκ Λοθριγγίας, διῆλθε διὰ τῆς Βυζαντινῆς χώρας παρὰ τὴν θέλῃσιν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐκურίευσεν ἀλληλοδιαδόχως τὴν Νίκαιαν, τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Συρίας. Ὑπερτάτην δ' ἐξασκῶν ἐπιβρόχην ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν του, καὶ ὡς ὁ νουνεχέστερος καὶ ἀνδρειότερος μεταξὺ πάντων θεωρούμενος, καὶ πρῶτος εἰσελθὼν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀνεκηρύχθη ὁμοφώνως βασιλεὺς αὐτῆς.

Στροφή 3

Οὕτω πρὸς βρέφος. Μίμησις τοῦ Λουκρητίου: De rer. nat. I, στ. 925.

*Sed veluti pueris absinthia tetra medentes
quum dare conantur, prius oras pocula circum
contingunt mellis dulci flavoque liquore.*

Στροφή 4

Ἀλφόνσος "Εστης, Δουξ τῆς Φερράρας, ὁ πρῶτος προστάτης τοῦ Τάσσου, εἰς οὗ τὴν αὐλὴν ἔμενεν ὁ ποιητὴς ὅτε συνέταττε τὰς πρώτας ῥαψωδίας τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἰςὶ δὲ παρένθετοι, καὶ βραδύτερον συντεθεῖσαι αἱ στροφαὶ 4 καὶ 5, διότι τὴν σύνθεσιν τοῦ ποιήματος εἶχεν ἀρχίσει ὁ Τάσσος πολὺ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Φερράραν. Ἰδ. ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.

Στροφή 5

Τὸν Θράκα, ἐννοεῖ τὸν Τοῦρχον. Ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τοῦ Τάσσου διεφλέγετο ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερώσεως τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, εἰ καὶ δὲν ἦν ἀπηλλαγμένος θρησκευτικῶν προλήψεων κατ' αὐτῶν.

Στροφή 6

Τὸ ἔκτον ἔτος. Ἱστορικῶς τὸ τρίτον.

Τορτοσία, πόλις τῆς Συρίας, τὸ πάλαι Ὁρθοσία καὶ Ἀντάραδος καλουμένη, κεῖται εἰς τὴν παραλίαν, εἰς ἐννέα μιλίων ἀπόστασιν βορείως τῆς Τριπύλεως.

Στροφή 7

Στίχ. 6. Ἰδ. Βιργιλίου Αἰνείαδα ΣΤ, 576 ἐπ.

Στροφή 9

Βαλδοβῆρος, τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Γοδεφρείδου, ἀρχηγὸς τῶν Φλαμιγγίων, παρηκολούθησε τὴν σταυροφορίαν ἐπὶ τῇ φιλοδόξῳ προσδοκίᾳ, ἥτις καὶ ἐπέτυχε, τοῦ νὰ ἰδρῶσῃ ἑαυτῷ θρόνον ἐν Ἀσίᾳ. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ποιητὴς «ἀπ.ληστον τὴν φρένα αὐτοῦ, ζητοῦντος πάντα τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας.» Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἐδέσσης, υἱοθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐγκαταστάντος κόμη-

τος τῆς χώρας ἐκείνης, διεδέχθη αὐτὸν ὡς κόμης, ὅτε ἐκεῖνος ἐσφάγη ἐν στάσει, εἰς ἣν ἐνείχετο καὶ αὐτὸς ὁ Βαλδοβίνος. Τέλος δὲ διεδέχθη τὸν Γοδεφρείδον, τὸ πρῶτον μὲν ὡς Βαρόνος, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς Βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ταγκρέδης, ἑγγονος τοῦ ὁμωνύμου Νορμανδοῦ ἱππότου, τοῦ εἰς Νεάπολιν βασιλεύσαντος. Συνεκστρατεύσας μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Βοεμόνδου εἰς Παλαιστίνην, διῆλθε δι' Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, φέρων ἐκεῖ τὸν πόλεμον, οὐδ' ἠθέλησεν ὡς ὁ Βοεμόνδος νὰ ὑποταγῇ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξιον. Ἐλθὼν δ' εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους, συνεμάχησε μετὰ τοῦ Γοδεφρείδου, καὶ διακρινόμενος ἐπ' ἀνδρίᾳ μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν, καὶ πολλὰς νίκας ἀράμενος καὶ πόλεις κατακτήσας, ἀνεδείχθη ἡγεμὼν τῆς Τιβερίადος.

Βοεμόνδος, υἱὸς Γισκάρδου, Μαρκεσίου τῆς Ἀπουλίας, καὶ υἱοῦ τοῦ πρώτου Ταγκρέδου, ἐπομένως ἐξαδελφός τοῦ συνεκστρατεύσαντος αὐτῷ εἰς Παλαιστίνην Ταγκρέδου. Κυριεύσας τὴν Ἀντιόχειαν, ἔμεινεν εἰς αὐτὴν, καὶ δὲν συνηκολούθησε περαιτέρω τοὺς σταυροφόρους.

Στροφή 40

Γέλφος ὁ Δ', ἐκ Σουηβίας, υἱὸς τοῦ Ἀλβέρτου Ἀζζου, Μαρκεσίου Ἑσθης, καὶ Κονίτζης, ἀπῆλθεν εἰς Παλαιστίνην ἀληθῶς μόνον τέσσαρα ἔτη μετὰ τὰ ἐν τῷ ποιήματι ἀδόμενα συμβάντα· ἀλλὰ κατατάττει αὐτὸν ὁ Τάσσος μετὰ τῶν κατακτητῶν, ἵνα καὶ ταύτην τὴν δόξαν περιάψῃ εἰς τοῦ πρώτου προστάτου του τοὺς προγόνους.

Στροφή 25

Ὁ Ἕλληρ. Αἰνίττεται τοὺς Βυζαντινοὺς, περὶ ὧν ὁμῶς ἀμφισβητεῖται ἂν αὐτοὶ ἢ οἱ σταυροφόροι ἔπταισαν διὰ τὴν ἔλλειψιν συμπνοίας.

Στροφή 29

Πέτρος, ἐξ Ἀμιένσης τῆς Πικερδίας, ἢ πιθανώτερον ἐκ Λιέγης· ἀλλὰ καὶ κατὰ τινὰς χρονογράφους ἐκ τῆς κάτω Γερμα-

νίας. Σπουδάσας ἐν Παρισίοις, ἦν ἀνὴρ πολυμαθὴς διὰ τοὺς χρό-
νους ἐκείνους, καὶ ὑπῆρξε τοῦ Γοδεφρείδου διδάσκαλος. Ἐνεκα
τῶν αὐστηρῶν αὐτοῦ ἠθῶν ἐπεκλήθη *ἐρημίτης*. Κατὰ δὲ τὰ
1095 μετέβη εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου Τάφου, καὶ ἐπανελθὼν
ἐκήρυξε κατὰ πρῶτον σταυροφορίαν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην
πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἱερῶν χωρῶν, καὶ κατώρθωσε νὰ συν-
αγείρῃ στρατὸν ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἀλλ' ὁ στρατὸς οὗτος,
κακῶς ὀργανωμένος, καὶ στερούμενος πειθαρχίας, ἐκινδύνευσε
ν' ἀπολεσθῇ ἐν Οὐγγαρίᾳ, καὶ κατεστράφη τέλος ἐν Ἀσίᾳ, προσ-
βληθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Νικαίας.

Στροφή 37

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀπαριθμουμένων ὀνομάτων τῶν χριστιανῶν
ἱπποτῶν εἰσὶν ἱστορικά. Περὶ αὐτῶν ἴδε τὰς κυριωτέρας ἱστο-
ρίας τῶν σταυροφοριῶν, οἷον ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τὴν Γουλλιέλ-
μου τοῦ Τυρίου, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων τὴν ἀξιόλογον τοῦ Mi-
chaud (*Histoire des Croisades*), καὶ ἐτι μᾶλλον τὸ σύγγραμ-
μα τοῦ J. Collin de Plancy (*Chroniques et légendes du
temps des deux premières croisades*).

Ἀλλὰ μὴ ἐγκραυχόμενον. Ὁ Κλωτάριος δὲν ἦν, ὡς ὁ Οὔγων,
ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Γάλλων.

Στροφή 38

Δύω ποιμέρες. Ὁ Γουλλιέλμος ἐκ τῆς πόλεως Μετς, ἐπίσκο-
πος Ὁραγγίας, ἐχειροτονήθη μετὰ ταῦτα (καθολικὸς) πατριάρ-
χης τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ Ἀδελμάρος ἐκ Μοντείλης (Monteil),
ἐπίσκοπος τοῦ Πογγίου ἢ Πυῆ (Puy) ἐν τῇ Λαγγεδόκῃ, ἐξελέ-
γη ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ Κλερμόντου ἑξαρχος τοῦ Πάππα Οὐρβα-
νοῦ Β' εἰς τὴν σταυροφορίαν. Ἐτιμᾶτο δὲ ὑπὸ πάντων διὰ τὰς
μεγάλας χριστιανικὰς αὐτοῦ ἀρετάς, καὶ ἀπέθανε προσβληθεὶς
ὑπὸ τῆς εἰς Ἀντιόχειαν ἐνσκηψάσης πανώλους.

Στροφή 40

Ὁ Κόμης Καρνούτιος, Στέφανος ἐκ Βλοΐσας (Blois).

Στροφή 41

Ἀπὸ Λατίου, δηλ. Ἰταλοῦ. Τὴν γενεαλογίαν τῶν Ἑσταίων ἴδ. ἐν Ῥαψωδίᾳ ΙΖ', στροφ. 79 ἐπ.

Στροφή 42

Ἄνδρας, τοὺς Βαυαροὺς καὶ Ῥαιτούς.

Στροφή 43

Λευκόξανθοι γένος, οἱ Φλαμίγγιοι (Βέλγοι) καὶ οἱ Ὀλλανδοί, ὧν δραστηριωτάτη ἦν ἡ μετοχὴ εἰς τὴν σταυροφορίαν.

Στροφή 44

Ῥοβέρτον ἕτερον, τὸν Β', κόμητα τῆς Φλανδρίας, ἀρχηγὸν τῶν Φρισίωνων καὶ Φλαμιγγίων σταυροφόρων.

Βρετάννοι ἦσαν μετὰ τῶν σταυροφόρων. Ἄλλ' ὅτι καὶ υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, Γουλλιέλμος καλούμενος, τοὺς συνώδευε, δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον.

Στροφή 49

Καμπανία, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νεαπόλεως, ἡ κοινῶς λεγομένη Terra del Lavoro.

Στροφή 51

Τατίρος, ὁ ὑπὸ τῆς Κομνηνῆς Ἀννης καλούμενος Τατίκιος.

ὦ αἴσχος! Ὅτε οἱ σταυροφόροι ἐταπείνουν καὶ κατέστρεφον τὴν δύναμιν τῶν Ὀθωμανῶν, ἂν οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες εἶχον εἰλικρινῶς συμπράξει μετ' αὐτῶν, πλὴν τοῦ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὃ θὰ ἐξετέλουν καὶ τῆς δόξης ἣν θὰ ἔδρεπον, θὰ προϋλάμβανον πιθανῶς καὶ τὴν πτώσιν τῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ θ' ἀπήλλαττον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τοῦ ζυγοῦ εἰς ἣν ὑπέκυψεν. Ἀλλ' ἂν τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔγραψεν Ἕλληνα, ἴσως θὰ ἔλεγεν ὅτι ὅλον τὸ σφάλμα δὲν ἦτον τῶν Αὐτοκρατόρων, εἰς οὓς οἱ σταυροφόροι ἔδωκαν οὐκ ὀλίγους λόγους ἵνα φοβῶνται ὅτι μόνον ζυγὸν θὰ ἥλλασσον.

Στροφή 52

Ἀρθοῦρ, μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Βρεταννίας, ᾧ ἀποδίδεται ἡ

σύστασις τῆς *Στρογγύλης τραπέζης*, καὶ ἡ τῶν *Ἀλητῶν* ἱστορίας.

Ἡ *Ἀργὼ* τοὺς παλαιοὺς *Μινύας*. Ἀργῶ, τὸ πλοῖον τοῦ Ἰάσωνος. Οἱ δὲ *Μινίαι*, ἀρχαιότατος λαὸς Θεσσαλικὸς, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀργοναυτῶν.

Στροφὴ 53

Ἐκ Κόρυς ὁ *Δυδῶν*. Ὑπάρχει *Κόνσα* ἐν Νεαπόλει. Ἄλλ' αὕτη εἶναι ἢ ἐν Τρέβη (Contz), ὅπου ὁ Σὰρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μοσέλαν. Περὶ δὲ τοῦ *Δυδῶνος* τούτου οὐδὲν μνημονεύει ἡ ἱστορία.

Στροφὴ 54

Εὐστάθιος, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ *Γοδεφρείδου*.

Γεργάρδος, πλαστὸν πρόσωπον.

Πουγιέρος, ἐκ Βαλναβίλλης, πρόσωπον ἱστορικόν.

Ραμβάλδος, κόμης τῆς Ὁραγγίας, ὁμοίως.

Γέντωρ, ὁ ἐκ Βεάρνης.

Ἐγγερλὰν καὶ *Γεργάρδος*, ἄγνωστον τίνες ἦσαν τῶν σταυροφόρων.

Στροφὴ 55

Ἐκ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ στροφῇ μνημονευομένων γνωστοὶ εἶσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μόνον εἰς *Ἐβεράρδος*, ὁ ἐκ Πουυσάγης (Puysage), καὶ πέντε Γίδοι ἢ Γουίδοι, ἐξ ὧν ὅμως ἄγνωστον τίνες ἐννοεῖ ὁ Τάσσος.

Ἐκ δράκοτος γυμνὸν παιδίον. Τὸ σύμβολον τοῦ *Μεδισλάνου*.

Στροφὴ 59

Ματθίλδης, τῆς περιφήμου κομίσσης τῆς Τοσκάνης.

Στροφὴ 61

Ραιμόνδος, ὁ κόμης τῆς Σάν Γίλλης (San Gilles) καὶ τῆς Τολώσσης, ἱππότης πλούσιος καὶ ῥιψοκίνδυνος.

Τετραχισχίλιοι. Ἰστορεῖται ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν *Ραιμόνδον* πεζοὶ καὶ ἱππεῖς σταυροφόροι ἦσαν οὐχὶ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν χιλιάδων.

Στροφή 62

Στέφανος ἐξ Ἀμβουσίας, κόμης τῆς Βλοῦσίας (de Blois), εἷς τῶν πλουσιωτέρων, σοφωτέρων καὶ εὐγλωττοτέρων ἱπποτῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἐλέγετο δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν φρουρίων αὐτοῦ ἐξισοῦτο πρὸς τὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους.

Στροφή 63

Καπαρεὺς, εἷς καὶ ὁ φοβερώτερος τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, κεραυνωθεὶς ὅταν ἀνέβαινε τὰ τεῖχη αὐτῶν. Ὀμήρ. Ἰλ. Β, 564.

Στροφή 69

Μονάρχης τῶν Ἑλλήνων, Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, Αὐτοκράτωρ ἀπὸ 1081 μέχρι 1118. Ἴδε τὴν εἰσαγωγὴν.

Στροφή 75

Ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν, ὁ Πάδος. Fluviorum rex Eridanus. Virg. Georg. I, 462.

Στροφή 81

Ἡ φέρουσα. Μίμησις τοῦ Βιργιλίου:

Tam ficti, pravique tenax, quam nuncia veri.

(Æn. IV).

Στροφή 83

Ἀλαδῖνор. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἑμίρου τῆς Ἰερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς πρώτης σταυροφορίας δὲν ἦτον Ἀλαδῖνος, ἀλλὰ Ἰφτιχάρ-Ἑλδοβλὲτ (δηλοῦν «δόξα τῆς ἐπικρατείας»). Ἴσως δὲ τὴν λέξιν Ἑλδοβλὲτ ἐξελατίνισαν οἱ τότε χρονογράφοι εἰς Ἀλαδῖνος. Κατ' ἄλλους ἐκαλεῖτο Δουκὰτ, ἢ Δουκάλτος.

Στροφή 89

Κρήνας δο.λοῖ. Ἴδου τί ὁ Τύριος Γουλλιέλμος γράφει περὶ τῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἰερουσαλὴμ ληφθέντων μέτρων ὡς πρὸς τὰς κρήνας: Porro cives præcognito notrorum adventu ora fontum et cisternarum, quæ in circuitu urbis erant, usque ad quinquea vel sex milliaria . . . obstruxerant. (Βιβλ. VII).

ΠΑΥΛΩΔΙΑ Β'

Στροφή 4

Ὁ τύραννος, ὁ Ἀλαδίνος, ἡγεμὼν τῆς Ἱερουσαλήμ.

Τὰς ἐν τούτῳ τῷ ἄσματι καὶ ἐν ἄλλοις περιεχομένας ὑπερφυσικὰς καὶ μαγικὰς ἐνεργείας ψέγει ὁ Βολταῖρος ἐν τῷ *Λόγῳ* αὐτοῦ περὶ ἐποποιίας· ἀλλ' αἱ κατακρίσεις αὐτοῦ εἰσὶν ἄδικοι, διότι εἰς τὴν μαγείαν ἐπίστευεν οὐ μόνον τῶν σταυροφόρων ἢ ἐποχῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Τάσσου. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ Βολταίρου τίς ἀγνοεῖ πόσον κατωτέρα ἀπέβη ἡ Ἑρρίκας τῆς Ἱερουσαλήμ;

Στροφή 12

Νέος ἔγκλημα, τὸ τῆς κλοπῆς· ἀρχαῖα *λάθη*, τὸ μῖσος πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν Ὁθωμανῶν

Στροφή 38

Χλωρίνδα, φανταστὸν πρόσωπον.

Στροφή 53

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Ὀλίνδου καὶ τῆς Σωφρονίας ἐνόμισάν τινες ὅτι εἰσῆγαγεν ὁ Τάσσος αἰνιττόμενος ἑαυτὸν καὶ τὴν Λεονόραν· καὶ ὡς ἀπόδειξιν φέρουσιν ὅτι εἰς τὴν μετασκευὴν τοῦ ἔπους, τὴν ἐπιγραφομένην «Ἡ κατὰκτησις τῆς Ἱερουσαλήμ», γενομένην ἀφ' οὗ ὁ ποιητὴς διέκοψε τὰς μετὰ τῆς Ἑσταίας οἰκογενεῖας σχέσεις του, τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἀφηρέθη. Οὐχ ἥττον ὅμως παρατηρητέον ὅτι αὐτὸ δὲν παρέλκει εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἔπους, διότι καὶ οἱ ἕνεκα τῆς εἰκόνης ἐν τῇ πόλει καταδιωχθέντες χριστιανοὶ ἐνίσχυσαν διὰ τῆς ἐξόδου των τὸν σταυροφορικὸν στρατὸν, καὶ ἡ ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ δράματι παρέμβασις τῆς Χλωρίνδας δεικνύει ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὸν μεγαλόψυχον αὐτῆς χαρακτῆρα. Φαίνεται δὲ μᾶλλον ὅτι τὸ ἐπεισόδιον βάσιν ἔχει ἱστορικόν τι συμβάν ἐν τοῖς χρονογράφοις ἀπομνημονευόμενον. Πρὸ τῆς σταυροφορίας, φανατικοὶ τινες Ὁθωμανοὶ, ἵνα ἐξεγείρωσι κατὰ τῶν χριστιανῶν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ὁμοδόξων των, ἔρριψαν διὰ νυκτὸς εἰς ἐν τῶν Ὁθωμανικῶν

προσκυνητηρίων νεκρὸν κύνα, ὅστις ἀνευρεθεὶς τὸ πρῶτ', ἐνομίσθη ὅτι ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν εἰς ὕβριν τῆς πίστεως τοῦ Μωάμεθ καὶ βεβήλωσιν τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, καὶ γενικὴ ἀπεφασίσθη σφαγὴ τῶν χριστιανῶν. Τότε νέος χριστιανός, οὗ ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα, παρελθὼν πρὸς τοὺς συμπολίτας του, εἶπεν ὅτι ἐπόμενος τῷ παραδείγματι τοῦ Σωτῆρος, θέλει νὰ θυσιάσθῃ εἰς ὑπὲρ ὄλων, καὶ παρακαλέσας νὰ εὐλογῇται κατ' ἔτος ἡ μνήμη του, καὶ νὰ τύχῃσι περιθάλψεως οἱ οἰκεῖοί του, κατήγγειλεν αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς τὸν ῥίψαντα τὸν κύνα, καὶ ἔσωσε τοὺς ἄλλους θανατωθεὶς.

Στροφή 55

Τὴν καταδρομὴν τῶν χριστιανῶν διηγοῦνται τὰ χρονικά τῶν καιρῶν ἐκείνων, πῶς, ἅμα φανέντων τῶν σταυροφόρων, ἐφυλάκισθη ὁ καθολικὸς ἡγούμενος, ἐκρατήθησαν ὡς ἐνέχυρα οἱ γέροντες, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, καὶ οἱ ἄνδρες ἐξεδιώχθησαν· πῶς ὁ Γοδεφρείδος ἐπεμψεν ἑκατὸν ἵππεις εἰς προὔπαντησιν καὶ ἐξασφάλισιν αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ, ὡς εἶδαν χριστιανικὸν ἀπόσπασμα, ἤγειραν φωνὰς εὐχαριστίας πρὸς οὐρανὸν, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἀγίων τόπων ἀπὸ τῆς τυραννίας.

Στροφή 58

Ἀλήτης. Ὑποτίθεται ὑπὸ τινων ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦτο ὁ Τάσσος ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὸν ἀτομικὸν του ἐχθρὸν Ἰωάννην Βαπτιστὴν Πίγναν, γραμματέα τοῦ Ἀλφόνσου Β'.

Στροφή 60

Οἱ Ἀραβες ἱστοριογράφοι οὐδένα ποιοῦνται λόγον τῆς πρεσβείας ταύτης. Οἱ Εὐρωπαῖοι χρονογράφοι ὅμως μνημονεύουσιν αὐτήν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πρέσβων τὰ ὀνόματα. Εἰς δὲ, Ῥοβέρτος ὁ μοναχός, παραθέτει καὶ τὴν ἀγόρευσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἔντονον ἀπάντησιν τῶν σταυροφόρων.

Στροφή 71

Κασσάνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας. Ἰδ. Ῥαψῶδ. ΣΤ' στρ. 56.

Στροφή 81

Ἀμφιλαφεῖς, διττὰς καὶ ἀντιφατικές.

Στροφή 87

Ὡς ὁ Φάβιος, ὁ πρέσβυς τῶν Ῥωμαίων παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις.

Στροφή 93

Λαβῆς . . . λιθοκολλήτων. Ἡ τοιαύτη τοῦ ὄπλου πολυτέλεια θὰ ἦτον ἐξαίρεσις, διότι ἐπὶ τῶν πρώτων σταυροφοριῶν οἱ χριστιανοὶ εἶχον εἰσέτι ἀπλούστατον τὸν ὅπλισμόν, ὥστε καὶ λέγεται ὅτι Κερβόγας, ὁ Σουλτάνος τῆς Περσίας, ὅταν εἶδε τὰ ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν στρατῶν συληθέντα ὄπλα, ἐκπλαγεὶς δι' αὐτῶν τὴν λιτότητα, εἶπεν ὅτι ἦτον ἀδύνατον διὰ τοιούτων ὄπλων νὰ νικήσωσι ποτὲ τοὺς Ὀθωμανούς.

Στροφή 95

Ἰδ. Βιργιλ. Αἰν. Δ, 520 ἐπ.

ΡΑΥΩΔΙΑ Γ'

Στροφή 3

Τὴν περιγραφὴν τῆς πρώτης ἀφίξεως τῶν σταυροφόρων ἀπέναντι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἴδ. ἐν Michaud, Hist. des Crois. Tome I, Paris, 1812.

Στροφή 42

Περὶ Ἑρμιρίας, θυγατρὸς Κασσάνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας, ἴδ. Ραψῶδ. ΣΤ', στρ. 56 ἐπ. Ἀμφισβητεῖται δὲ ἂν ὑπῆρξεν ἀληθῶς, ἢ ἂν εἶναι ἀπλῆ τοῦ Τάσσου ἐπίνοια. Οἱ χρονογράφοι οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας· ἀλλ' ὁ Ὀδερῆκος Βιτάλης μνημονεύει αὐτῆς ὡς ἀσπασθείσης τὸν χριστιανισμόν.

Στροφή 43

Ἀργάντης, πρόσωπον πλαστόν.

Στροφή 46

Τρεῖς τὰ ἡνέωξε.

Ter sese attollens cubitoque adnixa levavit,
ter revoluta torost oculisque errantibus alto
quæsitivæ cælo lucem ingemuitque repert.

(Virg. *Æn.* IV, 693 *æt.*)

Στροφή 52

Σιγιέροι. Δύω Σιγιέροι μνημονεύονται ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὁ ἐκ Κουρτραίνης καὶ ὁ ἐκ Γάνδης. Οἱ δ' ὑπασπισταὶ τοῦ Γοδεφρείδου ἐκαλοῦντο Γιοσφρέδος καὶ Ματθαῖος.

Στροφή 55

*Ἡ τοπογραφικὴ αὕτη περιγραφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐστὶν ἀκριβεστάτη, ἐντελὼς σύμφωνος πρὸς τὴν Γουλλιέλμου τοῦ Τυρίου, καὶ ἐπικυρουμένη ὑπ' αὐτοπτῶν, τοῦ Σατωβριάνδου, τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ τοῦ οὐδὲν ἀβασανίστως γράφοντος Michaud.

Στροφή 63

Τὸν Βοεμόνδον. Οὗτος μόνος ἐκ τῶν σταυροφόρων οὐδὲ μετέσχε τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, οὐδὲ στρατὸν ἐπεμψεν εἰς σύμπραξιν μετὰ τῶν χριστιανῶν.

Στροφή 66

Καὶ τοῦ στρατοπέδου τῶν χριστιανῶν ἡ περιγραφὴ ἐστὶ συμφωνοτάτη πρὸς τὰς διηγήσεις τῶν ἱστοριογράφων. Λέγει δ' ὁ Michaud ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐξελέξαντο πρὸς προσβολὴν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ τὴν ἐξεπολιόρκησαν ὁ Τίτος καὶ ὁ Οὐεσπασιανός.

Στροφή 74

Πρὸς τὸν δρυμῶνα. Ἦν οὗτος ὁ τοῦ ὄρους Σάρωνος, κειμένου πρὸς δυσμὰς τῆς σειρᾶς ἣτις διαιρεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τῶν πεδίων τῆς Παλαιστίνης, καὶ δυναμένου νὰ θεωρηθῇ ὡς παρέκτασις τοῦ Λιβάνου. Κατὰ τινὰ ἱστορικὸν ὁ Ταγκρέδης, καὶ οὐχί, ὡς ὁ Τάσσος λέγει, χωρικός τις, ἀνεκάλυψε τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν θέσιν τοῦ δάσους τούτου.

Στροφή 75

Ἐπάγορτες πελίκων πληγάς. Μήμησις τοῦ Βιργιλίου

Ferro sonat alta bipenni
 fraxinus, evertunt actas ad sidera pinus,
 robora nec cuneis et olentem scindere cedrum
 nec plaustris cessant vectare gementibus ornos.

(Æn. XI, 135.)

ΠΑΨΩΔΙΑ Δ'

Στροφή 3

Τὸ συμβούλιον τοῦτο τῶν δαιμόνων ἄλλοι θέλουσιν ὅτι παρ' ἄλλων ἐμιμήθη ὁ Τάσσος, οἷον παρὰ Βιργιλίου, Κλαυδιανοῦ, Δάντη καὶ νεωτέρων. Ἀλλ' ἡ μὲν ιδέα εἶναι ἱκανῶς κοινή, καὶ εἰς πολλοὺς ἐδύνατο φυσικῶς νὰ ἐπέλθῃ· ἡ δὲ περιγραφή εἶναι ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Τάσσου, ὥστε δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον ἢ δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς μίμησις.

Στροφή 5

Γηρύονης, τρίσωμος βασιλεὺς τῆς Ἰβηρίας.

Στροφή 6

Κάλη, τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Γιβραλτάρ.

Στροφή 8

Τῆς Αἵτης. Τὸ Ἰταλικὸν φέρει Mongibello.

Παύ' ὑλακτῶν. Ἰδ. Virg. Georg. IV, 480.

ΠΑΨΩΔΙΑ Ε'

Στροφή 1

Τῶν Πλανήτων. Οἱ Πλάνητες οὗτοι περιγράφονται ὡς ἔπεται ὑπὸ τοῦ ἱστοριογράφου τῶν σταυροφοριῶν· «Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ταραχῶν καὶ τῆς ἀναρχίας ὑφ' ὧν κατετρύχετο ἡ Εὐρώπη ἀπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, συνέστη ἑταιρεία εὐγενῶν ἵπποτῶν πανταχοῦ πλανωμένων εἰς ζήτησιν ἀγώνων, ὁρμισθέντων δὲ νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν ἀθωότητα, νὰ πολεμῶσι τοὺς ἀπίστους, καὶ διὰ περιέργου ἀντιθέσεως αὐτεκαλοῦντο οἱ πρόμαχοι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κάλλους. Ἡ θρησκεία, καθιερώσασα τὸν ὀργανισμόν καὶ εὐλογήσασα τὰ ξίφη αὐτῶν, τοὺς ἐπεκαλέσθη εἰς ἀρωγὴν τῆς, καὶ οὕτως τὸ τάγμα τῶν ἵπποτῶν, λαμπρυνθὲν ἰδίως καὶ

προκόψαν διὰ τῶν σταυροφόρων, πολυαρίθμους ἔταξε στρατιώτας ὑπὸ τοῦ σταυροῦ τὰς σημαίας.» Michaud, Ἱστ. τῶν Σταυροφ., Τόμ. Α', σελ. 407.

Στροφή 15

Γερνάνδος, Νορβηγὸς ἡγεμὼν. Ἰδ. Ῥαψ. Α', στρ. 54. Ῥαψ. Γ', στρ. 40.

Στροφή 48

Τὸ συμβάν εἶναι ἱστορικόν. Ὅτε ὁ Ταγκρέδης ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ἀσίαν, διαβάς τὰ ὄρη τῆς Κιλικίας, ἔφθασεν εἰς Ταρσὸν καὶ τὴν ἐκυρίευσεν. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ Βαλδοβίνος τῷ ἡμισθέτησε τὴν λείαν, καὶ ὁ Ταγκρέδης, πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλων καὶ ἐμφυλίων ῥήξεων, τῷ ὑπεχώρησε.

Στροφή 80

Καὶ οὐδεμία προσφορά, τὸ τοῦ Βιργιλίου·

Victima haud nulla major mactari potest
summo lovi, quam rex iniquus.

Στροφή 86

Λιγουρῶν, τῶν Γενουσιῶν.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΣΤ'

Στροφή 40

Σολιμάνος, Σουλτάνος τῆς Νικαίας ἐν Βιθυνίᾳ, πρὶν κυριεύσωσιν αὐτὴν οἱ χριστιανοί. Ἐπειτα δ' ἀρχηγὸς τῶν πλανοβίων Ἀράβων.

Στροφή 23

Ἐγκέλαδος, γίγας κεραυνωθείς ὑπὸ Διὸς, ἐν Φλέγρα, τῷ πεδίῳ τῆς Γιγαντομαχίας, ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Πελλήνης.

Στροφή 28

Ὁ Ὅθων. Οὗτος, μνημονευόμενος καὶ ἐν Ῥαψωδίᾳ Α', 55, ἦν, ὡς εἰκάζεται, ὁ τοῖς ἱστορικοῖς γνωστὸς Ὅθων Βισκόντιος, ἡγεμὼν τῶν Μεδιολάνων, φονευθεὶς ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1114 ὑπὸ τῶν Λομβαρδῶν συμμαχούντων τοῖς Γερμανοῖς, κατὰ τὴν ἐκ-

στρατείαν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἀξιουῖντος ὡς ἱδίων δικαίωμα τὸν διορισμὸν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἰταλίας.

Στροφή 68

Ἐχθρόν, τὸν Ἀργάντην.

Στροφή 409

Καθὼς διψῶσα ἔλαφος. Ἡ παραβολὴ τοῦ Δαυΐδ. Ψαλμ. Μ'.

Στροφή 444

Ἡ ἄλλη, ἡ σύντροφός της. Ὑδ. στρ. 90.

Οἱ καταδρομεῖς της. Ὑδ. Ῥαψ. Γ', στρ. 35.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ'

Στροφή 29

Καλαβρία, πόλις τῆς Καλαβρίας.

Στροφή 46

Κομάχιος λίμνη, ἡ παρὰ τὸ Κομάχιον, πόλιν τῆς Φεῤῥάρας.

Στροφή 52

Ὡς τρόμος κτλ. Μίμησις τῶν τοῦ Βιργιλίου

*Non secus ac liquida siquando nocte cometae
sanguinei lugubre rubent aut Sirius ardor,
ille sitim morbosque ferens mortalibus ægris,
nascitur et lævo contristat lumine cælum.*

(Æn. X, 272.)

Στροφή 67

Πύρρος. Ὅτε ὁ Βοεμόνδος ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν, δεινὴ σιτοδία εἶχεν ἐνσκήψει εἰς τὴν Συρίαν, μὴ ἐπαρκούντων τῶν ἐφοδίων ὅσα ἔφερον τοῖς χριστιανοῖς τὰ πλοῖα τῆς Γενούης, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Φλαμανδίας. Τότε κατὰ πρῶτον ἐφεύρον καὶ ἐφήρμοσαν ἐκεῖ τοὺς ἀνεμομύλους, ἐκεῖθεν ἔπειτα διαδοθέντας εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου οὐδ' αὐτοὶ πλέον εἶχον σῖτον πρὸς ἄλλεσιν. Πιεζομένης λοιπὸν καὶ τῆς Ἀντιοχείας ὑπὸ τῆς πείνης, ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ ἀναχωρῆν, ἣν ὁ Βοεμόνδος, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς τὸν Βαλδοβίνον, γενόμενον ἤδη ἡγεμόνα τῆς Ἐδέσσης, ἐδέχθη μετὰ χα-

ρᾶς, δόλια μηχανώμενος. Ἐπὶ τῆς παύσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς συνάφειαν ἐλθὼν μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐγνώρισε μεταξὺ αὐτῶν Ἀρμένιον τινα ἀρνησίθρησκον, Πύρρον ἢ Φιροῦζ καλούμενον, πᾶσαν ἔχοντα τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τρεῖς ἐκ τῶν πύργων τῆς πόλεως φρουροῦντα. Οὗτος δ' ἐπ' ἀμοιβῇ ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν, ἐφ' ἧς κυριευθείσης ν' ἀναγορευθῇ ἡγεμὼν ὁ Βοεμόνδος. Ἀλλ' οἱ συστρατιῶται τούτου, ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ τὸ σχέδιον, ἀπέκρουσαν αὐτὸ μετ' ἀγανακτήσεως εἰπόντες ὅτι τὴν πόλιν θέλουσι νὰ κατακτήσωσι διὰ τῆς ἀνδρίας τῶν καὶ οὐχὶ διὰ προδοσίας, καὶ ὅτι δὲν ἤλθον ἵνα ἀνεγείρωσι θρόνον ἐν Ἀσίᾳ εἰς ἓνα τῶν συντρόφων τῶν. Τότε ὁ Βοεμόνδος δολίως διέδωκεν εἰς τὸν στρατὸν ὅτι Κερβόγας, ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μοσσοῦλ, ἐπῆρχετο κατ' αὐτῶν μετὰ διακοσίων χιλιάδων, στρατολογηθέντων παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριδος, ἀφ' οὗ ἡρήμωσε τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ ἠπέιλησε τὴν Ἑδεσσαν. Ἡ φήμη αὕτη κατατρόμαξε τοὺς χριστιανοὺς ἀρχηγούς, καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ δεχθῶσι τοῦ Βοεμόνδου τὸ σχέδιον. Ἀφ' οὗ λοιπὸν οἱ σταυροφόροι ἀπесύρθησαν, ὥς ἵνα προσβάλωσι τὸν ἀντιτεταγμένον αὐτοῖς στρατὸν τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ ὅπως ἀπατήσωσι τοὺς πολιορκουμένους, προὔχωρησαν ἔπειτα κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν, καὶ ἐπετέθησαν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἐφρούρει ὁ Πύρρος. Καταπεπληγμένος τότε ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἵνα τὸν συμβουλευθῇ· ἀλλ' ὁ προδότης τὸν κατησύχασε, καὶ πολλοὺς ἐπαίνους λαβὼν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος του, ἐπέμψθη ὀπίσω εἰς τὴν θέσιν ἣν ἐφύλαττεν. Ἐκεῖ δ' ἠθέλησε νὰ παρασύρῃ εἰς τὴν ἄτιμον πράξιν του τὸν ἴδιον ἀδελφόν του. Ἰδὼν δ' αὐτὸν ἀποκρούοντα αὐτὴν μετ' ἀγανακτήσεως, τὸν ἐφόνευσε διὰ τῆς μαχαίρας του, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν τάφρον, ἵνα μὴν τὸν ἰδῇ ὁ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν πρὸς ἐπιθεώρησιν ἀφικνούμενος φρούραρχος. Τότε δ' ὥρμησαν οἱ χριστιανοὶ κράζοντες τὸ σύνθημα αὐτῶν ἐπιφώνημα· «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει», καὶ εἰσῆλθαν εἰς τὴν πόλιν διὰ τῶν παραδο-

θέντων αὐτοῖς πύργων. Οὕτως ἐκυριεύθη δι' ἐπιβουλῆς ἡ πόλις, καὶ ἐσώθησαν τοῦ θανάτου πολλοὶ χριστιανοὶ αἰχμάλωτοι οὓς τὴν ἐπαύριον ἐμελέτα ὁ Σουλτάνος ν' ἀποκεφαλίσῃ. Αὐτὸς δὲ, φεύγων, ἐθανατώθη ὑφ' ἐνὸς τῶν ὑπηκόων των. Τοιαύτη τοῦ Πύρρου ἢ Φιροῦζ ἡ ἄτιμος πράξις, ἣν δὲν στιγματίζει ὡς ἑδεὶ ὁ Τάσσος, καθ' ὃ ποιητὴς αὐλικός.

Στροφή 69

Babèl, ἐννοεῖ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὁθωμανῶν.

Ἐφ' ὅλης τῆς Ἀσίας. Ὁ Τάσσος λέγει· *Ἐκ Βάντρων μέχρι Θούλης*, ἣν γράφει *Tile*.

Στροφή 72

Ὁ Σάξων ἀποστάτης. Ἐννοεῖ τὸν Δοῦκα Ῥοδόλφον τῆς Σουαβίας, ἐκλεχθέντα ἔπειτα Αὐτοκράτορα τῶν Σαξόνων. Τοῦτον ὁ Γοδεφρείδος ἐφόνευσεν ὡς ἀποστάτην κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἐρρίκου Δ', ὑφ' ὃν ὑπηρετεῖ κατὰ τὰ πεδία τοῦ Φυλκς-έιμ ἐν Σαξωνίᾳ. Ἀλλ' ὅτε μετὰ ταῦτα ὁ Ἐρρίκος ἐπανεστή κατὰ τοῦ Πάππα καὶ ἀφωρίσθη, τότε ὁ Γοδεφρείδος, ἵνα ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν ὅτι ἀσεβῆ ἀρχηγὸν ὑπηρέτησεν, ἔσπευσε νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς σταυροφορίας.

Στροφή 78

Τερέβινθο, κοιλάδα ἐν Ἰουδαίᾳ, ὅπου ὁ Δαυὶδ ἐφόνευσεν τὸν γίγαντα Γολιάθ.

Στροφή 80

Τὰ περὶ ἀγγέλων ἐνταῦθα καὶ ἐν στρ. 81 λεγόμενα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν περὶ οὐρανόσιου ἱεραρχίας Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου.

Στροφή 100

Ἡ στροφή αὕτη ἐλλείπει ἐκ πολλῶν τῶν ἐκδόσεων, καὶ ἐκ τῆς Κατακτήσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ.

ΡΑΥΤΩΔΙΑ II'

Στροφή 6

Σνέρος. Ὅτε τὸ κήρυγμα τῶν σταυροφοριῶν ἔφθασε μέχρι

τοῦ ἀπωτάτου βορρᾶ, συνεκινήθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἱ ῥιψοκίνδυνοὶ ἡγεμόνες τῆς Δανίας, καὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κόμητος τῆς Φλανδρίας προθύμως πειθόμενος, ἀνέλαβε τὸν σταυρὸν καὶ ὁ Συένος ἢ Swenn, νόθος υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας Olaw, καὶ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Ἑρρίκου Γ'. Οὗτος δὲ, μετὰ καὶ ἄλλων εὐγενῶν Σκανδιναυῶν, τοῦ Σιξ-Κάμμιγγα, τοῦ Τζάλλιγκα-Ὀνιγγα, τοῦ Γοτφρίδ-Ρόορδα, καὶ μετὰ στρατοῦ χιλίων καὶ πεντακοσίων μαχητῶν, ἦλθον εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου καλῆς ἔτυχον δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, καὶ ἐκεῖθεν ἠθέλησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀσίαν διὰ Ῥωμανίας, καὶ μείναντες ν' ἀναπαυθῶσιν εἰς μέρος ὃ Γουλλιέλμος ὁ Τύριος ἐνδεικνύει διὰ τῶν λέξεων *inter urbes Finimuri et Termam*, προσεβλήθησαν αἰφνης ὑπὸ Τουρκικῶν δυνάμεων πολὺ ὑπερχουσῶν παρὰ ἄλμυρά τινα τέλματα, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ἥτις ὠνομάζετο *Φιλομήλιον*, κατὰ τὸν Michaud, καὶ ἦν οἱ μεταγενέστεροι γεωγράφοι καλοῦσι *Θάζ.λαρ* ἢ *Θούζ.λαρ*, καὶ ἐκεῖ ὑπέστησαν τὴν παντελῆ καταστροφὴν, ἣν διηγεῖται ἐνταῦθα ὁ Τάσσος. Τὸν Συένον λέγουσιν οἱ χρονογράφοι ὅτι παρηκολούθει καὶ ἡ ἐρασθεῖσα αὐτοῦ *Φλωρίνα*, θυγάτηρ τοῦ *Εὐδου* ἢ *Ὁθωρος* τῆς *Βουργωρίας*, καὶ *Ματθίλδης* τῆς *Καλῆς*, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ μὴ τὸν νυμφευθῇ εἰμὴ μετὰ τὴν εἰσέλασίν των εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἀλλ' ἀκούσασα τὴν εἰσβολὴν τῶν Ὁθωμανῶν καθ' ἣν στιγμὴν προστῆχετο, ἀνέστη, ὠπλίσθη ὡς ἱππότης, ἔσπευσεν εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ ἐραστοῦ της, καὶ οἱ δύο ἔπεσαν ὁμοῦ, παρὰ τοῦ θανάτου λαβόντες ἦν περιέμενον ἔνωσιν.

Στροφή 58

Τρόντου. Κατὰ τινες ἦν ἡ πλάττεται ὁ Ἀργιλλὰν γεννηθεὶς εἰς τὴν πόλιν Ἀσκλον, ἣν παραρρέει ὁ Τρόντος, καὶ ἥτις ἦν διηνεκὲς ἐμφυλίων ἐρίδων καὶ στάσεων θέατρον. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων δὲ χρόνων ἦν ἐπίσημος, καὶ τῆς Ἱταλικῆς ἐλευθερίας προμαχῆσασα ὅτε ἡ Ῥώμη ἦν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἰσχύος της, ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ ἐκτείνῃ εἰς τὰς Ἱταλικὰς ἐπαρχίας τὰ

ἀστυκὰ τοῦ Ῥωμαίου προνόμια. Αὐτῆς δὲ πολίτης ἦν καὶ ὁ Βαντίδιος, ὅστις πρῶτος ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν τέως ἀνικῆτων Πάρθων. Ὁ Φλῶρος καλεῖ τὴν πόλιν ταύτην *Caput Picentis*, ὁ δὲ Πλίνιος *Colonium nobilissimam*.

Στροφή 74

Οὕτως εἰς κοῖλον. Ἡ σύγκρισις ἐκ τοῦ Βιργιλίου

*Magno veluti cum flamma sonore
virgea suggeritur costis undantis aëni
exultantque æstu latices, furit intus aquai
fumidus atque alte spumis exuberat amnis,
nec iam se capit unda, volat vapor ater ad auras.*

(*Æn.* VII, 462.)

Κάμιλλος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ῥωμαίων Γουλλιέλμος, ὁ τῶν Ἀγγλῶν.

ΠΑΨΩΔΙΑ Θ'

Στροφή 3

Ὁ Σολιμάρ. Πρὸ πολλοῦ ἡ Μεσοποταμία ἦν θέατρον καὶ λαΐα τῶν εἰσβολῶν καὶ στάσεων τῶν Ἑμιρῶν, ἡ τῶν ἀχαλινώτων φυλῶν, αἵτινες προσερχόμεναι ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ὀχθῶν τῆς Κασπίας, ἠπείλουν τὸ Καλιφράτιον τῶν Ἀθασιδῶν. Τὴν ἐσχάτην δὲ τοῖς Ἀθασίδαις καταστροφὴν ἐπέφερεν ἡ δυναστεία τῶν Σελδιουκιδῶν, πρὸ τῶν σταυροφοριῶν, ὅταν ὁ Τογροῦλ Βέης, ἀνεψιὸς τοῦ Σελδιούκ, ἐνδοξος ἤδη διὰ τὴν κατὰκτησιν τοῦ Ἰράν, ἐλθὼν εἰς βοήθειαν Καὺν τοῦ Καλίφρου τῆς Βαγδάτης, ἐπροχειρίσθη ὑπὸ αὐτοῦ Ἑμίρης, καὶ τοῦ Καλίφρου τοποτηρητής. Κατὰ τὸ ἔτος 4050 ἐπολέμησεν οὗτος πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, πολλὰς νίκας ἐνίκησεν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, καὶ κατέκτησε τὴν Νίκαιαν ὑπὲρ τῶν Τούρκων τῶν Σελδιουκιδῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 4040 ἔριδες εἶχον ἤδη ἀναφανῆ ἐν τῇ δυναστείᾳ ταύτῃ, καὶ διαιροῦσαι αὐτὴν ἀνεχαίτισαν τῶν ὅπλων αὐτῆς τὴν πρόδοον. Οὐχ ἥττον ὁμῶς τέσσαρες αὐτῆς κλάδοι ἱδρυσαν τέσσαρα κράτη, τὸ τοῦ Ἰράν ἡ Κορασσάν (1040—1193), τὸ τοῦ Κερμάν ἡ τῆς Καραμανίας πρὸς ἀνατολὰς (1041—1107), τὸ τῆς Βερρόϊας

ἡ Χαλεπίου (1044—1117), καὶ τὸ τοῦ Ἰκονίου πρὸς δυσμὰς (1084—1300). Ἐκ τῶν δυναστειῶν τούτων αἱ μὲν τρεῖς πρῶται κατήγοντο ἀπὸ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σελδιδούκ καὶ πατρὸς τοῦ Τογροῦλ, ἡ δὲ τετάρτη ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σελδιδούκ· ἦσαν δ' αἱ δύο τελευταῖαι, αἱ τοῖς σταυροφόροις ἀντιτατόμεναι, φοβεραὶ διὰ τε τὸν μωαμεθανικὸν αὐτῶν φανατισμὸν, καὶ διότι τὴν τακτικὴν καὶ στρατηγίαν εἶχον διδαχθῆ παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, ὅταν κατ' αὐτῶν ἐπολέμουν. Ἦν δ' ὁ Σολιμάνος ἀνεψιὸς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ μάτην ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ Πόντου, ἐκυρίευσεν τέλος τὴν Παφλαγονίαν, καὶ προὐχώρησεν μέχρι τοῦ Εὐξείνου. Ἀπετέλεσαν δὲ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ ἡ Καππαδοκία, μέρος τῆς Κιλικίας, ἡ Γαλατία, ἡ Φρυγία, ἡ Λυκαονία, ἡ Λυδία, ἡ Νίκαια ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Μυσίας καὶ Βιθυνίας, καὶ τὸ κράτος τοῦτο ἐκλήθη κατ' ἀρχὰς Ῥωμανία (Ῥοῦμ), καὶ μετὰ ταῦτα ἐπικράτεια τοῦ Ἰκονίου. Ὅτε δ' ἡ Νίκαια ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν σταυροφόρων, ὁ Σολιμάν δὲν ἔζη πλέον, καὶ ἡ μνεία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Τάσσου εἶναι ἀναχρονισμός. Αὐτὸν δὲ διεδέχθη ἐν ἔτει 1077 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κιλιτζῆ-Ἀρσλάν, καταλιπὼν τὸν θρόνον ἐν ἔτει 1092 εἰς τὸν ἴδιον υἱὸν Σαῖσάμ-Κιλιτζῆ-Ἀρσλάν (Ἀλφανσάλην).

Ἡ δὲ Νίκαια ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν βασιλέων τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μετὰ ταῦτα, πρωτεύουσα γενομένη Ῥωμαϊκῆς ἐπαρχίας, ἐξετάθη, καὶ φήμην περιῆψεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἡ κατὰ τὸ ἔτος 325 ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσα πρώτη οἰκουμένη συνόδος. Κεῖται δὲ πλησίον μεγάλης καὶ ὠραίας λίμνης· ὁ δὲ ταχύρρους Σαγγάριος, ὀρίζων αὐτὴν τότε πρὸς τὴν Βιθυνίαν καὶ πρὸς τὰς βορειοτέρας κτήσεις τῶν Σελδιδουκιδῶν, στρέφεται οὐ μακρὰν τῆς Νικαίας πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐκρεῖ εἰς τὸν Εὐξείνου. Ὁ πολύστροφος δὲ Μαϊάνδρος, ὁ διὰ τῆς Ἰωνίας εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐκρέων, ὥριζε πρὸς μεσημβρίαν τὸ κράτος τῶν Σελδιδουκιδῶν ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ δ' Αἴγυπτος ὑπέκειτο ἐπὶ τῆς πρώτης σταυροφορίας εἰς Καλίφρας Φατιμίτας σχισματικούς· ὁ δὲ τότε αὐτὴν κυβερνῶν ἦν ὁ δέκατος ἐξ αὐτῶν, καλούμενος Ὁμέρ-Βέη-Κανιλλοῦ. Ἐπαυσε δὲ τὸ κράτος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου Καλίφρου, ἐν ἔτει 1171, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκυρίευσεν τὴν Αἴγυπτον Σαλαδῖνος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀῦοῦβ, ἐπαναστατήσας κατὰ τῶν Καλίφρων τῆς Βαγδάτης.

Στροφή 31

Ἀλλ' ὥς... Ἡ σύγκρισις κατὰ τὸν Βιργίλιον·

Ille velut pelagi rupes immota resistit,
ut pelagi rupes magno veniente fragore,
quæ sese multis circum atrantibus undis
mole tenet; scopuli nequiquam et spumea circum
saxa fremunt laterique inlisa refunditur alga.

(Æn. VII, 586.)

Στροφή 60 καὶ 61

Κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Τάσσου πιστευόμενον ἀστρονομικὸν σύστημα ὑπῆρχον τόσοι οὐρανοὶ ὅσαι καὶ ἀστέρων κινήσεις. Ἦσαν δ' οἱ οὐρανοὶ πάγιοι, ἵνα ὑπέχωσι τὰ ἐπικείμενα αὐτοῖς οὐράνια σώματα, καὶ κρυστάλλινοι, ἵνα διαφαίνεσθαι δι' αὐτῶν εἰς τὴν γῆν τὸ φῶς τῶν σωμάτων ἐκείνων. Ὑπῆρχον δὲ ἑπτὰ οὐρανοὶ, ὁ τῆς Σελήνης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τοῦ Ἀρεως, ὁ τοῦ Διὸς καὶ ὁ τοῦ Κρόνου. Ἦν δὲ καὶ ὄγδοος, τὸ στερέωμα, διὰ τοὺς ἀπλανεῖς. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος προσέθετε καὶ ἕνατον οὐρανὸν, ὃν ἔλεγε πρῶτον κινητόν. Ὁ δὲ Ἀλφόνσος, ὁ βασιλεὺς τῆς Καστιλίας, παρεδέχθη δύο κρυσταλλίνους οὐρανούς πρὸς ἐξήγησιν τινῶν ἀνωμαλιῶν ἃς παρετήρησεν εἰς τὰς κινήσεις τῶν ἄλλων. Ὑπὲρ πάντας δ' ἡπλοῦτο ὁ ἔμπυρος οὐρανὸς (l'empyrée), ὅλος πῦρ καὶ φῶς, καὶ κατοικία τῆς θεότητος καὶ τῶν μακάρων.

Στροφή 74

Ἀργυλλάρ. Ἰδ. Ῥαψ. Η', στroph. 57 καὶ 81.

Στροφή 75

Ὡς ἵππος. Τὴν παραβολὴν ταύτην, ἣν καὶ ὁ Ὅμηρος μετεχειρίσθη διὰ τὸν Πάριν, καὶ ὁ Βιργίλιος διὰ τὸν Αἰνείαν, ἀποδοκιμάζουσιν οἱ ἐκ συστήματος κατακριταὶ τοῦ Τάσσου, λέγοντες ὅτι, ὥς εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους υἱοὺς βασιλέων, δὲν ἐφαρμόζεται οὕτω καὶ εἰς τὸν Ἀργιλλάν, ὃς ἔφυγεν ἐκ βασιλικῶν ἱπποστασίων, ἵνα ὁρμήσῃ εἰς τὸ πεδίον.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ'

Στροφή 22

Ἄνδρα, τὸν Σαλαδῖνον.

Ὁ Ἰσμηνὸς ἐνταῦθα προφητεύει τὰ ἐπ' αὐτοῦ μὲν ἄγνωστα καὶ μέλλοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ Τάσσου γνωστὰ καὶ παρελθόντα. Ἐπειδὴ τὸ ἔπος τοῦτο ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἵδρυσιν τοῦ Χριστιανικοῦ κράτους ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰς αὐτὴν ἔπρεπε νὰ καταλήγῃ, ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ παρενείρῃ ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ ἐπιτηδείου τούτου τρόπου καὶ τὴν ὑπόδειξιν πῶς τὸ κράτος τοῦτο κατεστράφη μετὰ ταῦτα, καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Ὀλίγον μετὰ τὴν κατάκτησιν, σειρὰ ἀλληλοδιαδόχων περιστάσεων, αἵτινες ἐπήγαζον ἐξ ἐνδομύχων ἐλαττωμάτων, κατέστησαν ἐπισφαλῇ τὴν θέσιν τῶν κατακτητῶν. Μεταξὺ τῶν περιστάσεων, τούτων πρέπει νὰ καταταχθῶσιν αἱ ἀδέξιοι βασιλεῖαι τοῦ Φόλκου καὶ τοῦ Μελισένδα, τοῦ Βαλδοβίνου Γ', τοῦ Ἀλμαρίνου, τοῦ Βαλδοβίνου Δ', ἡ οὐχὶ εὐτυχὴς διοίκησις τοῦ Λυσιγνάνου, ἡ ἀντιβασιλεία τοῦ κόμητος τῆς Τριπόλεως ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Βαλδοβίνου Ε', ὁ ὑποπτος τούτου θάνατος εἰς ἡλικίαν πέντε ἐτῶν, καὶ ἡ μετάβασις τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν μητέρα του Σιβίλλαν, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν δεύτερον αὐτῆς σύζυγον Γουίδον τὸν Λυσιγνάνον. Ἄλλ' εἰς αὐτὰς προσετέθησαν καὶ ἐξωτερικαὶ παρακμῆς αἰτίαι. Καὶ εὐτυχὴς μὲν ἦν διὰ τοὺς χριστιανοὺς ἡ περίστασις τῶν διχονοιῶν τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, τῶν Φατιμιτῶν Καλιφῶν καὶ τῶν Σουλτάνων τῆς Δαμασκού, καὶ ἐλίγην μόνον ἂν εἶχον πρόβλεψιν καὶ ἐπιτηδειότητα, θὰ ὠχό-

ρουν ἀναλώτως τὰς μεθορίους πόλεις τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Περσίας. Ἀλλ' οὐδὲ νὰ προῖδῶσιν ἤξευρον τοὺς κινδύνους οὐδὲ νὰ τοὺς προλάβωσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐνικήθησαν παρὰ τὴν Ἑδεσσαν ὑπὸ τοῦ Ζιγγισχάν· ἔπειτα δ' ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν ταύτην ὁ Νουραδίνος, καὶ οὕτως ἐξέπεσεν ἡ φήμη τοῦ ἀνικῆτου αὐτῶν παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς. Τότε ἀπετάθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ζητοῦντες ἐπικουρίας. Ἀλλ' ὁ Πάππας Εὐγένιος ὁ Γ' ἐκωλύετο ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιχειρήσεων τοῦ ἐκ Βρεσινίας Ἀρνάλδου νὰ τεθῇ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῆς σταυροφόρων, ὡς εἶχε πράξει Οὐρβανὸς ὁ Β', καὶ ἀνέθηκε τὴν περὶ τούτου φροντίδα καὶ πληρεξουσιότητα εἰς τὸν Βερορδῖνον ἀββάτην Κιαραβάλλον. Ὁ δ' ἐπιτήδειος μοναχὸς, γνωρίζων ὅτι τύψεις σινειδότος κατεσπάραττον τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον Ζ' διὰ τὰς φρικτὰς σκληρότητας αἷς διέπραξε μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βιτρῆ, καύσας 4300 ἀνθρώπους ἐντὸς μιᾶς ἐκκλησίας, ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ παρέστησε τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν σταυροφορίαν ὡς μόνον τρόπον ἵνα ἀνακτήσῃ τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ Κορράδος δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωμανίας, ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου ὁρμώμενος, ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ μετάρχη τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ οὕτω Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι συνῆλθον εἰς Ῥατισβόνην καὶ Μέτς. Ἀλλὰ μόλις ὁ Κορράδος ὑπερέβη τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῦ νικηθὲν κατεστράφη· μόλις δ' αὐτὸς κατῴρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Παλαιστίνην ὡς προσκυνητής. Ὁ δὲ Λουδοβίκος ἔφθασε μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπολιόρησε τὴν Ἑδεσσαν, ἀλλ' εἴτε ἕνεκα τῶν σκανδαλωδῶν ἡθῶν τῆς γυναικὸς του Ἐλεονώρας ἥτις τὸν συνώδευεν, εἴτε δι' ἄλλας αἰτίας, ἔλυσε μετ' οὐ πολὺ τὴν πολιορκίαν, καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου, καὶ ἀπηλευθερώθη ὑπὸ Ῥυγέρου τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας.

Μετὰ τοιαῦτα συμβάντα φυσικὴ ἦτον ἡ ἀποτυχία ἐπιχειρήσεων αἱ δὲν ὑπεστήριζε πλέον ὁ ἀρχαῖος θρησκευτικὸς ζήλος, ἀλλὰ μᾶλλον φιλοδοξία καὶ πλεονεξία τῶν ἀρχηγῶν, καὶ αἱ

ὕπηρεται κατὰ τὸ πλεῖστον οὐχὶ στρατὸς ἐμπειροπόλεμος, ἀλλ' ὄχλος ἢ φανατικῶν τὴν νίκην ἐκ προσευχῶν καὶ λιτανιῶν προσδοκῶντων, καὶ ἀγνοούντων ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν βοηθεῖ εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν βοηθοῦντα, ἢ καὶ κακούργων φευγόντων τῆς πατρίδος τὴν δικαιοσύνην, καὶ πᾶσαν ἐνδιαίτησιν καὶ πᾶσαν ἀπειθειαν εἰς τοῦ στρατοῦ τὰς τάξεις μετενεγκόντων.

Οὕτω δεινῶς διακειμένων τῶν πραγμάτων τῶν σταυροφόρων, Σαλαδῖνος, ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τοῦ ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐτήρησαν πιστῶς τὴν συνομολογηθεῖσαν μετ' αὐτοῦ ἀναχωχὴν, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν μεθ' ὧν τῶν δυνάμεων τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀραβίας, καὶ τῆς Συρίας, τοὺς ἐνίκησε κατὰ κράτος περὶ τὴν Τιβεριάδα, ἠχμαλώτισε τὸν βασιλέα Λυσιγνάον, καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐστρατοπέδευσε ἐμπρὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις τῶν πεφοβισμένων χριστιανῶν τοῦ νὰ παραδοθῶσιν ἐπὶ συνθήκῃ. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἰδὼν τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν ἀντίστασιν, συγκατένευσε νὰ τῷ παραδοθῇ ἡ πόλις ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν, φιλανθρώπως προσερχθεὶς πρὸς τοὺς ἡττημένους, καὶ διευκολύνας αὐτοῖς τοὺς τρόπους τῆς ἐπανόδου εἰς Τόρον καὶ Τρίπολιν, ἢ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Στροφή 64 καὶ 62

Εἰς τόπους ὅπου τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, κτλ. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει τὴν νεκρὰν θάλασσαν ὁ Βολνέϋ, ὅστις ἐπιμελῶς ἐσπούδασε τοὺς γεωλογικοὺς αὐτῆς χαρακτῆρας· «Ἡ ἀσφαλτίτις λίμνη οὐδὲν περιέχει ζωϊκῆς ἢ φυτικῆς οὐσίας. Οὐδὲ πρᾶσινον φύλλον φύεται εἰς τὰς ὄχθας τῆς, οὐδ' ἰχθὺς ζῇ ἐντὸς αὐτῆς. Ἀληθὲς ὅμως δὲν εἶναι ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς εἰσὶ θανατηφόροι, ὥστε πτηνὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ διέλθωσιν ἀκινδύνως ὑπὲρ αὐτήν. Ἐξ ἐναντίας πολλάκις ἀπαντῶνται χελιδόνες πετώσαι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ ἀρυόμεναι ἐξ αὐτῆς τὸ ὕδωρ εἰς πῆξιν τῶν φωλεῶν τῶν. Ἡ ἀληθὴς δ' αἰτία τῆς ἀπουσίας τῶν φυτῶν καὶ ζώων εἶναι ἡ μεγάλη αὐτῆς ἀλμυρότης, κατὰ πολὺ

ὑπερβαίνουσα τὴν τῆς θαλάσσης, καὶ ἥτις εἰσδύουσα καὶ εἰς τὴν
 πέριξ γῆν, καθίστησιν αὐτὴν ἀκατάλληλον εἰς βλάστησιν, ὥς
 ἀπρόσφορος ἀποβαίνει πρὸς αὐτὴν καὶ ὁ ἄῃρ, δεχόμενος τὰς ἀλα-
 τώδεις ἀναθυμιάσεις, εἰς αὐτὴν προστίθενται καὶ αἱ τοῦ θεοῦ αὐτῆς
 ἀσφάλτου. Ἐκ τούτου τὰ πέριξ πάντα τῆς λίμνης φαίνονται
 νεκρά. Ἄλλως τε ὅμως ἡ λίμνη δὲν εἶναι ἐλώδης, τὰ δὲ ὕδατα
 αὐτῆς εἰσὶ διαυγῆ καὶ ἀδιάφθορα, ὥς εἶναι ἐπόμενον, καθ' ὃ
 περιέχοντα πολὺ ἄλας ἐν ἑαυτοῖς ἀναλελυμένον.»

(Volney, Œuvres Conop. T. II, p. 293.)



ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ



Σελ.	Στίχ.	Ἀντί	Γράφει
η'	26	ὑποπονηθῇ	ὑποποιηθῇ
ι'	17	πρωτότυπον	πρωτότοκον
ια'	4	Γουζάγα,	Γονζάγα,
ιβ'	1	ἔκτασιν	ἐντασιν
»	6	παρέστη	περίεστη
ιε'	7	ὑποβάλλη	ὑποβάλλη
	Στροφ.		
10	27	7 δράμομεν,	σπεύδομεν,
18	52	5 κομίζῃ,	φημίζῃ,
19	54	4 ὦ	ὦ
27	80	4 ὄτ'	ὄ,τ'
28	82	4 φρέναν	φρένα
»	83	5 πρότασιν	πρόθεσιν
33	5	3 εἰκὼν τις	εἰκὼν τῆς
41	29	4 ἄδαθα	ἄδατα
42	30	8 Ἄρχεῖ	Ἀρχῶ
45	40	6 ἔδραμε	ἔτρεχε
50	56	6 τῶν ζήλόν των	τὸν ζήλόν των
59	82	7 Ἦ τις	Ἦ τίς
63	95	4 οὐδὲν	οὐδὲ
64	96	6 σπῆλαια	σπῆλαι'
71	20	8 ἐξέπεμψε	ἐξέπεμψε
75	31	7 δράμει	τρέχει
76	33	2 τύχη	τείχη
82	51	4 πλάνη	πλάνος
»	»	7 μέλλει	μέλει
87	66	2 περικυκλωθῶσιν,	περικυκλωθῶσι,
»	»	4 ὀρμῶσιν.	ὀρμῶσι.
97	19	1 εὐρείας,	εὐρείας,

Σελ.	Στροφ.	Στίχ.	Ἀντί	Γράφει
102	33	5	ἔστι	ἔστι
109	55	8	ἑσχαίων	τῶν ἄκρων
"	56	1	ὁ πύργος τοῦ Ἀρόντου,	ὁ πύργος, τοῦ Ἀρόντου
111	61	1	φθάνωσι	φθάσωσι
120	87	5	κλαίει,	κλαίει,
122	93	5	κατατρέχει,	κατατρέχει,
124	2	2	ἐνέκριναν	ἐνέκρινεν
128	13	6	ἀπαγγελλομένην	ἐπαγγελλομένην
"	14	6	οὐδὲ σέ	καὶ οὐτε σ'
130	20	2	πρὸ	πρὸς
131	21	5	προπέτην	αὐθάδη
"	23	1	αὐτόν,	αὐτὰ,
146	66	6	δούλους	δόλους
159	12	3	Δυσπασχέτει	Δυσπασχέτει
176	64	3	ἀήθεις	ἀήθης
186	93	1	κατάπονον	κατάπονος
188	99	1	πρόδρομον,	πρόδρομα,
189	103	3	στρέφεται	στέφεται
191	108	8	«Ἀπόθانون!»	«Ἀπόθανε!»
197	9	4	ὑψαυχένων.	ὑψαυχένων,
"	"	5	Ὀμοίως	ὁμοίως
199	15	4	ἐμὲ	ἐμὰ
201	23	8	δράμοντα	τρέχοντα
202	26	4	ἀνήκουστον	ἀνήκεστον
209	47	3	παρὰμοίως,	παρομοίως,
214	62	7	σκηπτρα σοί.	σκηπτρα σά.
218	73	2	φοβερισμὸς	φοβερισμοὺς
219	77	5	ἐλίσση,	ἐλίσση
277	37	8	ἀχνίζων.	ἀχνίζον.
282	53	1	ἄγρια	ἄγρια





003347

